

Katalog Katedry Sztuki Krajobrazu

prace 2011 – 2012 rok

**sztuka
ogrodu
sztuka
krajobrazu** 1 / 2012
www.sztukakrajobrazu.pl

Wydawca: Katedra Sztuki Krajobrazu
Wydział Ogrodnictwa i Architektury Krajobrazu
Szkoła Główna Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie
Siedziba redakcji: Warszawa, ul. Nowoursynowska 166

ISSN 2084-6150

Redagują: Jan Rylke, Beata J. Gawryszewska
oraz zespół Katedry Sztuki Krajobrazu

Redakcja tomu: Izabela Myszk-Stąpór, Beata Rothimel, Jan Rylke

Projekt okładki: Beata Rothimel

Druk: Fabryka Druku, ul. Staniewicka 18, Warszawa

Warszawa 2012

Rada Naukowa:

prof. Włodzimierz Dreszer
dr Beata J. Gawryszewska
dr Narcyz Piórecki
prof. Jan Rylke (przewodniczący)
prof. Jan St. Wojciechowski
prof. Agata Zachariasz

Katedra Sztuki Krajobrazu	6
Nasi pracownicy.....	7
Ursynów.....	13
Seminarium Katedry	34
Spotkania w semestrze letnim 2011 i w semestrze zimowym 2011-2012	35
Wystąpienia seminaryjne	35
Michał Skrobot. Sprawozdanie z pisania pracy doktorskiej. Fraktalny model miasta ogrodu w krajobrazie polskim (Solec nad Wisłą).....	35
Izabela Myszk-Stąpór. Dokument z Nara o autentyzmie	39
Ania Długozima „Cmentarze jako ogrody żywych i umarłych” – Skróć autoreferatu pracy doktorskiej. Projekt badawczy nr N N527 075138	40
Axel Schwerk. Tanzania 2011	44
Beata Rothimel. Ogrody podręczne w terenach zurbanizowanych, jako nowy element systemu publicznych terenów zieleni krajobrazu polskich miast	45
Sprawozdanie z pracy zespołu społecznych podstaw architektury krajobrazu w latach 2010-2011	49
Liudmiła Zubova. Profesjonalna orientacja studentów rolniczej wyższej uczelni w systemie wykorzystania metodyk ozdobnego dekorowania krajobrazu	58
Maja Skibińska. Mebel miejski jako tworzywo krajobrazu kulturowego Warszawy.....	63
Specjalizacja: Sztuka ogrodu i krajobrazu	65
Prace dyplomowe studentów specjalizacji Sztuka Ogrodu Sztuka Krajobrazu.....	66
Dorota Popiel: Adaptacja terenów postindustrialnych na kompleks kongresowo-wystawowy Expo XXI w Warszawie	66
Daria Szalińska. Elektrociepłownia „Szombierki” w Bytomiu - rewitalizacja terenów przemysłowych.....	71
Renata Sadłocha: Projekt aranżacji kompleksu dziedzińców osiedlowych w Warszawie przy ulicy Niemcewicza 7/9. Praca inżynierska wykonana pod kierunkiem dr inż. Doroty Sikory	74
Magdalena Myszk Projekt terenu przy środowiskowym domu pomocy w Miednie. Fragmenty pracy inżynierskiej wykonanej pod kierunkiem dr inż. Beaty Gawryszewskiej	76
Zakres przedmiotów prowadzonych w ramach specjalizacji „Sztuka ogrodu i krajobrazu”	78
Pracownia sztuki ogrodu i krajobrazu	78
Seminarium dyplomowe	84
Artykuły magistrantów	86
inż. arch. kraj. Magdalena Dębowska: Transformacja Placu Konstytucji	86
inż. arch. kraj. Jolanta Godlewska: Krajobraz Polski w przekazie artystycznym.....	91
inż. arch. kraj. Karolina Grygoriew: Współczesna przestrzeń miejska w małym wnętrzu urbanistycznym, na przykładzie przekształcenia otoczenia pawilonów przy Nowym Świecie w Warszawie	97
inż. arch. kraj. Joanna Kołdej: Reanimacja dawnego założenia parkowego pałacu Czapskich w Warszawie	101
inż. arch. kraj. Katarzyna Kołodzińska: Architektura form wodnych	106
inż. arch. kraj. Katarzyna Kosik: Koncepcja zagospodarowania terenu kolonii II osiedla WSM Żoliborz w Warszawie w oparciu o ideę partycypacji społecznej	110
inż. arch. kraj. Natalia Lenart: Tereny przemysłowe jako miejska przestrzeń publiczna na przykładzie terenów Gazowni w Warszawie	116
inż. arch. kraj. Ewa Łęczewska: Wskazania do projektowania ośrodków hipoterapii na przykładzie koncepcji zagospodarowania ośrodka hipoterapii w Czarnym Lesie k/ Góry Kalwarii	122
inż. arch. kraj. Anna Marszał: Cmentarze warszawskie, ich kompozycja i możliwości ich popularyzacji jako obiektów cennych dla turystyki	127
inż. arch. kraj. Barbara Menkus: Koncepcja modernizacji terenu przy zespole budynków przy ul. Grochowskiej 272	133
inż. arch. kraj. Katarzyna Ostaszewska: Ochrona i kształtowanie krajobrazu kulturowego i przyrodniczego północnej części Mazur-na przykładzie terenów w obrębie jeziora Mamry	137

inż. arch. kraj. Kamila Piątek: Parking jako teren zieleni miejskiej	142
inż. arch. kraj. Łukasz Porębski : Koncepcja rewitalizacja basenów klubu sportowego RKS 'Skra' w Warszawie	147
inż. arch. kraj. Milena Roznau. Rewitalizacja Placu Tysiąclecia w Czersku	152
inż. arch. kraj. Urszula Strasińska: Rodzinne firmy ogrodnicze i ich miejsce na europejskim rynku kształtowania terenów zieleni na wybranym przykładzie	158
inż. arch. kraj. Beata Śliwińska: Sztuka publiczna jako czynnik kształtujący charakter przestrzeni	173
inż. arch. kraj. Lidia Walczak: Sztuka krajobrazu jako narzędzie przekształcania miejskiej przestrzeni rozmytej w przestrzeń publiczną	180
inż. arch. kraj. Anna Wilczyńska: Współczesny ogród klasztorny na przykładzie projektu w Opactwie Ojców Benedyktynów w Tyńcu	186
Wzornictwo artystyczne	193
Sztuka architektury	194
Elementy projektowania wnętr architektonicznych	195
Ogród wzorowany na naturze	195
Rzeźba w ogrodzie i krajobrazie	195
Działalność naukowa i artystyczna	197
Festiwal ogrodowy w Bolestraszcach	197
Performance Jana Rylke	199
Wystawa Kultura Niezależna 27 lat później	202
Sprawozdanie z działalności sekcji dydaktycznej Sztuki Światła „Przestrzeń Oświecona”	204
Konkurs i realizacja świetlnej instalacji na terenie kampusu SGGW	204
Festiwal Warszawa w Budowie 3:	209
Nie masz ogrodu - masz balkon	209
Richard Reynolds. Krótka historia partyzantki ogrodniczej	213
Tomasz Turczynowicz. Projektujmy zabytki! Rysunki architektoniczne	217
Arché	218
Akademia Sztuki Architektury Krajobrazu	220
Sekcja Sztuki Sepulkralnej	222
WDT - Wyjazdowa Działalność Twórcza	224
Dydaktyka	226
Architektura Krajobrazu	226
Historia sztuki	226
Rysunek odręczny i rzeźba	229
Konservacja i rewaloryzacja założeń ogrodowych	242
Elementy projektowania wnętr architektonicznych	246
Projektowanie Krajobrazu Miasta	246
Historia Sztuki Ogrodowej	251
Kształtowanie krajobrazu z udziałem wspólnot lokalnych	254
Projektowanie architektoniczne	256
Projektowanie	258
Projektowanie obiektów architektury krajobrazu (blok: Projektowanie i Budowa obiektów AK)	259
Współczesne Trendy w Sztuce Krajobrazu	266
Projektowanie Krajobrazu Miasta studia zaoczne	267
Gospodarka Przestrzenna	269
Architektura Krajobrazu	269
Rewitalizacja obszarów zurbanizowanych	270
Ochrona zabytków	271
Turystyka i Rekreacja	273
Historia kultury	273
Studia podyplomowe	276
Studia Podyplomowe Projektowanie Ogrodu z Domem Rodinnym	276

Podyplomowe Studia Wzornictwo Ogrodowe.....	278
Inne	281
Pylon	281
Kurs projektowania ogrodów	281
Kurs zakładania i pielęgnacji ogrodów	282
Maksimum Zieleni - zielone tarasy i zielone dachy	283
Kurs rysunku dla projektantów ogrodów i wnętrz	283
Manufaktura KunSZTU	284
Ursynowski Uniwersytet III Wieku	285

Katedra Sztuki Krajobrazu powstała 1 stycznia 2009 roku z Samodzielnego Zakładu Sztuki Krajobrazu, który został utworzony 1 stycznia 2006 roku z istniejącej w Katedrze Architektury Krajobrazu od 1992 roku Pracowni Sztuki. Pracownia Sztuki zatrudniała trzech absolwentów warszawskiej Akademii Sztuk Pięknych, Janusza Duckiego, Jana Rylke i Janusza Skalskiego. Kierownikiem Katedry Sztuki Krajobrazu jest Jan Rylke, który został w 1969 roku zatrudniony w Katedrze Projektowania Sekcji Kształtowania Terenów Zieleni do nauczania rysunku odręcznego i historii sztuki ogrodowej. W Katedrze, na studiach magisterskich jest od 2003 roku realizowana specjalizacja: sztuka ogrodu i krajobrazu. Od roku 2004 we współpracy z Centrum Sztuki Współczesnej i Kołem Krytyki OW SARP działa Akademia Sztuki Architektury Krajobrazu (prowadzący Jeremi T. Królikowski). Od roku 2007 działają studia podyplomowe: Projektowanie ogrodu z domem rodzinnym (kierownikiem studiów jest Beata J. Gawryszewska). Od 2008 roku działa Sekcja Sztuki Sepulkralnej (kierownikiem sekcji jest Anna Długozima). Od 2009 roku zostały uruchomione studia podyplomowe: Wzornictwo ogrodowe (kierownikiem studiów jest Jan Rylke). W 2010 roku zaczyna działać kurs komputerowy (kierownikiem kursu jest Kinga Rybak). Dlaczego powstała jako samodzielna jednostka Katedra Sztuki Krajobrazu? Czy architektura krajobrazu nie jest pojęciem dostatecznie szerokim, w którym mieści się również sztuka krajobrazu? Paradygmat nauczania architektury krajobrazu i kształtowania terenów zieleni ukształtował się w połowie ubiegłego wieku (początki 1930 rok Warszawa, 1956 rok Kraków) i był zgodny z poglądami charakterystycznymi dla Modernizmu. Wydobycie znaczenia sztuki w kształtowaniu krajobrazu jest konieczne dla wyjścia z modernizmu, który charakteryzowało myślenie abstrakcyjne i funkcjonalne. Modernizm uważał, że natury nie można poddać rygorom formalnym i dlatego nie jest materią właściwą dla tworzenia dzieł sztuki. Dopiero od połowy ubiegłego wieku sztuka zaczęła wkraczać do krajobrazu. W pierwszym okresie były to dzieła odległe ideowo od profesjonalnego kształtowania terenów zieleni: sztuka ziemi, sztuka ekologiczna, i działania w krajobrazie. Od połowy lat 80tych te tendencje nasiliły się. Rozkwit przeżyła sztuka ulicy, rozwinęły się tworzone w krajobrazie instalacje przestrzenne, rzeźbiarze zaczęli tworzyć rzeźby krajobrazowe. Żywa materia przyrodnicza stała się dekoracyjną powłoką osłonowych ścian architektury. Ogrody prywatne przekształciły się w dzieła sztuki określający standard kulturowy i status publiczny ich właścicieli. Dzisiaj sztuka krajobrazu stała się wiodącym trendem, który kształtuje architekturę krajobrazu. Dlatego utworzyliśmy jednostkę, gdzie można ją badać i nauczać. W tej chwili realizujemy projekt badawczy Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego: Sztuka krajobrazu i w krajobrazie na tle przemian w sztuce przełomu XX i XXI wieku. Rola estetycznego kształtowania naszego otoczenia jest istotna nie tylko w architekturze krajobrazu, ale też na innych kierunkach studiów. Dlatego prowadzimy zajęcia na kierunkach studiów: gospodarka przestrzenna oraz turystyka i rekreacja. Razem jest to około 40 przedmiotów prowadzonych przez nasz zespół na studiach stacjonarnych i niestacjonarnych oraz przedmioty prowadzone na studiach podyplomowych.

Katedra Sztuki Krajobrazu zajmuje się historycznymi, kulturowymi, społecznymi i artystycznymi podstawami architektury krajobrazu i gospodarki przestrzennej. Prowadzone badania opierają się na założeniach fenomenologii krajobrazu.

Kierunek badań jednostki skupia się głównie na zagadnieniach dotyczących krajobrazu oraz krajobrazu kulturowego miasta; porządkowania i szukania struktur miejskich, przestrzeni społecznych, przestrzeni życia codziennego i sposobów jej ożywiania, przestrzeni rewitalizowanych, parków i pomników o zmiennej strukturze i wartości materialnej, teorią i historią architektury, sztuki ogrodowej, krajobrazu oraz metodologiami architektury krajobrazu. W zainteresowaniu jednostki jest również działalność projektowa w kierunku planowania miejscowego, projektowania architektonicznego i konserwatorskiego, projektowania ogrodów przydomowych oraz działalność artystyczna, rysunek, obraz, fotografia, rzeźba, sztuki multimedialne, performance i happeningi.

Zespół tworzący Katedrę Sztuki Krajobrazu składa się z 15 pracowników etatowych, 7 doktorantów oraz osób współpracujących z Katedrą.

Nasi pracownicy

Jan Rylke – profesor zwyczajny

- sztuki piękne
- konserwacja restauracja i adaptacja ogrodów i parków historycznych;
- wzornictwo ogrodowe;
- sztuka ogrodowa;
- historia sztuki ogrodowej;
- sztuka krajobrazu i sztuka w krajobrazie krajobraz kulturowy – analizy, oceny i podejmowane decyzje postępowania w krajobrazie

Janusz Ducki – wykładowca

- percepcja wizualna rzeczywistości
- sztuka współczesna jako model procesów poznawczych i twórczych
- ekspresja a zachowania społeczne

Joanna Dziecioł – starszy specjalista

- działanie Katedry Sztuki Krajobrazu
- działanie podyplomowych studiów Wzornictwo Ogrodowe
- realizacja projektów badawczych
- realizacja projektów zleconych

Beata J. Gawryszewska – adiunkt

- studia teoretyczne, projekty i modele z zakresu kształtowania przestrzeni zamieszkania, w szczególności ogrodu przydomowego
- specyfika współczesnego ogrodu rodzinnego w Polsce
- współczesne trendy w projektowaniu ogrodów przydomowych
- kulturowe podstawy projektowania krajobrazu
- społeczne podstawy projektowania krajobrazu
- partycypacja społeczna w architekturze krajobrazu.
- rewitalizacja i rehabilitacja przestrzeni publicznych i społecznych osiedli

Małgorzata Kaczyńska – adiunkt

- studia i analizy dotyczące wartości historycznych i kulturowych krajobrazu;
- restauracja zabytkowych parków, ogrodów i innych form zaprojektowanej zieleni
- plany ochrony parków kulturowych;
- rewitalizacja zabytkowego krajobrazu kulturowego, parków, ogrodów i innych form zaprojektowanej zieleni.
- Rewitalizacja obszarów zabytkowych, zasady ich udostępniania i wykorzystanie na cele turystyki.

Ewa Kosiacka – Beck – adiunkt

- współczesne projektowanie
- projektowanie w krajobrazie historycznym
- projekty rewitalizacji lub modernizacji istniejących układów zieleni oraz związanych z nimi detali
- analiza formalna dzieła ogrodowego, zarówno w teorii jak i praktyce
- projektowanie inspirowane najnowszymi trendami
- analiza procesu projektowania ze szczególnym uwzględnieniem potrzeb współczesnego użytkownika

Jeremi T. Królikowski – profesor nadzwyczajny

- kulturowe podstawy planowania i projektowania krajobrazu,
- język krajobrazu;
- filozofia przestrzeni, kultura przestrzeni, projektowanie jako metoda rozwiązywania konfliktów, geopolityka
- transformacja krajobrazów zdegradowanych
- wartości przestrzenne jako podstawa projektowania
- projektowanie architektury w krajobrazie

Marta Lewin – adiunkt

- projektowanie ogrodów przydomowych
- aranżacja wnętrz, tarasów, balkonów
- projektowanie krajobrazu miasta
- ochrona i waloryzacja krajobrazu kulturowego

Anna Różańska – adiunkt

- polska i europejska sztuka ogrodowa
- krajobraz miejski
- projektowanie
- konserwacja zabytkowych założeń ogrodowych
- ochrona i adaptacja zabytkowych założeń ogrodowych
- miejski krajobraz kulturowy

Kinga Rybak – adiunkt

- urbanistyka
- planowanie przestrzenne
- projektowanie architektoniczne
- projektowanie krajobrazu miasta
- metodyka związana z projektowaniem
- analizy przestrzeni

Janusz Skalski – adiunkt

- zagadnienia dotyczące przestrzeni publicznej
- wizualność krajobrazu miasta
- patriotą krajobrazu Mazowsza
- sztuka krajobrazu

Kinga Zinowiec – Cieplik – adiunkt

- studia i analizy z zakresu projektowania miejskich przestrzeni publicznych
- studia i analizy dotyczące roli sztuki publicznej w kształtowaniu krajobrazu kulturowego
- przestrzenne problemy modernizacji terenów osiedlowych
- problemy kształtowania tożsamości miejsca
- problemy z zakresu niestandardowych rozwiązań projektowych

Dorota Sikora – adiunkt

doktor, absolwentka Wydziału Ogrodniczego, Oddziału Architektury Krajobrazu. Od 1991 r. zajmuje się problematyką zieleni zabytkowej. Pracownik Krajowego Ośrodka Badań i Dokumentacji Zabytków w Warszawie. Autorka opracowań studialnych i projektów rewitalizacji historycznych parków i ogrodów, dotyczących między innymi Ogrodu Branickich w Białymstoku, Ogrodu Wilanowskiego, parku w Ursynowie, ogrodu przy dawnym klasztorze karmelitów bosych w Warszawie, Ogrodu w Podhorcach (Ukraina). Obecnie prowadzi nadzór merytoryczny nad pracami konserwatorskimi w Ogrodzie Branickich w Białymstoku.

Anna Długozima absolwentka Instytutu Stosunków Międzynarodowych Uniwersytetu Warszawskiego – praca magisterska: „Międzynarodowa ochrona dóbr kultury w konfliktach zbrojnych na przykładzie Iraku i byłej Jugosławii”; absolwentka gospodarki przestrzennej SGGW – praca magisterska: „Krajobraz sakralny Bieszczadów. Wpływ przemian demograficznych na sakralny wymiar krajobrazu”. Temat rozprawy doktorskiej: „Cmentarze jako ogrody żywych i umarłych”

- współczesna sztuka sepulkralna
- cmentarze – historia, projektowanie, symbolika, szata roślinna

Krzysztof Herman

- ogrody tymczasowe i pokazowe
- festiwale ogrodowe
- rzeźba w ogrodzie i krajobrazie
- sztuka krajobrazu
- współczesna sztuka ogrodowa (II poł. XX wieku, XXI wiek)
- analizy jakości wizualnej krajobrazu

Nasi doktoranci

Maja Skibińska

architektka krajobrazu, projektantka terenów zieleni, doktorantka w Katedrze Sztuki Krajobrazu na Wydziale Ogrodnictwa i Architektury Krajobrazu SGGW, pisze pracę nt. roli mebla miejskiego w krajobrazie kulturowym Warszawy. Współautorka m.in. projektów rewitalizacji terenów zieleni na terenie Zespołu Staromiejskiego w Sandomierzu, projektu zagospodarowania terenów zieleni przy przebudowanej ulicy Stanisława Kostki Potockiego w Warszawie, projektu zieleni przy kompleksie sportowo rekreacyjnym w Lesku.

Michał Skrobot

- otwarty model miasta ogrodu w krajobrazie polskim
- sposoby zamieszkiwania na świecie
- zmienność krajobrazu zurbanizowanego
- rewitalizacja osadnictwa

Agnieszka Ziemińska

- odzyskiwanie przestrzeni opuszczonych
- projektowanie terenów zieleni
- rewitalizacja miejskiej przestrzeni
- zielone ściany
- rewitalizacja terenów fabrycznych, przemysłowych

Karolina Wlazło-Malinowska

- krajobraz światła
- sztuka nowych mediów jako element oświetlenia miejskiej przestrzeni publicznej
- rewitalizacja miejskiej przestrzeni publicznej z wykorzystaniem technik multimedialnych
- sztuka ogrodowa

Dorota Krug

- projektowanie krajobrazu: cel, narzędzia, metody

Edyta Winiarska

- działanie Studiów Podyplomowych "Projektowanie Ogrodu z Domem Rodzinnym"
- podwórka jako ogrody wspólnot lokalnych
- rewitalizacja obszarów zurbanizowanych
- przestrzeń społeczna
- park tematyczny, wieś tematyczna
- gra terenowa – współczesna metoda poznania przestrzeni

Beata Rothimel

- sztuka ogrodowa świata
- style ogrodowe
- rewitalizacja miejskiej przestrzeni publicznej z wykorzystaniem technik multimedialnych
- sztuka ogrodowa

Nasi współpracownicy

Alicja Mirowska-Skalska - dr arch. wnętrz. absolwentka Akademii Sztuk Pięknych w Warszawie. Wieloletni pracownik naukowy, ekspert ds. wzornictwa w Instytucie Wzornictwa Przemysłowego w Warszawie. Od wielu lat wykładowca SGGW

- autorka licznych publikacji na temat urządzania wnętrz
- malarstwo sztalugowe i sztuka wikliny

Magda Lefevre

- ocena wizualna krajobrazu
- ochrona i rewitalizacja krajobrazu kulturowego
- projektowanie terenów zieleni
- projektowanie i aranżacja wnętrz

Agnieszka Kępkowicz – adiunkt, kierownik Pracowni Studiów Krajobrazowych Uniwersytetu Przyrodniczego w Lublinie

W sferze zainteresowań zawodowych znajduje się wiele tematów:

- krajobraz otwarty wraz z jego kulturowymi walorami i problemem degradacji
- przestrzeń publiczna z jej prospołecznym odniesieniem
- ogrody przydomowe jako ważna przestrzeń egzystencjalna człowieka

Tomasz Turczynowicz

- rysunek architektoniczny
- sztuka architektury
- zrównoważone planowanie rozwoju miast

Anna Kalina

- kultura przestrzeni
- antropologia krajobrazu
- ekoestetyka
- język krajobrazu
- sztuka ogrodowa

Izabela Myszk-Stąpór

- symbolika i semantyka ogrodów
- znaczenia krajobrazu
- rośliny w ogrodzie
- projektowanie ogrodów
- Sztuka ogrodowa

Ludmila Zubova – dydaktyk Orlowskiego Gospodarczego Rolniczego Uniwersytetu,
stażystka w Katedrze Sztuki Krajobrazu

- zasady nauczania architektury krajobrazu
- zieleń w mieście
- pedagogika
- projektowanie stroju

Ewa Rykała

- fenomen *genius loci*
- magia miejsc
- wartości przestrzenne podstawą projektowania
- natura jako inspiracja w sztuce

Artykuł o historii Ursynowa, przemianach i dziejach publikujemy w Katalogu Katedry Sztuki Krajobrazu z szacunku do miejsca, z którym wszyscy jesteśmy związani.

Rozwój i przemiany układu przestrzennego założenia pałacowo – ogrodowego w Ursynowie

1. Wstęp

Założenie pałacowo-parkowe w Ursynowie (dawniej Rozkosz), malowniczo usytuowane na skraju Skarpy Warszawskiej, ma bogatą historię. Teren ten stanowił pierwotnie integralną część dóbr wilanowskich, z których w 2 poł. XVIII w. August Czartoryski, ówczesny właściciel Wilanowa, wyodrębnił samodzielną rezydencję i przekazał ją w dzierżawę Józefowi Maisoneuve. Posiadłość wielokrotnie przechodziła z rąk do rąk. Jej gospodarzami byli między innymi: Stanisław Kostka Potocki wraz z żoną Aleksandrą, Julian Ursyn Niemcewicz, Wilhelm Malcz, Aleksander Potocki, Elżbieta i Ludwik Krasińscy. W pierwszych latach XX w. Ursynów przekazano na cele społeczne, stał się odtąd ostoją szkolnictwa polskiego, kontynuując wielowiekowe tradycje szkolne Służewa.

Początkowo w Ursynowie znajdowała się siedziba seminarium nauczycielskiego, następnie utworzono tu szkoły ogrodnicze: niższą i średnią. Po II wojnie światowej powstała Centralna Szkoła Państwowych Ośrodków Maszynowych i Spółdzielni Produkcyjnych, a od 1956 r. do chwili obecnej dawne założenie pałacowo – ogrodowe wraz z kompleksem zabudowy szkolnej jest użytkowane przez Szkołę Główną Gospodarstwa Wiejskiego.

Biorąc pod uwagę specyfikę przemian historycznych na terenie Ursynowa, należałoby postrzegać to założenie w kilku aspektach: jako cenny kompleks pałacowo-parkowy należący do ciągu rezydencji usytuowanych na skarpie wiślanej, jako dominantę stanowiącą zakończenie barokowej osi wilanowskiej oraz jako obiekt szkolny, godzący tradycję założenia pałacowo-parkowego z potrzebami uczelni rolniczej.

1. [Plan okolic Warszawy], 1819 r., [fragm.], AGAD, Zb. Kart., sygn. 84-1 a. 6

2. Historia miejsca przed powstaniem rezydencji Rozkosz

W końcu wieku XVII obszar obecnego założenia ursynowskiego znalazł się w granicach ziem należących do Jana III Sobieskiego. Król nabywając w 1677 r. Wilanów (wówczas Milanów) od początku miał zamiar poszerzenia swoich dóbr o sąsiednie tereny. Wiadomo, że nabył Służew i Wolicę, a więc również obszar obecnego założenia ursynowskiego, historycznie wchodził on bowiem w skład folwarku służewskiego¹.

Zgodnie z sytuacją przedstawioną na planach archiwalnych z I połowy XVIII w. był to teren zalesiony, z wytyczonymi u podnóża skarpy kanałami, łączącymi Służew z Wolicą i Bażantarnią (dzisiejszym Natolinem). Wiadomo, że w 1725 r. na polecenie Elżbiety Sieniawskiej, kolejnej właścicielki Wilanowa, kopano wtedy rowy melioracyjne: *Grabarze zaś poczynszy od Służewa kopią row ku Wolicy*². Teren ten miał znamienne znaczenie kompozycyjne dla całego wieloprzestrzennego założenia dóbr wilanowskich. Zamykał od zachodu barokową wilanowską oś królewską, ciągnącą się od Wisły aż po skarpe wiślaną, której wyznacznikami w terenie były pałac w Wilanowie, Kanał Królewski i folwark Zawady.

3. Okres Józefa Maisonneuve'a (od 1775 do 1784 r.)

Historia założenia pałacowo-ogrodowego w Rozkoszy rozpoczyna się w 1775 r. - w momencie wydzielenia przez Augusta Aleksandra Czartoryskiego z dóbr wilanowskich terenu pod samodzielną rezydencję i osiedlenia się w nim pułkownika wojsk koronnych – Józefa Maisonneuve - szambelana królewskiego.

Pochodzący z Francji oficer przybył do Polski w 1768 r. W ciągu kilku lat awansował z kapitana na generała-majora. Cieszył się dużą popularnością w warszawskim środowisku arystokratycznym. Towarzyskiemu sukcesowi sprzyjał talent aktorski. Maisonneuve z powodzeniem grywał w modnych wówczas amatorskich przedstawieniach teatralnych. Był ponadto aktywnym działaczem masońskim³. Osiemnastowieczni pamiętnikarze podają, że faworyzowała go Izabela Lubomirska – córka ówczesnego właściciela dóbr wilanowskich: *Maisonneuve był bardzo ładnym chłopcem (...) Podobał się wielce księżnej Lubomirskiej i szczęśliwie mu się powiodło. Księżna go wyposażyła sownicie i dała mu środki do założenia komandorii zakonu maltańskiego*⁴.

28 kwietnia 1775 r. August A. Czartoryski nadał pułkownikowi prawem emfiteutycznym pusty plac *dla wybudowania się według swego upodobania niedaleko Dworcu Służewieckiego między dwoma drogami, to jest: drogą, która prowadzi od tegoż Dworu do Wsi, y między tą, która idzie od drogi pozastodolney ku rzece y Łąkom Służewieckim wzdłuż jednym bokiem od Dworu, y Stodół Łokci 276, a drugim bokiem ode Wsi dla zachodzącej Sadržawki spełna Łokci 270 Wszerz zaś nad drogą od zastodolney ku Łąkom idącej Łokci 318 a nad drogą ze Dworcu do Wsi prowadzącą ku Sadržawce Łokci 108 nad samą zaś Sadržawką Łokci 100. tak żeby wszystkiej tej szerokości było Łokci 208. inkludując w to sztukę Olszyny, znaczny kawał Łąki, y Rzeczkę przez nią ciągnącą się według osobnego odrysowania od obydwóch stron podpisanego*⁵. Akt ten obwarowany był szeregiem zastrzeżeń: wnoszenie corocznych opłat w wysokości 250 złotych polskich, zakaz prowadzenia propinacji, obowiązek ogrodzenia włości i szczególnego dbania o rzekę, kanał i sadzawki⁶. Maisonneuve oraz jego ewentualni spadkobiercy nie mogli, ponadto, podejmować decyzji o sprzedaży gruntu bez uprzedniego pozwolenia właściciela dóbr wilanowskich, który miał także prawo pierwokupu. Nowy właściciel nadał posiadłości nazwę „Rozkosz”, i w ciągu dwóch lat od jej objęcia wybudował niewielki dworek z bocznymi

¹ Janusz Nowak, *Dobra wilanowskie za Elżbiety Sieniawskiej 1720-1729 w świetle archiwaliów Biblioteki Czartoryskich w Krakowie*, „Studia Wilanowskie” 2003, R. 14, s. 56

² Biblioteka XX. Czartoryskich, Korespondencja Sieniawskich, rkps. 5980/III, list nr 46925, Piotr Więckowski do Sieniawskiej.

³ Andrzej Zahorski, *Maisonneuve Joseph de*, [w:] „Polski Słownik Biograficzny”, T. XIX, z. 80, Wrocław-Gdańsk 1974, s. 149-151

⁴ Lars Engestrom, *Pamiętniki*, [w:] W. Zawadzki (oprac.), *Polska stanisławowska w oczach cudzoziemców*, Warszawa 1963, t. II, s. 153

⁵ Archiwum Główne Akt Dawnych (dalej: AGAD), Archiwum Gospodarcze Wilanowskie (dalej: AGWIL), Anteriora, sygn. 68, *[kontrakt między Augustem Alexandrem Czartoryskim a Józefem Maisonneuve]*

⁶ Ibidem

oficynami. W obrębie majątku o powierzchni 19 morgów i 34 prętów kwadratowych⁷ znajdował się usytuowany na skraju skarpy pałacyk wraz z oficynami krytymi dachówką⁸, ogród włoski⁹, dzika promenada, ogród fruktyfikujący oraz grota z kilkoma pomieszczeniami na zboczu wraz ze źródłem wyłożonym głazami. Taki obraz posiadłości przedstawia w 1784 r. Szymon Bogumił Zug w pierwszym i jedynym, jak dotąd, znanym, opisie Rozkoszy z lat 80. XVIII w.: *Ztąd droga przechodząc przez wieś Służewo należącą do księcia Czartoryskiego prowadzi do przyjemnego młodego sosnowego lasu, położonego tuż za wsią, w którym są aleje i tu i ówdzie umieszczone ławki. Lasek ten rozciąga się do brzegu wzgórza o którym wyżej była mowa [skarpa] przedstawia zatem wszelkie zalety pięknego położenia. Widać ztąd piękny pałac Wilanowski o którym następnie mówić będziemy; pałac ten oddzielony jest od widza jednym tylko pastwiskiem na kilka staj szeroki i przeciętem wierzbowymi alejami, które zajmują przestrzeń między nimi znajdującą się. Na prawo lasek ten dotyka do pięknego zakładu P. Maisonneuf, Szambelana Królewskiego. Miejsce to zwane Roskosz, oddziela tylko dolina od lasu, składa się ono z ładnego domku z dwoma skrzydłami odosobnionemi, pięknego sadu i dzikiej przechadzki przebiegającej dolinę aż do głębi jej, gdzie znajduje się grota kształtnie zbudowana, ozdobiona kilkoma pokojami; u stóp jej wytryska źródło, którego otwór jest wyłożony kamieniem. Bliskość małego lasku domowego, wielce jest dla tego miejsca korzystne, bez niego bowiem byłoby zanadto szczupłe*¹⁰. Niewielki, z całą pewnością parterowy, pałac¹¹ wzniesiono na planie prostokąta na skraju skarpy. Towarzyszące mu dwie boczne, wolnostojące oficyny usytuowano symetrycznie po obu stronach pałacu. Budowle kryte były dachówką¹². Do pałacu prowadziły trzy aleje obsadzone lipami: główna, znajdująca się na osi założenia oraz dwie boczne. W pobliżu pałacu łączyły się ze sobą. Możliwe, że przy wjeździe do posesji, w sąsiedztwie alei głównej znajdowała się jeszcze jedna budowla, prawdopodobnie stajnia.

2. Pałacyk w Ursynowie, Willibald Richter, ok. 1845 r., w: Stanisław Lorenz, *Natolin*, Warszawa 1948, s. 86

⁷ AGAD, AGWIL, Komisariat Wilanowski, (od 1845 r.) Komisariat Wilanowski Dóbr i Interesów Augusta Potockiego, sygn. 16, *Kopia kontraktu wydanego Jmci Panu Maisoneuve...*; AGAD, AGWIL, Anteriora, sygn. 182, *[kontrakt między Izabelą i Stanisławem Lubomirskimi a Józefem Maisonneuve]*

⁸ Wiadomo, że przy przebudowie oficyn prowadzonej przez Potockich kazano zdjąć starą dachówkę, w: AGAD, AGWIL, Allegata kasowe, sygn. 43, [rachunki luźne, karta bez numeracji, dokument bez tytułu]

⁹ AGAD, AGWIL, Komisariat Wilanowski, (od 1845 r.) Komisariat Wilanowski Dóbr i Interesów Augusta Potockiego, sygn. 16, *Kopia kontraktu wydanego...*

¹⁰ F. M. Sobieszczański, op.cit., s. 11

¹¹ Być może pałacyk był drewniany. Na planie ukazującym Rozkosz, pochodzącym z ok. 1787 r. widać zróżnicowanie kolorystyczne pomiędzy pałacykiem a bocznymi oficynami. Niestety, brak legendy uniemożliwia potwierdzenie tej hipotezy.

¹² AGAD, AGWIL, Allegata kasowe, sygn. 43, [rachunki luźne, karta bez numeracji, dokument bez tytułu]

4. Okres Stanisława Kostki Potockiego i jego żony Aleksandry z Lubomirskich Potockiej (od 1785 do 1799 r.)

17 lipca 1784 r., za zgodą spadkobierców Augusta A. Czartoryskiego – Izabeli Lubomirskiej i Adama Czartoryskiego – Maisonneuve sprzedał Rozkosz wraz z zabudowaniami i wyposażeniem księżnie Joannie z Sułkowskich Sapieżynie¹³. Rok później, za tę samą sumę 2500 czerwonych złotych, rezydencję kupił Stanisław Kostka Potocki wraz z żoną Aleksandrą – córką Izabeli Lubomirskiej, ówczesnej właścicielki dóbr wilanowskich¹⁴.

Tuż po zakupie rozpoczęły się intensywne prace modernizacyjne, do których zaangażowano rzemieślników wszelkich profesji: murarzy, stolarzy, ślusarzy, kowali, rymarzy, szklarzy itp. Projekty sporządzał sam Potocki wraz ze swoim przyjacielem, architektem Chrystianem Piotrem Aignerem, który ponadto sprawował nadzór nad pracami budowlanymi¹⁵.

Przebieg robót trwających ok. 2 lat można w przybliżeniu odtworzyć na podstawie zachowanych rachunków i umów z rzemieślnikami. Najważniejsze zmiany dotyczyły pałacyku, oficyn i stajni z wozownią. Obiekty te zostały przebudowane, pozostały jednak w takim samym układzie przestrzennym, jak za poprzedniego właściciela. Skuto stare elewacje, zmieniono dekorację wnętrz, wstawiono szyby do okien, naprawiono dachy i przykryto nową dachówką. Pałac podwyższono o 3 łokcie. W obrębie posiadłości znajdowały się też inne obiekty. Jak czytamy w dokumencie sprzedaży Rozkoszy, kolejny jej właściciel nabył teren wraz z pałacem, oficynami, stajnią z wozownią i masztarnią, oranżerią oraz całym wyposażeniem wnętrz¹⁶. Inne dokumenty informują, ponadto, o istnieniu w okresie Kostki Potockiego: „krowiarni”¹⁷ lub „Olenderni”¹⁸ oraz dwóch murowanych trephauzów¹⁹.

Intensywne prace prowadzono także w ogrodzie, choć nie wiadomo w szczegółach, jakich zmian dokonano. Remontowano m.in.: mur w pobliżu źródła: *Kole Zdroju wierchny Mur odrymowałem(?) y wyriparowałem*²⁰. O poważnej skali prac ogrodniczych świadczyć mogą regularne pensje wypłacane zatrudnionemu ogrodnikowi²¹. Układ przestrzenny posiadłości nie zmienił się w stosunku do pierwotnej koncepcji z czasów Maisonneuve’a. Potoccy zachowali wcześniejszą kompozycję trzech alei prowadzących do pałacu, z których środkowa, wyznaczała oś założenia: brama wjazdowa–pałac. Trudno stwierdzić, czy to oni obsadzili aleje lipami, czy zrobił to poprzedni właściciel. Po latach, o starych lipach wspominał Niemcewicz: *najpiękniejszą ozdobą Ursinowa są lipy, sadzone przed 45 laty w ulice*²². Oprócz lip, rosły wówczas w Rozkoszy topole włoskie i *drzewa różne zagraniczne*²³, natomiast ogród dekorowały setki drzewek oranżeriovych²⁴. Za pałacykiem, na zboczu skarpy, nadal znajdował się „ogród włoski”, czyli malowniczy ogród z grotą i źródłem. „Inwentarz Ogólny Roskoszy” podaje krótki opis tego miejsca: *Na dole w dzikiej Promenadzie Grota murowana w architekturze starożytnej w*

¹³ AGAD, AGWIL, Anteriora, sygn. 182, *Summariusz dokumentów służących do Kolony Roskosz pod Warszawą...*

¹⁴ Ibidem

¹⁵ Zachowały się podpisane przez Ch. P. Aignera kontrakty z rzemieślnikami, patrz: AGAD, AGWIL, Allegata kasowe, sygn. 43, [rachunki luźne]

¹⁶ AGAD, AGWIL, Komisariat Wilanowski, (od 1845 r.) Komisariat Wilanowski Dóbr i Interesów Augusta Potockiego, sygn. 16, *Punkta przedugodne względem kupna y sprzedaży Kolony Roskosz między Stronami niżej wyrazonemi śpisana y podpisano w Warszawie dnia 19. Juny 1799 R^u*

¹⁷ AGAD, AGWIL, Allegata kasowe, sygn. 44, *Rachunek różnych materiałów wybranych odemnie do Roskoszy na Fabrykę JW. Potockiego Podstolego (...) Litt 2 Juny w Roku 1785*

¹⁸ AGAD, AGWIL, Allegata kasowe, sygn. 28, *Regestr roboty Kowalskiej do Roskoszy*

¹⁹ AGAD, AGWIL, Komisariat Wilanowski, (od 1845 r.) Komisariat Wilanowski Dóbr i Interesów Augusta Potockiego, sygn. 16, *Inwentarz Ogólny Roskoszy*, k. 62

²⁰ AGAD, AGWIL, Allegata kasowe, sygn. 43, *Z rozkazu Jasnie Wielmożnego Jego Moscy Pana Graffa Potockiego z Dysposityi Imci Pana Eignera Architekta w Roskosze Robota Mularska robiona nad kontrakt*

²¹ AGAD, AGWIL, Anteriora, sygn. 300, *Expensa domowa*

²² BN, Julian Ursyn Niemcewicz, *Dziennik Juliana Ursyna Niemcewicza pisany w Ursynowie*, t 1, rkps. Sygn. BN BOZ 919, k. 93

²³ AGAD, AGWIL, Komisariat Wilanowski, (od 1845 r.) Komisariat Wilanowski Dóbr i Interesów Augusta Potockiego, sygn.16, *Inwentarz...*, k. 62

²⁴ Ibidem

które się znajdują trzy Gabinety, a pośrodku Wanna Kamienna do Kąpieli, z Kommunikacją do sprowadzenia Wody Gorącej. Na dole płynie Zdrój. Na Górze: wposrodku Ogrodu Pompa z ciosanego Kamienia, z Rękojeścią Żelazną. W promienadzie dzikiey Domek drewniany dla Stróżów²⁵. Resztę terenu obejmował park, oraz sad z ulami. Wiadomo, że w sadzie rosło 910 sztuk drzew owocowych. W ogrodzie znajdowały się dwa *trephauzy*²⁶, czyli cieplarnie, w których przechowywano drzewka cytrynowe duże i małe, wystawiane latem do ogrodu (lub do wnętrza pałacowych), oraz brzoskwinie, morele i kwiaty. W Rozkoszy istniała też mała winnica, gdzie rosło 110 sztuk winorośli oraz szkółka drzew owocowych²⁷.

5. Okres dzierżawy Ursynowa przez Grzegorza Wykowskiego, Ignacego Kochanowskiego i własności Juliana Ursyna Niemcewicza (od 1799 do 1831 r.)

W 1799 r. Potoccy sprzedali Rozkosz Grzegorzowi Wykowskiemu za 800 czerwonych złotych: w Warszawie dnia [puste miejsce] Względem ustąpienia prawa zaiakim JW. Stanisław Potocki posiada Kolonię Roskosz przez Plenipotentą JW. St. Potockiego ziedney, a JW. Wykowskiego zdrugiey strony podpisane Punkta: podług których JW. Wykowski oblige się przy spisaniu tych Punktów wyliczyć summę Czer Zł ośmset z ztrony zaś JW. Graffa Potockiego: ustępuje prawa do Roskoszy Sobie y Zonie Swoiey Służącego, oraz oddanie papierów y zeznanie Transakcyi wszelkich na rzecz nabywającego, także wyrobienie u Rządu podania Urzędowego teyże Kolony za poprzedzającym nato nakładem przez nabywającego jest ostrzeżono²⁸.

Kolejnym właścicielem Rozkoszy stał się Ignacy Kochanowski, który w 1822 r. sprzedał ją Julianowi Ursynowi Niemcewiczowi. Poeta był zgorszony fatalnym stanem zaniedbanej posiadłości. W swoim pamiętniku zanotował: *Grzegorz Wykowski, zły obywatel i człowiek najgorszych obyczajów nabywszy (...) Rozkosz w najlepszym stanie za 10 lat zniszczywszy i zruynowawszy ją zupełnie sprzedał ją Ignacemu Kochanowskiemu, nieprze(...) spekulantowi za Zł. Pol. 24000 ten kilka tysięcy tylko zaliczywszy gotowizną (...) hypotekowane na Rozkoszy długi miejsce bardziej jeszcze zruynował i sprzedał mi za 30000 fl*²⁹.

Z ruiny podźwignął majątek dopiero Niemcewicz. Poeta zmienił nazwę rezydencji na „Ursynów”, która sporadycznie funkcjonowała równolegle z „Rozkoszą” (np. na dużo późniejszym planie: „Karta okriestnostiej Warszawy” z 1874 r.), aż ostatecznie usamodzielniała się i utrwałała: *Myślą moją było na pamiątkę dziesięcioletniego pobytu mego w Ameryce nazwać tę zagrodę Ameryką, lub Waszingtonem, lecz trzeba się było i oto udać do rządu za zgłoszeniem się życzliwi zaklinali mię bym tego nieczynił, że nazwisko wolnego kraju wzięte będzie za bunt i sprzysiężenie. Nazwałem więc zagrodę Ursinowem, a to od dawnego przydomka mego...*³⁰.

Niemcewicz miał niezwykle emocjonalny stosunek do zakupionej posiadłości, chciał, aby go tam pochowano. Miejsce, gdzie zamierzał spocząć, kazał oznaczyć głazami: *w gaju idącym ku altanie położyłem dwa kamienie gdzie życzę żeby mnie pochowano*³¹.

Z zaangażowaniem przystąpił do prac porządkowych. Przede wszystkim wyremontował zaniedbany pałac, oficyny i stajnie³², wystawił także budynek lodowni³³, inspekty³⁴, chlewik³⁵, wyczyścił i zarybił sadzawkę³⁶, kopał

²⁵ Ibidem, k. 58-59

²⁶ Ibidem, k. 62

²⁷ Ibidem, k. 62

²⁸ AGAD, AGWIL, Anteriora, sygn. 182, *Summariusz dokumentów służących do Kolony Roskosz pod Warszawą...*

²⁹ BN, Julian Ursyn Niemcewicz..., k. 83

³⁰ Ibidem, k. 85

³¹ Ibidem, k. 122

³² Ibidem, k. 87

³³ Ibidem, k. 101, 139, 140; Niemcewicz wybudował nową lodownię, najpewniej jednak budynek taki istniał też za poprzednich właścicieli. Poeta zapisał: *wystawiona na nowo lodownia*, Ibidem, k. 161

³⁴ Ibidem, k. 105

³⁵ Ibidem, k. 85

³⁶ Ibidem, k. 102, 134, 155

studnię obok oficyny mieszkalnej³⁷, zainstalował pompę³⁸, dokończył rów od strony Służewa, zagospodarował pola³⁹.

Pałac wraz z oficynami oraz stajnią pomalował na żółto (wcześniej obiekty te były w kolorze buraczkowym⁴⁰). Nad wejściem do pałacyku kazał wmurować kamienną tablicę z łacińską sentencją: *Sit meae sedes utinam senectae. Sit modus lasso maris et varium militaeque*⁴¹ i herbem właściciela⁴².

Skala prac nie była szeroka ze względu na okrojony budżet, który malał z roku na rok m.in. z powodu niewielkich zysków, jakie przynosił folwark. Jednakże udało się poecie doprowadzić posiadłość do zadowalającego stanu: *...zastałem bowiem dom bez podług drzwi i okien, bez zamków i kluczków, kuchni bez pieców i kominów, Stajnie bez dachu...*⁴³. Niemcewicz przywiązywał duże znaczenie do ursynowskiego drzewostanu: *(...) postanowiłem ile zdolność moja pozwoli (...) one domy odłogiem leżące polka, zarosły ogród przyprowadzić do porządku (...)*⁴⁴. Uporządkował i rozszerzył park. Posadził nowe, rzadkie gatunki drzew i krzewów, które sprowadzał z Ameryki⁴⁵, z warszawskiego ogrodu botanicznego⁴⁶, z zaprzyjaźnionych Wilanowa i Puław⁴⁷, od Zamoyskich⁴⁸. Niemcewicz deklarował również: *Wszystkie przedniejsze drzewa Polski chciałbym mieć u siebie*⁴⁹. W 1840 r., dziewięć lat po opuszczeniu przez poetę Ursynowa drzewa te określano jako „średnie”: *Kolonia Ursynów Składa się w największej części z Lasu w którym panują drzewa średniego wzrostu Sosnowe, Brzezowe, Lipowe, Osikowe, a pomiędzy temi krzewia leśne*⁵⁰. Gość Niemcewicza, Juliusz Słowacki, wspominał: *Śliczny Ursynów, zarosły wielkimi drzewami, bardziej do dzikiego lasu, niż do ogrodu podobny: w wielu miejscach widać tąki... Przyszliśmy wkrótce do małej altanki z kory na której wszyscy podróżni piszą wierszyki na pochwałę Niemcewicza; żadnego jednak napisu nie widać, bo je staruszek zdierać kazał przez skromność*⁵¹.

Z ciężkim sercem poeta podjął decyzję o wycince starych lip zbyt gęsto porastających teren Ursynowa i zagrażających dachom znajdujących się w pobliżu budynków: *Poki czas pozwolił sadzano krzewy wykopywano i ścinano nie bez żalu mego lipy, (...) tak się rozrosły tak dachowi szkodziły, tak się między sobą plątały ze poddawać (...) pod topór konieczne się stało. Po wycinaniu za(...)iających drzew odkryły się zachwycające widoki*⁵². Do robót ogrodowych brał najemników. Korzystał z porad ogrodnika wilanowskiego Bartła⁵³, zatrudniał ponadto ogrodników Karola i Marcina⁵⁴.

³⁷ Ibidem, k. 85

³⁸ Ibidem, k. 102

³⁹ Ibidem, k. 161

⁴⁰ Ibidem, k. 101

⁴¹ AGAD, AGWIL, Biuro Interesów Ogólnych Alexandra hrabiego Potockiego, sygn. 62, *Opisanie wszelkich Budowli mieszkalnych i Gospodarskich na Kolonii Ursynów ...*, k. 32; [brak autora], *Nowiny*, „Gazeta Codzienna” 1860, nr 136, s. 2

⁴² Tablica ta zachowała się do dziś. Krasieńscy – późniejsi właściciele - wmurowali ją nad wejściem do nowego pałacu i dopisano słowa: *Ex aedicula Ursini posterorum memorine vindicata* za: [brak autora], *Nowiny...*, s. 2 oraz Ignacy Tłoczek, *Ursynów – jakiego nie znamy*, „Barwy” 1975, nr 3, s. 3.

⁴³ BN, Julian Ursyn Niemcewicz..., k. 84

⁴⁴ Ibidem, k. 84

⁴⁵ Ibidem, k. 30

⁴⁶ Ibidem, k. 133

⁴⁷ Ibidem, k. 91, 185

⁴⁸ Ibidem, k. 85

⁴⁹ Ibidem, k. 136

⁵⁰ AGAD, AGWIL, Biuro Interesów Ogólnych Alexandra hrabiego Potockiego, sygn. 62, *Akt Podawczy Kolonii Ursynów w Gminie Wilanów Obwodzie Warszawskim Gubernii Mazowieckiej na rzecz Wgo Mikołaja Łukowskiego Czasowego Dzierżawcy pro 1840/52 spisany*

⁵¹ Cytat za: [br. autora] *Nowe polskie Seminaryum nauczycielskie*, „Tygodnik Ilustrowany” 1907 r., nr 35, s. 713

⁵² BN, Julian Ursyn Niemcewicz..., k. 85

⁵³ Ibidem, k. 84

⁵⁴ Ibidem, k. 10-16

W części centralnej, po obu stronach alei głównej, wygospodarował teren pod uprawy. Z lewej strony było to niewielkie poletko, a z prawej – sad i warzywnik⁵⁵. Tutejszy sad ogrodzono wierzbowym płotkiem⁵⁶. Wiadomo, że Niemcewicz posadził tam różne gatunki drzewek gruszy, jabłoni, śliw, wiśni, a także morele i winorośl⁵⁷. Zmodyfikowano dotychczasowy układ trzech alej, prowadzących do pałacyku. Najtrwalszym elementem kompozycyjnym pozostała aleja główna-środkowa, obsadzona czterema rzędami lip (po dwa z każdej strony), zakończona niewielkim dziedzińcem z klombem kwiatowym⁵⁸, zapewne otoczonym malowanym na biało płotkiem⁵⁹. Przebieg alei znajdującej się po lewej stronie (północno-zachodniej) utrzymał się w stanie niezmienionym niemal na całej swojej pierwotnej długości. Natomiast aleja z prawej strony (południowo-wschodniej) została częściowo wchłonięta przez sad. Pomiędzy pałacykiem a oficynami, w kierunku północ-południe (z lekkim odchyleniem) biegła poprzeczna aleja zakończona po obu stronach altankami, z których miał się rozciągać widok na Wilanów oraz Gucin⁶⁰. Wzdłuż wszystkich alei rosły lipy, natomiast w pobliżu zabudowań posadzono w miejscu wyciętych lip - kasztanowce⁶¹.

Za pałacykiem, na zboczu skarpy, nadal funkcjonowała grota ze źródłem opisywana przez Zuga kilkadziesiąt lat wcześniej. Jednak, na skutek wieloletniego zaniedbania przez poprzedników Niemcewicza, źródło uległo zamuleniu. Poeta kazał przywrócić to miejsce dawnej postaci: *Zaczęto czyścić zrzędo na dole od 30 lat przez poprzedników moich opuszczone mułem i błotem zalazłe*⁶². (...) *na dole wydobywano znikłe tamże wyborne niegdyś źródło zdaie się że woda powraca. Drewniane rury iuż lat więcey 40 maiące (...) mogły zgnić lub zatkać się dziś(?) woda nie z rur, ale z pod kamienia zdaie się wychodzić. Największą podobno miejsca tego zaletą jest woda (...) mieć staranie by nie zgniła(?)*⁶³.

3. *Park w Ursynowie*, E. Brzozowski, przed 1882 r., MHW, Gab. Ryc., Album wycinków prasowych, nr inw. 15298/644, neg. 43419, w: [br.autora], *Willa Ursynów*, „Tygodnik Powszechny” 1882, nr 13, s. 193

⁵⁵ Ibidem

⁵⁶ Ibidem, k. 87

⁵⁷ Ibidem, k. 156

⁵⁸ O czterech rzędach lip wzdłuż głównej alei wspominają inwentarze z 1840 r. [w:] AGAD, AGWIL, Biuro Interesów Ogólnych Aleksandra hrabiego Potockiego, sygn. 62, *Specyfikacja Drzew Owocowych i Dzikich w Dobrach na rzecz Skarbu Skonfiskowanych Kolonii Ursynów czasie odbytej naocznej rewizji przy podaniu tej Kolonii w Posessyę Dzierżawną W^{mu} Mikołajowi Łukowskiemu na lata 1840-52 sporządzona przez Delegowanego z Rządu Gubernialnego Mazowieckiego w Miesiącu Czerwcu 1840 roku*, k. 29

⁵⁹ BN, Julian Ursyn Niemcewicz..., k. 122

⁶⁰ Ludwik Pietrusiński, *Dr Wilhelm Malcz*, [w:] *Wieniec, pismo zbiorowe. Ofiarowane Stanisławowi Jachowiczowi przez pierwszych kraju autorów oraz licznych innych Jego przyjaciół i wielbicieli*, t. 3, Warszawa 1858, s. 371

⁶¹ BN, Julian Ursyn Niemcewicz..., k. 84

⁶² Ibidem, k. 102

⁶³ Ibidem, k. 171

Po klęsce powstania listopadowego majątek Niemcewicza został skonfiskowany przez władze carskie, natomiast sam właściciel udał się na emigrację. W 1831 r. Zygmunt Krasiński wspominał w liście do Henryka Reeve: *Jeśli zobaczysz się z Niemcewiczem, wspomnij mu o mnie, com dzieckiem tak często przechadzał się z nim u niego na wsi, nad brzegami Wisły; powiedz mu, że opowiadałem Ci o nim, o jego dobroci dla mnie, o jego posiadłości z małym świerkowym laskiem, nazwanym od jego rodzinnego przydomka: Ursyn – Ursynowem. Powiedz mu tylko: Ursynów, a ręczę Ci, że uśmiechnie się z radością*⁶⁴.

6. Okres dzierżawy Ursynowa przez Wilhelma Malcza, Mikołaja Łukowskiego i własności Aleksandra Potockiego, Aleksandry Stokowskiej, Aleksandry z Potockich Potockiej (1831-1850)

W 1831 r. w Ursynów wydzierżawił słynny lekarz warszawski – Wilhelm Malcz⁶⁵. Był on członkiem Towarzystwa Przyjaciół Nauk, jednym z założycieli i wiceprezesem Towarzystwa Dobroczynności, a także założycielem i redaktorem pisma „Pamiętnik Lekarski Warszawski”. Przez wiele lat prowadził badania nad cholerą, która wielokrotnie nawiedzała Warszawę. Za zasługi w powstaniu listopadowym został odznaczony Złotym Krzyżem Virtuti Militari, w 1840 r. przyznano mu order Świętej Anny, a w 1850 nadano szlachectwo⁶⁶.

Niewiele wiemy o jego kilkuletnim okresie rezydowania w Ursynowie. Jako przyjaciel Niemcewicza dążył do zachowania pamięci o poecie gromadząc pamiątki z nim związane. W 1841 r. nabył dobra Mniszew, zwalniając tym samym Ursynów.

Wiadomo, że w 1840 r. Ursynów trafił do Mikołaja Łukowskiego, o którym trudno cokolwiek więcej powiedzieć. Okres dzierżawy, ujęty w dokumentach, obejmował 12 lat, jednak, z nieznanых powodów, Łukowski najwyraźniej odstąpił od umowy, bo już w 1842 r. rząd wystawił dobra na licytację. Ostatecznie, Ursynów zakupił Aleksander Potocki, syn Stanisława Kostki i Aleksandry z Lubomirskich⁶⁷, ale niemalże natychmiast sprzedał je Aleksandrze Stokowskiej⁶⁸. W 1849 r. Stokowska odsprzedała dobra Aleksandrze z Potockich Potockiej (żonie Aleksandra Potockiego) za 54000 złotych polskich⁶⁹, a rok później, 1850 r., Ursynów nabyła Elżbieta z Branickich Krasińska – przyjaciółka domu Augustostwa Potockich, blisko spokrewniona z Aleksandrą⁷⁰.

Okres ten jest tak słabo udokumentowany, że trudno niekiedy ustalić, co który z dzierżawców lub właścicieli tu zmienił. Stosunkowo najwięcej informacji zachowało się o okresie dzierżawy Ursynowa przez Wilhelma Malcza. Wiadomo, że utrzymał on układ przestrzenny posiadłości ukształtowany w czasach Niemcewicza. Do malowanych na żółto⁷¹ pałacyku wraz z oficynami: kuchenną (po stronie południowej) i mieszkalną (po stronie północnej) od „sztachetowej” bramy głównej prowadziła aleja lipowa. Zarówno przed, jak i za pałacem znajdowały się klomby obsadzone kwiatami. Obok pałacu rośla rozłożysta lipa, w pobliżu której znajdowała się okrągła łąka ogrodowa⁷².

Zbocza skarpy porastała leszczyna. W dół prowadziła cieniasta ścieżka, którą dochodziło się do grotty i tryskającego w pobliżu źródła. Grocie nadano formę sztucznej ruiny⁷³. Źródło dawało początek niewielkiej wyłożonej kamieniami kaskadzie, wpadającej do stawu położonego u podnóża skarpy. Część skarpy,

⁶⁴ Paweł Hertz (oprac.), *Krasiński. Listy do Henryka Reeve*, t. I, Warszawa 1980, s. 528

⁶⁵ L. Pietrusiński, op. cit., s. 368-369; T. S. Jaroszewski, Chrystian Piotr Aigner. Architekt warszawskiego klasycyzmu, Warszawa 1970, s. 76

⁶⁶ Teresa Ostrowska, *Malcz (Malsch) Jan Fryderyk Wilhelm*, [w:] „Polski Słownik Biograficzny”, T. XIX, z. 81, Wrocław-Gdańsk 1974, s. 270-272

⁶⁷ AGAD, AGWIL, Zarząd główny Dóbr i Interesów Augusta Potockiego, sygn. 235, *Wiadomość o realności Ursynów*

⁶⁸ Ibidem

⁶⁹ AGAD, AGWIL, Zarząd główny Dóbr i Interesów Augusta Potockiego, sygn. 235, *Kontrakt Kupna Ursynowa w roku 1849 na imię(?) JWej Hrabiny Pani*

⁷⁰ APW, Akta notariuszy warszawskich, Kancelaria J. Noskowskiego, sygn. 91, k.283-286

⁷¹ Ibidem, s. 371

⁷² Ibidem, s. 372

⁷³ „Ujrzelismy na dole wydrążoną we wzgórzu grotę, w kształcie ruiny”, za: Ibidem, s. 373

prawdopodobnie na osi pałacu, była pozbawiona zadrzewienia i pokryta murawą. Poprzez wycięte w zadrzewieniu perspektywy można było podziwiać widok na Wilanów. Od pałacu odchodziły dwie drogi ogrodowe: na północ do rejonu obsadzonego leszczyną, gdzie była zlokalizowana altana otwierająca widok na Gucin, i na południe, do części parku określonej jako „świerczyna”, gdzie znajdowała się altana z widokiem na Wilanów i Wolice. Do tej części parku można było dojść przez znajdujący się nad wąwozem drewniany (brzozowy) most zwany „diabelskim” lub „anielskim”. Na zboczach wąwozu rosły modrzewie.

Zachował się cenny opis Ursynowa z tamtego okresu: *Ursynów leży na drodze z Warszawy do Natolina, za karczmą Służewską, pierwszy na lewo.[...] Zaraz za bramą na prawo bieli się stajnia i wozownia. Aleją lipową, paręset kroków długą, stanęliśmy na małym dziedzińcu. Przed żółtym pałacykiem (bez piętra) piękny klomb z kwiatów, na lewo żółta oficyna o 2 oknach, na prawo także sama kuchnia. Oto już wszystkie budowle. Pomiędzy pałacem a oficynami prowadzi znowu tak na prawo jak na lewo aleja lipowa, pierwsza do altanki ku Wilanowu, druga do leszczyny i altanki ku Gucinowi*⁷⁴.

*Za pałacykiem znowu śliczny klomb z kwiatków, a o kilka kroków od niego spada wzgórze na dół ku dolinie Willanowskiej, okryte całkiem leszczyną. Zeszliśmy cienistą ścieżką, jakby z drugiego piętra na dół i ujrzelśmy na dole wydrążoną we wzgórzu grotę, w kształcie ruiny. Przed nią bije przeźroczysty źródło, z którego woda syczy się po kamykach do okrągłego stawku, o kilkanaście kroków przed nim na łące błyszczącego*⁷⁵.

*Wróciwszy na górę murawą, po której spadzistości nie raz się dziatwa dla zabawy na dół stacza, nasycaliśmy się przez perspektywę pięknym widokiem Wilanowa, a potem udaliśmy się boczną aleją na prawo do świerczyny. Mostek z białej brzeziny nad parową, nazwany raz (jak ów w Szwajcaryi) diabelskim, otrzymał nazwę anielskiego od chwili jak po nim przeszła pełna wdzięku i dowcipu siostra Pani domu. Opodał ukazano nam w parowie trzy młode modrzewie... w końcu świerczyny usiedliśmy w altance na spadzistości wzgórza stojącej, skąd był otwarty widok na Willanów, o ¼ mili odległy, i na wieś Wolice. Na tem pograniczu przekonaliśmy się, że cały Ursynów nie jest niczem innem, jak czterograniastym gajem, otoczonym ze wszystkich stron czystym polem*⁷⁶.

*Ogród warzywny i owocowy od wjazdu na prawo, szczycił się niezliczonem mnóstwem truskawek, a teraz masz prześliczne wiśnie, morele, jabłka i gruszki. Niektóre z roślin pochodzą z nasion nadesłanych aż z Ameryki*⁷⁷.

W tej samej publikacji znalazł się również opis wnętrza pałacu: *Na prawo jest pokój jadalny, na lewo dwa pokoje dla dzieci. Od tyłu na prawo, sala w rogu z 4ma drzwiami szklanemi na ogród, dalej idzie pokój sypialny, a za nim znajduje się garderoba dla służącej, i (w drugim rogu) pokój gotowalniany*⁷⁸.

Rezydencji w Ursynowie poświęcono wiersz, który również opisuje szczegóły ówczesnego rozplanowania:

*Pośród lip pałac maciupki,
Cztery okna, cztery słupki,
I znak niedźwiedzia czarnego,
I trzy wiersze Horacego!
W sieni kłosy okrężniane,
W Sali lustro wyłacane,
I kominek (na ofiary),
I wodospad Niagary...
Czy pod lipą na ławeczce,
Czy przy letniej huśtaweczce,
Niech wesołość, lubość zdrowie,
Goszczą zawsze w Ursynowie!*⁷⁹

⁷⁴ Ibidem, s. 371

⁷⁵ Ibidem, s. 372-373

⁷⁶ Ibidem, s. 373

⁷⁷ Ibidem, s. 374

⁷⁸ Ibidem, s. 372

⁷⁹ Ibidem, s. 372

Z pałacyku na dół ścieżka,
Gdzie w ruinach żałość mieszka;
Obok stawek zwierciadlany,
I na drzewie dwa bociany!
A za mostkiem "kniej świerkowa"
Z kąd widok do Willanowa.
Z drugiej strony do Gucina
Z altanki patrzy leszczyna...⁸⁰

Wielkość posiadłości nie uległa zmianie. W 1842 r., w momencie jej zakupu przez Aleksandra Potockiego, Ursynów liczył sobie 20 morgów nowopolskich, czyli niewiele ponad 11 ha⁸¹. Mniej więcej tyle samo, ile pierwotnie przekazał August Czartoryski Józefowi Maisonneuve⁸².

7. Okres Krasińskich (od 1850 do 1907 r.)

22 kwietnia 1850 r. rozpoczął się nowy okres w dziejach Ursynowa - Elżbieta (Eliza) z Branickich Krasińska, żona poety Zygmunta Krasińskiego, nabyła posiadłość od swojej siostry ciotecznej – Aleksandry z Potockich Potockiej za 54 000 złotych polskich. Dobra zakupione zostały z ograniczeniami, jakie ciążyły na dotychczasowych gospodarzach Ursynowa: właścicielowi Wilanowa przypadało pierwszeństwo zakupu, nie wolno było także handlować alkoholem na terenie majątku. Ponadto: *Elżbieta Hrabina Krasińska poddaje się temu (...), że w nabytych przez siebie niniejszym kontraktem dobrach nigdy urządzić nie będzie żadnych fabryk ani zakładów przemysłowych pod jakim bądź tytułem i nazwiskiem przez co by dochody dóbr Willanowa jakiego bądź rodzaju uszczerbek ponieść mogły*⁸³.

Elżbieta żywo interesowała się pracami prowadzonymi nabytej posiadłości. Już 23 maja 1850 r. pisała: *Mężę się nad urządzeniem Ursynowa, który wciąż nie jest gotowy*⁸⁴. Jeszcze przed formalnym zakupem, wspominała, że do prac budowlanych w Ursynowie, chce zatrudnić Lanciego. Nie wiadomo, czy swój zamiar zrealizowała, pisała, bowiem: *nie mogę złapać Lanciego*⁸⁵. Zielona rezydencja budziła zachwyt: *Przyjechał lekarz i szaleje za Ursynowem. Dom, ogród, łąki, zagajniki, wszystko mu się podoba*⁸⁶. Wielokrotnie osobiście doglądała postępów przy pracach porządkowych narzekając w listach na lenistwo i opieszałość robotników: *Podobno robotnicy upodobili sobie zielone gaje, spacerują w cieniu i prowadzą słodkie życie lazzaronich, wykonując możliwie najmniej roboty w ciągu dnia. O jakiej bądź godzinie by się nie przyszło znajduje się chmarę ludzi odpoczywających*⁸⁷.

Wydaje się, że Zygmunt Krasiński nie interesował się zbyt nową posiadłością. Poeta całymi latami przebywał za granicą na kuracjach zdrowotnych. W kraju był rzadko. W wielotomowych edycjach jego korespondencji do przyjaciół oraz oficjalistów nazwa „Ursynów” pojawia się sporadycznie. Jednak z kilku krótkich listów do oficjalisty Stanisława Krynickiego wynika, że finansował tutejsze prace budowlano-remontowe i że skrupulatnie odnotowywał poniesione na Ursynów wydatki⁸⁸.

Standard starego podwarszawskiego pałacyku wkrótce przestał wystarczać Krasińskiej⁸⁹. Zapewne 1857 r., podczas pobytu małżonków w Złotym Potoku - posiadłości ojca Zygmunta - zapadła decyzja o budowie nowej

⁸⁰ Ibidem, s. 373

⁸¹ AGAD, AGWIL, Zarząd Główny Dóbr i Interesów Augusta Potockiego, sygn. 235, *Wiadomość o Realności...*

⁸² AGAD, AGWIL, Anteriora 182, [kontrakt między Izabelą i Stanisławem Lubomirskimi a Józefem Maisonneuve]

⁸³ APW, Akta notariuszy warszawskich, Kancelaria J. Noskowskiego, sygn. 91, k. 283-286

⁸⁴ Z. Sudolski, *Świadek epoki. Listy Elizy z Branickich Krasińskiej z lat 1835 – 1876*, Warszawa 1996, t. 3, s. 270

⁸⁵ Ibidem, t. 2, s. 264

⁸⁶ Ibidem, s. 280

⁸⁷ Ibidem, s. 270

⁸⁸ Z. Sudolski, *Krasiński. Listy do plenipotenty i oficjalistów*, Warszawa 1994, s. 177

⁸⁹ Sudolski, *Świadek...*, t. 3, s. 25

siedziby. Autorem projektu był związany z rodziną Krasińskich, młody budowniczy, uczeń Henryka Marconiego, Zygmunt Rospendowski⁹⁰.

Inwestycja ta, podobnie jak zakup Ursynowa, leżała w gestii Elżbiety: *Jestem wściekła na „Czas”, coś za głupiego artykułu o Ursynowie! – (...) „buduje się tam pałacyk dla hr. Elizy Krasińskiej”, co ma znaczyć ta głupota – nic się nigdy nie buduje dla pani Krasińskiej, ale pani Krasińska buduje dla samej siebie na własnym gruncie i własnymi siłami*⁹¹.

W 1857 r. Krasińska dokupiła 8 morgów i 5 prętów ziemi należących do folwarku Wolica. Tereny te powiększyły areał znajdującej się w południowej części Ursynowa ogrodu. Na nowej granicy wkopano dwa słupy kamienne⁹².

Wkrótce, w 1859 r. zmarł w Paryżu schorowany od lat Zygmunt Krasiński. Nie wydaje się, żeby ten smutny fakt szczególnie wpłynął na zmianę tempa prac w Ursynowie. Niecały rok później, Elżbieta, w atmosferze skandalu towarzyskiego, poślubiła młodego Ludwika Krasińskiego⁹³.

Ludwik z czasem stał się jednym z najbogatszych ludzi Królestwa. Zajmował stanowiska w Towarzystwie Rolniczym, Towarzystwie Popierania Rosyjskiego Przemysłu i Handlu, Warszawskim Komitecie Statystycznym i Warszawskim Komitecie Manufakturowym, Dyrekcji Wyścigów Konnych i Wystawy Zwierząt Gospodarskich. Działał także jako filantrop. Należał do założycieli Muzeum Przemysłu i Rolnictwa i wspierał tę instytucję finansowo w wielu aspektach jej działalności. Przyczynił się do powstania Biblioteki Ordynacji Krasińskich. Posiadał wiele odziedziczonych i zakupionych majątków ziemskich, w których wprowadzał nowoczesne rozwiązania, pozwalające na zwiększenie efektywności produkcji⁹⁴. Był jednym z najpoważniejszych w kraju hodowców koni. Utrzymywał w Krasnem słynną stadninę. Ludwik okazał się świetnym gospodarzem. Od momentu ślubu z Krasińską w 1860 r. z powodzeniem kontynuował prace rozpoczęte wcześniej przy pałacu i folwarku ursynowskim. Zachwycona Ursynowem Krasińska pisała: *mój Ursynów posuwa się naprzód, sadi się na klombach, wytycza ścieżki, budowa postępuje*⁹⁵, a kilka lat później: *Ludwik zajmuje się przerabianiem planów Ursynowa, wniesie kilka inprovement, które sprawią, że Ursynów będzie jeszcze wygodniejszy i przyjemniejszy*⁹⁶. Prasa w 1860 r. donosiła o upiększaniu i rozświetlaniu zarosłego parku, planach uporządkowania stawu i „zdrojowiska ubranego ruiną”⁹⁷.

W 1862 r. Krasińscy zakupili od Augusta Potockiego oraz okolicznych włościan i proboszcza pola uprawne oraz pastwiska sąsiadujące ze starym Ursynowem. W 1866 r. ponownie powiększyli powierzchnię rezydencji, dokupując tym razem ziemię od północnej strony (7 morgów 230 prętów), należącą wcześniej do folwarku Służew⁹⁸. W tym samym roku Ludwik Krasiński prowadził bliżej nieokreślone duże inwestycje w ogrodzie ursynowskim, związane z założeniami wodnymi: *W tej nadziei pan Ludwik pracuje niezmordowanie w Ursynowie, żebyście mieli niespodziankę przybywając tu i kto wie może Niagara zamiast w Ameryce znajdzie się w zielonym Ursynowie i będzie płynąc spokojnie dla amatorów różnych przyjemności – łowienia, żeglugi i kąpielii!!!*⁹⁹. Zapewne chodziło o uporządkowanie sadzawki pod skarpą i budowę kaskady w oparciu o

⁹⁰ [brak autora], *Wspomnienie pośmiertne*, „Kurier Warszawski” 1890, R. 70, II kw. nr 125, s. 3; [brak autora], *Nowiny*, „Gazeta Codzienna” 1860, nr 136, s. 2

⁹¹ Sudolski, *Świadek...*, t. 3, s. 272

⁹² AGAD, AGWIL, Zarząd główny Dóbr i Interesów Augusta Potockiego, sygn. 235, *List Rządcy Dóbr Wilanowa Traskiewiczza do Zarządu Głównego Dóbr i Interesów JW. Hr. Augusta Potockiego*, z dnia 12 listopada 1857 r.

⁹³ Irena Koberdowa, *Krasiński Ludwik*, [w:] „Polski Słownik Biograficzny”, T. XV, z. 65, Wrocław-Kraków 1970, s. 186-187

⁹⁴ Ibidem

⁹⁵ Sudolski, *Świadek...*, t. 3, s. 310

⁹⁶ Ibidem, t. 4, s. 365

⁹⁷ [brak autora], *Nowiny*, „Gazeta Codzienna” 1860, nr 136, s.2

⁹⁸ AGAD, AGWIL, Zarząd główny Dóbr i Interesów Augusta Potockiego, sygn. 235, *Kontrakt*, z dnia 19 września/1 października 1866(?) r.

⁹⁹ Sudolski, *Świadek...*, t. 4, s. 105

znajdujące się tu kiedyś źródło. Prace te zostały wkrótce ukończone: *Jego rzeka* [Ludwika Krasińskiego] już *płynie i wszyscy mamy nadzieję, że przyjdziecie tłumnie popływać na tej rzece*¹⁰⁰.

Trzy lata przed swoją śmiercią Ludwik zarządzał w Ursynowie ponad 60 hektarami oraz 18 ludźmi. Wiadomo, że hodował tu bydło rasy holenderskiej oraz konie¹⁰¹. U podnóża skarpy, zapewne także z jego inicjatywy, powstała kopalnia torfu, do której specjalnie doprowadzono tory kolejowe.

Po nagłej śmierci Ludwika w 1895 r. Ursynów przypadł ordynatowi Adamowi Krasińskiemu – wnukowi Zygmunta. Niewiele jednak wiadomo o jego gospodarowaniu w odziedziczonym majątku. W 1897 r. wrócił do kraju po latach studiów za granicą i osiadł w Warszawie. Był uznanym redaktorem, pisarzem i działaczem społecznym. W 1906 r. wybrano go na prezesa Rady Nadzorczej Macierzy Szkolnej. Współtworzył Towarzystwo Naukowe Warszawskie, Towarzystwo Miłośników Historii, Towarzystwo Opieki nad Zabytkami Przeszłości i Towarzystwo Popierania Przemysłu Ludowego w Królestwie¹⁰². W 1907 r. przekazał majątek ursynowski - *pałac, park i dwie włóki ziemi* - seminarium nauczycielskiemu¹⁰³.

Układ przestrzenny rezydencji w czasach Krasińskich

Elżbieta Krasińska zakupiła majątek Ursynów z następującymi obiektami: pałacem, dwoma oficynami bocznymi, lodownią, stajnią z wozownią oraz innymi zabudowaniami gospodarczymi. Dojazd do pałacu prowadził od zachodu czterorzędową aleją: *z tamtych czasów [czasów Niemcewicza] pozostała też piękna aleja wjazdowa, składająca się z czterech rzędów lip, które pewnie wielu jeszcze przed Niemcewiczem pamiętają właściciele*¹⁰⁴. Przed pałacem znajdował się niewielki, owalny gazon, obsadzony kwiatami. Po południowej stronie alei dojazdowej zlokalizowane były warzywniki i sady, poprzecinane alejowo obsadzonymi drogami. Po stronie północnej alei znajdowało się rozległe wnętrze parkowe. Część zachodnią założenia obiegała droga o charakterze obwodnicy parkowej. Oddzielała ona parkowe wnętrza i ogrody użytkowe od zwartego zadrzewienia, znajdującego się na obrzeżach parku. Najbardziej reprezentacyjna część ogrodu sąsiadowała z pałacem. Tworzyły ją wnętrza parkowe położone na północ i południe od pałacu oraz taras z umieszczoną pod nim grotą i źródłem. U podnóża skarpy znajdował się obszerny staw. Ta część parku łączyła się z dziką promenadą, rozplanowaną w wąwozach schodzących ze skarpy oraz poniżej. Tu też znajdowała się altana¹⁰⁵.

4. *Altana w Ursynowie, pocz. XX w.*, Zbiory Archiwum Fotografii i Rysunków Pomiarowych IS PAN w Warszawie, „Teczka Warszawa” W 336, sygn. 120954

¹⁰⁰ Ibidem, s. 111

¹⁰¹ Ursynów, [w:] *Słownik Geograficzny Królestwa Polskiego i innych krajów słowiańskich* wydany pod redakcją Bronisława Chlebowskiego, t. XII, Warszawa 1892, s. 820

¹⁰² Z. Sudolski, *Krasiński Adam*, [w:] *Polski Słownik Biograficzny*, T. XV, z. 65, Wrocław-Kraków 1970, s. 167-8

¹⁰³ [brak autora], *Nowe polskie Seminarium nauczycielskie...*, s. 714

¹⁰⁴ [brak autora], *Willa Ursynów*, „Tygodnik Powszechny” 1882 r., R. 6, nr 13, s. 206

¹⁰⁵ AGAD, AGWIL, Zarząd Główny Dóbr i Interesów Augusta Potockiego, sygn. 235, *List Rządcy Dóbr Wilanowa do Zarządu Głównego Dóbr i Interesów JW. Hrabiego Augusta Potockiego*, z dnia 24 października 1850 r.

W 1862 r. teren rezydencji ursynowskiej uległ znacznemu powiększeniu. Dokupione ziemie sięgały od obecnej ul. Arbuzowej na północy, po Kanał Wolicki na wschodzie, rejon obecnego Wydziału Inżynierii Produkcji SGGW na południu i kilkaset metrów w głąb, od obecnej ul. Nowoursynowskiej na zachód.

W latach 60. lub 70. XIX w. doszło również do znacznego rozbudowania folwarku ursynowskiego. Pojawiły się wówczas: spichlerz, mleczarnia, wozownia, oranżeria (na pograniczu parku i folwarku), stróżówka oraz kilka innych bliżej nieokreślonych zabudowań folwarcznych. Z pewnością znajdowały się tam obszerna stajnia oraz obora mieszcząca stado bydła rasy holenderskiej. Na „planie Kiriczenki” z 1875 r. widoczne są dwie budowle na planie litery „C” usytuowane w pobliżu bramy głównej, symetrycznie względem alei wjazdowej.

W latach 70. XIX w. silnej rozbudowie uległ ciąg spacerowy pod skarpą [il. 20]. Prowadził on od północy - od obecnej ul. Arbuzowej (tu prawdopodobnie znajdowała się furtka) po południowy kraniec posiadłości (rejon drugiego, południowego stawu). Dalej, poza granicą posiadłości ciąg ten przechodził w wąską ścieżkę. Droga biegnąca pod skarpą łączyła się na osi pałacu z ogrodem włoskim. Miejsce to było punktem węzłowym kompozycji dolnej części parku.

Część górna i dolna parku były silnie powiązane ze sobą kompozycyjnie i komunikacyjnie. Łączące je drogi przeprowadzone były wszystkimi trzema wąwozami, znajdującymi się wówczas w granicach rezydencji ursynowskiej. Teren posiadłości był wyгородzony, a jego granice obsadzone drzewami. Nieznana bliżej formą ogrodzenia (może wspomnianymi w archiwaliach rowami) otoczone były również należące do Ursynowa pola uprawne na północy oraz sad.

W końcu XIX w. Ursynów uległ zaniedbania. Przyczynił się do tego, z pewnością, kolejny właściciel – Adam Krasieński, który powrócił do kraju dopiero dwa lata po objęciu w posiadanie Ursynowa. Zapewne także, już po powrocie, nie wykazywał należytej troski o swój podwarszawski majątek. Nieodpowiedzialni dzierżawcy dopełnili zniszczenia. W 1904 r. Józef Dregé odnotował: *Dziś zupełnie zaniedbany, zarosły, oddany w dzierżawę. Istnieje w nim jeszcze altana, w której J. U. Niemcewicz lubił przesiadywać*¹⁰⁶.

Pałac

Osiem lat od momentu zakupu Ursynowa Krasieńscy podjęli decyzję o budowie nowego pałacu. Jak wynika z korespondencji Elżbiety, stara budowla, przeszła remont, który kosztował właścicielkę sporo wysiłku i kosztów¹⁰⁷, mimo to - na dłuższą metę - nie sprostала potrzebom gospodarzy, i chociaż Krasieńska miała do pałacyku duży sentyment, porównywała go do „małej norki”¹⁰⁸. W 1858 r. dawną siedzibę Niemcewicza rozebrano do fundamentów: *Fabryka pracuje, w tej chwili starego domu już nie ma, a nowy jeszcze nie jest wybudowany, mam zatem pusty plac na Ursynowie*¹⁰⁹. W tym samym roku rozpoczęto wznoszenie nowej, znacznie bardziej obszernej rezydencji. Kamień węgielny pod budowę pałacu uroczystie wmurowano przy asyście Aleksandry Augustowej Potockiej – właścicielki Wilanowa¹¹⁰. Wiadomo, że 1860 r. nowa budowla już stała, a w jej wnętrzach trwały prace wykończeniowe¹¹¹. Dzięki uprzejmości właścicieli Wilanowa przy jej wznoszeniu wykorzystywano piasek z łachy wiślanej¹¹².

Autorem projektu oraz nadzorcą budowy pałacu był Zygmunt Rospędowski, powiązany z rodziną Krasieńskich przez swoją matkę – przyjaciółkę matki Zygmunta Krasieńskiego¹¹³. Ukończył on wydział architektoniczny Szkoły

¹⁰⁶ J. D. [Józef Dregé], *Ogrody w Polsce*, [w:] *Wielka Encyklopedia Powszechna Ilustrowana*, seria II, T. III-IV, Warszawa 1904, s.76

¹⁰⁷ Sudolski, *Świadek...*, t. 2, s. 280

¹⁰⁸ Ibidem, s. 277

¹⁰⁹ Ibidem, t. 3, s. 262

¹¹⁰ „Kurier Warszawski” 1858, nr 192 za: Sudolski (oprac.), *Krasieński. Listy do plenipotentów...*, s. 147

¹¹¹ [brak autora], *Nowiny*, „Gazeta Codzienna” 1860, nr 136, s. 2

¹¹² Sudolski, *Świadek...*, t. 3, s. 234

¹¹³ Sudolski, *Krasieński. Listy do plenipotentów...*, s. 201. O autorstwie Rospędowskiego świadczą tylko wzmianki prasowe: [brak autora], *Nowiny*, „Gazeta Codzienna” 1860, nr 136, s. 2; [brak autora], *Wspomnienie pośmiertne*, „Kurier Warszawski” 1890, R. 70, 2 kwart., nr 125, s. 3; oraz pośrednio cytaty z listu Elżbiety Krasieńskiej pisanego 18 XI 1859 r.: *Spieszę się gdyż czas nie zatrzymuje się, a ja muszę widzieć się z Krynickim i Rospędowskim, którzy czekają na mnie w sąsiednim pokoju*, za: Z. Sudolski, *Świadek...*, t. 3, s. 315

Sztuk Pięknych, następnie rozpoczął praktykę u Henryka Marconiego. Otrzymał patent na budowniczego klasy II, a po latach - klasy III. Przez 10 lat pracował na potrzeby ordynacji Krasińskich. Projektował i nadzorował budowy kościołów, dworów i obiektów gospodarczych. Działał także na terenie Warszawy, w ramach własnej praktyki¹¹⁴.

Nowy pałac w Ursynowie zaprojektowany został w stylu neorenesansowym. Obiekt przetrwał w tej formie (nie licząc niewielkich przeróbek) do czasów obecnych. Wzniesiony jest na planie rozczłonkowanego prostokąta z dodatkowymi bocznymi, krótkimi skrzydłami od północy i południa oraz z ryzalitami od wschodu i zachodu. Budynek ma dwie kondygnacje. Jego elewacje ozdobione są rzeźbami autorstwa Juliusza Cenglera. Umieszczone w niszach na konsolach popiersia przedstawiają postaci wielkich hetmanów: Jana Tarnowskiego, Pawła Sapiehy, Stefana Czarneckiego, Władysława [sic!] Koniecpolskiego (z pewnością chodzi o Stanisława Koniecpolskiego) oraz polskie królowe legendarne i historyczne: Wanda, Dąbrowka, Jadwiga, Barbara, zaś putta wieńczące fronton pałacu personifikują Cztery Pory Roku. Dodatkowo w niszach fasady znajdują się figury Ceres i Fortuny odlane przez firmę M. Geifs z Berlina¹¹⁵.

Taras na skarpie

Nie wiadomo dokładnie, kiedy, oraz według czyjego projektu powstał na tyłach pałacu malowniczy, zachowany do dzisiaj zespół tarasów wraz z fontanną. Musiało to nastąpić między 1860 r., kiedy dziennikarz „Gazety Codziennej” relacjonował: *staw i zdrojowisko ubrane ruiną także będzie uporządkowanym*¹¹⁶, a 1882 r., kiedy w „Tygodniku Powszechnym” opublikowano drzeworyt przedstawiający ukończone tarasy¹¹⁷. Do tej pory istniał prawdopodobnie pojedynczy taras, poniżej którego znajdowała się grotta ze źródłem spływającym do sadzawki - był to jeden z najtrwalszych elementów kompozycyjnych krajobrazu znajdujący się w najbliższym sąsiedztwie pałacu, opisywany jeszcze przez Zuga w 1784 r. W dół skarpy schodziło się stromymi ścieżkami¹¹⁸.

Powstałe między 1860 a 1882 r. wielokondygnacyjne założenie ogrodowe znajdowało się na osi pałacu. Składało się z dwóch tarasów umocnionych ceglanyścianami oporowymi z boniowaną okładziną kamienną. Tarasy zwieńczone były balustradą z cokołami, na których ustawiono wazy oraz drzewka oranżeriowe. Łączyły je biegnące po bokach ciągi schodów, które na wysokości tarasu dolnego przechodziły w pojedynczy bieg skierowany ku fontannie u podnóża skarpy. Taras górny wyróżniał się półokrągłym ryzalitem, dolny natomiast - półkolistą niszą. Za fontanną znajdował się staw.

Nie dysponujemy żadnymi przesłankami na temat autora projektu ogrodu tarasowego. Być może był nim Rospędowski. Tylko jego nazwisko pojawia się w tym okresie w źródłach i wzmiankach prasowych na temat budowy rezydencji w Ursynowie.

8. Ursynów w XX wieku

W 1907 r., dzięki staraniom grona społeczników z mecenasem Antonim Osuchowskim na czele, pod auspicjami Macierzy Szkolnej, powstało w Ursynowie pierwsze Seminarium Ludowe dla Nauczycieli¹¹⁹. Zawiązał się jednocześnie komitet organizacyjny Towarzystwa Seminarium dla Nauczycieli Ludowych w Ursynowie w osobach: Henryka Sienkiewicza, Bolesława Prusa, Władysława Krasińskiego, Antoniego Osuchowskiego, Karola

¹¹⁴ Z.K., *Wspomnienie pośmiertne*, „Przegląd Techniczny” 1890, t. XXVII, s. 116

¹¹⁵ Joanna Giżejewska, *Warszawa – Ursynów założenie pałacowe. Studium historyczno-konserwatorskie wykonane na zlecenie Konserwatora Zabytków m.st. Warszawy*, t. I, Warszawa 1988, s. 49, [maszynopis], Urząd Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Warszawie, sygn. N.852 B tom I

¹¹⁶ [brak autora], *Nowiny*, „Gazeta Codzienna” 1860...

¹¹⁷ [brak autora], *Willa Ursynów*, „Tygodnik Powszechny” 1882, R. 6, nr 13, s. 206

¹¹⁸ Pietrusiński, op. cit., s. 373

¹¹⁹ [brak autora], *Nowe polskie Seminarium...*, s. 713

Czarnockiego, Piotra Drzewieckiego, Stanisława Hassewicza, Czesława Klarnera, Leopolda Kronenberga i Maurycego Zamoyskiego¹²⁰, który opiekował się Seminarium do 1920 r.

W czasach istnienia Seminarium Nauczycielskiego na terenie dawnego założenia pałacowo-ogrodowego znajdowały się: pałac, dwie murowane oficyny (tzw. „podkówki”), wykorzystywane jako internat (północna) i jako kuchnia i mieszkania służby (południowa). Na tyłach oficyny południowej znajdowały się zabudowania dawnego folwarku: mleczarnia, zbiornik na wodę, spichlerz, komórki drewniane, wozownia, narzędziownia, kurniki. Nieco dalej na wschód znajdowały się murowana oranżeria i drewniany budynek mieszkalny (dawny dom zarządcy majątku?). Niedaleko oficyny północnej znajdował się drewniany budynek szkolny.

Rozplanowanie parku powieliło wcześniejsze układy: z czterorzędowną aleją na osi pałacu, terenami parkowymi położonymi po obu jej stronach, a także na południe i północ od pałacu, dawną dziką promenadą z wąwozem, skarpą i terenami położonymi pod skarpą. Tereny szkolne rozpościerały się dalej na południe, gdzie znajdowało się zaplecze ogrodnicze szkoły.

W czasie I wojny światowej doszło w Ursynowie do znacznych zniszczeń. Wojsko wycięło czterorzędowną aleję na osi pałacu, aby polepszyć widoczność dla artylerii stacjonującej w pobliskim forcie, zniszczono także drzewostan parkowy i sady¹²¹. Teren parku został przeorany rowami strzeleckimi¹²². W ciągu kilku lat w miejscu starych lip rozkrzewiły się akacjowe zagajniki, na terenie zniszczonego parku pracownicy wydzielali działki warzywne, internat sadił ziemniaki¹²³. Powoli, głównie rękami nauczycieli i uczniów, park doprowadzano do porządku, karczowano zarośla, niwelowano teren, sadzono żywopłoty¹²⁴. Planowano także wzniesienie gmachu seminarium, ale fundusze zgromadzone na ten cel uległy dewaluacji¹²⁵. Wykonane wówczas fotografie dokumentują zły stan techniczny pałacu i zespołu tarasów ze schodami za pałacem¹²⁶.

5. Widok na tarasy, przed 1915 r., w: Jurij Szamurin, *Staraja Warszawa*, Moskwa 1915 r.

¹²⁰ Wincenty Tyrankiewicz, *Seminarium Nauczycielskie w Ursynowie w latach 1921-1937*, „Przegląd historyczno-oświatowy” 1964, R. VII, nr 1, s. 68

¹²¹ A. Zielonko, *Przeobrażenia Rozkoszy – Ursynowa*, „Ogrodnictwo” 1982, R. 19, nr 4, s. 106

¹²² Tyrankiewicz, op.cit., s. 74

¹²³ Ibidem, s. 70-71

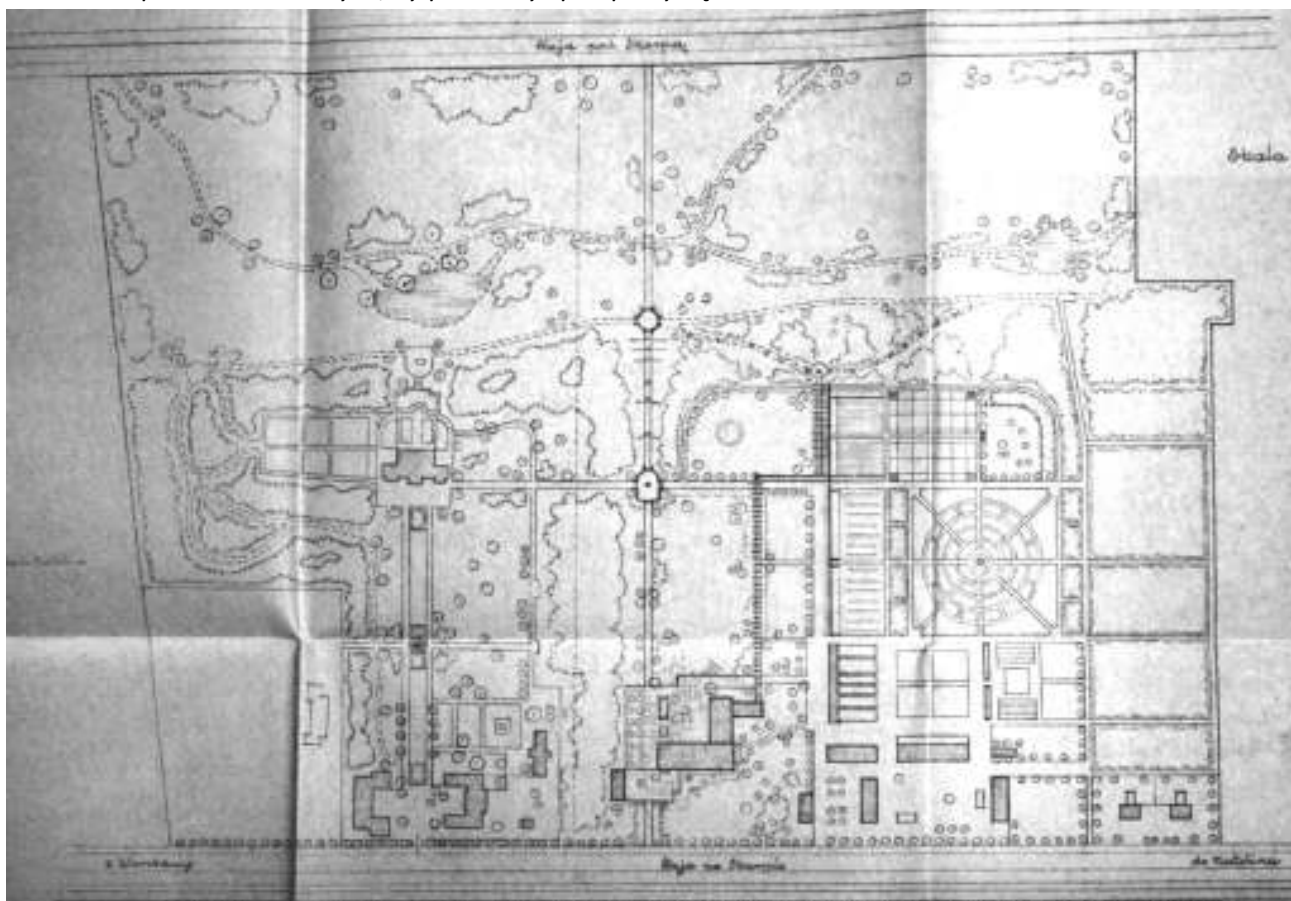
¹²⁴ Ibidem, s. 74

¹²⁵ Ibidem, s. 83

¹²⁶ Fotografie Ursynowa autorstwa H. Poddębskiego z lat 1914 – 1918 przechowywane w Zbiorach Archiwum Fotografii i Rysunków Pomiarowych IS PAN w Warszawie, nr neg: 24051, 24052, 143398

W 1921 r. Edward Raczyński, spadkobierca Adama Krasińskiego, przekazał Ursynów Ministerstwu Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego¹²⁷. W związku z darowizną, powstał Zarząd Fundacji im. Zygmunta Krasińskiego, który w 1934 r. zawarł z władzami szkolnymi umowę na 40 lat, precyzującą ogrodniczy profil kształcenia w Ursynowie¹²⁸.

W 1936 r. przestało istnieć Seminarium Nauczycielskie¹²⁹. Niedługo potem, utworzono w Ursynowie Państwowe Gimnazjum Ogrodnicze. W 1938 r. rozpisano konkurs na układ przestrzenny nowej szkoły. I nagrodę zdobył Alfons Zielonko, jednak, z powodu wybuchu wojny projekt został zrealizowany w minimalnym zakresie¹³⁰. Udało się jedynie sprowadzić i posadzić dużą kolekcję drzew iglastych i liściastych ze szkółek w Podzamczu oraz kolekcję bylin i roślin skalnych od Zygmunta Helwiga dla celów dydaktycznych i dekoracyjnych. Zielonko uporządkował teren wokół pałacu wytyczając nowe alejki. Zaaranżował także ogród kwaterowy od strony północnej. W swojej pracy magisterskiej poświęconej założeniu ursynowskiemu, Zielonko podkreślał wagę powiązań kompozycyjnych Ursynowa z otaczającym krajobrazem: *Ważnym członem, który odgrywa wielką rolę w projekcie, jest skarpa, która musi być zachowana w stanie pierwotnym, gdyż stanowi tylko wycinek wielkiej skarpy wychodzącej z Warszawy, a sięgającej do Góry Kalwarii. Wykorzystanie walorów widokowych ze skarpy na rozległe łąki i ośrodki takie jak Wilanów stwarza potrzeby umiejętnego rozwiązania w tworzeniu przebieg widokowych, by przedłużyć perspektywę*¹³¹.

6. Projekt rozplanowania terenu Państwowego Liceum Ogrodniczego w Ursynowie, Alfons Zielonko, koncepcja sprzed 1939 r., opracowanie 1946 r., Archiwum Centralne SGGW, Alfons Zielonko, *Projekt rozplanowania terenu Państwowego Liceum Ogrodniczego w Ursynowie*, praca dyplomowa, SGGW Wydział Ogrodniczy, 1946, nr albumu 6425, arkusz 2.

¹²⁷ A. Zielonko, *Przeobrażenia Rozkoszy...*, s. 108

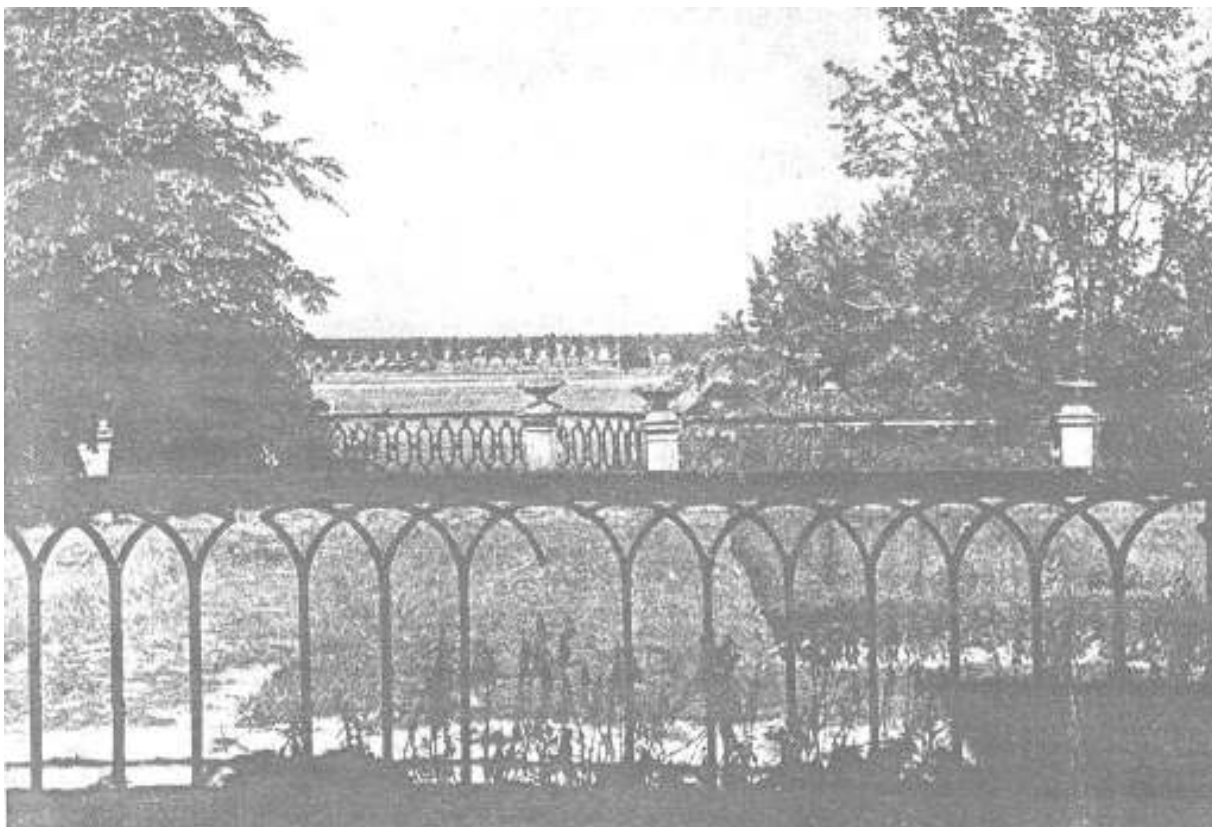
¹²⁸ Ibidem

¹²⁹ Ibidem

¹³⁰ Ibidem, s. 109

¹³¹ A. Zielonko, *Projekt rozplanowania terenu Państwowego Liceum Ogrodniczego w Ursynowie*, praca dyplomowa, *Szkoła Główna Gospodarstwa Wiejskiego*, Wydział Ogrodniczy, 1946, nr albumu 6425, s. 5-6

W czasie II wojny światowej na terenie Ursynowa działała Niższa Szkoła Ogrodnicza i Szkoła Ogrodnicza II stopnia¹³². Wiadomo, że powierzchnia użytkowana przez szkołę w Ursynowie miała wówczas areal 58 ha 23 ary¹³³. Z zawieruchy II wojny światowej Ursynów wyszedł bez większych zniszczeń. W 1946 r. istniały jeszcze powiązania widokowe Ursynowa z innymi rezydencjami położonymi na koronie Skarpy Warszawskiej: *Z terenu szkolnego, wyniosłego o 17 m nad poziom Prawisty, widać Królikarnię, Czerniaków, Wilanów, Natolin, Las Kabacki i Pyry*¹³⁴.

7. Widok z tarasu pałacowego, przed 1950 r., M.S., Ursynów, „Stolica” 1950, nr 30, s. 5

Po wojnie w Ursynowie funkcjonowało przez kilka lat Liceum Ogrodnicze, a w 1949 r. powstała tu Państwowa Centralna Szkoła POM i Spółdzielni Produkcyjnych. Wymogi lokalowe narzucały konieczność znacznej rozbudowy nowej szkoły, bazującej dotychczas na dawnych zabudowaniach pałacowych i folwarcznych. Opracowanie planów architektonicznych nowych obiektów powierzono Stefanowi Tworkowskiemu z Biura Projektów Budownictwa Wiejskiego, kształtowaniem zieleni zajął się ponownie Alfons Zielonko. Prace wykonawcze, prowadzone przez Społeczne Przedsiębiorstwo Budowlane, rozpoczęły się zimą 1950 r. W ich efekcie, powstały 2 pawilony dydaktyczne, aula, stołówka, sześć internatów, domki wzorcowe dla przyszłych spółdzielni produkcyjnych, trzy budynki gospodarcze oraz ciepłarnie. Jednocześnie, rozebrano wiele dawnych zabudowań: oranżerię, drewniany budynek mieszkalny, drewniany budynek szkolny, wozownię, narzędziownię, mleczarnię, kurniki¹³⁵.

Zespół zabudowy szkolnej zaprojektowany przez Stefana Tworkowskiego¹³⁶ wraz z zespołem w składzie: Jerzy Mordasewicz, Witold Niewiadomski, Zofia Sabatowska-Śmiechowska, Tadeusz Śmiechowski, Janusz Talarowski,

¹³² Ibidem

¹³³ APW, Akta Gminy Wilanów, sygn. 20, *Decyzja z 3. Urzędu Skarbowego w sprawie zwolnienia szkoły w Ursynowie z podatku gruntowego*, k. 15

¹³⁴ A. Zielonko, *Projekt rozplanowania*, s. 2

¹³⁵ A. Zielonko, *Przeobrażenia...*, s. 109

¹³⁶ Stefan Tworkowski ukończył Wydział Architektury Politechniki Warszawskiej. Od 1934 r. należał do SARPU. Był sekretarzem Towarzystwa Urbanistów Polskich oraz członkiem Towarzystwa Reformy Mieszkaniowej. W latach 1945-48 pełnił funkcję dyrektora

Andrzej Żakowski¹³⁷ zyskał duże uznanie. Projekt rozpoczęty w 1949 r. został dobrze oceniony na I Pokazie Prac Biur Projektowych Warszawy¹³⁸. W 1952 r. został wyróżniony II nagrodą honorową SARP¹³⁹. Zrealizowano go w latach 1949-56 z niewielkimi zmianami (względem makiety z 1950 r.)¹⁴⁰. Jako wybitny przykład myśli i realizacji architektoniczno-urbanistycznej tamtych czasów został wpisany w ostatnich latach przez WO SARP jako dobro kultury współczesnej na „Listę wybitnych obiektów architektury współczesnej i założeń urbanistycznych zrealizowanych w latach 1945-1981 postulowanych do objęcia ochroną”.

Założenie szkolne składało się z dwóch części: północnej - reprezentacyjnej, w której znajdowały się obiekty historyczne i nowe o przeznaczeniu dydaktycznym oraz z południowej – mieszkalno-gospodarczej - zabudowanej niewielkimi domkami, przeznaczonymi dla pracowników ośrodka oraz obiektami gospodarczymi. Kompozycja części północnej opierała się na dwóch osiach: historycznej, łączącej bramę wjazdową z pałacem oraz nowej, prostopadłej do historycznej, łączącej dwa nowe reprezentacyjne gmachy: aulę i stołówkę.

Oprócz auli i stołówki powstały wówczas budynki internatowe zlokalizowane za stołówką, w północno-zachodniej części założenia, oraz dwa budynki dydaktyczne umieszczone symetrycznie po obu stronach osi historycznej. Nie zrealizowano zakładanych w projekcie pawilonów połączonych z pałacem kolumnadą.

Projektując zespół zabudowań szkolnych Tworowski świadomie nawiązywał do tradycji architektury pałacowej: *O ile w mieszkaniówce osiedlowej nie widziałem miejsca na związki z tradycją, o tyle w odniesieniu do Ursynowa uważałem, że – z jednej strony istniejący pałacyk stanowi dobry punkt zaczepienia, z drugiej – myślałem- niech mają to, co było dla nich niedostępne i niedościgłe. Dla mnie było to trudne ćwiczenie w konwencji, której już za moich czasów studenckich nie stosowano*¹⁴¹.

Oto jak o szczegółach swojego projektu pisał jego autor: *Budowa szkoły dla kierowników POM i spółdzielni produkcyjnych w latach 1949-1956 przypada na okres socrealizmu. (...) Rozdysponowanie zabudowy było luźne, ogrodowe: z pawilonu do pawilonu przechodziło się zimą w paltach, ale dzięki temu słuchacze snuli się pomiędzy internatami, jadalnią i klasami wykładowymi – widać było ciągły ruch, zresztą w różnych godzinach zmienny. Nie zastosowałem nigdzie rozwiązań obrzeżnych czy też narożnikowych, a przede wszystkim przywiązywałem wagę do konfiguracji terenu, w tym między innymi do profilu poprzecznego do wjazdu aż do dziewiętnastowiecznego, poprawnie zaprojektowanego przez arch. Rospendowskiego (1827-1890) eklektycznego pałacyku, z tarasem i zejściem schodami ogrodowymi po skarpie. Lekkie, kilkudziesięciocentymetrowe obniżenie w samym środku kompozycji (uparcie obronione i wywalczone) pozwoliło na uzyskanie perspektywy nieco z dołu, na pałac oraz na nowe budynki boczne, potęgując ich rolę w całym założeniu. Warto by wykreślić profile terenowe, żeby sobie uzmysłwić jak minimalnymi środkami uzyskuje się emocje, które to rozwiązanie wywołuje. Można je określić jako osiowe i kulisowe. Umyślnie ukształtowałem dwa flankujące budynki (tj. aulę i jadalnię) w różny sposób. Uzasadnieniem dla takiej decyzji było, że zespół szkoły stanowił tylko część szerszego założenia obejmującego też grupy domów pracowniczych oraz mały folwark mający spełniać rolę dydaktyczną. Całe więc założenie rozciągające się wzdłuż skarpy było asymetryczne względem osi pałacu, z wyraźnie przeważającą powierzchniowo częścią mieszkalną i folwarczną. To zaważyło między innymi na tym, że budynek auli zaprojektowałem jako formę bardziej sugestywną aniżeli jadalnię. Nawet wejścia były inne i o ile do auli wchodziło się na wprost i osiowo, o tyle do jadalni szło się wzdłuż elewacji, pod kolumnadą i wejście nie było podkreślone, przy czym znajdowało się ono nie w środku lecz w miejscu wynikającym z wewnętrznego układu budynku. Osiągnąłem w ten sposób użyteczność przejścia pod*

Biura Planowania Wsi w Głównym Urzędzie Planowania Przestrzennego, w 1948-51 dyrektora Centralnego Biura Projektów Budownictwa Wiejskiego, w 1957-61 dyrektora Biura Studiów i Projektów Wzorcowych Budownictwa Wiejskiego¹³⁶. Zajmował się zagadnieniami urbanistyki, regulacją miast oraz projektami ekonomicznej zabudowy wiejskiej. W 1951-53 był profesorem na Wydziale Architektury Politechniki Warszawskiej.

¹³⁷ B. Garliński, *Architektura polska 1950-1951*, Warszawa 1953, s. 123

¹³⁸ Ibidem, s. 11

¹³⁹ S. Tworowski, *Doświadczenia*, „Architektura” 1985, nr 4-5, s. 89

¹⁴⁰ Zielonko, *Przeobrażenia...*, s. 109, il. 8

¹⁴¹ S. Tworowski, *Doświadczenia*, „Architektura” 1985, nr 4/5, s. 91

kolumnadą, gdyż ruch stale się tam odbywał. Jakże żałosne bywają kolumnady, otwarte łóża lub podcienia, pod którymi nikt nie przechodzi.

Jedyny kontakt wzrokowy z pejzażem podkarpowym sięgającym aż do Wilanowa został utrzymany z tarasu pałacowego. Tu pozostało rozwarcie drzew i zejście w dół schodami do zarośniętej obecnie sadzawki (niegdyś urządzano tam przejażdżki łodzią). W ten sposób została zachowana kulminacja części szkolnej i efekt wzrokowy nie został zdeprecjonowany¹⁴².

Dla zaprojektowanych nowych budynków szkolnych Tworowski sam opracował detale architektoniczne: balustrady, rysunek posadzek, kolorystykę wnętrz. H. Jędrasiak wykonał szereg prac rzeźbiarskich, zaś dwie grupy plastyków (H. Gaczyński, H. Jastrzębowska, W. Zawidzka Manteuffel oraz M. i L. Grześkiewiczowie) zaprojektowały kryształowe i fajansowe żyrandole i kinkiety oraz kompozycje malarskie. Freski w otwartej logii Auli Kryształowej wykonały Maria Wolska - Berezowska oraz Leokadia Bielska - Tworowska¹⁴³.

Koncepcja urbanistyczna Tworowskiego zakładała także budowę osiedla niewielkich domków przeznaczonych na mieszkania dla pracowników ośrodka oraz zespół zabudowań gospodarczych: obory, stajnie, chlewnie, stodoły. Zintegrowany zespół domków oraz towarzyszących im budynków gospodarczych zajął południową część terenu szkoły, gdzie dawniej znajdowały się rozległe sady Krasińskich. Zabudowa osiedla skomponowana została wzdłuż dwóch osi równoległych do osi pałacowej, oraz wzdłuż dwóch osi do niej prostopadłych. 23 doświadczalne, wzorcowe domki mają niewielką skalę i są programowo zróżnicowane pod względem formy i materiału budowlanego. Do ich budowy wykorzystywano cegłę, kamień, gliniane pustaki, glinę, prefabrykaty itp.¹⁴⁴ Powstawały na planie prostokąta, miały kilkuosiowe elewacje, oraz dachy dwuspadowe. Domki otoczono ogródkami.

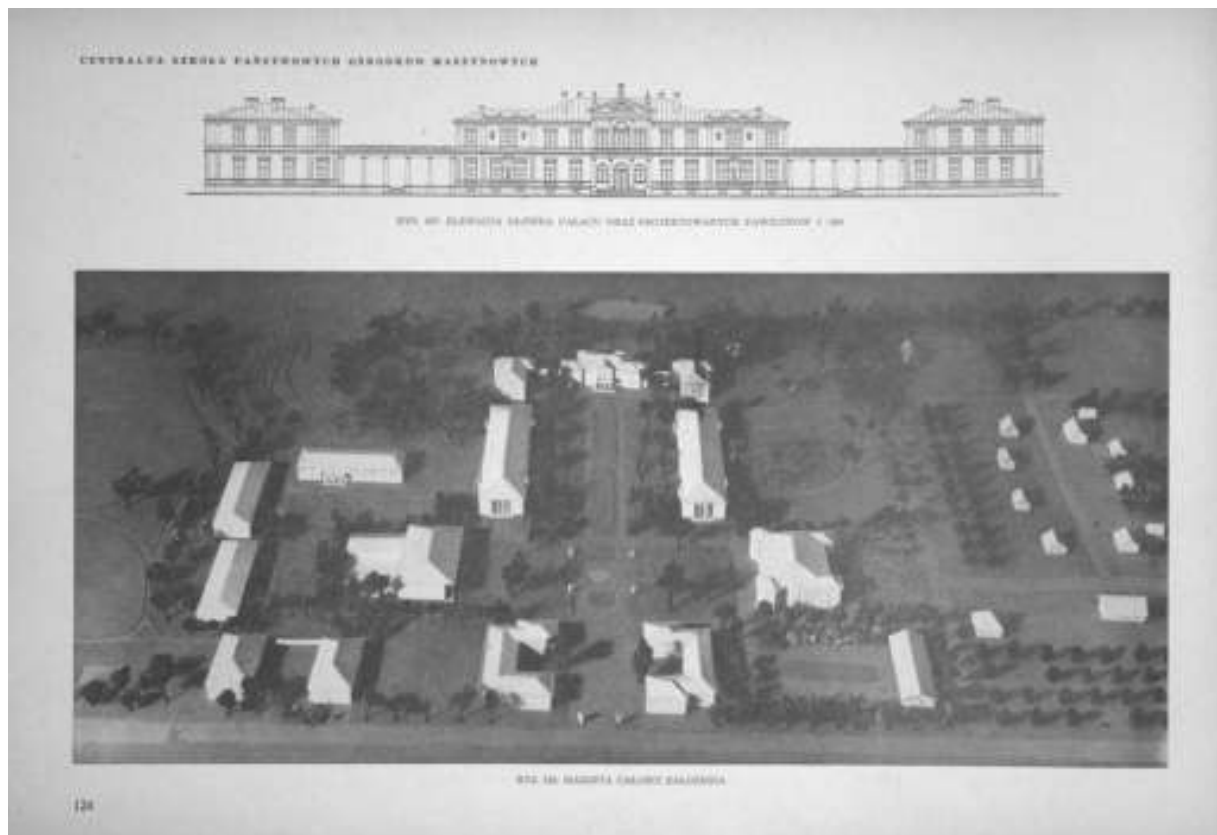

8. Plan sytuacyjny CS POM SP w Ursynowie, proj. Stefan Tworowski, 1949 r., w: Bohdan Garliński, *Architektura Polska 1950-1951*, Warszawa 1955, s. 123

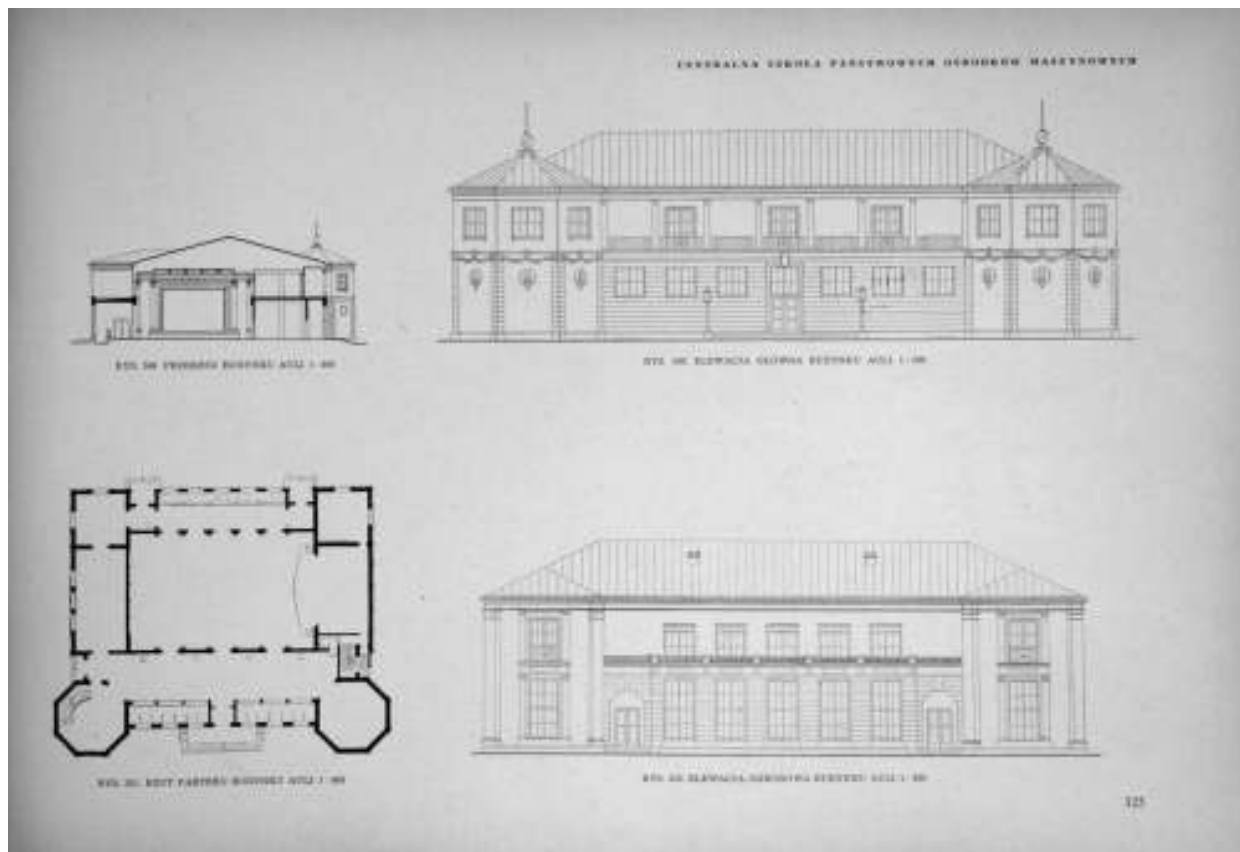
¹⁴² Tworowski, *Doświadczenia...*, s. 89

¹⁴³ Giżejewska, op. cit., s. 57

¹⁴⁴ Jaruzelski J., *Budowa Ośrodka Szkoleniowego w Ursynowie*, „Stolica” 1950, nr 30, s. 4

9. *Makieta CS POM SP w Ursynowie*, proj. Stefan Tworowski, 1949 r., w: Bohdan Garliński, *Architektura Polska 1950-1951*, Warszawa 1955, s. 124

10. *Ursynów. Plan zagospodarowania przestrzennego lokalizacja budynków*, wyk. J. Remiszewski, II. 1956 r., Archiwum Centralne SGGW, [bez sygnatury]

W początkach 1956 r. rozwiązano Państwową Centralną Szkołę POM i 17 października 1956 r., na mocy Zarządzenia nr 327 Prezesa Rady Ministrów, przekazano zabudowania szkolne Szkole Głównej Gospodarstwa Wiejskiego wraz z 81 ha terenów towarzyszących¹⁴⁵.

Dalsze zmiany, jakie zaszły w latach 50. na terenie założenia pałacowo-ogrodowego w Ursynowie to budowa dwukondygnacyjnej willi-schronu na południe od pałacu, w rejonie zejścia ze skarpy, budowa dwóch wydłużonych pawilonów mieszkalnych – z przeznaczeniem na mieszkania dla pracowników uczelni, budowa w latach 60. i 70. zaplecza technicznego uczelni w postaci Hali Maszyn WTD oraz zabudowań obecnego Wydziału Inżynierii Produkcji, wzniesienie w 1979 r. budynku Oddziału Architektury Krajobrazu oraz po 2000 r. dalszych zabudowań Wydziału Inżynierii Produkcji.

¹⁴⁵ Zielonko, *Przeobrażenia...*, s. 110

Seminarium Katedry

Spotkania w semestrze letnim 2011 odbywały się w środy w sali seminaryjnej blaszaka w godzinach od 10.00 do 12.00. Osobą odpowiedzialną za organizację spotkań i ich prowadzenie był dr hab. Janusz A. Skalski.

Grafik spotkań w semestrze letnim 2011

Luty

22. 02. Zebranie katedry

Marzec

02.03. Karolina Wlazło. Sprawozdanie z własnych działań artystycznych

09. 03. Ludmiła Zubowa. Referat o sobie i mieście skąd pochodzi

30.03. Rada Wydziału

Kwiecień

06.04. Joanna Renda. Próbną obronę pracy doktorskiej

13.04. Michał Skrobot. Sprawozdanie z pisania pracy doktorskiej

20.04. Jajo Wielkanocne

27.04. Rada Wydziału

Maj

04.05 Zebranie Katedry

11.05 Izabela Myszką – Stąpór. Dokument z Nara o autentyzmie

18.05 Tomasz Turczynowicz. Rysunki architektoniczne

25.05 Rada Wydziału

Czerwiec

01.06 Krzysztof Herman. Próbną obronę pracy doktorskiej

08.06. Zebranie Katedry

Wystawa semestralna, 20 czerwca 2011

Tradycyjnie, po zakończeniu semestru, w Katedrze Sztuki Krajobrazu odbył się wernisaż prac studentów, na który zaproszono między innymi władze uczelni, autorów, osoby związane ze sztuką krajobrazu, studentów.

Wystawę przygotowali pracownicy i współpracownicy Katedry: Jan Rylke, Beata Gawryszewska, Beata Rothimel, Izabela Myszką-Stąpór.

Prace eksponowane w salach Katedry Sztuki Krajobrazu.

Spotkania w semestrze zimowym roku akademickiego 2011/2012 odbywały się w każdy poniedziałek w sali seminaryjnej budynku nr 13 w godzinach 14.15 do 16.00. Osobą odpowiedzialną za organizację spotkań i ich prowadzenie była dr Małgorzata Kaczyńska.

Grafik spotkań w semestrze zimowym 2011-2012

Październik

17.10 Anna Różańska Przedstawienie wykładów przygotowanych na kolokwium habilitacyjne

24.10 Krzysztof Herman "Ogrody tymczasowe w przestrzeniach kolektywnych" - prezentacja autoreferatu pracy doktorskiej

Listopad

7.11 Fraktalny model miasta ogrodu w krajobrazie polskim. (Solec nad Wisłą). Michał Skrobot

14.11 Ania Długozima „Cmentarze jako ogrody żywych i umarłych” – prezentacja autoreferatu pracy doktorskiej

21.11 Pozycja leżąca jako naturalny sposób zachowania się ludzi w miejscach publicznych. Janusz Skalski

28.11 Karolina Wlazło. Sprawozdanie z rocznej działalności sekcji dydaktycznej - Sekcji Sztuki Światła

Grudzień

05.12 Maja Skibińska. Mebel miejski jako tworzywo krajobrazu kulturowego Warszawy. Prezentacja tematu rozprawy doktorskiej. Agnieszka Ziemińska. Prezentacja tematu rozprawy doktorskiej.

12.12 Dr hab. Axel Schwert. Relacja z wyjazdu do Tanzanii

19.12 Spotkanie wigilijne Katedry

Styczeń

09.01 Beata Gawryszewska. Sprawozdanie z pracy sekcji Społecznych podstaw architektury krajobrazu.

Beata Rothimel. Ogrody podręczne w terenach zurbanizowanych, jako nowy element systemu publicznych terenów zieleni krajobrazu polskich miast. Prezentacja tematu rozprawy doktorskiej.

16.01 Edyta Winiarska, Ania Długozima.

23.01 Zebranie katedry

Wystąpienia seminaryjne

Michał Skrobot . Sprawozdanie z pisania pracy doktorskiej. Fraktalny model miasta ogrodu w krajobrazie polskim (Solec nad Wisłą).

Metoda dokumentacji widoków w pracy badawczej nad otwartym modelem miasta ogrodu.

Dotychczasowe próby stworzenia doskonałego miasta wynikają ze zmieniających się potrzeb społecznych i rozwojowych. Żyjąc w dobie postmodernistycznych nurtów urbanistyki i architektury zachodzi ogromna potrzeba na dostosowanie formuły miasta do współczesnych oczekiwań epoki. Nastąpiła weryfikacja dotychczasowych dokonań w tej dziedzinie i najlepszym obrazem sukcesu miast są społeczne relacje mieszkańców i ich współżycie. Wnioski z obserwacji i analiz funkcjonowania miast posłużyły do uaktualnienia i stworzenia nowego wzorca zamieszkiwania.

Wynikiem rozważań i nowym sposobem zamieszkiwania jest rozwinięty model miasta ogrodu o kilka cech czyniących ten model adoptowalny do każdego krajobrazu. Ważną cechą współczesnego modelu miasta musi być jego kreatywność i otwarcie na rozwój i na krajobraz. Struktura przestrzenna miasta jest kreowana wedle koncepcji zrównoważonego rozwoju uwzględniająca rolę i funkcje połączonych ekosystemów w relacji ze środowiskiem zurbanizowanym w odpowiednich relacjach.

W tym celu w pracy badawczej została rozwinięta metoda dokumentacji widoków z powietrza. Obrazowa postać informacji, utrwalona ewolucyjnie jako najbardziej efektywna, jest fundamentalną strukturą dalszych procesów myślenia. Badając krajobraz który jest wyobrażeniem przestrzeni, dominującą rolę odgrywa informacja odebrana przez zmysł wzroku. (Ostrowski M. 2004)

Dokumentacja fotograficzna i różnego rodzaju obrazy są źródłem wielu informacji dla przedstawicieli różnych dziedzin nauki. Socjologia wykorzystuje fotografię jako metody badawczej do celów analizowania życia społecznego i kulturowego. Obraz dostarcza informacje o stylu życia oraz o procesach zachodzących w społeczeństwie. (Sztompka P, 2006).

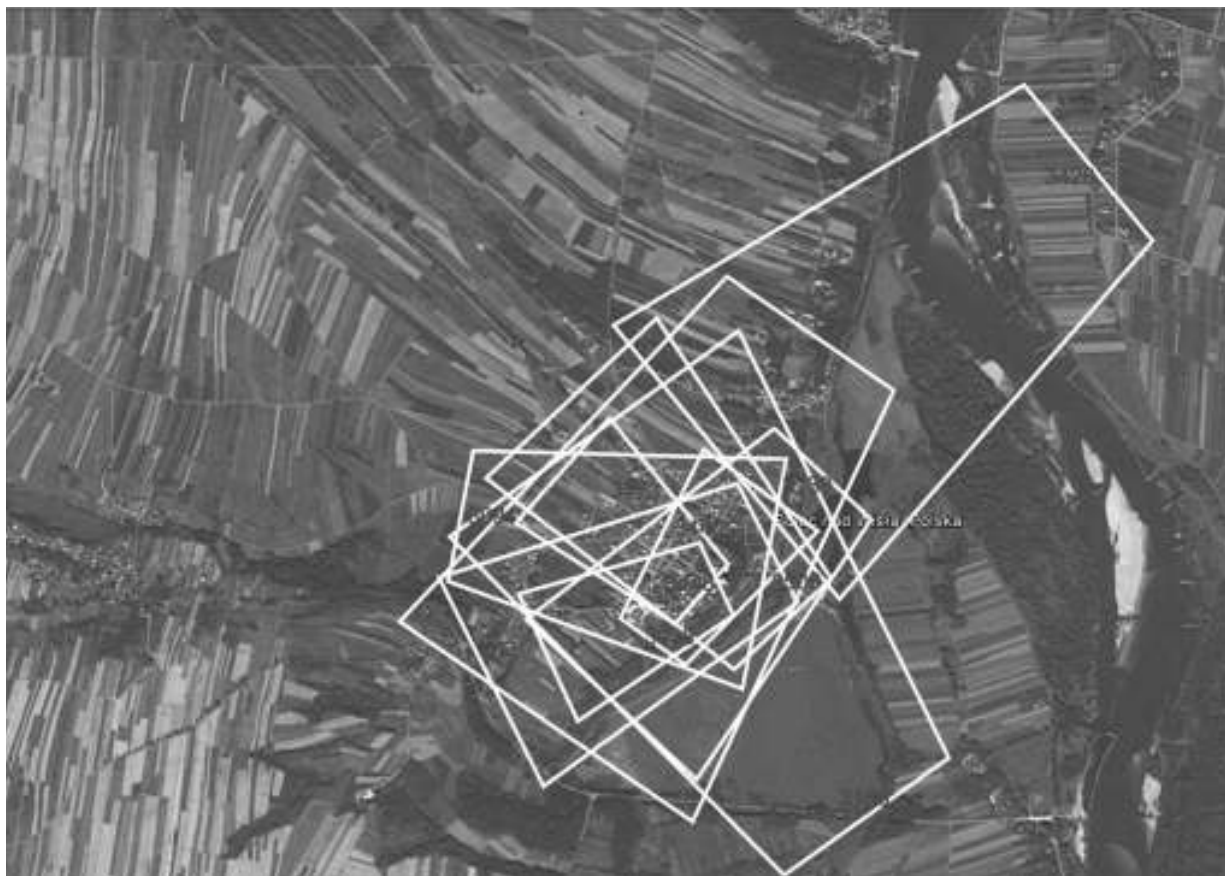
Metodą dokumentacji widoków zajmuje się Marek Ostrowski, prowadzący badania środowiskowe i percepcyjne przestrzeni. W swojej metodzie zwraca uwagę na emocjonalność odbioru przestrzeni, co jest niezwykle istotnym elementem w przypadku kreowania miejsca do życia.

W gospodarce przestrzennej i planowaniu przestrzennym, fotografia jest powszechnie wykorzystywana do tworzenia różnego rodzaju opracowań, planów i map. Na podstawie zdjęć satelitarnych i zdjęć lotniczych można szczegółowo określić rodzaj zabudowy, pokrycie i aktualne wykorzystywanie terenu. Jednakże dopiero ze zdjęć lotniczych wykonywanych z niższego pułapu można zaobserwować relacje krajobrazowe pomiędzy poszczególnymi elementami w przestrzeni.

Metoda dokumentacji widoków wykonanych z nisko pułapowego lotu powinna być podstawową metodą badawczą do identyfikacji wartości krajobrazu i powiązań przestrzennych. Metoda ta pozwala na określenie jednostek nazwanych: wnętrzami krajobrazowymi. Wyznaczając wnętrza krajobrazowe określone są możliwości i kierunki rozwoju struktury osadniczej w taki sposób by była w równowadze z otaczającym krajobrazem. Metoda ta pozwala badać krajobraz, który do celów projektowych będzie dokumentowany i analizowany wraz ze swoją warstwą emocjonalną, poetyką i liryką.

Zrobiona dokumentacja jest poddawana analizie studyjnej dokonywanej w trzech etapach. Kolejno następuje identyfikowanie obszarów obecnego zagospodarowania oraz jego charakteru oraz definiowane są kierunki potencjalnego rozwoju.

I etap

Zdjęcia lotnicze prezentujące sylwetę jednostki osadniczej

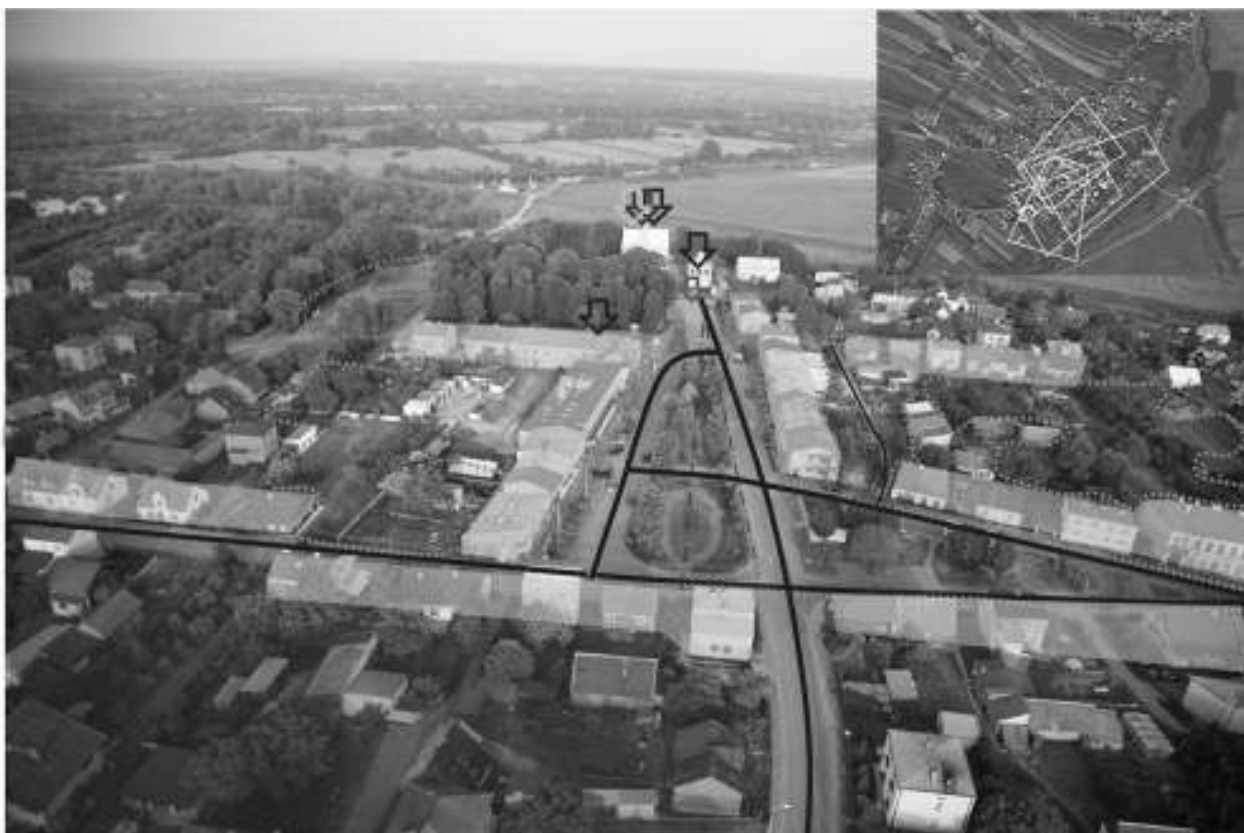
- ← Brama wprowadzająca do jednostki osadniczej
- Zasięg terytorialny obecnej jednostki osadniczej w formie zwartej
- Zasięg terytorialny zabudowy rozproszonej
- - - Strefa buforowa jednostki osadniczej

Analiza struktury jednostki osadniczej z zewnątrz

II etap.

Zdjęcia lotnicze prezentujące wewnętrzną strukturę jednostki osadniczej

Elementy płaszczyznowe
wnętrza architektoniczne
wnętrza krajobrazowe
wnętrza złożone

Elementy liniowe
— osie kompozycyjne
— ciągi komunikacyjne

Elementy kubaturowe
↓ dominanty
— liniowe ciągi zabudowy
■ zabudowa zróżnicowana

Elementy charakterystyczne
↓ zabytki
↓ pomniki
↓ el. kultu religijnego

Analiza wewnętrznej struktury jednostki osadniczej

III Etap

Zdjęcia lotnicze struktury terenów przyległych do jednostki osadniczej.

Analiza struktury terenów przyległych do jednostki osadniczej

Izabela Mysza-Stąpór. Dokument z Nara o autentyczności

Na seminarium omówiono zasady oceny autentyczności zabytków uwzględniające różnorodność kulturową i regionalną.

Konferencja w ramach Konwencji dotyczącej Dziedzictwa Światowego odbyła się w Nara w Japonii, w dniach 1-6 listopada 1994. Dokument z Nara opracowany przez 45 uczestników Konferencji na temat autentyczności zredagowany przez dwóch sprawozdawców generalnych Konferencji: Pana Raymonda Lemaire'a i Pana Herba Stovel'a.

Na konferencji uznano kulturowe podejście do oceny autentyczności zabytków, wypracowano normy i zasady definiujące autentyczność w odniesieniu do różnorodności wartości i ekspresji kulturowych. Uznano konieczność współpracy międzynarodowej w ustalaniu priorytetów oraz stworzenie wytycznych do prac konserwatorskich biorąc pod uwagę wartości reprezentatywne dla danej kultury. Uznano też, że ocena autentyczności wymaga metod analiz i narzędzi odpowiadających charakterowi i potrzebom różnych kultur. Interpretacja cech zabytku, jego historycznych zmian jest podstawą do oceny autentyczności i w takim samym stopniu dotyczy formy jak substancji tworzących dzieło.

Takie podejście do autentyczności ma znaczenie w kulturach przedkładających wartości niematerialne nad materialnymi, tam, gdzie idea jest bardziej istotna niż materia oraz w założeniach ogrodowych czy krajobrazowych, gdzie substancja naturalnie podlega procesom wymuszającym jej wymianę.

Praca wykonana pod kierunkiem Prof. dr hab. Jana Rylke

Recenzenci: Dr hab. Janusz Skalski, Prof. dr hab. inż. arch. Adam Szymski

1. Uzasadnienie podjęcia tematu pracy

Cmentarze cechuje powszechność, gdyż występują na terenie całej Polski i dotyczą każdego człowieka. Widoczne są starania nadania im kształtu estetycznego. Obecność na cmentarzach elementów roślinnych i architektonicznych, jak również zjawisk o charakterze społecznym, kulturowym sprawia, że nekropole mogą stanowić podstawę szerszych badań w urbanistyce, architekturze krajobrazu, gospodarce przestrzennej, rzeźbie i ogrodnictwie ozdobnym. EFLA (European Foundation of Landscape Architecture) oraz polskie prawodawstwo wskazuje cmentarze jako przestrzenie, za których całościowe projektowanie i urządzenie odpowiedzialny jest architekt krajobrazu¹⁴⁶. Uzasadnia to podjęcie problemu badawczego na Wydziale Ogrodnictwa i Architektury Krajobrazu. Na podstawie powyższych przesłanek sformułowano następujący **problem badawczy: cmentarze są miejscem mówiącym o stosunku człowieka do otoczenia w aspekcie historycznym, społecznym, krajobrazowym i kompozycyjnym.**

2. Cel pracy

Cel badawczy pracy to określenie treści i formy cmentarza, jego miejsca w strukturze osadniczej oraz roli społecznej. Założono, że przeprowadzone analizy pozwolą skonstruować model cmentarza ogólnopolskiego i wariantowego (w zależności od regionu i typu). Założono również, że porównanie modeli z wnioskami wynikającymi z badań terenowych pozwoli opracować zestaw wytycznych usprawniających funkcjonowanie cmentarzy w aspekcie ich planowania, ochrony, rozwoju.

3. Teza pracy

Podobieństwo cmentarzy i ogrodów w aspekcie historycznym (geneza i idea), społecznym (rola i symbolika), krajobrazowym (położenie) i kompozycyjnym (układ, struktura) pozwala na postawienie tezy, że **cmentarz jest ogrodem przeznaczonym nie tylko dla zmarłych, ale także dla żywych mieszkańców społeczności lokalnej.** Znając fizjonomię cmentarzy, dynamikę i kierunki zachodzących przemian można łatwiej i skuteczniej

¹⁴⁶ Zwraca na to uwagę Andrzej Drabiński, który podkreśla, że architekt krajobrazu realizuje zadania zawodowe m.in. z zakresu opracowywania projektów obiektów architektury krajobrazu, w tym także cmentarzy. Drabiński A., 2007: *Prawne aspekty zawodu architekta krajobrazu* [w:] „Czasopismo Techniczne”, Nr 5, s. 197-199

kształtować ich przestrzeń. Ze względu na postępującą sekularyzację oraz zmianę form pochówków możliwe jest stworzenie cmentarzy – ogrodów adekwatnych i dostosowanych do preferencji przestrzennych i hierarchii wartości współczesnego człowieka. Ponadto, z uwagi na stosunkowo duże zaangażowanie finansowe rodzin zmarłych oraz staranie o właściwy kształt estetyczny pomników nagrobnych obiekty sztuki sepulkralnej odzwierciedlają zarówno kulturę duchową (kulturę pamięci), jak i materialną badanych społeczeństw¹⁴⁷ (...)

5. Wnioski

Poniżej wypunktowano najważniejsze wnioski wynikające z przeprowadzonych badań. Wnioski zostały podzielone na części adekwatne do celów postawionych w pracy: 1) rola cmentarzy w życiu społeczności lokalnych, 2) rola cmentarzy w strukturze jednostek osadniczych oraz 3) metody badawcze cmentarzy.

7.1. Rola cmentarzy w życiu społeczności lokalnych

1. Cmentarze nie stanowią przedmiotu zainteresowania społecznego w Polsce (brak aktualnych opracowań naukowych oraz konserwatorskich, sprzeczne dane w dokumentach planistycznych na temat liczby i powierzchni cmentarzy oraz niekompletne i nieaktualne mapy topograficzne). W wyniku tego stwierdzono, że problem śmierci został ograniczony w świadomości społecznej w sposób niewspółmierny do jego społecznego znaczenia.
2. Zauważono, że strefowanie funkcji w mieście dotyczy także cmentarzy i powiązanych z nimi usług (zakłady kamieniarskie, zakłady pogrzebowe). Poza tym, cmentarze są coraz częściej nieczytelne w krajobrazie ze względu na zasłanianie ich przez zakłady kamieniarskie, tablice ogłoszeniowe, reklamy zakładów związanych z branżą pogrzebową, co degraduje przekaz znaczeniowy, symbolikę *sacrum* miejsc pochówku.
3. Stwierdzono, że cmentarze stanowią zaprojektowane formy krajobrazowe, których podstawową funkcją jest grzebanie zmarłych. Po przeprowadzonych badaniach na cmentarzach Bieszczadów, Warmii, Warszawy oraz Gór Świętokrzyskich w odniesieniu do cmentarzy zakładanych po II wojnie światowej można zauważyć, że nastąpiło ograniczenie ich funkcji do podstawowej funkcji grzebalnej, połączone z likwidacją funkcji krajobrazowej.
4. Procesy zmian sposobów pochówków i laicyzacji dokonują się szybciej w miastach, zwłaszcza w dużych aglomeracjach, zaś na terenach wiejskich (zwłaszcza oddalonych od ośrodków miejskich) ludzie wykazują większe przywiązanie do tradycji i ziemi, co wiąże się z heideggerowską koncepcją zamieszkiwania i gospodarowania¹⁴⁸.
5. Zauważono, że współczesna polska sztuka nagrobna została zdegradowana do rzemiosła. Na tej podstawie, jak również w oparciu o wyniki pracy sygnalizujące zanikające regionalne cechy cmentarzy, można domniemywać, że obrzędy pogrzebowe i sztuka sepulkralna globalizują się (zwłaszcza po przystąpieniu Polski do Unii Europejskiej).
6. Zaobserwowano upowszechnienie się na polskich cmentarzach jednego wzoru pomnika nagrobnego jako murowanej, pełnej, masywnej i horyzontalnej formy składającej się z nakrywy i tablicy opisowej (głowicy) wykonanych z lastryka lub granitu. Unifikacja jest zauważalna także w warstwie inskrypcji umieszczanych na nagrobkach. Większość bazuje na gotowych formułach opracowanych przez zakłady kamieniarskie, co świadczy o zaniku praktyki wyrażania swojego bólu po stracie bliskiej osoby w nieszablonowy sposób. Nie pojawiają się także inskrypcje przedstawiające przynależność społeczną, terytorialną zmarłego, co może świadczyć o zaniku utożsamiania się z miejscem poprzez napis nagrobny.
7. Systematyzując układy przestrzenne cmentarzy zauważono, że formę pierwotną dla wszystkich obiektów stanowi układ koncentryczno – osiowy założony wokół świątyni, który ze względu na cechy regionalne (typ

¹⁴⁷ Barbara Milewska – Ważbińska stwierdza, że pomniki służą bardziej pocieszeniu żyjących niż potrzebie zmarłych. W związku z tym upublicznienie epitafiów, wznoszenie pomników ocalających zmarłych od zapomnienia zmusza ich autorów do dopasowania się do istniejących wzorców [w:] Milewska-Ważbińska B., 2006: *Ars epitaphica. Z problematyki tacińskojęzycznych wierszy nagrobnych*, Wydział Polonistyki UW, Warszawa

¹⁴⁸ Heidegger M., 1994: *Bycie i czas*, PWN, Warszawa

jednostki osadniczej i rezerwy terenowe pozwalające na ewentualne powiększenie cmentarza, liczba i struktura ludności oraz wskaźnik umieralności) podlegał licznym modyfikacjom.

8. Dokonujące się na cmentarzach przemiany technologiczne w zakresie materiału nagrobków, ogrodzeń, bram, nawierzchni, czy obiektów kubaturowych, takich jak kaplice, obiekty administracyjne stanowią wyznacznik postępu cywilizacyjnego, bliskości ośrodka miejskiego. Na wszystkich polach badań zauważono te same trendy, ale do miejsc oddalonych od Warszawy docierają one z opóźnieniem.

5.2. Rola cmentarzy w strukturze jednostek osadniczych

9. Zauważono, że odległość cmentarzy od zabudowy mieszkaniowej skraca się, zaś w stosunku do centrum ośrodka urbanistycznego wydłuża.
10. Mimo ustawowego obowiązku przeprowadzania wnikliwych badań środowiska przyrodniczego w celu wybrania pod cmentarze terenów o najdogodniejszych warunkach, nie są one wkomponowane w podstawowy układ zieleni jednostki osadniczej.

5.3. Metody badawcze cmentarzy

11. Konstruując modele cmentarzy zauważono stopniowy zanik cech regionalnych dokonujący się od zakończenia II wojny światowej, co uniemożliwia zbudowanie modeli cmentarzy regionalnych.
12. Badania dowiodły, że w Polsce tworzy się ogólnopolski model cmentarza zróżnicowany jedynie ze względu na jego typ (komunalny, wyznaniowy, wojenny), czy też lokalizację (miejski, wiejski). Na tej podstawie skonstruowano model funkcjonalny i przestrzenny cmentarza.
13. Badania wykazały, że metoda SBE z powodzeniem może być stosowana do oceny estetycznej cmentarzy. Pozwoliła wskazać cechy cmentarzy wpływające na pozytywny odbiór społeczny nekropoli, stając się pomocną wskazówką dla ich projektantów.
14. Stwierdzono szczególną wartość informacyjną austriackich planów katastralnych z końca XIX wieku, bez których utrudnione byłoby przeprowadzenie analiz. Należy podkreślić, że materiały ikonograficzne oraz kartograficzne stanowią niezbędną podstawę do rekonstruowania pierwotnych układów badanych cmentarzy. W zestawieniu z aktualnymi szkicami terenowymi umożliwiają wskazać kierunki ich przemian.
15. Przeprowadzone badania w podziale na cztery grupy (historyczne, krajobrazowe, społeczne i kompozycyjne) umożliwiły wygenerować model cmentarza i skonfrontować go z modelem ogrodu. Na tej podstawie możliwe jest wskazanie wytycznych do ochrony, projektowania i rozwoju cmentarzy ogrodów.

5.4. Wytyczne do ochrony, projektowania i rozwoju cmentarzy ogrodów

16. Dobrą praktyką w Polsce powinno stać się wprowadzenie dwustopniowego ustawodawstwa składającego się z ogólnych wytycznych na szczeblu państwowym oraz wskazań szczegółowych formułowanych na szczeblu lokalnym.
17. W toku badań stwierdzono istnienie cmentarzy o wartościach historycznych, przyrodniczych, krajobrazowych, artystycznych wyższych niż te figurujące obecnie w wojewódzkich rejestrach zabytków. W związku z tym postuluje się ich wpis do rejestru (Tab. 8).
18. Ze względu na znaczenie drzewostanu w kompozycji cmentarza oraz systemie przyrodniczym jednostki osadniczej należy dążyć do jego utrzymania i zachowania zróżnicowania pod względem semantycznym oraz dekoracyjnym, ozdobnym.
19. Nowo wznoszone formy upamiętniania zmarłych powinny harmonizować z nagrobkami zabytkowymi, nie naruszając ich skali oraz proporcji. Dodatkowo, z uwagi na zanikające regionalizmy cmentarzy postuluje się objęcie ochroną elementów mogących świadczyć o specyfice miejsc pochówku w różnych częściach Polski a jednocześnie stanowiących wzornik dla nowozakładanych cmentarzy w duchu tradycji.

20. Ponieważ w pracy stwierdzono, że cmentarz jest formą ogrodową można oprzeć się na wytycznych zaproponowanych przez Beatę Gawryszewską¹⁴⁹ dla ogrodów transponując je na cmentarze.

Pola badań	Obiekty	Uzasadnienie (rodzaj zidentyfikowanych wartości)	Forma wpisu do rejestru
BIESZCZADY	Łupków, Stężnica, Żubracze, Maniów, Michniowiec, Caryńskie, Berehy Górne, Wołosate, Beniowa, Dźwiniacz Górny, Sianki, Jabłonki, Lutowiska	Wartości krajobrazowe, przyrodnicze, historyczne, artystyczne	●
	Radziejowa, Tyskowa, Jaworzec	Wartości przyrodnicze, krajobrazowe i historyczne	●
	Górzanka, Radoszyce	Wartości artystyczne, historyczne	◐ ₁
	Manasterzec	Wartości historyczne, artystyczne	◐ _{1, 2}
WARMIA	Gietrzwałd, Nowe Kawkowo	Wartości historyczne, artystyczne	◐ ₁
WARSZAWA	Rembertów, Marysin Wawerski, Radość	Wartości historyczne	◐ ₃

Tab. 8. Obiekty postulowane do wpisania do rejestru zabytków, gdzie symbole kół oznaczają: ● - postulat wpisu do rejestru całego założenia cmentarnego, ◐ - postulat wpisu do rejestru wybranych elementów założenia (1 – najstarsze nagrobki, 2 – kaplica grobowa, 3 – kwatera wojenna/duchownych)

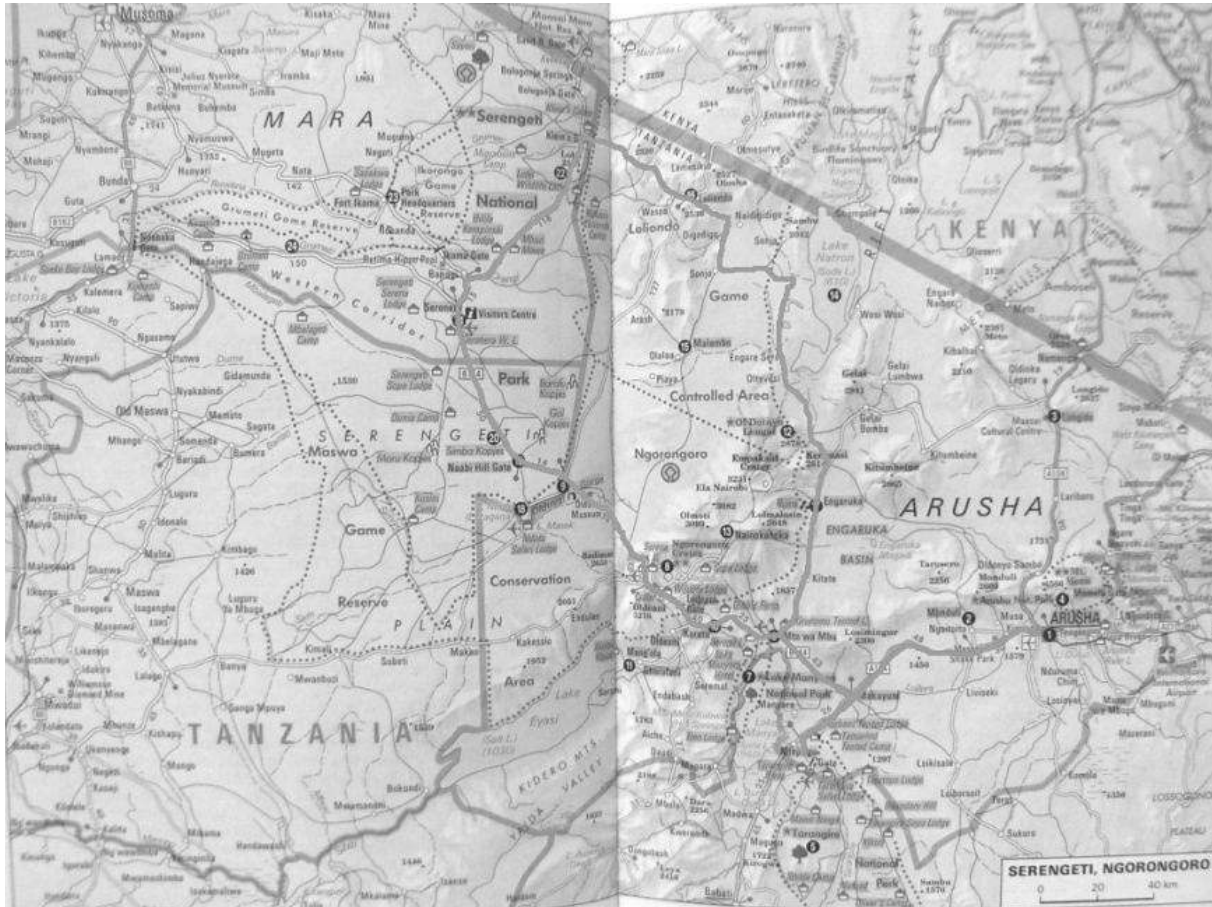
Bibliografia:

1. Drabiński A., 2007: *Prawne aspekty zawodu architekta krajobrazu* [w:] „Czasopismo Techniczne”, Nr 5, s. 197 – 199
2. Gawryszewska B., 2006: *Historia i struktura ogrodu rodzinnego*, Wydawnictwo SGGW, Warszawa
3. Heidegger M., 1994: *Bycie i czas*, PWN, Warszawa
4. Milewska – Ważbińska B., 2006: *Ars epitaphica. Z problematyki łacińskojęzycznych wierszy nagrobnych*, Wydział Polonistyki UW, Warszawa

¹⁴⁹ Gawryszewska B., 2006: *Historia i struktura ogrodu ...*, op. cit.

Na seminarium zaprezentowano zdjęcia i wrażenia z 7-dniowego safari pod namiotem.

Ważnymi punktami tej podróży były region turystyczny Arusha, Park Narodowy Tangire, znany przede wszystkim z miejscowej populacji słońi, Jezioro Natron, znany ze swojej populacji flamingów, oraz Park Narodowy Serengeti i obszar ochrony Ngorongoro, obiekty znane z listy światowego dziedzictwa UNESCO. Ostatnie dwa miejsca są najbardziej znanymi obiektami przyrodniczymi na świecie.

Trasa safari, oznaczona zieloną linią.

Główne cele prezentacji są nakierowane na grupy rodzimych gatunków zwierząt (kilka wrażeń poniżej) i charakterystykę krajobrazu tego regionu. Kilka zdjęć poświęconych jest również aspektom dziedzictwa kulturowego regionu i jego mieszkańców.

Słonie w Parku Narodowym Serengeti.

Zebry w obszarze ochrony Ngorongoro.

Beata Rothimel. Ogrody podręczne w terenach zurbanizowanych, jako nowy element systemu publicznych terenów zieleni krajobrazu polskich miast

Pocket Park zwane również mini parkami lub vest - pocket park, to publiczne tereny zieleni w mieście w miniaturowej skali, dedykowane lokalnym społeczności. Przestrzenie te mogą funkcjonować, jako miejsca spotkań, wypoczynku czy przestrzenie zabaw dla dzieci. Unikalną cechą Pocket Park (parków kieszonkowych – tłumaczenie bezpośrednie z języka angielskiego) jest wykorzystywanie tak zwanych przestrzeni straconych w mieście. Wiele parków kieszonkowych jest rezultatem działalności określonych grup społecznych, ale również podmiotów prywatnych i organizacji, stowarzyszeń czy fundacji zajmujących się rewitalizacją przestrzeni w mieście na rzecz określonych grup beneficjentów. Parki kieszonkowe w swym ograniczonym zakresie, głównie ze względu na powierzchnię, ale i intensywny sposób użytkowania pełnią również funkcję ekologiczną, powiększając areał przestrzeni biologicznie czynnych w mieście (Blake A., 2008).

Agata Zachariasz pojęcie Pocket Park definiuje następująco: „są to obiekty powstające w centrach miast na skutek pozyskiwania terenów pod zielen. „Parki kieszonkowe” to rodzaj niewielkiego parku założonego wśród zwartej zabudowy na nikomu niepotrzebnym kawałku terenu ...” (Zachariasz A., 2008).

W rzeczywistości pojęcie „Pocket Park” czy stosowane zamiennie „Pocket Garden” dotyczy wielu, różnorodnych zjawisk. W ramach Festiwalu Warszawa w Budowie w 2011 roku, dr Krzysztof Herman (Herman K., 2011) namawiał studentów architektury krajobrazu i kierunków pokrewnych, do wzięcia udziału w ćwiczeniu projektowym: Zaprojektuj balkonowy park kieszonkowy. W tym przypadku park kieszonkowy odnosił się do niewielkiej, lecz prywatnej przestrzeni. Pod pojęciem Pocket Park, można też znaleźć rozwiązania dotyczące ogrodów tymczasowych, takich jak chociażby Pocket Park, który powstał przy udziale studentów uniwersytetu w Kanadzie. Realizacja z 2006 roku, była działaniem jednorazowym, trwającym tylko jeden dzień (Herman K. 2011). Propagowane hasło odnosi się nawet do pojedynczych roślin, które zapakowane w „kieszenie”, możemy samodzielnie wyhodować (<http://www.thepocketgarden.com/>).

Anonimowość w przestrzeni miasta, zmieniający się model spędzania wolnego czasu na rzecz kontaktów wirtualnych i przestrzeni wewnętrznych w galeriach handlowych, świadomość, że coraz rzadziej w strukturze miasta spotyka się ludzi spędzających czas na zewnątrz, wspólnie, to tylko niektóre z powodów podjęcia tego tematu przeze mnie.

„Utracenie gwarnych placów, ulic, skwerów i sobie tylko znanych zakamarków miasta, a tym samym, odebranie człowiekowi miejsc do wspólnego gromadzenia się, uniemożliwienie wyrażenia przez niego swoich uczuć w przestrzeni architektonicznej, zmusiło współczesnego mieszkańca do poszukiwania prawdziwie własnych miejsc, zawierających w sobie choć trochę utraconego ciepła”.

Katarzyna Rutkowska, 1985 „Duchowy wymiar miasta”

Miejscami, które mają szansę wprowadzić w przestrzeń miasta „utracone przez nie ciepło” mogą być „zielone” przestrzenie, wyspy, tworzone przez człowieka i z myślą o człowieku. Przeniesienie pojęcia Pocket Park do polskich warunków jest potrzebne, ale wymaga redefinicji, wynikającej z opisanego przeze mnie rozbieżnego rozumienia terminu „Pocket Park”, „Pocket Garden”, więc stąd „ogrody podręczne”. Ogrody podręczne to pojęcie, które odwołuje się bezpośrednio do skali i możliwości człowieka a nie skali przestrzeni. To przestrzenie publiczne, tworzone przez i dla ludzi, „blisko człowieka” (podręczne to także rezygnacja z ciężkiego sprzętu do ich tworzenia), otaczane przez nich opieką i troską. Ogród podręczny mógłby się również stać elementem tożsamości miejsca. Ogród – pojęcie bliższe jednostce niż park czy skwer, przestrzeń w mieście tworzona spontanicznie a nie planowana, z moich obserwacji wynika, bowiem, że jest gro miejsc już istniejących, które wymagają nadania im znaczenia w przestrzeni miasta. Za przykład może posłużyć były plac w centrum Miasta Ogrodu Włochy. Przez lata przestrzeń ta funkcjonowała, jako gwarne miejsce targowe, ale jednocześnie przestrzeń integrująca mieszkańców, gdzie w dni targowe można było kupić świeże warzywa i owoce, spotkać się z sąsiadem. Obecnie na placu w sercu założenia, nieopodal kościoła św. Teresy od Dzieciątka Jezus stanął ogromny blok z mieszkaniami budowanymi przez Towarzystwo Budownictwa Społecznego, który zamieszkują ludzie z różnych części miasta i kraju, niezwiązani z dzielnicą. Wolny fragment placu został zagospodarowany,

jako przestrzeń trawiasta, nie pełni żadnych dodatkowych funkcji, społecznie jest przestrzenią martwą a nowi mieszkańcy traktowani są przez lokalną społeczność, jako "obcy". Dla tej i wielu innych przestrzeni w Warszawie i innych miastach polski ratunkiem mogłyby być ogrody podręczne.

O znaczeniu i walorach ogrodów kieszonkowych świadczy fakt, że ogrody takie jak Paley Park (Zdj.1) czy Greenacre Park, (Zdj.2) w Nowym Yorku zajmują wysokie – dwudzieste pierwsze miejsce w rankingu najlepszych parków na świecie prowadzonym przez organizację Project for Public Spaces (PPS). Paley Park – obszar o wielkości niespełna pięćdziesięciu metrów kwadratowych uważany jest „za najbardziej ludzką przestrzeń miejską stworzoną w XX w”. (Zachariasz A., 2008).

Zdj. 1, 2 Paley Park (1967 r.), Greenacre Park (1971 r.), źródło: <http://www.pps.org>

Ogrody podręczne powstają na świecie, powstają i w Polsce. W latach 1961 -1967 w ramach programu sąsiedzkiego w Filadelfii powstało sześćdziesiąt parków kieszonkowych (Zdj. 3-5) Stan ten stał się prekursorem w tworzeniu mini parków z udziałem społeczności lokalnych.(Blake A., 2008).

Zdj. 3 – 5 Parki kieszonkowe w Filadelfii, stan z przed i po realizacji, źródło: Blake A., 2008

W Kopenhadze do 2015 roku zaplanowano stworzenie czternastu tego typu obiektów w ramach strategii rozwoju miasta uchwalonej w 2008 roku (Drapella-Hermansdorfer A. 2009). W Warszawie powstała koncepcja Mikro Parku Jesion autorstwa architekt krajobrazu ze Szkoły Głównej Gospodarstwa Wiejskiego: Beaty Gawryszewskiej i Patrycja Kułakowskiej. Powyższe przykłady to miejsca opisane i zdefiniowane, jako parki kieszonkowe lub projekty ich tworzenia. Spontanicznie powstających ogrodów podręcznych jest na świecie zdecydowanie więcej. W Bombaju zjawisko ogrodów podręcznych łączy się nierozdzielnie z kultem religijnym. Skrawki przestrzeni zielonych, z ołtarzem w postaci dorodnych drzew służą, jako miejsca kontemplacji i spotkań, zarówno z drugim człowiekiem jak i bogami. W przepastnej aglomeracji, jaką jest stolica Filipin – Manila, mimo powszechnego tam kultu przestrzeni handlowych, w zakamarkach ulic, powstają tworzone przez mieszkańców przestrzenie zielone, w których sąsiedzi spędzają czas śpiewając, grając, oglądając wyniesioną na powietrze telewizję, czy nawet spożywając wspólnie posiłki. Podobne zjawiska obserwowałam w miastach afrykańskich: Wagadugu, Bamako, Laayoune.

Na całym świecie coraz większą popularnością cieszy się tak zwana partyzantka ogrodnicza. Richard Reynolds, autor książki *On guerilla gardening: A handbook for gardening without boundaries* (O partyzanckim ogrodnictwie: podręcznik ogrodnictwa bez granic), nieformalny lider ruchu guerilla gardening i założyciel bloga, który stał się międzynarodową platformą wymiany informacji ogrodników-partyzantów

(<http://www.guerrillagardening.org>), (Zdj.6-10), swoją ogrodniczą przygodę zaczął od najbliższego otoczenia. W 2004 roku wypielił kwietnik pod swoim blokiem w Elephant & Castle – robotniczej dzielnicy Londynu – i posadził tam rośliny, które dostał od matki, zmieniając jakość użytkowanej przez niego, ale i innych użytkowników przestrzeni. Reynolds definiuje ogrodniczą partyzantkę, jako „uprawianie ziemi stanowiącej czyjąś własność bez pozwolenia tejże osoby”.

Zdj. 9 – 12 Partyzantka ogrodnicza – praca i jej efekty, źródło: <http://www.guerrillagardening.org>

Podobne zachowania w przestrzeni publicznej obserwuje w moim najbliższym otoczeniu – w Piastowie gdzie obecnie mieszkam. W obrębie pasa zieleni przy ulicy Harcerskiej, w niewielkiej odległości od budynku mieszkalnego znajduje się kilka spontanicznie zagospodarowanych obszarów. Mieszkańcy uprawiają tam rośliny ozdobne tworząc namiastkę własnych ogrodów (Zdj. 11-13). Przeszkodą dla ich istnienia nie jest utworzony przez miasto, zielony skweru z infrastrukturą, nasadzeniami i placem zabaw znajdujący się w ich bezpośrednim sąsiedztwie.

Z moich obserwacji i dotychczasowych badań wynika, że można założyć, iż ogrody podręczne posiadają następujące cechy - nie są planowane z góry, powstają na terenach niezagospodarowanych, nieużywanych, powstają z inicjatywy społecznej, indywidualnej lub grupowej, często spontanicznie, są, więc rezultatem nie tyle działań planistycznych, lecz wynikiem aktywności obywatelskiej, współdziałania a także partycypacji (partycypacja rozumiana, jako jedna z form aktywności obywatelskiej) i w ten sposób wskazują na szersze możliwości działania niż tylko udział społeczności lokalnej w procesie planowania, projektowania i realizacji, lecz także podkreślają twórczą i inspirującą rolę świadomych obywateli, są niewielkie, nie są tymczasowe, lecz mają z założenia charakter trwały, ich powstawanie nie da się określić jednolitą procedurą.

Zdj. 11 – 13 Ogrody podręczne? Partyzantka ogrodnicza? źródło: Beata Rothimel

Powody podjęcia tematu:

- parki kieszonkowe powstają na świecie i cieszą się uznaniem zmęczonych miejskim zgiełkiem użytkowników;
- jest to sposób wprowadzenia terenów biologicznie czynnych do miasta niewielkim nakładem środków finansowych;
- szansa na tworzenie miejsc budujących tożsamość osiedli, dzielnic, miast;
- szansa na tworzenie więzów społecznych pomiędzy użytkownikami;
- sposób na urozmaicenie krajobrazu miasta;
- szansa dla architektów krajobrazu chcących projektować tereny zieleni w mieście

Ogrody podręczne są, więc szansą na wprowadzenie nowej jakości przestrzeni publiczną w tkankę miast, w których żyjemy.

Celem podjętych przeze mnie badań w ramach studiów doktoranckich w Katedrze Sztuki Krajobrazu w Szkole Głównej Gospodarstwa Wiejskiego pod opieką profesora Jeremiego T. Królikowskiego, jest wykazanie możliwości rozwoju i stworzenie modelowych opracowań ogrodów podręcznych w przestrzeni miasta. Opracowania te mają być odpowiedzią na realną potrzebę kreowania przestrzeni zieleni w mieście. Terenem opracowania staną się przestrzenie na obszarze Miasta Stołecznego Warszawa, które stanie się dla mnie miastem wzorcowym, a opracowane w tym zakresie wyniki badań mogą być przydatne dla działań na terenie innych polskich miast.

Ogrody podręczne mogą być narzędziem podnoszenia, jakości przestrzeni zarówno w terenach już zabudowanych jak i nowobudowanych.

Jak twierdzi Marc Augé, nie-miejsce „nie kreuje ani indywidualnej tożsamości, ani relacji międzyludzkich” (Augé M., 2011). Często nie tylko tereny niezagospodarowane, ale też tzw. tereny zieleni miejskiej, czy też projektowana wokół budynków zieleń nie tworzy miejsc, ogród podręczny ma coś więcej niż tylko wartości przyrodnicze jest także miejscem, które kreuje tożsamość i relacje międzyludzkie.

Jednym z etapów mojej pracy badawczej będzie opracowanie projektów ogrodów dla wybranych przeze mnie lokalizacji, jako indywidualnej kreacji twórczej lub w wyniku partycypacji społecznej. Z tematem tym nierozzerwalnie wiążą się zagadnienia stylistyczne przyjmowanych przeze mnie rozwiązań. Ogrody podręczne będą związane z krajobrazem miejsca, projektowane zgodnie z jego duchem w oparciu o lokalną historię i symbolikę. Tworzywem ogrodów podręcznych będą gatunki pochodzenia rodzimego lub trwale związane z polskim krajobrazem. Nie wykluczam zastosowania fitoremediantów, jako roślin korzystnie wpływających na mikroklimat miasta. Wspólnym źródłem piękna jest dla ludzi natura, która stanie się inspiracją dla tworzenia naturalnych wysp w krajobrazie miasta. Ogrody te będą przyjazne zarówno ludziom jak

i szukającym schronienia w mieście zwierzętom. Podręczne ogrody, to również szansa na propagowanie polskiego rzemiosła, materiałów budowlanych oraz tworzonego w kraju wzornictwa ogrodowego. Wynikiem pracy będzie, więc miejski, niewielki, ale polski ogród.

Literatura:

Augé M. 2011. Nie-miejsca, Wprowadzenie do antropologii hipernowoczesności, Państwowe Wydawnictwo Naukowe, Warszawa

Blacke A. 2008. Pocket Park. <http://depts.washington.edu>

Drapella-Hermansdorfer A. 2009. Kopenhaga 2015, Kształtowanie krajobrazu: idee, strategie, realizacje, Część IV. Miasta nad wodą. Malmö, Kopenhaga, Hamburg., materiały seminaryjne, Wrocław

Herman K. 2011. Ogrody tymczasowe w przestrzeniach kolektywnych, Wydawnictwo Sztuka Ogrodu Sztuka Krajobrazu, Warszawa

Herman K. 2011. Zaprojektuj balkonowy park kieszonkowy, <http://blog.warszawawbudowie.pl>

Rutkowska K. 1985. Duchowy wymiar miasta, [w:] Królikowski J. T. (red.), Arche 01(21) 2001, Warszawa, str.10

Zachariasz A. 2008. Ogród publiczny w centrum miasta – przemiany funkcji i formy, [w:] Czasopismo techniczne, Wydawnictwo Politechniki Krakowskiej, Kraków

Źródła internetowe:

<http://www.pps.org>

<http://www.mikropark.bemowo.waw.pl>

<http://www.guerrillagardening.org>

Sprawozdanie z pracy zespołu społecznych podstaw architektury krajobrazu w latach 2010-2011

dr inż. Beata Joanna Gawryszewska, prof. dr hab. Jan Rylke, dr inż. Anna Długozima, dr inż. arch. kraj. Krzysztof Herman, mgr inż. Izabela Myszk-Stąpór, mgr inż. arch. kraj. Maja Skibińska, mgr inż. arch. kraj. Edyta Winiarska, mgr inż. arch. kraj. Karolina Wlazło- Malinowska

z udziałem: dr inż. arch. Kingi Rybak, dr inż. arch. kraj. Kingi Zinowiec-Cieplik, mgr inż. arch. kraj. Beaty Rothimel, mgr inż. arch. kraj. Agnieszki Ziemińskiej.

Cmentarze jako ogrody żywych i umarłych

Opis patrz: Skrót autoreferatu pracy doktorskiej (str. 36 – 39)

Wieloaspektowa analiza podstawą opracowywania wytycznych do rewaloryzacji cmentarzy

Opis. Projekt był realizowany w czasie obozu naukowego w Rucianem Nidzie, który odbył się w dniach 11-16 lipca 2011 roku. W jego realizacji udział brali członkowie: Studenckiego Koła Naukowego Gospodarki Przestrzennej SGGW oraz Sekcji Sztuki Sepulkralnej działającej przy Katedrze Sztuki Krajobrazu SGGW. Celem projektu była inwentaryzacja wybranych cmentarzy na terenie Nadleśnictwa Maskulińskie oraz opracowanie dla nich wytycznych do rewaloryzacji. Wieloaspektowa analiza wymagała od osób biorących udział w projekcie przeprowadzenia badań kameralnych oraz terenowych. Prace kameralne objęły przegląd kart konserwatorskich, materiałów kartograficznych oraz opracowanie formularzy oceny cmentarzy i nagrobków. Natomiast prace na 26 poligonach badawczych polegały na: inwentaryzacji elementów organizacji przestrzennej cmentarzy (wejście, ogrodzenie, aleje, dominanty itp.); inwentaryzacji nagrobków (stanu zachowania, materiału, formy i inskrypcji); określeniu struktury przestrzennej cmentarzy; odtworzeniu historycznych granic cmentarzy; określeniu położenia cmentarzy względem jednostek osadniczych; przeprowadzeniu rozmów z członkami lokalnych społeczności oraz wykonaniu zdjęć fitosocjologicznych.

Projekt miał skutkować pogłębieniem wiedzy na temat lokalnych cmentarzy i społeczności z nimi związanych, w celu rozwijania ruchu turystycznego do obiektów sztuki sepulkralnej.

Sposób upowszechniania. Artykuł opracowany i zredagowany przez uczestników projektu: Nadleśnictwo Maskulińskie. Ochrona niemych świadków historii. Dbajmy o leśne cmentarze [w:] Tygodnik Piski, Nr 31 (124), s. 15. Prezentacja multimedialna przygotowywana na konkurs kół naukowych pt.: Wieloaspektowa analiza podstawą opracowywania wytycznych do rewaloryzacji cmentarzy. Opracowywanie monografii: Inwentaryzacja, analiza i ocena cmentarzy na terenie Nadleśnictwa Maskulińskie.

Poniesione koszty/sposób finansowania. Badania finansowane przez Nadleśnictwo Maskulińskie oraz w ramach działalności statutowej Katedry Sztuki Krajobrazu.

Warsztaty projektowe dotyczące różnych aspektów oświetlenia w ramach działalności Sekcji dydaktycznej Sztuki Światła

Opis. Pośród działalności sekcji dydaktycznej Sztuki Światła, utworzonej we wrześniu 2010, oprócz organizacji pokazów i wykładów z zakresu kształtowania miejskich przestrzeni publicznych przy użyciu oświetlenia, znalazło się przygotowanie i przeprowadzenie otwartych warsztatów projektowych przeznaczonych m.in. dla projektantów i studentów architektury krajobrazu i dziedzin jej pokrewnych, o tematyce – świetlne masterplany miast, światło w ogrodzie przydomowym, projektowanie oświetlenia w mieście itp. W założeniu dążono do uzyskania pełnej otwartości i jawności warsztatów zarówno dla ich uczestników, jak i obserwatorów (m.in. lokalnych społeczności). Warsztaty pozostawały otwarte i dostępne dla wszystkich chętnych uczestników, a o ich organizacji informowano za pomocą materiałów drukowanych i publikacji w różnorodnych portalach internetowych. Przeprowadzono

- III warsztaty projektowe Akademii Sztuki Architektury Krajobrazu 21-24 IX 2010: *Nocny krajobraz miasta. Identyfikacja miejskiej przestrzeni publicznej przy użyciu alternatywnych form oświetlenia*". Teren opracowania – Skwer A. Słonimskiego w Warszawie
- warsztaty projektowe 19 III 2011: *Oświetlenie zewnętrzne związane ze zmodernizowanym budynkiem Benzolowni w Gazowni przy ul. Kasprzaka 25 w Warszawie*

W przypadku pierwszych warsztatów przeprowadzono je we współpracy z Wydziałem Ochrony Środowiska Urzędem Dzielnicy.

Sposób upowszechniania. Publikacja: otwarte prezentacje wyników warsztatowych wraz z dyskusją (informacja o warsztatach przekazywana jest na forach internetowych; publikacja drukowana: Wlazło K. *Sekcja Sztuki Światła „Przestrzeń Oświecona”*. W: Wlazło K. (red.). Wystawa Katedry Sztuki Krajobrazu. Semestralna wystawa prac studenckich 21 02 – 14 03 2011. Wydawnictwo: Sztuka Ogrodu, Sztuka krajobrazu. Warszawa 2011. s. 143-159.

Rys. 1. Prezentacja prac projektowych wykonanych w ramach XIII warsztatów projektowych Akademii Sztuki Architektury Krajobrazu 23 IX 2010 (fot. B. Rothimel). Rys. 2. Pole doświadczalne stworzone podczas XIII warsztatów projektowych Akademii Sztuki Architektury Krajobrazu w dniach 21-24 IX 2010, polegające na kreacji interaktywnej instalacji świetlnej, w której uczestnik przekształca na żywo obraz projekcji (fot. K. Wlazło). Rys. 3. Jedna z tymczasowych instalacji świetlnych zrealizowanych przez uczestników XIII warsztatów projektowych 24 IX 2010 (fot. K. Wlazło). Rys. 4. Wizualizacja projektu „Światło w rzece” wykonanego przez studenta Łukasza Żmienko podczas warsztatów projektowych 19 III 2011.

Ogrody tymczasowe w przestrzeniach kolektywnych

Opis. Zająłem się badaniem cech takich obiektów tymczasowych, zawierających komponenty roślinne, jak: ogrody bezdomnych, ogrody przy przyczepach kempingowych, tymczasowe roślinne dekoracje uliczne, ołtarze i dywany kwietne, roślinne dekoracje przy miejscach pamięci, stragany kwiatowe, stragany z choinkami, ogródki gastronomiczne, ogrody pokazowe na festiwalach ogrodowych, tymczasowe interwencje artystyczne z komponentem roślinnym oraz „zielone” reklamy zewnętrzne. Opisana została ich wielkość, forma, przestrzenna organizacja wewnętrzna, funkcja, lokalizacja, trwałość i cykliczność występowania. Wyniki badań dotyczące cech znacznej ilości typów tymczasowych obiektów pozwoliły na stworzenie definicji ogrodu tymczasowego. W wyniku badań nad rolą ogrodów tymczasowych w przestrzeniach kolektywnych stwierdzono, że ogrody tymczasowe mają wpływ na funkcjonowanie i odbiór przestrzeni kolektywnych, oddziałują na indywidualnie kreowany wizerunek (mapę mentalną) obszaru. Mają one także potencjał podnoszenia jakości wizualnej krajobrazu miasta i kształtowania walorów barwnych widoku. Badania wykazały także, że ogrody tymczasowe mają wpływ na dynamikę funkcjonowania użytkowników przestrzeni kolektywnych - oddziałują szczególnie na ruch pieszych i koncentrację grup ludzi.

Sposób upowszechnienia.

Publikacja książkowa: Herman K. 2011, Ogrody tymczasowe w przestrzeniach kolektywnych, 251 s., Wyd. Sztuka Ogrodu Sztuka Krajobrazu, 251 str.; Artykuły: Herman K., 2010, Ogrody tymczasowe – typologia [w:] Horyzonty Architektury Krajobrazu – Język Architektury Krajobrazu: 78-85; Herman K., 2011, Ogrody tymczasowe jako wydarzenie, zielona interwencja, działanie promocyjne, w: Zielone Miasto. Metamorfozy, XII Ogólnopolska Konferencja, Warszawa: 107-116; Herman K., 2011, Temporary, mobile and nomadic gardens in urban space, [w:] EFLA (European Federation For Landscape Architecture) Regional Congress Proceedings, Mind the Gap. Landscapes For A New Era.

Poniesione koszty/sposób finansowania. 03.2010-03.2011 - Grant promotorski MNiSW. Grant konferencyjny FNP.

Rys. 1. Obiekty tymczasowe zawierające komponenty roślinne, w tym ogrody tymczasowe (fot. K.Herman)

Ogrody przydomowe w Bolestraszcach

Opis. W ramach badań pilotażowych do pracy doktorskiej pod roboczym tytułem „Znaczenie w ogrodzie” prowadzono obserwacje różnych założeń ogrodowych, w tym ogrodów wiejskich. Obserwacja w Bolestraszcach jako badanie pilotażowe pozwoliła sprecyzować zmienne i wskaźniki do badań właściwych nad znaczeniem elementów kompozycji ogrodowej. Na jej podstawie wysunięto hipotezę o wpływie formy, funkcji i położenia na znaczenie jakie elementy notują. Pilotaż prowadzono w sierpniu 2011, w 60 ogrodach. Wykorzystano metodę fenomenologiczną, gdzie przy użyciu tworzonych na miejscu map ogrodów, aparatu fotograficznego i rozmów utrwalano:

- strukturę ogrodu
- elementy kompozycji ogrodowej
- położenie domu
- położenie elementów względem wejścia do domu
- rodzaj uprawianych roślin (użytkowe, ozdobne) i ich położenie

Analiza pozwoliła stwierdzić, że ogrody w Bolestraszcach mają podobną strukturę opartą na podziale, w którym w prawej stronie lokowane są elementy użytkowe w lewej elementy ozdobne niezależnie od położenia wejścia do domu (frontowe/szczytowe). W przedogródkach obok rabat ozdobnych pojawiają się rabaty użytkowe - niejednokrotnie ozdobiane kwiatami. Róża pojawia się zwykle po prawej stronie drogi do wejścia, akcentując część użytkową.

Społeczność Bolestraszyc w sposób jednorodny gospodaruje przestrzenią swoich ogródków. Wartym badań porównawczych jest fakt sąsiedztwa arboretum i jego wpływu na ogrody przydomowe.

Sposób upowszechnienia. Artykuł „Logiczna i intuicyjna strona ogrodu”. Przedstawiony zostanie na konferencji Ogród za oknem – ogród kobiety

Poniesione koszty/sposób finansowania. Badania przeprowadzone ze środków własnych.

Ogrody wiejskie w Bolestraszcach: mieszane rabaty w przedogródku, różnicowanie prawej i lewej strony ogrodu.

Zielone Podwórka Pragi

Opis. Program prowadzony jest od 2 lat (początek lutego 2010), w porozumieniu i we współpracy ze Związkiem Stowarzyszeń Praskich, Stowarzyszeniem Michałów oraz Zakładem Gospodarki Nieruchomościami Praga Północ. W ramach programu ‘Zielone Podwórka Pragi’, studenci SGGW kierunku architektura krajobrazu przygotowują koncepcje zagospodarowania i rewitalizacji podwórek na warszawskiej Pradze Północ. Moją obowiązkowość kontaktować się ze wspólnotą lokalną i w porozumieniu z nią projektować. Uzupełnieniem powstałych koncepcji są formy podwórkowe – rodzaj tymczasowego mebla podwórkowego, unikatowego - ze względu na formę oraz użyty materiał, dla każdego podwórka. Celem programu jest ożywienie praskich podwórek poprzez wypracowanie metody postępowania przy rewitalizacji przestrzeni zaniedbanych, opierającej się na pracy ze społecznościami lokalnymi; wykorzystanie potencjału kulturowego Pragi Północ oraz współpraca z praskimi instytucjami i lokalnymi społecznościami. Do tej pory zrealizowano koncepcje podwórek:

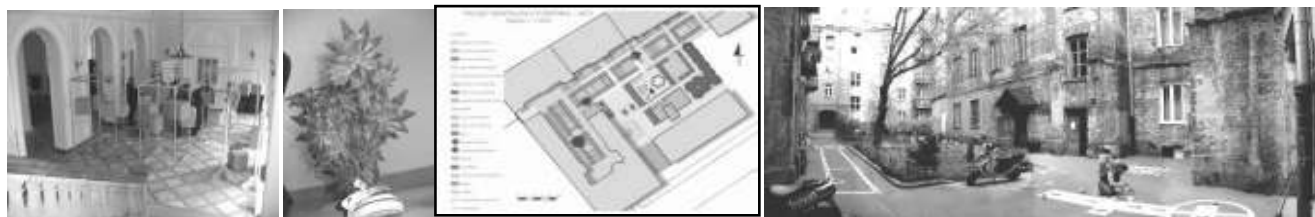
-w 2009/2010 - Brzeska 17A, Kłopotowskiego 6, Kawęczyńska 39,41,43, Łochowska 31 (kompleks podwórek obejmujących ul. Łochowską 31, 33/35, 37, 39, Łomżyńską 18, 20 – realizowany dwukrotnie w latach 2009/2010 i 2010/2011), Stalowej 45, 47, 49, 51;

-w 2010/2011 – Inżynierska 5, Kawęczyńska 18,20, Stalowa 53, 55, 57;

-w 2011/2012 – Inżynierska 9, Targowa 40, Ząbkowska 3.

Sposób upowszechniania. Przekazanie dokumentacji wspólnotom lokalnym, Zakładowi Gospodarki Nieruchomościami Praga Północ, Urzędowi Dzielnicy Praga Północ i organizacjom pozarządowym; 25-26.X.2010r. realizacja instalacji (wyk. Winiarska E.) pn.: „Kolorowa Praga. Zielone Podwórka Pragi Północ”, zaprezentowanej na towarzyszącej Warszawskiej Giełdzie Programów Edukacji Kulturalnej, wystawie pn.: „Edukacja Kulturalna w Przestrzeni Miejskiej – partycypacja społeczna w programach zagospodarowania wspólnego otoczenia (Warszawa i okolice)”; Winiarska E., 2011. Wernakularne wzornictwo ogrodowe. [w:] Wzornictwo Ogrodowe 2011 (red. Rylke J.), Wyd. Sztuka ogrodu Sztuka krajobrazu. Warszawa, s. 92 – 96; Winiarska E. 2011. Praktyczne zastosowanie map ewaluacyjnych w projektowaniu – na przykładzie wybranych podwórek dzielnic Praga Północ i Żoliborz m.st. Warszawa. [w:] Seminaria orońskie, tom 8. Krajobraz XXI wieku. Sztuka krajobrazu i w krajobrazie na tle przemian w sztuce przełomu XX/XXI wieku (red. Rylke J.), Wyd. Centrum Rzeźby Polskiej. Orońsko 2011, s. 175-182 (materiał w druku); Katalog form podwórkowych 2009/2010. 2010. (red. Winiarska E.), SGGW w Warszawie (niepublikowany maszynopis). Planowana publikacja.

Sposób finansowania. ZGN Praga Pn. m.st. Warszawa, BOŚ S.A.– realizacja projektów; Środki statutowe Katedry Sztuki Krajobrazu.

Ryc. 1 Wystawa ‘Edukacja Kulturalna w Przestrzeni Miejskiej’ – holl główny Ratusza – Urzędu m.st.Warszawa (fot. EW, 2010); **Ryc. 2** Realizacja formy podwórkowej – kwietnik (wyk. I fot. EW, 2010); **Ryc. 3** Koncepcja podwórka przy Kłopotowskiego 6 (K.Balcerzak, K.Piądłowska, 2010); **Ryc. 4** Realizacja gier na podwórku Kłopotowskiego 6 (fot. EW, 2010)

Ogród za oknem

Opis. Miejsce, które staje się domem i ogrodem, pozostaje z człowiekiem w silnym związku, podobnym do związku między jednym i drugim człowiekiem. Miejsce udomawia człowieka, staje się dla niego szczególnie ważne, a człowiek udomawiając miejsce próbuje je przybliżyć swemu wyobrażeniu o ogrodzie, utraconym raju Milтона. Człowiek taki to człowiek zamieszkujący, *homo habitans*.

Ogród za oknem to cykl konferencji odbywających się od 2007 roku. Tematyka konferencji dotyczy teorii projektowania ogrodów prywatnych. Celem spotkań teoretyków i praktyków projektowania ogrodów jest wzajemna wymiana doświadczeń projektowych, teoretycznych i studialnych, związanych z kształtowaniem najbliższej przestrzeni egzystencji człowieka. Do tej pory odbyły się konferencje Ogród za oknem - współczesny ogród przydomowy w teorii architektury krajobrazu, Ogród za oknem – w poszukiwaniu formy, Ogród za oknem – dzieło sztuki, Ogród za oknem – w zgodzie z naturą. W przygotowaniu na 2012: Ogród za oknem – ogród kobiety.

Sposób upowszechniania.

Gawryszewska B.J., Rothimel B. (red.) 2010: Ogród za oknem. Dzieło sztuki. Wyd. Sztuka Ogrodu, Sztuka krajobrazu, Warszawa

Gawryszewska B.J., Rothimel B., (red.) 2011: Ogród za oknem – w zgodzie z naturą, Wyd. Sztuka Ogrodu, Sztuka krajobrazu, Warszawa,

Witryny internetowe www.sztukakrajobrazu.pl i www.sztukaogrodu.eu

Sposób finansowania. Studia Podyplomowe „Projektowanie Ogrodu z Domem Rodzinnym”, Międzynarodowe Targi Poznańskie, opłaty konferencyjne

Warsztaty projektowe Gardenia

Opis. Warsztaty projektowe na Targach Poznańskich Gardenia, odbywają się od dwóch lat i mają na celu upowszechnienie teorii projektowania przestrzeni zamieszkiwanej. Tematem przewodnim warsztatów jest ogród przydomowy. Naszym celem jest poprawienie jakości przestrzeni prywatnych w Polsce, zwłaszcza takich, które są traktowane rutynowo, na przykład ogrody w zabudowie szeregowej. Jest to również okazja spotkania się młodych projektantów, nawiązania znajomości, wymiany doświadczeń. Dotychczas odbyły się warsztaty pod tytułem „Ogród dla mieszkańca” i „Ogród dla zdrowia”. Przygotowujemy „Ogród w domu – dom w ogrodzie”. Warsztaty projektowe na targach Gardenia są uzupełnieniem projektu Ogród za oknem.

Sposób upowszechnienia.

Gawryszewska B.J., Rothimel B. (red.) 2010: Ogród za oknem. Dzieło sztuki. Wyd. Sztuka Ogrodu, Sztuka krajobrazu, Warszawa

Gawryszewska B.J., Rothimel B., (red.) 2011: Ogród za oknem – w zgodzie z naturą, Wyd. Sztuka Ogrodu, Sztuka krajobrazu, Warszawa

Witryny internetowe www.mtp.pl www.sztukakrajobrazu.pl i www.sztukaogrodu.eu

Sposób finansowania. Międzynarodowe Targi Poznańskie Gardenia, Studia Podyplomowe „Projektowanie Ogrodu z Domem Rodzinnym”

Warsztaty „Ogród dla zdrowia – nowe formy rekreacji w ogrodzie” 2011

Projekt Przeobrażamy Pacanów

Opis. Gmina Pacanów posiada znaczny potencjał kulturowy, materialny i gospodarczy oraz bardzo dobre warunki naturalne do rozwoju funkcji turystyczno-rekreacyjnych. Niezaprzeczalnym atutem Pacanowa jest jego nazwa, która kojarzy się wszystkim z o6Koziołkiem Matołkiem, postacią bajkową, wykreowaną przez Kornela Makuszyńskiego. W 2005 roku Gmina Pacanów i Samorząd Województwa Świętokrzyskiego powołały do życia instytucję kultury pn. Europejskie Centrum Bajki im. Koziołka Matołka. Instytucja ta ma na celu przeobrażenie Pacanowa w Europejską Stolicę Bajek. W lutym 2010r. Europejskie Centrum Bajki doczekało się nowoczesnej siedziby, domu kultury z multimedialną wystawą "Bajkowy Świat", kinem, salą koncertową, salami warsztatowymi, biblioteką oraz ogrodem. Projekt „Architektura krajobrazu czynnikiem kształtowania kultury miejsca”, w ramach którego odbyły się warsztaty projektowe z udziałem młodych mieszkańców Pacanowa, studentów architektury krajobrazu specjalizacji „Sztuka ogrodu i krajobrazu” i uczniów liceum plastycznego w Kielcach to fragment większego działania „Przeobrażamy Pacanów”, prowadzonego przez Europejskie Centrum Bajki w Pacanowie. W ramach dwutygodniowych prac warsztatowych i trzymiesięcznej (z przerwami) obecności w Pacanowie została przeprowadzona debata publiczna, rewitalizacja krajobrazu ulic Pacanowa i koncepcja Parku Bajki

Sposób upowszechniania. Witryna internetowa. www.stolica-bajek.pl

Sposób finansowania. środki Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego, Gmina Pacanów, Europejskie Centrum Bajki, środki własne studentów, uczniów i pracowników naukowych

Koncepcja mikro-parku „Jesion” na Bemowie wraz konsultacjami społecznymi

Opis. Koncepcja mikro-parku zakłada wykorzystanie niewielkich obszarów miejskich nieużytków na miejsca spotkań, rozrywki i rekreacji lokalnej wspólnoty mieszkańców. Na mikro-parki są przeznaczane tereny zdegradowane, lub nieokreślonej funkcji, przez psychologów środowiskowych określane jako przestrzenie niczyje. Ich zagospodarowanie, zwykle z udziałem mieszkańców, powoduje że zyskują tożsamość jako nowe, ważne dla ludzi miejsca, z którymi można się identyfikować. Obecny w nich program kulturalny, rekreacyjny oraz wartości przyrodnicze przyciągają mieszkańców, pomagając im kreować żywą przestrzeń społeczną, ważną w przeciwdziałaniu dysfunkcjom społecznym, a co za tym idzie aktom przestępczości i wandalizmu.

W ramach projektu zostały wykonane koncepcja mikro-parku na Bemowie, przy skrzyżowaniu ulic Szlifierskiej i Górczewskiej oraz konsultacje społeczne w skład których weszły:

I debata publiczna (celem animacji dyskusji społecznej i ustalenia konsensusu);

II forum internetowe (celem animacji dyskusji społecznej i sondażu opinii)

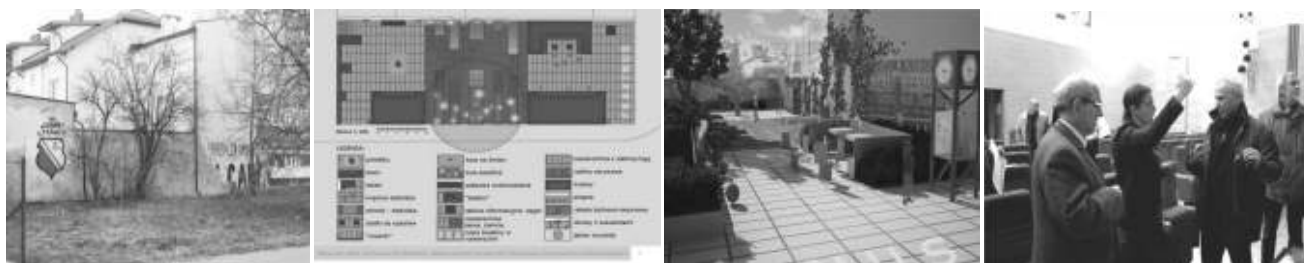
III wywiad na formularzach (celem potwierdzenia potrzeby zbudowania mikroparku i jego programu funkcjonalno-przestrzennego);

IV festyn weekendowy z konsultacjami makiety;

V rewizja koncepcji oraz przygotowanie programu uczestnictwa społecznego w fazie realizacji projektu (wraz z harmonogramem działań).

Sposób upowszechniania. Strony internetowe Urzędu Dzielnicy Bemowo www.bemowo.waw.pl . Planowana publikacja

Sposób finansowania. Miasto Stołeczne Warszawa. Urząd Dzielnicy Bemowo

Rewitalizacja zieleńca „Jeziórki” w Sierpcu wraz z konsultacjami społecznymi

Opis. Koncepcja rewitalizacji zieleńca jak każda rewitalizacja zakładała przemiany społeczne i uczestnictwo społeczne w kształtowaniu nowego wizerunku zieleńca i jego okolic. W ramach projektu przeprowadziliśmy warsztaty z dziećmi i młodzieżą szkolną, trzyczęściową debatę publiczną i program uczestnictwa społecznego. Na drugim z kolei spotkaniu poświęconym debacie na temat Jeziórek przedstawiliśmy wstępną koncepcję urządzenia przestrzeni zieleńca.

Zieleniec jest odwiedzany przez cztery różne grupy użytkowników: młodzież, starszych, wędkarzy i mamy z małymi dziećmi; żeby pogodzić ich potrzeby, wyznaczyliśmy na terenie Jeziórek miejsca przeznaczone do głośnych i cichych aktywności.

Wokół zbiornika udało się zmieścić ustalone i uzgodnione na poprzednim spotkaniu elementy wyposażenia: domek dla łabędzi; żwirową alejkę; pomosty dla wędkarzy; urządzenia do zbaw dziecięcych; ławki dla starszych, matek z dziećmi i specjalne – dla młodzieży; ogródek edukacji ekologicznej; stoły do szachów; dodatkowo udało się wzbogacić szatę roślinną, zwłaszcza przywrócić roślinność wodną i przywodną (brzegi Jeziórki jak i wyspy).

W projekcie wykorzystaliśmy możliwości projektowania z wykorzystaniem zidentyfikowanych wartości krajobrazu w integracji społecznej i co za tym idzie rewitalizacji tego fragmentu miasta.

Sposób upowszechniania. Planowana publikacja

Sposób finansowania. Urząd Miasta Sierpc

Kwietniki miejskie, jako atrybuty przestrzeni publicznej. Badania przestrzeni społecznej Ursynowa Północnego

Opis. Ursynów został zbudowany około 30 lat temu jako osiedle mieszkaniowe z bloków wyprodukowanych w fabryce domów na Służewcu. Projektantem generalnym jest Marek Budzyński. W projekcie założono separację komunikacji kołowej od pieszej, dlatego większe ulice pozbawione ruchu pieszego nie pełniły roli przestrzeni publicznej. Pozostałe obszary osiedla stanowiły przestrzeń społeczną nie wyposażoną w atrybuty określające przestrzeń publiczną. Dlatego teren Ursynowa Północnego stanowi wdzięczny obiekt obserwacji spontanicznego kształtowania się przestrzeni publicznej. Przez 30 lat istnienia Ursynowa Północnego struktura osiedla wzbogaciła się o węzły komunikacyjne, placówki handlowe, kulturalne, usługowe i kościół. Spowodowało to zróżnicowanie przestrzeni społecznej na obszary o różnym znaczeniu dla mieszkańców.

Ponieważ użytkownicy lokali parterowych mogli użytkować teren przed ich oknami, wykorzystywali go rozmaicie. Część pozostawiała je do dyspozycji spółdzielni, część tworzyła z nich otwarte na ciągi komunikacyjne kwiatowe przedogrodki, część była zagospodarowana jako izolowane prywatne ogrody. W trakcie badań stwierdzono, że przedogrodki tworzyły kwietniki dekorujące przestrzeń publiczną utworzoną przez mieszkańców z części dotychczasowej przestrzeni społecznej i prywatnej. Jej przebieg ilustruje poniższa mapa.

Sposób upowszechnienia. Publikacja: Krajobraz kulturowy. Mapy znaczeń. W: Plit. J. (red.) Prace Komisji Krajobrazu Kulturowego PTG nr 15: Niematerialne wartości krajobrazów kulturowych. Wyd. Komisja Krajobrazu Kulturowego Polskiego, Sosnowiec 2011, s. 278-287

Poniesione koszty/sposób finansowania. Badania przeprowadzone w ramach działalności statutowej Katedry Sztuki Krajobrazu.

Rys. 1. Ursynów Północny. Obszary występowania przedogrodków kwiatowych (opr. J. Rylke). Rys. 2. Przedogródek przy ulicy Wiolinowej 6 (fot. J. Rylke)

Mebel miejski – identyfikacja i tożsamość

Opis. Przegląd materiałów piśmienniczych dotyczących sposobów przejawiania się różnych typów tożsamości w meblu miejskim. W ramach badań zdefiniowane zostało pojęcie tożsamości. Odpowiednie zaprojektowanie lub dobranie mebli występujących w przestrzeni miejskiej umożliwia niuansowanie krajobrazu, kreowanie nowych nastrojów, kontrastowanie przestrzeni, akcentowanie wybranych miejsc. Zależnie od sposobu myślenia o projektowaniu krajobrazu w tym elementów umeblowania, możemy mieć do czynienia z: tożsamością projektanta, firmy, czasu, mody, miejsca. Jeżeli mówimy o tożsamości elementów umeblowania ważne jest także w jakiej skali, na jakim tle kulturowym je rozpatrujemy. W tym przypadku możemy mówić o: tożsamości globalnej, regionalnej, strukturalnej, lokalnej oraz spontanicznej. Mebel miejski zarówno w jednym i drugim przypadku pozwala kreować nastrój miejsca, podkreślać jego charakter i odwoływać się do charakterystycznych wartości.

Tożsamość przejawiająca się w elementach umeblowania może mieć swój wyraz w formie, funkcji i znaczeniu. Forma – kolory, materiały, faktura, kształty, rozmiar, konstrukcja, skala (czyli to co jest bezpośrednio dane zmysłom), pochodną tych cech jest styl danego elementu. Funkcja – jaką rolę pełni dany element umeblowania, na przykład elementy umeblowania pełniące funkcje użytkowe (np. ławki, stojaki na rowery), dekoracyjne (np. donice z roślinami), informacyjne (np. Miejski System Informacji), techniczne (np. skrzynki teletechniczne), reklamowe (np. panele *citylight*). Gdy mówimy o meblu miejskim wyrażającym tożsamość firmy, projektanta, czasu i mody to skupiamy się głównie na formie i funkcji danego elementu. Gdy zagadnienie dotyczy tożsamości miejsca powinniśmy skupić się na znaczeniu - odwołać się do wybranych wartości: historycznych, symbolicznych, zabytkowych, artystycznych, estetycznych, krajobrazowych, przyrodniczych, psychologicznych lub społecznych.

Sposób upowszechniania - udział w konferencji „Wzornictwo ogrodowe 2011”, wystąpienie pt. „Meble miejskie a tożsamość”, publikacja w wydawnictwie pokonferencyjnym, część składowa pracy doktorskiej.

Sposób finansowania – stypendium doktoranckie

Opis - sprawdzenie w jaki sposób użytkownicy warszawskich przestrzeni publicznych odbierają formę i funkcję wybranych mebli miejskich oraz jak odczytują znaczenia z nimi związane.

Sposób upowszechniania - organizacja warsztatów w ramach fakultetu „Nowoczesne trendy w architekturze krajobrazu” w dniu 27.10.2011r., uczestnicy to studenci kierunku Architektura Krajobrazu , semestr 5, frekwencja – 45 osób.

Siedem dni przed warsztatami studentom zostały udostępnione materiały wyjściowe dotyczące wybranych terenów opracowania (do wyboru jedna lokalizacja - fragment Krakowskiego Przedmieścia między Pałacem Staszica a bramami UW i ASP, Plac na Rozdrożu, przedpole Zamku Ujazdowskiego, Pasaż Wiecha, Plac Konstytucji, Plac Zbawiciela, Rondo ONZ, Rondo Radosława, plac przy pomniku Warszawskiej Syrenki).

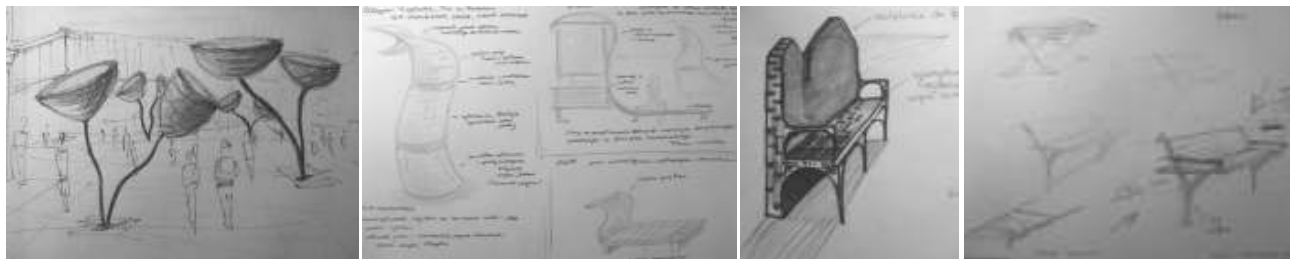
Zadanie - opracowanie koncepcji projektowych wybranych elementów umeblowania miejskiego nawiązujących do tożsamości miejsca.

Do wyboru trzy meble miejskie, wybrane z podanych poniżej: słupy ogłoszeniowe, ławki, wiaty przystankowe, latarnie (oświetlenie ulic), kosze na odpadki, pachołki uliczne, donice.

Wyniki – w opracowaniu.

Sposób finansowania – stypendium doktoranckie

Ilustracje poniżej – prace studentów wykonane podczas warsztatów

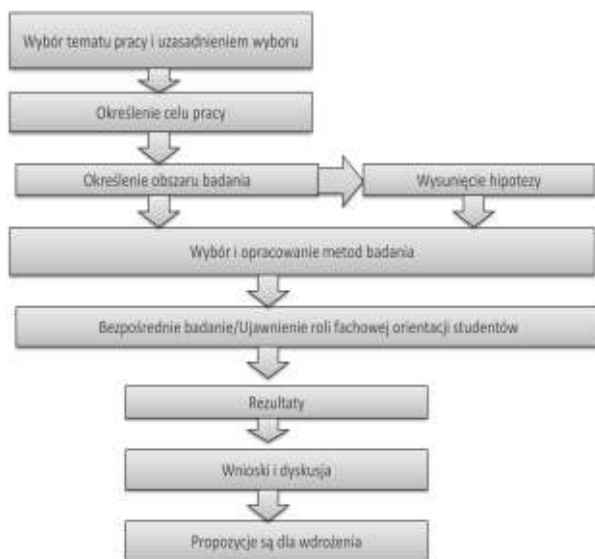
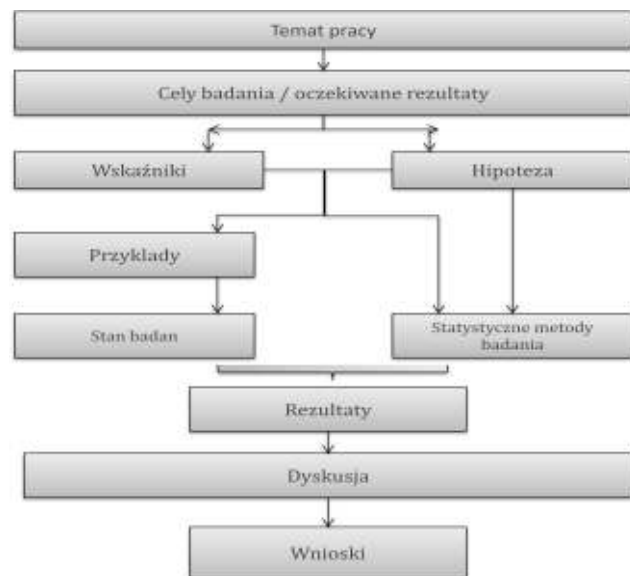

Profesjonalna orientacja studentów rolniczej wyższej uczelni w systemie wykorzystania metodyk ozdobnego dekorowania krajobrazu. Liudmiła Zubova

Naukowy konsultant: prof. dr. hab. J. Rylke

Warianty nazwy dysertacji

- Badanie studenckich zdolności z celem fachowej orientacji na przykładzie dwóch krajów - Rosją i Polską
- Badanie fachowego przygotowania studentów
- Badaniem zmiany myślenia studentów w procesie studiów systemie wykorzystania metodyk architektury krajobrazu
- Badaniem zmiany myślenia studentów w procesie studiów metodami architektury krajobrazu celem profesjonalnego przygotowania do zawodu

lub

Hipoteza badania oparta jest na założeniu, że aby wykształcić wysokiej klasy, profesjonalnego specjalistę w dziedzinie architektury krajobrazu konieczne jest opracowanie, na wysokim naukowo-teoretycznym poziomie, procesu kształcenia, który w sposób całościowy i optymalny oparty byłby na naukowo-metodycznym systemie uwzględniającym:

- cele, zadania procesu kształcenia, ukierunkowanego na profesjonalny, fachowy rozwój indywidualny, kształtowanie osobowości mających wysoki potencjał samorozwoju i posiadających zawodową i emocjonalną kulturę
- historię zawodowego kształcenia, właściwości i perspektywy jego rozwoju, oparte na analizie współczesnego zapotrzebowania na profesjonalną działalność architekta krajobrazu, a także najnowszych osiągnięć w dziedzinie komputerowych i inżynierskich technologii
- pedagogiczną metodę nauki, ukierunkowaną na wykształcenie wysokiej klasy absolwentów kierunku Architektury Krajobrazu.

Metody badania: ankieta, wywiad, rozmowa

Badanie to metoda zbioru pierwotnej informacji, założona na bezpośrednim (rozmowa, wywiad) albo pośrednim (ankieta) społeczno-psychologicznym współdziałaniu badacza badanego. Źródłem informacji w tym przypadku jest słowna albo pisemna opinia człowieka.

Ankietowanie to badanie w pisemnej formie. To zestaw strukturalnie zorganizowanych pytań (ankieta). Przewagą tej metody polega na możliwości przewidzenia badania dużej grupy ludzi równocześnie i łatwości statystycznej obróbki danych.

Układanie ankiety jest to złożony proces, żądający od badacza pewnego poziomu fachowego rzemiosła, wyraźnego rozumienia prowadzonego badania.

1. Według formy pytania ankiety dzielą się na:

- Otwarte (odpowiedź kształtuje się samym odpowiadającym w wolnej formie) i zamknięte (w sformułowaniu pytania zawiera się wykaz możliwych wariantów odpowiedzi);
- Proste (formułowane w osobowej formie) i pośredniej (formułowane w bezosobowej formie).

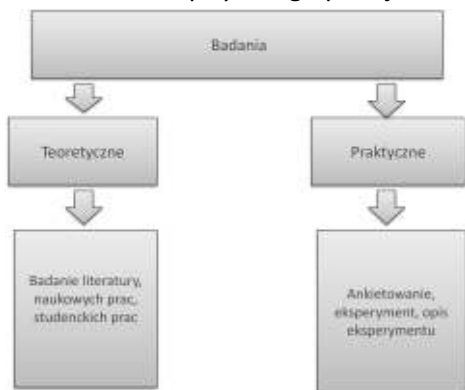
2. Przy układaniu ankiety (planu wywiadu) stosuje się szereg ogólnych reguł i zasad:

- Sformułowanie pytań powinno być jasne i dokładne, odpowiadające wykształceniu pytanego;
- Złożone i wielocłonowe słowa powinno się wykluczać;
- Pytań nie należy zadawać zbyt dużo, ponieważ gubi się zainteresowanie;
- Włączać pytania, sprawdzające stopień szczerości

Rozmowa jest jedną z metod badania, przedstawiająca stosunkowo wolny dialog między badaczem i badanym (badanymi) na pewnym temacie, czyli metoda otrzymania informacji na bazie werbalnej (słownej)

komunikacji. Przy rozmowie można ujawnić stosunek badanego do tematu, zachowaniu się, zdarzeniom; określić kulturalny poziom, moralną i prawną świadomość, poziom rozwoju intelektu i tak dalej.

Eksperyment - (z łac. experimentum — próba, doświadczenie) w naukowej metodzie — metoda badania pewnego zjawiska w kierowalnych warunkach. Różni się od obserwacji aktywnym współdziałaniem ze studiowanym obiektem. Zwykle eksperyment jest przeprowadzany w ramach naukowego badania i służy do sprawdzenia hipotezy, ustanowienie przyczynowych związków między fenomenami. Eksperyment jest węgielnym kamieniem empirycznego podejścia do nauki.

Obiekt badania - profesjonalna orientacja studentów rolniczej wyższej szkoły

Przedmiot badania - profesjonalna orientacja studentów w systemie wykorzystania metody architektury krajobrazu

Cel

- Opracować system metody profesjonalnej orientacji studentów rolniczej wyższej szkoły
- Określić efektywność profesjonalnej orientacji w rolniczej wyższej szkoły

Zadania badania:

Przeanalizować psychologiczno-pedagogiczną literaturę według problemu

Określić możliwości wykorzystania metody architektury krajobrazu dla profesjonalnej orientacji studentów

Porównać krajowe i zagraniczne doświadczenie profesjonalnej orientacji studentów rolniczej wyższej szkoły

Doświadczalnie sprawdzić zmiany, którą dzieją się u studentów podczas nauki, czyli jak zamieniają się spojrzenia na naukę i zawód w procesie wszystkich lat nauki w wyższej szkoły

Rezultaty i wnioski ankietywania – dwa kraje:

- I. Najbardziej popularne odpowiedzi w obu krajach:
 1. Dlaczego trzeba uczyć się?
 - żeby być mądrym: Polska – 43,2%; Rosja – 34,2%
 - żeby po zakończeniu nauki znaleźć dobrą, dobrze płatną pracę: Polska – 55,4%; Rosja – 64,8%
 2. Dlaczego wybrałeś ten kierunek?
 - ta praca przyniesie mi wysokie zarobki: Polska - 31,4%;
 - od dzieciństwa marzyłem\łam zostać architektem krajobrazu: Polska - 64%
 - przyjaciele wybierali ten kierunek więc i ja go wybrałem\łam: Rosja - 19,8%
 - ta praca przyniesie mi wysokie zarobki: Rosja - 50,8%
 3. Co jest twoim celem studiów na uniwersytecie?
 - zdobywanie wiedzy zgodnie z wybranym kierunkiem: Polska – 78%; Rosja - 66,2%
 - świadectwo ukończenia studiów: Polska – 17%; Rosja - 26,4%
 4. Kiedy spotykasz się ze swoimi znajomymi, zwykle:
 - rozmawiacie o tym jak w przyszłości znajdziecie pracę i swoje miejsce w życiu: Polska – 26,8%
 - omawiasz tematy związane z nauką: Rosja - 29,8%
 - spotykasz się aby spędzić miło czas, nie myśląc o przyszłości: Polska – 80,6%; Rosja - 43,4%
 5. Kiedy zdobędziesz stopień inżyniera:

- kontynuujesz naukę na stopień magistra, potem znajdziesz pracę: Polska - 58,3%;
 - kontynuujesz naukę na stopień magistra, potem zrobisz doktorat, będziesz zajmować się nauką: Polska - 21,8%;
 - będziesz szukać i masz nadzieję znaleźć pracę zgodnie z zawodem: Polska - 19,9%
 - będziesz szukać i masz nadzieję znaleźć pracę zgodnie z zawodem: Rosja - 63,2%
 - kontynuujesz naukę na stopień magistra, potem znajdziesz pracę: Rosja - 27,6%
6. Czym według ciebie kierują się prowadzący zajęcia:
- Tradycjami: Polska – 67,2%; Rosja - 54,8%
7. Do czego twoim zdaniem potrzebna jest architektura krajobrazu?
- najbardziej popularny odpowiedzi

Polska:

- Przekształcenie przestrzeni jest w zgodzie z przyrodą, estetycznego dla człowieka, funkcjonalnego i związanego z architekturą – 59%
- Nie wiem, nie dla czego – 13%
- Ozdoba świata i stworzenie świata przepiękne- 5,6%
- Do projektowania ogrodów i parków i podwórza terytoriów- 5,8%

Rosja:

- Ozdoba świata i stworzenie świata przepiękne – 29,8%
 - Przekształcenie przestrzeni jest w zgodzie z przyrodą, estetycznego dla człowieka, funkcjonalnego i związanego z architekturą – 26,4%
 - Nie ma odpowiedzi – 21,4%
 - Aby stworzyć komfortowe warunki życia – 9,4%
8. Gdzie chciałbyś pracować po ukończeniu studiów? Przeważająca odpowiedź
- w ojczyźnie/w kraju: Polska – 65%, Rosja - 68%

Rezultaty i wnioski ankietowania – dwie szkoły – prywatna (WSEIZ) i publiczna (SGGW)

II. Najbardziej popularne odpowiedzi dla obu szkół

1. Dlaczego trzeba uczyć się?
 - żeby być mądrym: publiczna– 46%, prywatna– 25%
 - żeby po zakończeniu nauki znaleźć dobrą, dobrze płatną pracę: publiczna – 53%, prywatna – 65%
2. Dlaczego wybrałeś ten kierunek?
 - od dzieciństwa marzyłem\łam zostać architektem krajobrazu: prywatna – 33 %, publiczna – 66%
 - ta praca przyniesie mi wysokie zarobki: prywatna – 60%, publiczna – 30%
3. Co jest twoim celem studiów na uniwersytecie?
 - zdobywanie wiedzy zgodnie z wybranym kierunkiem: publiczna – 79%, prywatna – 60%
 - świadectwo ukończenia studio: publiczna – 17%, prywatna – 41%
4. Kiedy spotykasz się ze swoimi znajomymi zwykle:
 - spotykasz się aby spędzić miło czas, nie myśląc o przyszłości: prywatna –76%, publiczna – 81%
5. Kiedy zdobędziesz stopień inżyniera:
 - będziesz szukać i masz nadzieję znaleźć pracę zgodnie z zawodem: publiczna-21%, prywatna – 31%
 - kontynuujesz naukę na stopień magistra, potem znajdziesz pracę: publiczna-68%, prywatna – 64%
6. Czym według ciebie kierują się prowadzący zajęcia:
 - tradycjami: publiczna – 72%, prywatna -56%
 - innowacyjnością: publiczna – 28%, prywatna – 44%
7. Do czego twoim zdaniem potrzebna jest architektura krajobrazu?
 - Przekształcenie przestrzeni jest w zgodzie z przyrodą, estetycznego dla człowieka, funkcjonalnego i związanego z architekturą: publiczna – 57%

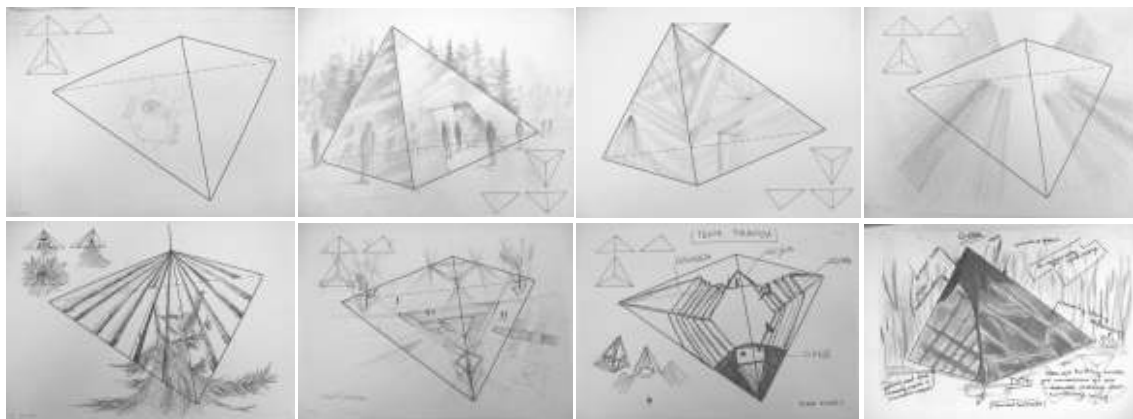
- Do formowania ekologicznego i estetycznego dla spojrzenia i życia krajobrazu: prywatna - 29%
8. Gdzie chciałbyś pracować po ukończeniu studiów?
- w ojczyźnie/w kraju: publiczna – 65%, prywatna – 68%
 - za granicą: publiczna – 17%, prywatna – 26%

Wyniki eksperymentu

Eksperyment przeprowadzono na Wydziale Sztuki Krajobrazu pod kierunkiem profesora J. Rylke.

Uczestnicy: studenci -1,2 roku studiów i magistranci – 53 osoby, nauczyciele wydziału - 16 osób.

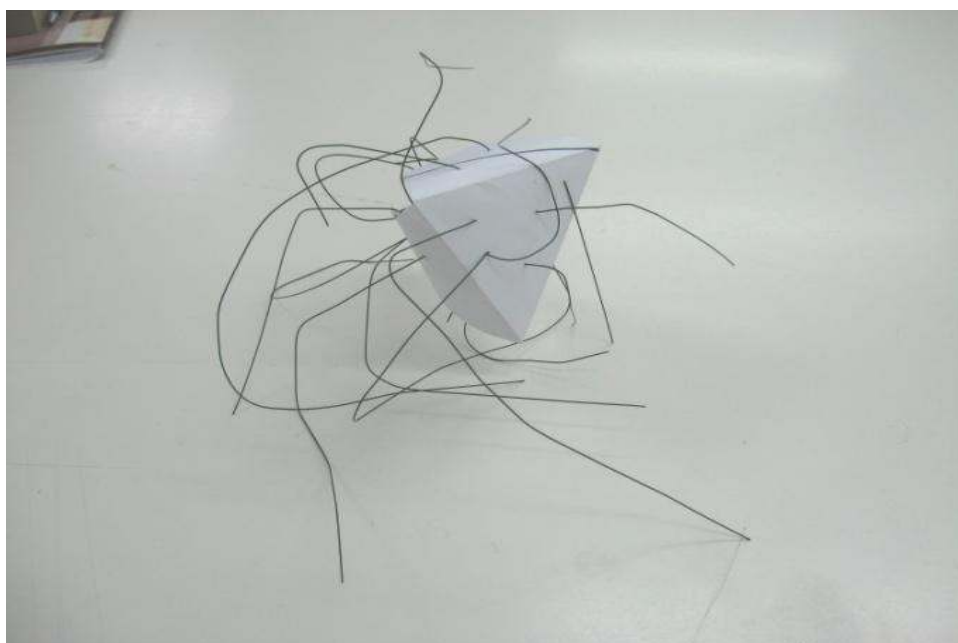
Statystyczna ocena jakości i kreatywności.

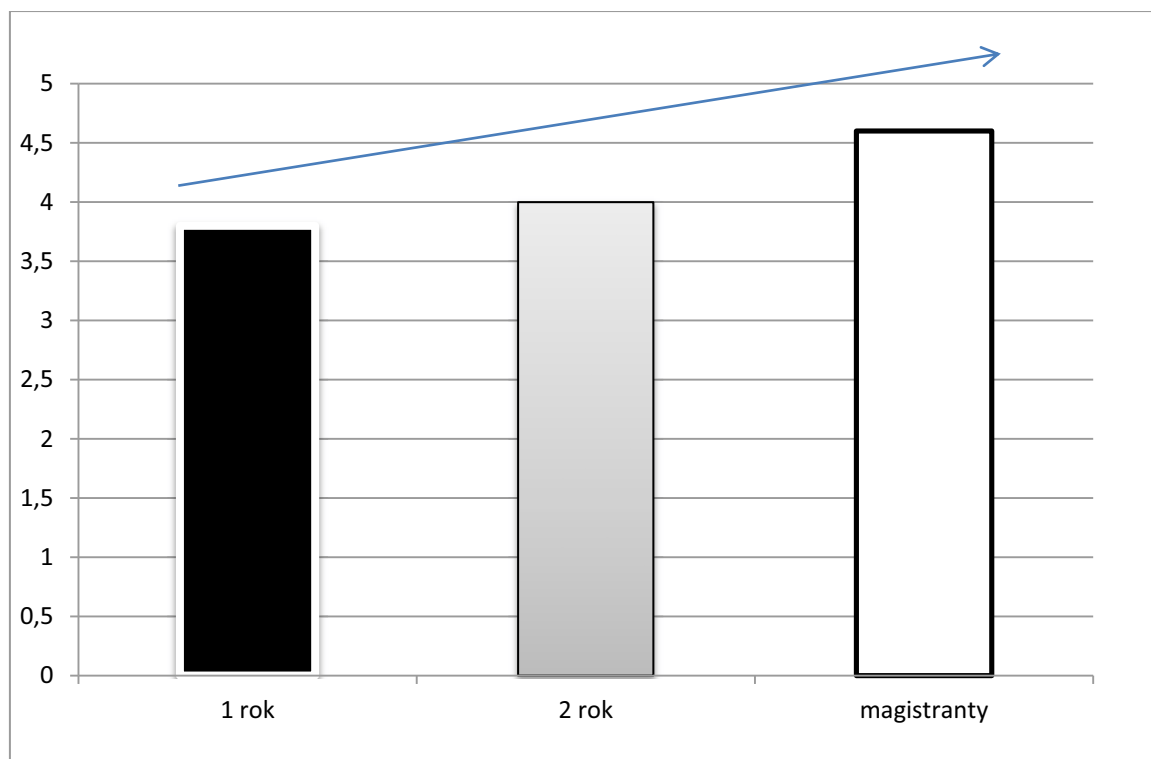
Na 3 miejscu - studenci, którzy zdobyli 3,6-3,9 punktów – №4,14,18,27,34,44,48,51

Na 2 miejscu - studenci, którzy zdobyli 4-4,5 punktów – №39,45,49

Na 1 miejscu - student, który zdobył 4,6 punktów – №43

Wynik – jeśli porównać wszystkie trzy wykresy, można zauważyć, że twórcze zdolności każdego roku szkolenia rosną i wzrost osiągnął swój najwyższy punkt na studiach magisterskich, a więc odgrywa pozytywną rolę edukacji w ogóle, a w szczególności rozwija i ukazuje twórczy potencjał

Maja Skibińska. Mebel miejski jako tworzywo krajobrazu kulturowego Warszawy

Cele badawcze:

- zbadanie charakteru powiązań między wyposażeniem miejskiej przestrzeni a tożsamością krajobrazu kulturowego,
- dokumentacja umeblowania warszawskiej przestrzeni publicznej,
- przegląd historii warszawskich mebli miejskich,
- klasyfikacja umeblowania warszawskiej przestrzeni publicznej

Cel aplikacyjny:

- sformułowanie wytycznych do projektowania mebli miejskich,
- opracowanie koncepcji projektowych wybranych warszawskich mebli miejskich wpisujących się w kontekst lub tworzących krajobraz miejsca.

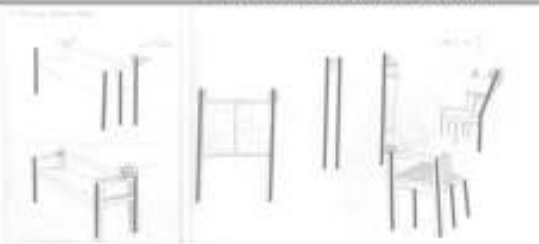
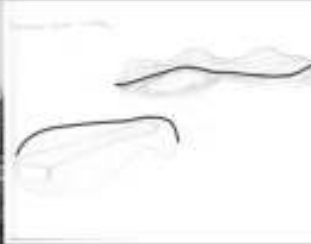
Teza: Mebel miejski jest istotnym czynnikiem definiującym tożsamość krajobrazu miasta.

Pole badań: plac przy pomniku Warszawskiej Syrenki, Plac Konstytucji, Plac Zbawiciela, Plac Na Rozdrożu, przedpole Zamku Ujazdowskiego, fragment Krakowskiego Przedmieścia między Pałacem Staszica a bramami Uniwersytetu Warszawskiego i Akademii Sztuk Pięknych, Rondo ONZ.

Przedmiot badań: elementy umeblowania bezpośrednio oddziałujące na użytkownika, mające ludzką skalę oraz służące zwiększenia bezpieczeństwa i komfortu korzystania z przestrzeni publicznej: słupy ogłoszeniowe, formy do siedzenia (w tym ławki, siedziska, wiaty przystankowe), latarnie, kosze na odpadki, pacholki uliczne, donice.

Badania obejmują wykonanie: analizy percepcyjnej Janusz Skalskiego wraz z elementami analizy kompozycyjnej, inwentaryzacje elementów umeblowania oraz terenu wraz z analizą funkcjonalno-przestrzenną, analizy historyczne wraz ze studium ciągłości formy, analizy struktury oraz wartości

przestrzennych miejsca według metody Christiana Norberg-Schulza oraz Jeremiego T. Królikowskiego, analizy widokowe, formalne i barwne, analizy prawne oraz wywiad na formularzu (formularz ekspercki wypełniany przez osoby o odpowiednich kompetencjach kulturowych).

MORFOLOGIA KRAJOBRAZU/ MORFOLOGIA MEBLA			
ELEMENT BUDUJĄCY KOMPOZYCJE	WIDOK		SZKICE KONCEPTUALNE ELEMENTÓW UMEBLOWANIA
LINIA PIONOWA	 FOT. 1		
LINIA POZIOMA	 FOT. 2		
LINIA FALUJĄCA	 FOT. 3		

ZNACZENIE KRAJOBRAZU/ ZNACZENIE MEBLA		
WARTOŚCI	INSPIRACJA	SZKICE KONCEPTUALNE ELEMENTÓW UMEBLOWANIA
WARTOŚCI SPOŁECZNE	 FOT. 1	WĘZEL KOMUNIKACYJNY POSPIECH ANONIMOWOŚĆ INTEGRACJA DYSKUSJA BRAK OBOJĘTNOŚCI
WARTOŚCI PRZYRODNICZE	 FOT. 2	PARK UJAZDOWSKI PARK ŁAZIENKOWSKI ZIELONE MIASTO ROSLINNOŚĆ "WALCZĄCA"
WARTOŚCI ZABYTKOWE	 FOT. 3	OŚ STANISŁAWOWSKA ŁAWECZKA CHOPINOWSKA

Cel

Celem specjalizacji jest przygotowanie kadry architektów krajobrazu z wyższym wykształceniem magisterskim dla potrzeb:

- kształtowania najbliższego otoczenia rodziny,
- integracji dokonań artystów różnych dyscyplin w domu rodzinnym i jego otoczeniu,
- kształtowania ładu estetycznego krajobrazu,
- integracji dokonań artystów różnych dyscyplin w krajobrazie,
- informacji wizualnej w krajobrazie
- rozpoznawania i ochrony piękna przyrody
- rozpoznawania i ochrony piękna krajobrazu kulturowego
- prowadzenia badań naukowych z teorii i historii sztuki i badań nad ogrodem i krajobrazem.

Uzasadnienie

Redukcja potrzeb ludzkich w kształtowaniu otoczenia i funkcjonalizm jako metodyczna podstawa kształcenia architektów, i architektów krajobrazu doprowadziła do braku wyspecjalizowanych artystów umiejących kształtować ład estetyczny w otoczeniu człowieka. Chaos estetyczny i informacyjny widoczny w krajobrazie zarówno najbliższego otoczenia rodziny, jak i w przestrzeni publicznej, wymaga obecności specjalisty umiejącego kształtować, i chronić estetyczny wyraz środowiska oraz integrować w krajobrazie działania artystów innych dyscyplin. Wskazuje to na potrzebę kształcenia architektów krajobrazu o profilu artystycznym. Dezintegracja rynku pracy i brak ochrony zawodu architekta krajobrazu, oraz wyzwanie w postaci przyszłego otwarcia rynku pracy w krajach Unii Europejskiej wskazuje na potrzebę, kształcenia specjalistów umiejących wykonywać zawód architekta krajobrazu jako wolny zawód o dużej mobilności. Posłużą temu specyficzne dla profilu wykształcenia artystycznego metody nauki twórczego myślenia.

Perspektywy pracy dla absolwentów

Wykonywanie zawodu architekta krajobrazu ze szczególnym uwzględnieniem: wykonywania zawodu projektanta i wykonawcy działającego w przestrzeni egzystencjalnej rodziny (praca twórcza obejmująca kształtowanie domu rodzinnego i jego otoczenia).

- wykonywania zawodu projektanta i wykonawcy w obszarach o dużym znaczeniu publicznym (obiekty użyteczności publicznej, cmentarze, pomniki, obiekty kultury narodowej itd.)
- pracy w jednostkach rządowych i samorządowych, zajmujących się kształtowaniem i utrzymywaniem ładu estetycznego w krajobrazie.
- pracy dziennikarza i redaktora w mediach - przede wszystkim w mediach zajmujących się ogrodami, krajobrazem kulturowym, sztuką i ochroną zabytków.
- wykonywanie zawodu nauczyciela w szkolnictwie stopnia średniego i wyższego, kształcącym specjalistów z zakresu informacji wizualnej w krajobrazie

Magistranci specjalizacji Sztuka ogrodu sztuka krajobrazu semestr III

Ola Strojnik

Olga Poniatowska

Justyna Maciejewska

Magdalena Kusiak

Ewa Ostrowicka

Dorota Popiel

Patrycja Markwat

Daria Szalińska

Nie mamy zdjęć Państwa: Karoliny Banaszewskiej, Sebastiana Zwierzchowskiego

Prace dyplomowe studentów specjalizacji Sztuka Ogrodu Sztuka Krajobrazu

Dorota Popiel: Adaptacja terenów postindustrialnych na kompleks kongresowo-wystawowy Expo XXI w Warszawie

Praca magisterska wykonana pod kierunkiem

dr hab. Jeremiego T. Królikowskiego

Katedra Sztuki Krajobrazu

"Musimy uznać, że przemysł wraz z jego ogromnymi budowlami nie jest już dłużej przeszkodą w strukturze miasta ani w naszym krajobrazie, ale jest symbolem pracy; zabytkiem miasta, który powinien być przedstawiany przez każdego obywatela cudzoziemcom z przynajmniej taką samą dumą, jak budynki użyteczności publicznej".

Celem pracy było ukazanie potencjału opracowywanego obszaru w rejonie ulicy Prądzyńskiego oraz stworzenie koncepcji poprawiającej jego funkcjonowanie. Włączenie do kompleksu Expo XXI rotund Gazowni Warszawskiej oraz usprawnienie komunikacji między Dworcem Zachodnim a terenami wystawienniczymi wykreowało miejsce prestiżowe w skali ogólnopolskiej i międzynarodowej.

Ważnym zabiegiem pozwalającym na odtwarzanie ładu przestrzennego jest korzystanie z narzędzia jakim jest kod przestrzeni. Każdy teren i w tym wypadku dzielnica Wola ma swój specyficzny i charakterystyczny klimat. Kod przestrzeni stanowi strukturę geometryczną porządkującą widoki, narracje odnoszące się do miejsc (Królikowski 2007). Widoczny chaos w krajobrazie miejskim stolicy wymaga zajęcia się tym problemem, dlatego też praca ta traktuje o pewnym fragmencie miasta posiadającym wartość historyczną, symboliczną i kulturową. Potrzebne są nowe rozwiązania przestrzenne. Zadaniem stworzonej koncepcji, na drodze szeregu analiz i zaczerpnięciu inspiracji z doświadczenia państw Europy Zachodniej, jest odnalezienie ducha miejsca, który został obecnie zatracony. To jeden krok w kierunku odzyskania i nadania rangi dziedzictwu przemysłowemu. Przestrzeń wraz ze swym ogromnym dorobkiem, reprezentującym przeszłość, poddana została procesowi ożywienia nie niszczącym jej wewnętrznej spójności. Dzięki temu może zacząć funkcjonować ponownie na nowych zasadach panujących w teraźniejszym świecie.

Wytyczne projektowe

- Nadanie nowej jakości miejscu – **ikona miasta**
- Wykreowanie przestrzeni konferencyjno-wystawienniczej terenów Expo XXI.
- Umożliwienie **dostępu do dziedzictwa przemysłowego miasta**
- Włączenie do kompleksu **rotundy Gazowni Miejskiej** w formie hal wystawienniczo-konferencyjnych.
- Wyznaczenie **prostych i czytelnych ciągów komunikacyjnych** dodających sprawności funkcjonowania nowej przestrzeni publicznej.
- Zaakcentowanie głównych dróg doprowadzających do Expo-umożliwienie łatwiejszej **identyfikacji miejsca** oraz zachęcenie równocześnie do odwiedzania.
- Usprawnienie komunikacji** z miastem.
- Usprawnienie komunikacji** wewnątrz obiektu.
- Wprowadzenie kładki pieszej łączącej tereny Expo z terenami Dworca **Zachodniego-bezpieczne przejściem pomiędzy węzłem komunikacyjnym a obiektami zabytkowymi.**
- Wykreowanie dominanty przestrzennej (**znaku miejsca**) -kładka pieszo-rowerowa

Idea projektowa

W koncepcji skupiono się przede wszystkim na stworzeniu miejsca charakterystycznego na mapie Warszawy a także znaku identyfikacyjnego w postaci kładki pieszej. Zaproponowana koncepcja ma na celu ukazanie potencjału terenu opracowania oraz nadanie mu nowej znaczącej dla całego miasta funkcji. Adaptacja rotund Gazowni Warszawskiej ma dodatkowo uatrakcyjnić oraz wzbogacić o dodatkowy obszar tereny Expo XXI, dzięki czemu zostanie wykreowana przestrzeń publiczna zarówno dla mieszkańców stolicy jak i przyjezdnych z Polski i zagranicy.

Biorąc pod uwagę bliskość Dworca Zachodniego oraz brak komunikacji pieszej pomiędzy nim a Expo wyznaczono ciąg pieszy w postaci kładki łączącej oba te obszary. Wynikiem tego powstaje przejrzysty układ komunikacyjny prowadzący bezpośrednio na teren targów. Również, drogi doprowadzające z różnych części miasta uległy modernizacji, usprawniając sieć komunikacyjną. Uwzględniając ilość samochodów pojawiających się w czasie odbywania się targów, zaproponowano rozwiązania dla miejsc parkingowych, nie zaburzających swym układem całości założenia.

Włączając do koncepcji także Skwer im. Pawełka nadano nowy charakter miejscu, które staje się bardziej funkcjonalne. Przestrzeń, dzięki temu może obsłużyć większą liczbę uczestników a także działać jako codzienne miejsce do wypoczynku i spacerów. Dodatkowo można ów teren wykorzystywać do ekspozycji zewnętrznej dla celów targów jak i typowo jako forma galerii sztuki.

Całość terenów Expo podzielona jest na część konferencyjną oraz konferencyjno-wystawienniczą. Kompleks stanowi udaną przestrzeń publiczną, uwzględniającą potrzeby użytkowników wynikające z przeprowadzonych analiz. Koncepcja uwzględnia również możliwości rozwoju wartości społecznych oraz poprawia wizerunek tej części miasta.

Podsumowanie

Takie podejście do rozwiązywania problemów związanych z niewykorzystaną przestrzenią w miastach mogłoby wesprzeć rozwój gospodarczy i kulturalny miast. Zaproponowana koncepcja to jedno z licznych przedsięwzięć mających na celu poprawienie wizerunku stolicy. Realizacja takiego projektu przebiegałaby etapowo realizując stopniowo cykl przemian wspomagających promocję Warszawy. Jednocześnie kreując na terenie opracowania wydarzenia kulturalne miejsce to nabrało by zdecydowanego charakteru. Poprzez zaangażowanie społeczności miejsce to cechowałby silny ładunek symboliczny i uczuciowy.

Zagospodarowanie tego terenu nie odnosi się tylko do pewnej części miasta. Należy tutaj znaleźć odpowiedź na pytanie jak Warszawa powinna funkcjonować jako stolica, jako jednostka reprezentująca cały kraj? I jak Warszawa „widzi” swoją przyszłość? Powinna realizować politykę identyfikacji działającą na wyobraźnię społeczną nie tylko samych mieszkańców. Zgodnie z koncepcją tzw. Cultural Centality zdobycie pozycji międzynarodowej wiąże się z możliwościami przyciągania zaawansowanych technologii i usług przez ekspansję turystyki. Dean MacCannell przedstawia fakt, iż turyści odwiedzają miejsca symboliczne ludzkich sukcesów. Dlatego by ciągle się rozwijać należy nad tym pracować i korzystać z terenów o tak wielkim potencjale. Wszystkie wymienione w powyższej pracy cechy miejsca świadczą o zaniedbaniu tej części dzielnicy Wola.

Z całą pewnością atutem Warszawy jest fakt istnienia terenów Expo XXI. Jednakże poprzez nie wyodrębnienie owego obszaru z tkanki miejskiej pozbawia go tym samym swoich wartości w szczególności reprezentacyjności. Kompleks Expo XXI mógłby stać się ikoną miasta spełniając równocześnie funkcję publiczną, kulturową jak i usługowo-handlową. Ów kładka piesza, widoczna z odległości, poprzez swoją formę, mogłaby zachęcać do odwiedzania tego miejsca. Stałaby się dominującym punktem w tym krajobrazie tworząc w ten sposób kolejny charakterystyczny i identyfikujący element miasta.

Na terenie tym jest możliwość starcia się dwóch obliczy: starości i nowości. Szacunek przywołany historią miejsca wraz z nowoczesnością rozwiązań prezentowanych na targach mógłby przynieść osobliwe emocje, niespotykane nigdzie indziej. Tradycja, która już istnieje mogłaby połączyć w jedność wszystkie obiekty tworząc nową klasę przestrzeni publicznej. Koncepcja przedstawiona

w tym opracowaniu przedstawia model rozwoju, który stosowany jest już w Europie. Wszystko przemawia za tym, że Warszawa może skorzystać z tych wzorców, podkreślając własną tożsamość i indywidualność.

Schemat układu komunikacji Wola-Ochota

KONCEPCJA ZAGOSPODAROWANIA TERENÓW POSTINDUSTRIALNYCH

ZALĄCZNIK NR 1

IDEA PROJEKTOWA
DZIEDZICTWO PRZEMYSŁOWE
NOWA FUNKCJA
MIEJSCE CHARAKTERYSTYCZNE

CZĘŚĆ MIESZKANIOWO-USŁUGOWA

- porządkowanie dotychczasowej zabudowy
- adaptacja istniejącej zabudowy
- budowa nowych budynków
- tworzenie nowych funkcji
- budowa nowych budynków

TERENY EXPO XXI

- porządkowanie dotychczasowej zabudowy
- budowa nowych budynków
- tworzenie nowych funkcji
- budowa nowych budynków

PARK

- budowa nowego parku
- budowa nowych budynków
- tworzenie nowych funkcji
- budowa nowych budynków

TOROWISKO

- budowa nowego torowiska
- budowa nowych budynków
- tworzenie nowych funkcji
- budowa nowych budynków

KŁADKA PIESZO-ROWEROWA

- budowa nowej kładki
- budowa nowych budynków
- tworzenie nowych funkcji
- budowa nowych budynków

"OTWARCIE BRAW"

- budowa nowych budynków
- budowa nowych budynków
- tworzenie nowych funkcji
- budowa nowych budynków

KLUB

- budowa nowego klubu
- budowa nowych budynków
- tworzenie nowych funkcji
- budowa nowych budynków

KLUB

- budowa nowego klubu
- budowa nowych budynków
- tworzenie nowych funkcji
- budowa nowych budynków

KLUB

- budowa nowego klubu
- budowa nowych budynków
- tworzenie nowych funkcji
- budowa nowych budynków

KLUB

- budowa nowego klubu
- budowa nowych budynków
- tworzenie nowych funkcji
- budowa nowych budynków

CZĘŚĆ HOTELOWO-USŁUGOWA

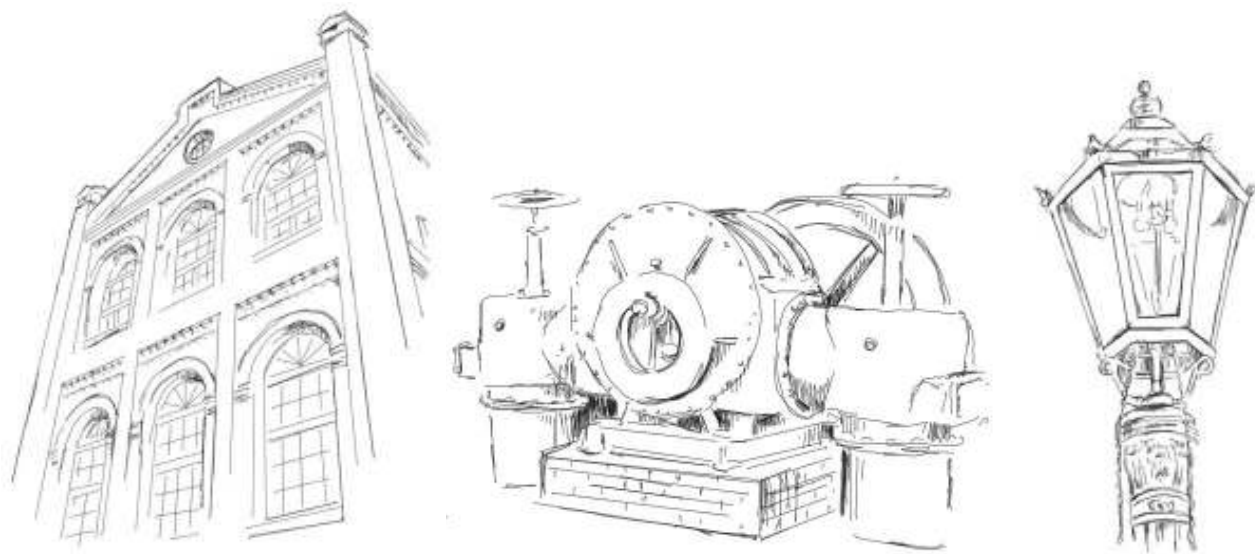
- budowa nowego hotelu
- budowa nowych budynków
- tworzenie nowych funkcji
- budowa nowych budynków

szkice formy

0 100 SKALA 1:2000

JOHANN POLES

Autorka plansz i rysunków pracy magisterskiej: Adaptacja terenów postindustrialnych na kompleks kongresowo-wystawowy Expo XXI w Warszawie - Dorota Popiel

Streszczenie. Bytom to jedno z najbardziej interesujących i zabytkowych miast znajdujących się na Śląsku, jednakże jest to miasto pełne opuszczonych budynków i przestrzeni, które potrzebują natychmiastowej rewitalizacji. Niniejsza praca ma na celu wprowadzenie w problematykę procesu rewitalizacji terenów przemysłowych, przede wszystkim na przykładzie Bytomia. W pracy omówiona jest także historia i charakterystyka Elektrociepłowni „Szombierki” oraz miasta. Ostateczna koncepcja poprzedzona została analizami obszaru opracowania, które pozwoliły na odpowiednie skomponowanie przestrzeni przemysłowej.

Idea projektowa. Głównym założeniem przyświecającym tworzeniu koncepcji było wypromowanie zdegradowanego miasta poprzez stworzenie wielofunkcyjnego, wielkoskalowego ośrodka, który kreowałby w odbiorcach nowy sposób myślenia o przestrzeniach przemysłowych oraz nowy sposób spojrzenia na dziedzictwo postindustrialne. Dziedzictwo przemysłowe potraktowane zostało jako wyjątkowa wartość, którą należy poznać poprzez bezpośrednie, spontaniczne obcowanie z nią, w sposób odwrotny do podejścia „muzealnego” czy tym bardziej do przekształcenia jej w bezduszne centrum handlowe - takie podejście sprawia, że historia obiektu i ciągnąca się za nią historia miejsca spychana jest w niepamięć. Ideą przyświecającą wypracowywaniu koncepcji było stworzenie współczesnej struktury miejskiego parku, zarazem ośrodka turystycznego o ponadregionalnym zasięgu, który jednocześnie wpisywałby się istniejący przemysłowy krajobraz wyjęty z początków ubiegłego wieku.

Koncepcja rewitalizacji terenu przy Elektrociepłowni Szombierki w Bytomiu. Efektem tego opracowania jest niniejsza Koncepcja rewitalizacji terenów przemysłowych na przykładzie Elektrociepłowni Szombierki w Bytomiu. Koncepcja składa się z części graficznej oraz części opisowej. Tablica nr I prezentuje koncepcję dla terenu opracowania wykonaną w skali 1:2000 (w oparciu o mapę zasadniczą 1:1000 uzyskaną z Urzędu Miasta Bytomia). Pozostałe tablice prezentują wybrane rozwiązania szczegółowe.

Opis koncepcji. Koncepcja wprowadza znaczne zmiany w kompozycję i program obszaru opracowania, tworzy nowy ład przestrzenny przy jednoczesnym poszanowaniu i ochronie dziedzictwa postindustrialnego EC „Szombierki”. W wymiarze przestrzennym koncepcja wprowadza zupełnie nowe obiekty architektoniczne oraz elementy małej architektury, poprawia układ funkcjonalny oraz efektywniej wykorzystuje przestrzeń towarzyszącą budynkom elektrociepłowni. Rozwinięta została infrastruktura techniczna oraz wewnętrzna komunikacja terenu. Budynki elektrociepłowni zaadaptowane zostały do pełnienia nowych funkcji: hala koncertowa, centrum konferencyjne, klub, restauracja oraz hotel. Nowe obiekty wspomagają funkcjonowanie ośrodka i wzbogacają jego program. W ramach „recyclingu” przestrzeni wykorzystano istniejące na terenie nieużytkowane tory kolejowe, sprowadzone elementy z innych upadłych śląskich obiektów przemysłowych wykorzystując je jako obiekty architektoniczne. W nawiązaniu do estetyki wagonów, w pozostałej części koncepcji zastosowano stal kortenowską. Hałdę zaadaptowano na potrzeby rekreacji jako teren przeznaczony do uprawiania „turbo golfa”, który znajduje coraz większą rzeszę odbiorców, a także zyskuje rozgłos. Jest to odmiana off golfa, dla której charakterystyczne są rozgrywki w niekorzystnych, wymagających warunkach. W projekcie zaadaptowany został także zbiornik wodny. Ze względu na przynębiający, szary wizerunek Śląska w koncepcji by go ocieplić zastosowane zostały miękkie linie i faktury materiałów oraz roślinności (łany traw itp.), utrzymana została także ciepła kolorystyka rozwiązań projektowych - czerwienie, radości, brązy, żółcie (używając materiałów jak: cegła, drewno, stal kortenowską itp.) Przy przebudowie obiektu planuje się zaangażować społeczność lokalną, ze względu na rozmiar przedsięwzięcia jego realizacja zapewniłaby wiele miejsc pracy przy jego tworzeniu, a także w późniejszym czasie przy obsłudze kompleksu.

Materiały budowlane. W opracowanej koncepcji użyto określonej, stosunkowo szerokiej palety materiałów. Jednakże ograniczono stosowane materiały na tyle by nie wprowadzać chaosu. Przyjęta stylistyka wpisuje się w

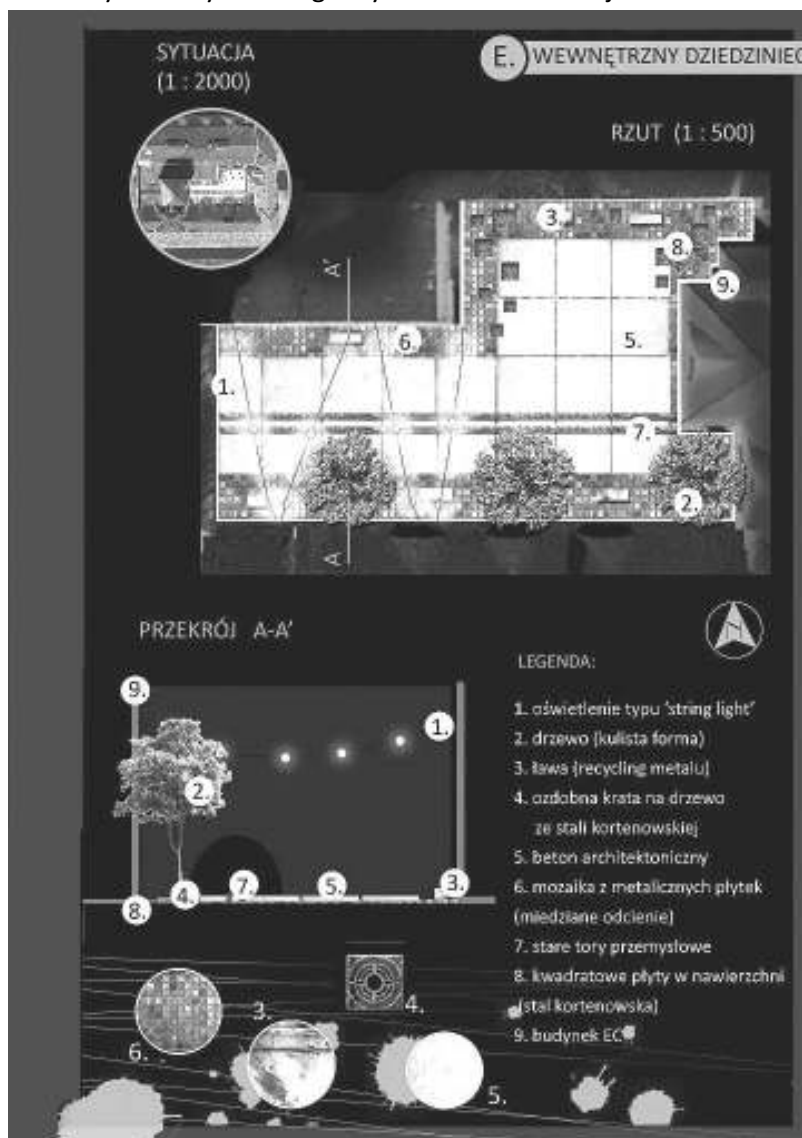
industrialny klimat założenia. Użyte materiały tworzą przestrzeń o surowym charakterze, przełamuje je miękkie fale roślinności. Podstawowy surowiec budowlany stanowią trzy materiały:

Drewno- zostało użyte do stworzenia większej części trasy spacerowej, wykorzystano do tego drewniane belki. Odzyskany surowiec można pozyskać z zamykanych obecnie zakładów przemysłowych oraz kopalni gdzie był wykorzystywany jako część konstrukcji architektonicznych. Powtórne wykorzystanie materiału drzewnego posiada wiele zalet: obniża koszty, ratuje degradujący materiał, zapobiega wycince drzew - wpisując się w nurt proekologiczny. Materiał cenny również ze względu na jego walory wizualne. W narzuconej estetyce założenia pożądane są właśnie niedoskonałe formy.

Beton- w projekcie wykorzystane zostały jego różne formy opierające się na najnowszych technologiach prefabrykacji tego materiału. Wykorzystano beton architektoniczny w formie płyt, ale także beton o trójwymiarowej strukturze, który prefabrykuje się za pomocą odpowiednich matryc.

Stal kortenowska- o ciepłym rudawo-rdzawym odcieniu doskonale wpisuje się w estetykę tego co istniejące i tego co projektowane.

Szata roślinna - W projekcie zachowana zostaje znaczna część zadrzewień i zakrzewień, zaleca się przeprowadzenie dokładnej inwentaryzacji dendrologicznej i na jej podstawie uzupełnienie bądź wymienienie ubytków w szacie roślinnej. Wprowadzane zostają łany ozdobnych traw, a także bylin. Proponowane jest pielęgnowanie i utrzymywanie roślinności ruderalnej ze względu na jej interesujący charakter. Szczegółowy dobór roślinności przewidziany jest na dalsze etapy realizacji koncepcji, która podaje ogólne wytyczne co do pożądanego wyglądu i charakteru nasadzeń. *Znaczną część* terenu pokrywa także łąka kwietna, którą należałoby stworzyć według indywidualnie dobranej do siedliska mieszanki nasion.

Praca inżynierska wykonana pod kierunkiem dr inż. Doroty Sikory

Współcześnie, nie zawsze są rozpoznawane i doceniane wartości osiedli modernistycznych, często nie objętych ochroną prawną, przez co narażonych na chaotyczne przekształcenia i degradację. Temat pracy został wybrany z myślą o potrzebie ratowania przed zniszczeniem modernistycznych dziedzińców osiedlowych.

Dziedziniec osiedlowy w historycznej zabudowie miejskiej jest przestrzenią wielofunkcyjną i wieloznaczeniową. Sposób aranżacji takiej przestrzeni powinien wynikać z rozpoznania jej wartości artystycznych, historycznych, przyrodniczych, użytkowych oraz niematerialnych, a także uwzględniać potrzeby współczesnych mieszkańców.

Projektantem zespołu budynków przy ul. Niemcewicza 7/9 w Warszawie, w obrębie którego zlokalizowany został kompleks dziedzińców, będący przedmiotem opracowania, był warszawski architekt Wacław Rytteł (1898–1940), pracujący w latach 30. XX w. dla Zakładu Ubezpieczeń Społecznych. Osiedle zostało wzniesione w 1938 roku jako Drugi Zespół Mieszkaniowy Zakładu Ubezpieczeń Społecznych. Pierwszymi budynkami wybudowanymi przez ZUS na Ochocie, utrzymanymi w stylistyce modernizmu była zabudowa osiedlowa przy ul. Filtrowej 64, również zaprojektowana przez W. Rytteła. Osiedle przy ul. Niemcewicza 7/9 zostało zasiedlone tuż przed wybuchem II Wojny Światowej. Ze względu na ograniczony dostęp do kościołów, we wrześniu 1943 roku na terenie wschodniego dziedzińca została ustawiona figura Matki Bożej.

Jako jedno z niewielu budynków Starej Ochoty kamienice przy Niemcewicza 7/9 nie zostały zniszczone w czasie wojny. W sierpniu 1944 r., w dniu wybuchu powstania warszawskiego w nowych wówczas mieszkaniach koncentrowały siły powstańcze dowódca IV Obwodu ppłk Grzymała-Sokołowski.

Zaproponowany w pracy sposób zagospodarowania dziedzińców przy ul. Niemcewicza 7/9 wynikał z określenia podstawowych wartości osiedla w oparciu o przeprowadzone badania, które objęły: rozpoznanie stanu zachowania układu przestrzennego osiedla, inwentaryzację szaty roślinnej i rozpoznanie stanu zdrowotnego roślin, inwentaryzację układu komunikacyjnego i rozpoznanie stanu technicznego nawierzchni, inwentaryzację wyposażenia i rozpoznanie jego stanu technicznego, rozpoznanie stopnia zachowania substancji zabytkowej, rozpoznanie przykładów rozwiązań w zakresie zieleni czasów modernizmu w osiedlach warszawskich oraz w parku w Żelazowej Woli. Obiekty te potraktowano jako materiał porównawczy i źródło inspiracji dla projektowanego terenu.

Spośród warszawskich osiedli, w których zachowane zostały elementy wyposażenia terenu, typowe dla modernizmu rozpoznano osiedla Warszawskiej Spółdzielni Mieszkaniowej, mające charakter zamkniętych podwórek: III kolonia przy ul. Krasińskiego 16 (1928-1930), V kolonia przy ul. Słowackiego 5/13 (1930-1931), VII kolonia przy ul. Suzina 5 (1932-1934)¹. Na obszarze tych osiedli, znajdują się elementy wyposażenia z lat 30. XX w.: fragmenty oryginalnych betonowych nawierzchni, place zabaw, drewniane ławki, metalowe pergole, nie tynkowane śmietniki. W każdym dziedzińcu pod oknami mieszkań, pojawiają się ogródki sezonowe, obsadzone kwitnącymi roślinami. Na osiedlu

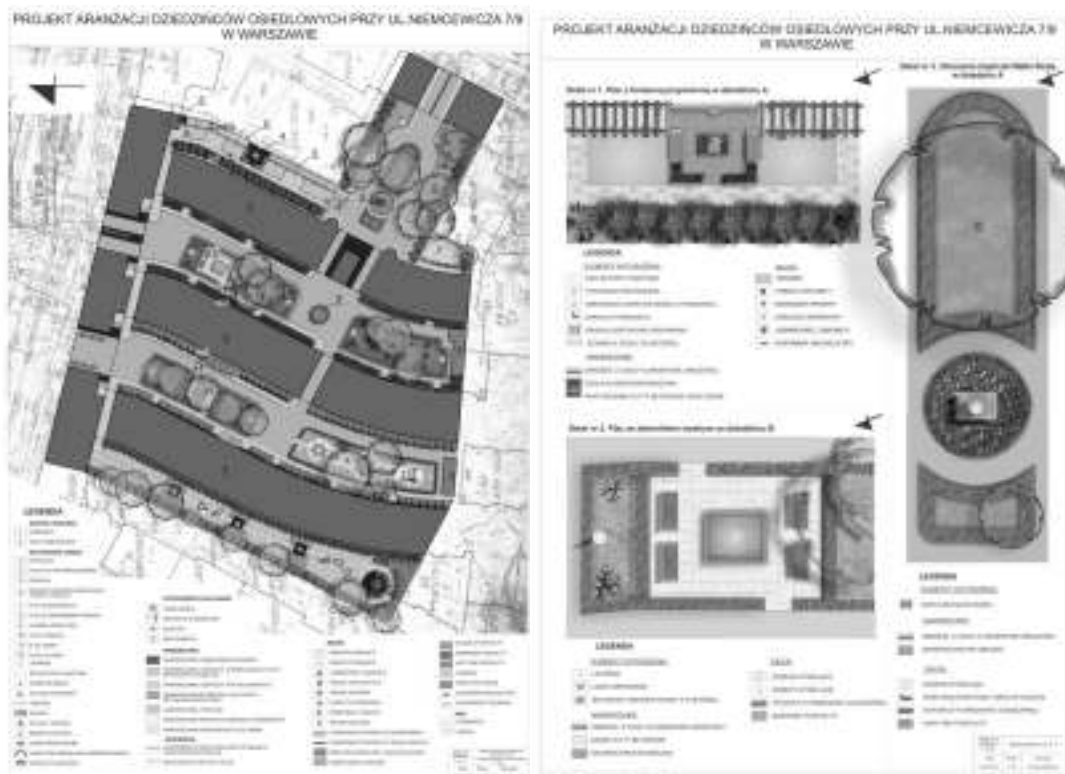
przy ul. Próchnika 8 (1939), znajdują się place będące miejscem integracji mieszkańców, wykończone naturalnymi kamieniami, zachowane są również pierwotne nawierzchnie i obrzeża. Na Osiedlu „Szkłane Domy” (1937-39) przy ul. Mickiewicza 34/36, oprócz monumentalnych budynków, zachowana jest kuta brama przy wejściu oraz betonowe elementy wyposażenia – schody, pergola, donice. Przy ul. Asnyka 3 (1930) znajduje się zamknięte osiedle, w którym w całości zachowane są modernistyczne nawierzchnie asfaltowe, klinkierowe i betonowe.

Opracowany projekt aranżacji dziedzińców przy ul. Niemcewicza 7/9 był próbą pogodzenia zabytkowego charakteru tego obszaru z potrzebami i oczekiwaniami jego współczesnych użytkowników. Ważnym aspektem brany pod uwagę w pracach projektowych było sacrum miejsca w postaci kapliczki.

Zaproponowany w projekcie program dziedzińców opracowano w oparciu o wnioski z przeprowadzonych analiz i waloryzacji terenu. Zawarto w nim:

- propozycję modernizacji przestrzeni o charakterze reprezentacyjnym,
- rozwiązania dla placów rekreacyjnych,
- propozycje w zakresie małej architektury,
- propozycje w zakresie układu komunikacyjnego i nawierzchni,
- propozycje w zakresie roślinności,
- projekt gospodarki drzewostanem.

Dla wybranych elementów wykonano opracowania o charakterze projektów wykonawczych.

Tekst na podstawie pracy inżynierskiej Renaty Sadłochy opracowała D. Sikora.

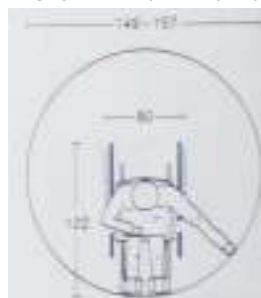

Zasady projektowania przestrzeni dla niepełnosprawnych

Przy projektowaniu przestrzeni dostępnych dla niepełnosprawnych, należy zapewnić odpowiednie udogodnienia oraz zapewnić wymagane wymiary dla przejazdu wózka. Zalecane nachylenie podłużne chodników wynosi maksymalnie 3 %. Spadki poprzeczne konieczne do skutecznego odprowadzania wód deszczowych powinny nie przekraczać 1 %. Projektując pochylnię spadek nie może być większy niż 7%. Szerokość umożliwiającą przejazd 2 osobom na wózkach inwalidzkich to minimum 170 cm, a optymalna to 200 cm. Dopuszcza się stosowanie chodników węższych ok. 140 cm przy odcinkach drogi nie dłuższych niż 10-15 m. Planując przestrzeń dla niepełnosprawnych należy uwzględnić wymiary z poniższych schematów:

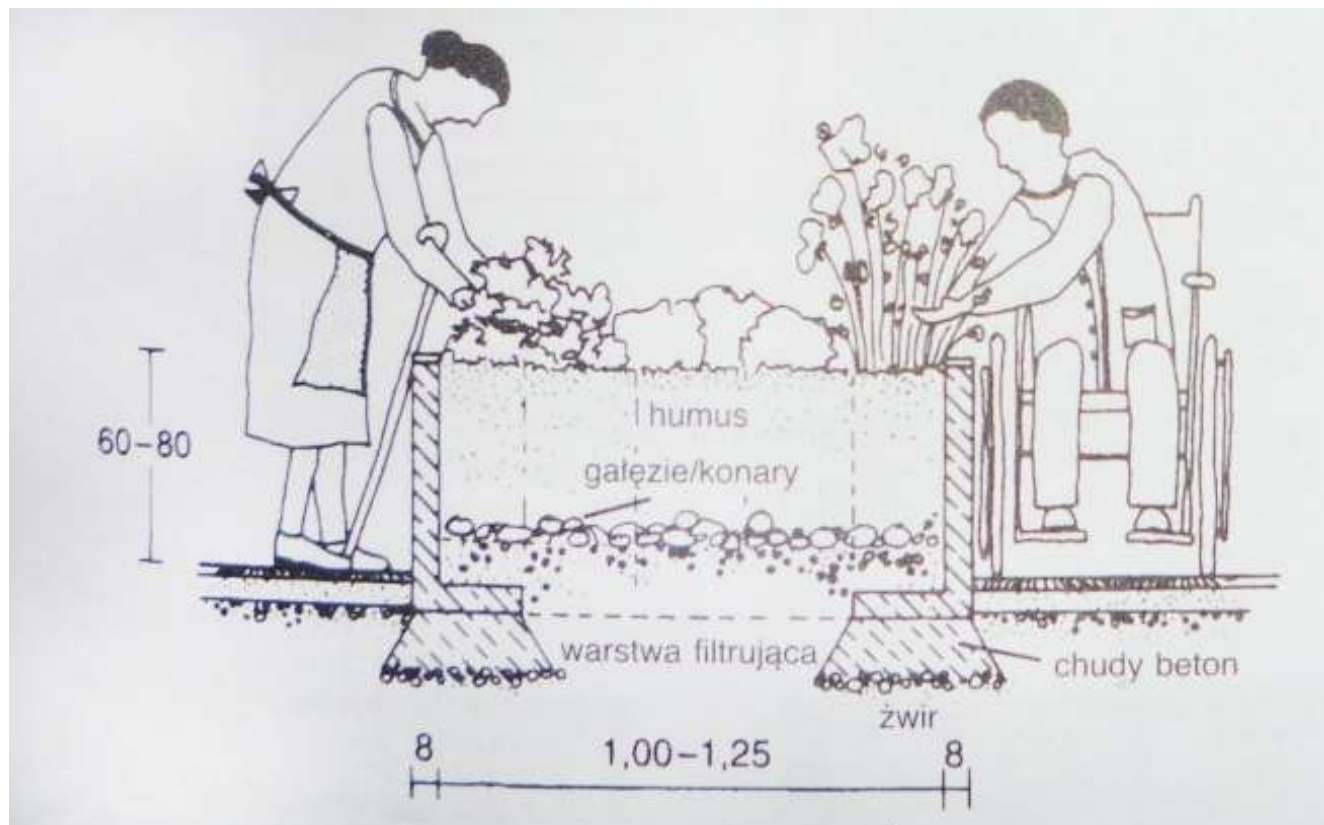

Rys. Wózek na pochylni

Rys. Minimalny obszar pełnego obrotu

Przy projektowaniu ogrodów, a w szczególności ogrodów warzywnych trzeba zadbać o wygodę niepełnosprawnych przy uprawie roślin. Najlepiej jest zastosować grządki wysokie z prefabrykatów betonowych. Optymalna wysokość dla osoby stojącej i siedzącej to ok. 60cm. Donica powinna być tak zbudowana, aby użytkownik miał swobodny i wygodny dostęp do całej płaszczyzny uprawnej. Jeśli projektujemy donicę, która ma być dostępna z dwóch stron powinna mieć ona szerokość 100-125cm a jeśli z jednej strony to jedynie 75cm.

Rys. Grządka wysoka z prefabrykatów betonowych.

Źródła:

Neufert, 2010. *Podręcznik projektowania architektoniczno-budowlanego*. Warszawa: Arkady.

Domański T., 2005. *Pamiętajcie o ogrodach* [on-line]. Dostęp na: www.niepełnosprawni.pl [dostęp: 20.01.2012].

Pracownia sztuki ogrodu i krajobrazu.

I, II i III semestr studiów magisterskich stacjonarnych na kierunku Architektura krajobrazu.

Treści kształcenia: Kulturowe podstawy architektury krajobrazu (społeczne tło przemian krajobrazu – homo habitans, homo viator, homo socialis, homo ludens, projektowanie w krajobrazie kulturowym). Projekty i realizacje działań w krajobrazie (sztuka krajobrazu, sztuka ziemi, sztuka ekologiczna, instalacje artystyczne i działania w krajobrazie). Projekty i realizacje z zakresu sztuki ogrodowej przede wszystkim w najbliższym otoczeniu człowieka (przestrzeń egzystencjalna człowieka i ogród rodzinny, ogród we wnętrzu, ogród symboliczny). Formalne opracowanie fragmentu krajobrazu w przestrzeni prywatnej i publicznej. Realizacja zadań projektowych stawia sobie za cel podnoszenie komfortu, ładu i piękna w otoczeniu człowieka. Wymagane jest wykonanie przynajmniej 3 projektów:

Efekty kształcenia – umiejętności i kompetencje: kształtowanie bezpośredniego otoczenia człowieka z uwzględnieniem jego potrzeby piękna i ładu przestrzennego oraz potrzeb komfortu indywidualnego i społecznego.

Pracownia sztuki ogrodu i krajobrazu jest prowadzona przez 3 semestry. W semestrze letnim i zimowym 2011-2012 .

Semestr 1 (semestr letni 2011)

Prowadzący: dr inż. Beata J. Gawryszewska, mgr inż. Krzysztof Herman

Pracownia sztuki ogrodu i krajobrazu na pierwszym semestrze studiów magisterskich specjalizacji Sztuka ogrodu i krajobrazu, to przedmiot obejmujący wykłady, studia i praktyczne ćwiczenia z zakresu kulturowych i społecznych podstaw architektury krajobrazu. Studenci wykonują projekty i realizacje w krajobrazie (sztuka krajobrazu, sztuka ziemi, sztuka ekologiczna, instalacje artystyczne i działania w krajobrazie). W zakres tematyczny zajęć wchodzi również podstawy prawne i praktyczne informacje dotyczące przygotowania współcześnie wymaganej dokumentacji projektu budowlano-wykonawczego, w tym projektu Bezpieczeństwa i Ochrony Zdrowia na budowie oraz przygotowania kosztorysu inwestorskiego. **Studenci zapoznają się z dokumentacją ogrodów pokazowych realizowanych w ramach festiwalów ogrodowych (Chelsea, Chaumont, Grand Metis i inne), poznają współczesne trendy w ogrodnictwie miejskim, a także tradycyjne metody uprawy takie jak ogrodnictwo biodynamiczne, naturalne, permakultura.** Przedstawiamy projekt i zdjęcia realizacji (foto. Łukasz Porębski) ogrodu pokazowego, zrealizowanych przez naszych studentki na terenie starego kampusu SGGW.

Ogród równowagi Urszula Strasińska, Lidia Walczak

Inspiracją była matematyczność przyrody, która kreuje jej równowagę. Całą rzeczywistość jest zorganizowana jako odbicie podstawowych figur geometrycznych - form najdoskonalszych. Jako że świat tworzą cztery elementy: woda., ogień, ziemia i powietrze. Sześciąt symbolizujący ziemię dał nam połączenie między naturą a matematyką. Najdoskonalszą bryłą jest wielościan foremny - sześciąt, bryła platońska. Uosabia on wyższą harmonię świata. Sześciąt - kształt idealny o wieloosiowej doskonałości w zawieszeniu w przestrzeni absolutnej, kiedy to rola sześciu ścian jest równorzędna.

Urszula Strasińska, Lidia Walczak

Semestr 2 (semestr zimowy 2011-2012)

Prowadzący: dr inż. Beata J. Gawryszewska, mgr inż. Beata Rothimel

Zajęcia łączą metody projektowania krajobrazu miasta, projektowania urbanistycznego, oraz szeroko pojętych sztuk wizualnych. Studenci badają teren opracowania wykonując analizę fotograficzną, na podstawie której

autor Ewa Łęczyńska Kamila Pajtek	tytuł konsepacja zagospodarowania ul. Brzeska II	rok 2012	przedmiot pracownia sztuki ogrodu i krajobrazu	semestr 2	przewodzący dr Beata Gąsienicówna mgr inż. Beata Rothmei	studia magisterskie	kierunek studiów architektura krajobrazu	katedra sztuki krajobrazu	uczelnia SGGW w Warszawie
---	---	-------------	---	--------------	--	------------------------	---	------------------------------	------------------------------

widok 1

widok 2
widok 3
widok 4

80

Autorzy: Lidia Walczak, Urszula Strasińska

Semestr 3 (semestr letni 2011)

Prowadzący: dr inż. Beata J. Gawryszewska, mgr inż. Beata Rothimel

Celem ćwiczeń jest wykonanie koncepcji zagospodarowania wybranej przestrzeni społecznej. W tym semestrze było to osiedle Krzywa Iwiczna, zlokalizowane w Nowej Iwicznej, nieopodal Warszawy. Z merytorycznego punktu widzenia najistotniejszym celem było opracowanie idei, myśli przewodniej, koncepcji, oryginalnego pomysłu zagospodarowania osiedla, jako przestrzeni społecznej, o spójnym charakterze dla wszystkich części osiedla.

Projekt musi uwzględniać tradycyjny charakter osiedla, oczekiwania klientów jak również specyfikę jego otoczenia. Projekt powinien także uwzględniać *genius loci* miejsca – założeniem inwestora było stworzenie przestrzeni przyjaznej mieszkańcom, zwykłego miasteczka dla zwykłych ludzi.

Autorki : Patrycja Markwat, Dorota Popiel

Seminarium dyplomowe. 90 godzin zajęć seminaryjnych

Prowadzący: I semestr – Anna Różańska, Beata Gawryszewska, Jan Rylke

Treści kształcenia: Opanowanie umiejętności samodzielnej pracy naukowej. Poznanie warsztatu naukowego i projektowego – metodologii, metodyki i techniki potrzebnej w zakresie architektury krajobrazu. Prezentacja wyników badań naukowych i prowadzenie dyskusji naukowej. Metodyka pisania pracy magisterskiej.

Efekty kształcenia – umiejętności i kompetencje: Opanowanie umiejętności samodzielnego prowadzenia pracy naukowej i projektowej w zakresie architektury krajobrazu. Wykonanie pracy dyplomowej.

Seminarium dyplomowe jest poświęcone przygotowaniu pracy dyplomowej i egzaminowi dyplomowemu. Studenci m. in. piszą artykuł naukowy, referują i przedstawiają sukcesywnie przygotowane kolejne części pracy magisterskiej: wstęp, metodę, stan badań, materiały wyjściowe, przeprowadzone analizy, wyniki badań, projekt (synteza), dyskusja i wnioski. Treścią wykładów były metodyczne zalecenia dotyczące, zakresu merytorycznych zainteresowań, narodzin pomysłu i celu pracy magisterskiej. Celem ćwiczeń terenowych było doskonalenie sztuki patrzenia, jako wstępnego narzędzia badawczego. Końcowym rezultatem zajęć było wykonanie posteru, który zawierał tezę i tytuł pracy, cel oraz wstępną metodykę badań. Studenci mierzą się ze szkolnym standardem pracy naukowej, modyfikując pod kierunkiem opiekuna naukowego ten standard do indywidualnego zadania. Seminarium jest prowadzone przez trzy semestry w wymiarze 30 godzin w semestrze.

Autor: Ewa Łęczewska	Temat pracy: Koncepcja zagospodarowania terenu przy ośrodku hipoterapii	Rok: 2011	Przedmiot: Seminarium magisterskie	Semestr: 1	Prowadzący: dr Anna Różańska	Kierunek studiów: Architektura krajobrazu
-------------------------	---	--------------	---------------------------------------	---------------	---------------------------------	--

CEL PRACY

TEZA PRACY

Prawidłowe i funkcjonalne zagospodarowanie terenu poprawia efekty działania hipoterapii oraz korzystnie wpływa na zdrowie psychofizyczne pacjentów

METODYKA PRACY

SPIS TREŚCI

- Wprowadzenie
 - Wstęp
 - Cel pracy
 - Zakres pracy
 - Metodyka pracy
- Przegląd literatury
 - Definicja hipoterapii i zakres działań hipoterapeutycznych
 - Badania wpływu rehabilitacji na światowym poziomie w tym hipoterapii na zdrowie psychofizyczne osób niepełnosprawnych
 - Porównanie rehabilitacji w pomieszczeniach zamkniętych i rehabilitacji na świeżym powietrzu
- Analiza wyposażenia oraz funkcjonowania ośrodków hipoterapeutycznych w Polsce i na świecie
 - Lokalizacja
 - Analiza percepcyjna Janusza Skalskiego
 - Metoda psychokartografii Petera Gouda
- Wytężenie do koncepcji
- Koncepcja zagospodarowania ośrodka hipoterapii
 - Ukształtowanie terenu
 - Nasadzenia roślinne
 - Wyposażenie i mała architektura
- Podsumowanie
- Bibliografia
- Załączniki

ZAKRES PRACY

ZAKRES MERYTORYCZNY

Opracowanie koncepcji stwarzającej dogodne warunki dla koni, pracowników oraz korzystających z ośrodka
Zbadanie funkcjonowania najnowszych i najlepszych technologii z dziedziny hipoterapii w Polsce i wykorzystanie ich w koncepcji

ZAKRES CZASOWY

Czerwiec 2011 – Maj 2012

ZAKRES TERYTORIALNY

- Teren ośrodka hipoterapii
- Najnowsze ośrodki hipoterapeutyczne w Polsce i na świecie

inż. arch. kraj. **Magdalena Dębowska: Transformacja Placu Konstytucji**

Transformation of The Constitution Square

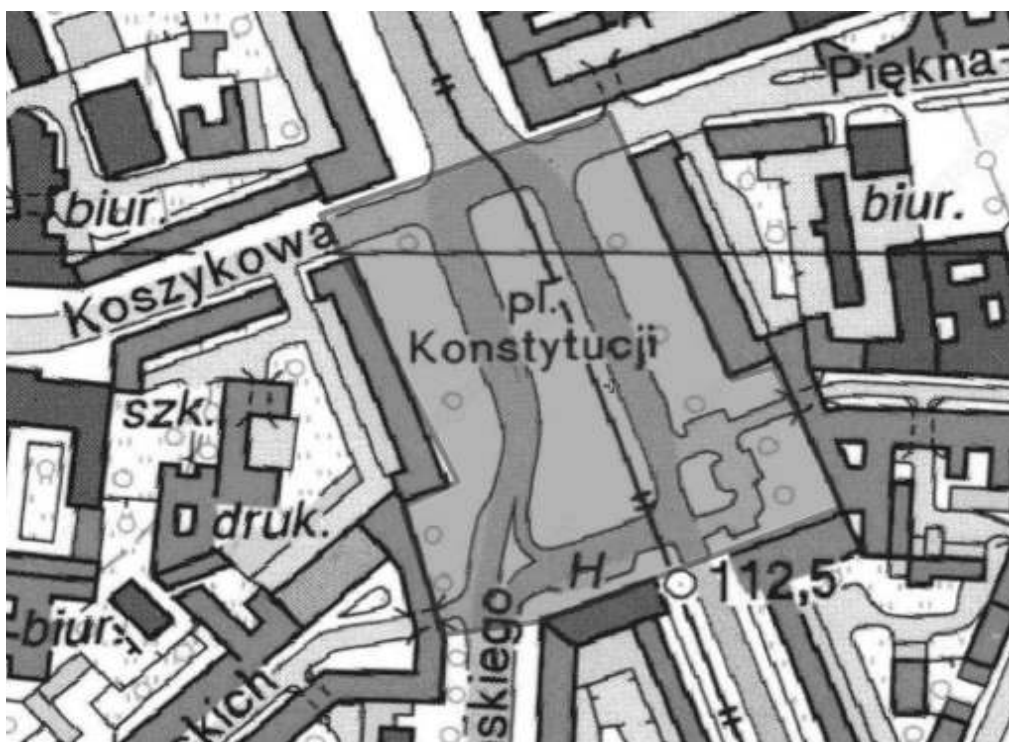
Abstract

The work's goal is to create a project of The Constitution Square in Śródmieście district in Warsaw. The directive lines for each stage of projecting will be results from the analyses concerning this area as well as theoretical studies which let us defining the features of creating new function and identity to the place.

Key words: square, urban space, conception, Constitution Square, space identity, genius loci

Wstęp

Przedmiotem badań jest Plac Konstytucji w Warszawie. Celem pracy jest Modernizacja Placu Konstytucji w kierunku poprawy jego funkcjonalności, estetyki, a także zwiększenia jego znaczenia na tle dzielnicy Śródmieście, w oparciu o kontekst historyczny. Celem pracy jest również próba zmiany wizerunku Placu Konstytucji z reliktu socrealizmu na nowoczesny i przyjazny mieszkańcom oraz turystom plac miejski.

Rys. 1. Granica terenu opracowania (źródło: geoportal.gov.pl, Opracowanie: M. Dębowska)

Zakres przestrzenny pracy obejmuje teren Placu Konstytucji w dzielnicy Śródmieście, Miasta Stołecznego Warszawy. Od północy granicę stanowią ulice Koszykowa i Piękna, od południa ulica Waryńskiego i Marszałkowska, oraz budynek MDM. Granica zachodnia wyznaczona jest przez Instytut Matematyczny PAN, ulicę Śniadeckich, oraz budynki usługowo-handlowo-mieszkalne. Wschodnią granicę stanowią ulica Koszykowa wraz z budynkami usługowo-handlowo-mieszkalnymi.

Zakres czasowy pracy w opisie przedmiotu badań obejmuje historię placu od momentu jego powstania, a także XX-lecie Międzywojenne i wczesne lata powojenne, natomiast w badaniach przestrzeni placu, zakres ten obejmuje okres od maja 2011 do maja 2012.

Przy okazji zbierania materiałów źródłowych wykorzystano następujące metody badawcze: teoretyczną, empiryczną oraz analityczną.

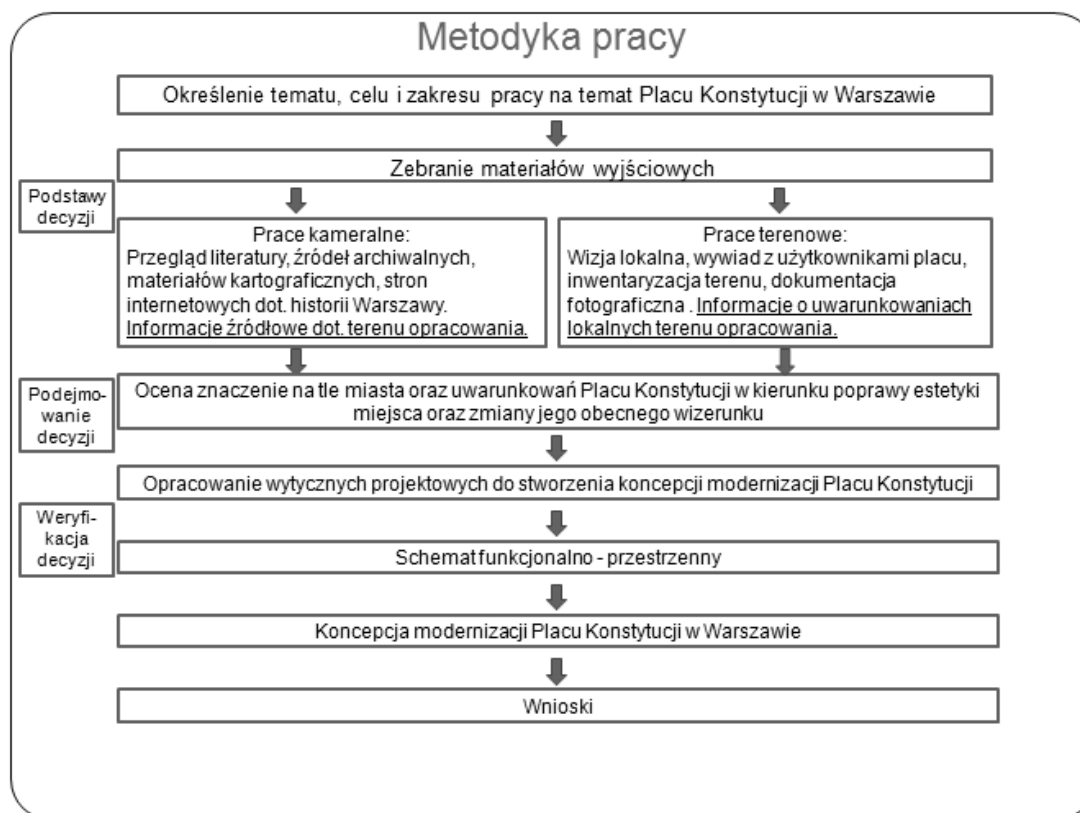
Metoda teoretyczna polega na przestudiowaniu tekstów literatury opisującej historię, okoliczności powstania i rozwój Placu Konstytucji, a także dotyczącej innych placów miejskich w Warszawie. Informacje na tym etapie pracy pozyskano m.in. z następujących opracowań: Krzysztof Mordyński: *Bierut i kandelabry na placu Konstytucji w Warszawie*, Kronika Warszawy, 2008, Krzysztof Mordyński: *Plac Konstytucji w Warszawie - eksperyment "wielkomiejskiego" socrealizmu*, Spotkania z zabytkami, 2008, Józef Sigalin: *Warszawa 1944-1980. Z archiwum architekta*, t. 2, Warszawa 1986, PIW, rozdz. VII pt. 1950-1952 *Marszałkowska Dzielnica Mieszkaniowa.*, Warszawa: 1986, Dobiesław Jędrzejczyk: *Geografia humanistyczna miasta*. Warszawa: 2004, Zygmunt Stępiński: *Gawędy warszawskiego architekta*. Warszawa: 1984. Część informacji została pozyskana z oficjalnych stron internetowych i serwisów dotyczących historii Warszawy, np. www.klimatwarszawy.pl. Przeanalizowane materiały źródłowe zawierały również zdjęcia, rysunki i materiały kartograficzne. Posłużyło to do przeprowadzenia analiz, a następnie sformułowania wniosków i wytycznych do pracy nad projektem.

Metoda empiryczna to głównie obserwacje i wizja lokalna. Ta metoda posłużyła prawidłowemu przeprowadzeniu badań nad stanem istniejącym, zagospodarowaniem terenu opracowania, oraz panującymi uwarunkowaniami przestrzennymi.

Metoda analityczna stanowiła głównie badania kameralne, na które złożyły się: weryfikacja materiałów źródłowych oraz ich interpretacja, oraz analizy uwarunkowań przestrzennych, takie jak:

- Analiza układu komunikacji. Przebieg układu komunikacyjnego został odczytany na podstawie mapy zasadniczej w skali 1:1000, rysunku Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania przestrzennego m.st. Warszawy, zdjęć lotniczych (zumi.pl), oraz ortofotomapy (geoportal.gov.pl).
- Analiza formalna. Przeprowadzona w celu przedstawienia układu kompozycyjnego badanej przestrzeni, ze wskazaniem najważniejszych osi. W tej analizie opracowywany teren potraktowany został jako wnętrze krajobrazowe, i przeanalizowane zostały również ściany otaczające, w tym wypadku elewacje budynków. W tej metodzie posłużono się mapą zasadniczą w skali 1:1000, ortofotomapą (geoportal.gov.pl) a także dokumentacją fotograficzną.
- Analiza funkcjonalna. Została przeprowadzona, aby ukazać poszczególne funkcje, jakie są realizowane w przestrzeni opracowywanego terenu. Na podstawie mapy zasadniczej w skali 1:1000, ortofotomapy (geoportal.gov.pl), oraz wizji lokalnej.
- Analiza wartości przestrzennych. W tej analizie wyróżniono wartości sakralne, symboliczne i społeczne. Analiza w formie schematu graficznego powstała w oparciu o studia tekstów literackich dotyczących Placu Konstytucji oraz Warszawy

Podsumowaniem przeprowadzonych analiz jest waloryzacja, czyli ocena przestrzeni placu, oraz jego funkcji na tle miasta. Metoda analityczna stanowi niejako syntezę materiałów, niezbędnych do sformułowania wytycznych projektowych i opracowania koncepcji projektu.

Rys. 2. Schemat metodyki pracy

Wyniki przeprowadzonych analiz

Analiza tekstów źródłowych wykazała, iż pod płytą Placu Konstytucji znajdują się fundamenty i zasypane piwnice przedwojennych kamienic – wyburzono jedno z najlepiej zachowanych po bombardowaniu, zwłaszcza te przy ul. Pięknej i Koszykowej. Plac Konstytucji w założeniach jego socjalistycznych projektantów miał być przede wszystkim celem pochodów 1-majowych. Place budowane przez socjalistów nie miały być miejscami przyjaznymi, toteż Plac Konstytucji do takich nie należy. Pominęto rolę użytkownika. Najważniejszą kwestią było, aby nadać mu monumentalny i podniosły charakter.

Analiza uwarunkowań przestrzennych. Przeprowadzona wizja lokalna pokazała, iż na środku Placu znajduje się duży parking, co jest sytuacją konfliktową i należy ją rozwiązać. Ruch pieszy i kołowy odbywa się w skrajnych częściach placu, dookoła parkingu. Należy przemyśleć jego reorganizację. Plac Konstytucji nie zachęca do przebywania w nim, stanowi głównie drogę tranzytową między Mokotowem a Centrum. Miejsce straciło swoją rolę i znaczenie w życiu codziennym mieszkańców. Nie ma na jego terenie praktycznie niczego, poza sklepami, co zachęcałoby do odwiedzenia go. Plac Konstytucji poprzez obecne zagospodarowanie jest przestrzenią anonimową, nie spełnia roli, jaką powinien pełnić poprzez swoją lokalizację.

Analiza układu komunikacji wykazała, iż pod względem komunikacji pieszej Plac Konstytucji jest rozwiązany prawidłowo, występują szerokie, wygodne chodniki dla pieszych. Zdominowany jest jednak przez komunikację kołową, która jest zaburzona. Ruch odbywa się dookoła wielkiego parkingu pośrodku, występują ostre zakręty. Jest to miejsce bardzo dobrze skomunikowane z resztą miasta: kursuje wiele linii autobusowych i tramwajowych. Problemem, oprócz parkujących pośrodku samochodów, jest również brak ścieżek rowerowych. Fragmentarycznie można odnaleźć ścieżkę rowerową przy ul. Koszykowej, jednak przez całą długość Placu Konstytucji wyraźnie ścieżek brakuje. Komunikacja rowerowa odbywa się po jezdni lub chodniku. Analiza formalna – kompozycji wykazała, iż Plac Konstytucji jest wnętrzem otwartym, kierunkowym (dynamicznym) i pod tym względem nie należy zmieniać jego geometrii. Ze względu na charakter i doznania obserwatora jest wnętrzem obojętnym. Uwagę zwracają szerokie otwarcia widokowe: na ulicę Marszałkowską i Waryńskiego, należy je zachować. Głównym problemem jest występujący na środku Placu parking, wobec tego należy przebudować jego układ. Dominantami są głównie Kandelabry, oraz wszechobecne reklamy.

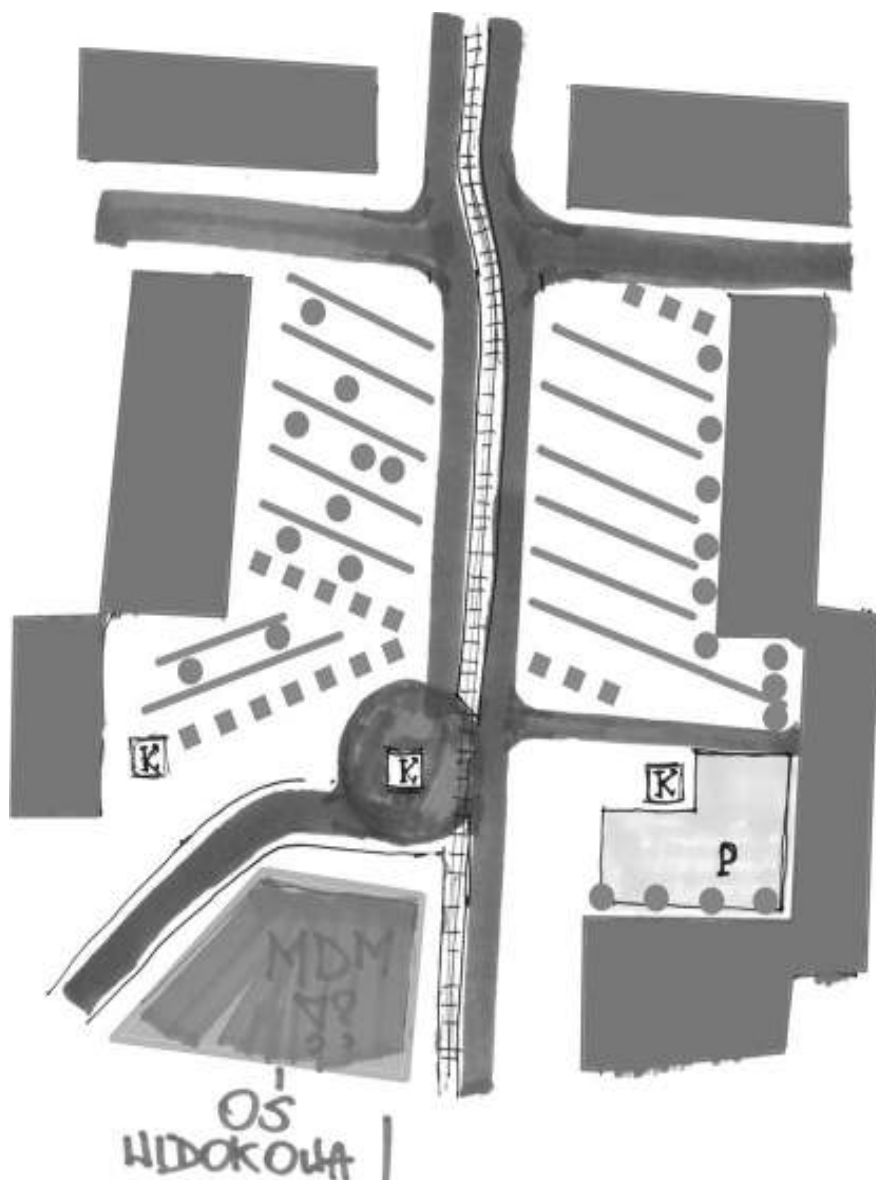
Zakryte reklamami elewacje budynków bardzo psują estetykę miejsca, oraz stanowią element odpychający dla użytkownika.

Analiza funkcjonalna zwróciła uwagę na fakt, iż większość użytkowników Placu Konstytucji to tak zwani użytkownicy „chwilowi”. Nie jest to miejsce tożsame, lecz ‘używane’. Ludzie przychodzą tam do restauracji, robią zakupy lub czekają na autobus, a następnie opuszczają to miejsce. Plac Konstytucji nie jest miejscem z ‘dobrym duchem’.

Waloryzacja, ocena przestrzeni Placu Konstytucji.

1. Elementy atrakcyjne, wartościowe dla przestrzeni. Przede wszystkim kandelabry, mimo swojego monumentalnego charakteru stanowią niejako tożsamość miejsca. Budynki dookoła, ale wymagają one stałej konserwacji. Widoki na ulicę Marszałkowską. Stare neony, które wymagają konserwacji.
2. Elementy, które należy zmienić. Głównie parking pośrodku Placu. Kompozycja Placu i układ komunikacji kołowej, a także stworzenie ścieżek rowerowych. Mała architektura, która obecnie jest taka sama, jak w większości miasta, w tym w szczególności betonowe donice. Istotnym, niezwykle odpychającym elementem są też reklamy, billboardy i podświetlane tablice. Być może należy zunifikować wygląd zamieszczanych na Placu Konstytucji reklam.
3. Elementy, które można przekształcić lub ulepszyć. Nawierzchnie piesze, na których ułożone są wzorki z kostki. Aleje drzew, które są w dobrym stanie zdrowotnym, ale należy zastanowić się nad ich kompozycją.

Koncepcja wstępna

Rys. 3. Szkic koncepcyjny.

Opis Koncepcji

Przebudowany został układ komunikacyjny – utworzono rodno wokół środkowej Kandelabry, pasy ruchu poprowadzono równolegle do linii tramwajowej. Parking przeniesiony został w nowe miejsce, które nie koliduje z kompozycją placu oraz ruchem drogowym. Stworzona została rozległa przestrzeń specjalnie dla swobodnej organizacji imprez masowych. Po drugiej stronie ulicy zaprojektowano miejsce spotkań, pod koronami drzew o zupełnie odmiennym układzie niż poprzedni. Utworzono zupełnie nową formę: podziemne pasaż handlowo-usługowe. Oprócz tych funkcji można wzbogacić je o przestrzeń artystyczną, np. galerię. Są to elementy przyciągające potencjalnego użytkownika na Plac Konstytucji. Ich układ odzwierciedla historyczną zabudowę tego miejsca, sprzed wybudowania placu. Historyczny układ, na zewnątrz odwzorowany jest przez świetliki. Ukazują go w bardzo prosty sposób. Oprócz tego świetliki doświetlają podziemia. Mają kształt prostych linii ułożonych równolegle. Bardzo istotna jest unifikacja/ dopowiedzenie stylu zamieszczanych na Placu Konstytucji reklam, w szczególności neonów.

Wnioski

Badania i analizy przeprowadzone nad Placem Konstytucji w Warszawie pozwoliły na zupełnie nową ocenę znaczenia, funkcjonowania oraz wartości tego miejsca. Uwydatniły się istotne problemy i fakty, które potwierdziły hipotezy na temat placu. Jest to obiekt niemalże martwy. Po upadku Kommunizmu w Polsce stracił swoje dotychczasowe znaczenie w pochodach pierwszomajowych i od tamtej pory wykorzystywany był jako plac handlowy, węzeł komunikacyjny oraz sporadycznie przestrzeń zorganizowanych imprez masowych. Obszar wymaga unowocześnienia, przeprojektowania, oraz częściowej zmiany jego funkcjonowania. Istotną kwestią jest przebudowa układu komunikacyjnego oraz usunięcie ze środka placu ogromnego parkingu. Mimo swojej prawie 60-letniej historii Plac Konstytucji w całym swoim układzie nie został potraktowany jako obiekt historyczny. Historyczny układ Warszawy przestał istnieć w roku 1945. Mimo wszystko, miejsce to posiada bardzo duży potencjał. Modernizacja Placu Konstytucji przyczynić się może do zwiększenia atrakcyjności Śródmieścia. Najważniejszym jednak zabiegiem, jakie wymaga to miejsce, jest nadanie mu tożsamości.

Bibliografia

Książki i publikacje

1. Mordyński K., 2008: *Bierut i kandelabry na placu Konstytucji w Warszawie*, Kronika Warszawy, Archiwum Państwowe m.st. Warszawy, Warszawa
2. Mordyński K., 2008: *Plac Konstytucji w Warszawie - eksperyment "wielkomiejskiego" socrealizmu*, Spotkania z zabytkami oficyna Wydawnicza Towarzystwa Opieki Nad Zabytkami, Warszawa
3. Sigalin J., 1986: *Warszawa 1944-1980. Z archiwum architekta*, t. 2, rozdz. VII pt. 1950-1952 *Marszałkowska Dzielnica Mieszkaniowa*. Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa
4. Jędrzejczyk D., 2004: *Geografia humanistyczna miasta*. Wydawnictwo Akademickie DIALOG, Warszawa
5. Stępiński Z., 1984: *Gawędy warszawskiego architekta*. Krajowa Agencja Wydawnicza, Warszawa

Strony internetowe

1. geoportal.gov.pl
2. wikipedia.pl
3. zumi.pl
4. klimat.warszawy.pl

inż. arch. kraj. Jolanta Godlewska: Krajobraz Polski w przekazie artystycznym.

The Polish landscape art in the transmission.

Słowa kluczowe: krajobraz, sztuka polska, piękno krajobrazu, regionalizm, krajobraz narodowy

Key words: landscape, polish art, beauty of the landscape, regionalism, national landscape

Streszczenie

Artykuł przedstawia etapy dążenia do określenia piękna krajobrazu w różnych epokach w sztuce polskiej. W tym celu została wykonana głównie analiza historyczna i analiza ikonograficzna. Na podstawie tych analiz, które pozwoliły przybliżyć strukturę krajobrazów zostaną wykonane modele krajobrazów charakteryzujące poszczególne okresy w polskiej sztuce. Do pracy użyte zostały wybrane materiały z zakresu malarstwa i grafiki w sztuce polskiej, w których przedstawiono krajobraz.

Summary

The article presents the stages of efforts to determine the beauty of the landscape in different eras in Polish art. This was done mainly to analyze historical and iconographic analysis. Based on these studies, which helped bring the structure of the countryside will be executed models of landscapes characterize the various periods in Polish art. To work the materials used were chosen from the fields of painting and graphics in Polish art, which shows the landscape.

Wprowadzenie

Czy w sztuce było i jest pokazywane piękno krajobrazu? Piękno jest pojęciem względnym i niezwykle subiektywnym dlatego trudno w sposób krótki i zwięzły przypisać temu pojęciu jakąkolwiek teorię. W encyklopedii możemy przeczytać iż: „Piękno jest podstawową kategorią estetyki, określającą zasady i czynniki przeżyć estetycznych.” Jednak encyklopedyczna formuła nie daje najmniejszego pojęcia o pięknie - o tym, czym naprawdę ono jest. A jest ono mówiąc w ogromnym skrócie największą doskonałością świata i w sposób słownikowy nigdy nie da się uchwycić naczelnej zasady, jaką się kieruje. Jak już napisałam wcześniej, piękno jest wartością subiektywną, dlatego każdy twórca może mieć jego własną wizję, która niekoniecznie musi być podobna do naszej. Niewątpliwie piękno jest czymś niezwykle i niejednorodnym, ponieważ dla każdej epoki przybierało ono różne postacie i zawsze pozostawało ideałem. Dlatego właśnie poszukiwania piękna krajobrazu w przypadku mojej pracy zaczęłam od początków uwieczniania krajobrazu w sztuce polskiej.

Materiały i metody

Przedmiotem badań jest krajobraz w polskiej sztuce. W niniejszej pracy podjęłam próbę określenia modeli krajobrazów uznanych za piękny w różnych epokach nie wyłączając współczesności. Precyzując zakres czasowy wzięłam pod uwagę początki przedstawiania krajobrazu w sztuce polskiej mniej więcej od XVI wieku do czasów współczesnych. Zakresem merytorycznym było wybranie reprezentatywnych dzieł sztuki dla poszczególnych okresów historycznych oraz przeanalizowanie pod kątem przedstawionego w nich krajobrazu polskiego (jaki zaszły zmiany). Przekazem artystycznym w pracy były głównie działania z zakresu malarstwa i grafiki.

W pracy posłużyłam się takimi metodami badawczymi jak analiza historyczna, która miała na celu przedstawienie zmian jakie zachodziły w przedstawianiu krajobrazu i jego postrzeganiu przez społeczeństwo. Również prześledziłam proces kształtowania się pojęcia krajobrazu polskiego w sztuce. Następnie przeanalizowałam materiały źródłowe, które obejmują przegląd publikacji, książek związanych z daną tematyką. Materiały i treści historyczne uzyskałam z książek o historii sztuki, albumów malarstwa Polskiego oraz uzupełniłam informacjami z oficjalnych stron internetowych. Podobnie materiały odnoszące się do współczesności, z tym że uzupełnione zbiorami prywatnymi np. broszurami z przebytych wystaw. Kolejną analizą była analiza ikonograficzna, gdzie pokazałam co się znajduje na obrazach, zasadę według której zostały uporządkowane formy przestrzenne ich funkcję i znaczenie, po czym można wykonać modele krajobrazów charakteryzujące poszczególne okresy w polskiej sztuce. Do sedna pracy czyli do określenia modelu krajobrazu uznanego za piękny posłużyła metoda fenomenologiczna. W tym przypadku było to poznanie (zbadanie) istotnych (koniecznych) struktur krajobrazu, gdzie koniecznością wzięcia pod uwagę było zarówno historia jak i obraz świata pochodzącego z nauk oraz z własnych obserwacji. Opis tych koniecznych składników - bezpośrednio danych struktur przedmiotowych jako opis uniwersalizujący, a nie prostą tylko rejestrację poszczególnych faktów.

Wyniki analiz

Analiza historyczna

Na podstawie analizy historycznej dotyczącej badanych okresów historycznych wywnioskowałam, że pojęcie piękna w krajobrazie, w każdej epoce postrzegane było nieco odmiennie choć w każdym okresie stanowiło istotę sztuki i nadawało jej sens. Duży wpływ na sztukę miały przemiany społeczno – kulturowe.

Analiza ikonograficzna

Podstawą do analizy było wybranie reprezentatywnych dzieł sztuki polskiej z każdej epoki. Głównym kryterium jakim kierowałam się przy wyborze owych dzieł to powszechność, czyli będą to głównie dzieła najbardziej popularne i malowane głównie przez prekursorów poszczególnych okresów. Większość autorów z pochodzenia jest Polakami ale nie tylko. W sztuce polskiej tworzyli i tworzą również artyści spoza granic Polski.

W tej analizie pokazałam co się znajduje na obrazach ich formy przestrzenne tak aby można było wykonać modele krajobrazów charakteryzujące poszczególne okresy w polskiej sztuce. Znaczenie przekazów ikonograficznych, nie zamyka się tylko w kategoriach poznawczych. Na ich podstawie nie tylko zapoznaję się z bogactwem przeszłości miejsca ale przede wszystkim analiza ta jest jednym z podstawowych narzędzi rekonstrukcji. Dzieła są dokumentacją tego co w danym okresie podobało się ludziom i tego co ich otaczało, a przedstawiali to w różny sposób często idealizując rzeczywistość lub upraszczając w schematy.

Biorąc pod uwagę początki przedstawiania krajobrazu w sztuce polskiej czyli od około XV wieku gdzie krajobraz dopiero co był wprowadzany do tła obrazu, były to formy uproszczone i próby w kierunku sugerowania przestrzeni perspektywą linearną oraz stopniowa rezygnacja ze złotego tła. Międko modelowali postacie o krępych sylwetkach i szerokich twarzach oraz szeroko rozplanowane krajobrazy. Główną tematyką malarstwa średniowiecznego było życie Maryi, świętych, a przede wszystkim sceny męki i śmierci Chrystusa. Dzieła te obok treści dogmatycznych ukazują głębie ludzkich przeżyć

Analizując następny okres zauważyłam, że o ile w średniowieczu obserwacja przyrody miała miejsce i było to głównie zainteresowanie detalem, niż całokształtem form natury, tak jak było to w renesansie. Charakterystyczną cechą dzieł malarskich w tym okresie było wprowadzenie pejzażu do tła portretu, sceny mitologicznej czy religijnej. Stosunek artysty renesansowego do natury był szczególny: składano jej hołd, uważano ją za wzór i największą nauczycielkę, badano ją i interesowano się wszystkimi jej przejawami. Celem artysty było naśladowanie natury w jej najdoskonalszych twórcach, ale nie kopiowanie. Należało naśladować nie tyle jej powierzchnię, co raczej działania, przejawy i możliwości – według praw, które naturą rządzą

W kolejnym okresie pojawiły się przekształcenia i przeżywania form natury, zamiast odtwarzania ich wyglądu. Także ich formy były silnie przetworzone a układy kompozycyjne zawiłe i nowatorskie.

W baroku w dalszym ciągu malowano liczne dzieła o tematyce religijnej, eksponujące kult świętych – zwłaszcza sceny męczeństwa w formie realistycznej. Artyści pojmowali naturę i jej zjawiska bezpośrednio, żywo, spontanicznie i uczuciowo. W pejzażach przestrzeń ma jeszcze silniejszy związek ze światem, światło i powietrze stwarzają wrażenie rozległości przestrzeni, rzadziej natomiast stosowano perspektywę linearną. Tak więc barokowa przestrzeń jest albo nieskończona, albo też ginąca w mroku, niesprecyzowana, tajemnicza.

W następnym okresie charakterystyczne były kształty lekkie, nieregularne, subtelne, wytworne, pełne delikatności i elegancji z dekoracyjnością i malowniczością kształtów natury. Asymetria układów, impresyjna nastrojowość w pejzażu i subtelność kapryśnych organicznych form.

W romantyzmie przyrodę przedstawiano w stanie pierwotnym, nieskrępowaną zbyt widoczną interwencją człowieka. Bujna, nieokiełznana, zmienna natura dostarczała bogatej wyobraźni romantycznej wielu niezwykłych wzruszeń, zaskoczeń i niespodzianek.

Wiek XIX był chłodny, krytyczny, satyryczny, nastrojowy, ale przede wszystkim był obiektywny. Natura po raz pierwszy ujęta została jakby od „wewnątrz własnego życia”, ukazana w całości kształcie czy w pozornym banale zwykłych form. Podkreślany był biologizm życia, materializm, a unikano psychologizowania i symboli. Wszyscy następcy realizmu deformowali kształty natury.

W XX wieku była przedstawiana sztuka awangardowa. W całej jej różnorodności można było zauważyć przede wszystkim stanowcze zerwanie z historyzmem i eklektyzmem. Artyści kładli nacisk na znaczenie czystej formy. W malarstwie podkreślano dwuwymiarowość płaszczyzn i widać wyraźną skłonność do prostoty i syntezy form. Deformowano naturę tak że zwięzły opis przedmiotu sprowadzał się do płaskiej plamy barwnej i linii.

Do tej analizy wykonana została tabela, w której wybrane obrazy zostały przeanalizowane pod kątem przedstawiania w nich krajobrazu. Pod uwagę wzięłam pochodzenie dzieła czyli z jakiego okresu jest, kto go wykonał, jego tytuł i skąd aktualnie można go udostępnić. Do tych podstawowych wiadomości dodane są elementy zawierające się w danym przedstawieniu, a także typ, układ, miejsce, idee, nastrój oraz charakter krajobrazu. W załączonej niżej tabeli (Tab.1.) opisane jest po jednym obrazie z każdego wieku, tak abym mogła przybliżyć schemat całej analizy, która w oryginalnej wersji jest bardziej złożona. Próbowałam wybrać najbardziej reprezentatywne dzieła danych epok, aby dało się zauważyć różnice postępu w przedstawianiu krajobrazu.

Wiek	Autor	Tytuł	Źródło	Obraz / typ krajobrazu	Elementy	Układ	Miejsce krajobrazu	Idea krajobrazu	Nastroj	Charakter
XV	Mistrz Chórów	Święty Eustachy na łowach	Malarstwo Polskie (gotyk renesans, wczesny manieryzm) 1961r. / z tryptyku św. Trójcy, Kraków, Katedra	 Wyżyny polskie	Sylwetka gotyckiego miasta otoczonego murami, kręte drogi, las i pojedyncze drzewa, skały wyrastające nagle z równiny, scena rodzajowa (tematyka chrześcijańska)	Schematyczny, scena rodzajowa na pierwszym planie otoczona krajobrazem	Wypełnia całe tło obrazu	Przedstawienie otoczenia jako motywu z życia codziennego św. Eustachego	pogodny	Spokojny,
XVI	Nieznany malarz	Epitaforium Wawrzyńca Dilericiusa	Malarstwo Polskie (gotyk renesans, wczesny manieryzm) 1961r. / Biecz, Kościół farny	 Wyżyna małopolska	Zabudowa miejska na skałach, kręta ścieżka, niebo z kłębiącymi się, chmurami, kępy krzewów i drzewa, scena rodzajowa (tematyka chrześcijańska)	Scena rodzajowa na pierwszym planie otoczona krajobrazem	Wypełnia całe tło obrazu	Krajobraz nadaje głębie przeżyć	Grozy, przerażenia, smutku	Wzburzony, podniosły
XVII	Malarz Krakowski	Biskup Aaron zaklinający węże	Malarstwo Polskie (manieryzm, barok) 1971r. / Tyniec, Kościół Benedyktów	 Pobrzeże południowobałtyckie	Niebo z kłębiącymi się chmurami prześwietlonymi promieniami słońca, lekko wzburzone morze, zarośla, scena rodzajowa (tematyka chrześcijańska)	Scena rodzajowa na pierwszym planie w dali pojawia się pejzaż marynistyczny	Wypełnia całe tło obrazu	Krajobraz współgra z odgrywaną sceną	Oczekiwania, zdziwienia	Podniosły, irracjonalny
XVIII	Zygmunt Vogel	Widok mostu w Mokotowie z okolicami Królikarni i Szop	Malarstwo Polskie (oświecenie, klasycyzm, romantyzm) 1976r. / Warszawa, BUW, Gabinet Rycin	 Niziny środkowopolskie	Bardziej złożone układy roślinne, zanys miasta, most, rzeka, scena rodzajowa (tematyka świecka)	Nieuporządkowany pejzaż jako wynik działania sił naturalnych	Główny plan	Pejzaż towarzyszący ludziom jako oaza spokoju	Idylliczny, pogodny	Romantyczny, spokojny, intymny

XIX	Józef Chełmoński	Orka	Muzeum Narodowe w Poznaniu/ http://www.pinakoteka.zascanek.pl/Chelmons ki/Index.htm	 Niziny śródkowopolskie	Niebo z zachodzącym słońcem, zarys zabudowy wiejskiej, szeroko rozciągające się równiny pol i łąk, gra światła, scena rodzajowa (z życia codziennego)	Horyzontalny,	Krajobraz wspólny z odgrywającą się sceną, wypełnia całe tło	Realistyczne odwołanie do krajobrazu towarzyszącego ludziom w życiu codziennym	Zaduma, nostalgia,	Zrównoważony
XX	Jerzy Nowosielski	Pejzaż z kolejką i górami	Archiwum fundacji Nowosielskich/ http://www.rp.pl/galeria/667312.html	 Podkarpacie wschodnie	Zdeformowane elementy krajobrazu - góry, równiny, niebo, kolejka, zabudowa, gra kolorów	Schematyczny,	Główny plan	Abstrakcyjne ujęcie krajobrazu według wizji artysty	pogodny	Fantastyczny, dynamiczny
XXI	Krzysztof Różewicz	Pejzaż XXXIX	Grafika Warszawska 2003 – katalog X edycji konkursu	 Niziny śródkowopolskie	niebo, ziemia,	horyzontalny	Główny plan	Emocjonalne odwołanie do artysty do krajobrazu	Smutny, Melancholijny, przygnębiające	Monotonny

Tab.1. Tabela do analizy ikonograficznej

Koncepcja

Posługując się wybranymi obrazami, gdzie po analizach wynikły z nich bardziej ogólne struktury, które pomogły je skonkretyzować zostały wykreślone modele uznawane za piękne w poszczególnych okresach. W pierwszym okresie piękno było wartością podstawową, gdzie fizyczne piękno obrazu przedstawiało piękno duchowe – głębokie i niedostępne dla oczu. Uważano również, że piękno nie zawiera się w harmonii i prawidłowych proporcjach. Podstawą piękna jest umiar i prostota. Następny okres diametralnie różni się w poglądach na temat piękna. Ludzie renesansu zachwycali się pięknem natury i uważali te piękno za najwyższą wartość. Poszukiwano piękna doskonałego przez obserwacje i studiowanie najpiękniejszych form przyrody, by je potem scalać w jednym dziele. W konsekwencji była to idealizacja formy świata widzianego i przeżywanego, było też poszukiwaniem najdoskonalszej formuły, kanonu piękna. Podobnie piękno klasyczne było tym co typowe, ogólne, doskonałe, wieczne to co przyjemne dla oka, szlachetne, umiarkowane, czytelne, proste dające się wyliczyć. Piękno, które stanowi jedność z pojęciem prawdy i dobra. Skutkiem takiego pojmowania piękna było idealizowanie natury. Jednak w XVIII wieku zrodziło się przekonanie, że piękno jest wartością nieuchwytną, nie dającą się zdefiniować, że jest wyrazem osobistych przeżyć, ich formą zewnętrzną. O jego powstaniu decyduje wyobraźnia, fantazja i instynkt a więc subiektywizm czyli to co oryginalne, niepowtarzalne, to co kierowane było uczuciem i zmysłami także to co skomplikowane i aluzyjne. Takim pojęciem piękna kierowali się w swej twórczości romantycy. Natomiast zgodnie z założeniami realistów, zadaniem sztuki nie jest wyrażanie piękna lecz ukazywanie rzeczywistości. Od końca XIX wieku chodziło jedynie o to, aby przeżycie odbiorcy było silne i wywoływało wstrząs. Siła wrażenia wywołanego przez dzieło stało się wyznacznikiem jego wartości. Sztuka miała uderzać i wywoływać uczucia w odbiorcy, przed którymi on nie może się obronić. W wieku XX zaczęły dominować poglądy, że nie można w żaden sposób zdefiniować piękna. Pojawiły się opinie, że wśród nazw, jakimi się posługujemy istnieją takie, których granic nie można wyznaczyć. Uznano, że definicja piękna nie była tylko trudna, ale nie była w ogóle możliwa. Ważniejsza stała się wolność artysty niż podporządkowanie się gustom odbiorców. Nieustanne poszukiwanie nowości poprzez awangardę przez wiele lat doprowadziło do znudzenia i wywołanie wrażenia „deja vu”. Doprowadziło to do odrzucenia pojęcia piękna. Wreszcie sztuka nowoczesna zadała cios estetyce. Zatrzęsły się posady, na których dotychczas się opierała. Porzucono prawa harmonii, symetrii, sensu i logiki. Artystą jest ten, kto spostrzega piękno we własny sposób i przekazuje je innym tak jak potrafi najlepiej.

W powyższym opracowaniu korzystałam z następujących materiałów:

- Królikowski Jeremi, Rylke Jan, 2010, Społeczno-kulturowe podstawy gospodarowania przestrzenią, Wydawnictwo SGGW, Warszawa
- Osińska Barbara, 2005, Szuka i czas tom 1.od prehistorii do rokoka; tom 2.od klasycyzmu do współczesności, wyd. Szkolne i Pedagogiczne, Warszawa
- Trzeciak Przemysław, 1967, 250 razy o sztuce polskiej, wyd. Nasza Księgarnia, Warszawa
- <http://www.pinakoteka.zascianek.pl/Chelmonski/Index.htm>
- <http://www.rp.pl/galeria/667312.html>

inż. arch. kraj. Karolina Grygoriew: Współczesna przestrzeń miejska w małym wnętrzu urbanistycznym, na przykładzie przekształcenia otoczenia pawilonów przy Nowym Świecie w Warszawie.

Contemporary urban space within a small urban interior exemplified by conversion of the pavilion surroundings at Nowy Świat street in Warsaw.

Summary

The article deals with the subject of the contemporary urban space within a small urban interior exemplified by conversion of the pavilion surroundings at Nowy Świat street in Warsaw. It includes a step-by-step presentation of the stages of works necessary to prepare a preliminary interior design, which proposes such elements as pocket parks, a concert stage, an outdoor cinema, a multifunctional bench, a café area and a new floral arrangement.

Przestrzeń publiczna o funkcji wypoczynkowej jest obecnie często i chętnie podejmowana, jako przedmiot modernizacji, rewitalizacji i różnego rodzaju przekształceń, ze względu na rosnące znaczenie owych przestrzeni, co wynika ze sposobu spędzania wolnego czasu mieszkańców miast, oraz wciąż rosnącej liczby mieszkańców (źródło internetowe nr 1). Opisywany teren, również był częściowo przedmiotem konkursu na *Kwartal „Foksal”* w 2001 r., jednak nigdy nie podjęto żadnej decyzji o realizacji zwycięskiej koncepcji Bolesława Stelmacha (źródło internetowe nr 2), prawdopodobnie ze względu na kosztowne i zakładające silne przekształcenia zabudowy, plany.

Zakres pracy

Teren opracowania jest bardzo specyficzny ze względu na m.in. położenie, formę architektoniczną oraz sposób i czas użytkowania, dlatego celem pracy jest głównie dostosowanie przestrzeni do potrzeb określonej grupy użytkowników i do funkcjonowania 24h, a co za tym idzie opracowania koncepcji otoczenia pawilonów.

Zakres terytorialny

Opisywany obszar położony jest na tyłach ul. Nowy Świat (22/28) w Warszawie w dzielnicy Śródmieście, na odcinku pomiędzy ul. Foksal i Smolną. Teren opracowania obejmuje przestrzeń wokół pawilonów handlowych (o formule tymczasowej architektury), w których mieszczą się działające w ciągu dnia m.in. sklep: z konfekcją damską, obuwniczy, z lampami, spożywczy, bar orientalny, bar kebab, bar sushi, a także działające głównie w godzinach wieczornych i nocnych bary i puby (ok. dwudziestu), dzięki którym owe „pawilony” są popularne.

Ryc 1. Zdjęcie satelitarne z zaznaczonymi granicami terenu opracowania
(źródło: <http://igeomap.um.warszawa.pl>)

Historia

Przed rokiem 1939 na tym terenie stały kamienice, które zostały zniszczone podczas wojny i odbudowane tylko w części frontowej (przylegającej do ulicy Nowy Świat i Foksal). Za kamienicami powstała wolna przestrzeń podwórek, w której rzemieślnicy w latach 70. XX w. otrzymali możliwość zbudowania dwóch pawilonów na gruntach, które dostali w użytkowanie wieczyste na 40 lat. W 1972 r. założyli spółkę Zespół Budowy i Administracji Pawilonów Rzemieślniczych Nowy Świat, w ramach której prowadzili małe zakłady i pracownie rzemieślnicze. Do dziś przetrwało kilka dawnych sklepów m.in. z ubraniami damskimi i lampami. Pozostałe lokale zostały przebranzowane przez potomków rzemieślników lub są przez nich wynajmowane na lokale gastronomiczne i puby.

Materiały i metody

Pracę rozpoczęto od zbierania i analizowania materiałów źródłowych dotyczących obszaru opracowania, w postaci: mapy zasadniczej, historycznych zdjęć lotniczych, współczesnych zdjęć satelitarnych, rysunków studium i kierunków zagospodarowania przestrzennego dla Warszawy, oraz przegląd literatury w bibliotekach, a także stron internetowych dotyczących przekształceń i modernizacji przestrzeni publicznych, architektury i ogrodów tymczasowych i pocket parków.

Następnie przystąpiono do badań terenowych, podczas których wykonano szereg analiz, które umożliwiły weryfikację wcześniej zebranych materiałów źródłowych i konfrontację ze stanem istniejącym i dodatkowo pozyskanie nowych informacji. Na miejscu wykonano analizę oceny wartości opartej na metodzie badawczej, jaką jest fenomenologia, która pozwala na to, aby uchwycić elementy obiektywne w różnych fenomenach, poznać je, określić w pojęciach i budować obraz rzeczywistości (Królikowski, 2006). Metodą tą poprzez wizję lokalną, analizowano wartości: symboliczne, poznawcze, psychologiczne, społeczne i indywidualne, artystyczne, krajobrazowe, uniwersalne, użytkowe (Królikowski, 2006). Dalej wykonano dokumentację fotograficzną, która posłużyła w uproszczonych analizach uzupełniających takich jak: analiza komunikacyjna, uwzględniająca wejścia na teren opracowania czynne całą dobę i jedynie w ciągu dnia, parkingi i rodzaje dróg, analiza kompozycyjną ukazującą strukturę wewnętrzną, zaznaczając dominanty, osie główne, otwarcia

widokowe. Ponadto wykonano wywiad socjologiczny, który ma ukazać realne potrzeby użytkowników. Wykorzystując mapę zasadniczą dokonano inwentaryzacji dendrologicznej i wyposażenia w postaci pomiarów i naniesienia elementów na podkład.

Podczas badań kameralnych przeanalizowano zebrane materiały i analizy i na ich podstawie sformułowano wytyczne projektowe do koncepcji i schematu funkcjonalno-przestrzennego.

Ryc. 2, 3. Przestrzeń wzdłuż budynków pawilonów zajęta głównie przez zaparkowane samochody- wrzesień 2011r. (źródło: zdjęcia własne)

Wyniki analiz

Na teren opracowania składają się trzy budynki w tym dwa pawilonów handlowych o funkcji użytkowej, w których znajdują się głównie bary i puby. Otoczenie budynków wykorzystane jest jako parkingi. Budynki sąsiadujące to przedwojenne lub odbudowane po wojnie kamienice przy ul. Foksal, Nowy Świat i Smolnej, o funkcji mieszkalnej z lokalami użytkowymi na parterze. Są one jedynymi elementami historycznymi na tym terenie.

Istnieje tylko jedno całodobowe wejście na teren opracowania od ul. Smolnej, której jest również wjazdem dla samochodów. Pozostałe bramy wprowadzające pieszych od ul. Nowy Świat i Foksal są zamykane na noc. Na opisywanym obszarze dominuje ruch kołowy w cz. wschodniej, tym samym powstaje konflikt pomiędzy pieszymi, a osobami poruszającymi się samochodami, wynikający z braku czytelnego rozgraniczenia na strefę pieszą i jezdnią, przez co jedni i drudzy użytkownicy odczuwają dyskomfort w poruszaniu się.

Dla dokładnego zbadania terenu i przeprowadzenia analiz, istotne było określenie wartości użytkowych terenu. Bary (kebab, orientalny, sushi) i sklepy przyciągają użytkowników w dzień i są to osoby w wieku ok. 25-50 lat, natomiast bary i puby przyciągają młodszą grupę użytkowników w wieku 19-35 lat, w godzinach wieczornych i nocnych. Osoby pracujące i mieszkające (w różnym wieku) w sąsiadujących budynkach, parkują na tym terenie samochody.

Z inwentaryzacji wyposażenia wynika, że na analizowanym terenie występuje, aż sześć różnych rodzajów nawierzchni, które negatywnie wpływają na estetykę miejsca i wymagają wymiany w celu poprawy stanu technicznego i ujednolicenia. Jeden rodzaj latarni wprowadza ład i czytelnie wyznacza granice terenu.

Rosnące wokół pawilonów drzewa, to gatunki liściaste, takie jak: jabłoń, głóg, kasztanowiec, lilak. Ich stan jest średni lub zły, co wynika z częstych uszkodzeń przez samochody i brak systematycznej pielęgnacji.

Z analizy kompozycyjnej wynika, że występują: elementy charakterystyczne (budynki pawilonów), wzdłuż elewacji których można wyznaczyć: osie, otwarcia widokowe z bram, a pomiędzy pawilonami punkt charakterystyczny, który choć znajduje się w części centralnej nie skupia użytkowników i nie zachęca do przebywania w nim, ponieważ jest położony na ciągu komunikacyjnym. Na tej podstawie można stwierdzić, że dana przestrzeń jest nieprawidłowo zaprojektowana- niefunkcjonalnie.

Teren opracowania obejmuje miejsca brzydkie i odpychające użytkowników niezachęcające do przebywania w nich. Występują jednak miejsca atrakcyjne w których na ścianach budynków znajdują się murale, szablony i graffiti, co wskazuje na potrzebę prezentowania działalności artystycznej (street-artu) .

Użytkownicy w kameralnych wnętrzach w częściach frontowych pawilonów czują się dobrze, bezpiecznie i odczuwają spokój. Na ciągach komunikacyjnych w części centralnej przestrzeń dla pieszych jest ograniczona, przez co czują się oni źle. W obrębie stolików, wystawianych na zewnątrz od wiosny od jesieni, można wyróżnić przestrzeń prywatną, natomiast w pozostałych miejscach, przestrzeń publiczną.

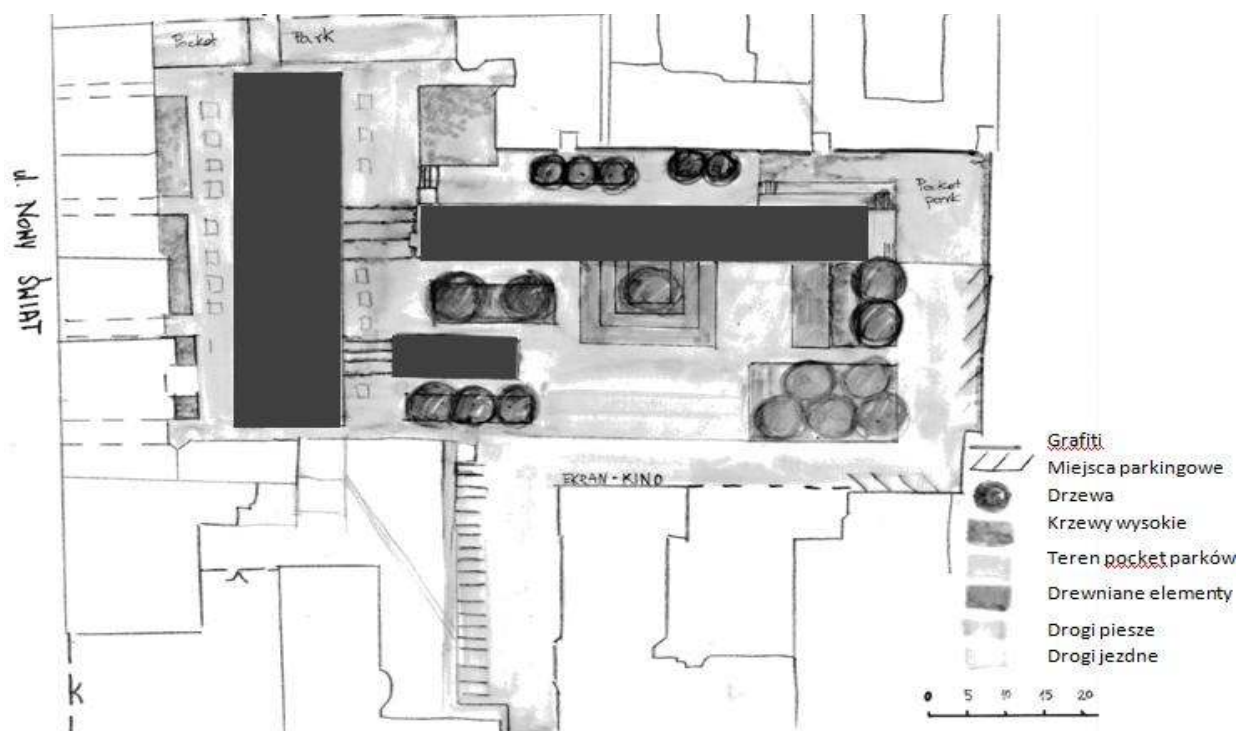
Na opisywanym obszarze nie występują żadne wartości sakralne.

Teren opracowania ma duży potencjał, ze względu na dobre położenie na tle miasta oraz znaczenie, jakie odgrywają bary i puby na tle dzielnicy, jednak nie jest on w pełni wykorzystany (problemy z funkcjonalnością oraz ograniczony program w przestrzeni wokół budynków pawilonów), dlatego należy opracować koncepcję zagospodarowania, w której rozwiązano by wymienione wyżej problemy.

Wytyczne do projektowania i wstępna koncepcja

W koncepcji należy:

- pozostawić nienaruszoną kubaturę budynków pawilonów
- zachować osie widokowe oraz zaakcentować miejsca przecięcia się ciągów komunikacyjnych (pomiędzy pawilonami)
- odizolować ruch pieszy od samochodowego w jak największym stopniu
- ograniczyć ilość miejsc parkingowych
- stworzyć przestrzeń w której mogłyby odbywać się nowe aktywności, takie jak: występy i koncerty- scena (jako odpowiedź na coraz częściej odbywające się kameralne imprezy i koncerty, oraz brak w okolicy miejsca o podobnej funkcji)
- stworzyć pocket parki- kameralne, zielone przestrzenie przy budynkach, które byłyby miejscem skierowanym do mieszkańców okolicznych kamienic oraz częściowo dla osób z zewnątrz
- wprowadzić nową roślinność lub uzupełnić istniejące układy
- zagospodarować miejsca zniszczone, zaniedbane i nieatrakcyjne

Ryc. 4. Wstępna koncepcja (źródło: opracowanie własne)

Wnioski

Przekształcenie otoczenia pawilonów wg nowej koncepcji, pozytywnie wpłynie na samo miejsce, jak i sposób postrzegania go na tle ścisłego Śródmieścia. Pojawi się kameralna przestrzeń, która będzie sprzyjać działalności artystycznej (możliwość wystawiania przedstawień, grania koncertów, wieczorami- projekcji filmów w letnim kinie, prezentowania na wyznaczonych ścianach murali, graffiti, szablonów). Poprawiona i powiększona zostanie struktura terenów zieleni, dzięki wprowadzonym pocket parkom i nowym układom roślinności. Wyznaczone zostały miejsca spotkań i wypoczynku dla osób z zewnątrz (wzdłuż pawilonów) jak i dla mieszkańców. Dzięki zmniejszeniu liczby miejsc parkingowych zwiększyła się powierzchnia dla pieszych oraz komfort w poruszaniu się po opisywanym terenie. Mimo, iż pawilony wraz ze swoim otoczeniem sąsiadują z jedną z najbardziej znanych i chętnie odwiedzanych ulic stolicy, to zachowują swój odmienny, indywidualny i dość kameralny, jak na warunki panujące wokół charakter.

Bibliografia

Królikowski J.T., 2006: Interpretacja krajobrazów. Wydawnictwo SGGW, Warszawa, str. 20, 101-108

Źródła internetowe

GłównyUrząd Statystyczny. http://www.stat.gov.pl/gus/5840_rocznik_demograficzny

Wikipedia. <http://pl.wikipedia.org>

inż. arch. kraj. Joanna Kołdej: Reanimacja dawnego założenia parkowego pałacu Czapskich w Warszawie

Reanimation of the old palace park in near Czapskich's Palace at Warsaw

Summary

In the following research I am going to describe the issue of urban green spaces which perform certain social functions. The area selected by me is located near Czapski's Palace in Warsaw. My thesis consists of five parts. The first contains the purpose of the work and introduces the research methods used to create the thesis. The second part presents an overview of the literature describing problems similar to my study. The next part brings up the analyses applied to the examined area. Those are: a historical analysis, a compositional analysis, an analysis of communicational relations and a social one. The fourth section of the thesis shows the project design's guidelines based on the results of the analysis. The last part of the thesis presents conclusions drawn from the research and based on the needs of the area's users.

Keywords: reanimation, genius loci,

Materiały i metody

-stworzenie wytycznych projektowych wykorzystywanych podczas rewitalizacji podobnych założeń pałacowych,

- przedstawienie projektu koncepcyjnego zagospodarowania terenów znajdujących się przy Pałacu Czapskich w Warszawie,
- podkreślenie wartości historycznych terenu, oraz nadanie im nowego wyrazu,
- stworzenie przestrzeni miejskiej dostępnej zarówno dla studentów jak i zwiedzających, umożliwiające bezpośredni kontakt ze sztuką.

Przedmiotem niniejszego opracowania jest teren zabytkowego założenia pałacowo – parkowego przy Pałacu Czapskich w Warszawie. Aktualnie obszar przynależący do budynku Pałacu przedzielony jest pasażem Niżyńskiego i funkcjonuje jako dwa niezależne, niepołączone ze sobą obiekty. Celem pracy jest połączenie dziedzińca przed budynkiem Akademii Sztuk Pięknych z terenem dawnego założenia parkowego znajdującego się za nim. Powodem, dla którego postanowiłam zająć się tym terenem jest jego atrakcyjne urbanistycznie położenie, funkcja jaką aktualnie pełni oraz ogromny potencjał jaki w nim drzemie .

Prace dotyczące opracowania terenu rozpoczęłam od lokalizacji obiektu na mapie satelitarnej oraz usytuowania go względem innych znajdujących się w pobliżu ważnych obiektów kulturalnych takich jak Zachęta i Muzeum Etnograficzne. Następnie dokonałam przeglądu literatury, dzięki któremu poznałam historię obszaru i rolę jaką pełnił w dawnej Warszawie. Po dokonaniu wnikliwej analizy źródeł piśmienniczych, map satelitarnych, podkładów geodezyjnych, fotografii i rycin przystąpiłam do inwentaryzacji dendrologicznej terenu. Kolejnym etapem prac było sporządzenie inwentaryzacji fotograficznej stanu istniejącego. Dzięki powyższym krokom zdecydowałam jakimi sposobami badać teren, tak by w możliwie najlepszy sposób przygotować plan rewitalizacji dawnego założenia parkowego, nadać mu nowe funkcje i wprowadzić go do życia miejskiego jako przestrzeń artystyczną.

Pierwszą analizą, której dokonałam w ramach pracy jest analiza historyczna, pokazująca przemiany jakie zaszły od momentu powstania założenia do chwili obecnej. W pracy tej jest ona bardzo ważna, ponieważ pozwoli ona odtworzyć część dawnych nasadzeń roślinnych, poznać przebieg ścieżek i chodników oraz usytuowanie elementów małej architektury (pawilonów ogrodowych itp.).

Analiza społeczna pozwoli natomiast poznać oczekiwania i preferencje osób najbliższej związanych z opracowywanym terenem. Głównym założeniem jest stworzenie terenu integralnego z otoczeniem, podkreślającego historyczną wartość terenu oraz ukazującego oblicza studentów i pracowników Akademii Sztuk Pięknych. Oczywistym jest więc poznanie opinii ludzi spędzających tam najwięcej czasu.

Kolejną z metod badawczych, użytych podczas przygotowywania opracowania terenu jest metoda Bogdanowskiego. Polega ona na ocenie jednostek i wewnątrz krajobrazowych, przy jej pomocy dokonałam analizy kompozycyjnej, ukazującej zasadę, według której powstały określone formy przestrzenne, ich funkcje i znaczenie. Drugą analizą będzie analiza widokowa, ukazująca wewnętrzne i zewnętrzne powiązania widokowe w krajobrazie.

Na podstawie przeprowadzonych badań druków zwartych, map, źródeł historycznych, oraz analiz sformułowałam wnioski, które jednocześnie będą wytycznymi do stworzenia planu zagospodarowania terenu przyległego do Pałacu Czapskich w Warszawie. Głównym wnioskiem, który nasunął się po przeprowadzeniu opisanych analiz jest myśl, że potencjał terenu wynikający z wartości historycznych i architektonicznych nie jest w pełni wykorzystywany. Opracowywany teren ma pełne predyspozycje aby zaistnieć na nowo na kulturalnej mapie Warszawy.

Analiza historyczna

Początki założenia pałacowego Czapskich w Warszawie sięgają 1654 roku, kiedy to podkanclerz Michał Kazimierz rozpoczął budowę pałacu. Niestety niedane mu było dokończyć dzieła; budowę pałacu przerwała jego śmierć. Prace trwały jeszcze wiele lat, a ukończył je dopiero nowy właściciel Michał Radziejewski w roku 1705. Równoległe z budową pałacu trwały prace mające na celu stworzenie ogrodu okalającego budowlę i trwały one aż do roku 1677. Do tego czasu ogród był w posiadaniu Jana Dobrogosta Krasińskiego. W 1678 roku pałac wraz z przyległymi terenami został zakupiony przez Komisję Skarbu Koronnego, został otwarty dla społeczeństwa i stał się miejskim ogrodem publicznym. W wyniku bombardowania w 1939 roku pałac został

doszczętnie zniszczony, a jego teren został przekazany Akademii Sztuk Pięknych w Warszawie, która obudowała zniszczone budynki i do dnia dzisiejszego użytkuje całą posiadłość. W wyniku przemian historycznych teren ogrodów pałacowych został przedzielony pasażem Niżyńskiego i aktualnie nie tworzy jednej spójnej całości.

Zdj.1. Widok od ul. Krakowskie Przedmieście.

Schemat.1 Widok założenia z lotu ptaka.

Analiza kompozycyjna

Na terenie założenia pozostały elementy dawnego projektu – front budynku oraz część nasadzeń. Jednak teren został podzielony ulicą i ogrodzeniem, co wpłynęło negatywnie na dawną ideę założenia. Dodatkowo na terenie założenie wyróżnić możemy trzy niezależne wnętrza krajobrazowe, z których każde pełni osobne funkcje. Obszar znajdujący się przed budynkiem jest swoistym dziedzińcem, obszar znajdujący się tuż za nim stanowi rozwinięcie wyjścia z budynku i jest użytkowany głównie przez ludzi odwiedzających klub Eufemia. Trzeci teren znajdujący się po przeciwnej stronie drogi jest pozostawiony sam sobie i nie pełni żadnej określonej funkcji. Dodatkowo należy nadmienić, że teren znajduje się w bardzo atrakcyjnym kulturalnie otoczeniu.

Analiza powiązań komunikacyjnych

Teren Akademii Sztuk Pięknych jest bardzo dobrze skomunikowany z pozostałą częścią miasta. Znajduje się on tuż przy Krakowskim Przedmieściu w bardzo atrakcyjnym kulturalnie otoczeniu. Największym problemem na danym terenie jest wyeliminowanie „przechodzenia przez budynek”. Aby znaleźć się w drugiej części założenia musimy obejść budynek dookoła wzdłuż ulicy Romualda Traugutta i Pasażu Niżyńskiego lub musimy wejść do Pałacu aby skorzystać z drzwi prowadzących na teren znajdujący się za budynkiem. Również komunikacja piesza na terenie przyległym do budynków ASP powinna zostać usprawniona oraz ujednolicona tak, by teren znów stanowił jeden integralny obszar złożony z poszczególnych „wnętrz”- sekcji.

Analiza społeczna

Ze względu na historyczny charakter całego założenia jak i jego atrakcyjne położenie, jest ono często odwiedzane przez mieszkańców miasta, studentów ASP i turystów, a także bywalców studenckiego klubu Eufemia znajdującego się w podziemiach budynku pałacowego. Również bliskie sąsiedztwo obiektów takich jak Zachęta i Muzeum Etnograficzne wpływa korzystnie na zainteresowanie obszarem. Aby uatrakcyjnić oraz zespolic na nowo cały obszar założenia należy powiązać funkcje, jakie pełni teren oraz nadać mu charakteru otwartego dla społeczeństwa. Przy próbie wprowadzenia terenu na nowo do tkanki miejskiej musimy pamiętać o tym, jakie funkcje ma on pełnić, i kto będzie jego głównym użytkownikiem. Ma być to bowiem teren przyjazny studentom, w którym będą mogli spędzać wolny czas.

Schemat 2. Wynik analizy kompozycyjnej.

Wytyczne projektowe:

- podkreślenie historii terenu opracowania,
- stworzenie przestrzeni artystycznej ściśle powiązanej z zabudowaniami oraz z pierwotną formą założenia,
- wytyczenie stref przeznaczonych na działalność artystyczną oraz odpoczynek,
- stworzenie przestrzeni, która będzie stwarzać możliwość obcowania ze sztuką,
- zaprojektowanie systemu eksterytorialnych przejść, które ograniczą przechodzenie przez budynek oraz będą pełnić funkcję wystawienniczą,
- wprowadzenie elementów nowoczesnych, które będą w pełni harmonizować z budynkiem Pałacu.

Koncepcja zagospodarowania terenu przy Pałacu Czapskich w Warszawie

Głównym celem koncepcji projektowej jest przywrócenie życia na całym obszarze założenia, oraz obudzenie drzemącego w nim genius loci. Teren znajduje się w bardzo atrakcyjnym miejscu i już sam brak jego zdefiniowania, wpływa na niego negatywnie. W mojej koncepcji proponuję zachowanie wyglądu założenia, podkreślenie walorów estetycznych budynku, ale też wprowadzenie nowoczesnych rozwiązań mających na celu reanimację - czyli powtórne przywrócenie do życia- całego obszaru opracowania. Moja ingerencja w teren polegać będzie na usprawnieniu komunikacji pomiędzy trzema odrębnymi terenami za pomocą stworzenia sieci eksterytorialnych korytarzy i przejść podziemnych pełniących dwie funkcje – łącznika, oraz galerii sztuki. Nie ukrywam, że są one jednym z najważniejszych elementów, przez które zamierzam zdefiniować na nowo tereny przyległe do Pałacu Czapskich. Dodatkowo wprowadziłam elementy świetlne w celu uwidocznienia elewacji budynku i podkreślenia jego walorów estetycznych. Oświetlenie będzie również pojawiać się w nawierzchni ukazując nam wytyczone 'szlaki' i ścieżki. Podjęłam się również próbę przywrócenia części dawnych nasadzeń, które przebiegały przez cały obszar, oraz podkreślić drzewa zachowane we frontowej części założenia. Jako że teren pełnił niegdyś funkcję otwartego ogrodu publicznego, postaram się przywrócić częściowo tę rolę? Moim zamiarem jest w dużej mierze stworzenie przestrzeni otwartej dla szerszego grona użytkowników, w której można będzie odpocząć, podziwiać sztukę oraz jednocześnie zostać „wciągniętym” w szeroko pojęte performance jak i stać się ich integralną częścią. Większość rozwiązań i idei projektowych nasunęła mi się głównie poprzez fakt, iż teren użytkowany jest przez Akademię Sztuk Pięknych, tak, więc sztuka powinna panować nie tylko w budynku, ale i na zewnątrz, umożliwiając młodym ludziom zaistnienie na szerszym forum. Mam nadzieję, że stworzenie otwartej galerii prac wywoła szersze zainteresowanie sztuką

oraz chęć dyskusji na jej temat, bo przecież dla każdego z nas sztuka oznacza coś całkiem innego (Majdecki, Lemieszko)

Wnioski

Koncepcja reanimacji dawnego założenia pałacowego przy Pałacu Czapskich w Warszawie została stworzona na podstawie szeregu analiz obszaru założenia. Jej główny kształt i charakter nadały przede wszystkim historyczna przeszłość terenu jak i zdefiniowana grupa społeczna, która jest z terenem najbliższej związana – studenci oraz wykładowcy Akademii Sztuk Pięknych. Wprowadzenie niecodziennych rozwiązań jak i nowoczesnych elementów na teren z tak bogatą historią nie jest łatwym zadaniem. Ma jednak na celu ożywienie terenu, który znajduje się w kulturalnym centrum Warszawy. Wprowadzenie elementów świetlnych oraz małej architektury ma zachęcić zarówno studentów jak i przechodniów do podziwiania sztuki w dość szerokim spektrum. W efekcie powstała nowa przestrzeń miejska, która pełniąc funkcję przestrzeni otwartej dla studentów. Bedzie również zapraszała artystów do wyrażenia siebie poprzez wystawianie swoich prac, wykonywanie instalacji oraz tworzenia performance'owi na świeżym powietrzu.

inż. arch. kraj. Katarzyna Kołodzińska: Architektura form wodnych

Architecture of water forms

Słowa kluczowe: fontanna, woda, przestrzeń miejska

Key words: fountain, water, urban space, public space

Abstract

The article presents the problem of absence of water in urban areas. Although water is very pervasive, it is increasingly displaced from the cities. The result of aversion to the water, in the public space is a dense network of drainage, closed and neglected fountains and a lack of drinking water fountains. This is especially noticeable in Warsaw. In the center of the metropolis there are only few places designed with water forms.

The problem could be solved by the use of various forms of fountains. Water, as a material in the landscape architecture, may give the urban space special character. Thanks to its properties, it improves physical and psychological comfort of living.

The contact with the water in the city is limited, however through the use of various forms of architecture could be greatly increased. This could give Warsaw the opportunity to gain more user-friendly quality.

Wstęp

Kształtowanie przestrzeni z udziałem form wodnych sięga już starożytności. Sztukę tą do perfekcji opanowali starożytni rzymianie – budując sieć akweduktów doprowadzających wodę do licznych fontann. Poprzez wieki, aż do dziś obiekty wodne stanowią ozdobę w krajobrazie. Woda ma także wiele właściwości, dzięki którym działa na pięć zmysłów człowieka, wpływając na niego pozytywnie.

W przestrzeni miejskiej Warszawy nie występuje wiele architektonicznych form wodnych. Dlatego ciężko określić jak dokładnie, fontanny i inne obiekty wodne wpływają na kształtowanie przestrzeni. Obserwując jednak mieszkańców miasta można postawić tezę, że jest to działanie korzystne. Formy wodne poprawiają jakoś przestrzeni, w której znajduje się człowiek. Woda korzystnie wpływa na warunki klimatyczne, przyciąga zwierzęta, latem daje ochłodę, a szum wody wpływa na nas kojąco.

Konieczne jest opracowanie wytycznych i rozwiązań projektowych, pozwalające na częstsze wprowadzanie form wodnych w przestrzeni Warszawy.

Cel pracy

Celem pracy jest sformułowanie wytycznych pozwalających na kształtowanie przestrzeni z udziałem architektonicznych form wodnych. Rozpoznanie i klasyfikacja istniejących obiektów pozwoli również, na stworzenie koncepcji układu wodnego, z wykorzystaniem modułowych elementów, wpisanego w przestrzeń miejską. W Warszawie potrzebne są obiekty wodne, pozwalające na zwiększenie komfortu użytkowania przestrzeni, których obecnie brak.

Materiały i metody

Materiałem badawczym pracy, są warszawskie architektoniczne formy wodne. Badania prowadziłam na terenie lewego brzegu Warszawy. Skupiłam się na obiektach znajdujących się w przestrzeni miejskiej. Wybrałam przykłady najbardziej charakterystyczne i jednocześnie różnorodne pod względem formy, stylu, powiązań z otoczeniem a także rozwiązań technicznych.

Praca zbiera informacja na temat architektonicznych form wodnych. Analizie poddane zostały sposoby funkcjonowania obiektów, ich powiązania z otoczeniem oraz sposób kształtowania przestrzeni miejskiej.

Poprzez opracowanie zasad kształtowania przestrzeni miejskiej z udziałem form wodnych, praca będzie miała wielu odbiorców. Zbiór informacji na temat obiektów pozwoli na zapoznanie się z różnorodnością występujących form.

Metodyka

Badania obejmowały prace terenowe i kameralne. W zakresie prac terenowych wykonałam inwentaryzację obiektów na terenie lewobrzeżnej Warszawy, wraz z jednoczesną dokumentacją fotograficzną.

W celu pozyskania danych źródłowych przeprowadziłam badania kameralne

- badania kartograficzne z wykorzystaniem zdjęć lotniczych;
- badania ikonograficzne;
- badania druków zwartych i rozproszonych na temat architektonicznych form wodnych, sposobu przeprowadzania badań i projektowania takich obiektów. Informacje pozyskałam również z stron internetowych;
- kwerenda archiwalna, niezbędna w przypadku obiektów historycznych.

Zapoznałam się także z rozwiązaniami z innych krajów w celu zrozumienia zasad kształtowania przestrzeni miejskiej z udziałem form wodnych.

Następnie przystąpiłam do wykonania analiz. W celu zbadania form architektonicznych i określenia ich rodzaju przeprowadziłam analizę form architektonicznych, przy której posłużyłam się dokumentacją fotograficzną, rysunkową i materiałami archiwalnymi. Analiza pozwala na rozpoznanie rodzaju form, występujących na terenie Warszawy obiektów oraz na ich ocenę.

Przeprowadziłam analizę kompozycji, w celu określenia sposobu wpisywania się w przestrzeń architektonicznych form wodnych. Przy wykonywaniu analizy posłużyłam się zdjęciami lotniczymi. Jednocześnie za pomocą metody JARK-WAK Bogdanowskiego ocenie poddane zostały wnętrza architektoniczne, w których znajdują się formy wodne.

Kolejno wykonałam analizę funkcjonalno – przestrzenną, na podstawie dokumentacji fotograficznej i zdjęć lotniczych, w celu określenia powiązań form z otoczeniem i rozpoznania realizowanych przez nie funkcji. By

lepiej rozpoznać połączenia obiektów z ich sąsiedztwem sporządziłam analizę widokową, wykorzystując fotografie i zdjęcia lotnicze.

W przypadku obiektów historycznych istotne było przeprowadzenie analizy historycznej na podstawie kwerendy archiwalnej, badania druków zwartych, rozproszonych i badań ikonograficznych.

By rozpoznać relacje występujących w przestrzeni miasta obiektów posłużyłam się analizą formalno – przestrzenną. Pozwoliła ona na określenie występowania i rodzaju powiązań pomiędzy poszczególnymi formami wodnymi.

Przeprowadzone analizy, pozwoliły na dokładne rozpoznanie i zbadanie istniejących obiektów, doprowadzając do sformułowania założeń projektowych.

Określenie wytycznych projektowych, pozwoliło na opracowanie koncepcji układu wodnego z wykorzystaniem architektonicznych form wodnych, na terenie Warszawy.

Wynikiem pracy jest zbiór zasad dotyczących kształtowania przestrzeni miejskiej z udziałem architektonicznych form wodnych.

Wyniki

Na terenie lewobrzeżnej Warszawy występuje wiele obiektów architektonicznych form wodnych. Inwentaryzacja i wizja lokalna, pozwoliła opracować lokalizację wraz z klasyfikacją obiektów, wśród nich rozróżnione zostały różne formy wodne, np. historyczne, multimedialne, będące elementem kompozycji, znajdujące się przy centrach handlowych, fontanny krajobrazowe oraz wodopoje.

W granicach opracowywanego terenu większość obiektów architektonicznych form wodnych, to różnego typu fontanny. Sporadycznie pojawiają się wodopoje, sztuczne zbiorniki retencyjne lub ściany wodne.

Rysunek 1 Fragment lokalizacji wraz z klasyfikacją obiektów (opracowanie: K. Kołodzińska, na podstawie zumi.pl 12.2011)

Analiza formalno – przestrzenna pozwoliła określić, że pomiędzy obiektami form wodnych brakuje powiązań. Na terenie Warszawy nie da się wyróżnić żadnego rodzaju układu tworzonego przez istniejące elementy.

Istotne było rozpoznanie form architektonicznych. Dominują fontanny o prostej formie, gdzie woda wytryskująca z dyszy wpada do basenu. Kolejnymi licznymi grupami są obiekty o wyraźnej formie rzeźbiarskiej oraz o minimalistycznej i nowoczesnej formie (często są to fontanny multimedialne). Ważną grupą są fontanny krajobrazowe, o dużej powierzchni, występujące w parkach.

Określenie roli form wodnych w kształtowaniu przestrzeni było możliwe dzięki przeprowadzonej analizie kompozycyjnej. Obiekty we wszystkich przypadkach stanowiły istotny element kompozycji – były punktem centralnym lub podkreślały osie.

Wynikiem analizy funkcjonalnej było określenie różnych funkcji pełnionych przez formy wodne. Analizowane obiekty form wodnych pełnią rolę dekoracyjną, rekreacyjną, klimatyczną i w większości, w sposób niezamierzony – kąpielową.

Analiza widokowa pozwoliła na określenie powiązań widokowych obiektów form wodnych z otoczeniem. Duża liczba fontann związana jest z osiami i otwarciami widokowymi,

Analizy pozwoliły zapoznać się, z występującymi na opracowywanym terenie, formami wodnymi. Dzięki temu możliwe jest określenie potencjału do stworzenia układu wodnego, który łączyłby istniejące obiekty.

Rysunek 2 Przykładowe obiekty (K. Kołodzińska 6.09.11)

Podsumowanie

Przeprowadzone badania pozwoliły na określenie roli architektonicznych form wodnych w kształtowaniu przestrzeni. Dzięki temu możliwe było opracowanie wytycznych do projektowania z ich udziałem.

Koncepcja będzie nawiązywać do istniejących elementów, przez co doprowadzi do powstania swego rodzaju układu wodnego. Koncepcja odpowiada na zapotrzebowanie mieszkańców nowoczesnego miasta. Centrum metropolii może być niezbyt przyjaznym miejscem do wypoczynku, szczególnie w okresie letnim gdy betonowa zabudowa „nie daje nam wytchnienia”. W takich przestrzeniach warto stosować architektoniczne formy wodne. Często pozwalają one na znaczne zwiększenie komfortu użytkowania miejsca przy minimalnym udziale powierzchni, np. wodopoje. Dodatkowo zaprojektowanie układu wodnego w centrum Warszawy, może zwrócić uwagę na problem braku powiązania miasta z Wisłą. Być może Warszawiacy przekonując się do wody ujętej w architektoniczne ramy przekonają się do naturalnej Wisły.

Wnioski

W przestrzeni miejskiej brakuje elementów wodnych. Istotne jest zwiększenie ich liczby. Dzięki temu można ukształtować wiele przestrzeni dotąd niewykorzystanych. Stosując proste rozwiązania wodę można wprowadzić na powierzchnię niezagospodarowanych ścian, murów albo posadzek. Konieczne jest wprowadzenie w przestrzeni miejskiej wodopojoów, które zajmując mało miejsca korzystnie wpływają na nią. Istniejące obiekty często przestają spełniać wymagania użytkowników – potrzebne jest ich przystosowanie.

Bibliografia:

Myga-Piątek U. (red.), *Woda w przestrzeni przyrodniczej i kulturowej*, Sosnowiec 2003,
Kłodzińska E., *Spektakl wodą malowany*, „Zieleń Miejska” nr 53, wrzesień 2011, str. 28,
Szczepańska, M., *Fontanny a rekreacyjna funkcja miasta*, „Studia Periegetica – zeszyty naukowe Dziedzictwo kulturowe, historyczne podróżowanie i współczesne aspekty turystyki”, 2010, str. 149-160,
Dudkiewicz M., *Fontanny i kaskady w założeniach ogrodowych starożytności i średniowiecza*, Teka Kom. Arch. Urb. Stud. Kragjobr, 2009

inż. arch. kraj. Katarzyna Kosik: Koncepcja zagospodarowania terenu kolonii II osiedla WSM Żoliborz w Warszawie w oparciu o ideę partycypacji społecznej.

Plan of courtyard II WSM Żoliborz in Warsaw on the basis of participatory planing.

Abstract

The article presents designing process of one of the Warsaw's neighborhood interiors, kolonia II WSM Żoliborz, on the basis of participatory planning. The result is a concept plan that is compatible with expectations and needs of the residents. Using the participatory planing tool gave a realistic view on needs considering the development of courtyard, which was esential in decision-making design process.

Key words: WSM Żoliborz, participatory planing, the local community, neighborhood

Słowa kluczowe: WSM Żoliborz, partycypacja społeczna, wspólnota lokalna, osiedle

Wstęp

W procesie projektowania najważniejszy jest użytkownik. Kształtowanie przestrzeni powinno się odbywać za jego zgodą i z jego pomocą. Pominięcie konsultacji społecznych na poszczególnych etapach projektowania generuje problemy związane z protestami mieszkańców a w skrajnych przypadkach nawet z późniejszym brakiem użytkowania przestrzeni. Wizje lokalnych społeczności są zazwyczaj realistyczne i praktyczne, jednak pozostają innowacyjne poprzez dostosowanie do indywidualnych potrzeb grupy. Rolą projektanta jest przełożenie wizji mieszkańców na realny projekt zagospodarowania miejsca. (źr. int. 1).

Materiały i Metody

Zakres merytoryczny – partycypacja społeczna

Partycypacja społeczna w projektowaniu przestrzeni w Polsce jest wymuszona ustawą o planowaniu przestrzennym z dnia 27 marca 2003 r. Charakteryzuje się etapem składania wniosków przed przystąpieniem do sporządzania projektu studium lub planu zagospodarowania. Po sporządzeniu projektu planu lub studium następuje etap wyłożenia do wglądu publicznego, z możliwością składania wniosków, odbywa się także dyskusja publiczna. Poza tym wyjątkiem ustawodawca nie zakłada konieczności konsultacji społecznych w powstawaniu projektów o charakterze lokalnym. W praktyce partycypacja społeczna jest etapem pomijanym i niechcianym. Wśród projektantów panuje niesłuszne przekonanie, że mieszkańcy będą jedynie przeszkadzać w etapie inwestycyjnym. Tymczasem właściwe zastosowanie narzędzi konsultacji społecznych powinno skutkować najbardziej optymalnymi wynikami projektowymi, ekonomicznymi i społecznymi.

Opis terenu objętego opracowaniem

Materiałem wyjściowym jest osiedle WSM Żoliborz Centralny, natomiast teren objęty opracowaniem szczegółowym znajduje się na Kolonii II. Osiedle, zbudowane w latach 20-tych XXw, zostało zaprojektowane tak, aby było samowystarczalne pod względem ekonomicznym (kotłownia, pralnie, łaźnie, ośrodek ogrodniczy) jak i socjologicznym (działalność kulturalno-oświatowa). Osiedle składało się z kolonii, czyli zespołów mieszkaniowych zgrupowanych wokół dziedzińca (Galińska 2010).

Ryc. 1 Teren WSM Żoliborz Centralny w Warszawie, teren kolonii II, opracowanie własne na podstawie www.zumi.pl (Terrain of WSM Żoliborz Centralny in Warsaw, kolonia II terrain, own work based on www.zumi.pl)

Budowę kolonii II rozpoczęto w 1927 roku według projektu Brunona Zborowskiego. Wyposażenie bloku w windę oraz taras widokowy z ławkami, stołami, czy osłonami od słońca i deszczu było dość innowacyjne jak na tamte czasy. Niestety obecnie taras widokowy jest zamknięty (Galińska 2010). Trójkątny układ kolonii II jest definiowany poprzez charakterystyczne położenie na końcu zbiegających się ulic Krasińskiego i Słowackiego w kierunku Placu Wilsona. Obecne zagospodarowanie dziedzińca jest umiarkowane w programie, prawdziwy problem stanowi aktywność mieszkańców sprowadzająca się do wykorzystywania terenu w celach wyłącznie

komunikacyjnych. Obszar dziedzina powinien służyć zacieśnianiu więzi społecznych i być miejscem wytchnienia dla mieszkańców kolonii

Metodyka

Pracę rozpoczęłam od zebrania literatury dotyczącej partycypacji społecznej oraz terenu opracowania. Pozwoliło to na zapoznanie się z tematem, na którym opiera się cała praca. Dało to również podstawy wiedzy do przeprowadzenia warsztatów z udziałem społeczności lokalnej.

W dalszej kolejności zbadano metodą percepcyjną Janusza Skalskiego poszczególne dziedziny osiedla WSM Żoliborz. Następnie dokonano analizy i oceny wartości terenu kolonii II poprzez szereg badań i warsztaty z mieszkańcami. Analiza funkcjonowania i zagospodarowania opierała się na inwentaryzacji szaty roślinnej, oszacowaniu stopnia zacienienia, określenia warunków glebowych, komunikacji oraz rodzaju i stanu nawierzchni a także powiązań widokowych terenu. Badania przeprowadzono metodami wizji lokalnej, inwentaryzacji poszczególnych elementów zagospodarowania terenu, pomiaru gleb przy pomocy kwasomierza a także zastosowaniu techniki linijki słońca. Praca z udziałem lokalnej społeczności polegała na przygotowaniu warsztatów, ich właściwym przeprowadzeniu i dyskusji wyników.

Ryc. 2 Warsztaty z mieszkańcami kolonii II, opracowanie własne 7/01/2011 Workshops with residents od Kolonia II, own work 7/01/2011

Tak przeprowadzone analizy prowadziły do określenia wytycznych projektowych do kształtowania terenu kolonii II a w efekcie do opracowania koncepcji zagospodarowania jej dziedziny. Wynikiem pracy jest opracowanie zasad projektowania przestrzeni osiedlowych z udziałem wspólnot lokalnych.

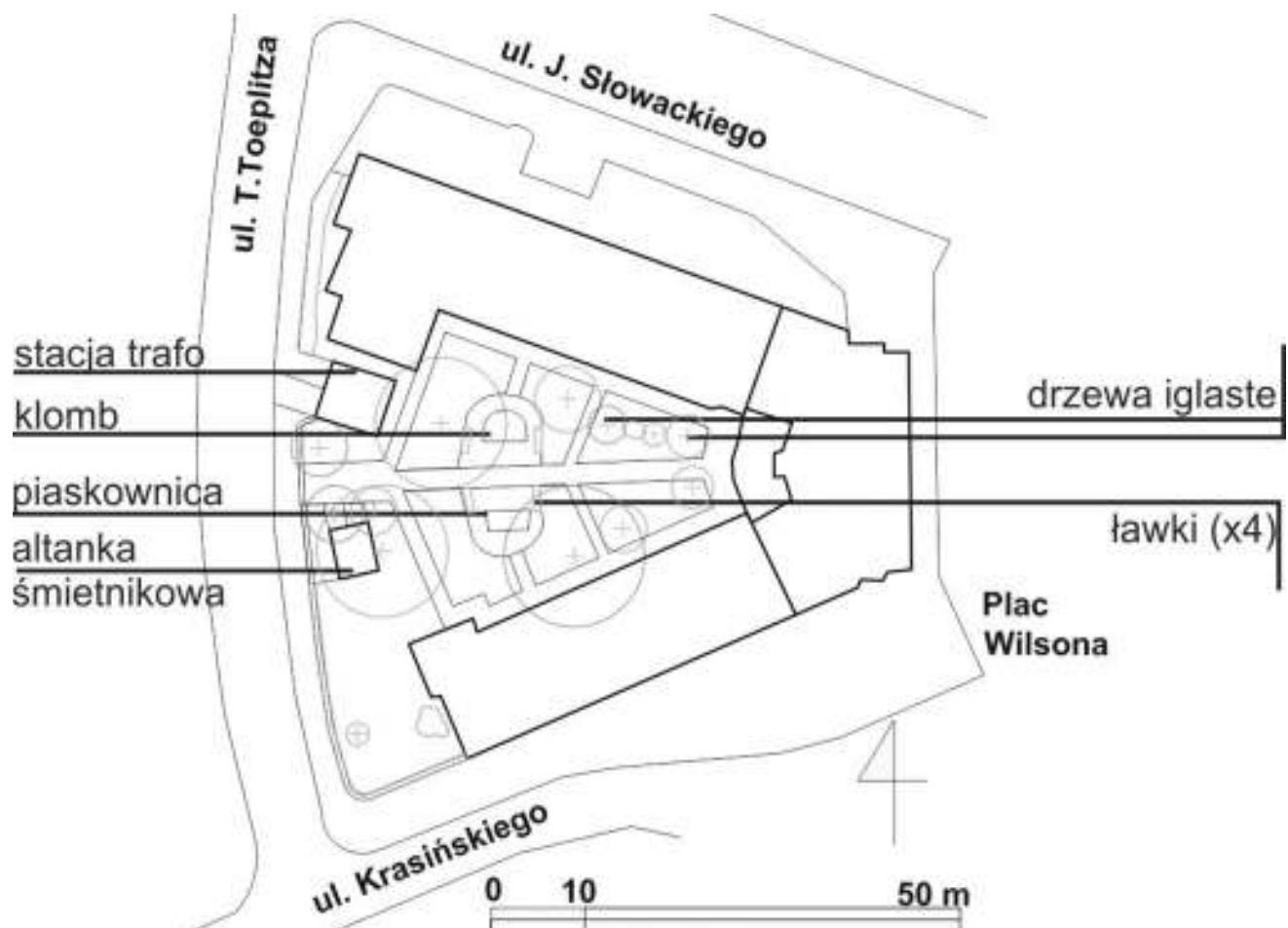
Wyniki

Na podstawie analizy literatury przedmiotu przedstawiłam słuszność idei partycypacji społecznej, a także właściwe metody projektowania z udziałem społeczności lokalnej. W Polsce ustawodawca wymusza dialog społeczny w procesie planowania przestrzennego, dlatego wymaga się, aby architekci potrafili uwzględnić apele mieszkańców w projektowaniu zagospodarowania terenu.

Teren WSM Żoliborz jest bardzo dobrze położony w tkance miasta, posiada dostęp do większości środków warszawskiej komunikacji miejskiej, w tym metra. Analizy terenu WSM Żoliborz wykazały zasadnicze różnice w zagospodarowaniu terenów kolonii wynikających z więzi społecznych mieszkańców. Pokazują również ówczesną adaptację historycznych tradycji wspólnotowych tego terenu.

Analiza terenu kolonii II wykazała, że podstawowe wyposażenie a także właściwa komunikacja wewnątrz dziedzińca jest zapewniona. Szata roślinna jest dobrym lub średnim stanie, zdecydowanie należy wzbogacić piętro krzewów i bylin. Teren jest przez większość dnia zacieniony przez budynek, jednak występuje niski procent powierzchni bezwzględnie zacienionej przez cały dzień. Kwasowość gleby utrzymuje się w przedziale 6,5-7,0 pH. Ze względów kompozycyjnych brakuje punktu charakterystycznego dla terenu kolonii, należy również wzmocnić powiązanie widokowe z kościołem św. Stanisława Kostki.

Istotnym elementem pracy było przeprowadzenie warsztatów projektowych z mieszkańcami. Uczestnicy proponowali osłonięcie elementów szpecących jak altanka śmietnikowa i stacja trafo poprzez zastosowanie pnączy. Postulowali o przywrócenie stojaka na rowery, uatrakcyjnienie ogrodzenia oraz zastosowania oświetlenia podobnego charakterem do tego z ul. Teoplitza.

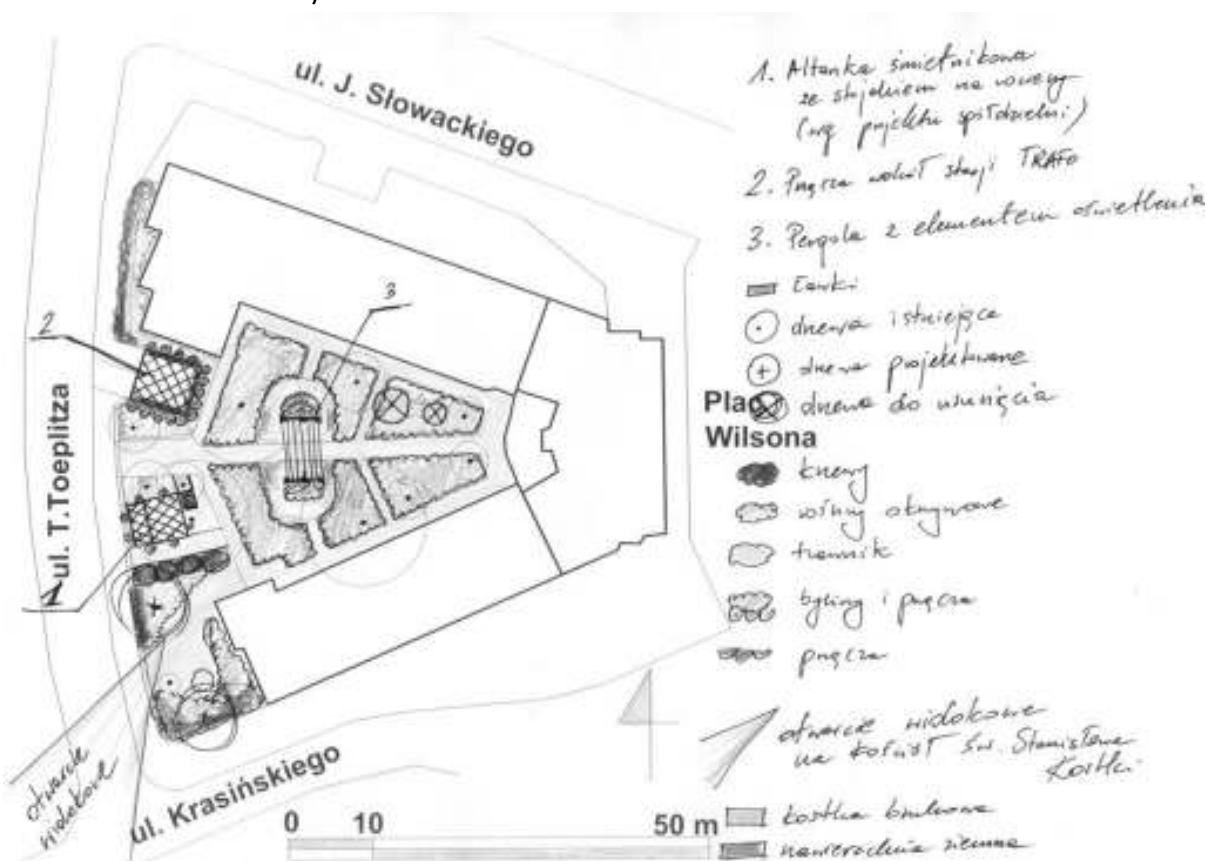
Ryc. 3 Elementy zagospodarowania dziedzińca kolonii II, opracowanie własne na podstawie mapy zasadniczej 7/01/2012 Elements of courtyard kolonia II, own work baised on lare-scale city map 7/01/2012

Mieszkańcy są emocjonalnie związani z drzewami na dziedzińcu, brakuje im natomiast pnączy, bylin i mniejszych krzewów. Problem stanowią jedynie jodła i świerk posadzone spontanicznie po okresie

świętecznym. Nie pasują do charakteru dziedzińca a w przyszłości będą kolidować z elewacją budynku, obecnie nie stanowią też elementu kulturowego np. jako drzewko ozdobne w okresie świątecznym, jednak mieszkańcy nie wiedzą do końca jak zdecydować o ich losie. Sugeruję wykorzystanie drzewek pod dekorację w okresie świątecznym lub wycinę. Na dziedzińcu potrzebny jest również punkt charakterystyczny, ożywienie nieco zaniedbanej części centralnej dziedzińca. Mieszkańcy nie byli zgodni, co do zagospodarowania terenu za altanką śmietnikową, w południowej część dziedzińca. Skoro mieszkańcy nie wykazują wyraźnej potrzeby związanej z tym miejscem za słuszne uważam pozostawienie bieżącej funkcji, uatrakcyjnając teren jedynie dodatkowymi roślinami. Warsztaty projektowe z udziałem mieszkańców były kluczowe w procesie wykonywania koncepcji zagospodarowania terenu kolonii II. Wykazały potrzeby mieszkańców, większość postulatów wykorzystałam podczas opracowania koncepcji.

Opis koncepcji

Koncepcja zakłada obsadzenie pnączami stacji trafo a także projektowanej przez spółdzielnię altanki śmietnikowej, a także ogólne wzbogacenie terenu kolonii o byliny i krzewy. Rozwija otwarcie widokowe na kościół Św. Stanisława Kostki. Istotne jest także wprowadzenie elementu centralnego w postaci pergoli z elementami oświetleniowymi.

Ryc. 4 Szkic koncepcji zagospodarowania dziedzińca kolonii II, opracowanie własne 7/01/2011 Concept plan sketch of kolonia II courtyard, own work 7/01/2011

Ryc. 5 Propozycja podświetlonej pergoli w punkcie centralnym dziedzińca, opracowanie własne 7/01/2012
 Proposition of lightend pergola in central point of the courtyard, own work, 7/01/2012

Podsumowanie

Współpracę z mieszkańcami należy traktować jako najpotrzebniejsze źródło informacji o danym terenie. Mieszkańcy są bieżącymi użytkownikami terenu i najlepiej znają jego wady i zalety. Brak chęci współpracy z lokalną społecznością utrudnia proces projektowy a także realizację inwestycji. Niezadowolenie najważniejszych użytkowników terenu może powodować protesty i a w skrajnych przypadkach akty wandalizmu. Dzięki zastosowaniu partycypacji społecznej w mojej pracy udało mi się podjąć walkę ze stereotypem szablonowego traktowania terenu osiedli. Stosowanie za wszelką cenę standardowych rozwiązań projektowych, na przykład placów zabaw czy trzepaków, mogą się nie sprawdzać i należy wprowadzać poprawkę związaną z użytkownikiem.

Bibliografia

Galińska A., 2010, praca magisterska: *Rewitalizacja osiedla WSM Żoliborz Centralny* w Warszawie ze szczególnym uwzględnieniem parku im. Żołnierzy „Żywiciela” , Warszawa Źródło internetowe 1: <http://www.pps.org/articles/11principles/>, dostęp 31.10.2011

inż. arch. kraj. Natalia Lenart: Tereny poprzemysłowe jako miejska przestrzeń publiczna na przykładzie terenów Gazowni w Warszawie

Brownfields areas as urban public space for the example Warsaw Gasworks sites.

Abstract

In the following work present the problem of the use of brownfield sites as urban public spaces for the example of the former Gasworks sites in Warsaw.

The work consists of five parts. The first part is an introduction indicating the purpose, scope and thesis of work, and describe the materials and methods used to compile this report. The second part is a presentation of the literature about my work's problem.

The third part is devoted to the analysis of the present state of the former Gasworks sites in Warsaw. I made the analysis: history, environment, communication links, functional - spatial, composition, natural and social.

The fourth part is the conceptual design of areas Gasworks in which I included into the analysis made earlier. A literature review has helped me in creating the space, which again is used as an urban public space and receives a new social, cultural and aesthetic functions.

The last, fifth part includes summary, conclusions and bibliography.

Keywords: architecture of brownfields, brownfields areas, urban space, public space

Materiały i metody badawcze

Celem niniejszej pracy jest:

- -przedstawienie sposobów wykorzystania i zagospodarowania nieużytkowanych już terenów poprzemysłowych w miastach,
- -przedstawienie możliwości nadawania nowych funkcji terenom zdegradowanym i pofabrycznym,
- -projekt koncepcyjny zagospodarowania terenów przy dawnej Gazowni w Warszawie .

Sporządzenie pracy rozpocząłam od wyboru terenu opracowania oraz ustalenia celu, zakresu i tezy pracy.

Kolejnym etapem były badania kameralne, w tym badania kartograficzne oraz badania druków zwartych i rozproszonych. Analiza map zasadniczych, zdjęć lotniczych i map historycznych pozwoliła mi na zapoznanie się z terenem dawnej Gazowni oraz z jej najbliższym otoczeniem. Badania druków zwartych i rozproszonych opierała się głównie na wyborze książek i artykułów m. in. na temat historii przekształceń terenów poprzemysłowych, możliwości wprowadzaniu nowych funkcji dla obszarów silnie zdegradowanych oraz identyfikacji i analizy czynników wpływających na wartość obiektów poprzemysłowych. Przegląd literatury przybliżył mi problem opracowania i ułatwił wyciągnięcie wniosków, na których opierała się moja dalsza praca.

Następnym etapem były badania terenowe. Przeprowadziłam wizję lokalną i dokładną obserwację badanego obszaru w celu zanotowania jego najważniejszych cech, charakteru i pełniacej dotychczas funkcji. Wykonałam dokładną inwentaryzację terenu i inwentaryzację dendrologiczną istniejącej zieleni. Pomiarów terenowych i wysokościowych oraz występowanie elementów małej architektury przeniosłam na mapę zasadniczą. Spis gatunków występujących na terenie Gazowni spisałam w formie tabeli. Sporządziłam również dokumentację fotograficzną, a także rysunki i szkice perspektywiczne.

Badania kameralne i badania terenowe posłużyły mi do przygotowania analiz: historycznej, otoczenia, powiązań komunikacyjnych, funkcjonalno-przestrzennej, kompozycyjnej, przyrodniczej i społecznej. Analizę historyczną wykonałam przy pomocy badania druków zwartych oraz badaniu kartograficznym i ikonograficznym w celu ukazaniu przemian w danym krajobrazie od momentu powstania Gazowni w 1888 r. Analizę otoczenia przeprowadziłam, aby zapoznać się z bliższym i dalszym sąsiedztwem badanego terenu, dzięki badaniom kartograficznym i badaniom terenowym. Analizę powiązań komunikacyjnych wykonałam metodą badań kartograficznych i badań terenowych, w celu ukazania aktualnego układu komunikacji, głównych dróg jezdnych, pieszych, występowania parkingów oraz miejsc trudno dostępnych. Analizę funkcjonalno-przestrzenną wykonana została metodą JARK - WAK wg Bogdanowskiego¹⁵⁰, w której przedstawiłam rozmieszczenie obiektów znajdujących się w bliskim otoczeniu Gazowni, spełniających poszczególne funkcje, między innymi: mieszkalną, usługową i komunikacyjną. Kolejną analizą była analiza kompozycyjna, wskazująca występowanie obiektów charakterystycznych dla danego obszaru, wewnątrz oraz zasady, według których zostały uporządkowane formy przestrzenne. Do określenia tych elementów wykorzystałam metodę analizy percepcyjnej Janusza Skalskiego¹⁵¹. Ważne w sporządzeniu analizy kompozycyjnej były również: inwentaryzacja terenu, wizja lokalna, zdjęcia lotnicze i dokumentacja fotograficzna. W analizie przyrodniczej wyznaczyłam występowanie cennych elementów przyrody żywej i nieożywionej oraz przedstawiłam istniejący układ roślinności. Wykorzystałam tu wcześniej wykonaną inwentaryzację dendrologiczną, tabele i plany. Analiza społeczna przedstawia preferencje i oczekiwania obecnych użytkowników badanego obiektu. Do sporządzenia tej analizy przeprowadziłam wywiady i sondaże z użytkownikami terenów Gazowni oraz z mieszkańcami jego najbliższego otoczenia.

Na podstawie sporządzonych analiz opracowałam wytyczne do projektu.

Następnym etapem pracy był projekt koncepcyjny dla terenu dawnej Gazowni, zawierającego rozwiązania techniczne zgodne z wytycznymi, dobór gatunkowy roślin oraz dobór małej architektury właściwej dla założenia projektowego i jego funkcji.

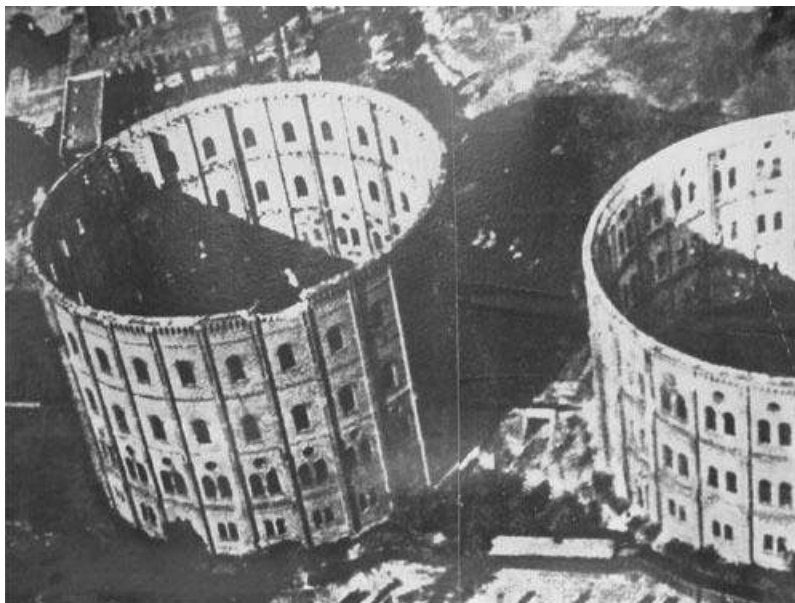
Ostatnim etapem było podsumowanie pracy i przedstawienie wniosków wynikających z opracowania.

Analiza historyczna

Zakłady Gazowni zostały wybudowane w 1888 r. jako drugi taki obiekt w Warszawie, który wkrótce stał się głównym zakładem obsługującym miasto. Stanowiły wówczas własność Towarzystwa Dessauskiego, jednak po zaistniałym sporze między Magistratem Warszawskim a Towarzystwem, zakłady przechodzą pod własność państwa od 1929 r. Podczas II wojny światowej Gazownia jest częstym obiektem bombardowań, co doprowadziło do zniszczenia wielu budynków całego zakładu. W czasie Powstania jej tereny były schronieniem dla mieszkańców Warszawy, a gaz nadal produkowano i wysyłano na miasto. 22 września 1944 r. rozkazano unieruchomienie zakładu, a pracownicy wraz z rodzinami zostali wywiezieni z Warszawy. Pozostała grupa 30 pracowników została zatrzymana do obsługi pomp i kotłów gazowych, które były wykorzystane w łaźni i komorze dezynfekcyjnej zorganizowanej przez Niemców, którzy zdemontowali i wywieźli urządzenia Gazowni. Część wyposażenia, jak biblioteka, została ukryta przez Polaków.

¹⁵⁰ Bogdanowski J., *Metoda jednostek i wnętrz architektonicznych – krajobrazowych w studiach i projektowaniu*, Warszawa 1999

¹⁵¹ Skalski J., *Analiza percepcyjna krajobrazu jako działanie twórcze inicjujące proces projektowania*, Wydawnictwo SGGW, Warszawa 2007

Ryc. 1. Widok na Rotundy Gazowe, rok 1939 (Gazownia Warszawska, Internetowy Magazyn Geotechniczny, http://www.geotekst.pl/artykuly/historia/gazownia_warszawska, (06.11.2011).

W końcu XX wieku na pozostałościach dawnej konstrukcji budowlanej powstaje między innymi budynek Centrum Krajowej Dyspozycji Gazu, budynek Muzeum Gazownictwa, natomiast w innych budynkach mają swoją siedzibę różne firmy. Dziś cały obiekt jest własnością firmy Polskie Górnictwo Naftowe i Gazownictwo SA w Warszawie.¹⁵²

Analiza otoczenia

Teren Gazowni zlokalizowany jest na Woli, niedaleko centrum Warszawy oraz jednej z ważniejszych ulic miasta: Alei Jerozolimskich. W jego najbliższym otoczeniu znajduje się Skwer Pawełka, co ma pozytywny wpływ na estetykę otoczenia, oraz hale EXPO XXI, w których odbywają się różne targi, ściągając tym samym wielu odwiedzających. Niedaleko Gazowni znajduje się ważny punkt komunikacyjny, teren Dworca Zachodniego PKP i PKS. W dalszym otoczeniu znajdują się obiekty mające znaczenie kulturowe i społeczne, m. in.: Cmentarz Wolski Prawosławny, Muzeum Powstania Warszawskiego, Muzeum Kolejnictwa i Muzeum Woli.

Analiza powiązań komunikacyjnych

Badany obszar zlokalizowany jest między ulicą Kasprzaka, Bema, Prądzyńskiego i Brylowską, niedaleko skrzyżowania ulicy Kasprzaka z Aleją Prymasa Tysiąclecia, sąsiaduje z terenem Dworca Zachodniego PKP i PKS. W najbliższym otoczeniu znajduje się 9 przystanków, a w przyszłości planuje się budowę przystanku II linii metra, na skrzyżowaniu ulicy Brylowskiej z ulicą Kasprzaka. Obszar opracowania jest dobrze skomunikowany, znajdują się w nim drogi pieszo-jezdne oraz parkingi dla pracowników istniejących biur. Drogi utrzymane są w dobrym stanie oraz występuje wystarczająca ilość miejsc parkingowych.

¹⁵² Gazownia Warszawska, Internetowy Magazyn Geotechniczny, http://www.geotekst.pl/artykuly/historia/gazownia_warszawska, (06.11.2011).

Rys. 1. Analiza powiązań komunikacyjnych terenów Gazowni z otoczeniem (Lenart, 2011)

Analiza funkcjonalno – przestrzenna

Obszar Gazowni to tereny zabudowy usługowej, w budynkach mieszczą się liczne biura i mają w nich swoją siedzibę firmy, między innymi Polskie Górnictwo Naftowe i Gazownictwo SA, będąc jednocześnie właścicielem całego terenu. Znaczącym obiektem jest tu Muzeum Gazownictwa spełniające funkcję kulturową, społeczną i historyczną. W najbliższym sąsiedztwie znajdują się tereny zielone: Skwer Pawełka, oraz dalej oddalony Park im. Szymańskiego. Wzdłuż ulicy Kasprzaka występują tereny zabudowy mieszkaniowej, natomiast w większości otoczenie Gazowni jest terenem zabudowy usługowej.

Analiza kompozycyjna

Na terenie objętym opracowaniem istnieje chaotyczna zabudowa, nie jest zauważalny wyraźny układ urbanistyczny oraz brak jest powiązań widokowych z otoczeniem, jedynie takie powiązania widać z wnętrza budynków. Występują liczne wnętrza architektoniczne oraz dominanty krajobrazowe: dwie Rotundy Gazowe i Wieża.

Ryc. 2. Wieża ciśnienia (Internetowa Encyklopedia, Wikipedia, http://pl.wikipedia.org/wiki/Plik:Gazownia_Warszawska3.jpg, (06.11.2011).

Ryc. 3. Rotunda Gazowa (Blog Uwaga Zabytek!, <http://blog.zw.com.pl/zabytki/2010/05/27/wizyta-w-gazowni-warszawskiej/>, (06.11.2011).

Analiza przyrodnicza

Zieleń występująca na obszarze opracowania jest w większości uporządkowana i utrzymana w dobrym stanie. Występują szpalery drzew, aleje oraz rabaty z krzew liściastych i iglastych. Teren przy Rotundach jest nieatrakcyjny pod względem nasadzeń, znajdująca się tam zieleń jest spontaniczna i zaniedbana. Bliskimi terenami zieleni uporządkowanej jest sąsiadujący z terenem opracowania Skwer Pawełka i Park im. Szymańskiego.

Analiza społeczna

Teren jest częstym miejscem odwiedzin ze względu na swoje położenie w pobliżu hali EXPO XXI oraz znajdujące się na obszarze opracowania Muzeum Gazownictwa. Są one odbierane pozytywnie przez większość mieszkańców najbliższego otoczenia. Tereny znajdujące się przy Rotundach Gazowych są niedostępne, co powoduje spadek atrakcyjności tych obiektów. Obszar ten jest również miejscem niebezpiecznym, szczególnie nocą, co zniechęca do odwiedzin mieszkańców.

Wytyczne projektowe

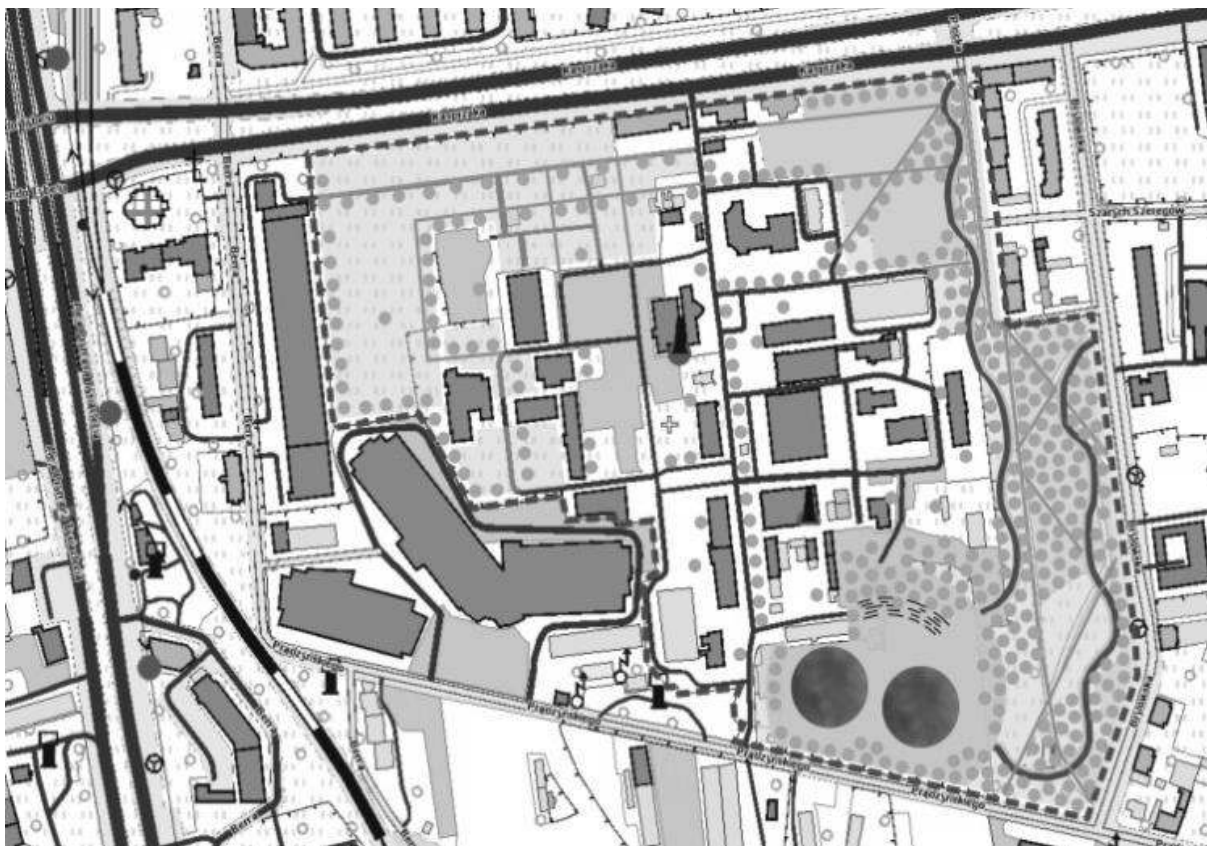
Przed rozpoczęciem pracy nad koncepcją ustaliłam wytyczne projektowe:

- zachowanie pierwotnej formy budynków i ich industrialnego charakteru
- stworzenie przestrzeni harmonizującej z otoczeniem Gazowni i jej najbliższym sąsiedztwem
- ustalenie bogatego programu użytkowego dla nowej przestrzeni, która spowoduje większe zainteresowanie i ożywienie społeczne na tym terenie
- stworzenie przestrzeni miejskiej, która będzie odpowiednia dla każdego i przyczyni się do integracji społeczeństwa
- zaprojektowanie przestrzeni lub elementu łączącej, występujące w bliskim otoczeniu, takie obiekty jak Muzeum Warszawskie i Muzeum Kolejnictwa
- wprowadzenie elementów wprowadzających do danej przestrzeni oraz elementów ożywiających i podkreślających przemysłowy charakter opracowywanego terenu
- zaplanowanie lepszej komunikacji pieszej na terenie Gazowni

Koncepcja zagospodarowania terenu dawnej Gazowni w Warszawie

Koncepcja zagospodarowania w pierwszej kolejności ma za zadanie ożywienie kulturalne i społeczne na tym terenie. Zachowałam industrialny charakter budynków Gazowni nie ingerując w ich formę i wygląd. Na terenie, gdzie znajdują się funkcjonujące obecnie obiekty PGNiG, ograniczyłam się jedynie do poprawy komunikacji pieszej oraz lokalizacji nowych parkingów i zmiany kształtów starych oraz zaprojektowania nasadzeń. Budynki historyczne jak Muzeum Gazownictwa, Wieża oraz charakterystyczne kominy zostały podświetlone. Rotundy Gazowe, ze względu na swe walory architektoniczne, potraktowałam jako element skupiający główną uwagę i

będący równocześnie centralnym punktem spotkań. W jej wnętrzu zaprojektowałam miejsce kulturalne, w którym mogłyby się odbywać spektakle teatralne, przedstawienia artystyczne czy też wystawy sztuki nowoczesnej i tymczasowe wernisaże o różnej tematyce. W środku Rotund zaplanowałam iluminacje świetlną będącą swego rodzaju przedstawieniem świetlnym dzięki zmieniającej się barwie, szybkością i intensywnością. Widoczna będzie przede wszystkim od zewnątrz i będzie elementem skłaniającym przechodnia do zobaczenia tego co jest w jej wnętrzu.

Rys. 2. Koncepcja zagospodarowania terenów Gazowni w Warszawie (Lenart, 2011)

Otoczenie Rotund Gazowych stanowić będzie plac z ławkami ustawionymi na planie okręgów, których środek znajduje się w punkcie wejścia do jednej z nich. Przestrzeń ta może być wykorzystana przez odwiedzających jako miejsce spotkań towarzyskich oraz podziwiania zmieniającej się iluminacji okrągłych budynków. Będzie również miejscem kina letniego lub przedstawień plenerowych w sezonie ciepłym. Do centralnego miejsca prowadzić będzie podświetlona ścieżka wzdłuż Skweru Pawełka i ulicy Krzyżanowskiego. W ścieżce będą pojawiały się spontanicznie otwory, w których zasadzone zostaną rośliny. Przyciągającym uwagę elementem w tym terenie będzie zaprojektowany park edukacyjny i historyczny na terenie Skweru Pawełka. Będą się tam pojawiać elementy mające związek z techniką i nauką dawnej i współczesnej Polski. Cała mała architektura występująca w projektowanej przestrzeni będzie miała charakter industrialny, wykonane z materiałów pochodzących z recyklingu. Nasadzenia będą stanowiły rośliny, które oprócz ładnego wyglądu, będą również spełniać ważną rolę w oczyszczaniu powietrza z zanieczyszczeń, czyli tzw. fitoremediatory.

Wnioski

Koncepcja zagospodarowania terenów Gazowni w Warszawie powstała dzięki wnikliwej analizie stanu obecnego tego obszaru, a przede wszystkim analizie potrzeb jej przyszłych użytkowników. Zapoznanie się z już zaprojektowanymi terenami poprzemysłowymi w Polsce i na świecie przybliżył mi badany problem i pomógł mi w jego zrozumieniu. W przegląd literatury, związanej z tematem pracy, ukazano różne sposoby zagospodarowywania terenów pofabrycznych oraz możliwości jakie daje nam projektowanie tych miejsc. Zachowując ich industrialny charakter jednocześnie możemy nadawać im nowe funkcje i zmieniać ich

dotychczasowe przeznaczenie, powodując że tereny przemysłowe stają się miejscem atrakcyjnym nie tylko ze względów estetycznych ale i społecznych, kulturowych oraz turystycznych. Niegdyś nie użytkowane i zapomniane tereny, dzięki nowym funkcjom czy też wprowadzeniu zaprojektowanej małej architektury są punktem spotkań towarzyskich, wydarzeń artystycznych czy też miejscem reprezentującym dane otoczenie. Takie tereny zdecydowanie podnoszą jakość naszego życia, podwyższają estetykę miasta i uświadamiają nam konieczność wykorzystania oraz przekształcania obszarów przemysłowych na miejskie przestrzenie publiczne.

inż. arch. kraj. Ewa Łęczewska: Wskazania do projektowania ośrodków hipoterapii na przykładzie koncepcji zagospodarowania ośrodka hipoterapii w Czarnym Lesie k/ Góry Kalwarii

Streszczenie

Całość przeprowadzonych badań nad opracowaniem wytycznych do projektowania ośrodków hipoterapii została podzielona na dwa etapy. Pierwszym, było poznanie zasad specjalistycznej metody rehabilitacyjnej, hipoterapii, wyposażenia niezbędnego do jej prowadzenia oraz potrzeb specyficznego użytkownika jakim są osoby niepełnosprawne i konie. Doprowadziło to do sformułowania ogólnego modelu rozwiązań niezbędnych do prawidłowego funkcjonowania wszystkich ośrodków hipoterapeutycznych. W drugim etapie, biorąc pod uwagę iż każdy tego typu ośrodek jest inny, działa na odmiennych zasadach i posiada swój niepowtarzalny charakter miejsca, autorka postanowiła opracowane wcześniej wytyczne zastosować na realnym przykładzie powstającego ośrodka hipoterapii w Czarnym Lesie.

Abstract

Research of guidelines for the design of hippotherapy centers has been divided into two stages. The first was to learn the principles of specialist rehabilitation methods of hippotherapy, the equipment necessary for its conduct and the specific needs of the user which are people with disabilities and horses. This led to the formulation of a general model of solutions necessary for the proper functioning of all hippotherapy centers. In the second stage, in which was consider that every of this type of center is different, operates on different principles, and has its own unique character of the place, author decided to apply the guidelines previously developed for a real example of the hippotherapy center in Czarny Las.

Wprowadzenie

Hipoterapia jest to ukierunkowane działanie terapeutyczne mające służyć poprawie funkcjonowania człowieka w sferach fizycznej, emocjonalnej, poznawczej i/lub społecznej, podczas którego, specjalnie przygotowany koń, stanowi integralną część procesu terapeutycznego. W prawidłowo prowadzonej hipoterapii elementy lecznicze, edukacyjne, wychowawcze, rekreacyjne i sportowe wzajemnie się przenikają w zależności od potrzeb i możliwości usprawnianej osoby.

Obecnie coraz więcej małych dzieci posiada dysfunkcje a zapotrzebowanie na ośrodki rehabilitacyjne rośnie. By jak najlepiej wpływać na zdrowie psychofizyczne pacjentów korzystających z hipoterapii oraz na pozytywne oddziaływanie metod rehabilitacyjnych mogących z powodzeniem być realizowane w tychże ośrodkach, potrzebna jest dobrze zaprojektowana i funkcjonalna infrastruktura dostosowana do indywidualnych potrzeb specyficznej grupy użytkowników. Opracowanie wytycznych projektowych oraz wykorzystanie ich w koncepcji zagospodarowania ośrodka w Czarnym Lesie może być z powodzeniem wykorzystane w kształtowaniu terenów o podobnym charakterze to jest w ośrodkach hipoterapeutycznych i rehabilitacyjnych.

Materiały i metody

1 etap badań nad opracowaniem wytycznych przeprowadzony został w celu zebrania informacji poprzez kwerendę literatury przedmiotu co przybliżyło istotę metody rehabilitacyjnej jaką jest hipoterapia. Została opisane jej historia, przebieg zajęć, użytkownicy korzystający z tego typu ośrodków oraz zasady projektowania ośrodków jeździeckich oraz miejsc dla niepełnosprawnych.

Następnym etapem badań była analiza porównawcza najlepiej funkcjonujących ośrodków hipoterapeutycznych w Polsce. Opisanych i porównanych zostało 5 ośrodków wybranych na podstawie rocznych raportów z działalności ośrodków oraz obiektywnej opinii Pani Anny Strumińskiej prezesa Fundacji Hipoterapia sprawującej patronat nad ośrodkami hipoterapii w Polsce. Wybrane ośrodki przeanalizowane zostały min w następujących kategoriach: formy prowadzenia zajęć, niezbędnego do ich wykonywania wyposażenia i pacjentów z nich korzystających. Innych form rehabilitacji, warsztatów lub

impresz okolicznościowych odbywających się na terenie ośrodka. Oraz szczegółowego wyposażenia ośrodka (tu takie kategorie jak: nawierzchnia, oświetlenie, wyposażenie dla koni oraz dla użytkowników) Całość analizy porównawczej pozwoliła na zaobserwowanie powtarzających się dobrych oraz złych rozwiązań projektowych, do szczegółowego poznania funkcjonowania ośrodków hipoterapii oraz na wyciągnięcie ciekawych wniosków.

1 etap formułowania ogólnych wytycznych stał się podstawą do dalszej pracy jaką była zastosowanie owych wytycznych na realnym przykładzie powstającego ośrodka hipoterapii w Czarnym Lesie.

Prace nad tym etapem rozpoczęto poprzez rozpoznanie terenu opracowania, dokumentację fotograficzną i rysunkową. Następnie przeprowadzona została metoda psychokartografii Petera Goulda. W badaniu wzięło udział 10 dzieci niepełnosprawnych, które we wrześniu 2010 roku brały udział w zajęciach hipoterapii prowadzonych na terenie ośrodka w Czarnym Lesie, oraz 20 dorosłych osób nie biorących udziału w zajęciach lecz będących jego użytkownikami. Badanie to miało na celu zlokalizowanie miejsc problemowych o negatywnym odbiorze oraz miejsc uważanych za pozytywne. Pozwoliło również na osobisty kontakt z przyszłymi użytkownikami obiektu oraz na zebranie ich spostrzeżeń i opinii.

Ustosunkowując się do charakteru terenu, na którym położony jest ośrodek w czarnym lesie autorka postanowiła przeprowadzić badanie metoda zdjęć fitosocjologicznych Braun-Blanqueta – służąca badaniu zbiorowiska roślinnego występującego na i w sąsiedztwie terenu opracowania. Badanie to zostało przeprowadzone w celu ustalenia składu gatunkowego przyszłych nasadzeń zastosowanych na terenie opracowania. Zostały opracowane 3 zdjęcia fitosocjologiczne: łąki regularnie koszonej, starodrzewu sosnowego oraz zagajnika brzozy brodawkowatej. Określono szczegółowy skład gatunkowy roślinności występującej na wyznaczonym terenie zdjęcia oraz ustalono rodzaj badanego zbiorowiska.

Wyniki analiz

Po przeprowadzeniu analizy porównawczej ośrodków hipoterapii wbrew postawionej przez autorkę hipotezie iż w większości ośrodków hipoterapia ogranicza się tylko do jazdy na koniu lub przebywania w jego towarzystwie, nie traktuje jej holistycznie, . co trzeba zauważyć wszystkie odwiedzone przez autorkę ośrodki są częścią większego kompleksu rehabilitacyjnego lub ośrodka jeździeckiego, nie stanowią osobnych obiektów jak to będzie miało miejsce w ośrodku w Czarnym Lesie. Mimo iż każdy z nich jest odmienny stara się dawać pacjentom jak najwięcej nie ograniczając zajęć tylko do hipoterapii, każdy z nich posiada dodatkowe wyposażenie urozmaicające program ośrodka, są to min sale rehabilitacyjne, wiaty na organizacje ognisk,

ogrody, etc. Organizowane jest wiele imprez okolicznościowych mających na celu integrację dzieci niepełnosprawnych z innymi dziećmi, warsztaty, kuligi, czy różnego rodzaju zawody. Pozytywnym zaskoczeniem było to iż do jednego z odwiedzonych ośrodków (ośrodek hipoterapii w Zakładzie dla Niewidomych w Laskach) co jakiś czas przyjeżdżają pracownicy warszawskich firm na zorganizowane wyjazdy integracyjne w trakcie których pracują społecznie na rzecz dzieci niepełnosprawnych np. malując stajnie, czy naprawiając padoki.

Poniżej przedstawiono przykładową tabelę opisującą zajęcia hipoterapii prowadzone w Centrum Rehabilitacji, Edukacji i Opieki TPD „Helenów”

Użytkownicy	Typ schorzenia	Forma hipoterapii	Opis zajęć
Użytkowników ośrodka hipoterapii tworzą 2 grupy pacjentów: Osoby korzystające z innych form rehabilitacji Ośrodka w Helenowie, pacjenci mieszkający w internacie, oraz uczęszczający do podległych ośrodkowi szkół (wszystkie poziomy nauczania) specjalnych. Drugą grupę stanowią pacjenci spoza ośrodka w Helenowie	Głównie OUN MPDz Niepełnosprawn ość sprzężona Autyzm Zespół asperga ADHD Zespół Downa Zespół Wiliamsa Zespół kruchego chromosomu X Upośledzenia umysłowe Skoliozy	Fizjoterapia a) neurofunkcjonaln a b) fizjologiczna Psychopedagogiczna jazda konna Terapia kontaktem z koniem Zajęcia sportowe” a) parauciecznienie sportowe b) woltyżerka rekreacyjna c) powrozenie dla niepełnosprawnych	Zajęcia rehabilitacyjne odbywają się od poniedziałku do piątku W weekend prowadzone są lekcje rekreacyjnej jazdy konnej Zajęcia hipoterapii trwają 30 min W zależności od pacjenta są to zajęcia w stajni, na ujeżdżalni lub/i spacer po wyznaczonych trasach na terenie lasu (spacer nie trwa więcej niż 25 min) Jazdy rekreacyjne trwają 45 min
Dorośli Są to osoby między 18-25 rokiem życia Licealiści szkoły specjalnej Członkowie klubu absolwenta	j.w wszystkie typy schorzeń	j.w	j.w zajęcia dla dzieci i dla dorosłych są tożsame

Tab.1 zajęcia hipoterapii w Centrum Rehabilitacji, Edukacji i Opieki TPD „Helenów”

(opracowała E. Łęczewska)

Ośrodek hipoterapii w Czarnym Lesie

Ośrodek powstał we wrześniu 2010 roku, wtedy właśnie Stowarzyszenie „Podaj Rękę” patronujące ośrodkowi otrzymało dofinansowanie zajęć dla dzieci ze spektrum autyzmu. Pozwoliło to na prowadzenie regularnych zajęć do końca 2010 roku. Od początku powstania ośrodka jego charakter miał nieco odbiegać od innych ośrodków tego typu. Podstawową różnicą mają być niskie koszty udziału w zajęciach, aby mogły na nie uczęszczać także dzieci z rodzin w trudnej sytuacji materialnej. Obecnie Czarny Las to 1.5 ha odrolnionego pola położonego we wsi o tej samej nazwie niedaleko Góry Kalwarii. Graniczy on bezpośrednio w drogą wojewódzką a w odległości 1 km od granicy terenu opracowania znajduje się stacja kolejowa ułatwiająca komunikację z Górą Kalwarią i Warszawą. Na samym terenie opracowania nie występuje roślinność wysoka, całość zajmuje łąka regularnie koszona, natomiast w najbliższym sąsiedztwie występuje starodrzew boru

sosnowego, zagajnik z nasadzeniami brzozy brodawkowatej oraz pola uprawne. Dzięki pracy oraz chęci niesienia bezinteresownej pomocy udało się wyposażyć ośrodek w infrastrukturę niezbędną do prowadzenia zajęć w tym: padoki, wiatę, garaż, toaletę, studnię. Warto podkreślić iż teren charakteryzuje się niezwykle malowniczością i niepowtarzalnym charakterem. Posiada on z jednej strony urokliwe otwarcia widokowe dające komfort dalekiego patrzenia, z drugiej zaś uczucie kameralności dzięki pionowym ścianom starodrzewów i zagajników.

Zdjęcia ośrodka hipoterapii w Czarnym Lesie (fot. E. Łęczewska, jesień 2011)

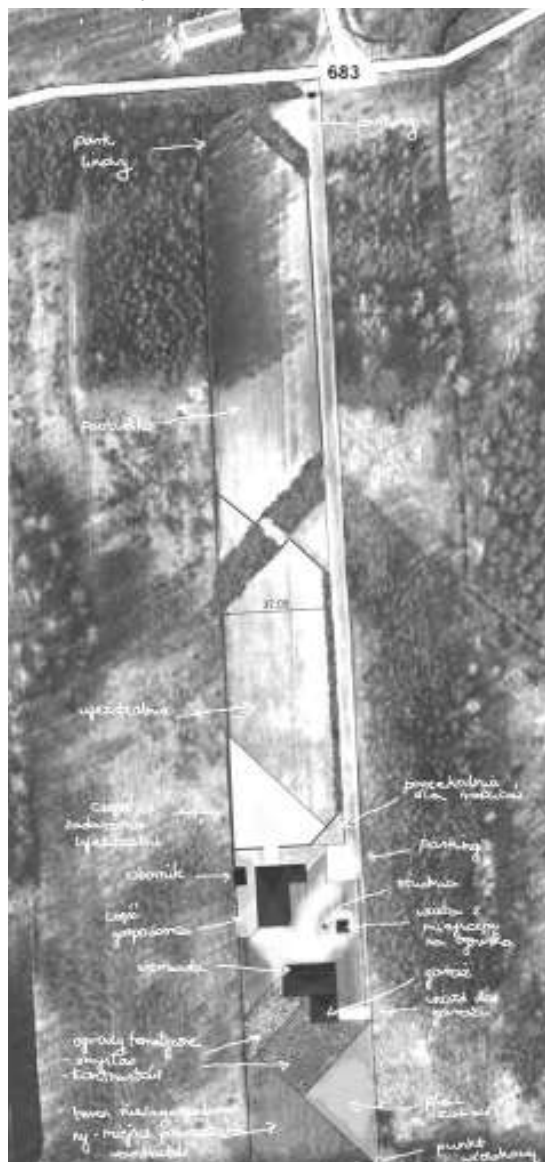
Właściciele chcą stworzyć tu miejsce, w którym użytkownicy będą się dobrze czuli, gdzie każdy będzie mógł odpocząć, popracować, czy zrealizować własny pomysł na warsztaty.

W trakcie przeprowadzania badania metodą psychokartografii Petera Goulda okazało się iż negatywnie odbierana jest północna część terenu opracowania poprzez jej duże zacienienie oraz bliskość ruchliwej drogi, chociaż dzieci wykazały zainteresowanie starodrzewem sosnowym znajdującym się w tej części terenu, opisując je jako las „Baby Jagi”, dorośli zaś wykazali chęć osłonięcia północnej części od drogi w celu zmniejszenia hałasu. Miejscem uznanym jako pozytywne, budzące sympatie i bezpieczeństwo jest południowa część opracowania dzięki szerokiemu otwarciu widokowemu na okoliczne pola uprawne oraz obecnością rowu melioracyjnego który jest ciekawym akcentem przyciągającym zarówno dzieci jak i dorosłych. W dalszej rozmowie dzieci wykazały żywą chęć lokalizacji placu zabaw na terenie ośrodka natomiast dorośli zainteresowani byli zadaszonym miejscem na grilla czy ognisko.

Opis koncepcji

Koncepcja zakłada usytuowanie budynku mieszkalnego oraz stajni w południowej części opracowania. Stajnia o łącznej powierzchni 260 m² wyposażona będzie w 7 boksów o wymiarach 4x3m paszarnie, siodlarnie, myjkę wewnętrzną, pokój socjalny z przebieralnią oraz salę rehabilitacyjną. W pobliżu stajni od zachodniej strony zlokalizowano miejsce na składowanie obornika w taki sposób by był on jak najmniej uciążliwy dla pacjentów czy innych użytkowników ośrodka ale by jego usunięcie, czyli podjazd ciężarówki, nie był utrudniony. Za stajnią znajduje się część gospodarcza, w której będzie można trzymać narzędzia niezbędne do utrzymania porządku na terenie ośrodka. Tuż obok stajni od jej północnej strony zlokalizowana jest ujeżdżalnia, miejsce prowadzenia zajęć hipoterapii, której podstawą jest prostokąt o wymiarach 40x60 co pozwala na organizowanie na niej zawodów jeździeckich. Część ujeżdżalni (która pozwala na wytyczenie okrągłego ringu o średnicy 20m) jest zadaszona. Od strony drogi dojazdowej oraz pastwiska ujeżdżalnia będzie osłonięta zwartymi nasadzeniami by jak najlepiej osłonić miejsce prowadzenia zajęć. Bezpośrednio ze stajni na zadaszony teren ujeżdżalni prowadziła będzie zadaszona ścieżka by komunikacja w deszczowe dni nie była utrudniona. Pozostała część północnej części terenu opracowania przeznaczona jest na pastwisko, połączone z ujeżdżalnią ścieżka między zwartymi nasadzeniami, oraz park linowy i parking. Park linowy będzie zaprojektowany w sposób umożliwiający korzystanie z niego osobom niepełnosprawnym w formie fizjoterapii. Parking znajdujący się przy wjeździe do ośrodka umożliwiał będzie postój autokaru. W pobliżu Domu oraz stajni znajduje się drewniana wiatka o wymiarach 16x16 m z murowanym grillem stołami i ławami. Południowa część terenu opracowania przeznaczona jest na inne formy rehabilitacji niż hipoterapia. Znajdują się tu plac zabaw, ogrody tematyczne, i punkt widokowy, który może być również miejscem kontemplacji, jaki i

przestrzeń niezagospodarowana w postaci łąki gdzie prowadzić będzie można różnego rodzaju warsztaty np. malarskie. Wszystkie rozwiązania zastosowane w ośrodku dostosowane będą dla osób niepełnosprawnych. Nie będzie tu żadnych utrudnień komunikacyjnych czy barier nie do pokonania. Osoby przyjeżdżające do Czarnego Lasu będą mogły nie tylko skorzystać z zajęć hipoterapii, wziąć udział w warsztatach, dobrze zjeść przy ognisku ale przede wszystkim odpocząć wśród natury.

Koncepcja zagospodarowania ośrodka w Czarnym Lesie (opracowała E. Łęczewska)

Wnioski

1. Hipoterapia ma holistyczny wpływ na człowieka, działa na niego nie tylko w sferze fizycznej ale również psychicznej, emocjonalnej i socjalnej.
4. Zaobserwowany wzrost zapotrzebowania na specjalistyczne ośrodki rehabilitacyjne będzie skutkował otwieraniem nowych miejsc gdzie dzieci z dysfunkcjami będą mogły pracować nad sobą, czuć się swobodnie i uczyć samodzielności.
2. Brak jest specjalistycznej literatury która zawierałaby metody projektowania ośrodków hipoterapii uwzględniając zarówno potrzeby osób niepełnosprawnych, koni oraz innych użytkowników ośrodka.
3. Mimo iż każdy ośrodek hipoterapeutyczny jest inny można wyróżnić ich cechy wspólne. Każdy z nich stara się dawać pacjentom jak najwięcej możliwości rozwoju, posiada dodatkowe wyposażenie takie jak sale rehabilitacyjne, wiaty na organizacje ognisk, ogrody, etc. Organizowane jest wiele imprez okolicznościowych i integracyjnych, warsztaty, kuligi, czy różnego rodzaju zawody.

BIBLIOGRAFIA

NEUFERT, 2003, Podręcznik projektowania architektoniczno-budowlanego, Wydawnictwo „Arkady”, Warszawa.

STRUMIŃSKA A., ABC Hipoterapii Psychopedagogiczne aspekty hipoterapii dzieci i młodzieży niepełnosprawnych intelektualnie, Państwowe wydawnictwo Rolnicze i Leśne.

ENGEL B.T., Terapeutyczna jazda konna II - Strategie rehabilitacji.

<http://www.pthip.org.pl>, Oficjalna strona Polskiego Towarzystwa Hipoterapii, data dostępu styczeń 2012.

inż. arch. kraj. Anna Marszał: Cmentarze warszawskie, ich kompozycja i możliwości ich popularyzacji jako obiektów cennych dla turystyki.

Cemeteries in Warsaw, their composition and the possibility of their popularization as valuable objects for tourism.

Streszczenie

Artykuł dotyczy zagadnienia promowania cmentarzy warszawskich, roli cmentarzy w kształtowaniu przestrzeni kulturowej oraz problematyki przekształceń zachodzących na cmentarzach. Praca została podzielona na dwa etapy. Pierwszy miał na celu pozyskanie materiału wyjściowego oraz przeprowadzeniu wizji lokalnej, która polegała na zebraniu dokumentacji fotograficznej oraz inwentaryzacji stanu istniejącego cmentarzy warszawskich. Drugi zaś obejmował analizę oraz opracowanie materiału zebranego w pierwszym etapie, co pozwoliło potwierdzić atrakcyjność cmentarzy warszawskich. Poza tym przedstawiono nowe kierunki kształtowania oraz identyfikowano zmiany i opisano proces zmniejszania się przestrzeni nekropoli miejskich. Pozwoli to na wypracowanie zasady kształtowania przestrzeni i elementów kompozycji cmentarzy zwiększając jego atrakcyjność dla turystyki oraz sposoby zapobiegania zmniejszającej się powierzchni grzebalnej.

Summary

This article applies to the issue of promoting Warsaw cemeteries, cemeteries role in shaping the cultural area and the problems of transformation taking place in cemeteries. The work is divided into two stages. The first was a meeting of the starting material and conducting the site inspection, which involved the gathering of photographic documentation and inventory of the existing cemeteries in Warsaw. The second one included analysis and development of the material collected in the first stage, which allowed to confirm the attractiveness of the cemeteries in Warsaw. Besides shaping new directions are shown and identified the changes and describes the decline of the necropolis of urban space. This will allow me to develop a space design principles and elements of the composition of cemeteries by increasing its attractiveness for tourism and ways to prevent decreasing the surface burial.

Wstęp

Na pytanie "Czym jest cmentarz" większość ludzi powołuje się na funkcję utylitarną, która streszcza definicja z Encyklopedii Powszechnej PWN (1989) " (...) obszar, zwykle ogrodzony, gdzie w grobach grzebie się zmarłych lub przechowuje prochy po ich kremacji (...) ", a według Małego Słownika Urbanistycznego (1970) " (...) cmentarz to teren przeznaczony do grzebania zmarłych lub przechowywania wraz z prochami, zwykle zadrzewiony, ogólnie dostępny. Jednak czy te encyklopedyczne definicje oddają w pełni obraz nekropolii? Otóż nie. Cmentarz nie jest i nie był jedynie miejscem pochówku zmarłych. Jego znaczenie zmieniało się przez stulecia. Czym innym był cmentarz dla starożytnych, czym innym dla żyjących w średniowieczu, a czym innym jest teraz. Cmentarze to niezwykle ważne miejsce dla żywych. Może być postrzegany nie tylko jako miejsce pochówku i pamięci, ale także jako forma ogrodowa i dzieło sztuki sepulkralnej. Jest to miejsce przeznaczone w szczególności do: wspomnień, hołdu składanego umarłym, o specyficznej atmosferze, skłaniającej do rozmyślań, kontemplacji, pomagającej wyciszyć się, miejscem spacerów i odpoczynku. Jest świadectwem ludzkiej cywilizacji, historii "tekstem kultury" jak piszę J.Kolbuszewski, mówiącym o wielu różnorodnych jej aspektach. Powstała przestrzeń powinna służyć do tak zwanej rekreacji biernej o charakterze kontemplacyjnym związanym z symboliką miejsca. Praca opiera się na studium literatury dotyczącej problematyki zagadnienia cmentarzy oraz ustaleń prawnych. Staranne przebadanie wybranych cmentarzy warszawskich pozwoli uczytelnić ich kompozycje oraz podkreślić walory estetyczne, które składają się na atrakcyjność cmentarza. Kolejnym działaniem było przeprowadzenie analiz przestrzeni cmentarnych zarówno w Polsce jak i poza granicami. Na podstawie wyników analiz oraz studium literatury wykonano wytyczne modelowego rozwiązania dla tego typu obiektów i rozwoju kształtowania przestrzeni nekropolii.

Materiały i metody

Przedstawiana praca ma charakter empiryczny, dlatego we wstępnej fazie zbierania materiału badawczego ważne było przeprowadzenie sumiennego przeglądu literatury polskiej i zagranicznej. Praca porusza wiele wątków badawczych, dlatego potrzebne było zapoznanie się z szerokim zakresem tematycznym takim, jak: planowanie przestrzenne, przemian cmentarza, tanatoturystyka, historia literatury, obecność szaty roślinnej na cmentarzu, podobieństwo ogrodów i cmentarzy, architektura i sztuka, antropologia kultury, wartości krajobrazu, ładu przestrzennego. Problem badawczy metamorfozy miejsc pochówków w świetle literatury doskonale ukazuje francuski antropolog i historyk Philip Aries, czy znany polski filolog i folklorysta Jacek Kolbuszewski. Zmiany funkcji od codziennych czynności, które odbywały się na cmentarzach po współczesne obchodzenie się z przestrzenią nekropolii. Turystyczne i rekreacyjne traktowanie cmentarza, o czym nie wszyscy wiedzą, jest obce nawet w XX wieku, o czym świadczą liczne przewodniki po cmentarzach np. Andrzej Cereniewicz czy Spacerownik po warszawskich cmentarzach, Sam aspekt turystyczny dogłębnie poruszają Sławoj Tanaś w swojej pracy. Bardzo ważną publikacją jest praca Anny Długozima "Cmentarz jako ogród żywych i umarłych" w świetle aktualnych tendencji w zagospodarowaniu istniejących już i nowych terenów cmentarnych oraz udokumentowania etapów przekształceń wybranej grupy badawczej. Ponadto zakres analizowanej literatury dotyczącej publikacji spoza granic Polski, pozwoli na szersze ujęcie tematu zagadnień takich, jak: "przestrzeń sepulkralnej", projektowanie i planowanie cmentarzy, wpływ miejsca spoczynku na żywych, historii cmentarzy, ekologicznych cmentarzy, ekshumacji, formy chowania zmarłych, psychologią środowiska. Są one mało powszechne w kraju, ale istotnym źródłem wiedzy. Nagromadzone piśmiennictwo pozwoliło wykonać analizy przemian funkcji oraz kierunek kształtowania się cmentarzy w Polsce i na świecie.

Pracę podzielono na dwa etapy:

Etap 1. Pozwolił zapoznać się z materiałem badawczym potrzebnym do przeanalizowania i oceny cmentarzy warszawskich, w celu popularyzacji oraz uświadomienia wartości przestrzeni cmentarnej, prowadząc do klasyfikacji poligony badawczego.

Etap 2. Poprzez analizę literatury zidentyfikować: różnice kulturowe, funkcje cmentarza, podejście do zagadnienia cmentarnictwa, problem w rozwoju i zapotrzebowaniu miejsca pochówków na cmentarzu oraz problemu przywiązania się ludzi do miejsca, utożsamiania się z daną przestrzenią, w celu wystosowania

wytycznych popularyzacji, ochrony, projektowania rozwoju cmentarza.

Przedmiotem badań do pierwszej części pracy są cmentarze warszawskie. Do badań wybrano cmentarze w stanie czynnym, zróżnicowane pod względem wyznaniowym oraz datowania. Są to m. in. cmentarz: Bródnowski, Czerniakowski, Ewangelicki na Kępie Tarchomińskiej, Karański, Komunalny Północny, Międzyparafialny w Marysinie Wawerskim, Muzumański Tatarski, Parafialny na Okęciu, Parafialny w Gołąbkach, Parafialny w Grabowie, Parafialny w Pyrach, Parafialny w Radości, Rembertowie, Parafialny w Zernie, Parafialny we Włochach przy ul. Ryżowej, Służewie przy ul. Wałbrzyskiej, Stare Powązki, Wawrzyszewski, Wolski, Żydowski na Woli. Określając pole badawcze dokonałam podziału cmentarzy opierając się na subiektywnym postrzeganiu cmentarzy, kierując się własnymi upodobaniami w ocenie i odbiorze cmentarzy, co pozwoliło wykonać autorski formularz oceny "atrakcyjności" cmentarzy. Przyjęłam, że podczas wizji lokalnej, oprócz wykonania dokumentacji fotograficznej, będę zwracała szczególną uwagę na określone elementy budujące przestrzeń cmentarną, które mają wykazać "atrakcyjność" poligonu badawczego. Aby formularz został rzetelnie wypełniony, uzupełniam swoje preferencje o wyniki sondażu, za pomocą analizy społecznej pokazując związki, preferencje i oczekiwania społeczne ludzi korzystających z przestrzeni cmentarza - badania społeczne- wywiad, sondaż. Badania metodą pośredniego wywiadu sondażowego zostały przeprowadzone na przypadkowej grupie 62 Polaków. W metryczce ankiety znalazły się takie cechy, jak: wiek, płeć, wykształcenie, miejsce zamieszkania (wieś, Warszawa, inne miasto) oraz stosunek do religii. W trakcie badań respondenci uzupełnili kwestionariusz składający się z 16 pytań dotyczących zagadnienia wartości przestrzeni cmentarza. Na podstawie wyników sondażu oraz w oparciu o karty cmentarzy Narodowego Instytutu Dziedzictwa, powstał formularz poruszający takie kwestie, jak: szata roślinna oraz drzewostan (stan zachowania, elementy pozytywnie i negatywnie wpływające na kompozycję), śmietniki (ich stan oraz lokalizacja), formy upamiętniające - nagrobki (estetyka, stan zachowania), rozkład miejsc (stan zachowania, estetyka, funkcjonalność, czy jest łatwy dostęp do grobu), stan alei (stan zachowania, funkcjonalność, estetykę), nawierzchnia (jej stan zachowania, funkcjonalność), ujęcia wody bieżącej (stan zachowania), czy jest czytelny układ cmentarza oraz świadomość, że na danym cmentarzu spoczywa osoba znana. Dodatkowo do prawidłowego wypełnienia formularza wykonałam analizę szaty roślinnej pokazując kompozycję, elementy roślinne występujące na cmentarzu, znaczenia oraz ocenę funkcjonowania szaty roślinnej, z uwzględnieniem ich udziału w terenie cmentarza w tym pozycji ważności w przestrzeni cmentarza. Wykonałam zamierzone czynności za pomocą: metody obserwacji bezpośredniej: identyfikując występującą roślinność na cmentarzu, przy ocenie funkcjonowania, zastosowałam, bonitację jakościową oraz inwentaryzację i pomiar, uwzględniając te cechy, które wpływają na prawidłowe jej funkcjonowanie takie, jak: zajmowana powierzchnia, wiek, stan zdrowotny, zróżnicowanie gatunkowe, stopień przekształcenia oraz symboliczne znaczenie stosowanych gatunków roślin. Znaczenie, udział oraz ważność szaty roślinnej na terenie cmentarza uzyskam w analizie społecznej. Analiza kompozycji i układu pokazuje zasady, według której zastały uporządkowane formy przestrzenne ich funkcję i znaczenie, metodą obserwacji bezpośredniej, kwerendy archiwalnej oraz badania ikonograficzne, przyjmując kryterium czytelności, zachowaniu kompozycji oraz podziału przestrzeni. Dane z terenu ukazują obecny stan zagospodarowania, umożliwiają wartościowanie elementy budujące przestrzeń cmentarzy: właściwe pochówki oraz struktury naziemne metodą bonitacji jakościowej oraz inwentaryzacji urbanistycznej. Opracowany formularz częściowo wypełniłam korzystając ze zdjęć lotniczych oraz ortofotomapy, częściowo podczas wizji lokalnej. Oceny bonitacji jakościowej dokonałam nad podstawie przyjętych parametrów w formularzu, które weryfikowałam podczas inwentaryzacji cmentarzy warszawskich. Kolejny etapem wobec tego, że przedmiotem badań stały się cmentarze pojawiła się w pracy konieczność wyjścia poza granice kraju, aby zbadać i zrozumieć istotę problemu badawczego. Poprzez analizę historyczną ukazującą różnice kulturowe, przemiany oraz funkcję cmentarza - kwerenda archiwalna, badania kartograficzne i ikonograficzne oraz badania druków zwartych. Analiza regulacji historycznych i prawnych ukazuje zakres odpowiedzialności, uprawnień ludzi oraz instytucji związanych z poszczególnymi elementami cmentarza. Kościelne i cywilne normy prawne w chowaniu zmarłych i ich zarządzaniem - badania dokumentacji

i aktów prawnych. Analiza porównawcza zabytkowej przestrzeni cmentarza z nowoczesnymi rozwiązaniami - badania kartograficzne i ikonograficzne, kwerenda archiwalna.

Analizując przydatność zebranego materiału źródłowego i badawczego wykazała jako wystarczający, do udokumentowania oraz realizacji zamierzonego celu, postępując zgodnie z przyjętą metodą działania.

Wyniki analiz

W etapie pierwszym wybrano i zlokalizowano 21 obiektów badawczych na terenie Warszawy i okolic.

Na podstawie analizy społecznej dotyczącej preferencji i oczekiwań osób korzystających z przestrzeni cmentarza interesującym wynikiem było porównanie odpowiedzi m. in. poziomu wykształcenia z wiekiem i miejscem zamieszkania respondentów. Wynika, że znaczna większość 53 respondentów uważa występowanie szaty roślinnej za "atrakcyjne", pozostałe 9 osób nie ma zdania. Na pytanie: Jakie cmentarze Pani/Pan woli stare czy nowe?- odpowiedź twierdzącą udzieliło 60 respondentów. Dominującym motyw przebywania na cmentarzu, według grupy badanych jest na pierwszym miejscu zainteresowanie, kolejno chęć odwiedzenia bliskich, uczcić pamięć zmarłych/poległych. Najczęściej osoby badane odpowiadały, 47os. że wchodząc na cmentarz zwracają uwagę na osoby na szatę roślinną, 58 os. na nagrobki i ich estetykę, 36os. na nagrobki osób znanych, 53os. elementy nie estetyczne (zwłaszcza kontenery na śmieci), 34os. czy drzewa są stare czy nowe, 3os. na ozdoby, 22os. na zachowanie ludzi, 42os. czy jest aleja główna/komunikację. Osoby mające stosunek praktykujący regularnie częściej odwiedzają cmentarz, ale w zależności od wykształcenia (z niższym) uważają cmentarz za mniej "atrakcyjne". Natomiast bez znaczenia dla badań okazała się płeć. Ponad to w oparciu o wyniki sondażu udało ustalić się, że potencjalni użytkownicy nekropolii warszawskich, preferują dwa kierunki estetyki cmentarzy:

1. Cmentarze stare, ze starym drzewostanem, dużą ilością roślinności towarzyszącej formą upamiętniania, zabytkowymi zapomnianymi nagrobkami (ich wygląd, stan zachowania, architektura) oraz historia związana z pochowanymi tam ludźmi, ciekawy krajobraz
 2. Cmentarze minimalistyczne, wyglądające bardziej jak park, estetyczny układ, dobrze rozwiązany układ komunikacji, uporządkowany, jednakowe symboliczne płyty upamiętniające, dużo usystematyzowanej zieleni.
- Analiza szaty roślinnej w oparciu o wyniki sondażu wykazała, że zieleń zarówno towarzysząca nagrobkom oraz drzewostan, są bardzo ważnym i wartościowym elementem przestrzeni cmentarza.

Wstępna analiza materiału kartograficznego, zdjęć lotniczych i badania terenowe pozwoliły mi wyznaczyć charakterystyczne formy roślinne zarówno podobieństwa jak i różnice w krajobrazie cmentarzy podlegających opracowaniu. Metodą obserwacji bezpośredniej oraz inwentaryzacji ustaliłam, że najważniejsze gatunki drzew i krzewów występujące na cmentarzach w Warszawie to: barwinek, berberys, bluszcz, brzoza, bukszpan, cis, cyprysik, dąb, głóg, grab, jesion, jodła, klon, lilak, lipa, modrzew, robinia akacjowa, róża, świerk, wierzba, żywotnik.

Poprzez bonitację jakościową oraz analizę kartograficzną przedstawiam symbolikę i znaczenie roślinności występującej na cmentarzu, m. in.: Bluszcz, barwinek, bukszpan: nieśmiertelność; Cis: Drzewo nieśmiertelności głównie spotykane na angielskich cmentarzach. Dotknięcie cisu przynosi szczęście, zaś jego obecność w domu nieszczęście; Jodła: cnota, cierpliwość; Róża: symbol Matki Boskiej; Wierzba: czystość i żywotne siły; Sosna: nieśmiertelność.

Symbolika form nasadzeń:

- formy kolumnowe po obu stronach wejścia do cmentarza – opiekunowie cmentarza: lipy, kasztanowce, rzadziej brzozy, dęby
- formy kolumnowe po obu stronach grobu – opiekunowie grobu
- szpalery, żywopłoty, ciągi – powstrzymują złe wiatry
- aleje – prowadzą do najważniejszych budowli na cmentarzu

Uwzględniając cechy prawidłowego funkcjonowania szaty roślinnej cmentarza dowiodłam, że zajmowana powierzchnia wpływa na ogólny odbiór cmentarza, czytelne postrzeganie oraz ład przestrzenny; wiek pozwala ustalić czas istnienia cmentarza; zróżnicowanie gatunkowe, stan zdrowotny - zły, wskazuje na brak osoby

zajmującej się pielęgnacją roślinności oraz wpływa na odbiór cmentarza, całkowita swoboda w sadzeniu roślin lub dekorowaniu nagrobków; stopień przekształcenia wykazanie błędów projektowych i związane z nimi zniszczenia dokonane przez rośliny; Dane cechy bardzo silnie wpływają na bezpośredni przekaz "atrakcyjności" cmentarzy, na co chcę zwrócić szczególną uwagę. Szkody wywołane przez zaniedbanie lub nieodpowiednią pielęgnację powodują:

- samosiewy występujące na grobach ziemnych
- rośliny posadzone w wąskich przejściach po latach blokują je
- drzewa posadzone zbyt blisko nagrobków powodują, że korzenie zarastają płyty nagrobne, przesuwają je lub podważają i wyrzuszają

W wyniku analizy kompozycji i układu cmentarza pozwoliły na wskazanie elementy niewłaściwych dla cmentarza formy kompozycji, które wpływają negatywnie na czytelny odbiór, zachowanie kompozycji oraz podział przestrzeni takich, jak:

- żywopłoty w miejscach innych niż granice cmentarza
- formy roślinne zaczerpnięte ze współczesnej świeckiej tradycji ogrodowej – formy stożkowe, kuliste, krzewy szczepione na pniu,
- sadzenie roślin bez wiedzy o ich docelowych rozmiarach, np. zbyt blisko
- kompozycje z nowych, modnych odmian zimozielonych roślin iglastych
- sadzenie roślin w przejściach między grobami,

Dane terenu przedstawiają obecny stan zagospodarowania, umożliwiają wartościowanie elementy budujące przestrzeń cmentarzy: właściwe pochówki oraz struktury naziemne. Metoda bonitacji jakościowej wykazała, że zaniedbane, przepełnione pojemniki na śmieci są najbardziej charakterystycznym i niepożądanym elementem wyposażenia cmentarza.

Klasyfikacji wybranych cmentarzy dokonałam nad podstawie przyjętych parametrów w formularzu, które weryfikowałam podczas inwentaryzacji cmentarzy warszawskich.

1. Szata roślinna oraz drzewostan
2. Formy upamiętniające - nagrobki
3. Kompozycja i układ cmentarza
4. Świadomość, że na danym cmentarzu spoczywa osoba znana.
5. Komunikacja
6. Elementy sanitarne tj. ujęcia wody bieżącej, śmietniki

W drugiej części badań na podstawie analizy historyczną poprzez kwerendę archiwalną, badania kartograficzne i ikonograficzne oraz badania druków zwartych, udało ustalić się przekształcenia oraz zmiany funkcji. Ilość funkcji, jakie pełni współcześnie cmentarz jest nieporównywalnie mniejsza niż kilka wieków temu. Udało się również ustalić, że część cmentarzy objętych jest ochroną konserwatorską.

Analiza regulacji historycznych i prawnych wykazała, że na większości cmentarzy :

- brak zarządcy, osoby zajmującej się pielęgnacją szaty roślinnej oraz osoby obsługującej sanitaria
- nie aktualne karty ewidencyjne wprowadzają zamieszanie w dokumentacji oraz sposobie zarządzania cmentarza
- umniejszanie funkcji cmentarza do roli grzebalnej
- przywiązanie do tradycyjnych pochówków, utożsamianie się z daną powierzchnią, przyczynia się do braku miejsc na cmentarzu

Analiza porównawcza pozwoliła sprecyzować problem łączenia zabytkowej przestrzeni cmentarza z nowoczesnymi za pomocą terenów towarzyszących.

Koncepcja

Na podstawie wyników analiz szaty roślinnej wykonałam wytyczne projektowe do kształtowania oraz rozwiązywania, pozwalające na uatrakcyjnienie odbioru cmentarza wpisujące się w realia naszego kraju:

- Celem świadomego kreowania przestrzeni cmentarnej powinno być tworzenie bogatych struktur roślinnych w ciągłych układach podkreślających kompozycję cmentarzy o maksymalnych wartościach, przejawiających się w prawidłowym ich funkcjonowaniu

- Zachowanie starodrzewu oraz uzupełnienie układu o elementy roślinne

- Opracowanie porządku typologicznego szaty roślinnej obszarów cmentarza na podstawie analizy jej funkcjonowania, przydatnego w procesie planowania przestrzennego oraz wskazanie możliwości kształtowania typów szaty roślinnej w kierunku poprawy ich funkcjonowania dla przestrzeni cmentarza.

Na podstawie wyników analiz kompozycji i układu wykonałam wytyczne projektowe do właściwego kształtowania form kompozycji, pozwalając zachować czytelny odbiór, zachowanie kompozycji oraz podział przestrzeni, wpisując się w realia naszego kraju:

- Żywopłoty sadzone przy granicy cmentarza oraz rytmiczne, geometryczne form krzewów

- prowadzenie roślin pnących na specjalnie zaprojektowanych podporach lub nagrobkach

- wyprowadzenie parasolowej formy krzewu

- właściwie dobrana i rozmieszczona mała architektura będąca jednocześnie elementami obsługi sanitarnej

- wprowadzenie parkingu i zaplecza technicznego w sąsiedztwie cmentarzy nie na ich terenie

Na podstawie wyników kwerendy archiwalnej, badań kartograficznych oraz ikonograficznych, regulacji aktów prawnych, wypracowałam wytyczne projektowe do kształtowania oraz rozwiązania, pozwalające na podniesienie "atrakcyjności" odbioru cmentarza oraz stworzy większą ilość miejsc pochówków, wpisując się w realia naszego kraju:

- założenie minimalistyczne o charakterze parkowym, uporządkowana roślinność, czytelnym układem, jednakowe symboliczne płyty upamiętniające,

- wpisanie do rejestru zabytków cmentarzy już istniejących, a nie będących pod ochroną prawną

- zmiana głównej funkcji cmentarzy, czyli grzebalnej na rzecz estetycznego odbioru, tworzenie kolumbarium - zbiorowego grobowca na urny z prochami, więcej miejsca na zwłoki

- wprowadzenie przestrzeni spacerowo wypoczynkowej między alejami głównym a nagrobkami

Istnieje, już wiele rozwiązań na świecie zapobiegających problemowi braku miejsc pochówków takich, jak: ekologiczne cmentarze, pogłębienie grobu oraz ponowne chowanie głębiej w ziemi i dokładanie nowej trumny na poziom wyżej,

Bibliografia:

1. Aries P., 1989: Człowiek i śmierć, Państwowy Instytut Wydawniczy, Warszawa

2. Długozima A., 2011: Cmentarze jako ogrody żywych i umarłych, Doktoraty Katedry Sztuki Krajobrazu SGGW, Warszawa

3. Kolbuszewski J., 1996, Cmentarze, Wrocław

4. Tanaś S., 2008: Przestrzeń turystyczna cmentarzy. Wstęp do tanatoturystyki, Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź

inż. arch. kraj. Barbara Menkus: Koncepcja modernizacji terenu przy zespole budynków przy ul. Grochowskiej 272

Streszczenie

Opracowanie tematu modernizacji terenu przy ulicy Grochowskiej 272, gdzie mają znaleźć się budynki o różnych funkcjach i historii pozwoliło na opracowanie modelu rozwiązań projektowych dla terenów towarzyszących budynkom zabytkowym i nowoczesnym. Do wykonania potrzebne były analizy literatury dotyczącej modernizacji obiektów o podobnej budowie oraz pełna analiza terenu. Badanie te pozwoliły na powstanie modelu postępowania z tego typu terenami oraz na opracowanie koncepcji modernizacji terenów towarzyszących.

Modernizacja, założenia zabytkowe, przestrzeń publiczna

Abstract

To develop the subject of modernization of Grochowska Street 272, where there are going to be raised buildings of a different functions and history made it possible to create a model solutions for design of the surrounding areas on historic and modern buildings. To make that model it was necessary to prepare analysis of literature relate to the modernization of objects with similar structure and a full analysis of the territory. Those studies let to the creation the model of dealing with these kind of territories and let developing the concept of modernization of the surrounding areas.

Modernization, historical complex, the public space

Wstęp

W swojej pracy magisterskiej chciałabym poruszyć problem łączenia zabytkowej architektury z architekturą współczesną za pomocą terenów towarzyszących. Problem ten chciałabym przedstawić na konkretnym terenie przy ulicy Grochowskiej 272, gdzie aktualnie znajduje się siedziba Sinfonia Varsovia. Na terenie tym znajdują się zabytkowe obiekty architektoniczne i w planach jest rozbudowa tego kompleksu o salę koncertową. Celem mojej pracy jest opracowanie modelu rozwiązań projektowych dla terenów towarzyszących zabytkowym zespołom architektonicznym.

Praca opiera się na studium literatury dotyczącej problematyki modernizacji obiektów zabytkowych, ustaleń prawnych dla wybranego terenu zawartych w Miejscowym Planie Zagospodarowania Przestrzennego. Kolejnym działaniem było przeprowadzenie analiz wybranego terenu. Na podstawie wyników analiz oraz studium literatury stworzono model rozwiązań projektowych dla tego typu obiektów i pozwolił opracować koncepcję modernizacji terenu przy ulicy Grochowskiej 272.

Materiały i metody

Wybrany przeze mnie teren to kompleks budynków przy ulicy Grochowskiej 272 wraz terenami towarzyszącymi. Teren ten należący kiedyś to Wydziału Weterynarii Szkoły Głównej Gospodarstwa Wiejskiego, został zapomniany do czasu przejścia nad nim opieki przez Sinfonię Varsovię, ponieważ teren ten ma duży

potencjał, orkiestra podjęła pierwsze kroki w celu podkreślenia walorów tego terenu, takich jak dobra lokalizacja, zabytkowy charakter, atrakcyjne sąsiedztwo, istniejąca roślinność. Orkiestra zaproponowała konkurs na projekt Sali koncertowej oraz terenów towarzyszących. Wygrany projekt jest tym do którego odnoszę się w mojej pracy magisterskiej i z którym będę dyskutować.

Materiałami pomocniczymi przy opracowaniu koncepcji była mapa zasadnicza w skali 1:500, wygrany projekt układu architektonicznego zaproponowanego przez Atelier Thomas Pucher ZT GMBH w ramach konkursu na Projekt Sali koncertowej i zagospodarowanie architektoniczne nieruchomości przy ulicy Grochowskiej 272 w Warszawie, przegląd literatury (historia obiektu, materiały kartograficzne) oraz opracowanie prawne takie jak Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego dla dzielnicy Praga Południe.

Analiza układu przestrzennego oraz analiza historyczna terenu opracowania na tle dzielnicy Praga Południe pozwoliła określić główną funkcję oraz funkcje poboczne dostosowane do potrzeb docelowych użytkowników. Analiza ta przeprowadzona została na podstawie zebranych materiałów kartograficznych (analiza sąsiedztwa) oraz wywiadów i sondaży przeprowadzanych wśród mieszkańców dzielnicy.

Dodatkowo badania terenowe, w tym dokładna inwentaryzacja terenu i dokumentacja fotograficzna pozwoliły na opracowanie analiz ukazujących obecny stan zagospodarowania terenu. Badania te pozwoliły określić, które elementy zagospodarowania wymagają modernizacji, a które zakwalifikować można do zachowania w stanie obecnym.

Kolejnym etapem analiz było wykonanie zestawienia projektu przygotowanego w ramach konkursu z pierwotnym układem funkcjonalnym oraz analiza zawartych w Miejscowym Planie Zagospodarowania Przestrzennego uwarunkowań prawnych dotyczących terenu opracowania. Zwrócenie uwagi na zmiany funkcji wewnętrznych struktur terenu proponowane w rozwiązaniu konkursowym za pomocą analiz kompozycji, analizy struktury funkcjonalno-przestrzennej oraz analizy zagospodarowania oraz na niezgodność projektu konkursowego z ustaleniami Planu Miejscowego, który mówi o ochronie konserwatorskiej zespołu zabytkowego wraz z cenną zielenią o charakterze parkowym. Analiza porównawcza pozwoliła sprecyzować problem łączenia zabytkowych układów architektonicznych z nowoczesnymi za pomocą terenów towarzyszących.

Za pomocą opracowanych map inwentaryzacyjnych oraz korzystając z metody analizy percepcyjnej Janusza Skalskiego możliwe było przedstawienie układu funkcjonalno-przestrzennego, określenie kompozycji układów wewnętrznych: zabudowy (ściany wnętrza), nawierzchnie (komunikacja wewnętrzna), roślinność (struktury tworzące wnętrza ogrodowe), wyposażenie (jako element ozdobny i funkcjonalny). Działania te stały się podstawą do powstania koncepcji modernizacji terenu opracowania.

Wyniki analiz

Na podstawie analiz literatury dotyczącej terenu opracowania udało się ustalić, że architektem który zaprojektował zabytkową część zabudowy układu jest Władimir Pokrowski. Główną część układu tworzy pięć budynków w kompozycji symetrycznej: budynek główny (III kondygnacje) na wprost bramy, po obu stronach bramy znajdują się I kondygnacyjne oficyny, a dalej na północ za głównym budynkiem znajdują się kolejne dwa budynki (II kondygnacje). Wyżej wymienione elementy układu wpisane są do rejestru zabytków i według miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla regionu Grochowskiej wyznaczone są do zachowania i ochrony. Plan Miejscowy zastrzega również zachowanie starodrzewu przy zabytkowych budynkach jako cennej zieleni o charakterze parkowym.

W ramach wizji terenowej udało się zauważyć kiepski stan nawierzchni dróg występujących na terenie oraz duży przekrój jeśli chodzi o jej rodzaj (asfalt, kostka betonowa, ażurowa kostka betonowa). Odczuwalny jest brak wyposażenia właściwego tego typu założeniom, takiego jak ławki, kosze na śmieci, oświetlenie terenu. W niektórych miejscach zaczęły się rozrastać samosiewy, dając wrażenie miejsca zaniedbanego i zapomnianego. Natomiast występujący tam starodrzew jest w dobrym stanie zdrowotnym i kwalifikuje się do zachowania.

Na podstawie analizy najbliższego sąsiedztwa wywnioskować można, że teren jest dobrze skomunikowany z racji bliskości przystanków komunikacji miejskiej (tramwaje, autobusy). Od wschodniej strony teren sąsiaduje z

Parkiem AK co zwiększa atrakcyjność terenu. Natomiast na zachodzie znajduje się Urząd Dzielnicy Praga Południe wraz z dużym zapleczem parkingowym oraz parking przy ulicy Terespolskiej, dzięki którym zwiększa się zasięg dostępności terenu.

W wyniku analizy kompozycji udało się wyznaczyć oś kompozycji. Do tej osi odnosi się układ budynków zabytkowych jak i dróg wewnętrznych terenu, który jest względem tej osi symetryczny. Na teren wprowadza jedna brama znajdująca się na południu od strony ulicy Grochowskiej. Drogi są szerokie i swoim symetrycznym układem wyznaczają wiele powiązań widokowych między południową i północną częścią terenu oraz wschodnią i zachodnią. Cenna zieleń o charakterze parkowym znajdująca się na terenie opracowania też wkomponowuje się w symetryczny układ zabytkowego założenia. Istnieją jednak elementy zagospodarowania, które zaburzają symetrię, tj. były budynki mieszkalne (aktualnie nie pełniące żadnej funkcji).

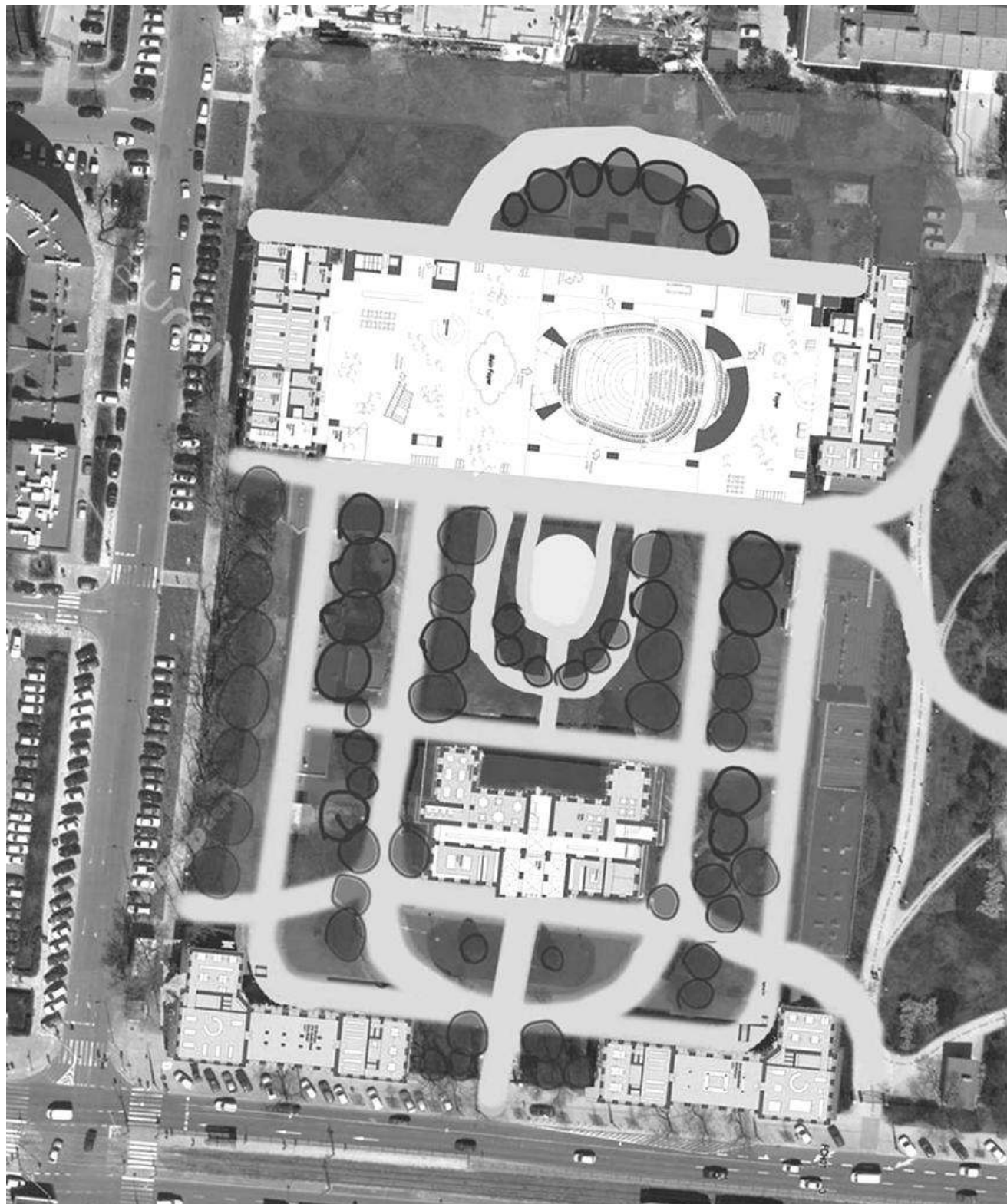
Analiza projektu konkursowego na salę koncertową i zagospodarowanie terenu przy ulicy Grochowskiej 272 pozwoliła zaobserwować, że pewne elementy zagospodarowania terenu zostały wykluczone z opracowania, tak jak oficyny i cenny starodrzew. Oficyny zostały oddzielone od reszty zabudowy wysokim murem. Natomiast cenne drzewa z części centralnej założenia zastąpione zostały parterami ogrodowymi, które dodatkowo dzielą teren gęstą siatką dróg.

Opis koncepcji

Na podstawie wykonanych analiz udało się stworzyć wytyczne projektowe:

- zachowanie symetrii założenia
- wprowadzenie dodatkowych wejść na teren
- uzupełnienie układu o drogi prowadzące do sali koncertowej oraz łączące założenie z sąsiadującym parkiem AK oraz zmiana nawierzchni dróg na jednolitą
- usunięcie nieatrakcyjnych budynków mieszkalnych burzących kompozycję zabytkowego układu architektonicznego
- wprowadzenie przestrzeni spacerowo wypoczynkowej między budynkiem głównym a salą koncertową
- wprowadzenie elementu wodnego
- zachowanie starodrzewu
- uzupełnienie układu o elementy roślinne: krzewy, rabaty
- wprowadzenie parkingu i zaplecza technicznego sali koncertowej.

Na podstawie powyższych wytycznych udało się stworzyć szkic koncepcji (rys.1).

Rys. 1. Koncepcja modernizacji terenu przy Grochowskiej 272.

Pic.1. Conception of modernization on Grochowska 272 Street.

Głównym założeniem koncepcji jest połączenie Głównego Budynku z Projektowaną salą koncertową za pomocą prostego układu ścieżek spacerowych, nawiązujący do sąsiadującego od wschodu Parku AK. Układ ten został tak zaprojektowany, aby istniejący starodrzew został zachowany i podkreślał osie widokowe pomiędzy budynkami. Miałyby być również wprowadzone dodatkowe wjazdy na teren od strony ulicy Terespolskiej oraz parkingi, które zwiększą liczbę miejsc obsługujących ten teren.

Dla terenu znajdującego się po południowej stronie Sali Koncertowej koncepcja zakłada wprowadzenie elementu wodnego w postaci fontanny zlokalizowanej przed frontem Sali koncertowej, która to ma umilić pobyt na terenie kompleksu, jako źródło ochłody w ciepłe dni oraz przyjemnych dla ucha dźwięków. Istniejący starodrzew zostałby uzupełniony o rabaty z roślin ozdobnych, trawniki rekreacyjne. Przy ścieżkach spacerowych znalazłyby się elementy małej architektury pozwalające na wypoczynek bierny.

Teren znajdujący się na północ od Sali koncertowej miałby w swoich założeniach pełnić funkcję zaplecza technicznego z parkingiem dla samochodów osobowych i autokarów przywożących artystów oraz pracowników Sali, teren przeznaczony pod zaplecze gospodarcze (kontenery na śmieci, itp.) oraz część ozdobną, na którą składałyby się roślinność ozdobna oraz mała architektura (ławki, kosze na śmieci).

Bibliografia

Uchwała Nr 143/VIII/99 Rady Gminy Warszawa Centrum z dnia 29 kwietnia 1999r. w sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla rejonu ulicy Grochowskiej

Katalog wydany w związku z wystawą pokonkursową projektów architektonicznych sali koncertowej i zagospodarowania architektonicznego nieruchomości przy ul. Grochowskiej 272 w Warszawie, pod redakcją Maciej Czeredys, Natalia Staszczak, Katarzyna Meissner, Ola Targońska, Orkiestra Sinfonia Varsovia, Warszawa 2010

<http://www.sinfoniavarsovia.org/konkurs/miejsce.html> [odczyt z dnia 20.01.2012 r. godzina 21:32]

inż. arch. kraj. Katarzyna Ostaszewska: Ochrona i kształtowanie krajobrazu kulturowego i przyrodniczego północnej części Mazur-na przykładzie terenów w obrębie jeziora Mamry

The protection and creating of the cultural and natural landscape of northern part of the Mazurian Lake District- for example, the area around the Mamry lake

Streszczenie

Przedmiotem badań jest krajobraz północnej części Mazur zarówno w aspekcie przyrodniczym jak i kulturowym. Przez lata kształtował się unikalny charakter polskich Mazur.

Specyfika tego krajobrazu opiera się na geograficznym położeniu (rozległe obszary zajęte przez jeziora i lasy) oraz charakterze w kształtowaniu architektury zabudowy siedliskowej, kościołów czy założeń pałacowych. Wytworzony ogólny charakter miejsca stanowi pewien potencjał i powinien być w miarę możliwości zachowany. Praca poprzez szereg analiz pozwoli na stworzenie koncepcji ochrony poszczególnych walorów krajobrazu kulturowego i przyrodniczego.

Summary

The Subject of the research is a landscape of northern part of the Mazurian Lake District, both in natural and cultural terms. The unique character of Polish Mazury has shaped over the years.

The specificity of the landscape depends on the geographical position (large areas covered by lakes and forests) and nature in shaping of the architecture of building habitats, churches and palaces assumptions. The resulting overall character of the place has a potential value and should be preserved in a most possible way. Working through a series of studies will help to create the concept of the protection of particular values of cultural and natural landscape.

Wprowadzenie

Wachlarz zmysłów którymi operuje człowiek powoduje, że możemy rozgraniczyć różnorodność krajobrazów nawet w obrębie jednego rejonu. Na percepcje otoczenia wpływają indywidualne cechy każdego z nas jak i doświadczenie, pochodzenie, wychowanie. Postrzeganie krajobrazu jako całości to również dostrzeżenie wspólnych powiązań między wartościami kulturowymi, przyrodniczymi, wizualnymi i społecznymi.

Należy dążyć do zachowania indywidualnych form krajobrazu charakteryzujących poszczególne regiony. Starania do ochrony i poprawnego kształtowania najcenniejszych układów kompozycyjnych to sposób na zachowanie indywidualnych cech otaczającej nas przestrzeni.

Stara zabudowa wiejska, przydrożne aleje drzew, dawne założenia dworskie, sieci kanałów żeglownych w połączeniu z walorami przyrodniczo-geograficznymi Krainy Wielkich Jezior kreuje Mazury jako jeden z najciekawszych terenów wśród Krajobrazów Polski.

Teza: Północne Mazury jako jeden z bardziej wartościowych regionów wymaga szczególnej ochrony i przemyślanego kształtowania poszczególnych komponentów krajobrazu.

Cel

Głównym celem pracy jest rozpoznanie wartości zarówno kulturowych jak i przyrodniczych północnej części polskich Mazur. Powiązanie tych dwóch czynników poprzez szereg analiz pozwoli w rezultacie na wyznaczenie podstawowych zagrożeń i problemów związanych z kształtowaniem i ochroną krajobrazu będącego przedmiotem badań. Ocena i waloryzacja poszczególnych elementów kulturowych i przyrodniczych określi najbardziej cenne komponenty krajobrazu. Wynik prac powinien zostać przedstawiony jako modelowa koncepcja kształtowania i ochrony krajobrazu związanego z okolicą jeziora Mamry, jednego z największych w Polsce.

Metody, materiały, badania

Praca ma być wnikliwą analizą przedstawiającą ocenę krajobrazu Mazur w aspekcie przemian jak i potencjalnych wartości. Mowa tu zarówno o elementach przyrodniczych jak i kulturowych charakteryzowanych pod względem wizualnym, historycznym i społecznym. Badania nad krajobrazem, pochylenie się nad pojedynczymi komponentami pozwoli na ich waloryzację. Umożliwi to odpowiedź na pytanie: co pod względem estetycznym nam przeszkadza a co nas przyciąga, co traci swą wartość i odchodzi w niepamięć, co można jeszcze odtworzyć. Aby dojść do wniosków, które pozwolą na stworzenie docelowej koncepcji ochrony i kształtowania krajobrazu należy przeprowadzić szereg prac analitycznych. Można je podzielić na kilka etapów. Zebranie i przegląd informacji źródłowych pozwoli na wstępne, merytoryczne zaznajomienie się ze specyfikacją omawianego krajobrazu. Badania terenowe, zaznajomienie się z materiałami kartograficznymi, ikonograficznymi oraz odpowiednią dokumentacją pozwoli na zweryfikowanie i podjęcie ostatecznych decyzji co do metodologii i przebiegu dalszych badań.

Materiały źródłowe

Za podstawowe materiały źródłowe, potrzebne do zbadania danej problematyki to informacje związane z tematyką fitosocjologii, dendrologii, geografii, ochroną krajobrazu. Pozwoli to na określenie uwarunkowań przyrodniczych. W odniesieniu do krajobrazu kulturowego niezbędny będzie wgląd do starych map, dokumentów, fotografii. Ich analiza porównawcza z materiałami z okresu ostatnich lat pozwoli na określenie przemian w kształtowaniu układów kompozycyjnych, architektury wsi i miast czy stanie elementów

zabytkowych. Wyznaczy to jednocześnie komponenty krajobrazu, które się zachowały i te które odchodzą w zapomnienie, wyznaczając jednocześnie ramy co do waloryzacji i wstępnych wytycznych ochrony.

Badania terenowe

Badania terenowe stanowią pewnego rodzaju weryfikację informacji uzyskanych podczas analiz materiałów źródłowych. Dokumentacja fotograficzna, ewentualne szkice pozwolą na porównanie wniosków z obydwu etapów analiz a także na podjęcie co do ostatecznych metod badań. Należałoby przyjąć pewne wytyczne co do ocenianych terenów. Dokumentacja powinna obejmować przykładowe krajobrazy wsi i miast jak i uwarunkowania przyrodnicze wynikające z położenia, ukształtowania czy występującej roślinności potencjalnej.

Oceniając krajobraz należy wyszczególnić poszczególne jego elementy charakteryzujące krajobraz Mazur, takich jak stara zabudowa siedliskowa, dawne dwory wraz z ich założeniami, infrastrukturę związaną z żeglugą, przydrożne aleje drzew itp. Należy znaleźć powiązania między krajobrazem kulturowym i przyrodniczym i określić wspólny dla całości charakter miejsca. Niezbędna będzie również analiza poszczególnych widoków i panoram, wyszukanie dominant, tła, czynników wpływających negatywnie i pozytywnie na postrzeganie krajobrazu mazur.

Podczas badań terenowych w celu „porządkowania krajobrazu” można posłużyć się metodą Bogdanowskiego pozwalającą na identyfikację i waloryzację wybranych zasobów. Inną możliwością jest zastosowanie metody Żarskiej kierując się pewnymi dominantami badanej jednostki kompozycyjnej, będącymi czynnikami podnoszącymi atrakcyjność pozwalając na wartościowanie krajobrazu

Zebranie materiałów i wyznaczenie odpowiednich metod badań umożliwi opracowanie wytycznych co należy chronić, co przekształcić lub przywrócić ingerując w krajobraz tak aby zachować proporcjonalny stosunek między elementami kulturowymi i przyrodniczymi.

Podstawowe analizy wykonywane do pracy

Aby móc ocenić krajobraz w aspekcie zarówno przyrodniczym jak i kulturowym należy skupić się po kolei nad poszczególnymi jego komponentami. Należy odpowiednio dobrać zastaw analiz, których wyniki pozwolą na wnikliwą waloryzację omawianego krajobrazu, która pomoże w ostateczności wyznaczyć wytyczne co do jego ochrony i ewentualnych decyzji odnośnie kształtowania.

Należy zacząć od analiz przyrodniczych wykazujących powiązania między czynnikami abiotycznymi i biotycznymi. Zebranie informacji odnośnie potencjalnej roślinności i ukształtowania powierzchni określi typ krajobrazu. Ze źródeł wynika, że teren jest pagórkowaty, bogaty w jeziora, rzeki i lasy z przewagą grądów. Zwiedzając omawiany obszar nawet z obserwując go z drogi, można zauważyć liczne wzniesienia przerywane linią brzegową kolejnych jezior, tereny rolnicze, małe wioski bogate w charakterystyczną architekturę. Krajobraz wciąż niezwykły choć często już przekształcony pod wpływem różnych czynników staje się unifikowany z innymi regionami w Polsce.

Analizy krajobrazu przyrodniczego

Analizując elementy przyrodnicze krajobrazu omawianego jako krajobraz północnych Mazur należy skupić się na tych charakterystycznych dla regionu. Dla potrzeb pracy najlepiej wyznaczyć te najbardziej reprezentatywne, ściśle związane też z krajobrazem kulturowym. Mowa tu o starych alejach przydrożnych, które są często obiektem wielu prac naukowych w aspekcie ich ochrony. Intensyfikacja turystyki i potrzeba usprawnienia komunikacji powoduje, że co raz częściej aleje te stworzone z cennego starodrzewu są wycinane. Podobny problem dotyczy zadrzewieniom towarzyszącym starym siedliskom rolniczym. Panujący wciąż brak świadomości wśród lokalnej społeczności sprzyja usuwaniu starych drzew w obrębie wielu działek a powszechna akceptacja eliminuje konsekwencje wynikające z takiego działania.

Popularyzacja całych Mazur jako potencjalne miejsce do wykupywania działek rekreacyjnych dla mieszkańców dużych miast niesie ze sobą wiele pozytywnych aspektów w kontekście ochrony krajobrazu ale powoduje też czasami jego degradację. Przekształcanie działek rolniczych na budowlane, ich powiększanie i intensywna zabudowa doprowadza często np. zagradzania linii brzegowych, do zasypywania gruzem terenów podmokłych lub nawet jezior.

Analizy krajobrazu kulturowego

Analizowanie aspektów historycznych i kulturowych pozwoli na wyznaczenie i waloryzację cennych elementów zarówno tych zatracanych jak i jeszcze istniejących w powszechnym procesie rozwoju i modernizacji. Na podstawie materiałów źródłowych będzie można porównać jak było i jak jest co umożliwi na określenie tego co jeszcze możliwe jest do ochrony lub odtworzenia. Na potrzeby pracy stanowi to odpowiedź na takie pytania co można odtworzyć, w jakim celu i na ile jest to możliwe.

Krajobraz Mazur to oprócz atrakcyjnych widoków panoramy bogatej w liczne wzgórza i jeziora, wzbogacająca go architektura charakteryzująca się rozproszonymi gospodarstwami położonymi z dala na koloni tworzone przez murowaną i drewnianą zabudowę. Tradycyjne budynki znane już od XIX wieku tworzą specyficzny klimat miejsca. Dziś opuszczone dawne szkoły, poczty, plebanie zyskują często nowych właścicieli, którzy adaptują je na nowe potrzeby- pensjonaty, karczmy, tawerny itp. Często następuje to z zachowaniem tradycyjnych zasad kształtowania takiej architektury jednak czasem brak wyobraźni i lekceważenie tradycji powoduje zastępowanie klasycznych budowli na takie z ogólnodostępnych materiałów. Zaburza to odmiennosc regionu. Jeżeli dodatkowo następuje przekształcanie terenów wokół, według całkowicie odmiennych tendencji następuje poważne zacieranie się charakteru miejsca.

Wyniki analiz

Analiza poszczególnych widoków, panoram miejsc charakterystycznych składających się na ogólną ocenę danego krajobrazu pozwoli na wyszczególnienie dominant krajobrazowych, punktów widokowych, obszarów dominujących. Ich ocena powinna wykazać co specyficzne a co się wyróżnia. W jakim stopniu poszczególne elementy wpływają na odbiór i ogólną percepcję krajobrazu uznanego za „szczególny”.

Biorąc pod uwagę rozwój regionu w różnych kierunkach należy uwzględnić jego przekształcanie. Rozwój czasem uznawany zostaje jako zawłaszczanie krajobrazu poprzez istotne zmiany wprowadzane w kształtowanie jego elementów. Dzieje się tak kiedy tradycyjne widoki, indywidualnie kreowane w wyobraźni każdego zaszpecane są poprzez wprowadzanie form całkowicie obcych. Kiedy podróżując po mazurskich wsiach można napotkać dawne poniemieckie gospodarstwa wytynkowane i obite blachą, ogławiane stare drzewa i dominujące, krzykliwe tablice i reklamy ogłaszające kolejne hotele i pensjonaty, należy zastanowić się jak te zmiany zrównoważyć tak aby region najlepiej mógł skorzystać z rozwoju turystyki i gospodarki ale zachowując niezmienione komponenty krajobrazu kulturowego i przyrodniczego. Co zrobić aby ograniczyć degradowanie środowiska przyrodniczego zachowując jego charakterystyczne elementy i jak chronić tradycyjną architekturę wsi i miast, zabytkowe cmentarze, kościoły, budowle związane z koleją, żeglugą, dworki i pałace...

Ochrona i kształtowanie krajobrazu

Stworzenie koncepcji ochrony i wyznaczenie wytycznych do kształtowania krajobrazu pozwoli na zachowanie jego unikalnego charakteru tworzonego z poszczególnych walorów krajobrazu kulturowego i przyrodniczego.

W rozległej przestrzeni Mazur istnieją cenne zasoby krajobrazowe- środowiska przyrodniczego jak i elementy dziedzictwa kulturowego i historycznego. Specyfika miejsca stanowi pewien potencjał rozwojowy dla regionu. Wykształcony krajobraz można uznać za czynnik dążący do zachowania tożsamości lokalnych społeczności z otoczeniem a także wyznacznik do szanowania terenu przez potencjalnych turystów i ludność napływową . Ochrona krajobrazowa powinna być istotnym aspektem na wszystkich poziomach zarządzania i administracji. Rozwój turystyki, przekształcanie funkcji terenów, powoduje oderwanie od tradycyjnych struktur przyrodniczo-krajobrazowych. Następuje zatracanie charakterystycznych elementów krajobrazu a co za tym idzie całych przestrzeni widokowych. Nieprzemyślane wprowadzanie usług i przemiany w kształtowaniu zabudowy degraduje postrzeganie najbardziej cennych terenów. Problem pogłębia się gdy dochodzi przy tym do dewastacji tradycyjnej architektury i infrastruktury, zarówno w zakresie zabytkowych zespołów pałacowych jak i poniemieckiej zabudowy siedliskowej. Dochodzi do unifikacji regionu i utraty dziedzictwa kulturowego prowadzącego do spadku potencjału powodującego. Koncepcja kształtowania i ochrony krajobrazu nie musi jednak oznaczać zatrzymania rozwoju i bezkrytycznego zachowania „przeszłości”. Należy dążyć do postępu działań związanych z turystyką, gospodarką, mieszkalnictwem ale starając się mądrze zarządzać zasobami i walorami krajobrazu.

Powstała koncepcja kształtowania krajobrazu pozwoli na ochronę cennych kulturowo i przyrodniczo elementów charakterystycznych dla regionu Mazur, a cała przestrzeń będzie bardziej rozpoznawalna i czytelna poprzez dążenia do podkreślenia jej walorów. Uznanie krajobrazu kulturowego za ważny i będący potencjałem do rozwoju lokalnego pozwoli lepiej wykorzystać dany region dla potrzeb turystyki i rekreacji. Koncepcja ochrony przewiduje zachowanie a nawet częściowe odtwarzanie wartościowych form krajobrazu. W dalszych etapach pracy skupiać się będzie głównie na siedliskowej zabudowie wsi, dawnych założeniach dworsko-pałacowych, przydrożnych alejach, cmentarzach, zabytkowej infrastrukturze kolejowej północnych Mazur.. Opracowanie ma na celu popularyzowanie i tworzenie ewentualnych nowych form ochrony.

Działania związane z tworzeniem koncepcji ochrony będą dotyczyć systematycznych badań mających na celu identyfikację oraz dokumentację zasobów i cech krajobrazu kulturowego a następnie wyznaczenie konkretnych jednostek. Ich analiza i ocena trwałości budujących daną specyfikę określi stan krajobrazu i charakter jego zmian co pozwoli na opracowanie pewnych wzorników kształtowania i ochrony krajobrazu z uwzględnieniem

jego lokalnego charakteru opartego na tradycji, podziale przestrzeni, formach zabudowy i warunkach przyrodniczych.

Bibliografia

- Górka A., 2009, Przestrzeń turystyczna w krajobrazie kulturowym wsi [w:] Polskie krajobrazy wiejskie dawne i współczesne, Prace Komisji Krajobrazu Kulturowego PTG nr 12, Sosnowiec
- Kondracki J., 2009, „Geografia regionalna Polski” Polskie Wydawnictwo Naukowe, Warszawa
- Kujawski W., 2008, Mamry, szlak wodny, Qmk, Olsztyn
- Mierzwa W., 2008, Mazury, słownik stronniczy i ilustrowany, Baobab, Warszawa
- Młynarczyk K., 2001 czynniki rozwoju turystyki wiejskiej w ocenie właścicieli wybranych gospodarstw agroturystycznych na mazurach [w:] Turystyka wiejska czynnikiem ożywienia terenów wiejskich, KCDRRIO, Oddział w Krakowie
- Wieczorkiewicz W., 1995, Planowanie przestrzenne osadnictwa wiejskiego SGGW, Warszawa

inż. arch. kraj. Kamila Piątek: Parking jako teren zieleni miejskiej

Car parks as a green space of city

Abstract

Car parks are the integral part of city landscape. Parking troubles as a result of vehicles number increase is well known from 70th (S. Jankowski, L. Remisz, 1965). The main goal of this work is to create models of design solutions which can be used in a brand new projects of these area's. Twenty four analysis of car parks of Mokotów in Warsaw were made. Effects of that research showed the difference between car park and green space is margin. Requirements that car parks should meet is ability to function as a place for children, car repairs, meal, meeting, waiting etc. It shows that there is a strong need to create these spaces differently than today. That's why new solution models shows how to use elements like plants, structures, lighting and variety kinds of surface to create unique character of that place (to make it closer to the green space). Detailed conception of car parks management is made for KS "Warszawianka".

Key words: car park, green space, solution models

Słowa kluczowe: parking, miejsce postojowe, teren zieleni, model rozwiązań

Wstęp

Parkingi są integralną częścią sieci komunikacyjnej każdego miasta. Ilość pojazdów mechanicznych poruszających się po drogach ostatnimi laty gwałtownie wzrosła. Wzrosła więc potrzeba miejsc parkingowych. Problemy parkingowe opisywane były od lat. Dla Warszawy takie opracowanie powstało już w latach 70-tych (S. Jankowski, L. Remisz, 1965). Dokładana analiza problemu dla różnych części miasta, dokładne wymiary

miejsc i dróg manewrowych, nawierzchnie ale i zieleni. Opracowania po 2000 roku dotyczą głównie tego jak zwiększyć ilość miejsc postojowych, gdzie wprowadzić strefę płatnego parkowania. Są wytyczne techniczne, bez słowa o urozmaiceniu przestrzeni postojowej, o wprowadzeniu nowych elementów rozbudowujących funkcje. Nie wspomina się także o zieleni na parkingu jak to było w 1965 roku.

Celem pracy jest opracowanie modeli rozwiązań projektowych, które mogą zostać wykorzystane w projektowaniu parkingów jednopoziomowych.

Pierwsza, analiza porównawcza ma na celu zapoznanie się z nowatorskimi rozwiązaniami projektowymi oraz technicznymi z całego świata. Wiadomości zdobyte na tym etapie pracy mają być inspiracją i nakreśleniem kierunku w jakim zmierza projektowanie parkingów na świecie oraz jaka jest możliwość wykorzystania owych rozwiązań w przestrzeni miejskiej stolicy naszego kraju. Dodatkowym elementem tej analizy jest porównanie obiektu zieleni miejskiej z parkingiem, pod kątem funkcji jakie pełnią oraz szeregu czynności, które użytkownicy wykonują w obu typach przestrzeni. Da to obraz na ile te tereny są do siebie podobne.

Materiały i metody

Analiza, która dotyka przedmiotu pracy już na terenie opracowania czyli w granicach dzielnicy Mokotów w Warszawie, jest analiza prawna. Zapoznanie się z aktami prawnymi dotyczącymi parkingów w Polsce pozwoli określić ramy, w których należy trzymać się podczas projektowania.

Następna, analiza funkcjonalno-przestrzenna, pokazuje rozmieszczenie poszczególnych funkcji realizowanych w otoczeniu obiektu. Celem tej analizy jest zbiór informacji o charakterze parkingu, jego użytkowników oraz wstępnie przedziałów godzinowych jego wykorzystania.

Analiza wyposażenia przedstawiona za pomocą inwentaryzacji z szeregiem tabel i rysunków dwudziestu czterech wybranych parkingów. Informacje zdobyte dzięki tej analizie, dadzą obraz stanu w jakim znajdują się poszczególne elementy wyposażenia oraz ewentualnych w nich braków.

Kolejnym krokiem w zdobywaniu wiedzy niezbędnej do osiągnięcia celu pracy jest analiza społeczna. Przeprowadzona za pomocą takich metod jak: wywiad, sondaż oraz obserwacja nieuczestnicząca. Celem analizy jest zdobycie wiedzy na temat potrzeb, oczekiwań użytkowników parkingów.

Wyniki analiz

Ze względu na lokalizację, parkingi podzielne zostały na trzy robocze kategorie, które pojawiać się będą niżej : przyuliczny, osiedlowy, wydzielony przy usługach.

Projektowanie parkingów na świecie podąża ścieżką troski o środowisko i zwiększeniu różnorodności funkcji jakie te obiekty mogą pełnić. Projektanci starają się, aby ich projekty wypełniały rozwiązania mające minimalny wpływ na środowisko naturalne lub mające z niego czerpać, bez uszczerbku np. turbiny, solary. Toczy się na tym polu również walka o ograniczeniu odpływu wód opadowych do kanalizacji, zwiększenie bioróżnorodności i uestetycznienie tej trudnej przestrzeni. Dodatkowo nadaje się parkingom charakteru poprzez nieszablonowe rozwiązania, dzięki którym każdy z nich jest niepowtarzalny. Staje się niemal dziełem sztuki, zachowując jednak funkcjonalność.

Porównanie parkingu do terenu zieleni należy zacząć od przytoczenia definicji z Ustawy z dn. 16 kwietnia 2004r. O ochronie przyrody: „za tereny zieleni uznaje się obszary pokryte roślinnością wraz z infrastrukturą techniczną i budynkami funkcjonalnie z nimi związanymi, które znajdują się w granicach wsi o zwartej zabudowie lub miast, a pełnią funkcje estetyczne, rekreacyjne, zdrowotne lub osłonowe (...)” Parkingi są pokryte infrastrukturą techniczną i budynkami funkcjonalnie z nimi związanymi, znajdują się w granicach miast i wsi o zwartej zabudowie. Jeśli zostanie wprowadzona roślinność i inne elementy urozmaicające przestrzeń, nabiorą one funkcji estetycznych, rekreacyjnych czy osłonowych. Jak widać cienka linia, którą z powodzeniem można przekroczyć na etapie projektowym, a która w życiu codziennym przekraczana jest często, dzieli parkingi od terenów zieleni.

Najważniejszy element analizy prawnej to ROZPORZĄDZENIE MINISTRA TRANSPORTU I GOSPODARKI MORSKIEJ z dnia 2 marca 1999 r. w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać drogi

publiczne i ich usytuowanie. (Dz. U. Nr 43, poz. 430), który to podaje jakie dokładnie warunki techniczne powinny spełniać miejsca postojowe i elementy z nimi związane.

Otoczenie wybranych parkingów to tereny zabudowy wielorodzinnej, mieszkaniowo-usługowej oraz usługowej. Parkingi zlokalizowane przy zabudowie mieszkaniowej, użytkowane są w godzinach wolnych od pracy. W przypadku dominującej większości użytkowników jest to 16.00 – 08.00. Parkingi przy zabudowie mieszkaniowo-usługowej wykorzystywane są intensywnie przez całą dobę. Zabudowa usługowa determinuje intensywność parkowania godzinami funkcjonowania, konkretną usługą oraz bliskością terenów o dużym zapotrzebowaniu na miejsca postojowe np. mieszkaniowe. Można więc podzielić parkingi na trzy kategorie wyróżnione przez termin użytkowania: całodobowy, dzienny i nocny.

Wypożyczenie zostało podzielone na kategorie: nawierzchnie, oświetlenie, roślinność, pozostałe - w których zawierają się takie elementy jak kosze na śmieci czy obecność parkingów rowerowych. Nawierzchnie na analizowanych parkingach to głównie asfalt i kostki betonowe, sporadycznie granitowe. Stan nawierzchni bardzo zróżnicowany, najgorszy jest na parkingach osiedlowych. Jeśli chodzi o parkingi przyuliczne sytuacja jest lepsza, ale i tutaj dominuje nawierzchnia z elementów betonowych. Oświetlenie najlepiej przedstawia się w przypadku parkingów przyulicznych. Światło z latarni drogowych w pełni zaspokaja potrzeby użytkowników. Parkingi wydzielone przy terenach o charakterze usługowym również wyróżniają się dobrym oświetleniem. Problemy pojawiają się gdy teren jest większy niż dwa rzędy miejsc. Najtrudniejsze warunki panują na parkingach osiedlowych. Latarnie zlokalizowane są przy drogach i klatkach. Wraz z oddaleniem od ulicy i wejść do klatek maleje liczba źródeł światła, co sprawia, że miejsca te są odbierane jako niebezpieczne. Roślinność jest bardzo zróżnicowana i jest jej niewiele, występuje bardziej jako „zło konieczne”. Na parkingach występują głównie drzewa i krzewy. Rośliny bylinowe to rzadkość. Przestrzeń przeznaczona dla rozwoju systemu korzeniowego drzew jest zbyt mała na wszystkich analizowanych parkingach, aby rośliny mogły prawidłowo się rozwijać. Jeśli chodzi o pozostałe elementy wyposażenia, są ich obrębie duże luki. Brakuje parkingów rowerowych, na dwadzieścia cztery analizowane obiekty tylko dwa je posiadały. Jednoślady przypinane są do wszystkich możliwych obiektów m.in. do siatek, płotów, latarni, drzew. Kosze na śmieci na terenie parkingów pojawiają się sporadycznie. Kolejnym problemem zwłaszcza jeśli chodzi o parkingi przyuliczne jest przejście z samochodu na chodnik. Brakuje połączenia między miejscem postojowym a ciągiem pieszym. Przejście odbywa się kosztem pasów zieleni.

Kim jest użytkownik parkingu? Nie jest to jedynie kierowca i pasażer pojazdów. Są nimi również osoby, które przebywają w jego obrębie w celu nie związanym w żaden sposób z użytkowaniem pojazdów np. przechodzą przez parking, dzieci które bawią się na nim, dla których jest to miejsce spotkania towarzyskiego. Z obserwacji użytkowników wynika, że wszystkie analizowane parkingi są miejscami spotkań oraz miejscami oczekiwania. Parking osiedlowy jest centrum towarzyskim (głównie dlatego, że zajmuje zazwyczaj największą powierzchnię podwórka), miejscem dokonywania drobnych napraw pojazdów, a nawet placem zabaw dla dzieci. Parking przyuliczny i przy usługach jest miejscem spożywania niewielkich posiłków, prowadzenia rozmów telefonicznych. Oczekiwania użytkowników wynikające z przeprowadzonych wywiadów są podobne i dotyczą komunikacji: łatwość parkowania, dogodne przejścia z samochodu na ciąg pieszy, duża ilość miejsc. Dalsze uwagi dotyczą jakości nawierzchni, widoczności, braku parkingów rowerowych. Zwłaszcza użytkownikom parkingów osiedlowych ze względu na prywatny charakter przestrzeni zależy na estetyce miejsc postojowych i uporządkowaniu obecności pojazdów. Problemem, który został poruszony jest okresowe zaleganie śniegu. Hałdy powstałe podczas odśnieżania ograniczają poruszanie się, jak również często zajmują miejsca postojowe ograniczając w ten sposób powierzchnię przeznaczoną dla użytkowników pojazdów.

Wytyczne do zaprojektowania modułów rozwiązań są następujące: należy wprowadzić możliwie jak najmniej ingerujące lub poprawiające obecny stan środowiska na terenie parkingów rozwiązania projektowe. Wprowadzając dodatkowe elementy programowe, wykorzystując czasowość użytkowania, zbliżyć parking do definicji terenów zieleni, spełniając przy tym podane w aktach prawnych warunki techniczne. Przy tworzeniu programu wziąć pod uwagę charakter użytkownika i jego potencjalne oczekiwania. Uzupełnić braki w

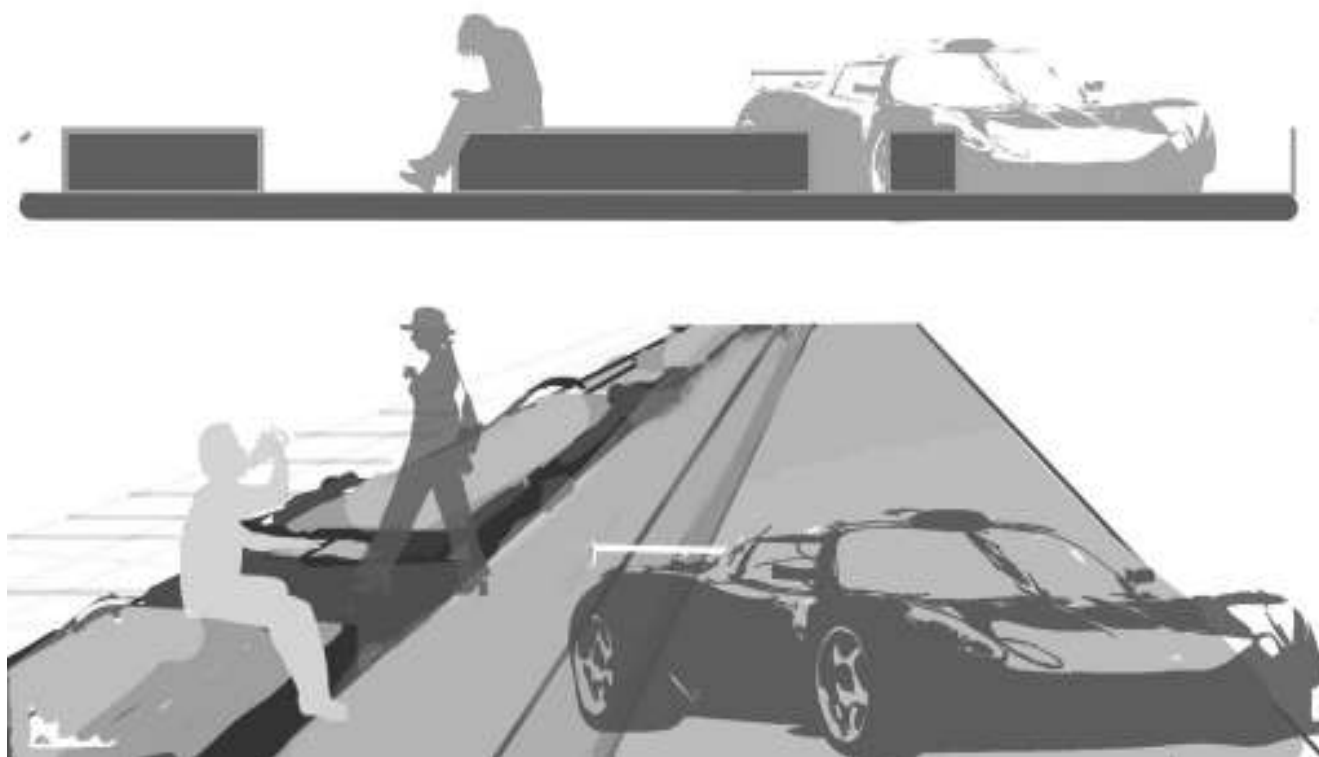
wyposażeniu i rozwinąć jego elementy. Wprowadzić elementy sztuki ulicznej, które nadadzą tożsamość miejscu. Elementy wyposażenia powinny być niestandardowe.

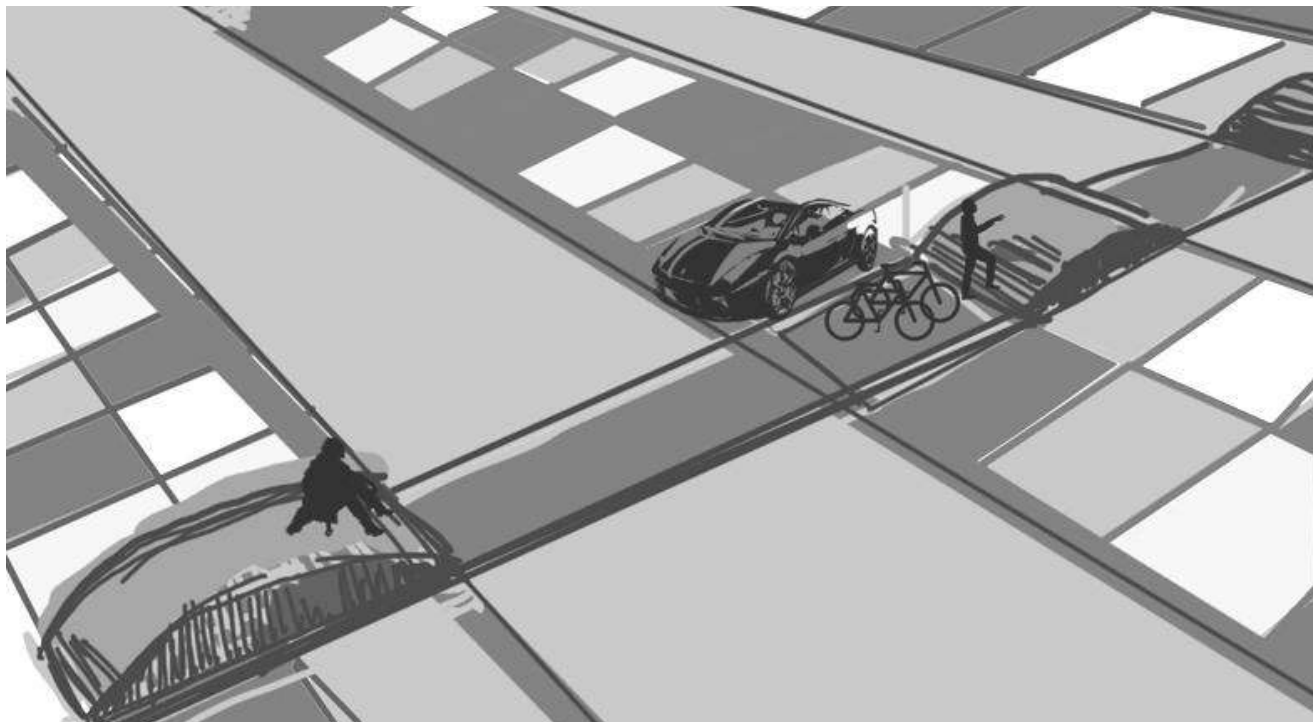
Modele rozwiązań

Modele te zbierają informacje zdobyte w toku analiz. Są syntetycznym ujęciem możliwości rozwiązań projektowych, które mogą być zastosowane na różnego typu parkingach. Wykorzystują elementy roślinne z naciskiem na rośliny synantropijne, ruderalne, które radzą sobie dobrze w trudnych miejskich warunkach. Elementy świetlne z naciskiem na użycie baterii słonecznych, aby instalacje te były maksymalnie samowystarczalne. Konstrukcje z różnych materiałów, które mają być podporami dla roślin. Elementy wodne z naciskiem na magazynowanie i wstępne oczyszczanie opadów atmosferycznych. Modyfikacje kształtu, koloru, rodzaju nawierzchni.

Ryc.1. Model konstrukcji dla roślin pnących.

Ryc. 3. Model posługujący się kolorem i kształtem nawierzchni, tworzący miejsca odpoczynku poza pojazdem.

Modele częściowo zastosowane będą w koncepcji szczegółowej parkingów zlokalizowanych przy KS "Warszawianka".

Podsumowanie

Parkingi mogą z powodzeniem mogą być traktowane jako teren zieleni miejskiej. Najważniejsze jest aby miejsca te były traktowane indywidualnie i dla każdego powstawał projekt, który weźmie pod uwagę takie elementy jak charakter miejsca, potrzeby użytkowników czy otoczenie. Ze względu na ograniczoną ilość dostępnej przestrzeni w mieście tereny te powinny być wielofunkcyjne. Zmiana podejścia do tych terenów zmieni oblicze miast.

Bibliografia:

1. Jankowski S., Remisz L., 1965: Problemy parkingowe w Warszawie. Techniczno-Ekonomiczna Rada Naukowa przy Prezydium Stołecznej Rady Narodowej, Warszawa
2. Olszewski P., 1980: Zasady planowania systemu parkingów i organizacji parkowania w miastach. IKŚ, Warszawa
3. Żurowska J., 2007: Polityka parkingowa w miastach. Stowarzyszenie Inżynierów i Techników Komunikacji Rzeczypospolitej Polskiej, Kraków
4. Neufert E., 2008: Podręcznik projektowania architektoniczno-budowlanego. Arkady, Warszawa

Źródła internetowe:

1. 12.12.2011, <http://www.rfu.com/rff/PDFs/carparking.pdf>
2. 12.12.2011, <http://www.asla.org/>
3. 20.12.2011, 10.01.2012, <http://inhabitat.com/>
4. 16.01.2012, <http://www.marthaschwartz.com/index.html>
5. 16.01.2012, <http://www.design-dautore.com/>

inż. arch. kraj. Łukasz Porębski : Koncepcja rewitalizacji basenów klubu sportowego RKS 'Skra' w Warszawie

Wstęp

Rewitalizacja- według prof. Krzysztofa Skalskiego definicja określa rewitalizację jako kompleksowy program remontów, modernizacji zabudowy i przestrzeni publicznych, rewaloryzacji zabytków na wybranym obszarze, najczęściej dawnej dzielnicy miasta, w powiązaniu z rozwojem gospodarczym i społecznym. Rewitalizacja to połączenie działań technicznych – jak np. remonty – z programami ożywienia gospodarczego i działaniem na rzecz rozwiązania problemów społecznych, występujących na tych obszarach: bezrobocie, przestępczość, brak równowagi demograficznej. Niewłaściwym jest więc mówić o rewitalizacji jednego budynku, czy rewitalizacji placu miejskiego, jeśli te działania dotyczą jedynie modernizacji budynków, czy rewaloryzacji zabytków.

Obszarem rewitalizacji jest teren basenów Skry w Warszawie, znajdujący się na polach mokotowskich Stadion oddany do użytku w 1953, wraz z kompleksem basenów na przestrzeni lat został zrujnowany. Przeprowadzenie rewitalizacji tego miejsca, poprawi walory estetyczne i funkcjonalne tej części pól mokotowskich.

Materiały i metody

Cel pracy

Opracowanie wytycznych projektowych do rewitalizacji basenów klubu sportowego SKRA oraz wykorzystanie ich w projekcie/koncepcji. Celem jest przywrócenie dawnej funkcji oraz stworzenie warunków do jego dalszego rozwoju. Nadanie obiektowi nowoczesnej i atrakcyjnej formy dla potencjalnego użytkownika

Zakres terytorialny

Teren znajdujący się pomiędzy stadionem Skry a Polami Mokotowskimi niedaleko zbiegu ulic Żwirki i Wigury i Wawelskiej o powierzchni ok. 3,4ha

Zakres czasowy

Czerwiec 2011- czerwiec 2012

Metody i techniki badawcze

- Analiza przyrodnicza pokazująca relacje elementów przyrody ożywionej i nieożywionej w krajobrazie techniką Inwentaryzacji, pomiarów wraz z tabelami i planami
- Analiza społeczna pokazująca związki, preferencje i oczekiwania społeczne ludzi korzystających z krajobrazu lub zamieszkujących w nim. Przeprowadzenie badania społecznego techniką wywiadu i sondaż. Zapoznanie się z opinią użytkowników ośrodka RKS Skra, Pól Mokotowskich oraz mieszkańców okolicznych osiedli.
- Analiza porównawcza wybranych basenów odkrytych (Europa/ świat) w celu poznania rozwiązań technicznych, projektowych oraz funkcjonalnych w obiektach tego typu.

- Analiza historyczna ukazująca przemiany krajobrazu np. Kwerenda archiwalna, badania kartograficzne, badania druków zwartych. Poszukiwanie informacji między innymi zbiorach czasopism biblioteki narodowej. Przystudiowanie literatury opisującej historię obiektu (okres powstawania, przemiany). Przeanalizowanie dokumentacji fotograficznej z okresu funkcjonowania basenów.
- Analiza funkcjonalno-przestrzenna metodą Bogdanowskiego, pokazująca rozłożenie w przestrzeni poszczególnych funkcji realizowanych w krajobrazie i ich skomunikowanie
- Analiza kompozycyjna metodą Bogdanowskiego, pokazująca zasadę, według której zostały uporządkowane formy przestrzenne, ich funkcje i znaczenie.

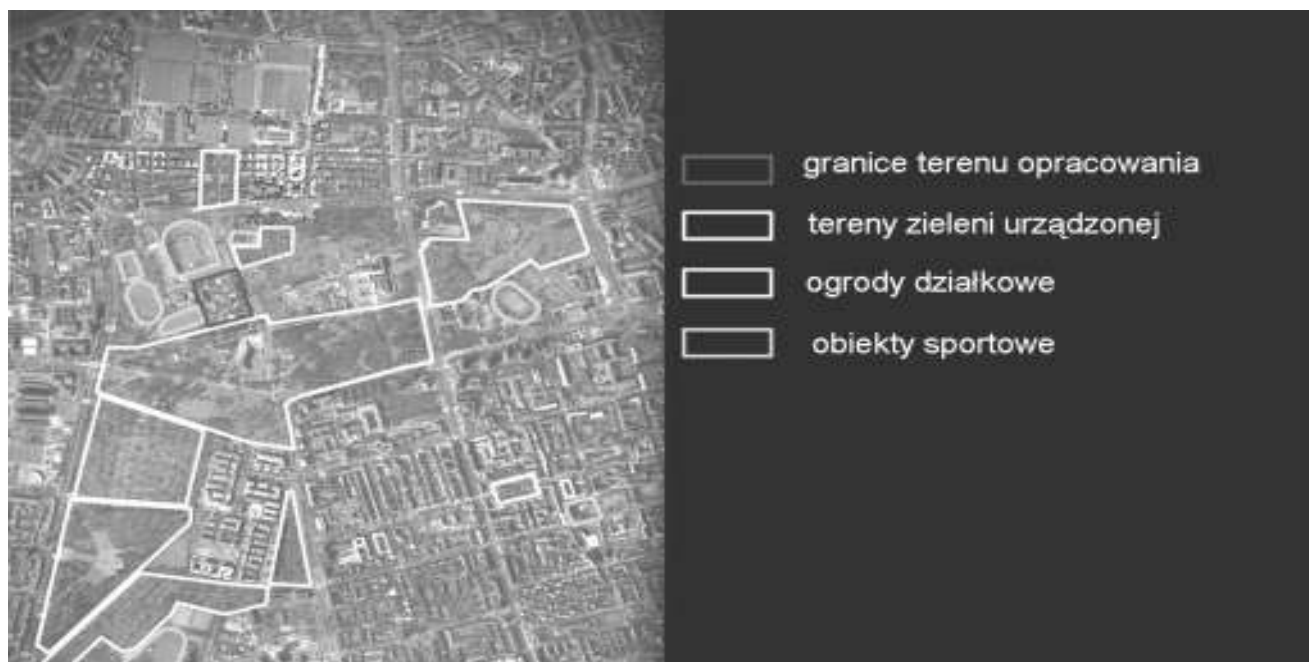
Wyniki badań

ROZPORZĄDZENIE RADY MINISTRÓW z dnia 6 maja 1997 r. w sprawie określenia warunków bezpieczeństwa osób przebywających w górach, pływających, kąpiących się i uprawiających sporty wodne. (Dz. U. Nr 57, poz. 358)

4. Pływalnią jest obiekt wyposażony w sztuczny zbiornik wodny (basen) przeznaczony do kąpieli, mający trwałe brzegi i dno, zaopatrywany w wodę przepływową oraz mający urządzenia sanitarne, szatnie i natryski. Pływalnie mogą być kryte i odkryte.

Analiza otoczenia

Baseny skry znajdują się w bliskim sąsiedztwie terenów zieleni urządzonej, takich jak: pola mokotowskie, mauzoleum żołnierzy radzieckich, skwer Słomińskiego, oraz ogródków działkowych. w okolicy usytuowane są obiekty sportowe takie jak: skra, stadion syrenki, stadion gwardii. ogródki działkowe wraz z mauzoleum żołnierzy radzieckich i polami mokotowskimi tworzą ciąg terenów zieleni biegnących od Rakowca do ronda jazdy polskiej.

Rys.1. Analiza otoczenia (opracowanie własne na podstawie mapy z <http://maps.google.pl>)

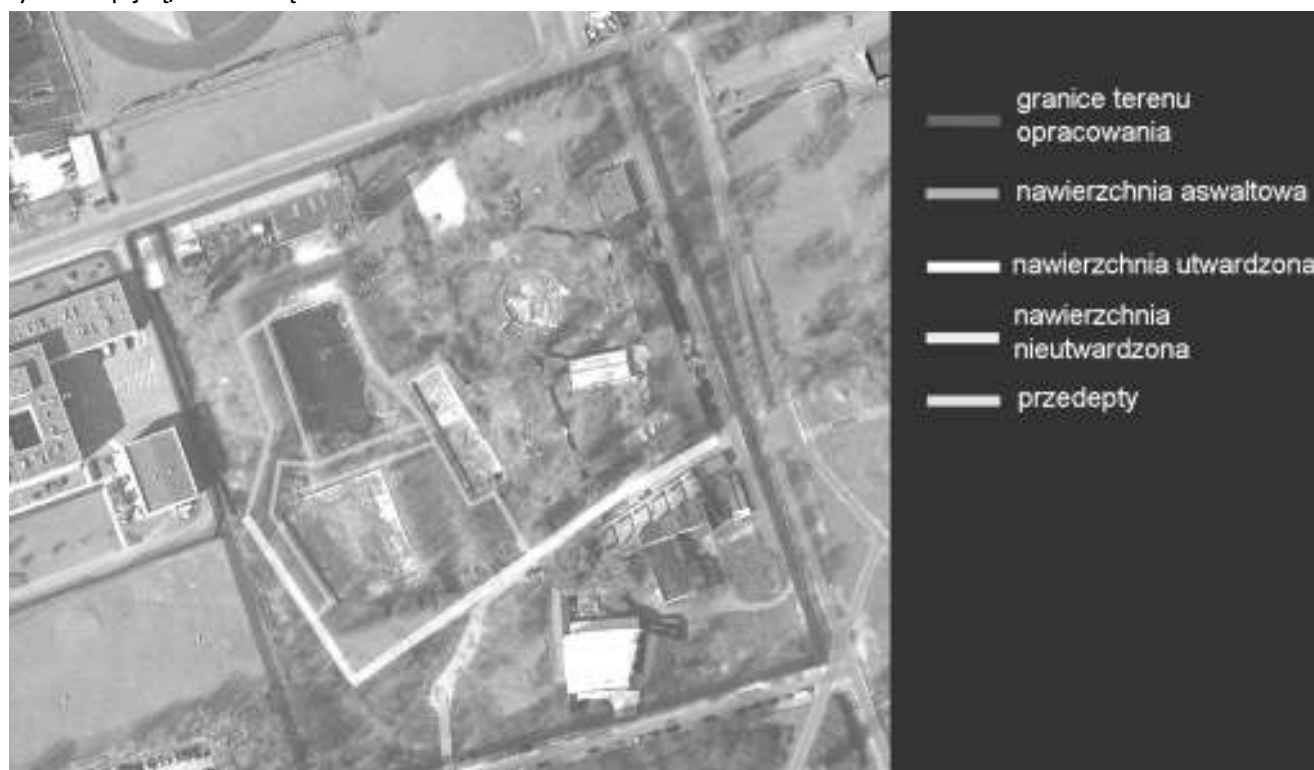
Najbliższe otoczenie to przestrzeń otwarta parkowa, budynki stadiony skry oraz baza MPO. Na dalszym planie większością jest zabudowa mieszkaniowa, w mniejszej ilości zlokalizowane są budynki oświaty oraz domy studenckie. Na podstawie analizy wstępnie można stwierdzić, że potencjalny użytkownik jest. Teren należy dostosować do użytkowników w różnym przedziale wiekowym. Bardziej szczegółowe określenie użytkownika będzie możliwe po przeprowadzeniu ankiety.

Rys.2. Analiza otoczenia (opracowanie własne na podstawie mapy z <http://maps.google.pl>)

Analiza komunikacyjna

Teren Posiada 2 wejścia. Jedno dla pieszych i jedno dla samochodów i pieszych. Słabo widoczne elementy komunikacji. Zły stan nawierzchni widać na każdym kroku, nawierzchnie popękane, przerośnięte roślinnością synantropijną/ruderalną.

Rys.3. Analiza komunikacyjna (opracowanie własne na podstawie mapy z <http://maps.google.pl>)

Analiza przestrzenna

Na terenie jak i w jego bliskim sąsiedztwie znajdują się obiekty dominujące które nie zawsze są atrakcyjne : stare budynki gospodarcze basenów, ściana / płot przebiegający przez środek terenu. Obiekt posiada miejsca w których jest komfort dalekiego patrzenia (Rys.4.). Posiada również powiązania widokowe z korona stadionu skry, pałacem kultury. Nasadzenia z drzew wzdłuż basenów i granic opracowania tworzą ściany wyróżniając wnętrza półotwarte.

Rys.4. Analiza przestrzenna (opracowanie własne na podstawie mapy z <http://maps.google.pl>)

Przegląd literatury

- w jaki sposób w przeszłości kształtował i funkcjonował teren opracowania.
- jak i czy podejmowano się działań wobec podobnych terenów
- uzyskanie wskazówek pomocnych w opracowaniu koncepcji.
- rozwiązania techniczne i przestrzenne
- inspiracje.

Wytyczne

- Poprawa komunikacji
- Dostosowanie terenu do użytkowników w różnym przedziale wiekowym (urozmaicony pogram)
- Znaleźć najrozsądniejsze rozwiązania komunikacyjne
- Zachować komfort dalekiego patrzenia, oraz powiązania widokowe
- Nadać obiektowi charakter sportowo wypoczynkowy
- Modernizacja budynków gospodarczych, bądź całkowita przebudowa.
- Wykorzystanie istniejących mis basenów
- uwzględnienie w projekcie urządzeń sanitarnych oświetlenia, małej architektury
- nadanie terenowi basenów charakteru parku

Koncepcja

Głównym założeniem w koncepcji jest nawiązanie do parku pól mokotowskich. zaprojektowanie terenu basenów tak by przypominał park, w którym można popływać zrelaksować, przejść się wśród zieleni jak

również uprawiać sport. W koncepcji przeważać będą linie proste i łamane (Rys.5.). Zostaną wykorzystane misy po starych basenach by ograniczyć koszty robót ziemnych. Na terenie powstaną boiska które byłyby dostępne dla użytkowników basenów, całkiem nowy basen/ baseny budynki gospodarcze zostaną zmodernizowane bądź wyburzone pod nowe. Chciałbym podkreślić powiązania widokowe z centrum, stadionem skry i polami mokotowskimi.

Rys.5. Koncepcja (opracowanie własne na podstawie mapy z <http://maps.google.pl>)

Bibliografia

Strony internetowe

- Strona Katedry Sztuki SGGW: <http://szsk.sggw.pl/?Metodologia>
- Wikipedia: http://pl.wikipedia.org/wiki/Skra_Warszawa
- Strona UM Warszawa: <http://rewitalizacja.um.warszawa.pl/czym-jest-rewitalizacja>

Spis rysunków:

- Rys.1. Analiza otoczenia (opracowanie własne na podstawie mapy z <http://maps.google.pl>)
- Rys.2. Analiza otoczenia (opracowanie własne na podstawie mapy z <http://maps.google.pl>)
- Rys.3. Analiza komunikacyjna (opracowanie własne na podstawie mapy z <http://maps.google.pl>)
- Rys.4. Analiza przestrzenna (opracowanie własne na podstawie mapy z <http://maps.google.pl>)
- Rys.5. Koncepcja (opracowanie własne na podstawie mapy z <http://maps.google.pl>)

inż. arch. kraj. Milena Roznau. Rewitalizacja Placu Tysiąclecia w Czersku.

The revitalization project of the Tysiąclecia Square in Czersk

Abstract

The following paper possesses a project characteristic. Its aim is to unravel the project of revitalizing the Tysiąclecia Square in Czersk. Today this area serves as a green square. The first stage of the paper was to gather documented materials and to conduct field investigations, on the basis of which analysis was prepared considering the terrain and its contiguity. Subsequently, program establishments have been determined, together with the disposition of the territory's functional and spatial capacities.

The final stage of the paper was to develop the revitalization project in conjunction with the directives to detailed projects.

Wprowadzenie

Rewitalizacja to proces przemian społecznych, przestrzennych i gospodarczych na obszarach, na których obserwuje się nadmierny wzrost urbanizacji, degradację środowiska przyrodniczego a także zanik pierwotnych funkcji terenu¹⁵³. Celem rewitalizacji jest przywrócenie dawnych funkcji, walorów historycznych, poprawa jakości życia społeczności lokalnej, a także podniesienie walorów estetycznych. Obszary rewitalizowane są to miejsca o specyficznej tożsamości, którą można odkryć poprzez przeprowadzenie analiz i badań oraz poznaniu historii badanego obiektu. Proces rewitalizacji pozwala nie tylko zachować niezwykły charakter danego miejsca i przywrócić dawną świetność, ale także wzbogacić je o nowe funkcje, odpowiadające współczesnym potrzebom użytkownika.

Obiektem rewitalizacji jest Plac Tysiąclecia znajdujący się w miejscowości Czersk, oddalonej o 40 km na południe od Warszawy. Jest to średniowieczny rynek, którego niepowtarzalny układ urbanistyczny zachował się do dziś. Nieopodal placu stoi Zamek Księżąt Mazowieckich, który swym niezwykłym urokiem przyciąga wielu turystów. Przekształcenie średniowiecznego rynku w zieleniec spowodowało zatarcie jego historycznego charakteru. Chęć przywrócenia ducha tego miejsca oraz nadanie nowych, dostosowanych do współczesnych realiów funkcji jest podstawą do podjęcia tego tematu.

Materiały i metody

Teza: Możliwość połączenia funkcji historycznych ze współczesnymi potrzebami użytkownika.

Celem pracy jest opracowanie koncepcji rewitalizacji placu Tysiąclecia w Czersku. Projekt ma podkreślić niepowtarzalny charakter miejscowości poprzez uwzględnienie w nim przeszłości historycznej miasta.

Praca analizuje historię miasta, styl życia mieszkańców, walory kulturowe, krajobrazowe oraz estetyczne Czerska.

^{153 153} Tokajuk Andrzej: Zespoły mieszkaniowe z lat 1945-1970, Białystok 2007, s. 14.

Praca analizuje także oddziaływanie historii Czerska na atrakcyjność obiektu. Badany jest wpływ sąsiadujących z placem zabytków na charakter i ocenę placu przez społeczność lokalną oraz turystów. W oparciu o zdobytą wiedzę jest kreowany projekt rewitalizacji placu Tysiąclecia.

Badania obejmowały prace kameralne oraz terenowe. Wśród prac kameralnych należy wymienić analizę materiałów źródłowych i zdobyte informacje podczas przeprowadzonej wizji lokalnej.

Analiza materiałów źródłowych

Do analizy materiałów źródłowych wykorzystano literaturę Biblioteki Narodowej w Warszawie, materiały historyczno - literackie ze zbiorów własnych, materiały ikonograficzne i kartograficzne z biblioteki Głównej Województwa Mazowieckiego w Warszawie, a także informacje, artykuły i liczne opracowania naukowe ze stron internetowych związanych z tematyką pracy. Uzupełnieniem jest dokumentacja fotograficzna stanu istniejącego.

Badania terenowe i kameralne

Badania terenowe składają się z wielu analiz, które mają na celu ukazać stan istniejący, określić estetykę i charakter miejsca. Następnie te analizy skonfrontowano ze zdobytą wiedzą z posiadanych materiałów źródłowych. Pozwoliło to przeprowadzić analizę historyczną, ukazującą przemiany krajobrazu.

Na badania terenowe składają się¹⁵⁴:

Analiza funkcjonalno-przestrzenna – metodą Bogdanowskiego

Analiza kompozycyjna, określająca zasadę uporządkowania form przestrzennych – metodą Bogdanowskiego

Analiza widokowa ukazująca wewnętrzne i zewnętrzne powiązania widokowe elementów występujących w krajobrazie – metodą Bogdanowskiego

Analiza przyrodnicza

Analiza społeczna określająca preferencje i oczekiwania społeczne ludzi korzystających z placu – badanie społeczne – wywiad, sondaż.

Na podstawie dokonanych analiz zostały wysnute wnioski oraz wytyczne projektowe, które stały się podstawą dla wykreowania projektu rewitalizacji Placu Tysiąclecia w Czersku.

Wyniki analiz

Analiza materiałów historycznych

Wynik:

Z przeprowadzonej analizy wynika, iż średniowieczny rynek był mniejszy od dzisiejszego. Obecnie pod nawierzchnią wokół placu znajdują się pozostałości kamienic czerskich mieszczan. Koło placu w okresie średniowiecza wybudowano Ratusz oraz kościół Świętego Ducha wraz ze szpitalem, które spłonęły ok. roku 1520¹⁵⁵. Unikalny układ urbanistyczny w niemalże niezmienionym kształcie zachował się do dziś i należy dążyć do ochrony tego układu.

Analiza funkcjonalno-przestrzenna na podstawie Studium oraz analiza prawna

Wynik:

- Układ urbanistyczny Czerska w granicach średniowiecznego miasta lokacyjnego wraz z terenem Wzgórza „Kościelisko” wpisane zostały do rejestru Zabytków dnia 29.11.1995 r. nr Rej. A – 1601¹⁵⁶.

- Obszar placu nie jest objęty Miejscowym Planem Zagospodarowania Przestrzennego, ale został wskazany do „Planu odnowy Miejscowości Czersk na lata 2008-2013”¹⁵⁷.

Analiza wnętrza architektoniczno – krajobrazowego – podłoga (analiza układu komunikacyjnego)

¹⁵⁴ Strona Katedry Sztuki SGGW: <http://szsk.sggw.pl/?Metodologia>, 19.11.2011

¹⁵⁵ Miasto i Gmina Góra Kalwaria: Plan odnowy miejscowości Czersk na lata 2008 – 2013, Czersk 2008, s. 9

¹⁵⁶ Ibidem, s. 9

¹⁵⁷ Ibidem, s. 19

Wynik:

- Podłogę placu tworzą drogi piesze, jezdne (funkcja komunikacji), trawniki (funkcja estetyczna)
- Od strony północnej przebiega ulica Warszawska, będąca drogą wojewódzką nr 739, która biegnie od drogi krajowej nr 79. Dalej Warszawska wpada w ulice Mostową. Od strony południowo wschodniej biegnie ulica Podzamcze. Od strony południowo zachodniej biegnie ulica Warecka.
- Na terenie Czerska funkcjonuje komunikacja publiczna PKS w dni powszednie. Swoją przystanek ma na północnej pierzei placu.
- We wschodniej i południowej części znajdują się wydzielone parkingi.
- Na terenie placu przebiegają dwie promieniste ścieżki, które nadają harmonijny charakter.
- Na teren placu można wejść z 4 stron (dwa wejścia główne od strony ul. Warszawskiej, dwa wejścia boczne od strony południowej)
- Dobrze rozwinięta infrastruktura
- Harmonijny układ ścieżek na terenie placu
- Słabo zaakcentowane wejścia na teren placu
- Parkingi wpływają negatywnie na odbiór wnętrza

Analiza wnętrza architektoniczno – krajobrazowego – podłoga (analiza nawierzchni, waloryzacja)

Wynik:

Ulice otaczające plac wraz z pobliskimi drogami i parkingami są asfaltowe. Nawierzchnia z płyt chodnikowych występuje w okalających plac, drogach pieszych oraz wzdłuż ul. Warszawskiej. Nawierzchnia z kostki betonowej występuje na terenie samego placu. Stan dróg jezdnych jest średnio zadowalający. Ścieżki z kostki betonowej oraz z płyt chodnikowych wymagają w niektórych miejscach naprawy (nierówności)

Analiza wnętrza architektoniczno – krajobrazowego – ściana (funkcje budynków, waloryzacja stanu zachowania zabudowy)

Wynik:

- Ściany placu są jednopłanowe, tworzą je niskie kamienice jedno piętrowe, z cegły.
- Podstawowymi funkcjami zabudowy okalającej plac jest funkcja mieszkaniowa i usługowa (dwa sklepy spożywcze, Towarzystwo opieki nad zabytkami wraz ze świetlicą dla dzieci, Karczma Czerska oraz galeria)
- Zabudowa kalenicowa
- Przy placu znajduje się opuszczony budynek (niegdyś restauracja)

Analiza kompozycji urbanistycznej oraz analiza odczuć wnętrza

Wynik:

- Wnętrze centralne dwuosiowe
- Przeważają szerokie otwarcia widokowe
- Układ kompozycyjny jest czytelny
- Przestrzeń podzielona geometrycznie przez przebiegające przez plac dwie osie, zbiegające się w centrum układu kompozycyjnego
- Na czytelność wnętrza wpływa roślinność, która niestety zbyt wysoka przysłania widok na zabytkowy Zamek oraz Kościół.
- Roślinność nie podkreśla układu osiowego, jej układ jest chaotyczny

Inwentaryzacja, analiza roślinności oraz analiza wartości przyrodniczych

Wynik :

Na obszarze placu zinventaryzowano 23 drzewa, wśród nich 1 dąb czerwony, 2 dęby szypułkowe, 5 klonów jaworów, 11 lip szerokolistnych, 1 świerk pospolity i 3 jesiony wyniosłe. Wśród nich występuje 6 egzemplarzy o obniżonej kondycji zdrowotnej, pozostałe drzewa odznaczają się zadowalającą kondycją zdrowotną. Jest nieduża różnorodność gatunków. Dominuje lipa szerokolistna. Są pojedyncze gatunki dębu czerwonego i świerka pospolitego – mogą świadczyć o przypadkowym wyborze gatunku.

Analiza wyposażenia oraz analiza wartości estetycznych

Wynik:

- Niezadowalający stan wyposażenia na terenie placu,
- Nieestetyczny wygląd ławek i koszy na śmieci.

Analiza użytkownika

W okolicach placu odbywają się liczne wydarzenia i imprezy cykliczne:

- Czerski Festiwal Odpustowy
- Europejskie Dni Dziedzictwa
- Turniej Rycerski Na Zamku w Czersku
- Poland Bike
- Złot Sokoła

Wynik:

- Użytkownikami placu są mieszkańcy Czerska, pobliskich miejscowości oraz turyści odwiedzający Zamek Książąt Mazowieckich.

Wytyczne projektowe

- Przebudowa zieleni w otwartą przestrzeń publiczną o charakterze reprezentacyjnym.
- Podniesienie walorów estetycznych poprzez likwidację założenia parkowego.
- Utworzenie otwarcia widokowego na zabytkową architekturę zamku i kościoła.
- Poszerzenie przestrzeni dla ruchu pieszego oraz dla imprez i uroczystości.
- Wymiana elementów wyposażenia takich jak: ławki i koszy na śmieci.
- Nawiązanie do stylu historycznego rynku, który był kiedyś główną przestrzenią handlową miasta.
- Zachowanie zdrowych, o estetycznym pokroju egzemplarzy drzew.
- Przeniesienie miejsc parkingowych na południową część terenu opracowania.

Opis koncepcji

Koncepcja rewitalizacji placu Tysiąclecia w Czersku zachowuje częściową zmianę założenia parkowego w bardziej otwartą przestrzeń publiczną. Pełniłaby ona historyczną funkcję – funkcję reprezentacyjną oraz byłaby miejscem odpoczynku a zarazem spotkań towarzyskich. Głównym założeniem projektu było podzielenie placu na część reprezentacyjną z otwartą przestrzenią publiczną oraz część, w której zaadaptowano istniejącą roślinność i zaaranżowano nową zielenią. Pierwsza część to wnętrze z osią widokową na Zamek Książąt Mazowieckich oraz na zabytkowy kościół. Byłoby to wnętrze, w którym umieszczono by elementy historii miasta w nawierzchni, krawężnikach i służyłoby, jako przestrzeń dla imprez okolicznościowych. W drugiej części placu stworzono wnętrze z zaadaptowaną zielenią, które pełniłoby funkcje odpoczynku. Parking przewidziano w południowej części placu - widok na niego odizolowano pasmem zieleni. W części północnej placu przewiduje się zaadaptowanie wiaty autobusowej.

Wnioski

Celem rewitalizacji placu Tysiąclecia było przywrócenie a zarazem nadanie nowych funkcji, które byłyby adekwatne do dzisiejszych realiów. Ważnym aspektem było także zaakcentowanie i podkreślenie walorów historycznych tego miejsca. Dzięki przeprowadzonym analizom zostały wysnute wnioski, które stały się podstawą do stworzenia koncepcji rewitalizacji. W wyniku analiz powstał projekt, który eksponuje walory historyczne i kompozycyjne. Ponadto dodatkowo jego celem było podniesienie atrakcyjności turystycznej i zaspokojenie potrzeb mieszkańców Czerska.

Z powyższej pracy wysnuto następujące wnioski:

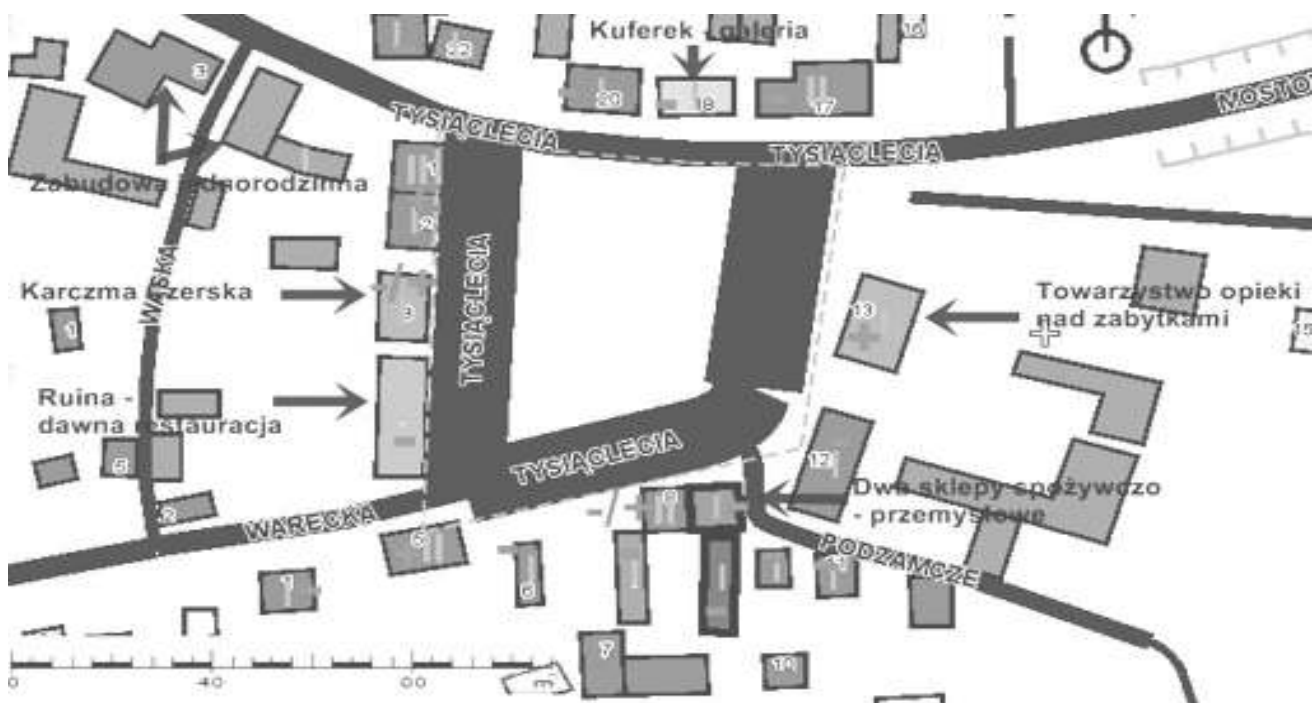
- W koncepcji przywrócono otwartą przestrzeń publiczną.
- Kompozycja przestrzenna została uporządkowana
- W celu podkreślenia zabytkowej architektury Zamku i kościoła zostało podkreślenie otwarcie widokowe.

W obrębie terenu opracowania powstały elementy o tematyce historycznej wynikające z analizy historycznej.

Rys.1 Analiza kompozycyjna [Źródło: opracowanie własne na podstawie mapy z <http://maps.geoportal.gov.pl>, dostęp: 03.01.2012]

Pic. 1 analysis of composition [Origin: own work based on maps of <http://maps.geoportal.gov.pl>, access: 01.03.2012]

Rys. 2 Analiza zabudowy [Źródło: opracowanie własne na podstawie mapy z <http://maps.geoportal.gov.pl>, dostęp: 03.01.2012]

Pic. 2 analysis of the building [Origin: own work based on maps of <http://maps.geoportal.gov.pl>, access: 01.03.2012]

Rys. 3 Plac Tysiąclecia [Źródło: Roznau Milena, 24.09.2011]

Pic. 3 The Tysiąclecia Square [Origin: Roznau Milena, 24.09.2011]

Bibliografia

Literatura

Tokajuk Andrzej, *Zespoły mieszkaniowe z lat 1945-1970*, Wydawnictwo Politechniki Białostockiej, Białystok 2007.

Miasto i Gmina Góra Kalwaria, *Plan odnowy miejscowości Czersk na lata 2008 – 2013*, Czersk 2008.

Strony internetowe

- Strona Katedry Sztuki SGGW: <http://szsk.sggw.pl/?Metodologia> [dostęp: 20.01.2012]

Spis rycin

Ryc. 1 Analiza kompozycyjna [Źródło: opracowanie własne na podstawie mapy z <http://maps.geoportal.gov.pl>, dostęp: 03.01.2012]

Ryc. 2 Analiza zabudowy [Źródło: opracowanie własne na podstawie mapy z <http://maps.geoportal.gov.pl>, dostęp: 03.01.2012]

Ryc. 3 Plac Tysiąclecia [Źródło: Roznau Milena, 24.09.2011]

inż. arch. kraj. Urszula Strasińska: Rodzinne firmy ogrodnicze i ich miejsce na europejskim rynku kształtowania terenów zieleni na wybranym przykładzie.

Słowa kluczowe: gospodarstwo ogrodnicze, ogród pokazowy, szklarnie,

Key words: horticulture, show garden, greenhouse

Abstract :

The article is the essence of the multidimensional analysis of changes in the horticultural area on the example chosen multigenerational company with tradition. The article presents the stages of drawing up the Morawscy Company holdings based on the results of analysis. As a result, the initial concept was presented to the entire area of the Morawscy Horticulture.

Opis terenu objętego badaniami

Teren opracowania dzieli się na dwa „spokrewnione„ gospodarstwa ogrodnicze.

Pierwszym obiektem badań jest gospodarstwo „matka”, które było prowadzone oraz modyfikowane przez dwa kolejne pokolenia rodziny Strasińskich w Starych Babicach. Mieści się ono w charakterystycznym niegdyś zagłębiu kilku gospodarstw tego typu, które wraz z upływem czasu wymierały. W chwili obecnej oprócz gospodarstwa Strasińskich zachowały się dwa gospodarstwa prowadzące nadal uprawę roślin ozdobnych.

Kolejnym obiektem jest gospodarstwo „córka” następnego pokolenia wywodzącego się z rodziny Strasińskich - gospodarstwo Morawskich w Jawczycach.

Omawiane gospodarstwa położone są w odległości 10 km od siebie oraz w niewielkiej odległości od granic Warszawy, a zarazem w bliskiej odległości od Rynku Hurtowego Bronisze.

Pierwsze z przedstawionych gospodarstw porównywane jest z nowocześniejszą firmą Morawskich w Jawczycach. Gospodarstwo w Jawczycach zostało poddane szerszej analizie dla celów projektowych.

Ponadto, w pracy zostały wykorzystane obserwacje gospodarstw o podobnym profilu, w celu dokonania analiz porównawczych zachodzących w nich zmian na przestrzeni mijających lat. Między innymi godnym uwagi okazało się nieistniejące już gospodarstwo Ulrichów, którego pozostałości mieszczą się przy ulicy Górczewskiej w Warszawie. Zakład ten posiadał bogatą historię opartą na wielopokoleniowej tradycji ogrodników, co odpowiednio wpasowało się w tematykę pracy. Jednocześnie, gospodarstwo to przechodziło wiele zmian dostosowując się do potrzeb klientów.

Jak we wszystkich dziedzinach życia, także w produkcji ogrodniczej, odczuwamy z biegiem czasu zmiany, które wymuszają na nas przystosowanie do panujących tendencji. W takich dziedzinach produkcji roślinnych jak ogrodnictwo zachodzą one drastycznie. Nieustannie zmieniające się uwarunkowania na Europejskim, a co za tym idzie również na Polskim rynku, warunkują coraz szersze i mocniej zakreślające się zmiany, które dokonują się nawet w otaczającym nas krajobrazie. Licznie do niedawna prosperujące na wysokim poziomie gospodarstwa ogrodnicze odczuwają te zmiany bardzo gwałtownie, a w reakcji obronnej usiłują przekształcić i dostosować swój asortyment jak i technologie do wymagań otoczenia branżowego zalewającego nasz rynek z zagranicy, gdzie produkcja jest bardziej opłacalna.

Cel pracy

- Koncepcja - Przystosowanie przestrzeni gospodarstwa ogrodniczego Morawskich do spełniania funkcji gospodarstwa wielozadaniowego łączącego ogrodnictwo w swojej tradycyjnej formie oraz elementy produkcji z dziedziny architektury krajobrazu – przystosowanie do istniejących trendów na szeroko rozumianym rynku ogrodniczym,
- Projekt ogrodu pokazowego zawierającego Bukieciarnię właścicielki firmy ogrodniczej; kreacja przestrzeni produkcji roślin wieloletnich nie tylko pod osłonami.
- Ponadto, w pracy zostaną zarysowane istotne zmiany zachodzące w gospodarstwach ogrodniczych pod wpływem biegu lat oraz zmieniających się tendencji na rynku.

Materiały i metody

Zakres merytoryczny

Praca przedstawia szereg procesów zachodzących w obszarze działalności gospodarczej firmy ogrodniczej na przestrzeni 3 kolejnych pokoleń. Etap analityczny przeprowadzony w pracy jest wynikiem wyłaniającym esencję zachodzących zmian w aspekcie zagospodarowania wysoko rozwiniętych terenów ogrodniczych oraz rynkowym aspekcie przekształceń dziedzin ogrodniczych i przeprowadzonych na badanym terenie szeregu analiz wyłaniających klucz do sukcesywnego rozwoju licznych firm z przedstawionej dziedziny.

Kolejno przeprowadzone analizy oraz badania służyły pozyskaniu i uporządkowaniu informacji dotyczących obszaru badań oraz skryształowaniu i ujednoliceniu wytycznych pomocnych w projektowaniu prężnie rozwijających się terenów.

Badania terenowe

W terenie podjęto działania polegające na weryfikacji danych źródłowych, poprzez porównanie stanu istniejącego z wcześniej analizowanymi materiałami dokumentacyjnymi. Badania terenowe pozwoliły sklasyfikować, usystematyzować oraz uporządkować teren gospodarstwa ogrodniczego. W celu wykonania kompleksowej inwentaryzacji terenu opracowania wykorzystano szereg dostępnych z rodzinnego archiwum projektów, planów jak i szkiców, jednocześnie posługując się udostępnioną z wydziału geodezji mapą zasadniczą w skali 1:500. W trakcie prowadzenia inwentaryzacji sporządzono dokumentację fotograficzną oraz szkice z terenu. Dzięki temu możliwe zostało wyłonienie obszarów na terenie gospodarstwa spełniających poszczególne funkcje niezbędne do sprawnego działania każdego dnia jak i egzystowania w środowisku rynkowym. Sporządzono uproszczone analizy: komunikacyjną, widokową oraz funkcjonalno-przestrzenną poszczególnych przestrzeni.

Badania kameralne

W ramach badań kameralnych wykonano analizę materiałów ikonograficznych, w tym rycin oraz fotografii. Przegląd literatury z zakresu ogrodów wystawowych/ pokazowych. Kolejną istotną analizą jest analiza historyczna, która wykazuje kolejne etapy rozwoju oraz przekształceń gospodarstwa ogrodniczego, które przechodziło metamorfozy od firmy dziadków po rodziców z rodziny Strasińskich, a kończąc na gospodarstwie Morawskich, czyli ostatnim pokoleniu wywodzącym się z ogrodników oraz sadoowników. Fundamentalną jednak weryfikacją przestrzeni jest analiza struktury funkcjonalno-przestrzennej, która pozwala na wykazanie wszystkich elementów niezbędnych do prawidłowego rozwoju firmy. Dzięki przeprowadzeniu tej analizy równolegle na obszarze gospodarstwa Strasińskich jak i Morawskich możliwe jest badanie porównawcze i wykazanie elementów pokrewnych jak i wielu zachodzących różnic w gospodarstwach różniących się w przestrzeni czasu.

Kolejnym etapem pracy jest wyłonienie cech najistotniejszych pod względem następujących zmian wywołanych presją zmieniających się tendencji rynkowych, które pozwolą na przystosowanie i przygotowanie się gospodarstwa do panujących realiów kapryśnej gospodarki. W nawiązaniu do powyższego niezbędny okazuje się etap analizy sfery społecznej, czyli wykazanie preferencji i oczekiwań poszczególnych jednostek

uczestniczących w tworzeniu wizerunku firmy (nie tylko właściciele, czy współpracownicy korzystający z przestrzeni gospodarstwa Morawskich, ale również potencjalni klienci).

Analizy

Analiza historyczna gospodarstwa Strasińskich-Morawskich

-Historia Gospodarstwa Strasińskich w Starych Babicach

Obszar, na którym znajduje się teren podlegający opracowaniu do niedawna zdominowany był przez budowle szklarni kilku osiadłych w tym rejonie właścicieli, którzy w chwili obecnej zaprzestali produkcji lub w znacznym stopniu ją ograniczyli jedynie na miesiące przypadające w sezonie wiosenno-letnim, co jest istotne z uwagi na minimalny zakres uciążliwości tych upraw.

Równoczesne zmiany okolicznego krajobrazu wpływające na jakość otoczenia (osie widokowe zostają zakłócone, z uwagi na pojawiające się w coraz bliższym sąsiedztwie nowe budynki mieszkaniowe; zmienia się struktura otaczającej przestrzeni) – otoczenie zakładu przestaje być „czyste” (etap ten zainicjowany w latach 90’ trwa do chwili obecnej). Istotną zmianą okazało się powstanie ośrodka sportowego Kampinosport zlokalizowanego na wcześniej istniejącym zakładzie ogrodniczym.

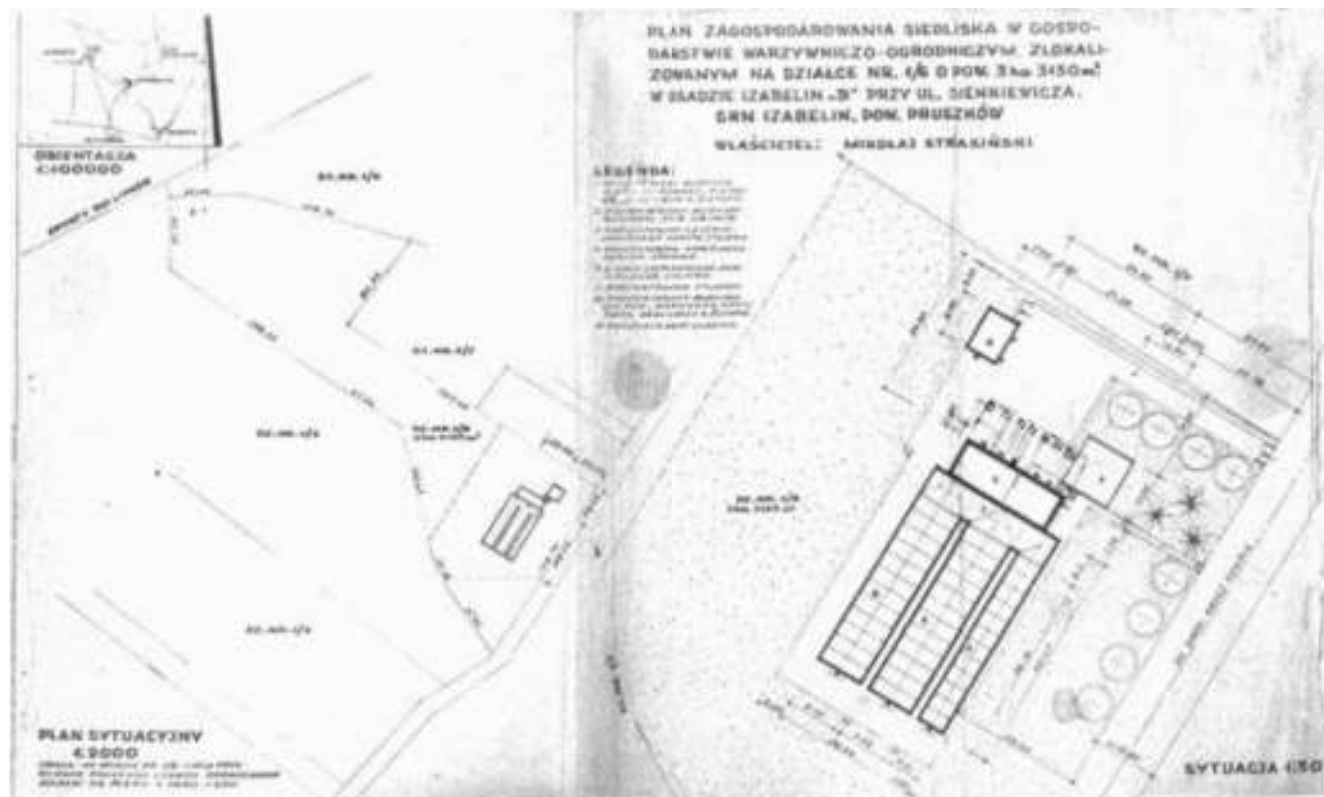
Historię miejsca podlegającemu opracowaniu oraz okolicy można podzielić na następujących pięć etapów:

1. Lata 50’- Historia miejsca, sięga lat 50’ XX wieku. W tym czasie rodzina Strasińskich, która posiadała gospodarstwo przy ulicy Tatarskiej w Warszawie, wykupiła ziemię w Starych Babicach od poprzedniego właściciela okolicznego majątku. W tym okresie w sąsiedztwie omawianej działki istniało jedynie kilka budynków mieszkalnych wraz z gospodarstwami rolnymi. W związku z czym na tym terenie przeważały na południowym-wschodzie otwarte przestrzenie oraz ściana Kampinoskiego parku Narodowego rozciągająca się w przeciwnym kierunku. Na tak rozległych przestrzeniach dominowała produkcja warzyw oraz zbóż, również na samej działce rodziny Strasińskich produkowano wówczas pomidory oraz żyto.

2. 1967 - 1969 - Rozpoczęcie budowy zakładu ogrodniczego przez Mikołaja oraz Annę Strasińskich, na posesji w Starych Babicach przy ulicy Izabelińskiej 65 (wówczas ulica Sienkiewicza 1).

Dopiero w roku 1967 rozpoczęto budowę pierwszych szklarni w tej okolicy. Powstaje tzw. „mały zakład”, w którego skład wchodzi najmnijmniej trzy szklarnie wysunięte najbardziej na wschód wraz z budynkiem mieszkalno-gospodarczym oraz w 1968/1969 łącznikiem między budowlami. W tym czasie istnieje również inspekt dwuspadowy, tak zwana belgijka, wzdłuż ulicy Izabelińskiej, konstrukcja obecnie już nie stosowana.

3. Lata 70’- W kolejnych latach rodzina Strasińskich, z uwagi na rozwijający się zakład ogrodniczy, podejmuje decyzję przeprowadzenia się z Warszawy na posesję przy ulicy Izabelińskiej. Następnie firmę przejmuje najstarszy syn Anny i Mikołaja, Zbigniew, który ukończył technikum ogrodnicze. W 1971 roku powstaje dom, w którym zamieszkuje kolejne pokolenie wraz z dziećmi. Następne zmiany w firmie zachodzą pod nadzorem Zbigniewa oraz Elżbiety Strasińskich. W tym czasie powstaje kolejna szklarnia, znacznie większa od poprzednich, która swoimi rozmiarami daje znacznie większe możliwości produkcyjne, które będą w stanie zaspokoić wzrastające w tym czasie potrzeby rynku. Wówczas jest to punkt charakterystyczny w krajobrazie niewielkiej miejscowości jaką są Stare Babice. Niewiele później, podczas rozwoju zakładu rodziny Strasińskich, w jego sąsiedztwie powstają następne gospodarstwa ogrodnicze, dzięki którym ulica Izabelińska otrzymuje rangę zagłębia ogrodników. Powoli nastają czasy świetności dziedziny ogrodniczej, a właściciele nazywani są „badylarzami”.

Ryc. 6 Projekt zagospodarowania terenu firmy Strasińskich oraz plan sytuacyjny przedstawiający granice działki z lat 70, w czasie gospodarowania Mikołaja Strasińskiego; źródło: archiwum rodzinne Strasińskich, 1973 r.

Ryc. 7 Plan zagospodarowania terenu firmy Strasińskich po przejęciu przez syna - Zbigniewa Strasińskiego ; źródło: archiwum rodzinne Strasińskich.

4. 1989 – 1998 W przeciągu tych lat następuje intensywny rozwój produkcji, głównie kwiatów ciętych. W 1988 roku powstaje ostatnia istniejąca szklarnia, znajdująca się za domem i ogrodem. Pierwotnie usytuowana na rysunkach projektu w kierunku północ południe, ostatecznie wybudowana w kierunku wschód zachód przejęła kolejne potężne partie nasadzeń. W następnych latach planowano powiększanie oraz unowocześnianie zakładu ogrodniczego, który naruszył ząb czasu. Niestety w wyniku śmierci Zbigniewa Strasińskiego w 1998

roku plany rozwoju zatrzymały się na etapie koncepcji nigdy nie zrealizowanej. W tym czasie kolejne pokolenie Strasińskich kształci się w dziedzinie ogrodnictwa w SGGW.

5. 1998 - 2009 Okres ten to bardzo burzliwa huśtawka w prosperowaniu formy. Lata 90 są szczególnie profitowe, niestety u schyłku lat 90 następuje znaczny spadek zainteresowania kwiatami ciętymi. W tym czasie gospodarstwo równie intensywnie jak poprzednio zмага się z nieustannie zmieniającymi się zapotrzebowaniami rynku. Nawiązana wcześniej współpraca z Holandią daje kolejne owoce. Żywotność gospodarstwa podtrzymuje córka, kolejne już pokolenie Strasińskich. Niestety z uwagi na zmieniające się technologie oraz bardziej wydajne produkcje roślinne zakład przestał spełniać swoją dotychczasową funkcję. Nie mniej jednak pozostała w nim dusza poprzednich pokoleń, która wymaga wskrzeszenia w nowej formie. W następnych latach, kolejna córka kształci się w dziedzinie architektury krajobrazu w SGGW, w celu połączenia przeszłości tradycyjnego gospodarstwa, które dotychczas było jedynie zakładem produkcyjnym, z nowoczesnym tchnieniem sztuki ogrodowej.

Ryc. 8 Gospodarstwo Strasińskich w kontekście pozostałych gospodarstw ogrodniczych w Starych Babicach.

Historia terenu Gospodarstwa Morawskich w Jawczycach.

Następnie córka z rodziny Strasińskich podejmuje rozpoczęcie działalności na szerszą skalę w celu rozwoju tradycji rodzinnej i buduje z mężem nowoczesny zakład w Jawczycach.

Teren obecnego Gospodarstwa Morawskich należał do majątku Bronisze, którego właścicielem był Profesor SGGW Stefan Moszczyński. Obecny dom na terenie gospodarstwa wybudowano w 1905 roku, właścicielem był wówczas Gerber. Historia domu jest bardzo bogata, podczas II Wojny Światowej w domu stacjonowały wojska niemieckie, natomiast podczas ucieczki wojsk budynek został ostrzelany, gdzie widoczne były miejsca po kulach, a ścianę północno-wschodnią częściowo odbudowano. Po wojnie w domu znajdowała się szkoła podstawowa z trzema klasami. W późniejszym czasie budynek oddano za zasługi wojenne trzem żołnierzom. Od jednego z nich majątek wykupili rodzice obecnych właścicieli – Morawskich. Wówczas w otaczającym krajobrazie znajdowały się pola uprawne.

Nowi właściciele założyli sad oraz rozpoczęli rozwijać strukturę gospodarstwa. Ok. roku 2000 majątek przejmuje nowe pokolenie Morawskich oraz Strasińskich, które kontynuuje równoległe produkcję w Starych Babicach skąd czerpie wiedzę poprzednich pokoleń. W Jawczycach następuje rozwój zakładu ogrodniczego opartego na tradycjach zaczerpniętych z Gospodarstwa Strasińskich, powstają pierwsze szklarnie oraz tunele pod uprawy specjalne. Przez szereg kolejnych lat nawiązuje się pełna współpraca między gospodarstwami,

można wówczas mówić o jednym gospodarstwie z dwoma lokalizacjami zarządzane przez dwa pokolenia Strasińskich.

Analiza terenu gospodarstwa Morawskich w Jawczycach

W celu poznania obszaru gospodarstwa wykonałam liczne analizy terenu. Poczynając od podstawowej wiedzy zawartej w analizie funkcjonalno-przestrzennej, poprzez analizę widoczności całego terenu gospodarstwa, a kończąc na wywiadzie z poszczególnymi użytkownikami firmy.

Wykonałam analizy porównawcze między gospodarstwami znajdującymi się na terenie dawnego zagłębia zakładów ogrodnich w Starych Babicach, gdzie mieści się Gospodarstwo Strasińskich. Wyłoniłam najbardziej charakterystyczne zmiany zachodzące w poszczególnych firmach oraz przeprowadziłam charakterystykę zachodzących zmian w profilu produkcyjnym lub ewentualnie dążenia do zakończenia działalności.

Ponadto, wykonałam analizę działalności Gospodarstwa Ulrichów w Warszawie w kontekście pozyskiwania klientów oraz układu przestrzennego, w celu porównania z tradycyjną firmą ogrodniczą.

Podczas pisania pracy wykonałam szereg analiz pozwalających na ukazanie zachodzących najistotniejszych zmian w działalności gospodarstw ogrodnich na tle przekształceń w polskiej gospodarce rynkowej oraz odmiennych od wcześniejszych upodobań klientów.

- analiza porównawcza firmy Morawskich z gospodarstwem Strasińskich będącym początkiem tradycyjnego zakładu ogrodniczego o ciągłej tożsamości,
- analiza porównawcza z dzisiejszym obrazem zakładów ogrodnich pozostałych na terenach sąsiadujących z gospodarstwem Strasińskich,
- analiza porównawcza z prężnie funkcjonującymi firmami o podobnym profilu działalności znajdujących się poza granicami Polski (współpracujące gospodarstwa holenderskie z Gospodarstwem Strasińskich a następnie z Gospodarstwem Morawskich),
- analiza zmian na rynku roślin ozdobnych.

Ryc. 9 Teren gospodarstwa Morawskich w Jawczycach w kontekście okolicznego zagospodarowania terenu.

Ryc. 10 Analiza funkcjonalno-przestrzenna terenu gospodarstwa Morawskich z wydzieleniem poszczególnych obszarów oraz obiektów niezbędnych do funkcjonowania firmy.

W porównaniu ze starszym zakładem, gospodarstwo Strasińskich to teren silnie zagospodarowany na cele upraw specjalnych pod osłonami, gdzie stosowane były starsze technologie produkcji roślin. W porównaniu z gospodarstwem Morawskich na stosunkowo dużym obszarze możliwa jest produkcja mniejszej liczby materiału roślinnego, co zostało rozwinięte w firmie w Jawczycach na szerszą skalę. Ponadto, w gospodarstwie Morawskich zastosowane są wymagające mniejszej uwagi technologie: grzewcze oraz kontrolujące parametry w szklarniach - zakład jest zelektryfikowany, gdzie odpowiednio ustawiony mechanizm komputera steruje m. in. wilgotnością powietrza w obiekcie. Potrzebna jest zdecydowanie mniejsza siła robocza przy dużo większej produkcji. W związku z intensyfikacją produkcji, w nowym zakładzie są zdecydowanie większe pomieszczenia gospodarcze, takie jak pracownia, gdzie kwiaty są pakowane dla klientów na odpowiednich taśmach maszyn, jak i powierzchnie zagospodarowane pod kolejne komory chłodni, co związane jest również z innymi sposobami uprawy, w szczególności dotyczy to przechowywania preparowanych cebul tulipanów w różnych temperaturach.

Ryc. 11 Analiza widoczności gospodarstwa Morawskich

Ryc. 12 Obecna widoczność terenu gospodarstwa Morawskich od ulicy Sadowej

Ryc. 13 Obecna widoczność terenu gospodarstwa Morawskich od ulicy Sadowej-brama wjazdowa.

Ryc. 14 Widok na obszar domu właścicieli na terenie gospodarstwa Morawskich

Ryc. 15 Przestrzeń kontaktu z klientem na terenie gospodarstwa Morawskich.

Ryc. 16 Budynek mieszkalny właścicieli firmy ogrodniczej warunkujący charakter miejsca.

Ryc. 17 Widok na teren gospodarstwa od strony torów kolejowych

Dodatkowe analizy wykonane do celów projektowych:

- Analiza widoczności gospodarstwa ogrodniczego Morawskich.
- Analiza preferencji właścicieli, pracowników oraz klientów gospodarstwa ogrodniczego Morawskich.

Wyniki analiz

Po przeprowadzeniu analiz wykazujących różnice w funkcjonowaniu oraz stosowanych technologiach jak i układach przestrzennych powiązanych gospodarstw rodziny Strasińskich oraz Morawskich podjęłam kolejny etap pracy pozwalający na wstęp do projektowania ogrodu pokazowego-wizytówki firmy Morawskich.

Następnie w pracy wykonałam analizy pozwalające na sprecyzowanie najbardziej dogodnego miejsca na ogród pokazowy firmy Morawskich. Po przeprowadzeniu analiz widoczności terenu gospodarstwa, najbardziej reprezentacyjnym miejscem na ogród pokazowy jest fragment obszaru opracowania wzdłuż ulicy Sadowej, ze szczególnie charakterystyczną dominantą całego założenia gospodarczego a zarazem punktem skupiającym uwagę w najbliższym otoczeniu ponad 100-letniego domu właścicieli o ciekawej, niespotykanej w sąsiedztwie architekturze.

Ryc. 18 Wynik analizy widoczności terenu opracowania. Wyznaczenie stref najbardziej i najmniej atrakcyjnych oraz dostępnych.

Analiza historyczna wykazała bardzo bogate dzieje kolejnych pokoleń prowadzących firmę ogrodniczą, której rdzeniem jest gospodarstwo w Starych Babicach. Ponadto, dzięki przeprowadzeniu analiz dokumentacji projektowej z kolejnych etapów rozwoju zakładu gospodarczego możliwe jest wyłonienie kolejnych przemian w produkcji w miarę przenikania się następujących pokoleń, a co za tym idzie wydedukowanie zmian zapotrzebowania rynkowego w tamtych okresach. Analiza historyczna pozwoliła na zaprojektowanie stosownego folderu firmy ogrodniczej Morawskich, który będzie jednocześnie atrakcyjną broszurą reklamową ukazującą ducha miejsca tradycyjnego gospodarstwa ogrodniczego.

Wynikiem badań jest jasno wyłaniająca się tendencja do likwidowania w szczególności starszych zakładów ogrodniczych, które nie są już w stanie sprostać nowym wymaganiom stawianym im w procesach produkcyjnych oraz handlowych. Ponadto, istotną obserwacją jest ukierunkowanie pozostałych gospodarstw na zmianę ich dotychczasowej funkcji. Istnieją przykłady przekształcania zakładów ogrodniczych w centra handlowe (Wola Park w Warszawie) lub przekształcania profilu produkcyjnego z uwzględnieniem zmieniających się trendów na rynku, na bardziej trwały materiał roślinny (kwiaty doniczkowe, byliny). Wszystkie przedstawione zachodzące procesy ukazują kierunkowość do zanikania tradycyjnych, rodzinnych gospodarstw ogrodniczych. Większość zakładów produkcyjnych goniąc za zmieniającym się rynkiem roślinnym zatracą własną tożsamość kładąc nacisk na masową produkcję najbardziej opłacalnych towarów. Coraz niższa liczba gospodarstw może szczycić się własną tradycją oraz wielopokoleniowym zaangażowaniem. „Stare” ogrodnicze rodziny zaprzestają działalności, gdyż ich szklarnie uległy amortyzacji, a nowe technologie okazują się nadal w naszej rzeczywistości zbyt kosztowne i mało opłacalne. Rynek polski coraz częściej zalewany jest produktami z innych państw, gdzie wyprodukowanie materiału roślinnego, ze względu na łagodniejszy klimat, jest bardziej opłacalne.

Wynik-koncepcja

Cele koncepcji:

- swobodne wprowadzenie klienta wprost z ulicy Sadowej na teren firmy Morawskich – zaproszenie na teren firmy,
- wydzielenie przestrzeni prywatnej, półprywatnej oraz ogólnodostępnej oraz wykazanie obszarów konfliktowych,
- uporządkowanie terenu firmy, wyznaczenie stref o różnej funkcji,
- zachowanie tradycyjnych form gospodarstwa ogrodniczego, mając na uwadze bogatą tradycję rodzinną,
- pobudzenie terenu gospodarstwa poprzez organizację licznych wydarzeń sezonowych – nawiązanie do funkcjonowania ogrodów Ulricha,
- wyeksponowanie dworskiego charakteru przestrzeni gospodarstwa Morawskich, wpojenie się i przenikanie przestrzeni o charakterze dworskim z nowoczesnymi formami, a łącznikiem w postaci czystych form konstrukcji szklarni.

Po podsumowaniu analiz i wywiadów z poszczególnymi użytkownikami projektowanej przestrzeni oraz porównaniu z innymi gospodarstwami, sprecyzowałam zakres pracy oraz sformułowałam wytyczne projektowe. Całość terenu objętego opracowaniem zaprojektowałam na poziomie koncepcji. Wybrałam fragment terenu, który okazał się najbardziej reprezentacyjnym oraz o wysokiej dostępności dla klientów, został on zaprojektowany jako wielofunkcyjny ogród pokazowy. Istotną wytyczną jest zachowanie charakteru miejsca, ale jednocześnie przystosowanie do spełnienia wymagań nowoczesnych, szybko zmieniających się zapotrzebowań rynku. Projekt ma na celu uatrakcyjnienie przestrzeni gospodarstwa oraz co najważniejsze wyłonienie go z otaczającego krajobrazu, w taki sposób aby udostępnić go jak najszerszej grupie potencjalnych klientów.

W wyniku analiz dynamicznych, szczególnie analizy widoczności terenu jako ogród pokazowy firmy wyłoniłam obszar wzdłuż ulicy Sadowej, przy której w chwili obecnej mieści się również brama wjazdowa na teren gospodarstwa. Co więcej, wytyczyłam również miejsce o najniższej atrakcyjności, które zlokalizowane jest wzdłuż torów kolejowych. Obszar ten został przeznaczony jako miejsce kontaktu klientów stałych, głównie hurtowych, tak aby nie zakłócali oni przestrzeni reprezentacyjnej a udostępnił ją klientom detalicznym oraz osobom zwiedzającym teren gospodarstwa.

Istotnym aspektem w projektowaniu całej przestrzeni jest wytyczenie równowagi pomiędzy strefami dostępności dla poszczególnych użytkowników gospodarstwa. Strefa prywatna, a więc przeznaczona tylko dla właścicieli gospodarstwa zlokalizowana jest głównie w części wokół domu z dominacją w części za domem, gdyż wzdłuż ulicy zlokalizowano strefę Bukieciarni oraz kontaktu z przestrzenią sadu. Natomiast strefa ogólnie dostępna mieści się w przeważającej części wzdłuż ulicy Sadowej i przenika się w kierunku głębi gospodarstwa dotykając fragmenty szklarni oraz strefy przeładunku hurtowego wzdłuż torów kolejowych.

Cały teren gospodarstwa Morawskich zachowany został w charakterze dworkowym, z uwagi na bryłę budynku mieszkalnego, która jednocześnie posiada elementy charakterystyczne dla bardziej nowoczesnych trendów. W związku z powyższym przestrzeń zakładu ogrodniczego łączy w sobie elementy typowe dla tradycyjnych form ogrodu dworskiego z bardziej nowoczesnymi formami nawiązującymi do szklanych brył zabudowy produkcyjnej, która ujawnia w sobie ostre kształty oraz przejrzyste tafle szkła.

Ogród pokazowy ma na celu zaproszenie podróżującego ulicą Sadową do zwiedzania gospodarstwa, które do tej pory ukrywało w głębi potencjał wielu atrakcji. Dzięki możliwości spacerowania po mini parku można obserwować funkcjonowanie zakładu ogrodniczego, a również podziwiać liczne kompozycje kwiatowe o charakterze stałym jak i tymczasowe prezentacje sezonowe, które zmieniają się nie tylko wraz z porami roku, ale również tendencjami rynkowymi. Wytyczono strefy typowo spacerowe, jak i pokazowe. Dzięki bliskiej lokalizacji sadu możliwe jest przemierzanie przestrzeni i podziwianie kwitnących drzew wiosną.

Celem reklamy gospodarstwa zrezygnowałam z typowego ogrodzenia, a zastąpiłam je ażurowym, które umożliwia lepszą widoczność z ulicy.

Ryc. 14 Śluza psychologiczna – ukierunkowanie klienta w przestrzeni gospodarstwa.

Strefa wejścia głównego ma charakter „śluzy psychologicznej”, gdzie istotne było zaprojektowanie przestrzeni w taki sposób, aby wykreować kilka możliwości podróżowania klienta po zaprojektowanej przestrzeni. W wyniku rozdzielenia kanałów komunikacyjnych zaprojektowałam odpowiedniej wysokości dominantę, która jest widoczna już w okolicach bramy wejściowej przyciągając uwagę i jednocześnie jest dostrzegalnym symbolem firmy dla podróżujących kolejną potencjalnych klientów. W przeciwnej części terenu firmy, w okolicach sadu klientów przyciąga Bukieciarnia o ciekawej architekturze nawiązującej do szklarni. W dalszej części podróży towarzyszą spacerowiczom wplecione w sad konstrukcje rzeźb nowoczesnych.

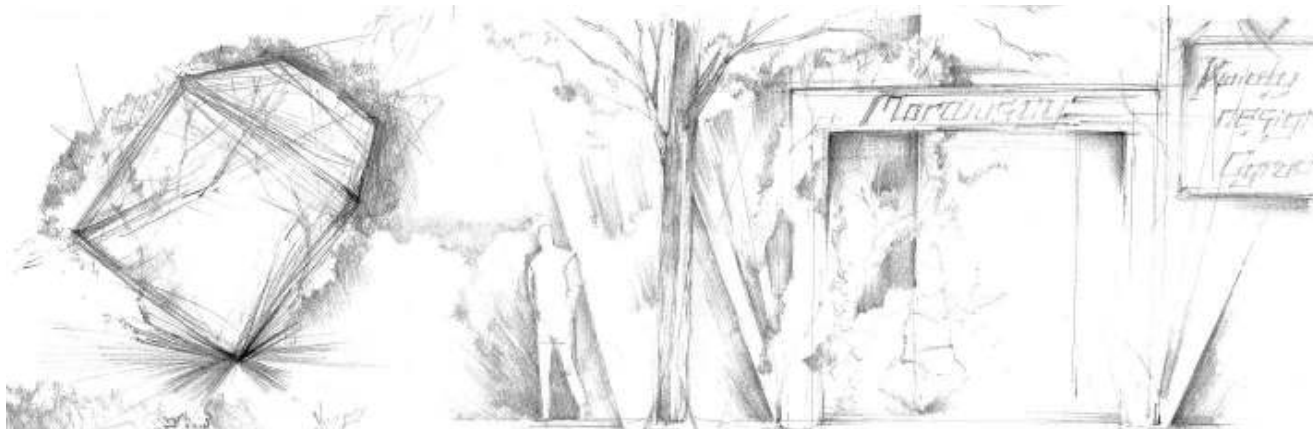
KONCEPCJA FIRMY MORAWSKICH W JAWCZYPACH

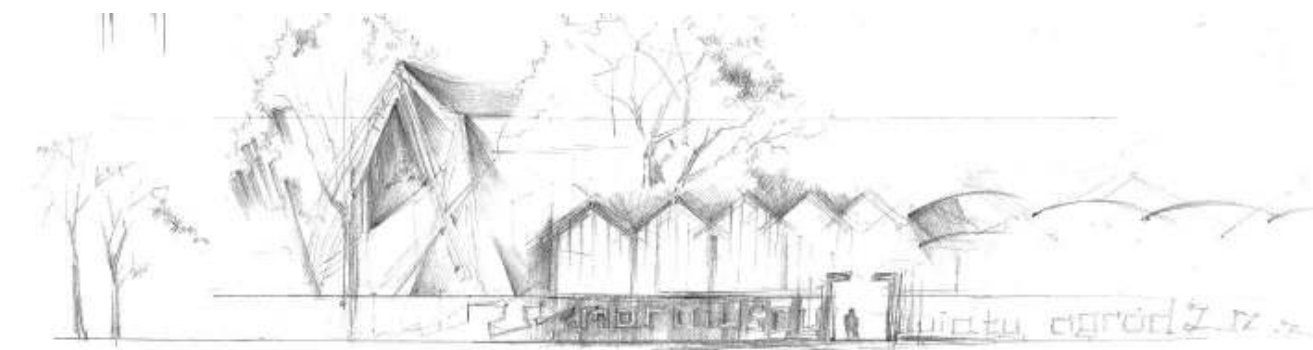
Ryc. 15 Schemat koncepcji terenu gospodarstwa Morawskich w Jawczycach

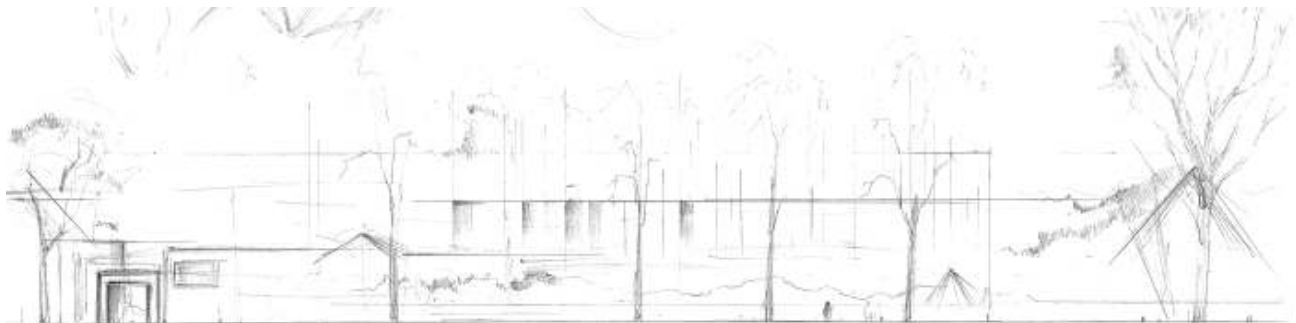
Ryc. 16 Widok od ulicy Sadowej wzdłuż ogrodu pokazowego

Ryc. 17 Widok na bramę główną na teren firmy Morawskich od ulicy Sadowej wraz z elementem konstrukcji pokazowej

Ryc. 18 Widok na teren firmy Morawskich od strony torów kolejowych

Ryc. 19 Widok na strefę projektowanego ogrodu pokazowego wraz z dominantą oraz bramą główną wzdłuż ulicy Sadowej

Ryc. 20 Widok na kontynuację ogrodu pokazowego w obszarze sadu oraz w strefie Bukieciarni

inż. arch. kraj. Beata Śliwińska: Sztuka publiczna jako czynnik kształtujący charakter przestrzeni

Art in public spaces as a determinant factor in character of urban space

Słowa kluczowe: sztuka zaangażowana, sztuka publiczna, street art, przestrzeń publiczna, przestrzeń miejska, początki sztuki publicznej

Key words: socially committed art, public art, street art, public space, urban space, roots of public art

Streszczenie

W artykule przedstawiono krótki opis wartości sztuki publicznej w przestrzeni i jej alternatywnej formy debaty publicznej. Dodatkowo w ramach pracy przeprowadzono szereg analiz i badań. Rezultatem jest stworzenie wytycznych projektowych do stworzenia miejsc przeznaczonych sztuką uliczną a także próba wybrania przykładu - wyznaczenia miejsca gotowego na działanie artystyczne w mieście.

Abstract: This article presents short description of the public art's value in urban space and its alternative form of public debate in urban environment. As a result presents several studies and research. The result is the creation of design guidelines to create a place marked by street art and attempt to select an example -to find the place ready for artistic activity in the city.

Wprowadzenie

Sztuka publiczna jest dziedziną, z którą spotykamy się na co dzień. Z upływem czasu staje się częścią naszego życia w przestrzeni miejskiej, a co najważniejsze, mamy duży wpływ na jej kształtowanie a także pierwszeństwo w jej ocenie, gdyż żyjemy pośród niej.

Charakter przestrzeni jest niezwykle powiązany z tym co dzieje się w jej granicach. Poprzez sztukę uliczną komórka przestrzenna staje się wyjątkowa, a potencjalny użytkownik odczytuje poszczególne działania w przestrzeni jako charakterystyczne dla tego miejsca.

Pojawienie się elementów sztuki w danym obszarze nadaje mu wyjątkowości. Staje się dla człowieka miejscem, z którym się utożsamia, w którym dobrze się czuje i chce przebywać. Działania artystyczne w przestrzeni, począwszy od instalacji, rzeźb, graffiti a kończąc na szeroko pojętej sztuce street-art i tworzenia murali, są niejako opozycją dla wandalizmu i próbą rewitalizacji przestrzeni miejskiej.

Proces tworzenia sztuki miejskiej jest widowiskiem uwypuklającym zainteresowanie i chęć uczestniczenia w jej tworzeniu, buduje relacje między komórką ludzką a organizmem miasta.

TEZA: Sztuka publiczna jest istotnym uzupełnieniem dla struktury miasta, charakteryzuje ją i nadaje jej artystyczny wymiar.

Cel pracy

Celem pracy jest niejako potwierdzenie wysokiej wartości estetycznej sztuki ulicznej i jej wpływie na rewitalizację przestrzeni miejskiej miasta Łodzi. Dodatkowo wskazanie dogodnych lokalizacji i opisanie elementów sztuki murali i ich jednostkowym wpływie na budowanie konkretnych przestrzeni. (Stworzenie wytycznych do projektowania małych przestrzeni miejskich poprzez street art.)

Materiały i metody

Praca ma na celu przedstawienie w krótkiej formie nurtu sztuki publicznej, z jakich odłamów się składa i jakie elementy w przestrzeni może charakteryzować. Głównym elementem pracy jest sztuka tworzenia murali miejskich i to ten nurt skupia uwagę i jest szerzej analizowany w pracy, głównie w strukturze miasta Łodzi, od świetności murali reklamujących branżę tekstylną lat 70-tych i 80-tych ubiegłego wieku, po współczesne działania artystów polskich a także zagranicznych podczas festiwali i happeningów.

Praca analizuje oddziaływanie zaistnienia sztuki miejskiej na poziom życia i charakter jej odbierania przez jednostkę. Badany jest wpływ sztuki publicznej na charakter konkretnych przestrzeni, stopień poprawienia estetyki miejsca oraz zostaje wystawiona ocena wynikająca z poziomu zadowolenia.

Badania w głównej mierze obejmowały prace terenowe i kameralne.

Uzupełnieniem dla badań były analizy kameralne materiałów źródłowych jak i analizy materiałów i informacji zebranych podczas wizji lokalnych w terenie.

Analiza materiałów źródłowych

W danym zakresie wykorzystałam materiały literaturowe oraz materiały ze zbiorów własnych, opracowania naukowe, artykuły dotyczące przedmiotu badań oraz informacje ze stron internetowych organizacji artystycznych oraz związanych z tematyką pracy. Uzupełnieniem była dokumentacja fotograficzna archiwalna oraz stanu istniejącego.

Badania terenowe i kameralne

Na badania terenowe składa się szereg analiz, określających stan istniejący, estetykę i charakter poszczególnych obiektów. Następnie przeprowadziłam ich korelację z materiałami źródłowymi. Na badania terenowe i użyte techniki składają się:

- inwentaryzacja i dokumentacja fotograficzna murali miejskich na terenie miasta Łodzi
 - analizy społeczne: analiza potrzeb;
 - analizy stanu istniejącego i wartości przestrzennych w tym estetyki;
 - analizy widokowa, funkcjonalna, percepcyjna J. Skalskiego: powiązania widokowe, charakter uporządkowania form przestrzennych, relacje występujących form przestrzenno plastycznych, wewnątrz i ścian;
- W zakresie badań kameralnych – uporządkowanie danych z badań terenowych, zebranie opinii, informacji o wybranych przestrzeniach, klasyfikacja poszczególnych elementów sztuki publicznej i ich wpływ na proces rewitalizacji.

Wyniki analiz

Dzięki przeanalizowaniu materiałów źródłowych, na które składają się zbiory literaturowe, opracowania naukowe a także szereg informacji związanych z tematyką pracy, udało mi się uporządkować wiedzę na temat sztuki ulicznej, a co jest dalej z tym związane, jej udział w debacie publicznej. Pozwoliło mi to również wybrać metody postępowania podczas badań terenowych.

Przestrzenie miejskie, w których żyje sztuka murali, są niezwykle różnorodne. Można wyróżnić zarówno miejsca skrajnie zdewastowane, nieestetyczne wizualnie a co za tym idzie, niezachęcające do przebywania, jak i te reprezentacyjne, pełniące funkcje ulicznych galerii.

Sztuka publiczna charakteryzuje się pewną dowolnością w przekazie, gdyż związana często ze spontanicznymi zachowaniami jest trudna w kontroli. Dlatego nie da się uniknąć negatywnych działań „partyzanckich”, takich jak malowanie na ścianach lub obiektach do tego nieprzeznaczonych. Analizując stan i estetykę przestrzeni publicznych, można zauważyć, że brak jest takich miejsc, w których można by wyrazić pewien stan ducha, manifest czy też zaznaczenie swojej obecności poprzez sztukę uliczną.

Zupełnie inaczej odczuwane są miejsca o wysokiej estetyce. Podnoszą wartość tychże przestrzeni, zachęcają do przebywania, a możliwość ich współtworzenia pozwala na utożsamianie się z danym miejscem.

Klasyfikując wnętrza pod względem ich wartości wizualnej i znaczeniowej dla krajobrazu miejskiego nie sposób zwrócić uwagi na percepcyjny odbiór danej przestrzeni. Wszystko, co wyrывa się ze sztampowości krajobrazu i koloru miasta zaciekawia i staje się charakterystyczne dla danej przestrzeni. Murale, czyli wielkoformatowe,

zwykle barwne grafiki stanowią mocny element w krajobrazie. Są dominantą barwną, miejscem charakterystycznym – często wykorzystywane są jako miejsce spotkań lub też jako drogowy wskaz. W przestrzeni miejskiej to budynki – czyli elementy nieożywione – stanowią fizjonomiczne tło dla barwnych ścian wnętrz.

Analizując sztukę publiczną, nie sposób zapomnieć o kluczowym powiązaniu poszczególnych przestrzeni ze ścisłym centrum miasta – miejscem kumulacji wydarzeń kulturalnych. Miejscy artyści dążą do tworzenia murali w miejscach łatwo dostępnych, często uczęszczanych, zmuszając przechodnia do zwrócenia uwagi na dane dzieło. Miejsca naznaczone sztuką uliczną byłyby martwym tworem, gdyby nie ludzie, poddający krytyce konkretne działania. Ponadto zaangażowanie mieszkańców przy tworzeniu tego typu projektów artystycznych umacnia świadomość własnej tożsamości¹⁵⁸.

Określając charakter danej przestrzeni i odpowiadając sobie na pytanie, jaką funkcję pełnią w mieście przestrzenie naznaczone artystycznie należy podkreślić, że główną funkcją murali jest próba przekazu na forum własnych odczuć przez sztukę. Dlatego też większość działań twórczych skupia się wokół miejsc często odwiedzanych. Miejsca te, charakteryzują się łatwą dostępnością i zróżnicowanym programem funkcjonalnym. Wyróżnić tu możemy miejsca takie jak place miejskie, deptaki, ruchliwe ulice, parki miejskie czy ogrody. Warto podkreślić, że sztuka publiczna łatwo współgra z miejscami o odmiennych funkcjach i tym samym podnosi komfort przebywania.

Miejskie przestrzenie publiczne umożliwiają ogółowi społeczeństwa codzienną aktywność. Sztuka uliczna daje możliwość osobistego wyrażenia się w miejscu publicznym. Takie działanie prowadzi do mocnego przywiązania się i utożsamiania z konkretnym placem, ulicą, czy nawet kawałkiem ściany.

Użytkownicy, na pytanie o podstawowe wymagania względem przestrzeni publicznych, na pierwszym miejscu stawiają bezpieczeństwo i chęć przebywania. Miejsca, naznaczone sztuką ulicy muszą spełniać wymagania współczesnego mieszkańca, dlatego warto modernizować takie przestrzenie. Dzięki takim działaniom, krajobraz miejski staje się piękniejszy, sztuka w przestrzeni publicznej łatwiej znajduje odbiorcę i wchodzi w związek z tymże odbiorcą. Powstawanie takich miejsc sprzyja rewitalizacji miasta poprzez sztukę. To właśnie przestrzeń miejska stanowi idealne „płótno” dla działań artystycznych, umożliwia niewerbalną dyskusję mieszkańców i charakteryzuje dane miejsca. Umieszczenie prac w przestrzeni miejskiej włącza je w codzienność odbiorców, proponuje kreatywne przekształcenie własnej przestrzeni, która inspirowa do nowego spojrzenia na otoczenie.

Wyniki i wytyczne

Przeprowadzając szereg analiz, a także bazując na krótkim opisie elementów sztuki murali (ich jednostkowym wpływie na budowanie konkretnych przestrzeni) stworzono wytyczne projektowe do stworzenia koncepcyjnej aranżacji takich przestrzeni. Dodatkowo w wynikach przedstawione zostały przede mną miejsca, które po przeprowadzeniu analiz są dobre na wprowadzenie działań artystycznych.

Szukając odpowiednich miejsc na wprowadzenie takiej aktywności należy zwrócić uwagę na przestrzenie miejskie, przeważnie wysokiej, kominowej zabudowy (kamienice, elewacje bloków mieszkalnych). Najlepszym rozwiązaniem dla przyszłych prac graficznych są oczywiście duże, oczyszczone ściany, najlepiej o długich gładkich pierzejach – umożliwia to lepszy dostęp do tzw. „płótna” działań. Na podstawie kolejnych badań i wskazań do kształtowania przestrzeni stworzono szereg wytycznych.

Wytyczne do zaprojektowania miejsc z udziałem sztuki publicznej:

- podkreślenie charakteru miejsca przez elementy wyposażenia zaprojektowane również przez twórców sztuk ulicznych;
- zaaranżowanie przestrzeni wzbogacając ją o funkcje wypoczynkowe czy społeczne;
- zastosowanie głównie roślinności w przestawnych donicach, stosując nasadzenia ‘podwórkowe’, ułatwiające pielęgnację w mieście;

¹⁵⁸ A. Niżyńska, *Street art jako alternatywna forma debaty publicznej w przestrzeni miejskiej*, Trio, Warszawa 2011, s.44.

- zastosowanie niskich odmian drzew, by w przyszłości nie przesłoniły elewacji;
- zagospodarowanie terenu elementami umożliwiającymi ich przestawianie (technologie przesuwanych elementów, lub elementów na kółkach)
 - przydatność wnętrz czy placów na działania artystyczne, happeningi;
- zastosowanie oświetlenia ogólnego, nie dominującego w przestrzeni.
(możliwość włączenia tymczasowych instalacji świetlnych (iluminacje świetlne, mapping, lightwriting);
- zaaranżowanie zaplecza gospodarczego i sanitarnego – przechowywanie puszek z farbą, sprayów, akcesoriów malarskich zgodnie z zasadami BHP;
- odpowiednie skomunikowanie wnętrza z centrum miasta i ul. Piotrkowską – zachowanie punktów widokowych;

Wynikiem niniejszej pracy jest również przedstawienie dogodnych miejsc w przestrzeni miasta Łodzi, w których zaistnienie sztuki murali jest bardzo realne i potwierdzone powyższymi wytycznymi. Analizując strukturę miasta i łączność z jego centralną częścią udało mi się sprecyzować takie przestrzenie.

Do takich miejsc możemy zaliczyć m.in.: Pasaż im. Leona Schillera, Plac Komuny Paryskiej, ul. Piotrkowska 138/141 – teraz nazwane „Centrum OFF Piotrkowska”. Każde z tych miejsc jest położone bezpośrednio przy lub w niedalekiej odległości od najbardziej znanej ulicy w Łodzi, a jednocześnie w ścisłym centrum - ul. Piotrkowskiej. Głównym determinantem wyboru jest fakt, iż w większości przedstawione miejsca, mimo reprezentacyjnego położenia, nie posiadają sprecyzowanego programu aktywności, brak im charakteru.

W każdym z tych miejsc można łatwo zauważyć pierwsze działania artystów ulicznych i mowa tu o wulgarnym graffiti a o wielkoformatowych dziełach malarskich.

Ciekawym i wartym zatrzymania miejscem jest Centrum OFF Piotrkowska, które dzięki społecznemu ruszeniu z miejsca nieatrakcyjnego i zapomnianego zmienia się w kulturalne centrum Łodzi. Składają się na to różne działania w przestrzeni miejskiej. Z każdym mijającym miesiącem pojawiają się tu nowe aktywności, od typowych konsumpcyjnych do tych bardziej wymagających i absorbujących (mini skatepark). Postindustrialne wnętrza dawnej fabryki Franciszka Ramischa przyciągnęły także artystów sztuki ulicy. W planach jest zainicjowanie akcji upiększania – tworzenia murali w obrębie wnętrza.

Znakomita lokalizacja przy ul. Piotrkowskiej ma pomóc w rozwoju kreatywnej działalności, a kreatywna działalność zapewnić aktywizację miejsca, które jest modelowym przykładem miejsca, w którym sztuka publiczna ma prawo zaistnieć.

Ważnym aspektem w wybraniu i stworzeniu wytycznych do zaprojektowania miejsca na działalność artystyczną jest chęć działania ludzi korzystających z danej przestrzeni. W proponowanym przeze mnie miejscu, a także prezentowanych wytycznych to ludzie i ich wyobrażenia mają stać się jedynym ograniczeniem dla działalności kulturalnej i artystycznej w tym miejscu.

Wytyczne do zaprojektowania przestrzeni z udziałem street artu mają pomóc w tworzeniu miejsc wartościowych, gotowych na przyjęcie różnych aktywności sztuki publicznej, poprzez właściwe dobranie przestrzeni i zastosowanie mobilnych elementów wyposażenia.

„[...] street art jest przejawem sztuki w przestrzeni miejskiej, który najlepiej oddaje formę rozmowy i odwołuje się do wspólnotowych korzeni. Brak cenzury, fakt dostępności materiałów malarskich i sprayów, a także [...] pole działania pozwala sformułować hipotezę, że sztuka publiczna jest szansą na przywrócenie autentycznej debaty publicznej w społeczeństwie.” (A. Niżyńska, 2011).

Realizacja wielkoformatowego muralu w ramach festiwalu organizowanego przez Galerię Urban Forms w Łodzi, autor: ARYZ (ul.Pomorska 67).

Dzieło artysty BLU, mural o przesłaniu antywojennym (żołnierze przedstawieni jako marionetki) przy Rondzie ONZ w Warszawie.

Koncepcja aranżacji OFF Piotrkowska Center (ul. Piotrkowska 138/140), jako wnętrza w przestrzeni miejskiej otwarte na przejaw kultury i sztuki.

Wynik pracy artystów SAT ONE (Niemcy) / ETAM CREW (Polska) w ramach festiwalu organizowanego przez Galerię Urban Forms w Łodzi (ul. Kościuszki 27).

Literatura

1. A. Niżyńska, *Street art jako alternatywna forma debaty publicznej w przestrzeni miejskiej*, Trio, Warszawa 2011, s.44.

inż. arch. kraj. Lidia Walczak: Sztuka krajobrazu jako narzędzie przekształcania miejskiej przestrzeni rozmytej w przestrzeń publiczną

Słowa kluczowe: przestrzeń publiczna, sztuka krajobrazu, miasto

Key words: public space, landscape art, city

Abstract:

The paper presents the steps involved in creating the concept of land adjacent to the National Archaeological Museum and Muranów cinema, located in the downtown Warsaw. As a result, proposed method of land development, aims to transform this space into fully functional public space and to highlight elements emphasizing the identity of the place.

Opis terenu objętego opracowaniem

Teren opracowania zlokalizowany jest w najbardziej reprezentacyjnej dzielnicy Warszawy - Śródmieście. Dzielnica ta obejmuje najstarszą część miasta (Stare Miasto i Nowe Miasto), która znajduje się w niedalekiej odległości od terenu badań, a także zabudowę powstałą po II wojnie światowej w miejscu zniszczonych dzielnic.

Ryc. 1. Lokalizacja terenu opracowania na tle dzielnicy Śródmieście, źródło: www.zumi.pl

Teren opracowania stanowi „przedłużenie” Placu Bankowego. Przecina go ulica Andersa dzieląc tą przestrzeń na dwie części: pierwszą znajdującą się przy kinie Muranów i Stołecznej Komendzie Policji; drugą – przy Państwowym Muzeum Archeologicznym i Parku Krasińskich. Zatem istotnym celem tej pracy jest ujednolicenie tego terenu i jednocześnie wyodrębnienie w nim fragmentów, które świadczą o jego tożsamości.

Materiały i metody

Celem pracy jest zaprojektowanie przestrzeni publicznej z uwzględnieniem historii miejsca jak i współczesnych potrzeb użytkowników; przekształcenie przestrzeni rozmytej w przestrzeń publiczną.

Teren opracowania zlokalizowany jest przy ulicy Andersa w Warszawie, w bezpośrednim sąsiedztwie placu Bankowego, kina Muranów, Komendy Stołecznej Policji, ogrodu Krasińskich i Państwowego Muzeum Archeologicznego. Praca przedstawia kolejne przemiany terenu opracowania od lat 30 XVIII wieku. Etap gromadzenia informacji, przeprowadzenia analiz i badań terenu opracowania oraz wykonania projektu przypada na okres od października 2011 roku do czerwca 2012 roku.

W pracy znajdują się liczne informacje dotyczące terenu opracowania a także problematyki zagospodarowania przestrzeni publicznych w Polsce i na świecie. Praca opisuje etap analiz powiązań widokowych, obecnego stanu zagospodarowania jak i uwarunkowań przyrodniczych występujących na omawianym obszarze. Analizy i badania przeprowadzone na terenie opracowania służyły zebraniu i uporządkowaniu informacji dotyczących obszaru opracowania oraz wskazaniu wytycznych do powstania koncepcji a następnie projektu przestrzeni publicznej.

Badania kameralne

W ramach badań kameralnych wykonano analizę materiałów kartograficznych, ikonograficznych, w tym rycin i fotografii oraz analizę druków zwartych i rozproszonych.

Istotną analizą jest analiza historyczna, która wykazuje przemiany jakie występowały na badanym terenie od lat 30 XVIII wieku. Analiza funkcjonalno-przestrzenna pozwoliła wyodrębnić w badanej przestrzeni niezbędne elementy świadczące o jej tożsamości.

Ważne również było wykonanie analizy wartości społecznych, która wykazała preferencje i oczekiwania poszczególnych grup użytkowników badanej przestrzeni.

Badania terenowe

Podczas badań terenowych podjęto działania polegające na sklasyfikowaniu i uporządkowaniu terenu opracowania. Porównano wcześniej analizowane materiały dokumentacyjne z obecnym stanem zagospodarowania. W celu wykonania inwentaryzacji przestrzeni wykorzystano materiały kartograficzne, zdjęcia lotnicze oraz ryciny z XIX i XX wieku. W trakcie prowadzenia inwentaryzacji sporządzono dokumentację fotograficzną badanego terenu. Na tej podstawie wyodrębniono poszczególne części przestrzeni, które stanowią ważne elementy zarówno dla mieszkańców tego terenu jak i osób przebywających tam okresowo.

Do celów projektowych wykonano również analizę wartości przyrodniczych, przedstawiającą relacje przyrody żywej i nieożywionej; analizę powiązań widokowych oraz analizę układu komunikacyjnego.

Wykonane analizy pozwoliły na wskazanie wytycznych do powstania koncepcji i projektu zagospodarowania omawianej przestrzeni.

Wyniki analiz

ANALIZA FUNKCJONALNO-PRZESTRZENNA

Wzdłuż ulicy Andersa, w bezpośrednim sąsiedztwie terenu opracowania zlokalizowane jest kino Muranów, przy którym znajduje się skwer Batalionu AK Wigry. Znajduje się tu również Urząd Stanu Cywilnego, Komenda Stołeczna Policji i Państwowe Muzeum Archeologiczne.

Wzdłuż al. Solidarności mieszczą się budynki mieszkaniowo usługowe.

Główne dojścia do terenu opracowania zlokalizowane są od strony al. Solidarności. Od ul. Andersa wejście znajduje się przy Komendzie Stołecznej Policji. Dodatkowym wejściem na teren opracowania jest przejście podziemne prowadzące od kina Muranów do Państwowego Muzeum Archeologicznego.

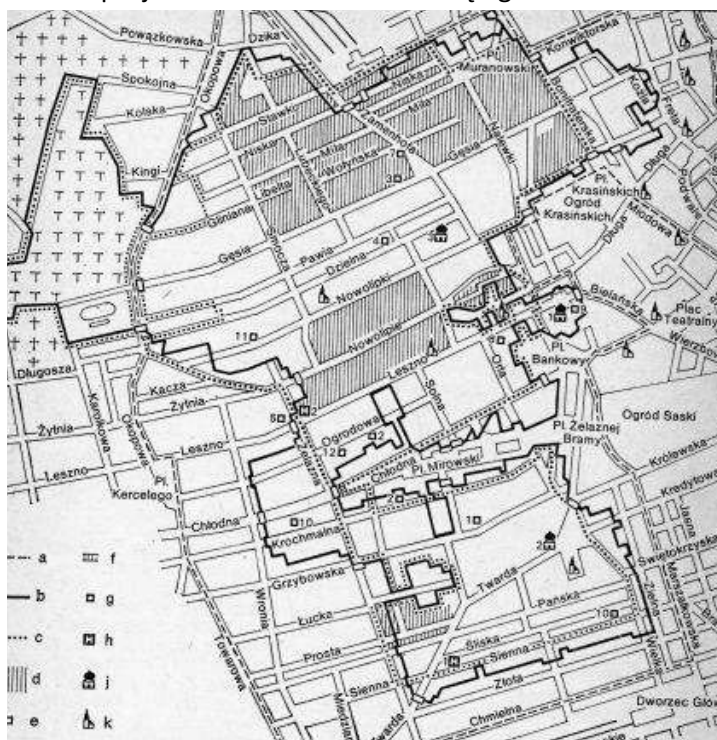
ANALIZA HISTORYCZNA

Istotną kwestią jest zwrócenie uwagi na budynki jakie znajdują się na terenie opracowania. Jednym z nich jest Arsenał Królewski. Arsenał, czyli królewski magazyn broni to wczesnobarokowy, dwukondygnacyjny budynek z rozległym, wewnętrznym dziedzińcem. Gmach ten wzniesiony został w latach 1638-1643 z rozkazu króla Władysława IV. Budowę kierowali kolejno Paweł Grodzicki i Krzysztof Arciszewski. W swojej niemal czterystuletniej historii był jeszcze wielokrotnie przebudowywany: w latach 1752-54, 1779-82, 1817 (przez Wilhelma Henryka Mintera), w połowie wieku XIX i 1932-1939 (przez "Biuro Budowlane T. Czosnowski i Ska"). Arsenał był wielokrotnie świadkiem dramatycznych wydarzeń z polskiej historii. W nocy z 29 na 30 listopada 1830 roku ludność Warszawy zdobyła budynek, wspierając tym samym rozpoczynające się powstanie listopadowe, zaś 26 marca 1943 miała tu miejsce najstraszniejsza akcja Szarych Szeregów, znana jako Akcja pod Arsenalem.¹⁵⁹

W budynku Arsenалу w 1928 roku została otwarta synagoga. Była przeznaczona dla więźniów wyznania żydowskiego, którzy odbywali karę w mieszczącym się tu również więzieniu karnym. Synagoga funkcjonowała prawdopodobnie do 1935 roku, kiedy to Arsenał przeznaczono na siedzibę Archiwum Miejskiego, dokonując przy tym licznych przekształceń wewnątrz i elewacji budynku.

Od 1958 roku budynek jest siedzibą Państwowego Muzeum Archeologicznego. Arsenał jest wpisany do rejestru zabytków pod nr 87.

Kolejną ważną dominantą znajdującą się na badanym terenie jest kino Muranów. Zostało ono wybudowane po II wojnie światowej. W czasie okupacji teren ten wchodził w obręb getta.

Ryc. 2. Teren getta warszawskiego.¹⁶⁰

Kino filmów tzw. artystycznych, w obecnej formie powstało w 1994 roku. Zostało ono założone przez Romana Gutka. Kino ma długą tradycję niezliczonej liczby festiwali kina niezależnego i niszowego.

Przed kinem Muranów, na skwerze Batalionu AK Wigry, od strony ul. gen. Andersa stoi zabytkowa fontanna. Powstała w 1866 r., a na nowo powstały Muranów przybyła w 1951 r. Wcześniej stała na placu Bankowym.

ANALIZA KOMUNIKACYJNA

¹⁵⁹ http://pl.wikipedia.org/wiki/Arsena%C5%82_Kr%C3%B3lewski_w_Warszawie

¹⁶⁰ Fuks M., 1983: „Adama Czerniakowa dziennik getta warszawskiego”. Wydawnictwo PWN, Warszawa.

Teren opracowania cechuje duża dostępność komunikacyjna (metro, linie autobusowe, linie tramwajowe). Układ drogowy jest rozbudowany, występują liczne drogi piesze. Poza drogami naziemnymi na terenie opracowania znajduje się przejście podziemne prowadzące do metra, jednocześnie łączące przestrzenie kina Muranów i Państwowego Muzeum Archeologicznego. Dalsza część przejścia podziemnego prowadzi do sąsiadującego z terenem opracowania placu Bankowego oraz do przystanków tramwajowych i autobusowych zlokalizowanych na al. Solidarności.

Nawierzchnie na całym terenie opracowania są zróżnicowane, jednak są w dobrym stanie technicznym.

Teren opracowania zlokalizowany jest w dzielnicy Śródmieście, w centrum komunikacyjnym miasta, jednak mimo jego położenia teren ten pełni głównie funkcję przejściową, jest rozmyty w tej przestrzeni.

ANALIZA WYPOSAŻENIA

Na skwerze Batalionu AK Wigry (w części południowo-zachodniej), wzdłuż drogi prowadzącej od kina do Komendy Stołecznej Policji, również w części centralnej skweru, przy fontannie znajdują się ławki i kosze na śmieci.

W części północno-wschodniej terenu, przy wejściu do metra znajdują się pergole, przy których również są ławki.

Bezpośrednio przy ul. Andersa znajdują się wiaty przystankowe.

Teren opracowania jest dobrze oświetlony, głównie przy wejściu do metra.

Całe wyposażenie jest w dobrym stanie technicznym. Wiaty przystankowe i pergole są w tej samej stylistyce, jednak różnią się od ławek zlokalizowanych na skwerze.

ANALIZA ROŚLINNOŚCI

W części północno-wschodniej terenu, przy Państwowym Muzeum Archeologicznym znajduje się trawnik i podwyższone „rabaty”. Roślinność jest w dobrym stanie zdrowotnym jednak jest mało urozmaicona co wpływa na niekomfortowe poczucie uczestników przestrzeni.

W południowo-zachodniej części terenu, przy kinie Muranów roślinność jest nieco bardziej urozmaicona. Znajdują się tam pojedyncze drzewa jak również rabaty. Roślinność jest w dobrym stanie zdrowotnym.

ANALIZA WIDOKOWA

W części północno-wschodniej przestrzeń otwiera się na ogród Krasińskich (otwarcie krajobrazowe), widok ten jest bardzo atrakcyjny i przyjemny dla użytkowników.

Na osi ul. Andersa – widok na biurowiec Intraco i architekturę. Z uwagi na znaczną ilość zieleni, widok jest bardziej komfortowy i przyjemny.

Ryc. 3. Widok na ogród Krasińskich i wieżowiec Intraco.

Od strony południowo-wschodniej widok na plac bankowy, w szczególności na błękitny wieżowiec, który stanowi w tej przestrzeni dominantę i architekturę zlokalizowaną przy placu. Natomiast od strony południowo-zachodniej widok na architekturę zlokalizowaną wzdłuż al. Solidarności. Widok ten jest mniej przyjemny z uwagi na nieatrakcyjne elewacje budynków.

Ryc. 4. Widok na plac Bankowy.

Koncepcja

Założenia projektowe:

- zaprojektowanie w przestrzeni modułu, który ujednolici całość (element powtarzający się)
- zachowanie i podkreślenie detali architektonicznych tworzących charakter miejsca
- wydzielenie przestrzeni półprywatnej oraz ogólnodostępnej
- uporządkowanie terenu oraz wyznaczenie stref o różnej funkcji
- wprowadzenie elementów zapraszających użytkowników oraz elementów zatrzymujących
- utworzenie przestrzeni wielobarwnej

Ryc. 5. Podział terenu opracowania.

Po podsumowaniu analiz jakie przeprowadzono na terenie opracowania, przestrzeń została podzielona na 3 części.

Część pierwsza: przestrzeń półprywatna.

Ze względu na bliskie sąsiedztwo budynków mieszkalnych część terenu została zachowana głównie dla użytku mieszkańców. Jest to fragment przestrzeni zlokalizowany nad wejściem do kina Muranów (taras). Z uwagi na to, iż obecnie ten fragment pozostaje nie zagospodarowany, celem było zaprojektowanie w tym miejscu elementów wypoczynkowych. Ze względu na położenie tego terenu przy głównych ulicach, również należało je odpowiednio wyciszyć poprzez zastosowanie roślinności i wprowadzenie elementów wodnych. Przestrzeń ta ma również wprowadzać i zapraszać do kolejnej części terenu.

Część druga: poczekalnia.

Z uwagi na zlokalizowane na terenie opracowania budynki Urzędu Stanu Cywilnego Miasta Stołecznego Warszawy jak i kina Muranów, fragment terenu został wydzielony na tzw. poczekalnię. W pierwszej kolejności podkreślono zróżnicowanie tej przestrzeni poprzez tarasowe nasadzenia roślinności, które poprzez swoją strukturę sprawiają, że przestrzeń ta staje się mniej formalna. Wzbogacono również elementy wypoczynkowe. Część druga z uwagi na bezpośrednie sąsiedztwo ulicy Andersa jest odgradzona niewysokim murkiem, który jednocześnie poprzez elementy sztuki ulicznej (graffiti) jakie na nim się pojawiają zaprasza do kolejnej części.

Część trzecia: galeria – miejsce twórczej pracy.

Ostatnia część terenu opracowania została przeznaczona na tymczasowe wystawy prac lokalnych artystów. Już w przejściu podziemnym prowadzącym do 3 części terenu opracowania zlokalizowane zostały elementy tworzące galerię. Ze względu na lokalizację kina i muzeum znajdują się tutaj informacje dotyczące aktualnych seansów i wystaw. W części nadziemnej, bezpośrednio przy Państwowym Muzeum Archeologicznym, te elementy powtarzają się jednak zmienia się nieco ich przeznaczenie. Na zaprojektowanych konstrukcjach umieszczone zostały prace różnych artystów.

Ryc. 6. Przykładowa koncepcja zagospodarowania terenu.

Wnioski

Opracowanie koncepcji zagospodarowania omawianego terenu w oparciu o przeprowadzone badania i analizy pozwoliło podkreślić w tej przestrzeni miejsca szczególnie wartościowe, budujące tę przestrzeń. Udowodniono, że sztuka krajobrazu staje się narzędziem tworzącym przestrzeń publiczną, a także udostępniającą ją użytkownikom. Przestrzeń ta staje się przestrzenią integrującą grupy społeczne i artystów; staje się przestrzenią, z którą Ci użytkownicy mogą się identyfikować.

Bibliografia

Bania Z., 1978: Arsenał Warszawski. Państwowe Wydawnictwo Naukowe, Warszawa.

Fuks M., 1983: „Adama Czerniakowa dziennik getta warszawskiego”. Wydawnictwo PWN, Warszawa.

Madurowicz M., 2007: Miejska przestrzeń tożsamości Warszawy. Wydawnictwa Uniwersytetu Warszawskiego, Warszawa.

Majer A., 2010: Socjologia i przestrzeń miejska. Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa.

Mączyński R., 2009: Warszawa między wojnami: opowieść o życiu Stolicy 1918-1939. Księży Młyn Dom Wydawniczy, Łódź.

inż. arch. kraj. Anna Wilczyńska: Współczesny ogród klasztorny na przykładzie projektu w Opactwie Ojców Benedyktynów w Tyńcu

Conception of Benedictine Abbey Gardens in Tyniec as an example of modern cloisters garden design

Abstract

Unique localization, historical values make Benedictine Abbey in Tyniec one of the most beautiful and important monuments in Poland. The presented text describes analysis, conclusions and conception of Benedict Abbey Gardens in Tyniec. Rich history of gardens, historical and landscape values is presented. All this factors were very important in creating conception with the emphasis on connection historical and present functioning of the monks, Benedictine order, and fact that every this gardens represents different period and styles. Conception was formulated in the form of illustration based on the map, and rule which are important in restoration similar gardens.

Wprowadzenie

Opactwo Benedyktynów w Tyńcu to jedno z najstarszych, a zarazem najpiękniejszych założeń klasztornych w Polsce. Jego wartość zabytkowa podkreślona jest poprzez położenie na wyniosłej skale tuż przy brzegu Wisły, z której otwierają się szerokie widoki na malownicze otoczenie. Takie położenie uwidacznia ideę życia klasztornego i regułę św. Benedykta, która nadal obowiązuje w życiu codziennym braci. (Marcinek i Myczkowski 1994) Jak więc przybliżyć ideę życia klasztornego jednocześnie nie zatracając ducha miejsca i nie wykraczając poza nadal obowiązującą regułę św. Benedykta? Czy jest możliwe połączenie współczesnego funkcjonowania opactwa z jego historycznymi walorami?

Głównym celem pracy będzie odpowiedź na zadane pytania w postaci koncepcji zagospodarowania terenu ogrodów przyklasztornych i sprecyzowania zasad postępowania w wypadku rewaloryzacji podobnych założeń.

Materiały i metody

Opactwo Benedyktynów w Tyńcu zajmuje obecnie powierzchnię ok. 4 ha, z czego część główną stanowi klasztor wraz z odnowionym dziedzińcem, resztę zaś ogrody założone tu przez Benedyktynów zgodnie z zasadą budowy klasztorów, oraz hasłem Módl się i pracuj. Ogrody te przez wieki uformowały się w trzy części: Ogród górny- przylegający do murów klasztoru, ogród środkowy- tuż pod skarpą, oraz użytkowy ogród dolny- w kształcie dzwonu.

W pracy wykorzystana została analiza porównawcza przedstawiająca rozwiązania zastosowane w przypadku klasztorów znajdujących się w innych krajach. Ukazuje ona kierunek w jakim podążają współczesne klasztory, jak łączą proces rewaloryzacji, z jednoczesną rewitalizacją i regułą klasztorną. Aby takie zamiany wprowadzić w Tyńcu należy porównać współczesne i historyczne funkcjonowanie wspólnoty benedyktynów i reguły św. Benedykta. Pomocne jest prześledzenie źródeł historycznych oraz rozmowy z mnichami.

Analiza historycznego i współczesnego funkcjonowania, połączona z analizą komunikacji ułatwiła rozpoznanie przestrzennego rozmieszczenia poszczególnych części klasztoru i ich porównanie z datą powstania i współczesną. Analizę tą wykonano techniką kwerendy źródeł archiwalnych oraz współczesnych, a także badań kartograficznych, terenowych, na które składała się obserwacja wraz z dokumentacją fotograficzną.

Analiza faz rozwoju ukazująca rozwój ogrodów wykonana została w oparciu o istniejące już opracowania (B. Gawryszewska i inni, 2010, Z. Myczkowski i inni 1993) oraz poprzez badania kartograficzne na podstawie planu z 1772r. kpt. Mikowiny, ryciny powstałej na przełomie XVIII i XIX w., planu katastralnego Tyńca z 1845 r. oraz rekonstrukcji planu ogrodów J. Bogdanowskiego z 1955r. W analizie tej pomocne stały się także badania ikonograficzne ryc. Łukasza Kozakiewicza 1824r., oraz rycin z XVII i XIX w.

Bardzo duży wpływ na wyniki pracy ma prześledzenie zaleceń konserwatorskich, wykonana w celu uzyskania informacji o ograniczeniach i możliwościach zaistniałych w Tyńcu. Ta część pracy to podsumowanie oparte na opracowanych wytycznych konserwatorskich (B. Gawryszewska, M. Skibińska, W. Podstolski, 2010)

Uwidocznienie mocno wyczuwalnych w terenie wewnątrz zostanie przedstawione przy pomocy analizy kompozycji poszerzonej o informacje z istniejących już opracowań kompozycyjnych (Myczkowski i in. 1993). Metoda wykonana została w oparciu o przeprowadzoną wizytę, zgromadzoną dokumentację fotograficzną, a także zdjęcia satelitarne.

Dodatkowym aspektem pracy było przeprowadzenie uogólnionej analizy przyrodniczej na podstawie istniejących opracowań, map roślinności potencjalnej i wizji lokalnej. Informacje uzyskane dzięki tej analizie ukążą charakter roślinności potencjalnej, warunki glebowe, czy zabytki przyrody.

Wyniki analiz

Współczesne klasztory mimo iż nadal stosują się do historycznych reguł i zasad zmieniają się wraz ze zmieniającym się otoczeniem, a części ogrodów czy budynków, a czasem nawet całe założenia otwierają się na przyjezdnych gości i zwiedzających. Takie zmiany zachodzą również w klasztorze tynieckim. Bracia nadal stosują się do reguły „Ora et labora”, jednak do jej wypełnienia nie potrzebują ogrodów. Obecnie zajmują się wykładami na uniwersytetach, prowadzeniem rekolekcji, czy dystrybucją produktów benedyktyńskich. (B. Gawryszewska i in. 2010, Gontowski, 2009) Mimo częściowego otwarcia na zewnątrz bracia nie wyobrażają sobie, aby ogrody były obsługiwane przez firmę z zewnątrz, czy też zupełnie wyjęte spoza klauzury.

Sam klasztor i ogrody znacząco zmieniły swoją funkcję, czy też wygląd. Cały ogród został naturalnie podzielony na trzy części- górny- barokowy (rys. 2) objęty całkowitą klauzurą, oraz średni i dolny- użytkowy (rys. 3,). Część alei lipowej zmieniła się w parking. Poszczególne części budynku stały się domem gości, muzeum, sklepem czy wydawnictwem. Sam kościół przyklasztorny przejął obecnie funkcję parafialnego, a dziedziniec został odnowiony. Zabytkowe spichlerze i budynki je otaczające stały się głównie siedzibą dystrybutorów Produktów Benedyktyńskich, a ich teren jest całkowicie otwarty. W ogrodzie użytkowym widoczna jest główna oś, jednak zniknęły wszystkie inne podziały i budynki z nim związane, a cała skarpa zarosła roślinnością. (schemat 1)

Przyklasztorne założenie ogrodowe zmieniało się kilkakrotnie w dziejach opactwa. Informacje o istnieniu warzywników i sadu pochodzą z 1425r. Istnieją spekulacje, że na przełomie XVI, XVII w., ogrody mogły przyjąć

formę renesansową. Przed najazdem Szwedów i podczas konfederacji barskiej całe założenie zostało ufortyfikowane, stąd istniejące fragmenty murów. Podczas odbudowy klasztoru powstała aleja lipowa. Dalszy wygląd na przełomie XVIII i XIX w (rys. 4), charakteryzował się osią i kwaterowym podziałem ogrodu użytkowego. Skarpa od strony Wisły według historycznych rycin była naga, a ogród górny na początku XX w., przybrał formę barokową (Myczkowski i in., 1993, s.58- 70)

Wytyczne konserwatorskie do rewaloryzacji klasztoru przewidują ochronę widokową otoczenia, poprzez wprowadzenie punktów widokowych, ochronę skarp wzniesienia, również przed erozją. Istotne jest również przywrócenie historycznej kompozycji oraz przybliżenie życia klasztoru turystom i mieszkańcom. Przewidziane jest także stworzenie ścieżek edukacyjnych. Ważnym aspektem jest pogodzenia wyżej wymienionych wytycznych z jednoczesnym zachowaniem domowego charakteru ogrodu górnego. (Gawryszewska i in., 2010)

W ogóle całego wyróżniamy można wyróżnić 7 mniejszych wewnątrz w ogrodzie górnym, przejścia do ogrodu średniego, w którym wnętrza kompozycyjne są bardzo słabo wyczuwalne. Ogród po zachodniej stronie oraz dawny sad i fosa, poprzez zatracenia dawnej roślinności tworzą większe wnętrza, które można ogarnąć wzrokiem. Ogród dolny, użytkowy zachował część dawnego podziału w postaci głównej osi. Aleja lipowa ma charakter wprowadzający do założenia i dziedzińca. (schem. 1)

Ogrody benedyktynów porośnięte są spontanicznymi gatunkami, które rozsiały się tu na przestrzeni wieków. Skarpy porośnięte są przez spontaniczne różne gatunki drzew i krzewów od wielu lat nie usuwane. Na terenie klasztoru znajduje się kilka zabytkowych drzew takich jak cała aleja lipowa, lipa na dziedzińcu , czy też zespoły robinii, jesionów i orzechów na skarpie oddzielającej ogród górny od dolnego. Ogród górny został utrzymany w barokowym stylu z iglastymi krzewami ozdobnymi. Oznaczona roślinność potencjalna terenu to grąd typowy *Tillio cordate- carpinetum betuli*. (Matuszkiewicz, 2008)

Aby dostosować się do współczesnego funkcjonowania i wymagań braci należy zachować barokowy styl i domowy charakter ogrodu górnego, wygospodarować miejsca do wypoczynku i miejsca powiązań widokowych, uporządkować roślinność skarpy i podkreślić zejścia. Dla zachowania pamięci o historycznej kompozycji ogrodów należy uwidocznić dawny układ przy użyciu współczesnej, naturalistycznej i zgodnej z siedliskiem roślinności, wyeksponować drzewa pomnikowe, zaadaptować budynek browarku i zakomponować ścieżki edukacyjne tak by nie zakłócały one kompozycji, a równocześnie przekazywały wiedzę o historycznym użytkowaniu i funkcjonowaniu klasztoru oraz jego dziejach. Aby połączyć ideę produkcji różnych przetworów, z współczesnym funkcjonowaniem Produktów Benedyktyńskich należy przenieść uprawę warzyw i roślin historycznych na teren ogólnodostępny teren spichlerzy, co pozwoli na przekazanie dodatkowej wiedzy o życiu mnichów i stworzenie dodatkowej, oddzielonej atrakcji turystycznej.

Koncepcja

Aby ukazać tradycję klasztorną ogród dolny zaprojektowany został jako kwaterowy ogród warzywny z ozdobnymi drzewami owocowymi, nawiązującymi do dawnych przepisów. W koncepcji wprowadzony jest układ ścieżek nawiązujący do historycznego układu, z bardzo istotnym podkreśleniem osi głównej, poprzez równoległe szpalery grabów. Bardzo ważne jest zastosowanie roślinnością naturalistycznej, zgodnej z siedliskiem, oraz łatwymi w uprawie i wymianie bylinami i warzywami, podzielonymi na 16 niewielkich, prostokątnych parterów. Roślinność naturalistyczna podczas dni otwartych mogłaby być koszona na 16 trójkątnych parterów. Przecięcia dróg akcentują okrągłe placyki, a zakończenie głównej osi wyniesiony, półokrągły plac do wypoczynku. Aby nie zakłócać kompozycji, a jednocześnie przybliżyć życie klasztorne wokół muru zaproponowana jest ścieżka edukacyjna z przykładowymi, pnącymi się drzewami owocowymi oraz zdjęciami roślin i ziół. Mury konfederacji barskiej i fosa podkreślone przez żywopłoty, i roślinność trawiastą mogą stanowić podświetloną ścieżkę edukacyjną. Po stronie zachodniej ogród użytkowy wraz z budynkiem browarku może zostać zaadaptowany na ścieżkę edukacyjną o fortyfikacji XVIII w. i życiu klasztoru i muzeum. Ogród środkowy powinien stanowić miejsce kontemplacji dla ludzi odbywających rekolekcje. Jego funkcja pozwala na zostawienie nieco tajemniczego charakteru i ewentualne wzbogacenie o ławki i roślinność pasującą do istniejącej. Objęty całkowitą klauzurą ogród górny stanowi „ogród przydomowy” dla braci. Jest on

utrzymany w stylu barokowym. Jego rewaloryzacja polegałaby na uporządkowaniu roślinności, uwydatnieniu miejsc widokowych oraz uzupełnieniu małej architektury.

Wyniki:

Wytyczne do rewaloryzacji podobnych założeń:

- Aby pogodzić zmiany w funkcjonowaniu współczesnych zakonów z jednoczesnym poszanowaniem reguły klasztornej i potrzebą ochrony substancji zabytkowej dobrym rozwiązaniem jest zastosowanie roślinności nie wymagającej pielęgnacji (zgodnej z siedliskiem), która pozwoli na rekompozycję układu historycznego.
- Proces rewitalizacji w klasztorach łączy się z jednoczesnym otwarciem na ludzi. Daje to możliwość na stworzenie ścieżek edukacyjnych, oraz nasadzeń kojarzących się z codziennym życiem klasztornym. (pojedyncze gatunki przypraw, drzewek owocowych), przybliżających historię.
- Przy założeniach o bogatej historii poszczególne części ogrodu mogą przypominać różne epoki i style w sztuce ogrodowej, w których powstawały. Taki założenie pełniłoby rolę edukacyjną.
- W związku z regułą klasztorną należy przewidzieć teren objęty całkowitą klauzurą, który może funkcjonować jako „przydomowy” ogród zakonników, a w przypadku prowadzenia rekolekcji, teren stanowiący odpowiednie miejsce do kontemplacji.
- W przypadku zabytków o walorach krajobrazowych projekt powinien przewidywać ich ochronę i podkreślenie.

Bibliografia

GONTOWSKI T.M. OSB, 2009; Opactwo Benedyktynów w Tyńcu. Przewodnik. Kraków; Tyniec, Wydawnictwo Benedyktynów.

GAWRYSZEWSKA B., SKIBIŃSKA M., PODSTOLSKI W., 2010; Concept of Assumption for restoration of the Benedictine Abbey Gardens In Tyniec. [w:] Annals of Warsaw University of Life Science- SGGW. Horticulture and Landscape Architecture

MARCINEK R., MYCZKOWSKI Z., 1994: Tyniec – ogrody opactwa OO. Benedyktynów. [w:] Teki Krakowskie T. I, Kraków, Regionalny Ośrodek Studiów i Ochrony Środowiska Kulturowego w Krakowie, s. 73.

MYCZKOWSKI Z., MARCINEK R., MIREK Z., 1993; Tyniec. Ogrody opactwa OO. Benedyktynów. Ewidencja zabytkowych założeń zielonych województwa małopolskiego. Kraków. mps, Przechowany w Archiwum Państwowej Służby Ochrony Zabytków, Oddz. Wojewódzki w Krakowie, nr inw. 20.159/94

WYSOCKI C., SIKORSKI P., 2009; Fitosocjologia stosowana w ochronie i kształtowaniu krajobrazu, Warszawa, Wydawnictwo SGGW.

Strony internetowe

<http://www.tyniec.mm.com.pl/pl/historia/>

<http://www.tyniec.mm.com.pl/pl/opactwo-dzisiaj/>

<http://www.benedyktyni.pl/>

http://www.opoka.org.pl/biblioteka/T/TS/regula_osb_00.html

Mapa roślinności rzeczywistej miasta Kraków

<http://zielony-krakow.um.krakow.pl:280/rosl/pl/>

Potencjalna roślinność naturalna Polski

<http://www.igipz.pan.pl/Roslinnosc-potencjalna-zgik.html>

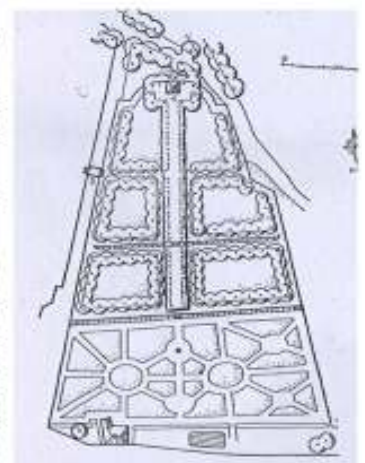
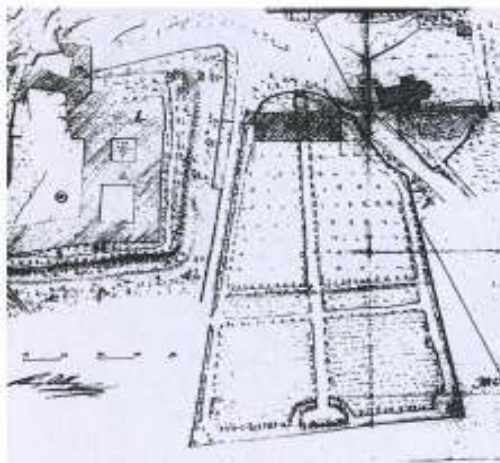
Rys. 1- widok na Wisłę (A. Wilczyńska)

Rys. 2- barokowy ogród górny (A. Wilczyńska)

Rys. 3- oś główna ogrodu dolnego

Rys. 4- od prawej ogrody przełom XVIII i XIX w. autor nieznany; Ogrody 1845 r.- Plan katastralny Tyńca; 1955- Tyniec- rekonstrukcja planu ogrodów wg. J. Bogdanowskiego (źródło: Myczkowski i in., 1993)

SCHEMAT 1: analiza historyczna, funkcjonowania i komunikacji (A. Wilczyńska)

Wzornictwo artystyczne

Ćwiczenia 30 godzin; prowadzący dr inż. Krzysztof Herman

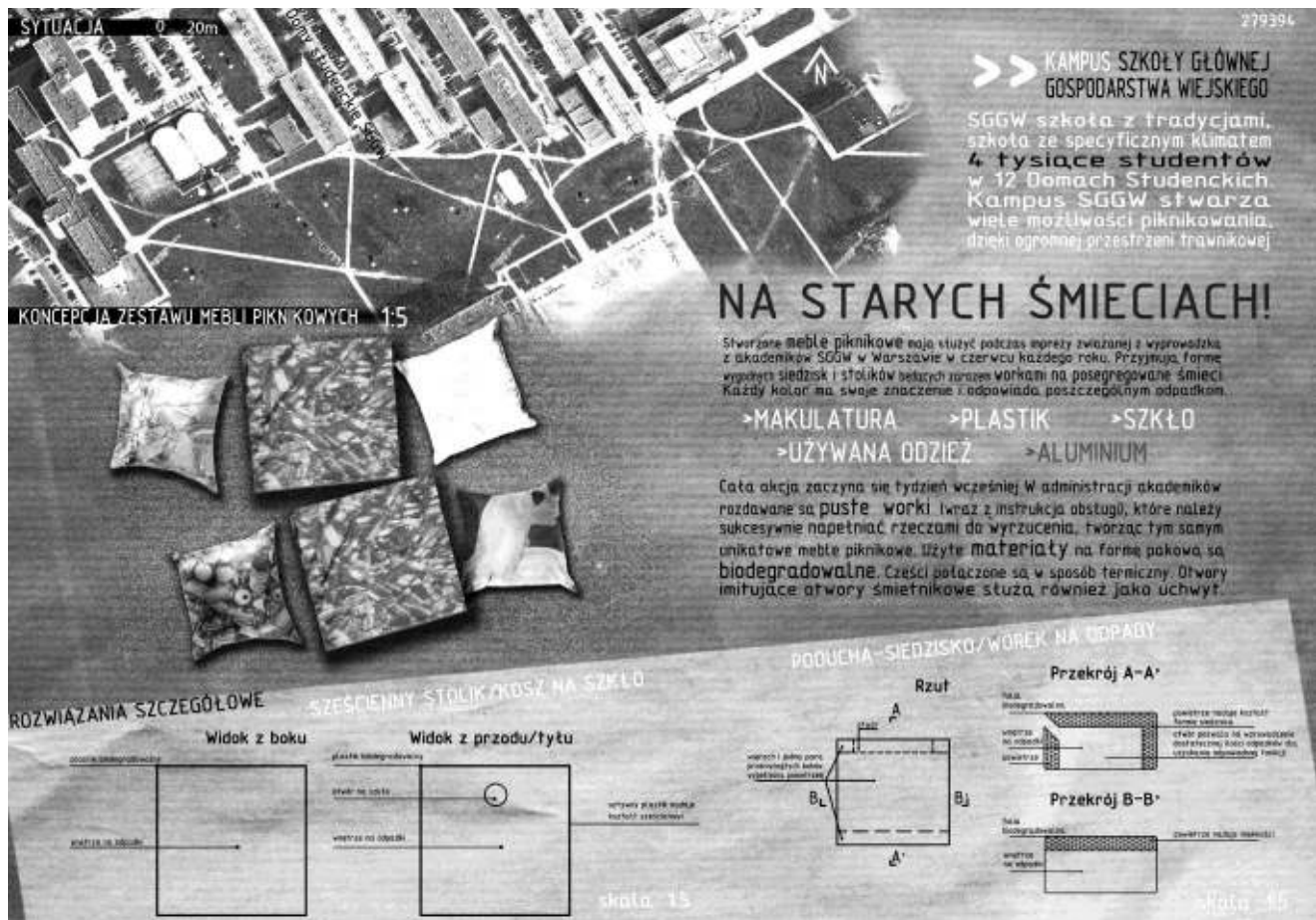
Przedmiot: Wzornictwo artystyczne – sem. 3 magisterskie studia, AK specjalizacja „Sztuka ogrodu i Krajobrazu”.

W ramach zajęć studenci zrealizowali prace na konkurs miesięcznika Architektura-Murator „Piknik w Mieście”. Była to już XII edycja konkursu studenckiego. Konkurs ma charakter ogólnopolski i jest otwarty dla studentów wydziałów architektury, architektury krajobrazu, wzornictwa przemysłowego (form przemysłowych) oraz architektury wnętrz państwowych i prywatnych szkół architektonicznych i artystycznych.

Studenci podzielili się na 4 zespoły projektowe. Każdy z zespołów zaprezentował projekt na dwóch planszach formatu 100x70 cm

Zadanie konkursowe polega na zaprojektowaniu elementów małej architektury, zestawu przedmiotów lub pojedynczego przedmiotu umożliwiającego zorganizowanie kompletnego pikniku w przestrzeni miejskiej, czyli obiektu (obiektów) służącego do siedzenia, leżenia bądź stawiania na nim przyniesionych dań i napojów. Obiekt - w uproszczeniu nazwany „zestawem architektury piknikowej” - może mieć charakter małej architektury tymczasowej (formy, którą możemy schować lub wypożyczyć, np. w specjalnych wypożyczalniach na konkretnym terenie) czy przedmiotu przenośnego, który możemy łatwo złożyć i rozstawić w innym miejscu. Może to być także przedmiot jednorazowego użytku (w tej sytuacji należy przedstawić zasadę ewentualnej utylizacji). Projektant może zaproponować „zestaw architektury piknikowej” dla konkretnych miejsc typowych, np. trawników w mieście, czy nietypowych - jak tereny poprzemysłowe, ale również obiekty uniwersalne, do wykorzystania w różnych sytuacjach czy miejscach. Poszanowanie otoczenia i ekologiczne rozwiązania będą uznane za atuty.

Prezentowana praca grupy projektowej: Daria Szalińska, Ewa Ostrowicka, Dorota Popiel, Patrycja Markwat. Projekt siedzisk i stolików będących równocześnie workami / pojemnikami na posegregowane śmieci.

Sztuka architektury.

Ćwiczenia 30 godzin; odpowiedzialny - Jeremi T. Królikowski.

Treści kształcenia: Architektura, jako dążenie do piękna. Architektura, jako sztuka przestrzeni. Wzajemne związki architektury z innymi sztukami. Podstawowe elementy budowy formy architektonicznej – masa, bryła, światło – ściana, otwory, struktura – morfologia i kompozycja. Elementy znaczeniowe formy architektonicznej. Współczesne i tradycyjne domy rodzinne. Konteksty przestrzenne architektury – architektura i dom w krajobrazie miejskim, wiejskim i otwartym. Proces projektowania architektonicznego ze szczególnym uwzględnieniem domu jednorodzinnego – język wzorów a inwencja twórcza. Rozróżnianie wartości przestrzennych, jako podstawa oceny wartości architektonicznych.

Efekty kształcenia – umiejętności i kompetencje: Umiejętność wykonania koncepcji prostego projektu architektonicznego - opracowania powiązań funkcjonalnych, związków pomiędzy wnętrzem, bryłą a krajobrazem otoczenia, umiejętność przekazania narracji przestrzennej w formie opisu i wypowiedzi, umiejętność wykonywania rysunków i szkiców koncepcyjnych oraz wykonania podstawowych rysunków architektonicznych: rzutów, przekrojów, elewacji, widoków.

Autorzy: Lidia Walczak, Urszula Strasińska

Elementy projektowania wnętrz architektonicznych.

Ćwiczenia 30 godzin; odpowiedzialny Janusz Skalski.

Treści kształcenia: Środowisko rodziny. Ekologia rodziny. Wnętrze architektoniczne, sekwencja wnętrz, wnętrze mieszkalne, wnętrze reprezentacyjne, wnętrze wystawowe, wnętrze biurowe, wnętrze sklepowe. Ergonomia i estetyka wnętrza mieszkalnego. Komfort mieszkania (linijka słońca). Wystrój i wyposażenie wnętrz. Rośliny i ogród we wnętrzu. Elementy dekoracji wnętrza.

Efekty kształcenia – umiejętności i kompetencje: Opanowanie projektowania i urządzania wnętrz architektonicznych. Nabycie umiejętności projektowania z uwzględnieniem światła sztucznego. Nabycie umiejętności projektowania kompleksowego.

Ogród wzorowany na naturze.

Ćwiczenia 30 godzin; odpowiedzialna Jolanta Stawicka

Treści kształcenia: Poznanie natury roślin i wykorzystywanie w sztuce ogrodowej ich walorów zgodnie z tą naturą

Efekty kształcenia – umiejętności i kompetencje: Nabycie umiejętności rozpoznawania, pozyskiwania i wykorzystywania roślin zgodnie z ich indywidualnymi i społecznymi potrzebami. Nabycie kompetencji w rozpoznawaniu i wykorzystywaniu roślin w ich naturalnym środowisku życia.

Rzeźba w ogrodzie i krajobrazie.

Ćwiczenia 30 godzin; odpowiedzialna - Kinga Zinowiec-Cieplik.

Treści kształcenia: Rzeźba ogrodowa – projekt. Projekty małej architektury i elementów dekoracyjnych w ogrodzie. Komponowanie dekoracji okolicznościowych i wystaw na otwartym powietrzu. Obiekty sztuki, jako elementy kompozycji przestrzennej krajobrazu.

Efekty kształcenia – umiejętności i kompetencje: Opanowanie umiejętności zaprojektowania i wykonania rzeźb, instalacji przestrzennych oraz unikalnych elementów dekoracyjnych i budowlanych do ogrodu.

W semestrze letnim przeprowadzono następujące tematy:

- Znaczenie i wpływ sztuki ze szczególnym uwzględnieniem rzeźby i instalacji na architekturę krajobrazu drugiej połowy XX w. oraz początku XXI wieku. Wykład i dyskusja.
- Najważniejsze kierunki i artyści w dwudziestowiecznej rzeźbie.
- Rzeźba w przestrzeni publicznej ze szczególnym uwzględnieniem rzeźby lat 60tych i 70tych. Wykład i dyskusja (dot. przeczytanych tekstów).
- Sztuka ziemi. Sztuka krajobrazu. Wykład i dyskusja (dot. przeczytanych tekstów).
- Projekty współczesnych polskich artystów z pogranicza rzeźby, sztuki krajobrazu i architektury krajobrazu: Kozakiewicz, Althamer, Rajkowska, Wójcik, Murak, Rylke.
- Aspekt społeczny: konflikty i dyskusje inicjowane przez rzeźby w przestrzeni publicznej na przykładzie Erosa Bendato z krakowskiego rynku, autorstwa I. Mitoraja.
- Biennale form przestrzennych w Elblągu (1965) i Warszawie (1968). Rzeźby na ul. Kasprzaka. Analizy percepcyjne rzeźby w krajobrazie miasta. Zajęcia odbywają się w terenie (ul Kasprzaka róg al. Prymasa Tysiąclecia).
- Rzeźba, instalacja przestrzenna, performance jako narzędzie w programach rewitalizacji przestrzeni.
- Parki rzeźby. Rzeźba społeczna. Brudnowski Park Rzeźby.
- Zajęcia w terenie (Park Brudnowski)
- Rzeźba w ogrodach przydomowych. Dekoracje w przedogródkach. Elementy rzeźbiarskie w ogrodach działkowych.

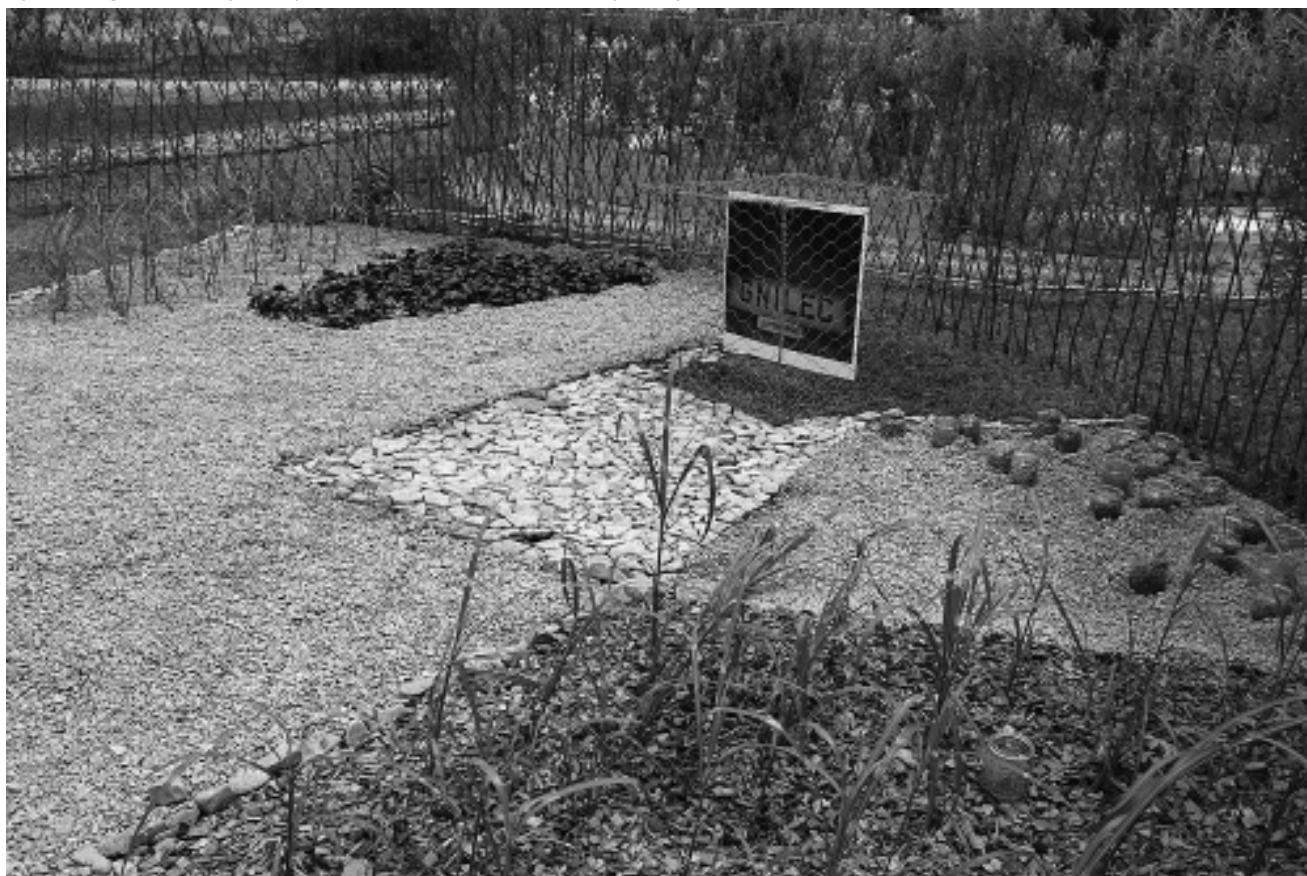
Festiwal ogrodowy w Bolestraszczykach

W niedzielę 26 czerwca 2011 roku odbyło się uroczyste otwarcie I Festiwalu Ogrodowego w Bolestraszczykach. Koncepcja festiwalu zrodziła się w wyniku realizacji przez Katedrę Sztuki Krajobrazu projektu badawczego MNiSW: Sztuka krajobrazu i w krajobrazie na tle przemian w sztuce przełomu XX i XXI wieku. Teren wystawowy zaprojektowała Anna Wilczyńska. Festiwal cieszył się dużym zainteresowaniem lokalnych i ogólnopolskich mediów: prasy, radia i telewizji. Zrealizowano dziesięć ogrodów o średnicy 12 i 15 metrów. Były one otoczone płotami z żywej wikliny wykonanymi przez pracowników Arboretum w Bolestraszczykach. Okazali oni również ogromną pomoc przy realizacji ogrodów. Pracownicy, doktoranci i studenci naszej katedry pracowali przy czterech ogrodach: Ogród zatrzymanych chwil (Ø 12 m.), autorzy: Maja Skibińska, Aleksandra Wiktorko; Instalacja ogród światła. (Ø 12 m.), autorzy: Anna Długozima, Jeremi T. Królikowski, Dorota Krug, Beata Rothimel, Anna Różańska, Michał Skrobot, Tomasz Turczynowicz, Karolina Wlazło; Ogród znaczeń i ogród morze. (Ø 15 m.), autorzy: Magdalena Dębowska, Karolina Grygoriew, Izabela Myszk-Stąpór, Jan Rylke, Anna Wilczyńska; Od powietrza, głodu, ognia i wojny... (Ø 15 m.), autorzy: Beata J. Gawryszewska, Jan Rylke, Janusz Skalski.

Ryc. 1. Ogrodniczka wita gości ogrodowych pokazowych (J. Rylke)

Ryc. 2. Ogród zatrzymanych chwil (Ø 12 m.), autorzy: Maja Skibińska, Aleksandra Wiktorko;

Ryc. 3. Instalacja ogród światła. (Ø 12 m.), autorzy: Anna Długozima, Jeremi T. Królikowski, Dorota Krug, Beata Rothimel, Anna Różańska, Michał Skrobot, Tomasz Turczynowicz, Karolina Wlazło

Ryc. 4. Ogród znaczeń i ogród morze. (Ø 15 m.), autorzy: Magdalena Dębowska, Karolina Grygoriew, Izabela Myszk-Stąpór, Jan Rylke, Anna Wilczyńska

Ryc. 5. Od powietrza, głodu, ognia i wojny... (Ø 15 m.), autorzy: Beata J. Gawryszewska, Jan Rylke (obrazy), Janusz Skalski.

Jan Rylke. Performance. 1. Performance feministyczny: Powiedz. Postanowiliśmy wspólnie zorganizować feministyczne spotkanie przed wyjazdem ogrodniczki na festiwal ogrodowy w Bolestraszcach. Była w Galerii Krytyków „Pokaz” (Warszawa 30 maja 2011 roku) rozbierana w miarę wygłaszania poniższego dialogu. Powiedz; czy ci się książka podobała?

W porządku. Janek dobrze ją poskładał.

Dziś jej promocja. Bądź nam performerką.

Nie wiem, nie umiem, nie jestem frajerką.

To feministyczne łatwe działanie.

W kobiecej sztuce nigdy nie robiłam.

Nie musisz. Dzisiaj ja w niej będę robił.

Czy może w męski być robiona sposób?

Coś wymyślimy. Może zdejmij płaszczyk?

Wymyślaj dalej. Może jeszcze bluzkę?

Pod bluzką mamy wielkie damskie sztuki!

Zostaw biustonosz! On pełni swą rolę.

Jest niepotrzebny; same siebie noszą.

Zrobiłeś ze mnie przedmiot. I wyglądam głupio.

Głupio wyglądasz w spódnicy bez topu.

Nawet spódnica to za dużo chłopu!

Feministyczna sztuka jej nie znosi.

Ale majtki mi zostaw. Tego być nie musi.

Mogę wziąć górę. Będziesz podzielona!

Kobieca sztuka musi być złożona.

Do kompletności wystarczą ci kwiatki.

Zostaw te swoje seksistowskie gadki.

Czas nam już kończyć. Ludzie są znudzeni.

Podziękuję sztuki trochę zniesmaczeni.

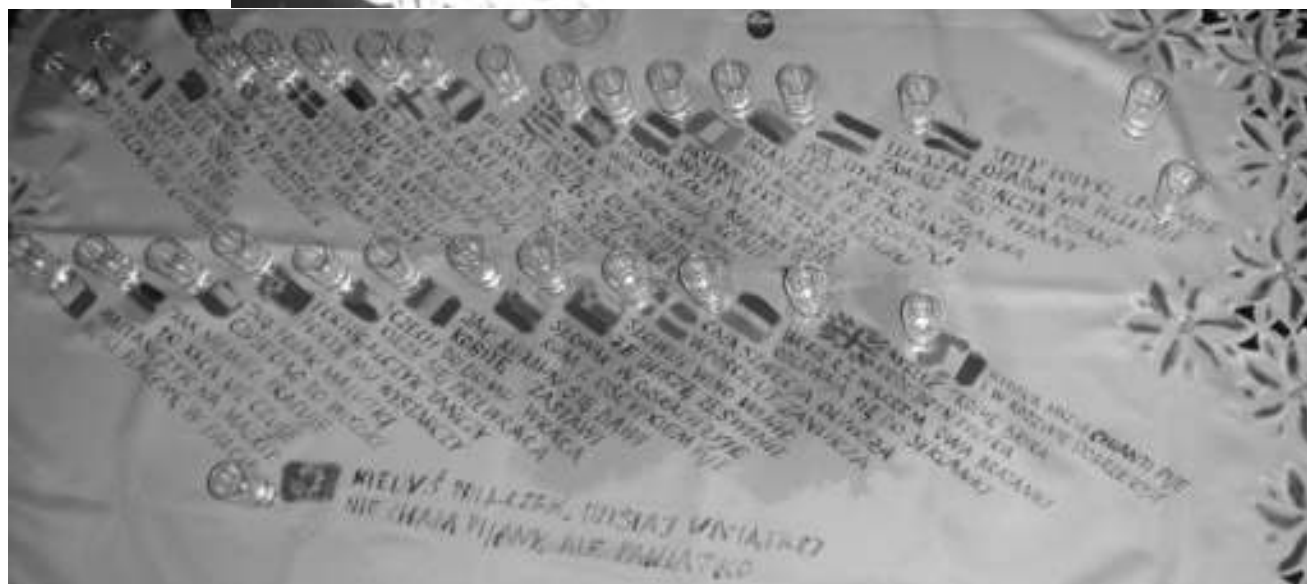
Performance 2. Święty Jerzy ze smokiem w zmaganiach okrutnych. Performance odbył się 11 lutego 2011 w warszawskiej Galerii XXI. Na lutni towarzyszył mi z muzyką Paweł Zalewski. Święty Jerzy zagrał jeszcze 11 sierpnia w Sokołowsku na festiwalu - Konteksty. Powtórzyłem to na XXI Ogólnopolskim Sympozjum Sztuk Wizualnych - Sukces jako kryterium artystyczne Skoki 2011, 28 sierpnia.

Wystawa Kultura Niezależna 27 lat później

Na wystawie oglądać można prace artystów z Katedry Sztuki Krajobrazu Jana Rylke i Janusza Duckiego.

Profesor Jan Rylke prezentował performance

KULTURA NIEZALEŻNA 27 LAT PÓŹNIEJ

Otwarcie wystawy 3.02.12 g.18

Galeria Domu Artysty Plastyka
Warszawa, ul. Mazowiecka 11a

artinfo.pl

OWRĘG WARSZAWSKI
ZMIĄDKU POLSKICH ARTYSTÓW PLASTYKÓW

Andrzej Bieńkowski

Erazm Ciołek

Janusz Ducki

Marek Konieczny

Joanna Krzysztoń

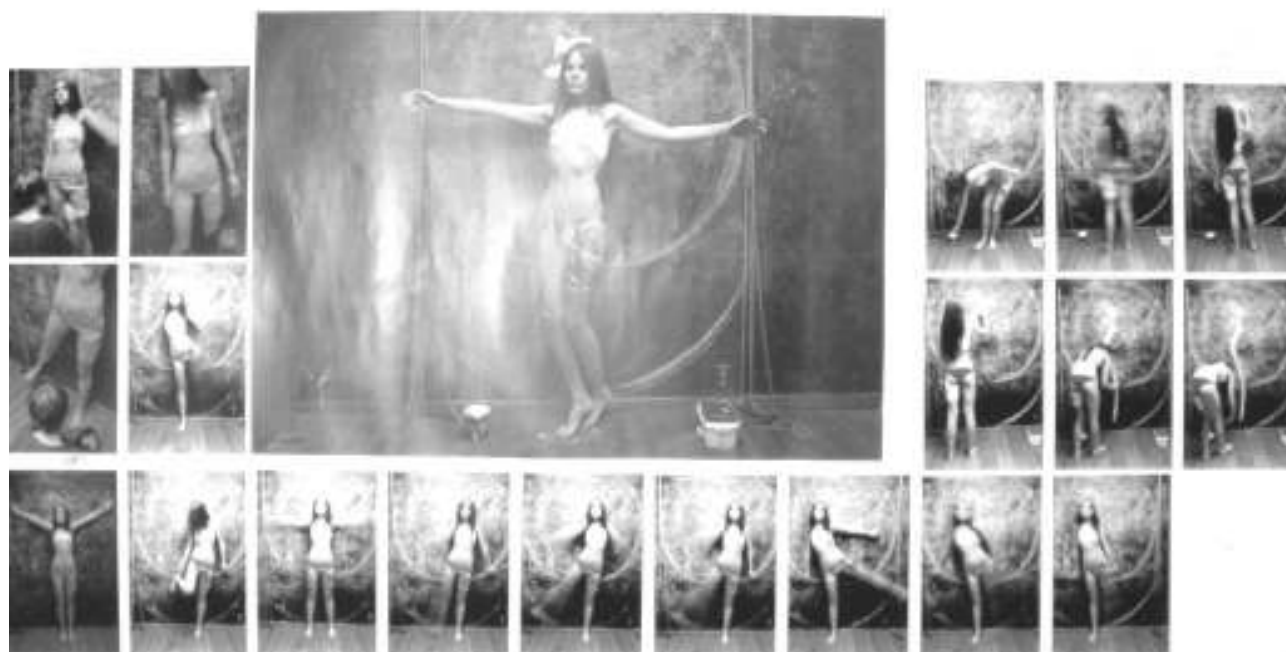
Andrzej Maciej
Łubowski

Waldemar Petryk

Grzegorz Rogala

Jan Rylke

Jan Stanisław
Wojciechowski

Janusz Ducki Amapola

Sprawozdanie z działalności sekcji dydaktycznej Sztuki Światła „Przestrzeń Oświecona” Konkurs i realizacja świetlnej instalacji na terenie kampusu SGGW

Działalność sekcji dydaktycznej Sztuki Światła obejmuje aktywności mające na celu edukację z zakresu oświetlenia terenów zewnętrznych, w tym miejskich przestrzeni publicznych, terenów zieleni w mieście oraz ogrodów przydomowych. Inicjatywa dedykowana studentom kierunków architektura krajobrazu i gospodarka przestrzenna przybliżyła im problematykę nocnego krajobrazu miasta w jego różnorodnych aspektach. Oprócz wiedzy studenci za pomocą działającej sekcji zdobywają umiejętności projektowania światła, stają się bardziej wrażliwi na możliwości, jakie niesie w sobie oświetlenie w kreowaniu przestrzeni. W roku 2011 odbyło się kilkanaście spotkań – wykładów, pokazów oraz warsztatów projektowych, w których uczestniczyli wykładowcy, projektanci oraz specjaliści z dziedziny oświetlenia.

Najważniejszym działaniem przeprowadzonym w ramach sekcji w roku 2011 było zorganizowanie konkursu dla studentów kierunku architektura krajobrazu SGGW na opracowanie projektu koncepcji instalacji świetlnej na terenie kampusu uczelni. Konkurs został przeprowadzony we współpracy z Manufakturą KunSZTu oraz władzami uczelni. JM Rektor SGGW, prof. dr hab. Alojzy Szymański, objął wydarzenie patronatem.

Sam konkurs stanowił jednak jedynie część większego przedsięwzięcia, którego głównym założeniem było zrealizowanie zwycięskiej koncepcji na kampusie SGGW w zimie roku akademickiego 2011/2012 oraz promocja całego wydarzenia na większą, także pozauczelnianą skalę. Dzięki wsparciu firmy Schröder Polska studenci w swoich pracach konkursowych opierać się mogli na konkretnych oprawach świetlnych, z których charakterystyką zapoznać się mogli uprzednio na spotkaniu sekcji prowadzonym przez specjalistę tejże firmy. Według założeń konkursowych instalacja świetlna w swojej tematyce miała w sposób abstrakcyjny, niedosłowny nawiązywać do okresu zimowego. Ideą konkursu było stworzenie w przestrzeni SGGW niekonwencjonalnego, artystycznego elementu świetlnego, który wpisywałby się w zwyczaj dekorowania przestrzeni ozdobami świetlnymi w terminie około-świątecznym, jednocześnie odbiegającego od tradycyjnych form dekoratorskich. Koncepcja winna była abstrahować od typowych dekoracji świątecznych, czym mogłaby wyróżnić przestrzeń SGGW od innych miejsc oświetlanych w Warszawie w tej porze roku. W nawiązaniu do działań organizowanych podczas licznych festiwali światła odbywających się na całym świecie, stworzenie instalacji miało na celu pokazanie, jak alternatywne narzędzia kreowania przestrzeni (na przykładzie interwencji o artystycznym wyrazie) mogą wspomóc proces kształtowania tożsamości miejsca. Dzięki udziałowi w konkursie, a także późniejszemu zaangażowaniu w realizację zwycięskiej koncepcji, studenci mieli okazję nie tylko pogłębić swoją wiedzę z dziedziny kreowania przestrzeni nocnej przy użyciu światła, ale także zmierzyć się osobiście z trudem projektowania związanego z użyciem światła w aspekcie wymogów i zasad oświetlenia. Pośród kryteriów ocenianych przez grono jury 50 % stanowiły pomysł na estetyczny zamysł instalacji oraz oryginalność proponowanej kompozycji wraz z jej wpisaniem w kontekst przestrzeni. Jury weryfikowało także prostotę oraz bezpieczeństwo, a także możliwość około tygodniowej eksploatacji instalacji (w tej kategorii otrzymać można było 20% całkowitej oceny). Wreszcie na ocenę wpływ miały czytelność, jakość podania graficznego (20%) oraz przewidywana kosztowność instalacji (10%).

Na ogłoszony we wrześniu 2011 konkurs napłynęło sześć studenckich prac konkursowych. W wyniku obrad jury pierwszą nagrodę przyznano zespołowi, w którego skład wchodziły Marta Gałąska i Monika Bartosewicz, studentki II roku niestacjonarnych studiów magisterskich. Instalacja przez nie zaproponowana, o niekonwencjonalnie wykorzystanym, a potencjalnie prozaicznym materiale siatki ogrodzeniowej, stanowiła metaforę śnieżnych zasp. Praca uzyskała 91 punktów (na 100 możliwych do zdobycia) ujmującą trafność nawiązania znaczeniowego instalacji do okresu zimowego, słuszne rozwiązanie problemu wpisania instalacji w

kontekst otoczenia przy jednoczesnym osiągnięciu wysokiego stopnia widoczności instalacji zarówno z wnętrza nowej części kampusu, jak i z ulicy Nowoursynowskiej, a także prostotę realizacji i bezpieczeństwo instalacji. Na uwagę zasłużył także poziom graficzny pracy.

Wyróżnienie otrzymała praca Magdaleny Pożarowszczyk, która uzyskała łącznie 85 punktów. Praca została wyróżniona m.in. za zgłębną analizę warstwy znaczeniowej instalacji, znakomicie skonstruowany opis instalacji, szczegółowo opracowany kosztorys oraz wybór proponowanych materiałów, a także wykonanie makiety poglądowej, ilustrującej możliwości oświetlenia instalacji.

Na przestrzeni listopada i grudnia 2011 opiekunowie oraz studenci sekcji przygotowywali realizację instalacji. Wspomagani przez Dział Remontów i Konserwacji SGGW, po zaopatrzeniu przez firmę Schröder Polska w 12 opraw oświetleniowych (w tym 10 opraw świetlówkowych oraz dwie oprawy typu Corrus) w styczniu 2012 doprowadzili do montażu instalacji na terenie zlokalizowanym przy dawnej cukierni Blikle.

W dniu 4 stycznia 2012 odbyła się uroczysta inauguracja instalacji z udziałem JM Rektora SGGW, prof. dr hab. Alojzego Szymańskiego oraz Kanclerza SGGW, dr inż. Wacława W. Skrażyńskiego. Na wstępie w gmachu Biblioteki Głównej SGGW przeprowadzono prezentację całości przedsięwzięcia oraz wszystkich prac projektowych, po czym nastąpiło oficjalne odpalenie instalacji, połączone z muzyką autorstwa Błażeja Malinowskiego.

Ważnym elementem, do którego dążono w organizacji działania, była jego wydłużona trwałość. Do poprzednich działań sekcji należało przeprowadzenie czterodniowych warsztatów projektowych, których zwieńczeniem było wykonanie kilkugodzinnych instalacji świetlnych na terenie Skweru A. Słonimskiego na warszawskim Mokotowie. Celem warsztatów była bowiem możliwość zapoznania się z całą gamą możliwych wykorzystań różnorodnych opraw świetlnych, stawiano więc na liczbę rozwiązań, nie angażowano zaś pracy w zachowaniu ich trwałości. Tym razem skupiono się na wydłużeniu pokazu instalacji, dzięki czemu mogła ona nie tylko zostać obejrzana przez większą liczbę przechodniów, ale także wywrzeć większy wpływ na odbiór przestrzeni jej realizacji. Także skala samej instalacji przestrzennej była znacznie większa. Do jej realizacji wykorzystano siatkę ogrodzeniową o łącznej długości 100mb, po jej ukształtowaniu (z użyciem białego płótna do jej częściowego przekrycia) uformowano abstrakcyjny pas zasp o długości ponad 40 metrów. Dzięki stworzeniu wielkoformatowego założenia uzyskano wzmocnienie efektu dialogu pomiędzy wykreowaną przestrzenią a jej istniejącym otoczeniem.

Aż do końca stycznia 2012 zima nie nadeszła. Cały grudzień i Nowy Rok panowały dodatnie temperatury, odczuwało się właściwie aurę późnej, bezopadowej jesieni. Dzięki takiemu kontekstowi klimatycznemu, oprócz aspektu dekoracyjności instalacja nabrała dodatkowego znaczenia, niejako wychodząc zimie naprzeciw, stanowiąc metaforyczne nawoływanie do pojawienia się właściwych zasp śnieżnych na warszawskim Ursynowie. Przeobraziła pole trawnika przy ulicy Nowoursynowskiej w przestrzeń działań, zachęcając przechodniów do wejścia na teren uczelni i innego spojrzenia na miejsce, przez które dotychczas przemykali chyłkiem, w pośpiechu przemieszczając się pomiędzy starą a nową częścią kampusu SGGW.

tekst: mgr inż. Karolina Wlazło-Malinowska

opiekunowie i organizatorzy przedsięwzięcia:

mgr inż. Karolina Wlazło-Malinowska (Katedra Sztuki Krajobrazu SGGW, Sekcja Sztuki Światła „Przestrzeń Oświecona”)

dr inż. Kinga Zinowiec-Cieplik (Katedra Sztuki Krajobrazu SGGW, Manufaktura KunSZTu)

skład jury konkursowego:

mgr inż. Karolina Wlazło-Malinowska, dr inż. Kinga Zinowiec-Cieplik, mgr inż. Jacek Jacak (Schröder Polska sp. z o.o.)

Praca zwyczajna. Autorstwo: Monika Bartosewicz, Marta Gałąska

Opis koncepcji: Inspiracją do projektu instalacji jest zima i zjawiska z nią związane. Instalacja ma w sposób abstrakcyjny odzwierciedlać w swojej formie zamieć śnieżną i zasy powstające w jej wyniku. Instalacja ma tworzyć ażurową ścianę dzielącą pustą przestrzeń ograniczoną bryłą budynku (dawna cukiernia A.Blikle) oraz zadrzewieniami liniowymi. Jest ona umieszczona pod kątem do ul. Nowoursynowskiej, równoległe do jednego z chodników. Wybór lokalizacji projektu pokierowany był zapewnieniem jej widoczności dla osób spacerujących wzdłuż ul. Nowoursynowskiej oraz dla użytkowników kampusu SGGW. Oprócz tego, instalacja widoczna jest z wyższych pięter budynku nr 37 oraz ze znajdującego się przed nim placu.

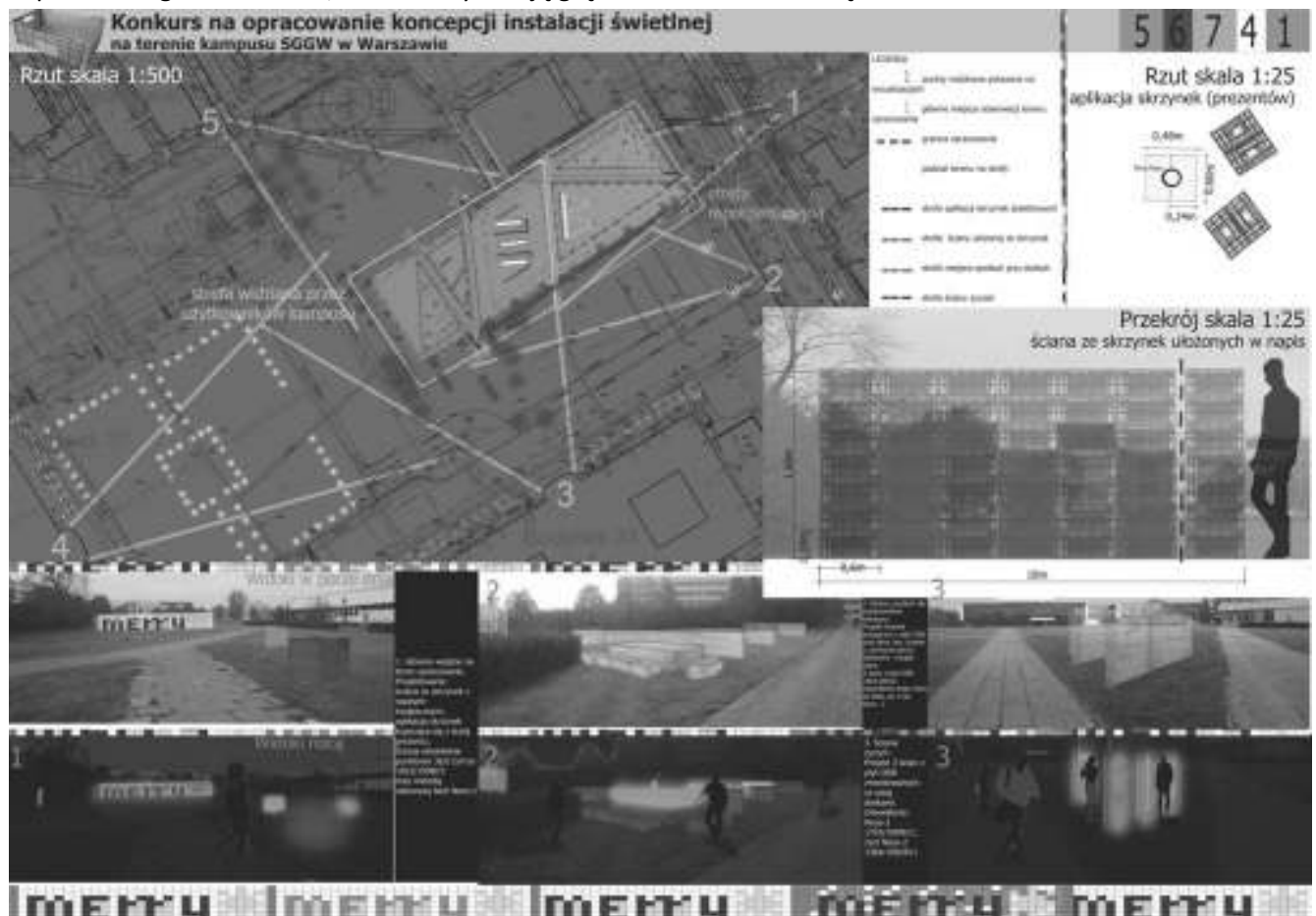
Praca wyróżniona. Autorstwo: Magdalena Pożarowszczyk

Święta są pewnego rodzaju tajemnicą, niedopowiedzeniem, ale jednak nie cichą, niknącą, ukrytą zagadką, ale jarzącą, błyszczącą, rzucającą się w oczy, czasem krzykliwą niewiadomą. Koncepcja opiera się na prostych skojarzeniach, swobodnie pojawiających się w okresie przedświątecznym. Kluczowym zagadnieniem dla opracowania koncepcji był termin „Magia Świąt” kojarzący się z ciepłem, przytulnością, światłem w mroku, intensywnym kolorem, gwiazdzystym niebem podziwianym w mroźne dni, czasem też kolorową łuną nad horyzontem.

Przy opracowywaniu koncepcji kierowano się nadaniem instalacji charakteru tajemniczości oraz charakterystycznej jaskrawości, jawności, tak, by poruszać, oddziaływać na uczestnika spektaklem barw, błyskiem instalacji zarówno w dzień jak i w nocy.

Koncepcja w swej formie nawiązuje do pewnych stereotypów dotyczących świąt, ich masowości, dlatego też jako podstawę konstrukcyjną zastosowano modnego w latach 50tych okrąg ”hula-hop”. Warto też nadmienić, że okrąg ten wywodzi się ze starożytności, czyli stanowi pewnego rodzaju klasykę. Kolorowe okręgi w prosty sposób kojarzą się z bombkami na choince a ich układ nawiązuje do konstelacji gwiazdnych widocznych nocą na zimowym niebie. W projekcie posłużono się konstelacją Pegaza oraz Ryb. Ważne jest tu zastosowanie oddzielnej barwy dla tej drugiej konstelacji oraz innego ustawienia obręczy tak, by w sposób formalny wyodrębnić zbiory, jednocześnie nie rozdzielając ich przestrzennie, zachowując ich powiązanie.

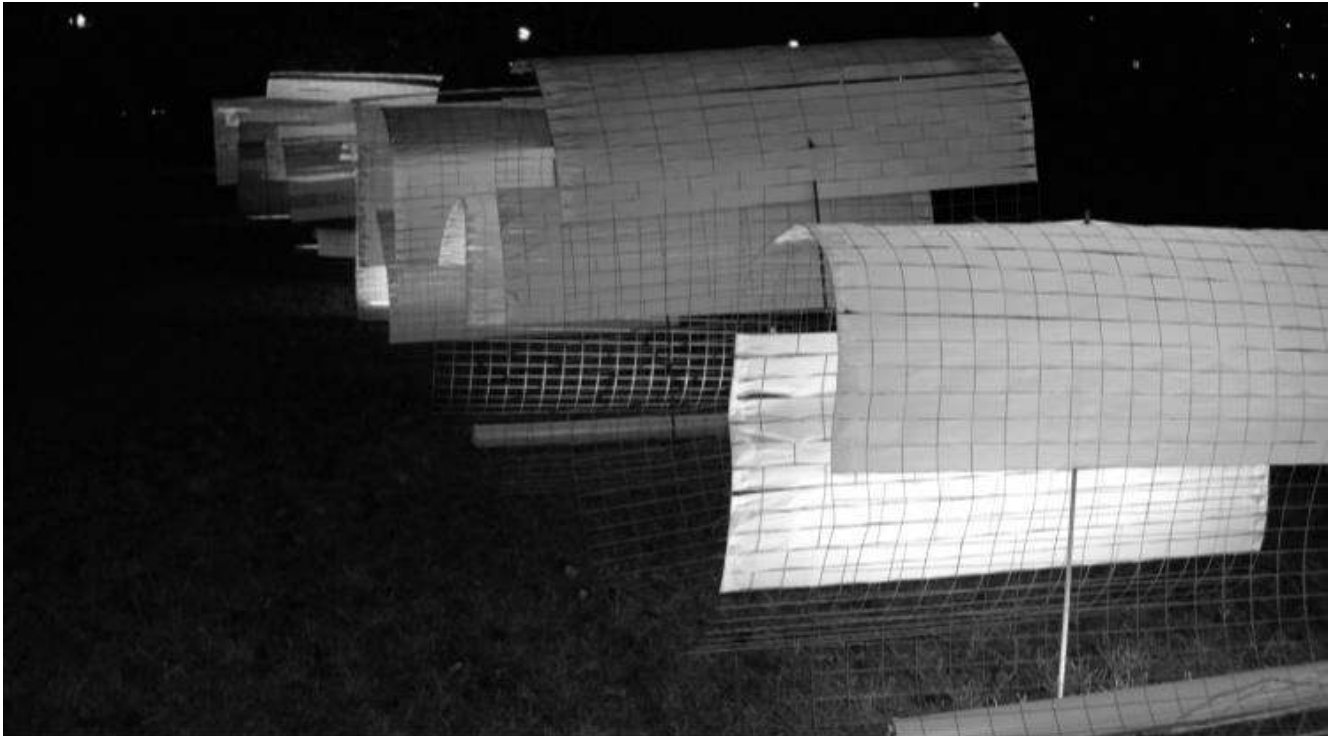
Instalacja jest charakterystyczna, na swój sposób masywna, przez dobór intensywnych barw. Zachowuje jednak swoją eteryczność, lekkość, poprzez zastosowanie transparentnych, długich tyczek, które przy zastosowaniu odpowiedniego oświetlenia, również wywołają grę światła w swoich wnętrzach.

Praca autorstwa Joanny Lili

Pomysłem na projekt było wykorzystanie plastikowych skrzynek do stworzenia różnego rodzaju konstrukcji, również przy użyciu innych łatwo dostępnych i w miarę tanich materiałów. Takich jak płyty OSB jako ściany izolujące oraz jako ściana „życzeń”, pleksi na blaty stołów lub ewentualnie jako ścianki izolujące w strefie miejsc spotkań, deski do montażu konstrukcji ścian, druty do powiązania ze sobą plastikowych skrzynek, snopki siana jako siedzenia przy stołach. Szkoła Główna Gospodarstwa Wiejskiego kojarzy się z rolnictwem, stąd też

wykorzystanie ww. materiałów w nowoczesny sposób może idealnie wpasować się w otoczenie oraz spełnić wymagania konkursowe. Dodatkowym faktem wykorzystania skrzynek, który jest dość istotny, to ich trwałość w warunkach zimowych, niska kosztowność (można również wykorzystać w tym celu zbiory skrzynek ze szklarni SGGW). Teren opracowania został podzielony na strefy, zgodnie z głównymi punktami obserwacyjnymi tego miejsca.

Instalacja

Festiwal Warszawa w Budowie 3:

„Nie masz ogrodu - masz balkon”

wycieczka, wykład i spotkanie z prezentacją projektów: 2 października

miejsce: Służewski Dom Kultury, ul. Puławska 255, przewodnik: Krzysztof Herman

Potrzeba posiadania i uprawiania kawałka ziemi – ogrodu, jest być może najistotniejszym czynnikiem wpływającym na “rozlewanie się miast”. Dla mieszkańców wielkomiejskich osiedli jednym z “zamienników” ogrodu, obok działek czy ogrodów wspólnotowych, może być balkon. Jednak w nowych blokach, rzadko

zauważamy balkony funkcjonujące jako ogród czy jako miejsce rekreacji. Zamiast tego na balkonach straszą rdzewiejące rowery, drabiny, paczki kafelków po remoncie kuchni z przed kilku lat. Czasami znajdzie się smutna, pojedyncza, zbrązowiała tuja. Co więcej, niektóre spółdzielnie wprowadzają restrykcje dotyczące możliwości ozdabiania balkonów.

Balkony budują formę fasady budynków, kształtując przestrzeń publiczną będąc tą jej częścią, na którą my, mieszkańcy bloków mamy największy wpływ. Stanowią one także przedłużenie prywatnej domeny mieszkania. Bywają ogrodem.

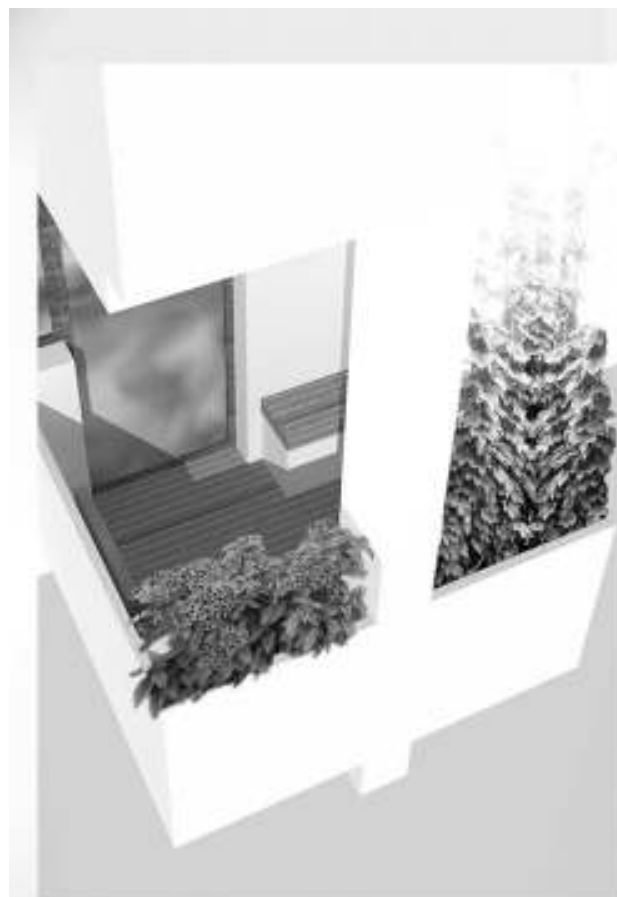
Balkony powstałego w latach 70-tych Osiedla Służew nad Dolinką są prawdopodobnie najbardziej charakterystycznym detalem architektonicznym blokowisk południowej Warszawy. Są one też wraz z ze swoimi odpowiednikami z bloków z Osiedla Torwar najbardziej rozpoznawalnymi warszawskimi balkonami. Spółdzielnia Służew nad Dolinką organizuje co roku konkurs na najpiękniejszy balkon.

W drugim dniu festiwalu Warszawa w Budowie 2012 odbyły się dwie tury wycieczki po osiedlu Służew nad Dolinką i spotkanie z wykładem i prezentacją projektów, które powstały w ramach ćwiczenia projektowego „Zaprojektuj balkonowy park kieszonkowy”.

W czasie wycieczek mieliśmy okazję posłuchać opowieści o balkonowych kwiatach, ziołach i warzywach oraz osiedlowej zieleni. Współprzewodniczkami były panie Anna i Hanna, mieszkanki osiedla i wielokrotne laureatki najwyższych laurów konkursu na najpiękniejszy balkon na Służewie. Zobaczyliśmy większość z nagrodzonych w ostatnich 3 latach zielonych balkonów. Ocenialiśmy także sposoby zagospodarowania balkonów spoglądając na nie z wysokości mieszkania na 10 piętrze bloku na ul. Sonaty. Przyglądaliśmy się także balkonom w najnowszych budynkach osiedla.

W trakcie spotkania w Domu Kultury Służew Krzysztof Herman wygłosił krótki wykład zatytułowany „Ogrody i parki kieszonkowe, tymczasowe, mobilne”, dotyczący potrzeby posiadania ogrodu i metodach na ogród bez własnego kawałka ziemi. Następnie grupy i indywidualni projektanci zaprezentowali swoje odpowiedzi na pytanie: „Jakby wyglądał wasz balkon gdybyście mieszkali na Służewie?”. Powstały projekty autorów:

1.4. wizualizacja

1.5. rośliny

ziola:

mięta, tymianek, bazylia, rozmaryn

pnącze:

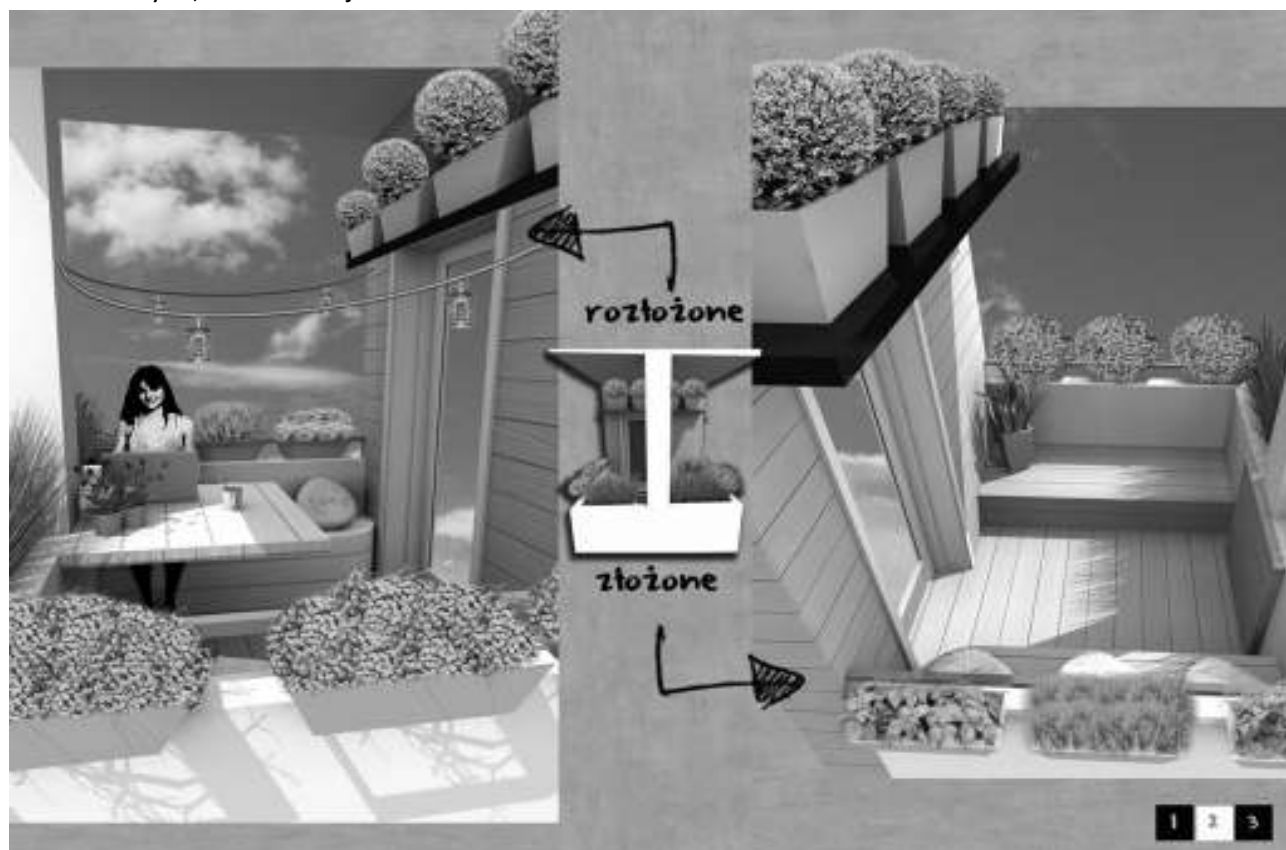
chmiel chiński

byliny:

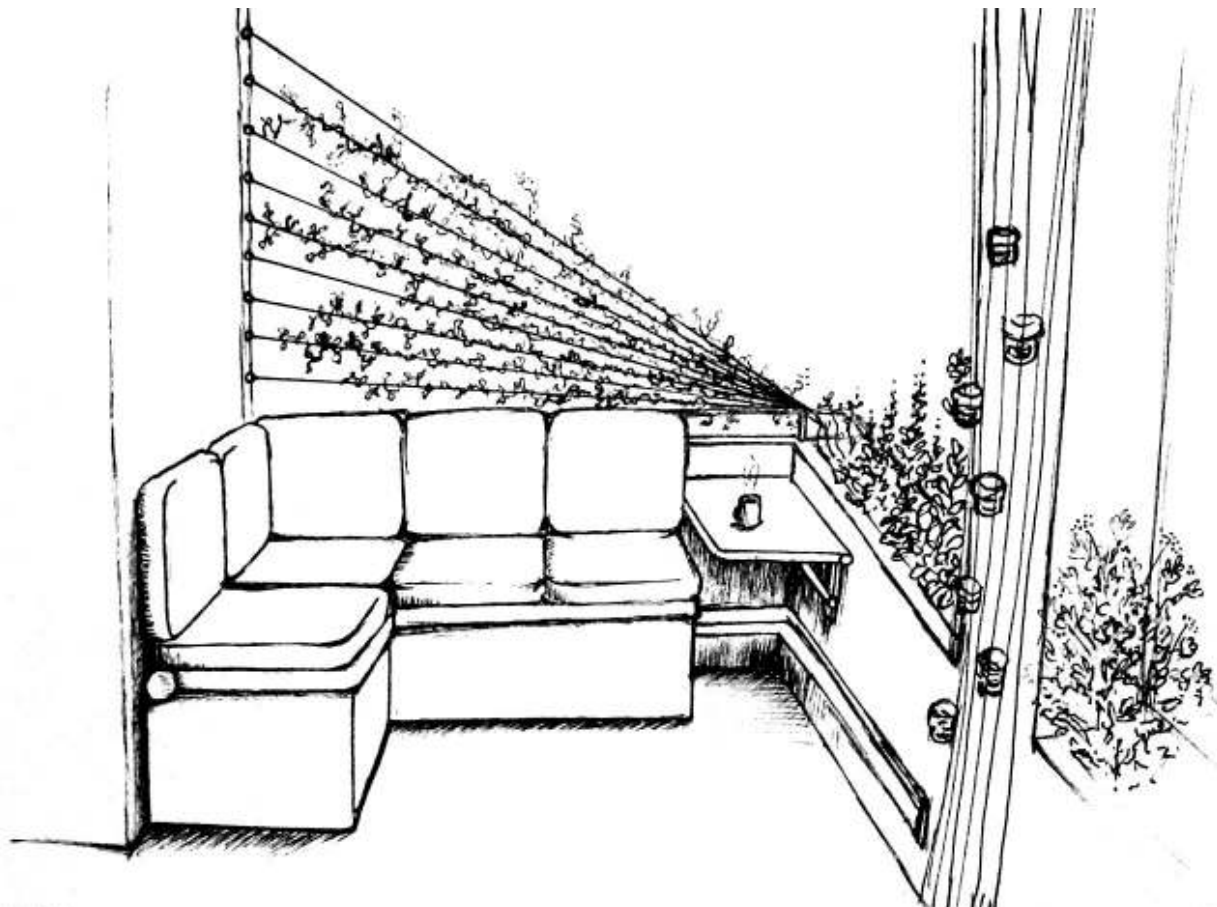
lawenda, heliotrop peruwiański,

campanula poem blue

Dominika Trybe, Mateusz Rej

Ewa Ostrowicka

Agata Wójcik

SŁUŻEW BIEGA

wizualizacja

8

Autor: K. Kosik Zespół: D. Kasztankiewicz, K. Kosik

Daria Kasztankiewicz, Katarzyna Kosik – „Zatańcz Twista” ; „Służew Biega” ; „Japońskie Popołudnie” ; „Zapach Orientu”

Na deser pani Anna zaprezentowała pokaz slajdów. Zdjęcia ukazywały jej balkon i ogród pod balkonem w czterech porach roku.

Warszawa w Budowie 3

“Richard Reynolds. Krótka historia partyzantki ogrodniczej”

wykład: 27 października (czwartek) godz.18.00

miejsce: Szkoła Główna Handlowa, Budynek C, Aula I, al. Niepodległości 128

prowadzenie: Krzysztof Herman

We współczesnych miastach ogrody i parki projektowane są w coraz „trudniejszych” miejscach – na dachach, na ścianach budynków (ogrody wertykalne), na obszarach zdegradowanych (pofabrycznych, wysypiskach śmieci itp.), na wiaduktach, torowiskach, w tunelach itp. W centrach metropolii powstają parki kieszonkowe (mini-parki „upchnięte” na bardzo niewielkiej przestrzeni czy ogrody tymczasowe – zajmujące przestrzeń przeznaczoną dostępną tylko chwilowo. Okazuje się, że współczesne miasto jest niezwykle wyzywającą okolicznością dla ogrodów, polem walki przeciwko dominacji betonu, samochodów i zimnych ścian nowoczesnych budynków. Ogrody w mieście, choć nie tworzone w tak dramatycznych okolicznościach jak te powstające w czasie konfliktów zbrojnych (prezentowane przez K.Helphanda w publikacji „Defiant Gardens. Making Gardens in Wartime.”), opisywane bywają językiem zaczerpniętym z działań wojennych. Do tej terminologii odwołuje się zdobywająca coraz większą popularność na świecie „partyzantka ogrodowa”. Są to działania aktywistów, wolontariuszy (zwykle realizowane z własnych środków), nastawione na spontaniczne upiększanie zapomnianych, zaniedbanych przestrzeni miejskich za pomocą roślin. Są to różnego typu interwencje skupiające się na nielegalnym - tzn. bez zgody uzyskanej od urzędów, organizacji nadzorujących dany teren czy pielęgnujących zieleń miejską, samowolnym sadzeniu roślin ozdobnych na miejskich placach,

pasach między jezdniami itp. Sadzenie dojrzałych i efektownych roślin może być zastąpione rzucaniem tzw. „bomb nasiennych” – (j. ang. „seed bombs”), stworzonych z garści ziemi, nawozu i nasion. Zlepione „bomby” formowane są często na kształt granatów lub innego rodzaju broni. Głoszący hasło „Walczmy widłami i kwiatami przeciw brudowi” („let’s fight the filth with forks and flowers”) partyzanci ogrodowi doczekali się oficjalnego podręcznika „On guerrilla gardening. A handbook for gardening without boundaries” autorstwa przywódcy ruchu, Richarda Reynoldsa, popularnej strony internetowej (blog: www.gerrillagardening.org), artykułów m.in. w New York Times (Mooallem 2008) i Gazecie Wyborczej (Pańkow, Rodowicz 2009) oraz propagatorów tej idei na całym świecie, także w Polsce (polskie strony internetowe poświęcone idei: grupa MPO z Warszawy - www.mpo.blox.pl; EKO Opole – www.eko.opole.pl; grupa Kwiatuchi z Warszawy – www.kwiatuchi.org).

Partyzantka ogrodowa daje możliwość spontanicznego działania oferując poczucie realnego uczestnictwa, wpływu na estetykę miasta. Skutkuje często formowaniem się pewnej wspólnoty zawartej w celu realizacji zadania podnoszącego jakość życia społeczności lokalnej. I chociaż sama podstawowa idea partyzantki ogrodowej nie jest nowa (ludzie od zawsze i z różnych przyczyn sadzili rośliny w mieście, bez zgody i wiedzy nadzorców przestrzeni) to fenomen jej tkwi na wytworzeniu ruchu społecznego, spajającego sporadyczne działania (w czym wiodący udział mają nowe media) oraz nośnym w mediach „wojennym” języku (wcześniej zaadaptowanym także przez sztukę i ulicznych artystów) oraz atrakcyjnej formie prezentacji i promocji wydarzeń. Partyzantka ogrodowa odwołuje się do graffiti czy parkuru i realizowana jest często przez osoby związane ze światem street artu. Tą zbieżność wychwyciła firma odzieżowa Adidas, która od dłuższego czasu zainteresowana jest kulturą i sztuką ulicy, wykorzystując (wspierając?) działania artystów graffiti czy break dance. Powstała kampania reklamowa linii obuwia, która ma być kojarzona z ekologią i „zielonymi wartościami”. Obok billboardów wykorzystujących żywe rośliny nakręcono reklamówkę, w której obserwujemy „ustawioną” partyzancką akcję: pod osłoną nocy grupa młodych, modnie ubranych (głównie w stroje sponsora) młodych ludzi przeskakuje przez płoty, rzuca „nasienne bomby”, przemierza Londyn w poszukiwaniu zaniedbanych kawałków ziemi, aby w końcu po wizycie w dużym centrum ogrodniczym stworzyć kilka, wyglądających na trochę zbyt dopieszczonych, rabat.

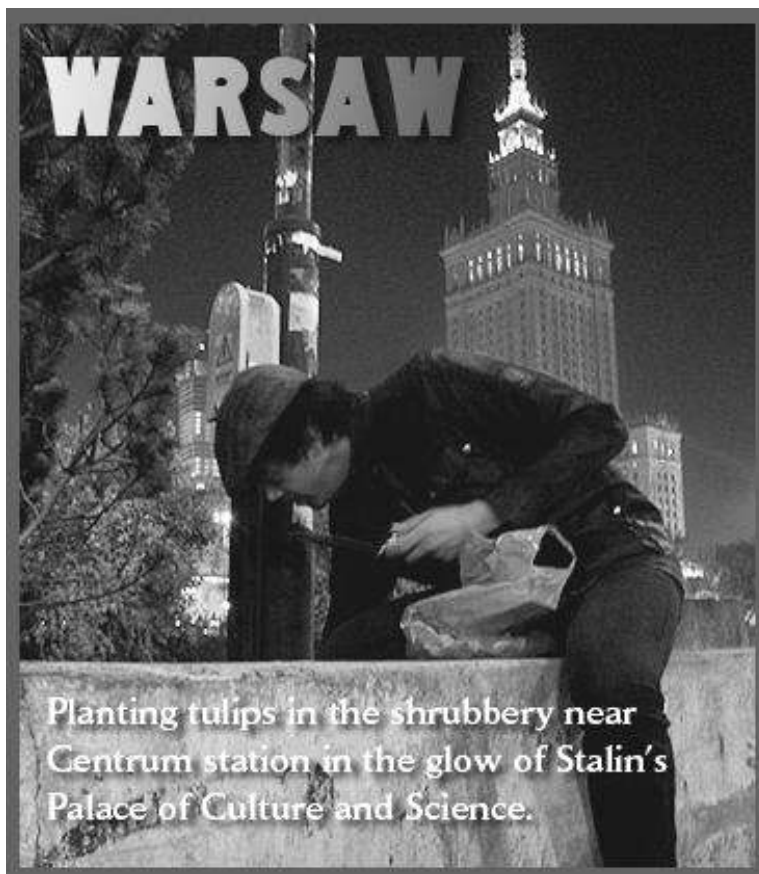
fot. Bartosz Stawiarski, Muzeum Sztuki Nowoczesnej

fot. Bartosz Stawiarski, Muzeum Sztuki Nowoczesnej

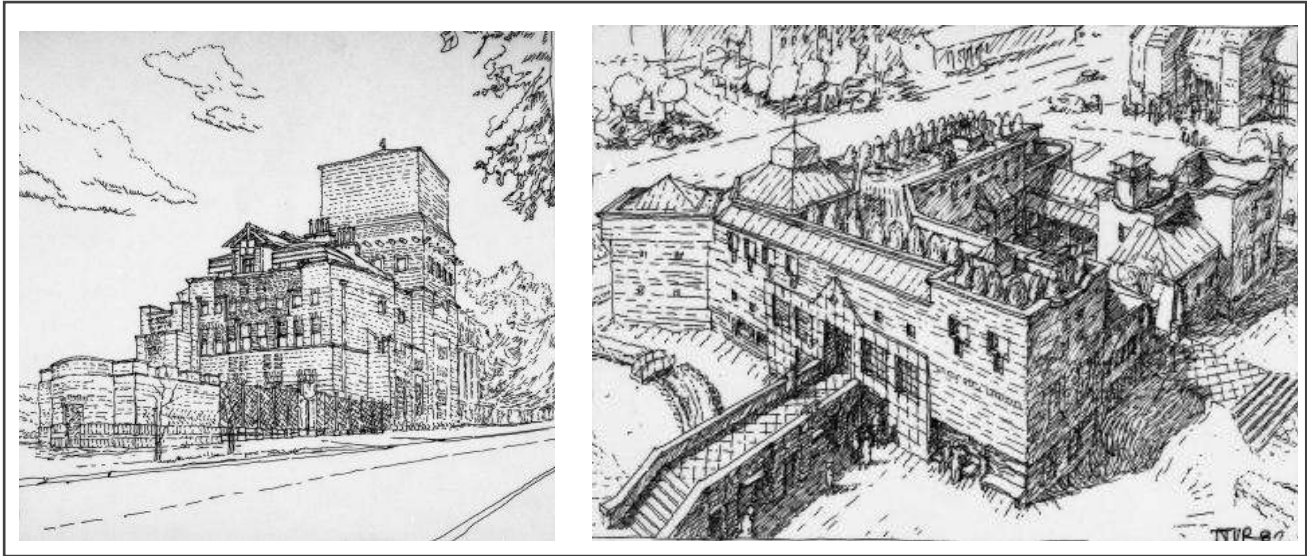
fot. Bartosz Stawiarski, Muzeum Sztuki Nowoczesnej

Richard Reynolds uprawiający partyzantkę ogrodniczą w Warszawie
(fot. www.guerrillagardening.org/)

Tomasz Turczynowicz. Projektujemy zabytki! Rysunki architektoniczne.

W dniach 05.10.2011 – 20.11.2011 w Muzeum Architektury we Wrocławiu odbyła się wystawa projektów Tomasza Turczynowicza.

Apogee of Tomasz Turczynowicz's creativity falls on the years of transition between socmodernism and postmodernism. The Church at Łazienkowska in Warsaw, the Church of St. Spirit in Wrocław and the Monastery of the Resurrection in Kraków, stand as one of the most important works of Polish postmodernism. Earlier, the student revolt and its consequences, and later, the emergence of democratic opposition, the election of John Paul II, the Solidarity movement, the state of war – this was the historical background of changes in ideas and their realization in architecture in Poland, in which Turczynowicz played a significant role. Obvious influence had new American concepts of Venturi, who spoke openly of contradictions and oppositions in architecture, as well as Le Corbusier and Robert Krier, who called for a return to European city.

Key role in these changes was played by architectural drawing. Perspectives drawn in the times of socmodernism were to convince with sharp outlines of buildings of the stability of socialism, but in realization they were replaced by crooked walls of multi-story apartment blocks. The appearance of postmodernism, also looking back to the past, returning to natural archetypes of human spatial organization, gave a chance to find authenticity. Drawings of postmodernist architects, such as Aldo Rossi or Mario Botta, showed that architecture is not only orthogonal. Drawing from diverse inspirations, Tomasz Turczynowicz created his own style of architectural drawing.

Drawing is thinking about space. Turczynowicz, while drawing, not only thinks about space, he builds space with his mind. Building begins on a piece of paper. In this way he finds and finds the harmony of architecture and thought, feeling. Many times, using in architectural design effects of illusionism, he creates a drawing that is an expression of honesty and authenticity. Socmodernist architecture expressed contempt for the human, while, independently of the influence of postmodernist ideas, Turczynowicz's architectural drawing results from the aesthetics of humanism. Every line, every brick, every detail and element, everything finds its own individuality and personality in architecture, directly speaking to the human.

Today, when thinking about architecture is dominated by computer programs, when between vision and the created reality there is a lack of the architect's hand, looking at Tomasz Turczynowicz's drawings can, beyond aesthetic satisfaction, give a deeper reflection, in their visible reality, for they contain a secret.

autor: Jeremi T. Królikowski

Arche

01(21)-2011

„Arche” powstało jako czasopismo poświęcone twórczości, kulturze i krytyce artystycznej oraz architektonicznej. Było pismem czarno-białym w formacie A3. Pierwszy numer ukazał się w 1988 roku jako wydawnictwo jednorazowe, gdyż ówczesny Główny Urząd Kontroli Prasy, Publikacji i Widowisk (cenzura) nie wydał zgody na publikowanie czasopisma. „Arche” ukazywało się ciągle acz nieregularnie od 1990 roku od momentu zniesienia cenzury do 2000 roku do momentu wprowadzenia VAT na czasopisma. „Arche” było pismem wychodzącym od czasu do czasu, trzy, cztery lub dwa razy do roku. Tematyka obejmowała wszystkie dyscypliny artystyczne: malarstwo, grafikę, rysunek, fotografię, instalacje, teatr, operę, film, rzeźbę, architekturę, wydobywając dawne i aktualne związki pomiędzy nimi. „Arche” zwracało szczególną uwagę na formułowanie nowych propozycji artystycznych. W numerze 4/5 prezentowany był nurt postkatastrofizmu, który teraz staje się coraz bardziej aktualny. Po zaprzestaniu ukazywania się „Arche” nastąpił atak na World Trade Center i nie była to ostatnia katastrofa. Dziś litery tworzące tytuł pisma rozsypują się ale, mamy nadzieję, że pozostają czytelne. Wznawiamy „Arche” w tym samym formacie, również jako pismo czarno-białe. Tematyka pozostaje ta sama, lecz rozszerza się. Akcentujemy pojęcia i zjawiska genius loci, kultury przestrzeni, twórczości. Poprzednia edycja „Arche” cieszyła się uznaniem czytelników z różnych stron świata, między innymi z Japonii.

To skłoniło nas do publikacji tekstów w języku angielskim.

Wznowienie „Arche” staje się możliwe dzięki współpracy ze Stowarzyszeniem Genius Loci. Wewnątrz czasopisma będzie można znaleźć informacje na temat stowarzyszenia a także teksty i fotografie przedstawiające działalność i dorobek jego członków. W tym numerze przedstawione jest muzeum Wojciecha Weissa, spektakl „Drzewo” oraz idee samorządności w Krakowie.

Jeremi T. Królikowski

Zespół redakcyjny Arché

redaktor naczelny **Jeremi T. Królikowski**

redaktor działu Kultura Przestrzeni **Beata Rothimel**

sekretarz redakcji **Ewa Rykała**

redaktor działu Architektura Krajobrazu **Michał Skrobot**

redaktor działu artystycznego **Karolina Wlazło-Malinowska**

Rada Redakcyjna

Marek Budzyński, Paweł Freisler (Szwecja),

Paweł Jaskanis, Grzegorz J. Kaczyński (Italia),

Lech Kłosiewicz, Waldemar Rataj, **Jan Rylke**

Waldemar Siemiński, Marcin Skrzypek,

Marek Trojanowski, **Tomasz Turczynowicz**,

Jan Stanisław Wojciechowski, Piotr Życieński

W tym numerze rozpoczynamy publikację *Galerii Architektury Krajobrazu LAgallery*. Krajobraz jest największą częścią przestrzeni dostępną człowiekowi w bezpośrednim doznaniu zmysłowym. Galeria prowadzona przez Michała Skrobota pokaże złożoność i różnorodność spojrzeń.

Oficjalna witryna internetowa Arche: www.arche.pl

Polecamy Państwu uwadze także stronę na portalu społecznościowym Facebook:

<http://www.facebook.com/archeredakcja>

Akademia Sztuki Architektury Krajobrazu jest stowarzyszeniem prowadzącym szeroko zakrojony program warsztatów, seminariów, wystaw, dyskusji realizowanym od 2004 roku we współpracy m.in. z Centrum Sztuki Współczesnej na Zamku Ujazdowskim w Warszawie i Kołem Krytyki Oddziału Warszawskiego Stowarzyszenia Architektów Polskich czy Stowarzyszeniem Genius Loci. Tematami tych działań były m.in. zagadnienia krajobrazu miejskiego ze szczególnym uwzględnieniem przestrzeni publicznej i obywatelskiej, miasto

ogród, jako wzorzec projektowania ładu przestrzeni.

REKULTYWACJA

Festiwal Kultury Przestrzeni

Sobota, 24. września 2011

Artystyczny Dom Animacji we Włochach, ul. Chrościckiego 14

PROGRAM:

11.00 - 14.00

- wyprzedaż sąsiedzka
- kiermasz rękodzieła i ekodizajnu
- warsztat budowania z ekoklocków (Akademia Zielonego Architekta)
- warsztat noszenia dzieci w chustach (Lenny Lamb)
- warsztat ekologicznego pieluszkowania (Little Penguin)
- pokaz renowacji mebli (Majolika)

16.00 - 18.00

- prezentacja o ekologicznym budowaniu (Akademia Zielonego Architekta)
- prezentacja o twórczej aranżacji przestrzeni dla najmłodszych (Lofft Pracownia Projektów)
- prezentacja - jak przygotować miejski ogród do zimy (Akademia Sztuki Architektury Krajobrazu)
- Czym jest Kultura Przestrzeni (prof. Jeremi Królikowski, Katedra Sztuki Krajobrazu, SGGW w Warszawie)

19.00 Koncert Chóru Eksperymentalnego Gre Badanie

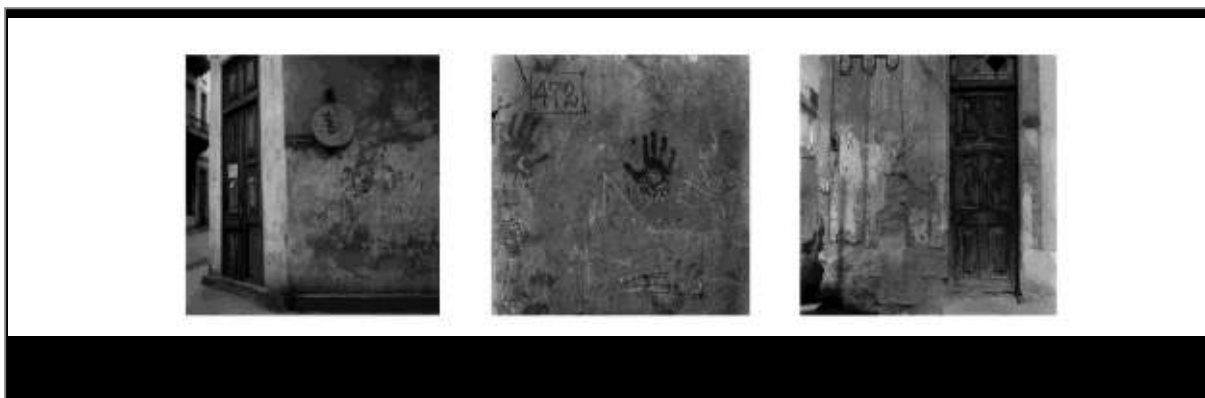

Akademia Sztuki Architektury Krajobrazu była współorganizatorem wieczoru autorskiego nowego, pierwszego po 10 latach numeru Arché. Promocja czasopisma, z możliwością nabycia nowego numeru i gratisowych numerów archiwalnych, odbyła się dnia 17 października 2011 roku w Galerii Krytyków Pokaz, Mazowieckim Centrum Kultury i Sztuki w Warszawie, przy Krakowskim Przedmieściu 20/22.

Wydarzenie uświetnił wernisaż prac fotograficznych Marty Olejnik – PARE – zatrzymaj się, w ramach prezentowanej na łamach Arché, pierwszej w Polsce galerii architektury krajobrazu LAgallery

Wieczór Arché Galeria Krytyków Pokaz, LAgallery – Pare –Marta Olejnik

10 stycznia 2012 roku w siedzibie OW SARP przy ul. Foksal 2 odbył się kolejny wieczór promocyjny czasopisma Arché połączony z prezentacją architekta Pawła Szychalskiego. Organizatorami byli: Koło Krytyki Oddziału Warszawskiego Stowarzyszenia Architektów Polskich, Redakcja Arché oraz Akademia Sztuki Architektury Krajobrazu

Światło, geometria, pamięć. Pomnik światła i jego konteksty

Inicjatywa Pawła Szychalskiego znalazła wśród Polaków zarówno zagorzałych zwolenników, jak i przeciwników. Projekt w sposób dosłowny nawiązując do symboliki zapalania zniczy na grobach odwołuje się do tradycji upamiętnienia zmarłych, a jednocześnie ustanawia abstrakcyjny akcent przestrzenny, jakże inny od

standardowych przedstawień tego typu. Wpisuje się w uwarunkowania przestrzenne obszaru Krakowskiego Przedmieścia, nie naruszając jego tkanki historycznej.

Autorska prezentacja zawierać będzie odwołania do własnej twórczości, pracy badawczej i dydaktycznej; do fascynacji sztuką i filozofią współczesną, które stają się twórczą motywacją.

Czym jest fenomen pamięci? W jaki sposób światło współtworzy charakter miejsca? Czy tak efemeryczna materia jest w stanie udźwignąć ciężar i znaczenie, jakie niesie za sobą przesłanie pomnika? Dlaczego właśnie tam?

Sekcja Sztuki Sepulkralnej

Sekcja prowadzona jest przez mgr inż. Annę Długozimę.

Program działań sekcji

Regulacje prawne dotyczące cmentarzy, ewolucja przepisów, uwarunkowania zakładania cmentarzy i grzebania zmarłych, czynniki lokalizacji.

Szata roślinna cmentarzy: symbolika, zasady doboru, projektowania, pielęgnacja i kompozycja roślin, gatunki i odmiany pożądane i te, których należy unikać, znaczenie.

Modele kompozycji cmentarzy: graveyard, churchyard, campo santo, rural cemetery, cmentarz - park, panteones funerales, cmentarze wojenne.

Współczesne nekropolie: cmentarze leśne, ekologiczne, wertykalne.

Urządzanie cmentarzy: elementy małej architektury, stosowane materiały, roślinność, układ.

Obrzędy pogrzebowe w Polsce i na świecie.

Ochrona i konserwacja cmentarzy.

Nagrobki: forma, materiał, inskrypcje, epitafia.

Sekcja Sztuki Sepulkralnej działająca już trzeci rok przy Katedrze Sztuki Krajobrazu SGGW od lipca 2011 roku jest zaangażowana w projekt pt.: „Inwentaryzacja, ocena stanu i wartości cmentarzy na terenie Nadleśnictwa Maskulińskie”, który realizuje wspólnie ze Studenckim Kołem Naukowym Gospodarki Przestrzennej SGGW. Projekt został zainicjowany obozem naukowym w Rucianem Nidzie, który odbył się w dniach 11-16 lipca 2011 roku. Celem projektu jest inwentaryzacja wybranych cmentarzy na terenie Nadleśnictwa Maskulińskie oraz opracowanie dla nich wytycznych do rewaloryzacji.

Ponieważ uczestnicy niniejszego projektu badawczego reprezentują różne kierunki studiów: architektura krajobrazu, gospodarka przestrzenna oraz ochrona środowiska możliwe było w lipcu przeprowadzenie wieloaspektowych badań kameralnych oraz terenowych. Prace kameralne objęły przegląd kart konserwatorskich, materiałów kartograficznych oraz opracowanie formularzy oceny cmentarzy i nagrobków. Natomiast prace na 26 poligonach badawczych polegały na: inwentaryzacji elementów organizacji przestrzennej cmentarzy (wejście, ogrodzenie, aleje, dominanty itp.); inwentaryzacji nagrobków (stanu zachowania, materiału, formy i inskrypcji); określeniu struktury przestrzennej cmentarzy; odtworzeniu historycznych granic cmentarzy; określeniu położenia cmentarzy względem jednostek osadniczych; przeprowadzeniu rozmów z członkami lokalnych społeczności oraz wykonaniu zdjęć fitosocjologicznych.

Za cel opracowania uznano:

- zinwentaryzowanie wybranych cmentarzy znajdujących się na terenie Nadleśnictwa Maskulińskie jako świadectwa przeszłości – pozostałość po dawnych społecznościach mazurskich. Realizację tego celu uznano za istotną także ze względu na postępującą sukcesję wtórną, która powoduje degradację pozostałości cmentarzy oraz utrudnia ich identyfikację w krajobrazie;
- analizę i określenie wartości objętych badaniami obiektów;
- sformułowanie wytycznych do rewaloryzacji założeń cmentarnych na terenie Nadleśnictwa. Cel ten należało powiązać z uczynieniem z cmentarzy atrakcji turystycznych w regionie. W ostatniej dekadzie na świecie bardzo popularnym zabiegiem jest zbieranie materiałów, pogłębianie wiedzy na temat lokalnych

omentarzy i społeczności z nimi związanych w celu rozwijania ruchu turystycznego do obiektów sztuki sepulkralnej (tzw. tanatoturystyka lub dark tourism).

WDT - Wyjazdowa Działalność Twórcza,

Anna Długozima, Edyta Winiarska

II edycja konkursu Fortyfikacje Gdańska i Pomorza Kultura Autentyczności

Gdańsk 5 – 8 października 2011rok

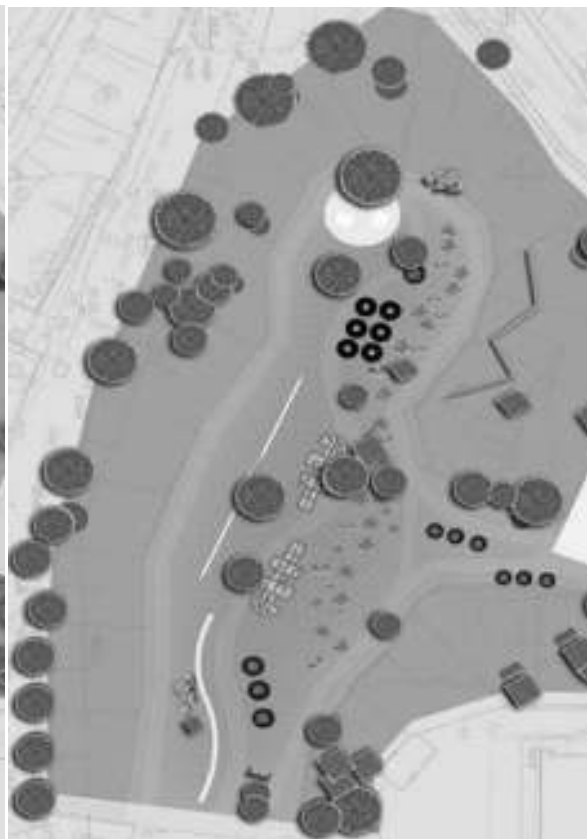
Wyjazdowa Działalność Twórcza czyli uczestnictwo w międzynarodowym konkursie Fortyfikacje Gdańska i Pomorza Kultura Autentyczności, miała miejsce w dniach 5 – 8 października 2011 roku w Gdańsku. Uczestnicy drugiej odsłony konkursu rekrutowali się z dziesięciu uczelni Polski oraz jednej z Holandii, prezentując szeroki wachlarz możliwości naukowych - architektura i urbanistyka, architektura krajobrazu, biologia, biotechnologia, budownictwo, gospodarka przestrzenna, geografia, psychologia, technologia chemiczna.

Konkurs został podzielony na dwa etapy: aplikacyjny (weryfikująca prezentowane doświadczenie oraz dziedzinę nauki) oraz case studies (stworzenie zespołów zadaniowych, warsztaty stacjonarne i terenowe, opracowanie zadania konkursowego, prezentacja).

Przedmiotem opracowania był obiekt stanowiący fragment historycznych fortyfikacji, kwartału Grodzisko, (obecnie należących do kompleksu Centrum Hewelianum) – Prochownia Wojenna (datowana na ok.1826r.). Opracowaniu konkursowemu podlegała również przestrzeń przyrodnicza znajdująca się bezpośrednio przy budynku Prochowni. Utrudnieniem w podejmowanych działaniach projektowych był fakt, iż dany obszar od 2003r. - na mocy rozporządzenia Wojewody Pomorskiego – ze względu na zimujące w korytarzach budynku Prochowni nietoperze (Nocki duże */Myotis myotis/*, Nocki Natterera */Myotis nattereri/*, Nocki rude */Myotis daubentonii/*) oraz zamieszkujące karpy błonkówki */Crossocerus styrius/*, został objęty formą ochrony przyrody użytkowaniem ekologicznym.

WARIANT I

WARIANT II

III miejsce oraz nagroda specjalna za najlepiej urządzoną przestrzeń przyrodniczą zespół J.E.J.A.! w składzie: Justyna Lipiak – Zachodniopomorski Uniwersytet Technologiczny w Szczecinie, architektura i urbanistyka, **Edyta Winiarska – SGGW w Warszawie, architektura krajobrazu**, Jacek Mazur – Uniwersytet Gdański, biologia, **Anna Długozima – SGGW Warszawa; Uniwersytet Warszawski; architektura krajobrazu/gospodarka przestrzenna; stosunki międzynarodowe**

Zespół J.E.J.A.! EkoGacek – maskotka promująca projekt

Dydaktyka

Pracownicy Katedry Sztuki Krajobrazu prowadzą zajęcia na studiach dziennych, wieczorowych i zaocznych, na kierunkach: Architektura Krajobrazu, Gospodarka Przestrzenna, Turystyki i Rekreacji.

Architektura Krajobrazu

Przedmiot Historia sztuki

Studia stopnia I

Semestr I

Prowadzący Prof. dr hab. Jan Rylke

Opis Treści kształcenia: Historia sztuki od społeczeństw pierwotnych do współczesnych. Elementy architektury i urbanistyki w historii sztuki. Miejsce architektury krajobrazu w kulturze. Elementy archeologii i etnografii w historii sztuki.

Efekty kształcenia – umiejętności i kompetencje: rozumienia sztuki w kontekście uwarunkowań ideowych, kulturowych, materialnych i społecznych; charakteryzowania i rozpoznawania poszczególnych stylów w sztuce.

Podobny program wykładów z historii sztuki jest prowadzony na architekturze krajobrazu (wykłady na 1 semestrze studiów inżynierskich) i na gospodarce przestrzennej (wykłady w postaci fakultetu humanistycznego na 7 semestrze studiów inżynierskich). Obejmuje 15 wykładów w blokach dwugodzinnych. Poruszane są następujące zagadnienia: dyscypliny sztuki, kompozycja brył i płaszczyzn, metodologia historii sztuki, chronologiczny przegląd zasobów sztuki europejskiej (prehistoria, starożytność, średniowiecze, renesans, barok, romantyzm, modernizm) oraz pozaeuropejskiej. Na architekturze krajobrazu program jest rozszerzony o zagadnienia sztuki współczesnej: sztuki ulicy, sztuki krajobrazu, sztuki ogrodowej. Zajęcia są prowadzone w trybie wykładowym. Na każdym wykładzie studenci odpowiadają pisemnie na trzy pytania związane z treścią wykładu i dotyczące najważniejszych z poruszanych zagadnień. Odpowiedzi na te pytania są podstawą do zaliczenia przedmiotu.

Nieco inna sytuacja występuje na studiach niestacjonarnych z gospodarki przestrzennej. Zajęcia są prowadzone w blokach czterogodzinnych (wykład 2 godziny, ćwiczenia 2 godziny). Mniejsza liczba studentów pozwoliła na wprowadzenie do historii sztuki ćwiczeń (przedmiot fakultatywny pozwala na taką modyfikację). W trakcie ćwiczeń studenci wykonywali rzeźby i płaskorzeźby charakterystyczne dla omawianej epoki: paleolityczną *Wenus*, neolityczną wazę, antyczne porządki (dorycki, joński, koryncki), średniowieczne sklepienie, Madonnę lub krucyfiks, renesansową perspektywę i akt, barokową elewację – falującą ścianę. Poniżej przykłady wykonane przez Michała Szytkę, Neolityczna waza i paleolityczna *Wenus*

porządki: dorycki, joński i koryncki

Średniowieczne sklepienie, Madonna

Barokowa elewacja – *falująca ściana*

Przedmiot	Rysunek odręczny i rzeźba
Studia stopnia	I
Semestr	I, II, III
Prowadzący	prof. dr hab. Jan Rylke, mgr Janusz Ducki, dr inż. Marta Lewin, dr inż. Małgorzata Kaczyńska, dr inż. Krzysztof Herman, mgr inż. Beata Rothimel, mgr inż. Dorota Krug
Opis	Rysunek z natury i z wyobraźni. Rysunkowe szkice i studia krajobrazowe. Zjawiska świetlne i barwne, faktura powierzchni, struktury geometryczne, struktury roślinne. Studia rysunkowe kompozycji brył i krajobrazu. Krajobrazowe kompozycje malarskie. Perspektywa. Prezentacje przestrzenne rysunkowe i malarskie projektów. Rysunki, obrazy i szkice aksonometryczne i perspektywiczne. Kompozycje rzeźbiarskie. Przekształcanie dwuwymiarowych kompozycji projektowych w różnorodne prezentacje przestrzenne. Elementy fotografii i grafiki warsztatowej. Wykorzystywanie rysunku, rzeźby, fotografii i technik plastycznych dla celów analiz przestrzennych i przekazywania informacji o krajobrazie. Celem przedmiotu jest doskonalenie umiejętności rysunkowych, malarskich i rzeźbiarskich oraz przygotowanie warsztatu przyszłego projektanta i twórcy. Założeniem zajęć jest by student nabył umiejętności wykorzystywania rysunku odręcznego, rzeźby, fotografii i innych technik plastycznych dla celów wykonywania analiz przestrzennych i przekazywania informacji o krajobrazie. Tematyka ćwiczeń Rysunek z natury i z wyobraźni. Rysunkowe szkice i studia krajobrazowe. Zjawiska świetlne i barwne, faktura powierzchni, struktury geometryczne, struktury roślinne. Studia rysunkowe kompozycji brył i krajobrazu. Krajobrazowe kompozycje malarskie. Perspektywa. Prezentacje przestrzenne rysunkowe i malarskie projektów. Rysunki, obrazy i szkice aksonometryczne i perspektywiczne. Kompozycje rzeźbiarskie. Przekształcanie dwuwymiarowych kompozycji projektowych w różnorodne prezentacje przestrzenne. Elementy fotografii i grafiki warsztatowej.

Instalacje w krajobrazie

autor
Ilona Rybak

tytuł
wybrane prace

rok
2011

przedmiot
rysunek i rzeźba

semestr
2

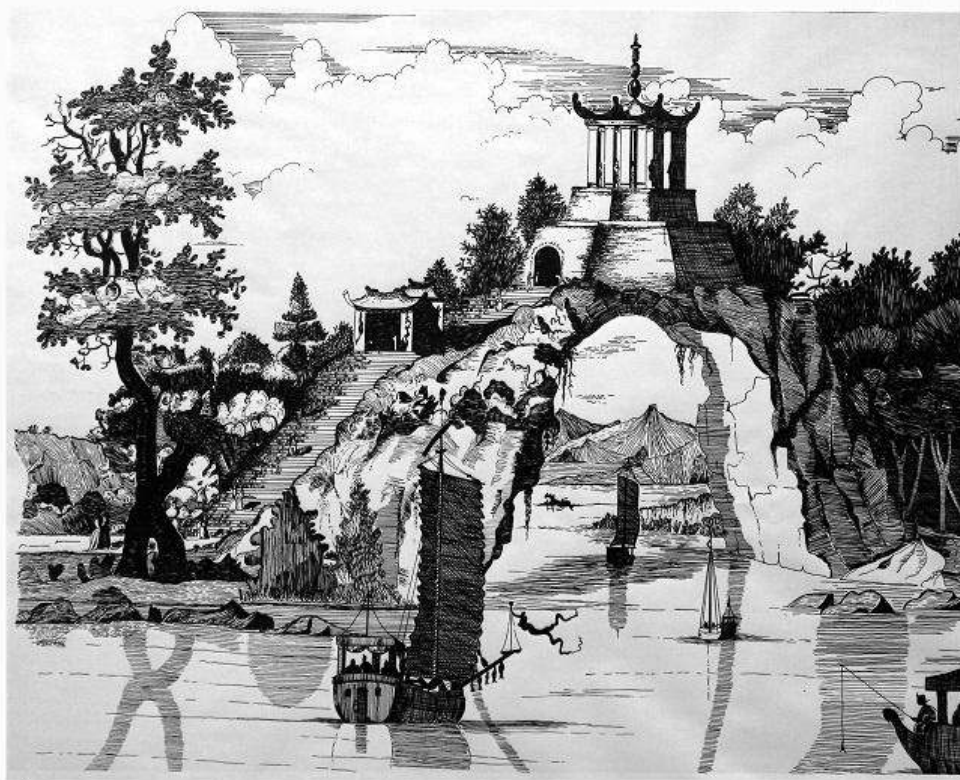
prowadzący
Beata Rothmeł

studia
inżynierskie

kierunek studiów
architektura krajobrazu

katedra
sztuki krajobrazu

uczelnia
SGGW w Warszawie

Autor
Wojciech
Stępień

Tytuł
Wybrane
Prace

Rok
2010-
2011 s.2

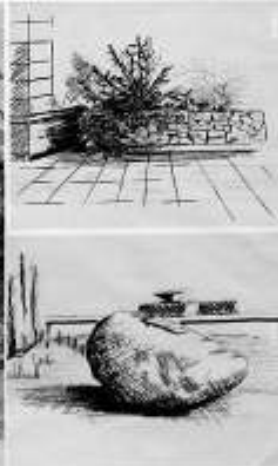
Przedmiot
Rysunek i
Rzeźba

Prowadzący
Jan
Ducki

Studia
Inżynierskie

Kierunek Studiów
Architektura
Krajobrazu

Uczelnia
SGGW
Wa-wa

Paulina Prochowska	zestawienie	rok 2011	przedmiot rysunek i model	semestr 2	przewodzący Dorota Knap	gr. V	kierunek studiów architektura krajobrazu	katedra sztuki krajobrazu	uczelnia SGGW w Warszawie
--------------------	-------------	-------------	------------------------------	--------------	----------------------------	-------	---	------------------------------	------------------------------

autor Zuzanna Banas	tytuł wybrane prace	rok 2011	przedmiot rysunek	semestr 2	przewodzący Beata Rothmel	Studia dzienne	kierunek studiów architektura krajobrazu	katedra sztuki krajobrazu	uczelnia SGGW w Warszawie
------------------------	------------------------	-------------	----------------------	--------------	------------------------------	-------------------	---	------------------------------	------------------------------

autorzy
A. Pietrzak, A. Sokołowska, M. Soli,
A. Sowa, M. Stulewska, K. Stężycka,
D. Szarejko, K. Szymańska, O. Szymanińska,
D. Tryba, M. Urbas, M. Warmińska,
K. Winiarska, M. Włodarz, A. Wołosz,
M. Zawadzki

tytuł
praca semestralna

rok
2011

przedmiot
rysunek i rzeźba

semestr
2

przewodzący
Janusz Doci

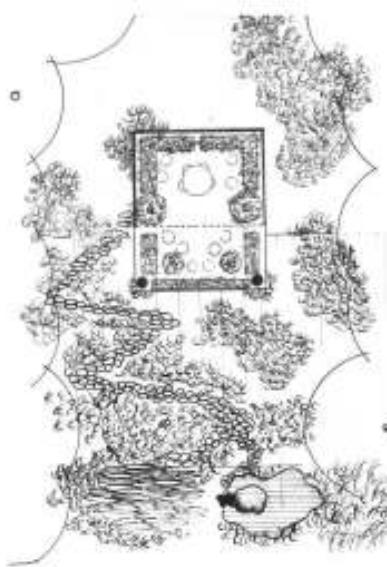
studia
inżynierskie

kierunek studiów
architektura krajobrazu

katedra
sztuki krajobrazu

uczelnia
SGGW

Autor:

Ewelina
Kuczera

Tytuł:

Wybrane
prace

Rok:

2011/2012
sem.I

Przedmiot:

Rysunek
i rzeźba

Prowadzący:

Beata
Rothimel

Studia:

Inżynierskie

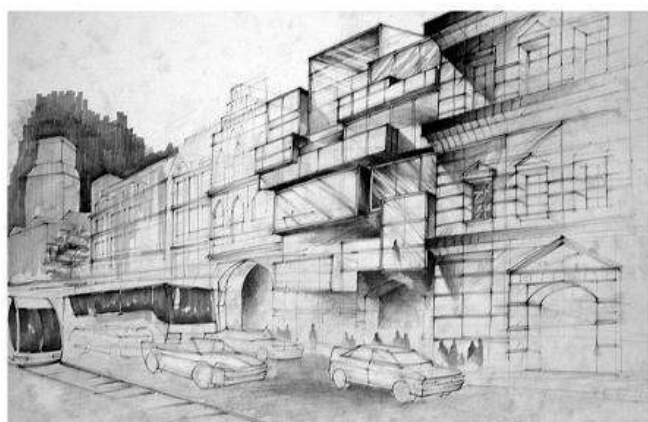
**Kierunek
studiów:**

Architektura
Krajobrazu

Uczelnia:

SGGW
w Warszawie

Pisanki – różne techniki

autor
SZYMON
STRYCHARCZAK

tytuł
WYBRANE PRACE

rok
1

przedmiot
rysunek i rzeźba

semestr
1

prowadzący
JANUSZ DUCI

studia
inżynierskie

kierunek studiów
architektura krajobrazu

katedra
sztuki krajobrazu

uczelnia
SGGW w Warszawie

autor
Marta Kurowicka

tytuł
struktura przestrzenna

rok
2011/2012

przedmiot
rysunek i rzeźba

semestr
1

prowadząca
Marta Lewin

studia
inżynierskie

kierunek studiów
architektura krajobrazu

katedra
sztuki krajobrazu

uczelnia
SGGW w Warsz

autor
Justyna Kąkolowska

tytuł
wybrane prace

rok
2012

przedmiot
rysunek i rzeźba

semestr
I

prowadzący
Marta Lewin

studia
inżynierskie

kierunek studiów
architektura krajobrazu

katedra
sztuki krajobrazu

uczelnia
SGGW w Warszawie

autor
Joanna Karlikowska

tytuł
wybrane prace

rok
2012

przedmiot
rysunek i rzeźba

semestr
1

prowadząca
Marta Lewin

studia
inżynierskie

kierunek studiów
architektura krajobrazu

katedra sztuki
krajobrazu

uczelnia
SGGW w Warszawie

autor
Weronika
Sierzan

tytuł
przeгляд prac

rok
2011

przedmiot
rysunek i rzeźba

semestr
1

prowadzący
Marta Lewin

studia
inżynierskie

kierunek studiów
architektura krajobrazu

katedra
sztuki krajobrazu

uczelnia
SGGW w Warszawie

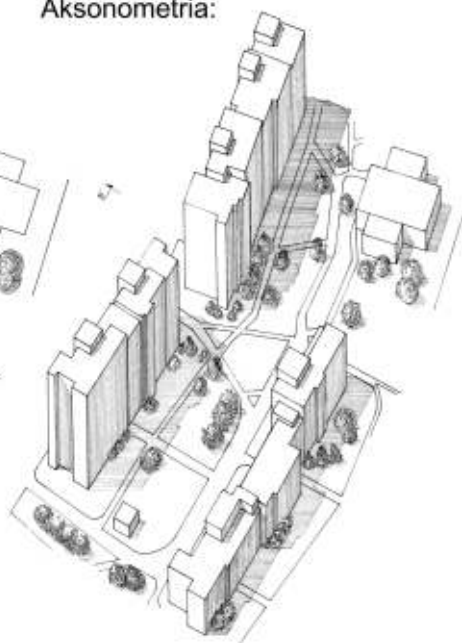

autor: Zuzanna Dzieciol tytuł: Projekt wnętrza urbanistycznego rok: 11/12 przedmiot: Rysunek i rzeźba semestr: 3 prowadzący: Krzysztof Herman studia: inżynierskie kierunek: Architektura Krajobrazu katedra: Sztuki Krajobrazu uczelnia: SGGW

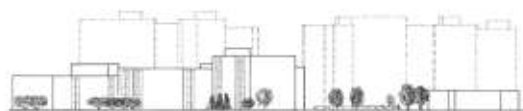
Dokumentacja:

Rzut z góry:

Aksonometria:

Przekroje:

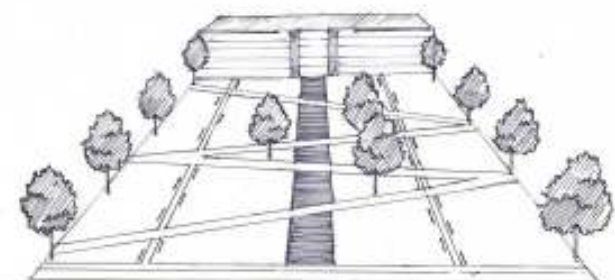
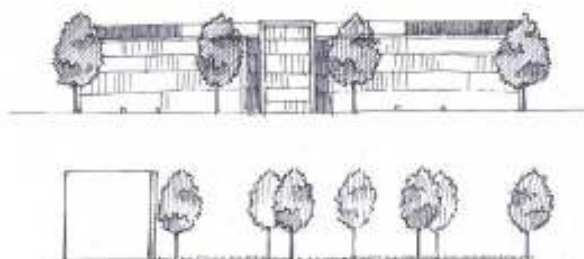
Hanna Szymańska

Karol Zawistowski

Rysunek i rzeźba, semestr 3. Zuccari, jeden z twórców akademickiego nauczania sztuk pięknych wyróżnił rysunek wewnętrzny – ideę dzieła powstającą w umyśle i rysunek zewnętrzny – konkretyzację tej idei w materii. Rozerwanie związku pomiędzy rysunkiem wewnętrznym i zewnętrznym powoduje separację etapów twórczego działania, pomijanie tego w trakcie nauczania, skutkuje brakiem świadomości ciągłości procesu powstawania dzieła. Dlatego przy nauczaniu rysunku zawodowego na 3 semestrze studiów architektury krajobrazu, studenci wykonują cały proces: od wyboru miejsce i szkiców terenowych i projektowych, poprzez modelowanie bryły, kompozycję brył i płaszczyzn do wizualizacji podjętego zamierzenia projektowego. Realizowane tematy widoczne na poniższych planszach, to: projekt zagospodarowania terenu przed pawilonem nr 8, projekt placu przed pawilonem nr 37 i projekt domu z ogrodem na ursynowskiej skarpie.

Paulina Próchnicka	plansza 1	rok 2012	przedmiot rysunek i rzeźba	semestr 3	prowadzący Jan Ryłko	gr. V	kierunek studiów: architektura krajobrazu	katedra sztuki krajobrazu	uczelnia SGGW w Warszawie
--------------------	-----------	----------	----------------------------------	-----------	-------------------------	-------	--	------------------------------	------------------------------

autor
Paulina Pietrzak

tytuł
Projekt terenu przed
budynkiem nr 8

rok
2011

przedmiot
rysunek

semestr
3

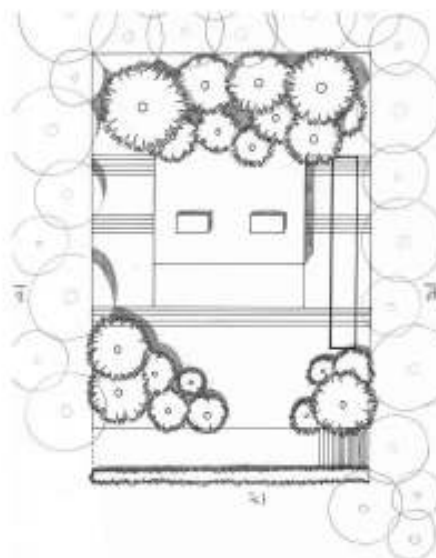
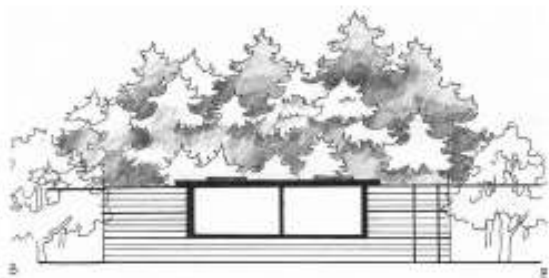
prowadzący
Jan Ryk

studia
I stopnia

kierunek studiów
Architektura Krajobrazu

katedra
sztuki krajobrazu

uczelnia
SGGW w Warszawie

autor
Mateusz Rej

tytuł
Plac przed
budynkiem 37

rok
2011

przedmiot
rysunek

semestr
3

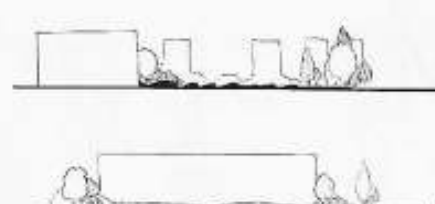
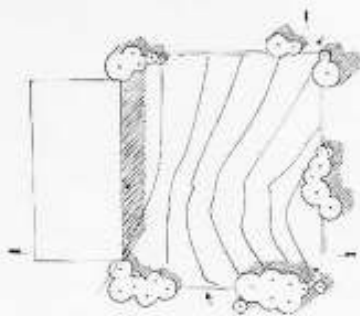
prowadzący
Jan Ryk

studia
inżynierskie

kierunek studiów:
architektura krajobrazu

katedra
sztuki krajobrazu

uczelnia
SGGW w Warszawie

Projekt przebudowy placu przed budynkiem nr 37 na kampusie SGGW

Budynek nr 37 uległ przebudowie i jest na nowo etapem kampusu SGGW. Głównym zadaniem było przebudowanie placu przed budynkiem nr 37. Plac o wymiarach 100x100 metrów. W chwili obecnej projektowany plac byłby w kształcie prostokąta. Zaprojektowany został także układ zieleni. Projekt ten nie spełnia jednak warunków, z którymi wiąże się projekt.

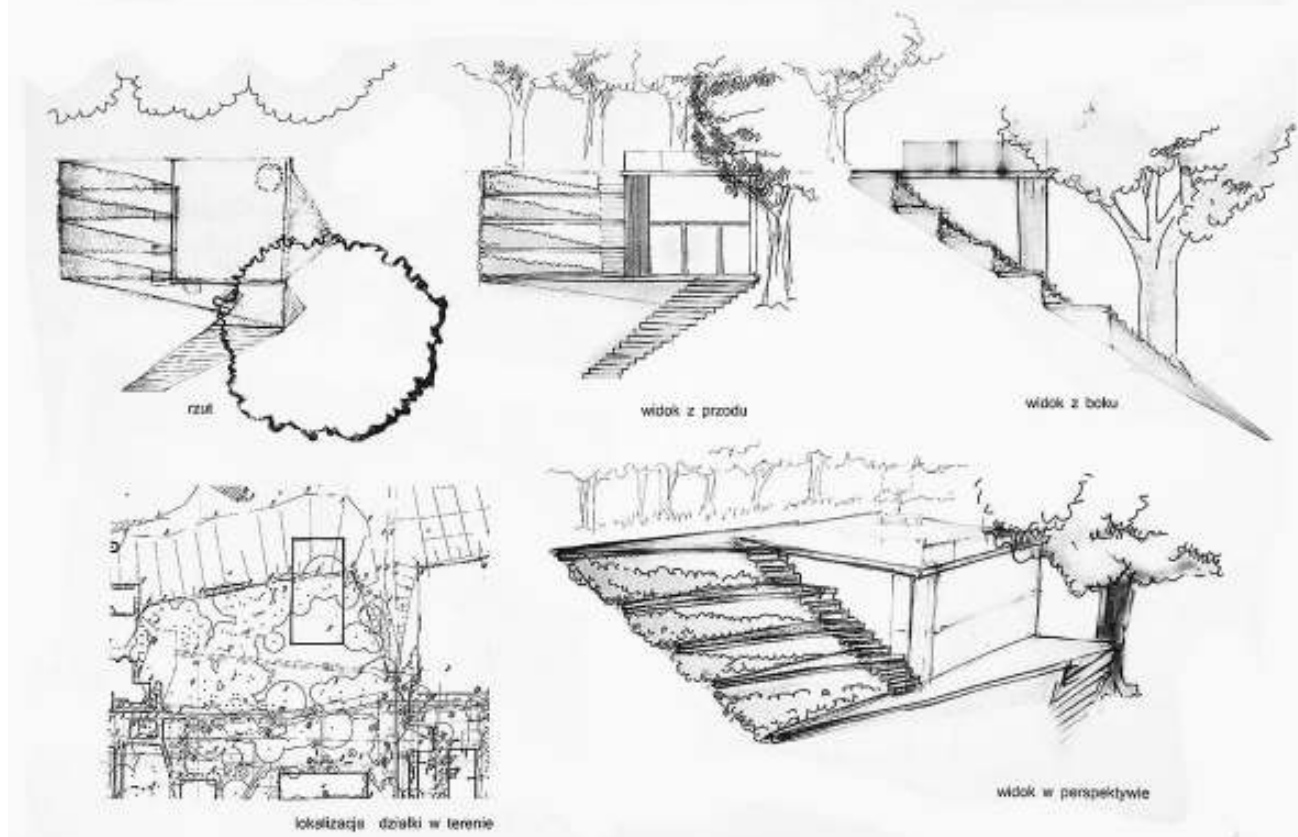
Koncept placu opiera się przede wszystkim na zmianie ukształtowania placu. Z powodu istniejącego pod placem systemu podziemnego plac zostanie w całości przeniesiony. Powierzchnia placu zostanie wykonana na zasadzie płytek i dolną wysokością nie przekraczającą 0,5 metra. Całość placu zostanie poprzeczona liniami szkieletowymi. Zostaną one wykonane z betonowych płyt, które połączą walory estetyczne placu (kształt, kolor, faktura) z funkcją użytkową (trawę). Zaprojektowane zostaną także kompozycje z drzewami i krzewami, wykorzystujące naturalną formę powierzchni placu, czyli fakturę, również wykonano z betonu.

Wytyczono plac, wykonano ciekawą od zachodu budynkiem nr 37, elementem głównym placu. Od tych elementów idąc dalej do głowicy zalewowej. Przy czym od północy na drugi plan wchodzi budynek akademicki, od południa plac otwiera się na parku. W tym miejscu znajduje się kładka. Od wschodu plac otwiera się na wejście, tzw. brama placu. Znajduje się w tym miejscu kładka, która prowadzi na parku podziemny.

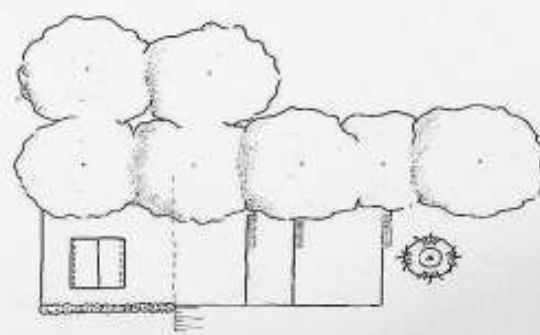
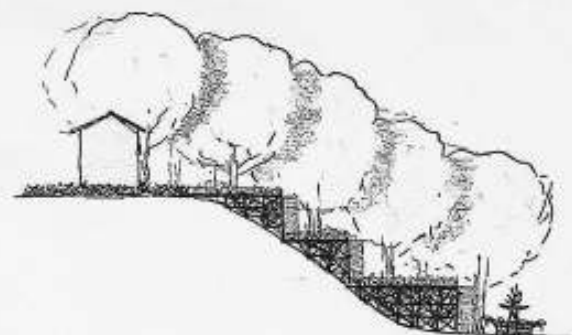
Projektowane zadanie jest to głównie stworzyć i krótko mówiąc z nową domową, otwartą, placówką i jej powierzchnią, która będzie miała formę odwołującą się do architektury, bez pełnej gwarancji, bym mówiąc, odwołujących się do wrażeń i zapachów otoczenia.

- ▲ tło i tony
- ▼ poziom
- ▲ tło i tony
- ▼ poziom

	AUTOR Milena Płona	TYTUŁ Projekt ogrodu na skarpie	ROK 2012	PRZEDMIOT Rysunek i rzeźba	SEMESTR 3	PROWADZĄCY Jan Rykko	STUDIA Inżynierskie	KIERUNEK STUDIÓW Architektura Krajobrazu	KATEDRA Sztuki krajobrazu	UCZELNIA SGGW w Warszawie
--	-----------------------	------------------------------------	-------------	-------------------------------	--------------	-------------------------	------------------------	---	------------------------------	------------------------------

	autor Malgorzata Kuczyńska	tytuł prace	rok 2012	przedmiot rysunek i rzeźba	semestr 3	prowadzący Janusz Duci	studia inżynierskie	katedra sztuki krajobrazu	uczelnia SGGW w Warszawie
--	-------------------------------	----------------	-------------	-------------------------------	--------------	---------------------------	------------------------	------------------------------	------------------------------

	autor Malgorzata Kuczyńska	tytuł prace	rok 2012	przedmiot rysunek i rzeźba	semestr 3	prowadzący Janusz Duci	studia inżynierskie	katedra sztuki krajobrazu	uczelnia SGGW w Warszawie
---	-------------------------------	----------------	-------------	-------------------------------	--------------	---------------------------	------------------------	------------------------------	------------------------------

Przedmiot Konserwacja i rewaloryzacja zabytkowych założeń ogrodowych

Studia stopnia I

Semestr III

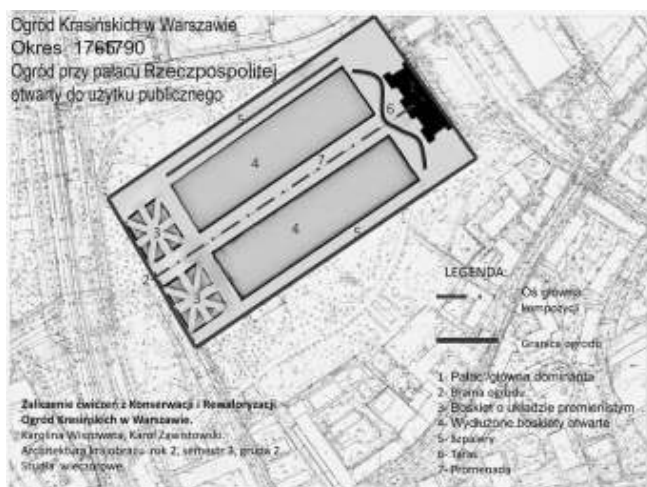
Prowadzący dr hab. Anna Różańska, dr Dorota Sikora

Opis Tematyka wykładów obejmuje następujące zagadnienia: Tradycja konserwacji ogrodów zabytkowych na tle rozwoju myśli konserwatorskiej w Polsce i Europie; Ogród jako zabytek. Podstawowe akty prawne, struktura służb ochrony zabytków, współczesna doktryna konserwatorska (karty i konwencje konserwatorskie); Zasady postępowania konserwatorskiego w parkach zabytkowych; Zasady sporządzania projektu koncepcyjnego, projektu budowlanego, projektu wykonawczego, uzgodnienia, prace realizacyjne, nadzór autorski, inwestorski i konserwatorski nad realizacją; Specyfika działań konserwatorskich w ogrodach regularnych i w parkach krajobrazowych; Park zabytkowy w krajobrazie - uwarunkowania formalno - prawne i praktyczne możliwości uczytelniania historycznych powiązań park - krajobraz otaczający.

W ramach ćwiczeń studenci zapoznali się z pełnym zakresem prac rewaloryzacyjnych dla obiektów zabytkowych, wykonując poszczególne etapy tych prac dla Ogródu Krasieńskich i parku Ursynowskiego.

Analiza historycznych etapów rozwoju i przekształceń Ogródu Krasieńskich wykonana była dla całego założenia. Natomiast dla wybranego fragmentu parku w Ogródku Krasieńskich w Warszawie, którym było wnętrze parkowe w najbliższym sąsiedztwie pałacu, wydzielone układem alejek parkowych. Studenci dla tego fragmentu parku przeprowadzili inwentaryzację ogólną, inwentaryzację roślinności oraz analizę kompozycji i powiązań widokowych. Następnie opracowali koncepcję rewaloryzacji tegoż fragmentu korzystając z dokumentacji historycznej.

Kolejne zadanie dotyczyło parku Ursynowskiego. Analiza historycznych etapów przekształceń kompozycji parku wykonywana była w odniesieniu do całego założenia. Kolejne etapy prac: inwentaryzacja, dendrochronologia, gospodarka drzewostanem, stopień zachowania substancji zabytkowej oraz koncepcja rewaloryzacji wykonane były dla wybranego fragmentu parku, którym było wnętrze osi głównej założenia.

autorzy Małgorzata Kuczyńska, Dorota Kowalczyk Dawid Kowalczyk	tytuł prace	rok 2012	przedmiot Nasze miasto i rewaloryzacja	semestr 3	prowadzący Anna Rodzińska	studia inżynierskie	katedra sztuki krajobrazu	uczelnia SGGW w Warszawie
--	----------------	-------------	---	--------------	------------------------------	------------------------	------------------------------	------------------------------

KONCEPCJA REWALORYZACJI

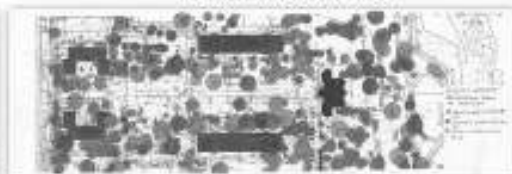
ANALIZA ZACHOWANIA SUBSTANCJI ZABYTKOWEJ

ANALIZA KOMPOZYCJI

ANALIZA WIEKOWA DRZEWOSTANU

ANALIZY HISTORYCZNE

autorzy Karolina Wójcicka Kamil Zawładowski	tytuł Zaliczenie semestru Przebieg prac	rok 2012	przedmiot Nasze miasto i rewaloryzacja	semestr 3	prowadzący dr hab. Anna Rodzińska	studia inżynierskie	katedra Architektura Krajobrazu	uczelnia SGGW w Warszawie
---	---	-------------	---	--------------	--------------------------------------	------------------------	------------------------------------	------------------------------

ANALIZY HISTORYCZNE PARKU URSYNOWSKIEGO

ANALIZA KOMPOZYCJI PARKU URSYNOWSKIEGO

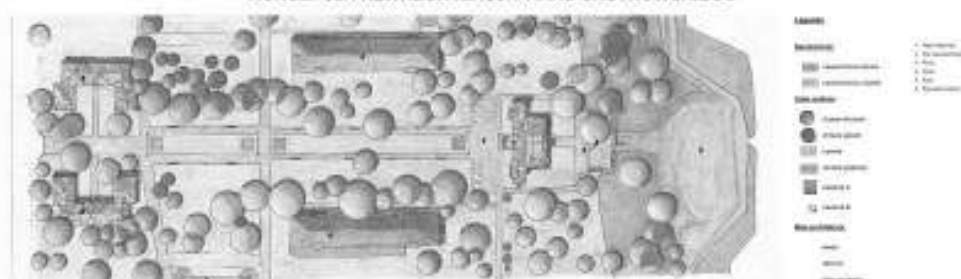
ANALIZA DENDROCHRONOLOGICZNA I GOSPODARKA DRZEWOSTANEM W PARKU URSYNOWSKIM

ANALIZA SUBSTANCJI ZABYTKOWEJ PARKU URSYNOWSKIEGO

KONCEPCJA REWALORYZACJI PARKU URSYNOWSKIEGO

Ogród Krasieńskich w Warszawie Analiza kompozycji ogrodu

Legenda:

- 1- Pałac /główna dominanta
- 2- Staw z wyspą
- 3- Fontanna
- 4- Kwiatnik
- 5- Plac zabaw
- 6- Grupy drzew (kłomby)
- 7- Masywy drzewostanu
- 8- Brama ogrodowa
- 9- Pagórek zaskadą, z którego wypływa strumień
- 10- Solitery

Zaliczenie ćwiczeń z Konserwacji i Rewaloryzacji
Ogród Krasieńskich w Warszawie.
Karolina Wiszowata, Karol Zawistowski,
Architektura krajobrazu rok 2, semestr 3, grupa 2.
Studia wieczorowe.

Oznaczenia

- Osłowa kompozycji
- Osłowa boczna kompozycji
- Wnętrze ogrodowe
- Subdominanta
- Węzły kompozycyjne
- Współczesna granica ogrodu
- Granica ogrodu za czasów Franciszka Szaniora
- Granica ogrodu za czasów założenia barokowego
- Granica promenady z czasów założenia barokowego
- Punkt widokowy/ Zasięg pola widzenia obserwującego

Ogród Krasieńskich w Warszawie Okres 1891-1897 Franciszek Szanior

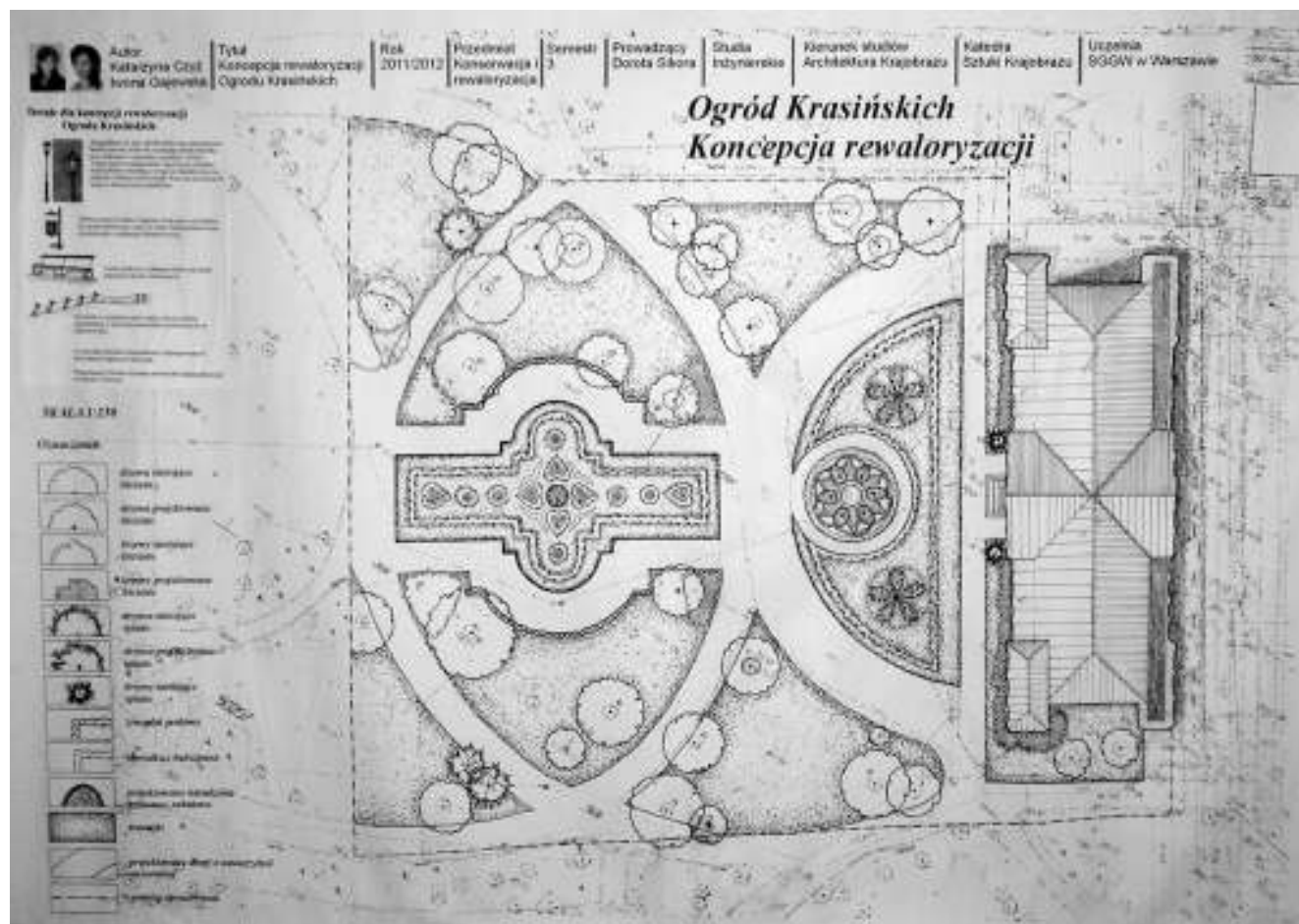
Franciszek Szanior
(ur. 1853, zm. 1945)
Ogrodnik, działający
głównie w Warszawie

LEGENDA:

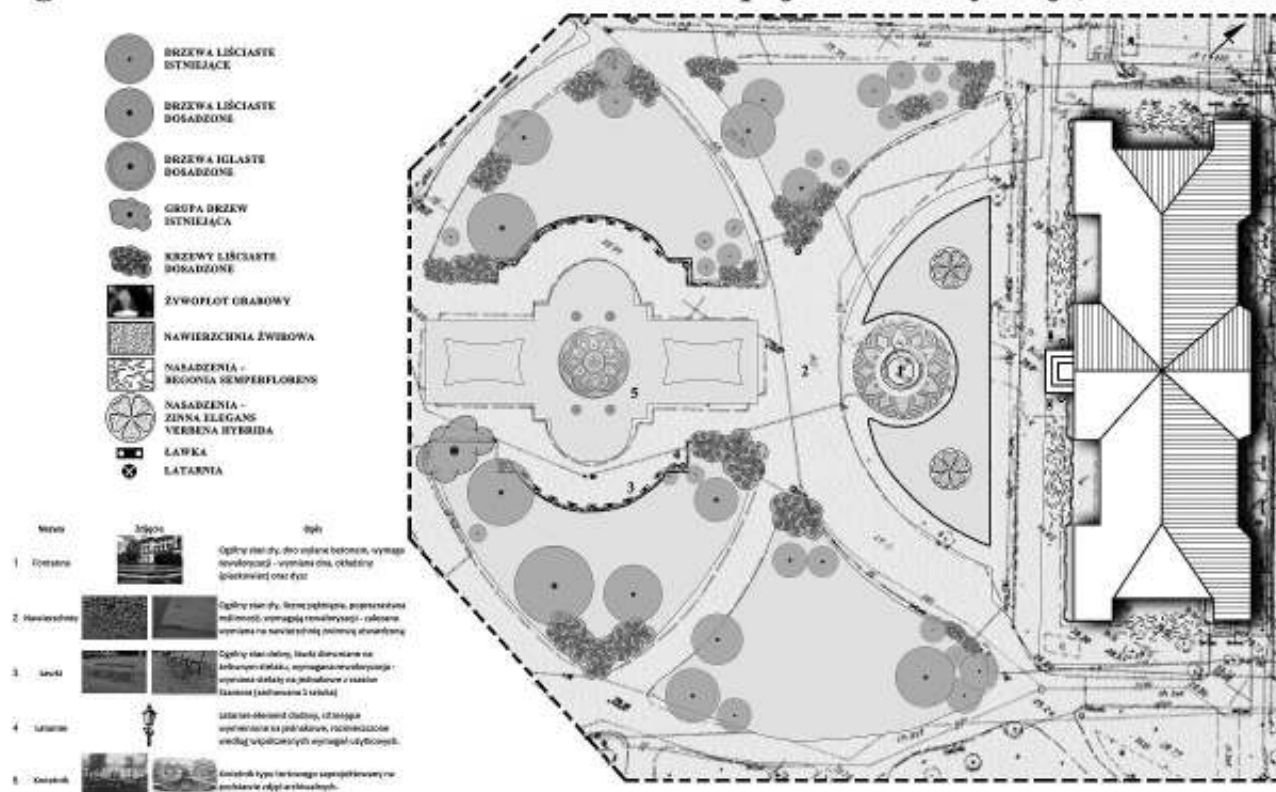
- Osłowa kompozycji
- 1- Pałac /główna dominanta
- 2- Staw z wyspą
- 3- Fontanna otoczona kwiatnikiem
- 4- Kwiatnik kopiercowy
- 5- Plac zabaw, na planie trójkąta, otoczony krzewami, obsadzony w środku bzami lilakami
- 6- Skrzyżowanie, zamaskowane kępami krzewów
- 7- Ławeczka z widokiem na staw
- 8- Brama ogrodowa
- 9- Pagórek z którego wypływa strumień (motyw patriotyczny: pagórek symbolizuje Polskie góry z których wypływa Wisła)
- 10- Altana

Zaliczenie ćwiczeń z Konserwacji i Rewaloryzacji
Ogród Krasieńskich w Warszawie.
Karolina Wiszowata, Karol Zawistowski,
Architektura krajobrazu rok 2, semestr 3, grupa 2.
Studia wieczorowe.

Ada Bogatek rok przedmiot-
 Katarzyna Chmielewska 2011 Konserwacja
 i rewaloryzacja semestr III
 prowadzący studia kierunek studiów-
 dr Dorota Sikora inżynierskie Architektura Krajobrazu
 katedra uczelnia-
 Architektury Krajobrazu SGGW w Warszawie

Ogród Kasiński w Warszawie - koncepcja rewaloryzacji; skala 1:250

Przedmiot	Elementy projektowania wnętrz architektonicznych
Studia stopnia	II
Semestr	I, III
Prowadzący	dr hab. Janusz Skalski, dr Alicja Mirowska-Skalska
Opis	Wnętrza domów oraz wnętrza ogrodów przydomowych tworzą wspólną przestrzeń mieszkalną dla rodziny. Architekt krajobrazu w trakcie procesu urządzania ogrodu rodzinnego powinien umieć uwzględniać ten wzajemny związek ponieważ obie przestrzenie są zależne od podobnych uwarunkowań funkcjonalnych i powiązań percepcyjnych. Dlatego w ramach przygotowania zawodowego powinien posiadać podstawową wiedzę i umiejętności na temat projektowania architektury wnętrz. Wykonując w przyszłości swój zawód powinien również posiadać stosowną wiedzę z zakresu projektowania otwartych lub wydzielonych stoisk w halach wystawowych. Celem przedmiotu jest dostarczenie studentom ogólnej wiedzy na temat architektury wnętrz i przekazania praktycznych porad dotyczących projektowania wnętrz mieszkalnego w zakresie: funkcjonalnej aranżacji, doboru umeblowania, kolorystyki oraz oświetlenia. W podobny sposób traktowane będą wskazówki dotyczące rozplanowania wystawy oraz wydzielonego stoiska, jako dzieła z zakresu architektury wnętrza. Umiejętność formułowania potrzeb użytkowników domu według ich wieku, statusu społecznego i zainteresowań. Umiejętność przewidywania potrzeb ludzi, którzy odwiedzają wystawy i stoiska (komunikacja, bezpieczeństwo, wygoda). Świadomość istniejących uwarunkowań z zakresu ergonomii i ludzkich zachowań w przestrzeni. Istnienie wzajemnych powiązań wizualno – przestrzennych i funkcjonalnych pomiędzy strefą zewnętrzną a wnętrzem budowli . Posiadanie ukształtowanej zdolności określanej jako - wyobraźnia przestrzenna. Student powinien wykazywać się znajomością kultury mieszkania, bieżącymi trendami w świecie dizajnu, czytać na bieżąco pisma wnętrzarskie oglądać programy telewizyjne oraz uczestniczyć w wydarzeniach artystycznych, które mają związek z architekturą krajobrazu i projektowaniem wystaw i wnętrz.

Przedmiot	Projektowanie Krajobrazu Miasta
Studia stopnia	II dzienne
Semestr	I, II, III
Prowadzący	dr hab. Jeremi Królikowski, dr hab. Janusz Skalski, dr arch. Kinga Rybak, mgr inż. Karolina Wlazło-Malinowska, mgr inż. Maja Skibińska, mgr inż. Agnieszka Ziemińska
Opis	Projektowanie krajobrazu miasta jest tworzeniem otaczających nas struktur formalnych i funkcjonalnych. Identyfikacja przestrzeni wymaga umiejętności nazwania poszczególnych jej elementów oraz rozpoznania podstawowych relacji. Kevin Lynch oraz Kazimierz Wejchert stworzyli podstawy pod rozwój terminologii i rozpoznania podstawowych elementów kompozycji urbanistycznej na przykładach współczesnych im miast. W ten sposób wyróżnili najważniejsze punkty miasta – nazywane dominantami lub landmarkami - pośrednie formy orientacyjne w przestrzeni takie jak punkty charakterystyczne. Zwrócono również uwagę na występowanie głównych osi kompozycyjnych – paths-krzyżujących się w punktach węzłowych – nodes – w zurbanizowanych strukturach. Wyodrębniono ponadto pojęcie wnętrza- dzielonego w zależności od proporcji na architektoniczne, urbanistyczne i krajobrazowe. Wszystkie te elementy tworząc struktury miasta podlegały wzajemnym relacjom.

Podczas dalszych zajęć zdobyte wcześniej doświadczenia w operowaniu kompozycją, studenci trenują w określonych częściach miasta. Korzystając z metodyki związanej z projektowaniem urbanistycznym połączonej z projektowaniem krajobrazu, starają się dostrzec zalety i mankamenty przestrzeni, którą opracowują. Polem badań był Skwer A. Słonimskiego w Warszawie lub sąsiadujące z nim podwórka.

KONCEPCJA ZAGOSPODAROWANIA TERENU SKWERU SŁOMIŃSKIEGO PRZY UL. NARBUTTA W WARSZAWIE

RZUT 1:500 DZIEŃ

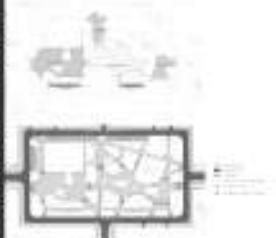

RZUT 1:500 NOC

KOMUNIKACJA

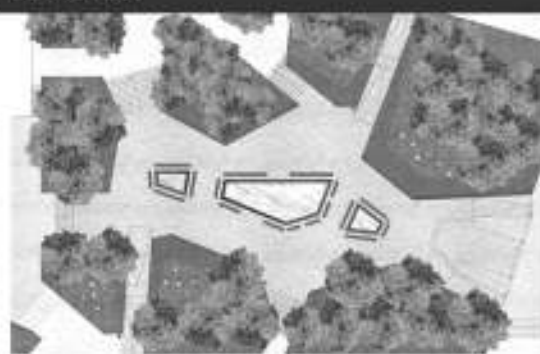
FUNKCJE

AKSONOMETRIA

DETAL 1:200

WIZUALIZACJE

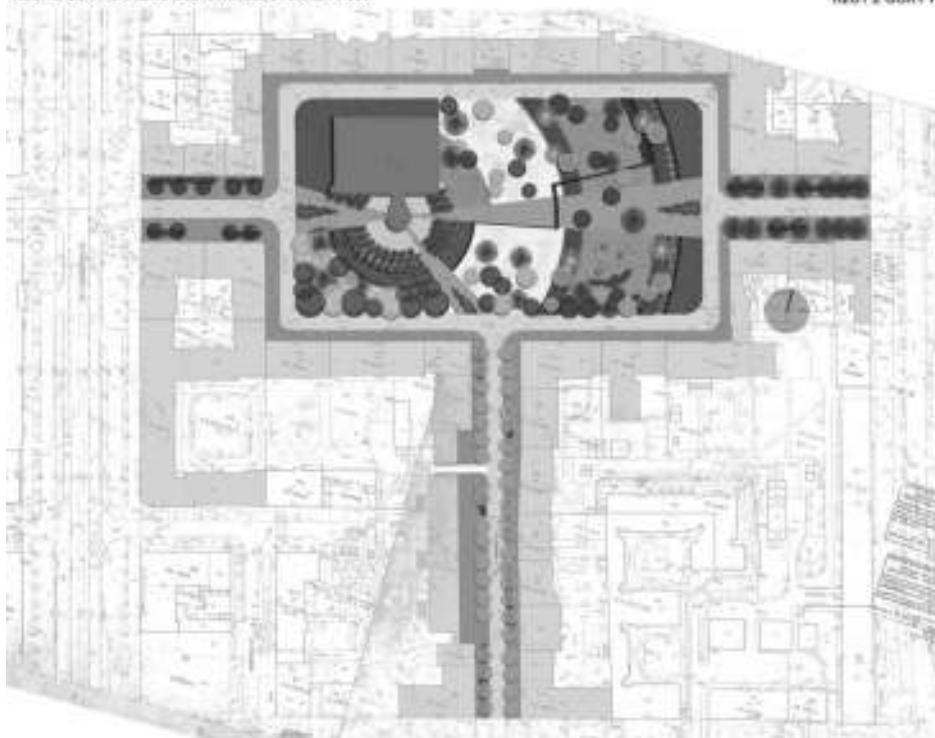

PRZEDMIOT: PROJEKTOWANIE KRAJOBRAZU MIASTA
AUTORZY: NATALIA LENART, JOANNA KOLDEJ, LUKASZ PORĘBSKI

PROJEKT ZAGOSPODAROWANIA SKWERU SŁONIMSKIEGO W WARSZAWIE

AUTORZY: URSZULA STRASIŃSKA I LIDIA WALCZAK
PRZEDMIOT: PROJEKTOWANIE KRAJOBRAZU MIASTA
STUDIA MAGISTERSKIE SEMESTR 2

RZUT Z GÓRY SKWERU SŁONIMSKIEGO - SKALA 1:500

RZUT Z GÓRY FRAGMENTU SKWERU SŁONIMSKIEGO - SKALA 1:300

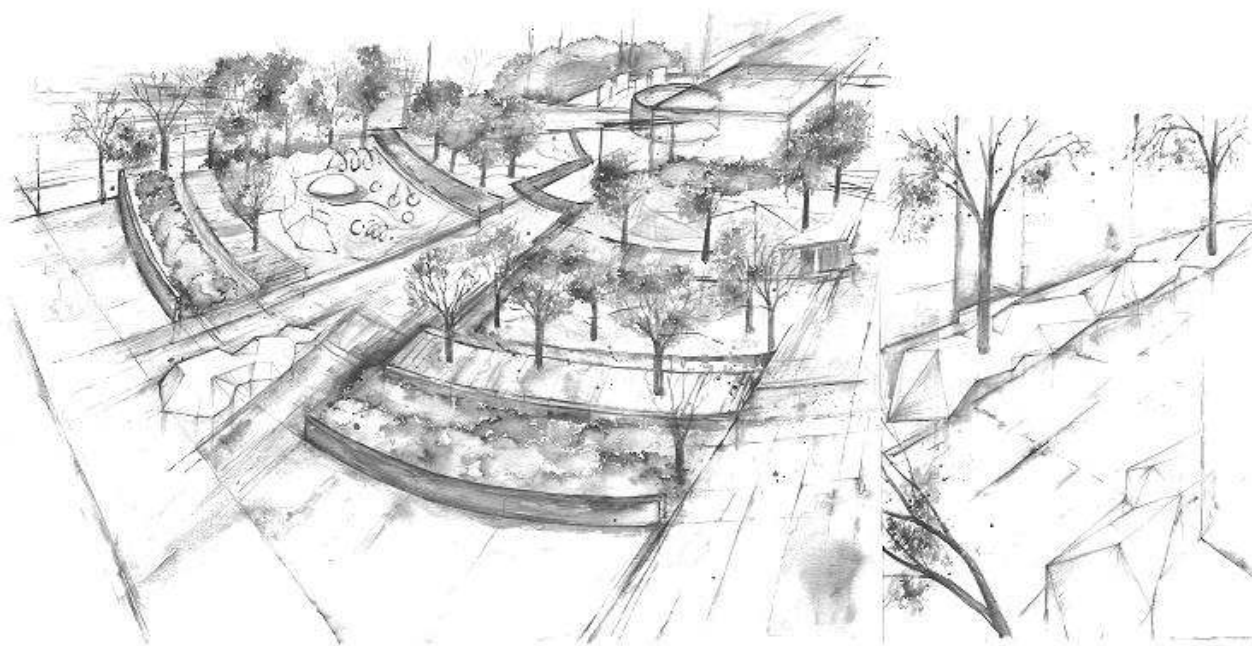

LEGENDA

- KINO I KLUB
- ZABAWKA WSPÓLNOUŻYTKOWA
- GRUPA DRZEW
- GRUPA KRZOSÓW
- ALEJA
- TEREN
- USTALONE FORMY TERENU
- PARKING
- WALK GYMNAST
- PLAC
- STÓPA PRZESŁA
- SKŁADZISKO S PŁYT BETONOWYCH
- SKŁADZISKO BETONOWYCH
- STÓPA ALUMIN
- POMOST
- GALERIA
- UPAKOWANIE ZABAWOWE
- FORMY ALUMIN
- BIEŻENIE

AUTORZY: URSZULA STRASIŃSKA I LIDIA WALCZAK
PRZEDMIOT: PROJEKTOWANIE KRAJOBRAZU MIASTA
STUDIA MAGISTERSKIE SEMESTR 2

WIZUALIZACJE

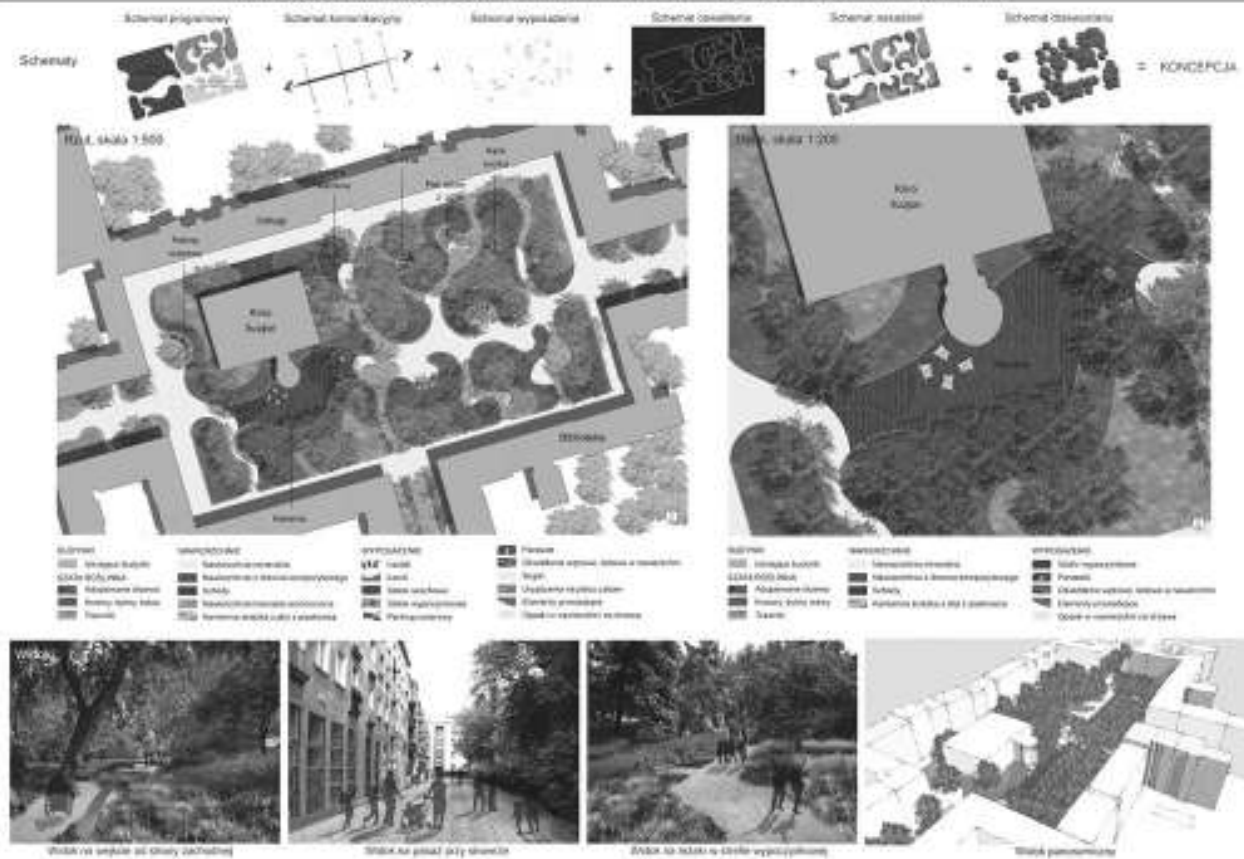

AUTORZY: URSZULA STRASIŃSKA I LIDIA WALCZAK
PRZEDMIOT: PROJEKTOWANIE KRAJOBRAZU MIASTA
STUDIA MAGISTERSKIE. SEMESTR 2

Architectural sketch of a building complex. A prominent circular structure in the center is labeled "LIVADIA". To its left is a large rectangular building. A curved walkway or road leads from the foreground towards the circular structure. The foreground features a series of low, triangular-shaped structures, possibly a fence or landscaping. The background shows more buildings and trees, suggesting an urban or campus setting.

WIZUALIZACJE

Przedmiot Historia sztuki ogrodowej

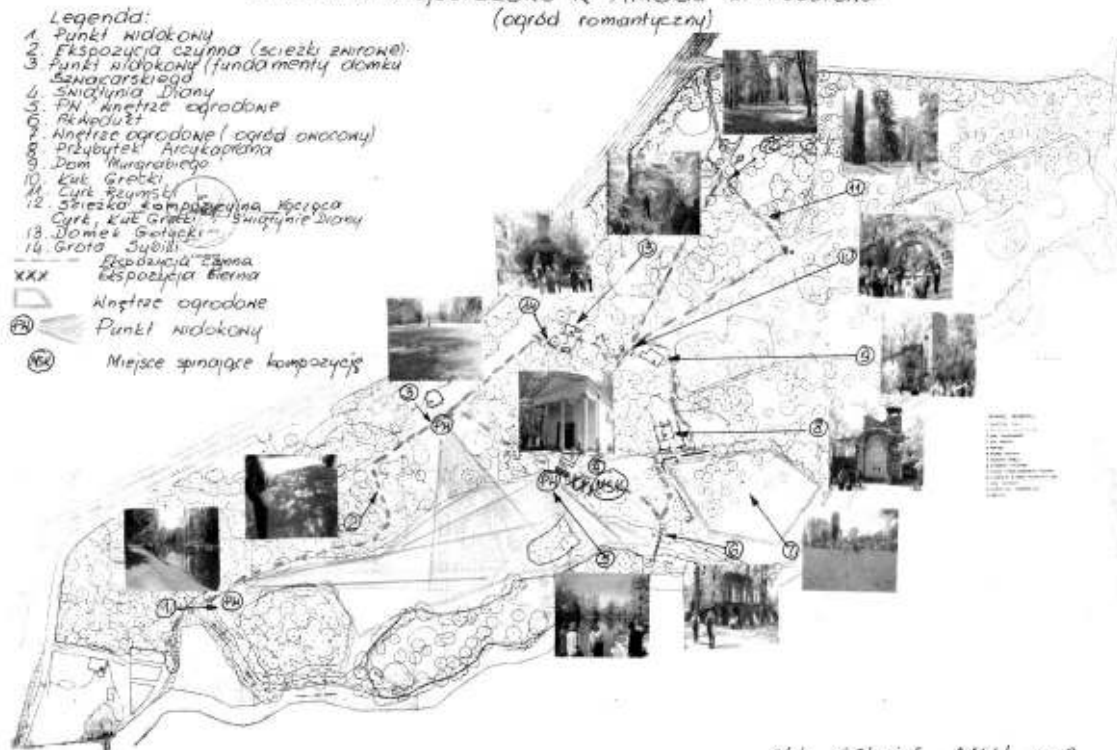
Studia stopnia I wieczorowe

Semestr III

Prowadzący dr hab. Anna Różańska, dr Małgorzata Kaczyńska, dr Dorota Sikora

Opis W minimum programowym przewidzianych jest 15 godzin wykładów oraz 30 godzin ćwiczeń (w tym 15 godz. ćwiczeń terenowych). Celem prowadzonych zajęć jest zapoznanie studentów z chronologią europejskiej sztuki ogrodowej, z podstawowymi zasadami kompozycji ogrodów oraz stylami w sztuce ogrodowej od czasów starożytnych do początków XX wieku. Część teoretyczna, prezentowana na wykładach, miała praktyczne przełożenie w pracach wykonywanych na ćwiczeniach, w ramach których studenci wykonali analizę kompozycji wybranych ogrodów ze średniowiecza, renesansu, baroku, stylu krajobrazowego i modernistycznego, a także analizę elementów wyposażenia ogrodu, uwzględniając zwłaszcza stosowany dla konkretnych form ogrodowych materiał roślinny. Na ćwiczeniach terenowych studenci zapoznali się z następującymi parkami: Żelazowa Wola, Arkadia, Nieborów, Guzów oraz Łazienki Królewskie w Warszawie. W każdym parku wykonali szkicową analizę jego kompozycji, zwracając uwagę na główne dominanty i osie kompozycji, układ wnętrza parkowych i ich wzajemne relacje, a także wykonali analizę widokową wewnątrz parku jak i jego widokowe powiązanie z krajobrazem.

Założenie krajobrazowe w Arkadii i Nieborowa (ogród romantyczny)

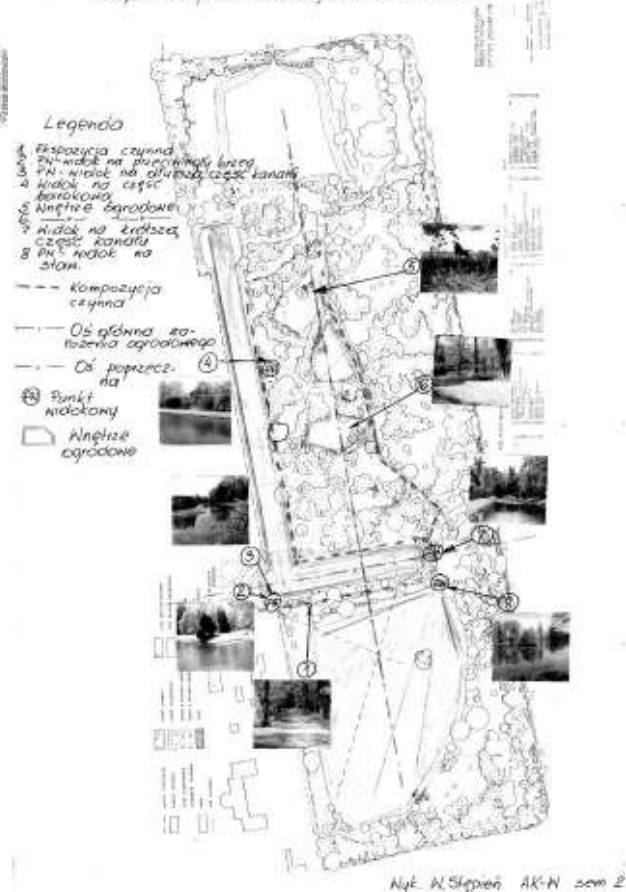
Nyt: N. Stępień AK-W sem. 2.

Ogród modernistyczny w Żelazowej Woli.

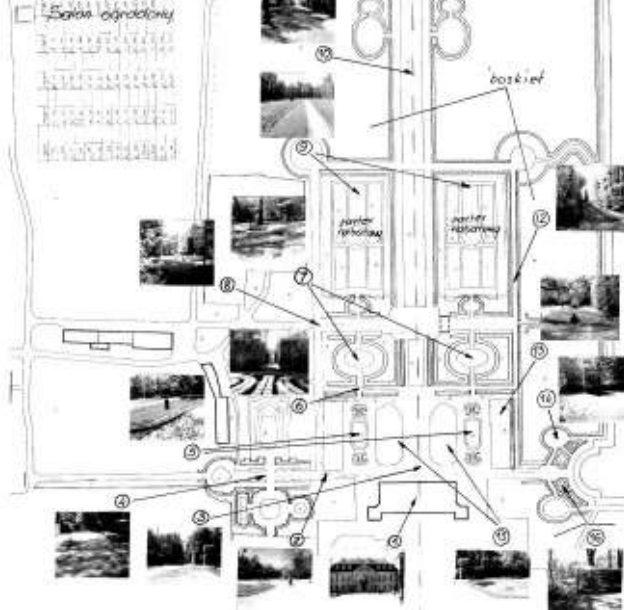
Nyt: N. Stępień AK-W sem. 2.

Część krajobrazowa ogrodu w Nieborowie.

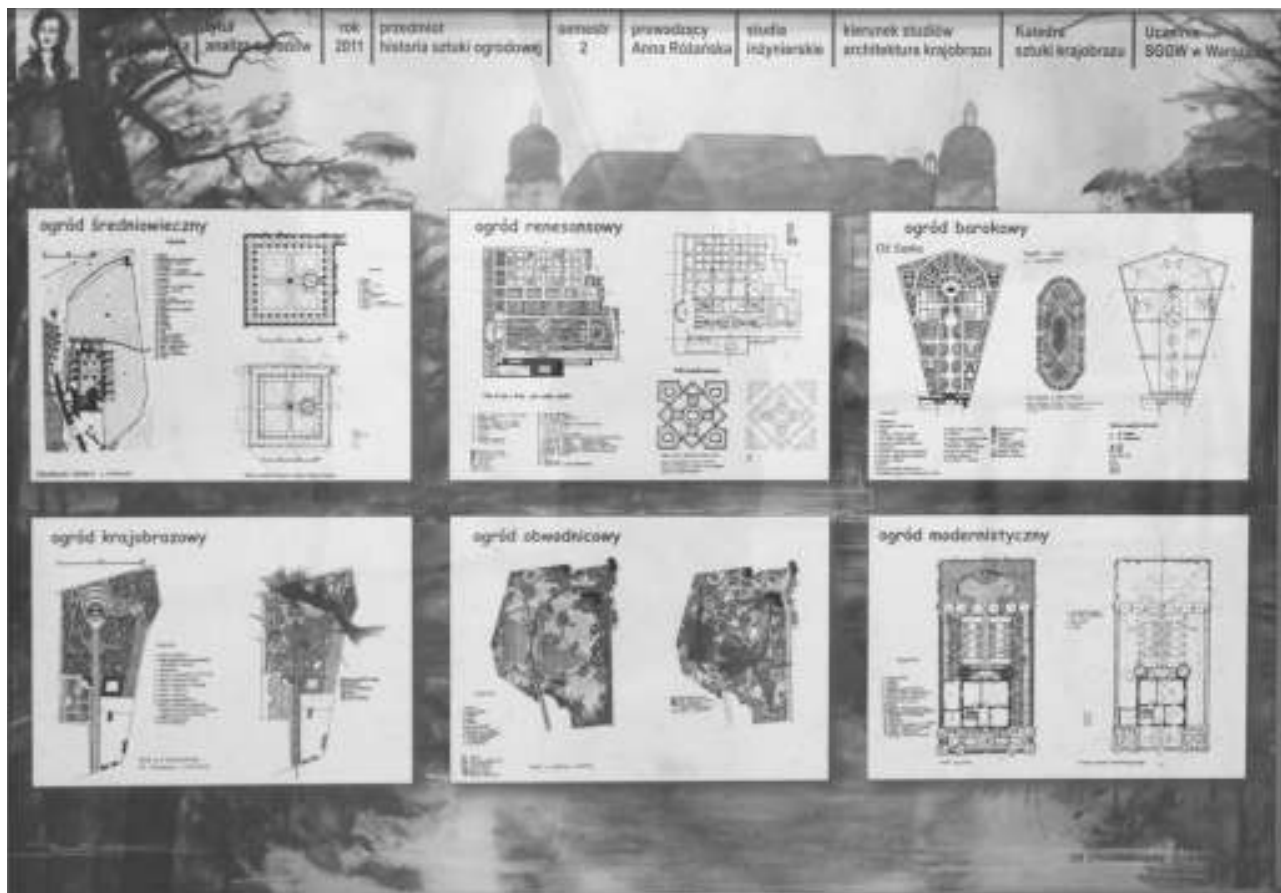
Nyt: N. Stępień AK-W sem. 2.

1. Półki
2. Słonec ogrodowe
3. Ciężkie żaluzje ogrodowe
4. Owe poczynione żaluzje przed
5. Wnętrza
6. Winda wiodąca na słońce ogrodowe
7. Gabinet
8. Słone ogrodowe
9. Winda i podłoga
10. Winda
11. Szafki
12. Portier zewnętrzny
13. Oczyszczacz
14. Portier wewnętrzny
15. Bieżnik i wieszak
16. Bieżnik i wieszak

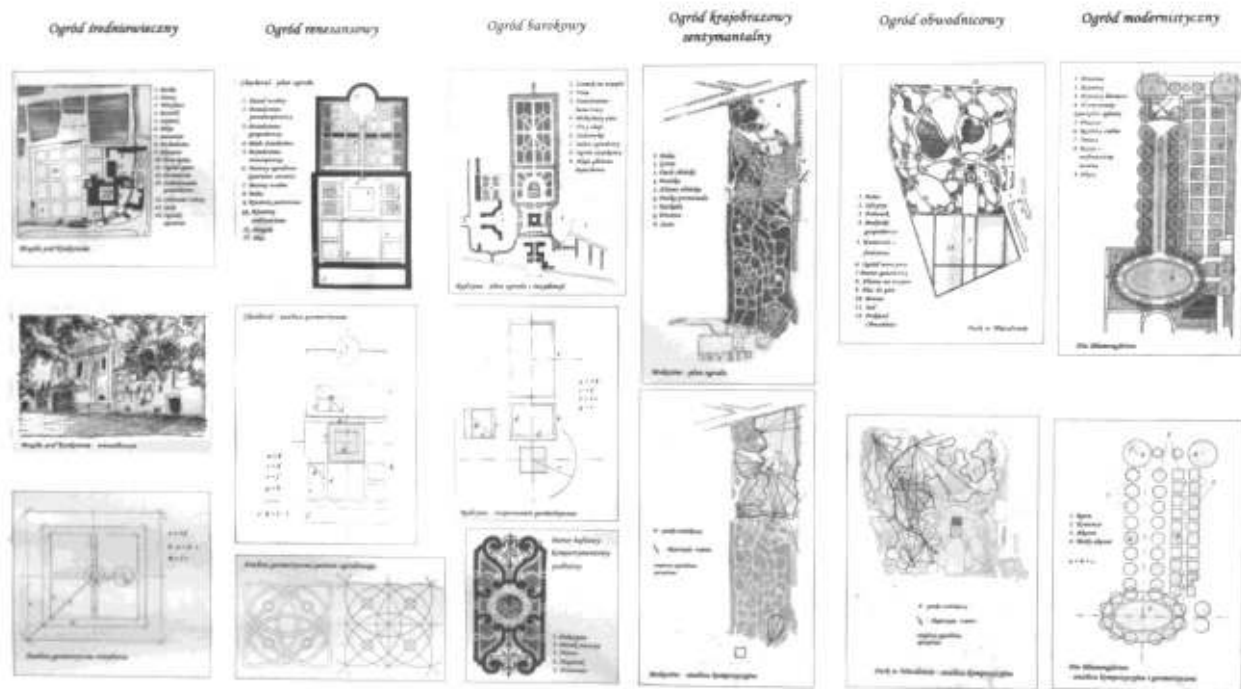
☐ *Saka apochoma*

- Os' główna kompozycji
- Os' boczna prostopadła do głównej:
 - 1 - przechodząca przez "Plac Zabaw"
 - 2 - przechodząca przez "Kłopot"
 - 3 - przechodząca przez "Ścian"
 - 4 - os' boczna równoległa do głównej przechodząca przez "Aleje Książąt" białą

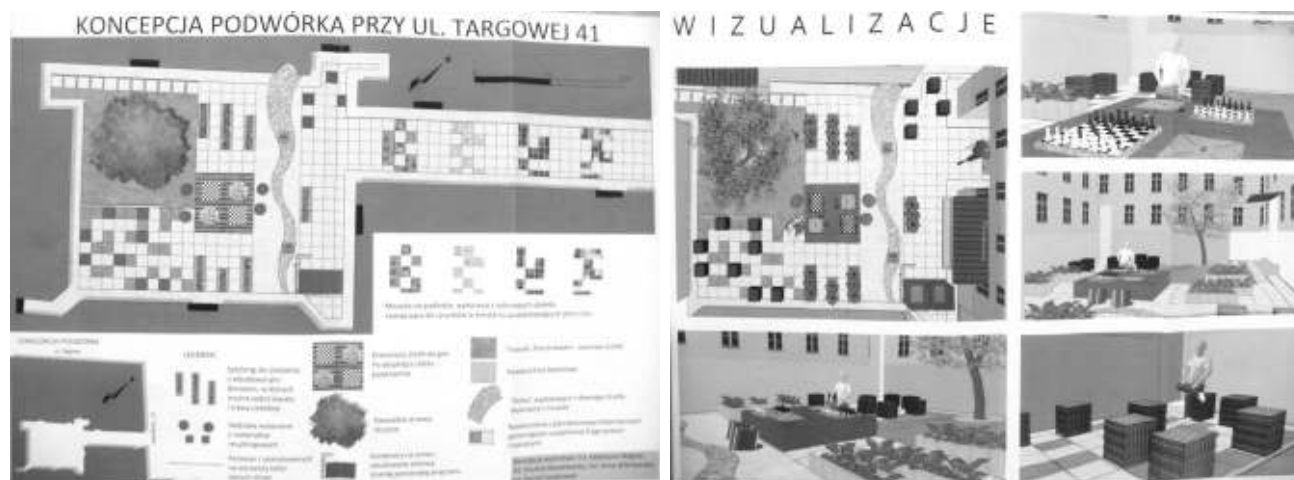
	Autor Joanna Hornung	Tytuł Prace	Rok akademicki 2010/2011	Przedmiot Historia sztuki ogrodowej	Semestr 2	Prowadząca Anna Różańska	Studia Inżynierskie	Kierunek Architektura krajobrazu	Katedra Sztuki krajobrazu	Uczelnia SGGW w Warszawie
--	--------------------------------	-----------------------	------------------------------------	---	---------------------	------------------------------------	-------------------------------	--	-------------------------------------	-------------------------------------

Przedmiot Kształtowanie krajobrazu z udziałem wspólnot lokalnych
Studia stopnia II
Semestr Letni/Zimowy
Prowadzący dr inż. Beata Gawryszewska, mgr inż. Edyta Winiarska
Opis Znajomość problematyki z zakresu animacji wspólnot lokalnych do kształtowania

przestrzeni sąsiedzkiej, socjoogrodnictwa i hortiterapii. Umiejętność sporządzania studiów struktury przestrzeni egzystencjalnej, programów edukacji społecznej w zakresie ochrony i kształtowania krajobrazu oraz współpracy ze wspólnotami i samorządami lokalnymi.

Socjoogrodnictwo i hortiterapia – rola pracy we wspólnej przestrzeni ogrodowej w terapii osobowości i resocjalizacji. Sporządzanie programów edukacji społecznej w zakresie ochrony i kształtowania krajobrazu. Sporządzanie programów współpracy z samorządami lokalnymi. Sporządzania studiów struktury przestrzeni zamieszkiwanej. Debata publiczna

Koncepcja zagospodarowania podwórka przy ul.Targowej 41 (dzielnica Praga Pn. m.st.Warszawa) – rzut i wizualizacja (zespół inż. arch. kraj. w składzie: Katarzyna Wagner, Paulina Wasielewska, Anna Wiśniewska, Daniel Światowski)

Koncepcja zagospodarowania podwórka przy ul.Targowej 41 (dzielnica Praga Pn. m.st.Warszawa) – rzut i wizualizacja (zespół inż. arch. kraj. w składzie: Agnieszka Łachowska, Krzysztof Nowicki, Martyna Poczopko, Łukasz Porębski, Milena Roznau)

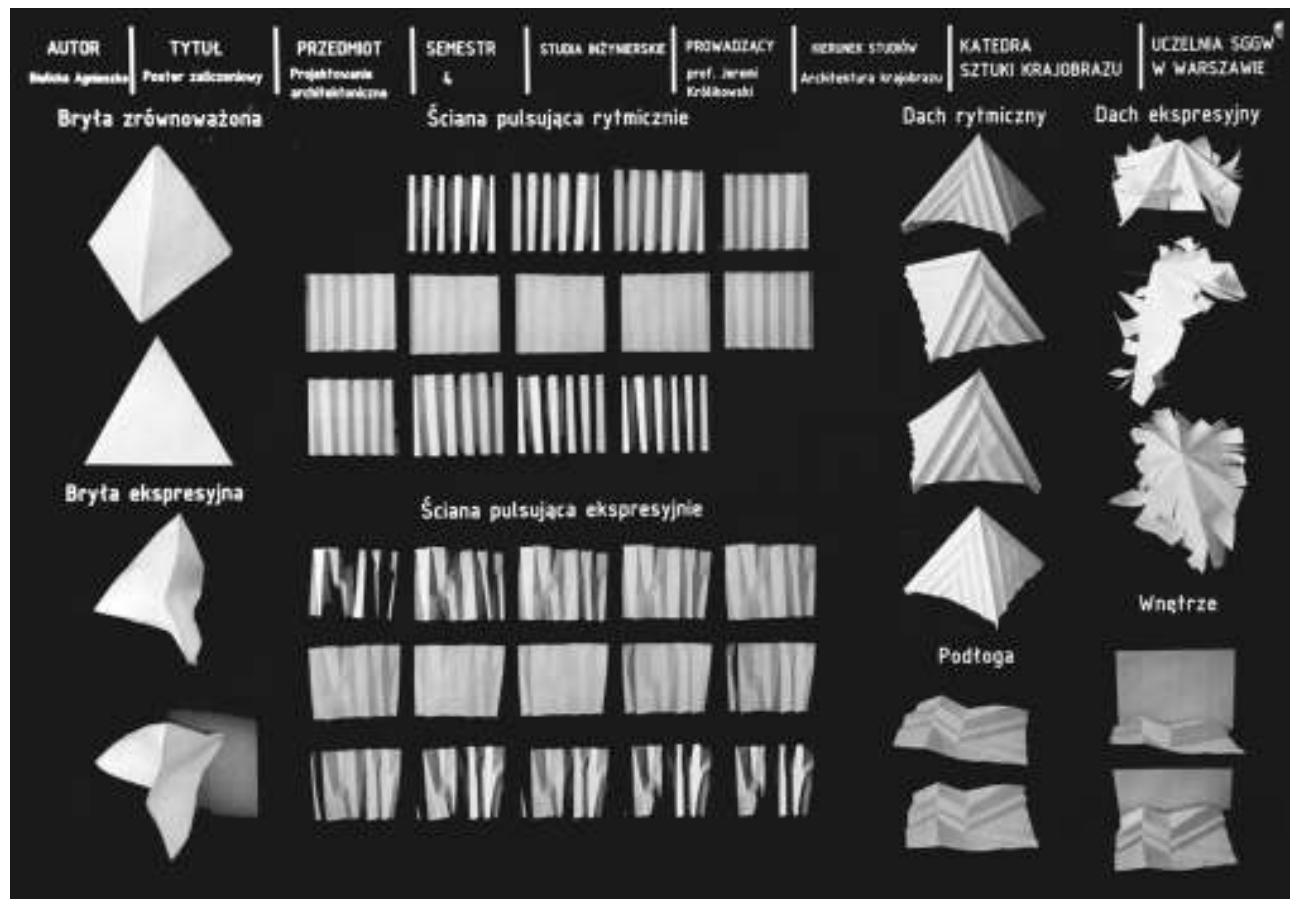
Przedmiot Projektowanie architektoniczne

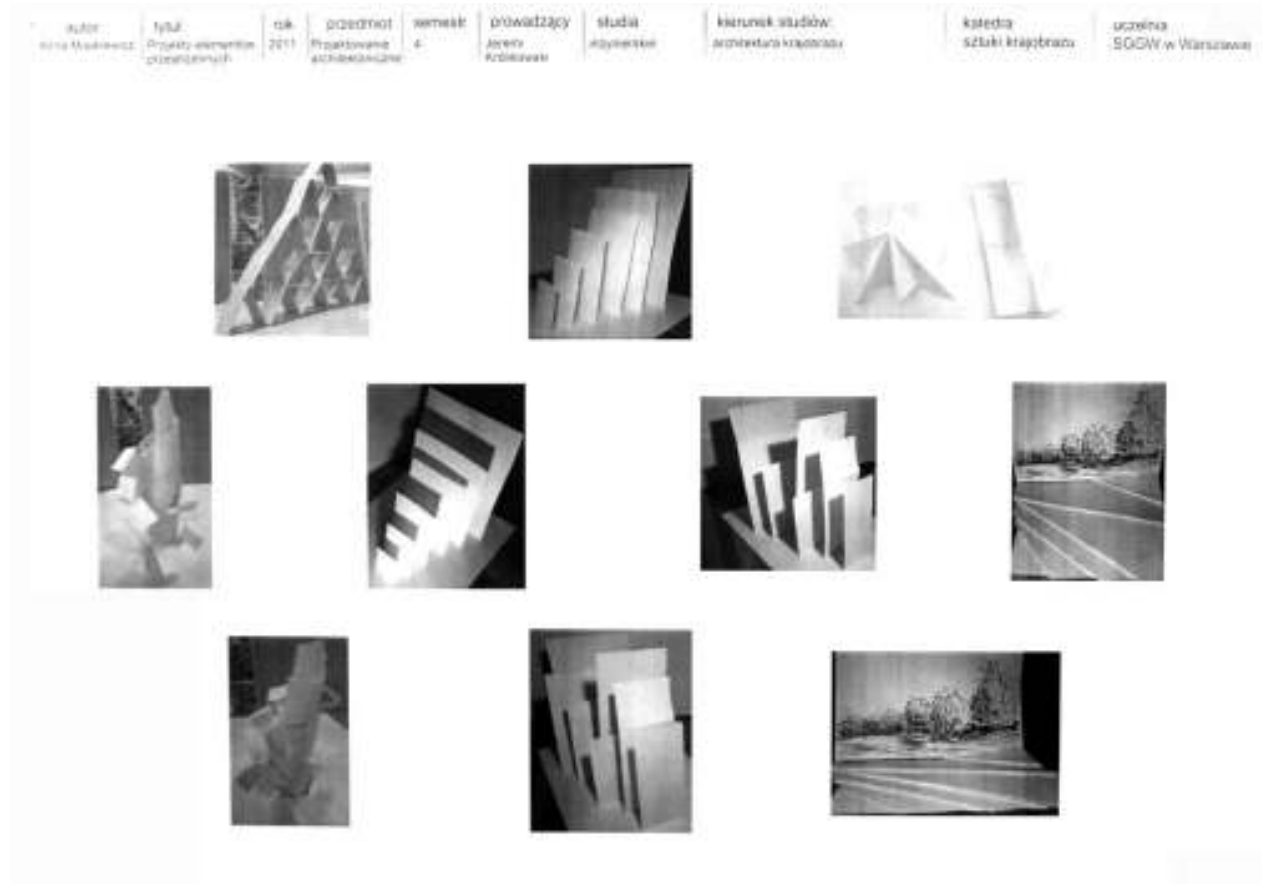
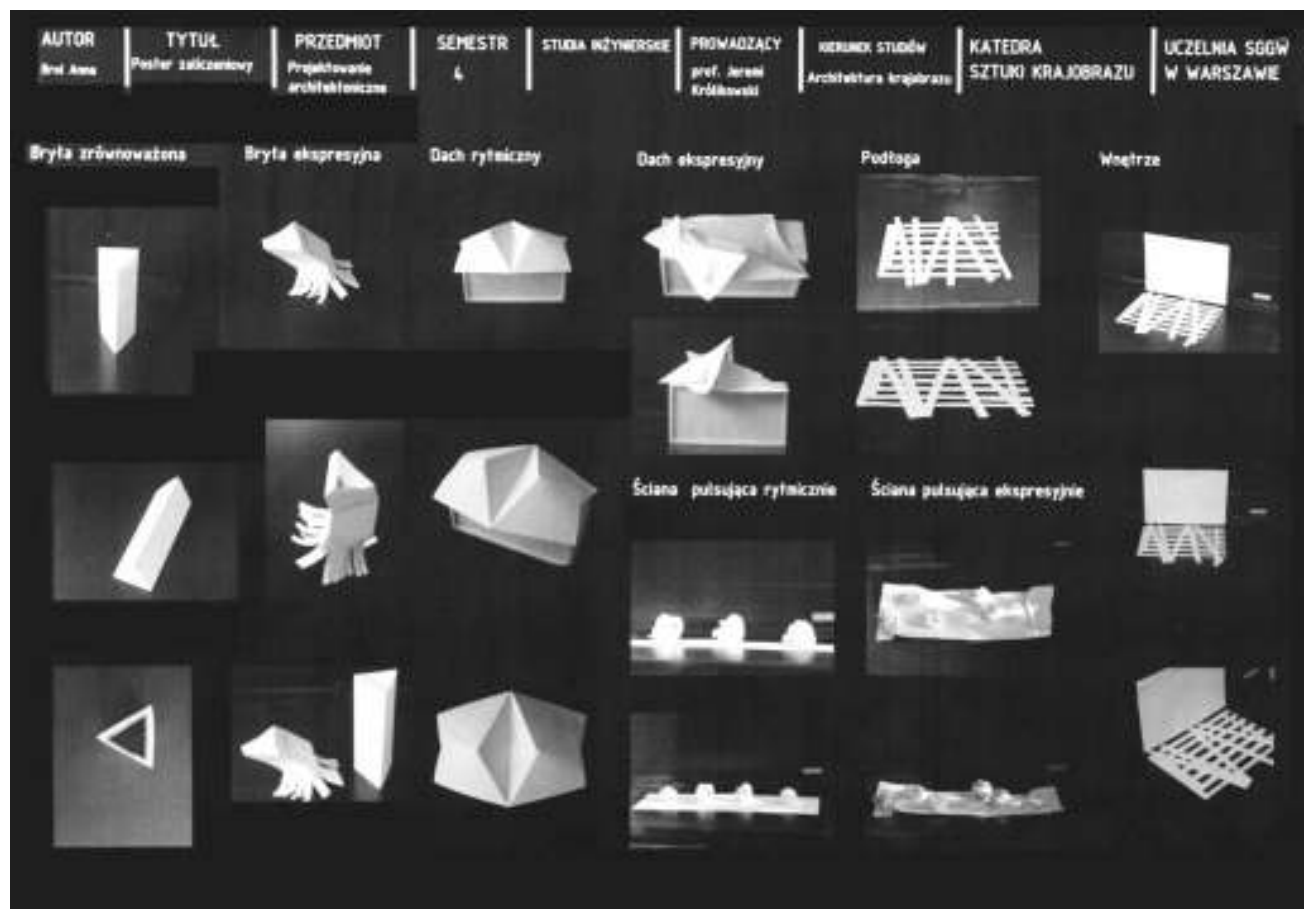
Studia stopnia I

Semestr IV

Prowadzący dr inż. arch. hab. Jeremi T. Królikowski

Opis Fakultet Projektowanie Architektoniczne ma na celu zapoznanie się z podstawowymi zasadami budowy formy architektonicznej i zastosowanie tych zasad w projekcie domu jednorodzinnego.

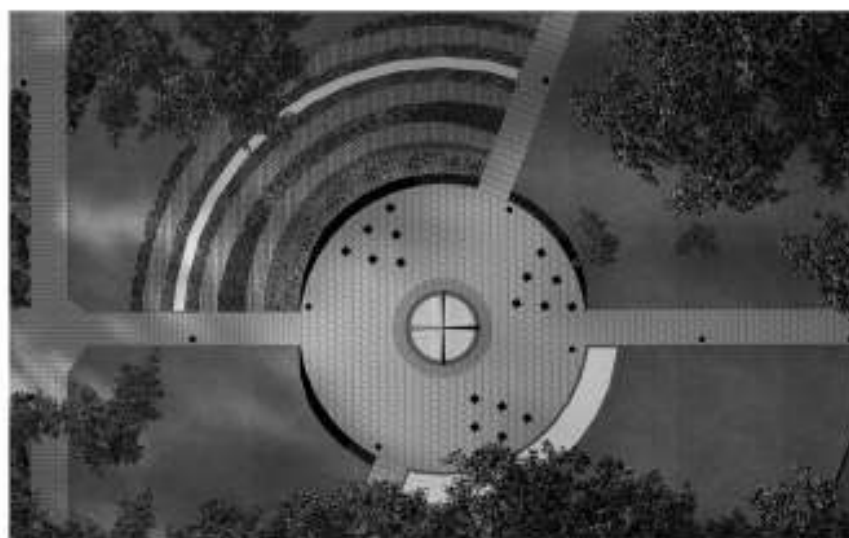
Przedmiot	Projektowanie
Studia stopnia	I wieczorowe
Semestr	III
Prowadzący	dr hab. Janusz Skalski, mgr inż. Dorota Krug
Opis	Program wykładów: 1. Architektura krajobrazu jako dyscyplina twórcza, obejmująca swoim zainteresowaniem zjawiska przestrzenne na styku natury i kultury. 2. Historia powstania architektury krajobrazu jako autonomicznej dyscypliny twórczej. 3. Proces projektowania – rozumiany jako spekulacja intelektualna, która dostarcza osobistej satysfakcji twórczej. 4. Percepcja i sposoby wartościowania, otaczającej nas przestrzeni 5. Sposoby rejestracji stanu krajobrazu. 6. Projektowanie zmian w otoczeniu krajobrazowym jako świadoma działalność twórcza w przestrzeni, w której muszą być zachowane optymalne warunki dla życia 7. Zrównoważony rozwój jako zasada projektowania we współczesnym otoczeniu człowieka. 8. Odpowiedzialność zawodowa architekta krajobrazu. 9. Organizacja miejsca pracy - projektanta architekta krajobrazu. Program ćwiczeń Ćwiczenie wstępne - w terenie. Celem ćwiczenia jest zapoznanie się z techniką wyplatania wikliny i wykonywania z tego materiału kompozycji przestrzennych w ogrodzie. Oglądany i szkicowany obiekt będzie inspiracją do wykonania dowolnej kompozycji z wikliny przed gmachem Biblioteki Głównej SGGW. Ćwiczenie 1. Uproszczona inwentaryzacja terenu. Ćwiczenie przygotowawcze do wykonania makiety roboczej. Na podstawie przeprowadzonej lustracji obszaru należy sporządzić szkicową mapę terenu w przybliżonej skali 1:500. Przy wykonywaniu mapy wolno posługiwać się schematycznymi planami ściągniętymi z Internetu. Ćwiczenie 2. Wykonywać roboczą makietę terenu. Zasady wykonywania makiety roboczej będą omówione podczas wykładu. Ćwiczenie nr 3. Zaprojektować przestrzenny obiekt z wikliny, który może być eksponowany przed gmachem Biblioteki Głównej SGGW. Ćwiczenie 4. Makietowanie zaprojektowanych sytuacji przestrzennych w krajobrazie. Ćwiczenie 5. Celem ćwiczenia jest doskonalenie sztuki widzenia naszego krajobrazu, która powinna być rezultatem znajomości teorii barw opisanej w książce Gizeli Watermann, „Kolor w mieszkaniu” wyd. Kalliope Warszawa, 1994 Komponowanie zestawień barwnych na płaszczyźnie inspirowanych sezonową zmiennością naszego krajobrazu. Ćwiczenie 6. Przedstawianie zaprojektowanego obiektu z wikliny w formie barwnego rysunku aksonometrycznego wykonanego kredkami. Ćwiczenie 7. Prace redakcyjne przy sporządzaniu finalnego opracowania graficznego i opisu całego arkusza projektowego oraz trening w posługiwaniu się narzędziami kreślarskimi do ręcznego pisania. Celem ćwiczenia jest poznanie zasad dotyczących redagowania i sposobów umieszczeniem stosownych napisów na arkuszu projektowym. Podejmowanie takich decyzji pojawia się na końcowym etapie wykonywania graficznego opracowania projektu. Poprawnie wykonane opracowanie graficzne projektu wraz z opisem powinno przekazywać odbiorcy pełną informację o istocie zaprezentowanego pomysłu.

Przedmiot	Projektowanie obiektów architektury krajobrazu (blok: Projektowanie i Budowa obiektów AK)
Studia stopnia	I zaoczne
Semestr	
Prowadzący	dr inż. Kinga Zinowiec-Cieplik, dr inż. Dorota Sikora
Opis	Zajęcia prowadzono w zblokowanej formie warsztatowej, na którą składały się wykłady (3h) tematycznie odpowiadające zadaniu projektowemu prowadzonemu w formie warsztatowej na ćwiczeniach (5h). Łączna ilość godzin przeprowadzonych zajęć to 15h wykładów i 30h ćwiczeń. Prace projektowe były wspomagane konsultacjami z zakresu fitosocjologii (dr inż. Piotr Sikorski), roślin zielnych (d inż. Julita Rabiza-Świder) oraz dendrologów (dr hab. inż. Piotr Latocha, mgr inż. Małgorzata Pstrągowska). Zaliczenie polegało na opracowaniu projektu w formie plansz (100 x 70cm), na które składały się rysunki projektowe: rzut w skali 1:250, przekroje i wizualizacje, projekt detalu w skali 1:100 z wizualizacjami. Każdy ze studentów, miał zadanie zaprezentować swój projekt w zwięzłej formie prezentacji elektronicznej, na forum całego roku, przed komisją w skład, której wchodził prowadzący zajęcia oraz konsultanci. Na ocenę końcową składały się średnia z ocen cząstkowych (również opinia konsultantów) oraz ocena z prezentacji końcowej projektu. Projekty oceniane były pod względem merytorycznie poprawnych rozwiązań przestrzennych, atrakcyjności proponowanych form, a także, pod względem czytelności i poprawności graficznej. Prace projektowe poprzedziła wizja lokalna terenu (zajęcia terenowe), która pozwoliła na opracowanie analiz (odnośnie obecnego zagospodarowania i wyposażenia, szaty roślinnej – inwentaryzacja dendrologiczna, ukształtowania terenu, oświetlenia, użytkowników itp.). Na podstawie przygotowanych analiz studenci opracowywali program skweru oraz wytyczne kompozycyjne. Następnie opracowana została idea projektowa, której elementem wspomagającym były analizy sensulane. Następny etap stanowiła praca nad projektem koncepcyjnym. Ważnym czynnikiem projektu skweru był jego charakter oraz wartości kulturowe (Kino Iluzjon) i wartości przestrzenne. Studenci rozpatrywali kompozycję, nie tylko pod względem programowo-przestrzennym, ale także pod względem powiązań skweru z jego uwarunkowaniami kulturowymi (rola Kina Iluzjon, twórczość Antoniego Słonimskiego itp.). Ważnym elementem kompozycji stawały się formy małej architektury oraz detale zagospodarowania, w tym także iluminacja i oświetlenie skweru. Całość pracy kończyło przygotowanie plansz projektowych z rysunkami (rzuty, przekroje, wizualizacje) także na ich podstawie opracowanie prezentacji multimedialnej.

DETAL: PLAC GŁÓWNY

miesiąc maj

Wizualizacja I

Wizualizacja II

PRZEKROJE I WIZUALIZACJE PARKU IM. A. SŁONIMSKIEGO

Przekrój A-A'

skala 1:250

Przekrój B-B'

skala 1:250

Wizualizacja I: grudzień

Wizualizacja III

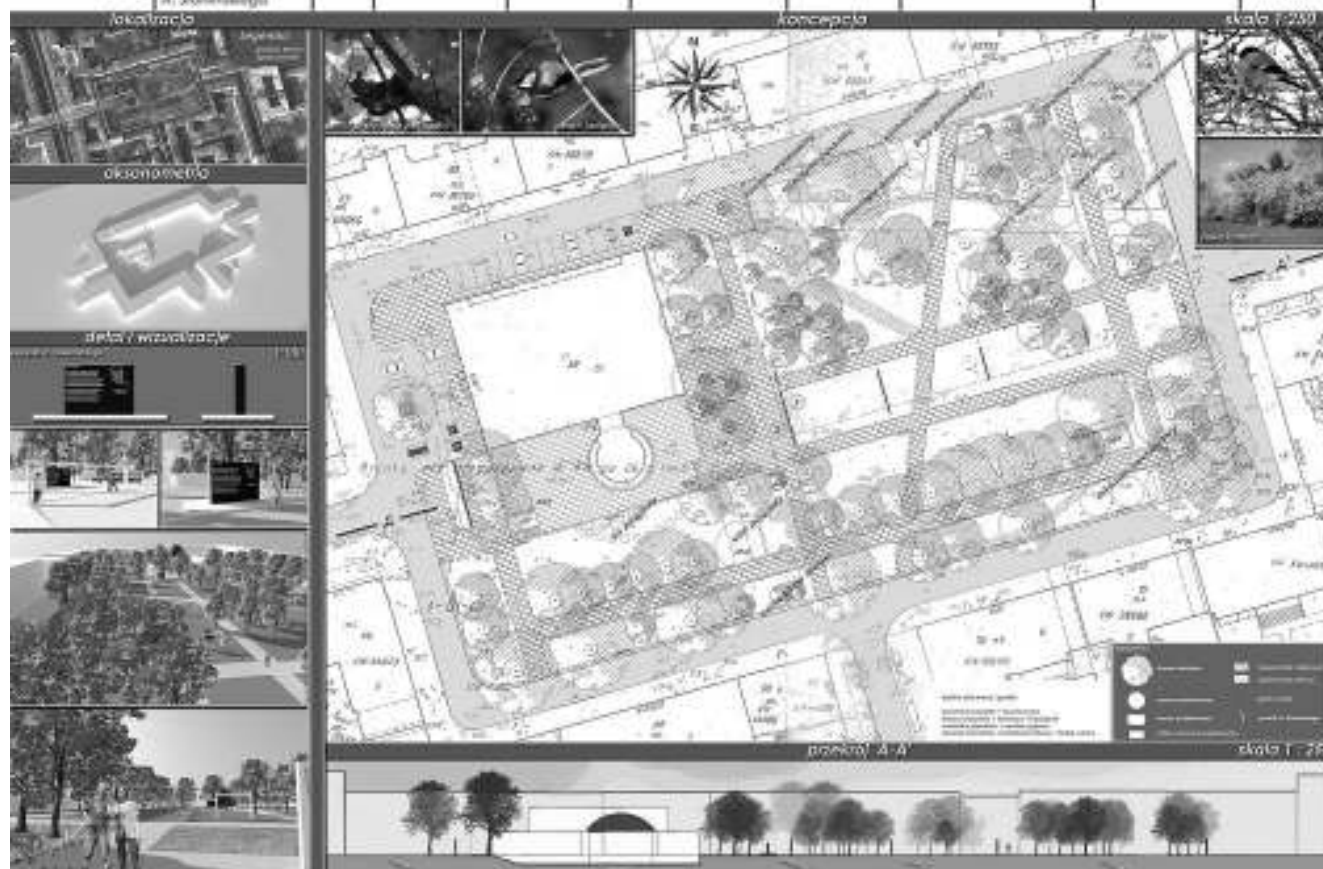
Wizualizacja II: lipiec

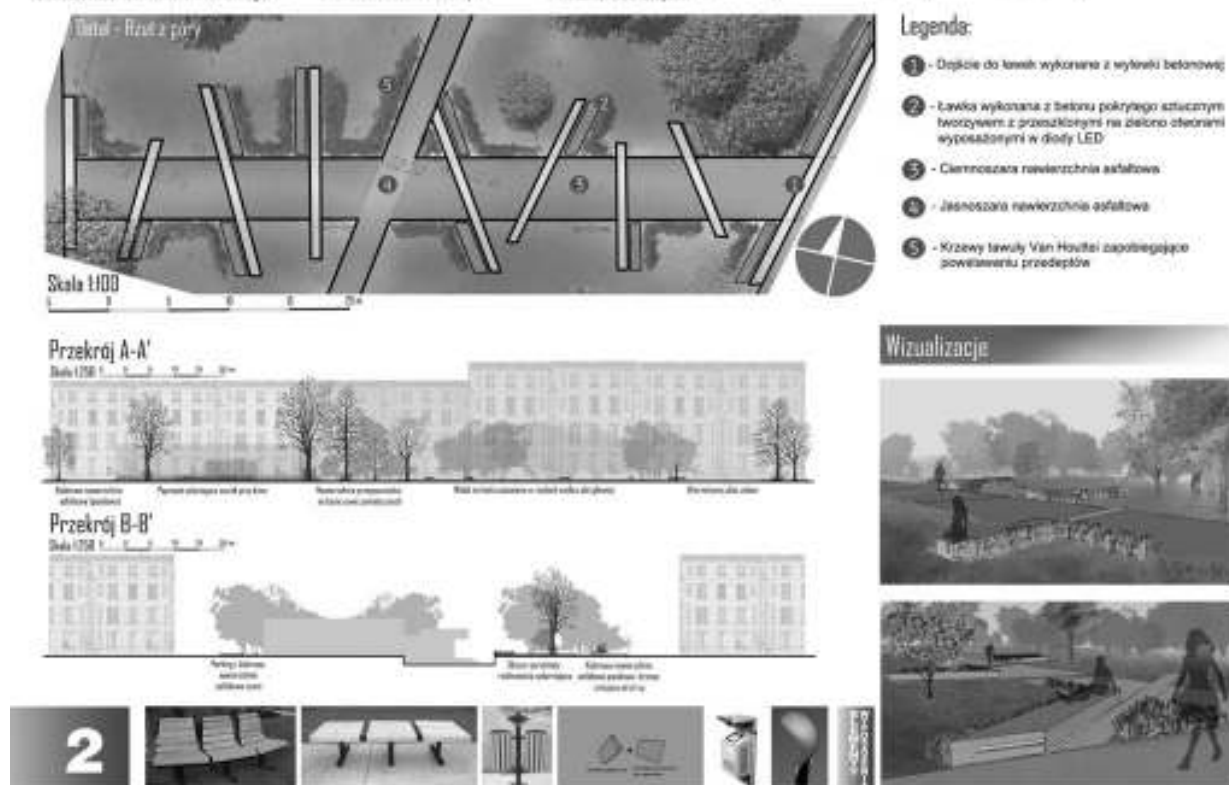

Wizualizacja IV

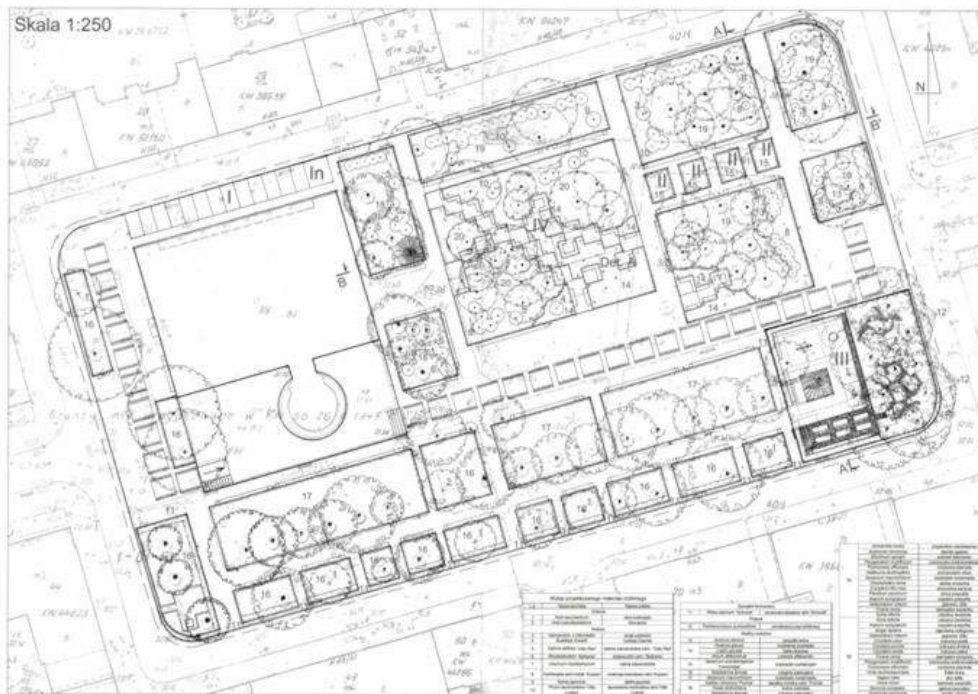

Wizualizacja V

Koncepcja projektu skweru Antoniego Słonimskiego przy kinie Iluzjon w Warszawie

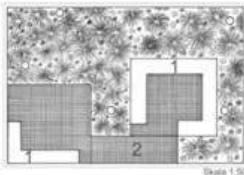
Legenda

- granica opracowania
- istniejące drzewo liściaste
- istniejące drzewo iglaste
- projektowane drzewo liściaste
- projektowany krzew liściasty
- ławka z oparciem
- ławka skrzynia drewniana
- koszyk na śmieci
- latarnia Amarylis 4m
- słupki ledowy Bora 0.60m
- kratka werna
- nawierzchnia z oświetleniem Terra
- I parking
- In miejsce parkingowe dla osób niepełnosprawnych
- II wyniesione kwatery
- III plac zabaw dla dzieci
- IV jabłoniowy gaj
- punkty wizualizacji

1

Koncepcja projektu skweru Antoniego Słonimskiego przy kinie Iluzjon w Warszawie

Detal A

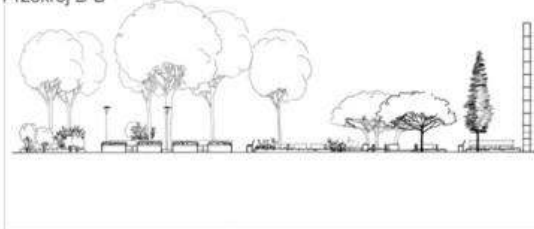
Legenda

- Liatris spicata*-liatra kłosowa
- Allium afflatunense*-czosnek aflatuński
- Festuca glauca*-kostrowa popielata
- słupki ledowy Bora 0.60m
- 1 ławka skrzynia drewniana
- 2 kratka werna

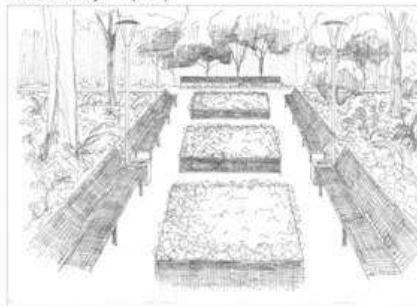
Przekrój A-A'

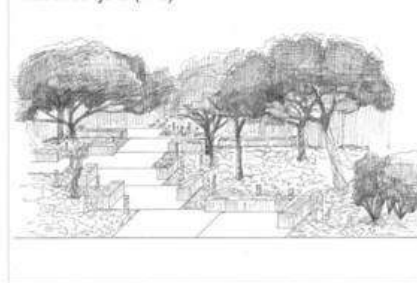
Przekrój B-B'

Wizualizacja 1 (W1)

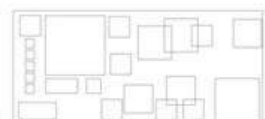
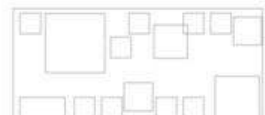
Wizualizacja 2 (W2)

Analiza sensualna

Idea projektowa

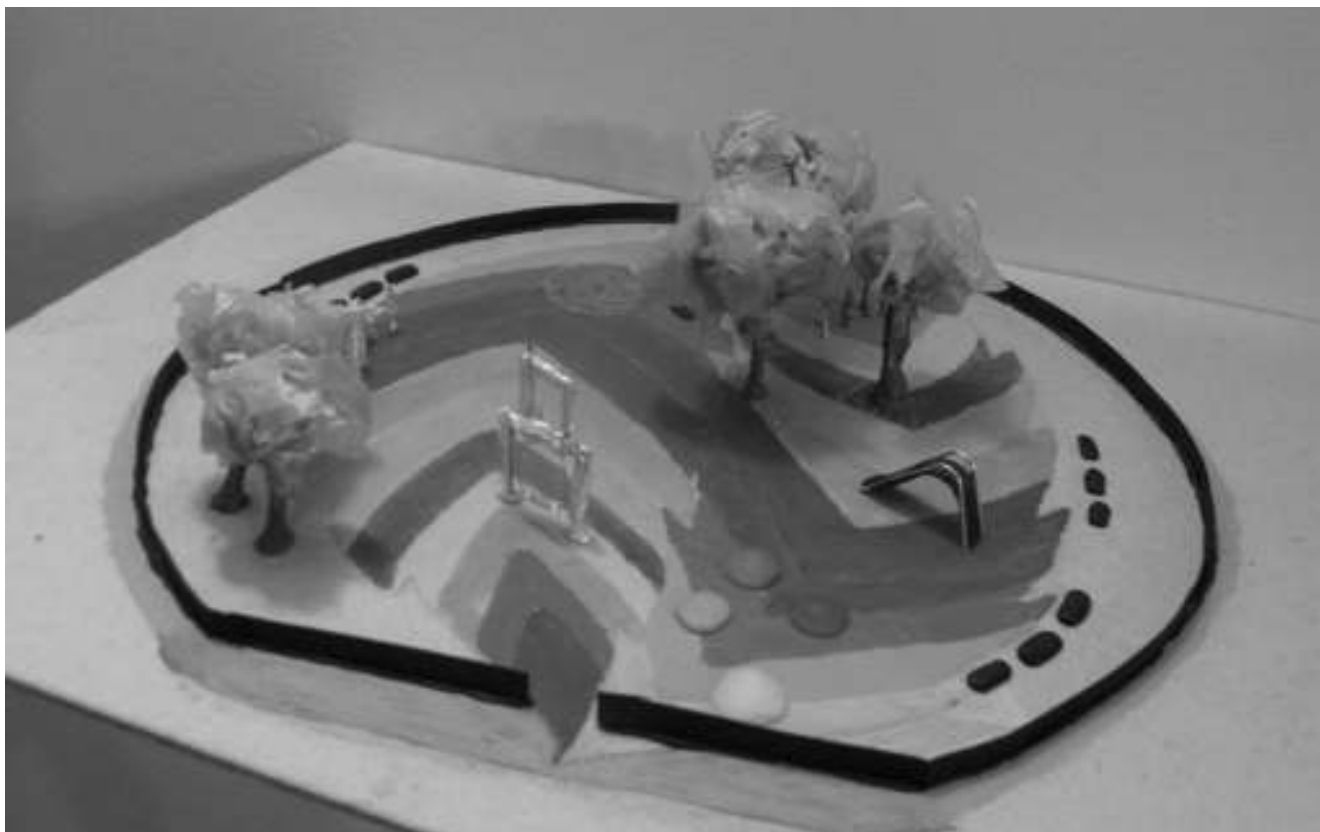
2

Przedmiot	Projektowanie obiektów architektury krajobrazu (blok: Projektowanie i Budowa obiektów AK
Studia stopnia	II zaoczne
Semestr	V
Prowadzący	dr inż. Kinga Zinowiec-Cieplik, dr inż. Dorota Sikora
Opis	Zajęcia prowadzono w zblokowanej formie warsztatowej, na którą składały się wykłady (3h) tematycznie odpowiadające zadaniu projektowemu prowadzonemu w formie warsztatowej na ćwiczeniach (5h). Łączna ilość godzin przeprowadzonych zajęć to 15h wykładów i 30h ćwiczeń.

Zaliczenie polegało na opracowaniu projektu w formie planszy (100 x 70cm), na którą składały się rysunki projektowe: rzut w skali 1:250, przekroje i wizualizacje. Każdy ze studentów, miał zadanie prezentować swój projekt w zwięzłej formie, na forum grupy. Na ocenę końcową składały się średnia z ocen częściowych oraz ocena z prezentacji końcowej projektu. Projekty oceniane były pod względem merytorycznie poprawnych rozwiązań przestrzennych, ich bezpieczeństwa dla dzieci, atrakcyjności proponowanych form zabawy oraz ukształtowania terenu, a także, pod względem czytelności i poprawności graficznej. Prace projektowe poprzedziła wizja lokalna terenu (zajęcia terenowe), która pozwoliła na opracowanie analiz (odnośnie obecnego zagospodarowania i wyposażenia, szaty roślinnej, ukształtowania terenu, oświetlenia, użytkowników placu itp.). Na podstawie przygotowanych analiz studenci opracowywali program placu zabaw oraz wytyczne kompozycyjne. Następnie opracowana została idea projektowa, której elementem wspomagającym były analizy sensulane. Następnym etapem pracy projektowej stanowiła praca nad projektem koncepcyjnym. Ważnymi czynnikami projektu placu zabaw były, obok charakteru przestrzeni, bezpieczeństwo dzieci (problematyka bezpiecznych urządzeń, nawierzchni oraz roślinności), a także atrakcyjność formy i barwy elementów zagospodarowania placu. Studenci rozpatrywali problem oświetlenia przestrzeni, zwłaszcza po zmroku tak aby projektowany teren mógł być wykorzystywany w godzinach wieczornych. W celu lepszej weryfikacji rozwiązań przestrzennych na zajęciach wykonywane były makiety. Całość pracy kończyło przygotowanie planszy projektowej z rysunkami: rzutu, przekrojów oraz wizualizacji 3d.

Aleksandra Statek – analiza sensualna

Joanna Hajduk

Karolina Jedlińska

Aleksandra Strzyżewska

Przedmiot	Współczesne Trendy w Sztuce Krajobrazu
Studia stopnia	I stacjonarne
Semestr	V
Prowadzący	dr inż. Kinga Zinowiec-Cieplik, dr inż. Kinga Rybak
Opis	Zajęcia prowadzono w zblokowanej formie – 3 godzinne spotkania. Część spotkania prowadzona była w formie wykładowej gdzie prezentowano studentom współczesne trendy w kształtowaniu określonych obiektów AK. Każde z 10 spotkań poświęcone było innym elementom kompozycyjnym. Na pierwszym spotkaniu zaprezentowano projekty współczesnych projektantów, którzy swoimi aranżacjami przekroczyli granice tradycyjnego pojmowania kształtowania elementów krajobrazu (np. Splice Garden Marthy Schwarz czy Tunner Fountain Peter’a Walker’a, lub instalacje Topher Delaney jak i Vladimira Sitty), następnymi tematami poruszonymi w kolejnych spotkaniach były min. kształtowanie elementów wodnych (w tym mgły, barwa wody, odbicie i błyski.. etc.), oświetlenie i współczesne kształtowanie układów helioplastycznych – światło nie tylko jako czynnik ale jako element kompozycji (w tym prezentowano instalacje współczesnych artystów światła m.in. James’a Turrell’a, Miguel’a Chevalier, czy tzw. 3D mapping), ukształtowanie rzeźby terenu – rzeźba terenu jako sztuka ziemi (w tym działania Kathryn Gustafson czy Jenis Hall), krajobraz sensoryczny i interaktywność współczesnych obiektów architektury krajobrazu (w tym idee Hugo Kukelhaus’a, a także nowe interaktywne konstrukcje tzw. Hylosoic Soil architekta Philipa Beesley’a). Każde zajęcia poświęcone były innej tematyce. Po części wykładowej studenci rysowali lub przygotowywali makiety na poruszany w wykładzie temat. Na koniec prace były omawiane przez prowadzącego ze szczególnym naciskiem na innowacyjność pomysłów

i kompozycję.

Jednym z ważnych narzędzi wspomagających i uzupełniających wykłady był Internet a zwłaszcza jego zasoby filmów prezentujących omawiane realizacji i instalacje.

Celem zajęć było nie tylko ukazanie współczesnych trendów w sztuce kształtowania krajobrazu, ale także nauka kreatywnego myślenia polegająca na przekraczaniu stereotypów i typowego (zachowawczego) podejścia do kształtowania krajobrazu.

Zaliczenie polegało na złożeniu przez studentów teczek z pracami. Oceniano zawartość (kompletność prac – która była jednoznaczna z obecnością na zajęciach), a także nowatorstwo proponowanych kompozycji oraz ich jakość i czytelność rysunkową.

Przedmiot	Projektowanie Krajobrazu Miasta
Studia stopnia	II zaoczne
Semestr	II, III
Prowadzący	dr hab. Janusz Skalski, dr inż. arch. Kinga Rybak, mgr inż. Izabela Myszk-Stąpór
Opis	Zajęcia w semestrze III 2011, przeprowadzone jako ćwiczenia w terenie w formie podróży studyjnej . Temat ćwiczeń. Prowadzenie aktywnej obserwacji wybranych fragmentów krajobrazu miast, w których można będzie wyraźnie zauważyć wzajemne uwarunkowania jakie kiedyś zachodziły pomiędzy tym co jest naturalne (rzeźba terenu, wody powierzchniowe, roślinność) a tym co jest historycznie nawarstwionym dziełem człowieka (układy urbanistyczne, obiekty architektoniczne i infrastruktura techniczna).

Podstawą wykonania ćwiczenia będzie prowadzenia wnikliwej obserwacji wybranych fragmentów krajobrazu, której rezultatem powinna być dokumentacja fotograficzna i szkicowa (mapki sytuacyjne). Tak przygotowany materiał ilustracyjny posłuży do wykonania katalogu. Każdy wykonuje swoją pracę indywidualnie. Proponowany tytuł katalogu „Dokumentacja studyjna wybranych fragmentów krajobrazu na trasie Warszawa - Zamość i z powrotem”.

Wyjeżdżamy z Warszawy, jedziemy przez: Wilanów, Górę Kalwarię, Kozienice, Dęblin, Puławę, Lublin, Krasnystaw, Zamość. Zwiedzamy i obserwujemy krajobrazy Zamościa. Wracamy przez Krasnystaw, Nałęczów, Kazimierz Dolny. W Kazimierzu będziemy zwiedzać i dokumentować krajobraz tego miasta. Opuszczamy Kazimierz i jedziemy przez: Puławę, Gołęb, Maciejowice, Wilgę, Górę Kalwarię, Wilanów.

W podróż studyjną należy zabrać aparaty cyfrowe, szkicowniki i coś do rysowania. Obserwacje i dokumentację będzie można wykonywać z okien autokaru.

semestr II, Wyjazd studyjno - lustracyjny w ramach ćwiczeń terenowych z przedmiotów:

Będziemy jechali Aleją Jana Pawła II, ulicą Słomińskiego przez Most Gdański do Ronda S. Starzyńskiego. Na rondzie zjeżdżamy na ulicę Jagiellońską i Modlińską a potem za Trasą Toruńską w lewo w ulicę Płochocińską do Nieporętu i Zegrza. Do Nieporętu będziemy jechali wzdłuż kanału Żerańskiego. Potem przez Zegrze jedziemy do Serocka gdzie zwiedzamy rynek i miasto. Przejedziemy przez nowo otwartą obwodnicę miasta Serocka i pojedziemy do Pułtuska. W Pułtusku zwiedzamy rynek, miasto oraz zamek. Z Pułtuska wracamy do Warszawy tą samą drogą. W połowie drogi pomiędzy Pułtuskim a Serockiem zatrzymujemy się we wsi Łubienica gdzie jest kopalnia kruszywa. Zwiedzamy teren kopalni po którym oprowadzi nas właściciel tego obiektu. Mijamy Zegrze i przez Legionowo jedziemy do Jabłonny. W Jabłonnie zwiedzamy park i pałac księcia Józefa Poniatowskiego. Stamtąd przez most Gdański wracamy bezpośrednio na parking przy Dworcu centralnym.

Cele wyjazdu

Wyjazd studyjny jest podporządkowany czterem celom.

Pierwszym celem wyjazdu jest dostrzeganie zmian w otwartym krajobrazie Mazowsza , które są skutkiem rozwoju infrastruktury przemysłowej, wodnej i eksploatacji kruszyw powstałej dla potrzeb intensywnej

rozbudowy Warszawy. Poznanie sposobów przekształcania tej dawnej infrastruktury dla nowych potrzeb jakimi jest rozwój turystyki.

Drugim celem jest poznanie dwu różnych pod względem krajobrazowym miast mazowieckich (Serock i Pułtusk), których średniowieczna lokalizacja była związana z naturalnym ukształtowaniem terenu (odmiennym dla każdego miasteczka) i bliskością rzeki. Umiejętność dostrzegania i dokumentowania tych różnych uwarunkowań terenowych, które miały wpływ na charakter tych miast jest zadaniem pierwszoplanowym. Należy również wykazać się zmysłem obserwacyjnym, który pomoże wam zauważyć inne czynniki, które według was mogły mieć znaczący wpływ na procesy kształtowania obecnych krajobrazów tych miast.

Trzecim celem jest zapoznanie się z fizjonomicznymi cechami podwarszawskiej osady Jabłonna, której krajobraz ukształtował się w sąsiedztwie XVIII wiecznego założenia rezydencjalnego Poniatowskich.

Czwartym celem jest zachęcanie studentów do pisania prac magisterskich o krajobrazie tego regionu Mazowsza.

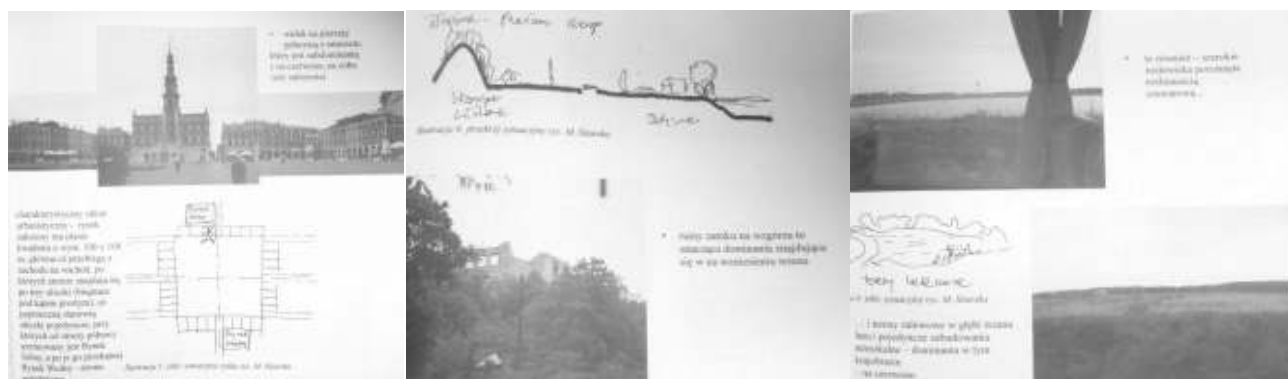
Zaliczenie ćwiczeń

Wyżej wymienione cele powinny być wskazówką dla prowadzenia dokumentacji fotograficznej i szkicowej z odbytej podróży. Wykonana dokumentacja powinna być uporządkowana pod względem zawartych tam treści i przedstawiona w formie katalogu w formacie A4. Wykonanie i redakcja takiego katalogu jest zadaniem, które będzie potwierdzeniem udziału w zajęciach terenowych. Po otrzymaniu wszystkich prac będą wystawione oceny. Katalog musi być opracowany indywidualnie.

Obiekty na które należy zwracać wizualną uwagę w trakcie zajęć.

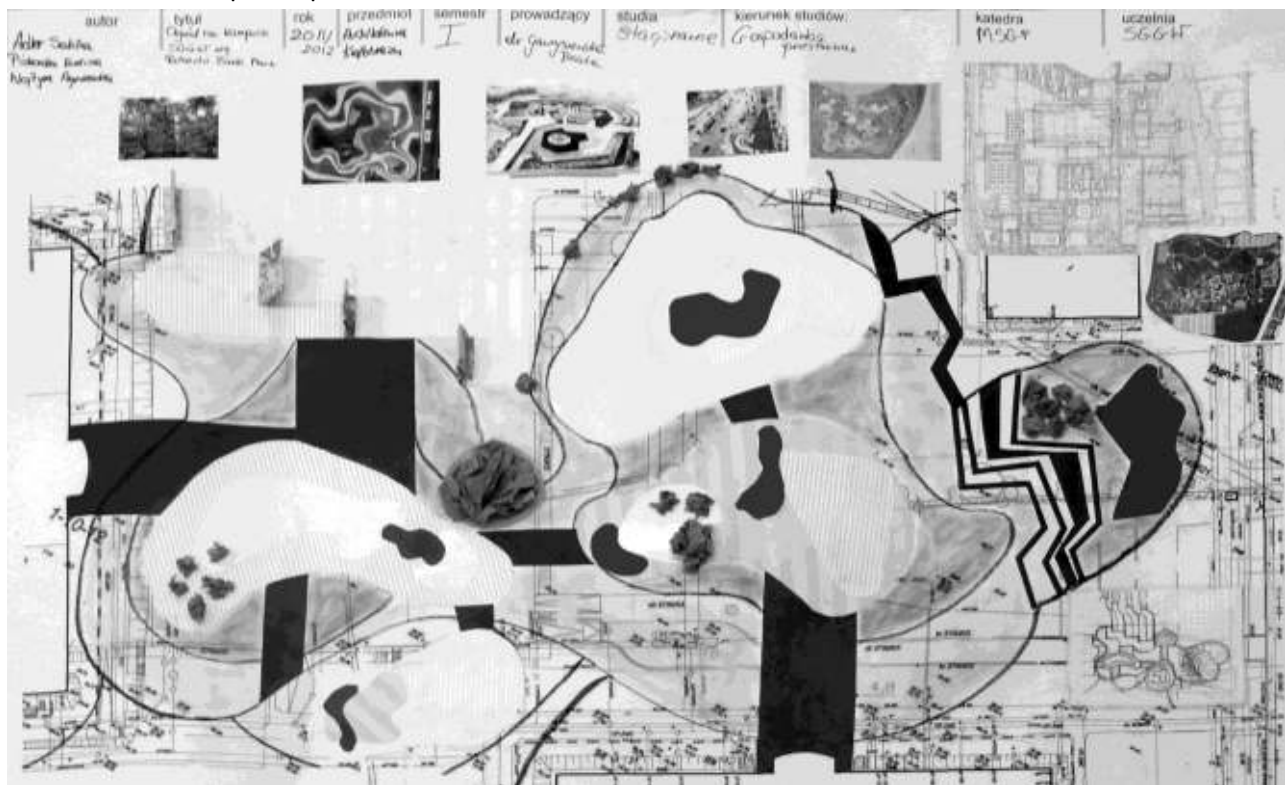
Od ulicy Modlińskiej będziemy jechać wzdłuż Kanału Żerańskiego, który łączy Wisłę z Jeziorem Zegrzyńskim. Początek kanału jest w miejscowości Nieporęt natomiast koniec w Porcie Żerańskim. Kanał zasilany wodami z Jeziora Zegrzyńskiego i z okolicznych rzeczek łączy się z Wisłą. Przy ujściu kanału obok Elektrociepłowni Żerańskiej znajduje się śluza, która wyrównuje poziom wody w kanale i w Wiśle co umożliwia żeglugę po obu tych akwenach.

Kolejne ćwiczenia w tym semestrze polegały na analizie sylwety miasta. Studenci pracowali w czasie ćwiczeń warsztatowych analizując panoramy miasta, na przykładzie starego miasta w Warszawie odserwowanego z wieży kościoła Św. Anny.

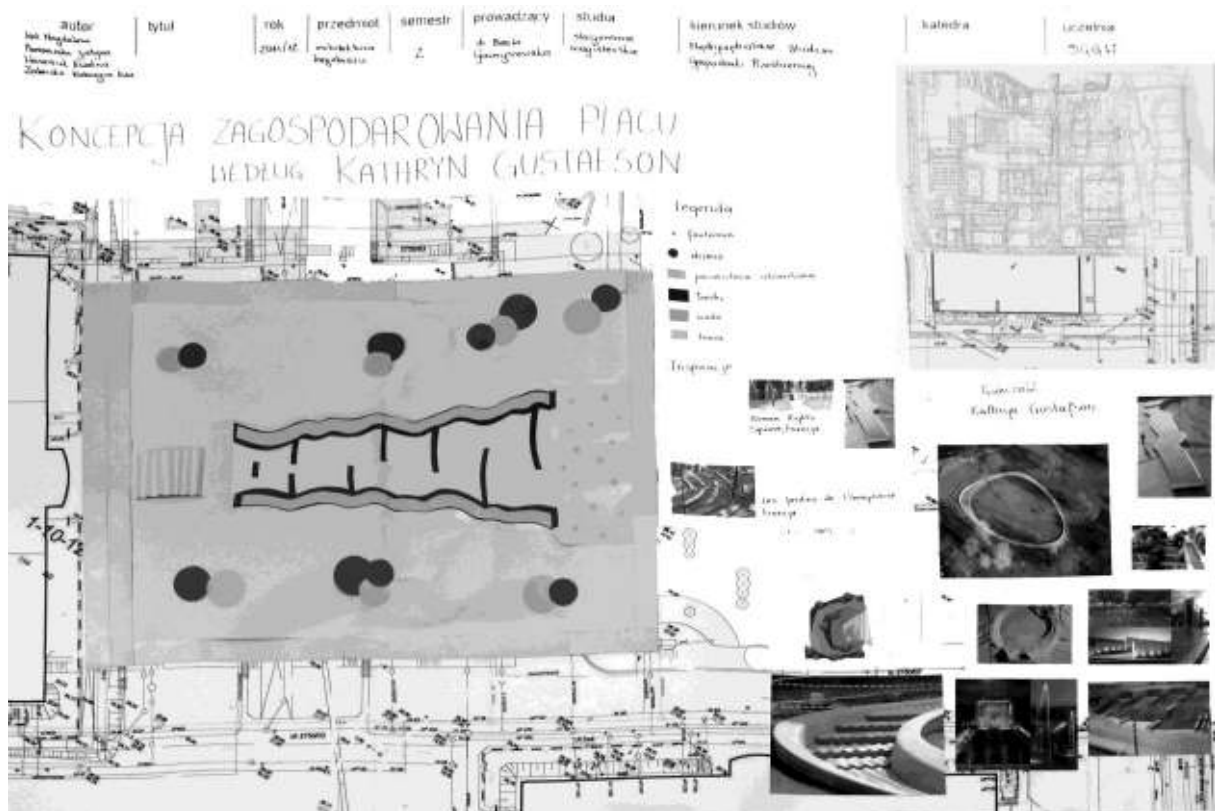

Małgorzata Sitarska. Fragment katalogu

Przedmiot	Architektura Krajobrazu
Studia stopnia	I
Semestr	I
Prowadzący	dr inż. Beata Gawryszewska
Opis	Celem zajęć jest poszerzenie wiedzy studentów o problematykę z zakresu architektury krajobrazu, w tym m.in.: historii ogrodów, aktualnych problemów architektury krajobrazu, roli architektury krajobrazu w kształtowaniu przestrzeni egzystencjalnej człowieka oraz zapoznanie studentów z trybem przygotowywania projektów zagospodarowania terenu, i dokumentacją projektową Tematyka wykładów: ¹² Ogrody geometryczne – starożytność, średniowiecze, renesans, barok. Cechy kompozycji, wyposażenie, przykłady rozwinąć; ogrody krajobrazowe – angielsko-chińskie, sentymentalne, romantyczne, obwodnicowe – cechy kompozycji, wyposażenie, przykłady rozwinąć; ogrody modernistyczne; cechy kompozycji, wyposażenie, przykłady rozwinąć; współczesne trendy w architekturze krajobrazu – land art., natur art., permaculture i in.; rola architekta krajobrazu w kształtowaniu przestrzeni egzystencjalnej, dokumentacja projektowa – zawartość i sposób przedstawiania.

Adler Sabina, Piskorska Ewelina, Wojtyra Agnieszka

Kać Magdalena, Parszewska Justyna, Waszczuk Ewelina, Zalewska Katarzyna Ewa

Przedmiot **Rewitalizacja obszarów zurbanizowanych**

Studia stopnia II

Semestr

Prowadzący dr inż. Beata Gawryszewska, mgr inż. Edyta Winiarska

Opis Założenia i cele przedmiotu

Znajomość teorii krajobrazu kulturowego obszarów zurbanizowanych i praktycznej analizy jego wartości. Znajomość zasad i form ochrony obszarów zurbanizowanych, a także różnic pomiędzy rewaloryzacją i rewitalizacją. Ekonomiczne i społeczne aspekty rewitalizacji. Znajomość przykładów przekształceń i rewaloryzacji obszarów zurbanizowanych w Europie i na świecie. Umiejętność stosowania narzędzi i metod rewitalizacji obszarów zurbanizowanych.

Rewitalizacja, rewaloryzacja, odbudowa i remont. Rewitalizacja jako proces społeczny, ekonomiczny, kulturowy. Koszty i zyski rewitalizacji. Gentryfikacja. Krajobraz kulturowy. Zasady i formy ochrony obszarów zurbanizowanych. Rola terenów zieleni miejskiej w procesach rewitalizacji. Rekultywacja krajobrazów. Program rewitalizacji – identyfikacja wartości krajobrazu i obszarów kryzysowych, projektowanie i realizacja. Edukacja w zakresie ochrony i kształtowania krajobrazu. Rewitalizacja terenów nadrzecznych. Ewaluacja Krajobrazu na potrzeby rewitalizacji.

Tematyka ćwiczeń: 13

Opracowanie programu rewitalizacji wybranego obszaru stanowiącego całość krajobrazową i społeczno-ekonomiczną. Studium krajobrazu kulturowego, i ew. dyskusja z planem miejscowym. Harmonogram partycypacji wspólnoty lokalnej uwzględniający udział w identyfikacji wartości krajobrazu, w kreacji ładu przestrzeni oraz w funkcjonowaniu efektów realizacji programu. Oszacowanie kosztów programu i wskazanie możliwe źródła pozyskania środków na jego realizację. Kolejne ćwiczenia służą prezentacji i omówieniu kolejnych etapów przygotowania projektu. Poniżej fragment prezentacji przygotowanej przez: I. Stryjecka, M. Szparadowska, A. Witkiewicz, A. Zmitrowicz

Przedmiot Ochrona zabytków (przedmiot fakultatywny)

Studia stopnia II stacjonarne

Semestr II

Prowadzący Dr inż. Małgorzata Kaczyńska

Opis Celem zajęć jest zapoznanie studentów z problematyką ochrony zabytków, podstawami prawnymi oraz sposobami ich ochrony, ich ewidencjonowaniem i dokumentacją. Wiedza z zakresu ochrony zabytków jest niezwykle istotna dla właściwego gospodarowania przestrzenią. Jest też niezbędna przy sporządzaniu opracowań studialnych dotyczących wartości kulturowych terenów podlegających opracowaniom miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego. Zajęcia prowadzone są w formie wykładowej. Obejmują wykłady kameralne, podczas których omówione zostają podstawy teoretyczne ochrony zabytków oraz wykłady terenowe, w ramach których na wybranych przykładach analizowane są problemy związane ze współczesną praktyką ochrony zabytków w Warszawie.

Tematyka tegorocznych wykładów obejmowała następujące zagadnienia:

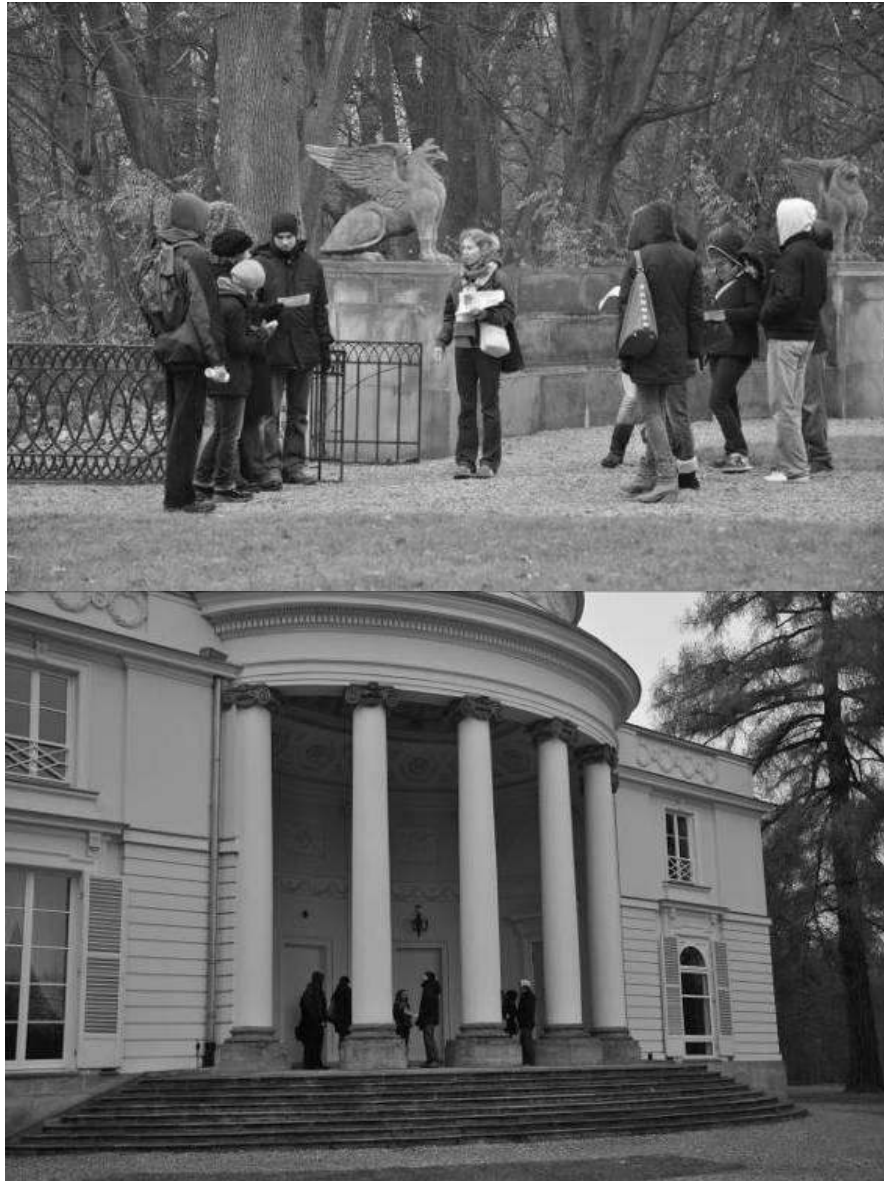
- Geneza i cel ochrony zabytków. Pojęcia ogólne: ochrona zabytków i opieka nad zabytkami, konserwacja, restauracja, rekonstrukcja, odbudowa, rewaloryzacja, rewitalizacja.
- Międzynarodowe i krajowe podstawy prawne ochrony zabytków.
- Sposoby ochrony zabytków architektury, urbanistyki, sztuki ogrodowej oraz krajobrazu kulturowego.
- Ewidencjonowanie i dokumentacja zabytków. Udostępnianie dokumentacji zabytków
- Łazienki. Zabytkowe założenie parkowe i architektoniczne. Obecna ochrona konserwatorska.
- Wilanów. Założenie krajobrazowe. Założenie parkowe. Założenie pałacowe. Założenie folwarczne. Obecna ochrona konserwatorska.
- Natolin. Krajobrazowe założenie ogrodowe. Kontekst krajobrazowy, relacje przestrzenne i kompozycyjne z Wilanowem i rezydencjami filialnymi. Obecna ochrona konserwatorska a ochrona wartości przyrodniczych.
- Politechnika Warszawska, ulica Lwowska, Wydział Architektury Politechniki Warszawskiej, Plac Konstytucji. Architektura i urbanistyka XX-ego wieku na wiejskiej siatce ulic. Kierunki architektoniczne: styl narodowy, neoromantyzm, secesja, modernizm, postmodernizm, socrealizm, neoklasycyzm. Projektowanie współczesne w historycznym krajobrazie miejskim: Norway House, dziedziniec Wydziału Architektury PW.
- Stare Miasto w Warszawie – pomnik Światowego Dziedzictwa UNESCO. Założenia urbanistyczne. Zasady odbudowy. Rozwiązania krajobrazowe. Stylistyka i odbudowa obiektów architektonicznych. Trasa W-Z. Zamek. Kościoły. Kamienice.
- Zamek Królewski. Założenie urbanistyczne, krajobrazowe i ogrodowe.
- Sejm RP jako problem ochrony zabytkowego założenia z 2 połowy XX-ego wieku. Założenie urbanistyczne i krajobrazowe. Architektoniczne rozwiązania artykulacji brył i wnętrz. Wartości artystyczne rozwiązań Kazimierza Skórewicza i Bohdana Pniewskiego.

Formą zaliczenia przedmiotu jest opracowanie tematu związanego z omawianymi zagadnieniami z zakresu ochrony zabytków, uzgodnionego z prowadzącym wykłady oraz zaprezentowanie go w formie referatu.

Tegoroczne referaty obejmowały następujące tematy:

1. Projekty realizowane w ramach programu „Ginący Zabytek – ratowanie Sanktuarium w Świętej Lipce” ze środków Unii Europejskiej i innych. Natalia Kalinowska
2. Dziedzictwo kulturowe. Krzysztof Pożoga, Kacper Chromiński
3. Obiekty zabytkowe w Ełku. Karolina Przekop
4. Konserwator zabytków. Tomek Cyran, Robert Kot
5. Mordy zespół pałacowo – parkowy. Malwina Mikulska
6. Historyczna zabudowa Otwocka. Styl Świdermajer. Małgorzata Lusawa
7. Oznakowanie zabytków. Arkadiusz Kaczorowski, Kamil Goliński
8. Parki kulturowe. Małgorzata Godlewska
9. Lista Światowego Dziedzictwa UNESCO. Ewa Kaczmarczyk, Bartosz Wróblewski
10. Dwory – bepańskie skarby w ruinie. Aleksandra Usarek
11. Arkady Kubickiego. Ewelina Piskorska
12. Gminna ewidencja zabytków w świetle zmian wprowadzonych nowelizacją ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami. Maciej Wiśniewski
13. Strefy ochrony konserwatorskiej a gminne dokumenty planistyczne. Urszula Lulewicz
14. Ochrona dziedzictwa kulturowego i zabytków w dokumentach planistycznych. Tomasz Klonowski
15. Pomniki historii. Justyna Krupa
16. Rejestr zabytków. Sabina Adler
17. Twierdza Warszawa. Piotr Dąbrowski

18. Zespół pałacowy Królikarnia. Agnieszka Wojtyra
19. Ochrona historycznych układów urbanistycznych na przykładzie Kazimierza Dolnego. Marcin Ryndziewicz

Wykład na terenie założenia pałacowo-ogrodowego w Natolinie. (fot. A. Różańska)

Kierunek: Turystyka i Rekreacja

Przedmiot	Historia Kultury
Studia stopnia	II stacjonarne
Semestr	I
Prowadzący	dr Małgorzata Kaczyńska, dr Anna Różańska
Opis	Minimum programowe przewiduje 15 godzin wykładów oraz 15 godzin ćwiczeń W ramach ćwiczeń studenci wykonywali dwa tematy. Pierwszy dotyczył obserwacji zachowań ludzkich w przestrzeni publicznej. Studenci prowadzili obserwacje w komunikacji miejskiej, placu publicznym oraz w centrum handlowym. Obserwacje zapisali w formie raportu, którego treść nie mogła być dłuższa niż jedna strona A4. Zadanie wykonywane było w zespołach 2-3 osobowych. Temat drugi dotyczył charakterystyki wybranej kultury oraz przedstawienia obrzędu (aranżacja obrzędu, wykonanie rekwizytów itd.) z kręgu tejże kultury. Zadanie również wykonywane było w zespołach 2-3 osobowych.

Raport z obserwacji zachowań ludzkich w wybranych miejscach publicznych

Przedmiot badań: zachowania ludzkie w miejscach publicznych

Metody badań: obserwacja i wywiad z napotkanymi osobami

Osoby prowadzące badania: studenci pierwszego roku studiów magisterskich MSTiR SGGW Jakub Niewęglowski, Krzysztof Olszewski

Miejsce i czas badań:

- 1) Warszawa – od placu przy wyjściu z metra Centrum do ulicy Emilii Plater, 17 października 2011 r., godz. 12:30 – 13:30
- 2) Warszawa – Centrum Handlowe „Galeria Mokotów”, 7 listopada 2011 r., godz. 12:30 – 13:30
- 3) Komunikacja publiczna - pociąg SKM linii S1 Pruszków – Otwock (przejazd na trasie Warszawa Śródmieście – Otwock), 14 listopada 2011 r., godz. 17:42 – 18:29

Szczegółowy opis obserwacji:

- 1) Na placu przy wyjściu z metra „Centrum” zaobserwowano: ogólny pośpiech, który objawiał się przyspieszonym krokiem oraz biegiem, ponadto skupieniem na własnych sprawach i celach (np. rozmowy telefoniczne, słuchanie muzyki); podenerwowanie, objawiające się podniesionym głosem oraz żywszą gestykulacją podczas kłótni z osobami towarzyszącymi lub telefonicznie; jedzenie w pośpiechu; brak zainteresowania wręczanymi ulotkami lub wręcz wyrzucanie ich do najbliższego kosza na śmieci; stres, który może być spowodowany pośpiechem; występy artystyczne (człowiek grający na krzesłach) – znikome zainteresowanie (kilka osób przyglądających się ze zdziwieniem);

Dalej w stronę ulicy Emilii Plater zaobserwowano: grupy młodzieży szkolnej zachowujące się głośno i swobodnie (gestykulują, śmieją się, rozmawiają); osoby zbierające pieniądze na chore dzieci – zbywane przez większość brakiem czasu lub pieniędzy (obserwatorzy wręczyli drobną sumę pieniędzy); spokój i relaks u nielicznych osób siedzących na ławkach oddających się lekturze (osoby starsze); zagubionych turystów pytających o drogę (obserwatorzy udzielili informacji); grupę osób zachowujących się wulgarnie, nagabującą przechodniów; głośne dyskusje właścicieli stoisk znajdujących się przy deptaku

- 2) W centrum handlowym „Galeria Mokotów” zaobserwowano: ekscytację spowodowaną perspektywą udanych zakupów; ciekawość i zainteresowanie ofertą punktów handlowych; zakupy dla przyjemności bez ich przemyślenia, dla odreagowania stresu, nie licząc się z finansami; osoby odpoczywające (przerwa w zakupach), kłótnie w kolejkach i dyskusje z pracownikami sklepów (np. reklamacje); zniechęcenie pracowników klientami; osoby niemogące odnaleźć drogi; nagabywanie; pośpiech – chęć zrobienia zakupów w jak najkrótszym czasie
- 3) W pociągu SKM zaobserwowano: ogólną rywalizację, w szczególności o miejsca siedzące, dobre stojące i pierwszeństwo przy drzwiach, objawiało się to podniesionym głosem, uszczypliwymi uwagami, a nawet obelgami; tłoczenie się przy drzwiach, gdy reszta wagonu pozostała wolna; głośne rozmowy; słuchanie muzyki; irytację podróżującymi zwierzętami, dziećmi i policją (uszczypliwe uwagi na boku); ogólne znużenie monotonią podróży (sen, apatia); czytelnictwo; podsłuchiwanie rozmów innych pasażerów, zaglądanie w ekrany cudzych telefonów, zaglądanie do gazet innych pasażerów; komentowanie sytuacji na kolei; rozmowy prywatne

1. Zachowania ludzkie w komunikacji miejskiej

W zależności od pory dnia komunikacją miejską podróżują osoby reprezentujące różne grupy wiekowe. Rano dominuje młodzież oraz osoby w wieku 25-45 lat. W godzinach popołudniowych najwięcej podróżuje osób starszych. Między 14:00 a 16:00 ponownie młodzież szkolna. 16:00-19:00 to czas, gdy z pracy wracają osoby dojeżdżające.

Podróż aktywności dominujących w czasie podróży najpopularniejsze jest słuchanie muzyki. Najczęściej ze słuchawkami w uszach przemieszczają się osoby w wieku ok. 17-35 lat. W drugiej kolejności czynnością wykonywaną podczas podróży jest czytanie. Przeważają różnego typu opowiadania, potem materiały naukowe (podręczniki, raporty, notatki, itp.). Duża grupa ludzi wykorzystuje ten czas na drzemkę. Inni z kolei wyglądają przez okno lub skąpią wzrok w jednym punkcie. Często czynności są łączone, np. czytanie i słuchanie muzyki.

Gdy ludzie podróżują w grupach prowadzą między sobą rozmowy. Większość osób mara się swoimi rozmowami nie zakłócać podróży innych pasażerów. Jedynie młodzież w wieku szkolnym (gimnazjum, liceum) rozmawia i śmieje się bardzo głośno. Często też posłucha przy tym z głośników telefonów muzykę. Używają także slanga i dużo wyrazów umiawianych za niecenzarne. Część osób prowadzi także zbyt głośno rozmowy przez telefon, których muszą słuchać inni pasażerowie.

W czasie podróży ludzie ukradkiem obserwują innych współpasażerów. Gdy jednak osoba obserwowana zauważy to, szybko odwraca wzrok. Najczęściej taka sytuacja ma miejsce w metrze. Gdy jest dużo wolnych miejsc, każdy siedzi osobno, tak by obok siebie nie miał nikogo. W komunikacji miejskiej ludzie nie chcą by inni się na nich patrzyli, chcą być anonimowi, starają się odizolować od innych.

2. Zachowania ludzkie w przestrzeni publicznej

Miejscem obserwacji był plac przy Metrze Centrum i plac pomiędzy Dworcem Śródmieście i Dworcem Centralnym. Obserwacje przeprowadzono 17.11.2011 w godzinach 12:30-13:15. Warunki pogodowe były dość sprzyjające – świeciło słońce i było stosunkowo ciepło.

Stwierdzono mniejszą ilość osób, niż w godzinach szczytu. Ludzie przemieszczali się zarówno pojedynczo, jak i w grupach. Łączyło ich wszystkich natomiast to, że przemieszczali się dość szybko, starając się jak najmniej czasu spędzić w stanie i jak najszybciej przemieścić się do swojego miejsca docelowego. Nie zwracali uwagi na otoczenie.

Na placu przy metrze stały osoby rozdające ulotki, niektórzy byli przebrani w kostiumy (papierowe serpy), nawiązujące do akcji, którą propagowali (oddawanie starych telefonów do recyklingu). Były tam też osoby przemierzające swoje umiejętności (gra na instrumentach). Jednakże grupy te nie wzbudzały większego zainteresowania pędzącego tłumu.

Na placu pomiędzy Dworcem Śródmieście i Dworcem Centralnym dominowali ludzie spieszący z zakupami na kołkach lub torbami, często jednocześnie rozmawiający przez telefon komórkowy. Oni także nie zwracali większej uwagi na otoczenie.

3. Zachowania ludzkie w centrum handlowym

Obserwację zachowań przeprowadzono w dniu 7.11.2011r. w Centrum Handlowym Galeria Mokotów w godzinach 12:30-13:15. W części sklepowej w tym czasie zaobserwowano bardzo znikomą ruch. Niewiele osób dokonywało zakupów. W jednej z kawiarni na drugim piętrze siedziało dużo osób po 50. roku życia, głównie mężczyzn w garniturach. Czytali im gazety, korzystali z laptopów, telefonów, tabletów oraz prowadzili między sobą rozmowy.

Największa koncentracja osób była na ostatnim piętrze, w części restauracyjnej. Była to pora lunchu, więc było dużo osób z pobliskich firm. Jeśli przy stole siedziała grupa, toczyła się między nimi rozmowa. Zaobserwowano także znaczną ilość samotnych mężczyzn w garniturach. Oprócz jedzenia, korzystali równocześnie z laptopów i telefonów. Pośród tej grupy osób dominowały posiłki bardziej tradycyjne. Posiłki z fast foodów spożywały głównie grupy przyjaciół, których obecność także zaobserwowano.

Justyna Reszka
Dorota Rymarczyk
Anna Wnóżnica
MSTiR, rok IV, gr. 2

Przykładowa prezentacja obrzędu u amiszów (fragment)

Studia Podyplomowe Projektowanie Ogrodu z Domem Rodzinnym przy Wydziale Ogrodnictwa i Architektury Krajobrazu SGGW w Warszawie

Dom i ogród rodzinny to użyteczna, piękna, kompozycyjna całość. Miejsce, które staje się domem i ogrodem pozostaje w silnym i wzajemnym związku z człowiekiem. Miejsce udomawia człowieka, staje się dla niego szczególnie ważne, a człowiek udomawiając miejsce próbuje je przybliżyć swemu marzeniu o idealnej siedzibie, ogrodzie, utraconym raju. Najlepiej gdy ogrody rodzinne powstają w ścisłym związku z domem i jego wnętrzem. Dobrze, jeśli mogłyby powstawać z pomocą odpowiednio przygotowanego projektanta.

Rezultatem będzie wtedy wspólna przestrzeń spełniająca nie tylko estetyczne oczekiwania mieszkańców, ale również ich codzienne potrzeby.

Nasze studia podyplomowe przeznaczone są dla absolwentów szkół wyższych różnych kierunków. Skierowane są do osób wznoszących swe siedziby rodzinne oraz do wszystkich, którzy uczestniczą w tym procesie, jako projektanci lub wykonawcy czy też w inny sposób a chcą poszerzyć swą wiedzę w zakresie tworzenia architektury, architektury ogrodu i architektury wnętrz. Program studiów obejmuje zagadnienia dotyczące kształtowania najbliższego otoczenia człowieka i rodziny ogrodu przy domu jednorodzinnym, i domu jednorodzinnego. Studenci wykonują projekty ogrodu rodzinnego oraz domu i wnętrza (3 projekty) oraz projekt całości siedziby rodzinnej i ostateczny projekt dyplomowy (w zależności od potrzeb studenta wykonywany pod opieką architekta krajobrazu, architekta lub architekta wnętrz). Uczestnicy poznają zasady projektowania form ogrodowych i architektonicznych właściwych dla ogrodu i domu rodzinnego, tło społeczno-kulturowe genezy, i przemian ogrodu rodzinnego, problematykę rewaloryzacji, i rekompozycji starych ogrodów, a także projektowania, i wykonywania aranżacji kwiatowych. Oprócz tego w zakres studiów wchodzi nowoczesne roślinoznawstwo oraz materiałoznawstwo, kosztorysowanie i zasady prawne prowadzenia studia projektowego. Istotną częścią zajęć jest praktyczny kurs cyfrowych technik opracowania dokumentacji projektowej.

Wymagamy dyplomu ukończenia studiów (magisterski, inżynierski lub licencjat).

Zajęcia odbywają się w ciągu jedenastu zjazdów (piątek - od przedpołudnia, sobota, niedziela) – jeden raz w miesiącu, stacjonarnie i w terenie, oprócz tego w miesiącach wakacyjnych odbywają się praktyki. Rozpoczynają się w styczniu i kończą w grudniu tego samego roku kalendarzowego.

Kierownik studiów: dr Beata J. Gawryszewska e-mail: beata_gawryszewska@sggw.pl

Sekretariat: tel. 0-22 5932215 fax 0-22 5932188 więcej: www.sztukaogrodu.eu

Poniżej przedstawiono przykładowe prace dyplomowe

AUTOR
Elżbieta Kulikowska**PRACA DYPLOMOWA**
Projekt ogrodu z domem
rodzinnym**ROK**
2011**PRZEDMIOT**
Architektura
wnętrz**PROMOTOR**
mgr Anna Marmur**STUDIA**
Poddyplomowe**KIERUNEK STUDIÓW**
Projektowanie ogrodu
z domem rodzinnym**KATEDRA**
Ogrodniczo i Architektury
Krajobrazu**UCZELNIA**
SGGW
Warszawa

koncepcja

Architektura wnętrza wyraża się przez sposób i charakterystykę. Wnętrze jest wyrażeniem estetycznym nowoczesnych, które jest wyrażeniem z architekturą domu i otaczającym go otoczeniem oraz nowoczesnymi naturalnymi warunkami. Stąd zadaniem jest w salonie i gabinecie oraz romantyczne, zielone drzewa w sypialniach Pauli i wyrażenie estetycznym w sypialniach. Wnętrze wyraża się przez sposób i charakterystykę. Wnętrze jest wyrażeniem estetycznym nowoczesnych, które jest wyrażeniem z architekturą domu i otaczającym go otoczeniem oraz nowoczesnymi naturalnymi warunkami. Stąd zadaniem jest w salonie i gabinecie oraz romantyczne, zielone drzewa w sypialniach Pauli i wyrażenie estetycznym w sypialniach.

wykaz pomieszczeń:

- 1 - wiaternik
 - 2 - hol
 - 3 - kuchnia
 - 4 - korytarz
 - 5 - sypialnia z jadalnią
 - 6 - gabinet
 - 7 - sypialnia Hani
 - 8 - sypialnia Pauli
 - 9 - sypialnia Pauli
 - 10 - sypialnia Pauli
 - 11 - sypialnia Pauli
 - 12 - sypialnia Pauli
 - 13 - sypialnia Pauli
 - 14 - sypialnia Pauli
 - 15 - sypialnia Pauli
 - 16 - garaż
- całkowita powierzchnia
(bez garażu) - 240,0 m²

zastane dziedzictwo

idea wnętrza do zastanego dziedzictwa

ŚWIERKOWE RADONIE HANI I PAULI

Poddyplomowe Studia Wzornictwo Ogrodowe.

Program zajęć. Rok Akad. 2011/2012

Zajęcia trwają 2 semestry. Ogólna liczba godzin: 262, w tym wykłady 66 godz., ćwiczenia 166 godz., konsultacje 16 godz., seminarium dyplomowe 14 godzin.

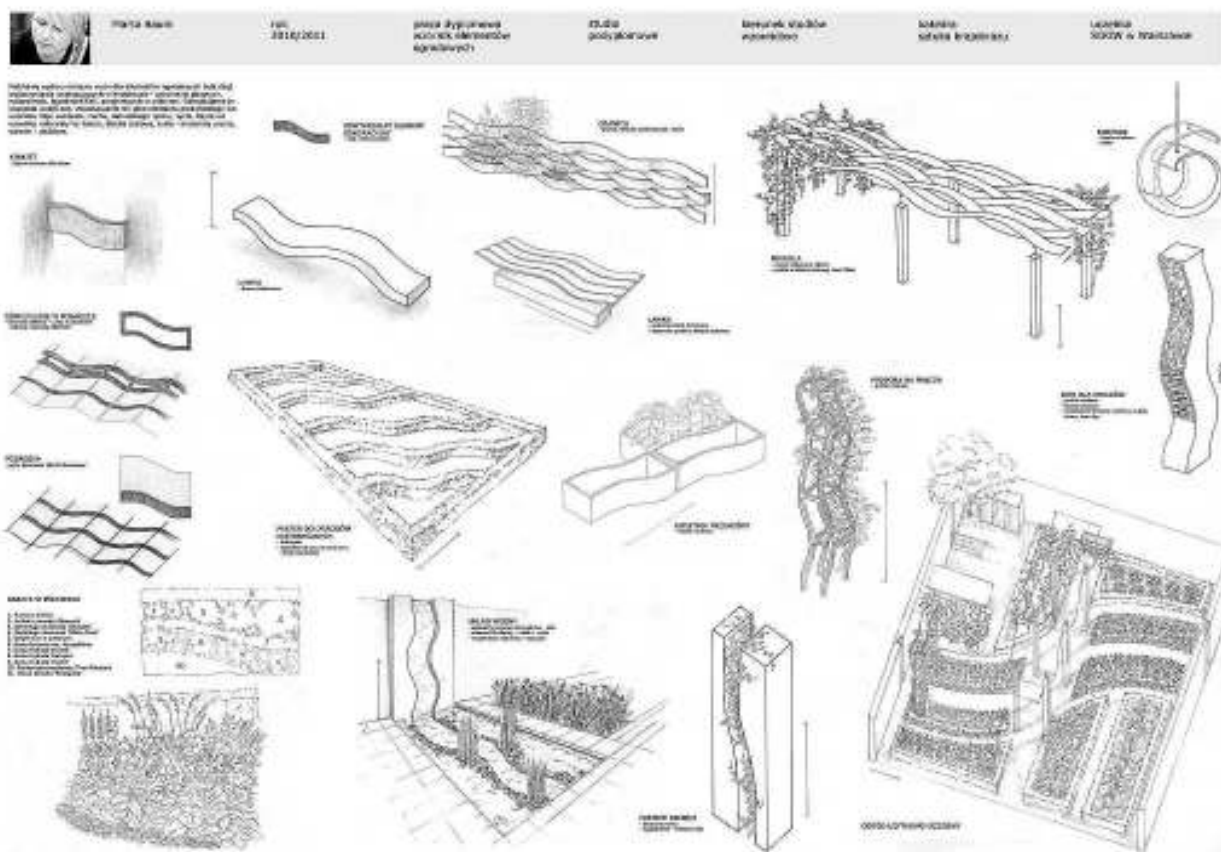
1. Przedmioty podstawowe (wykłady 14 godz., ćwiczenia 28 godz., razem 42 godziny)

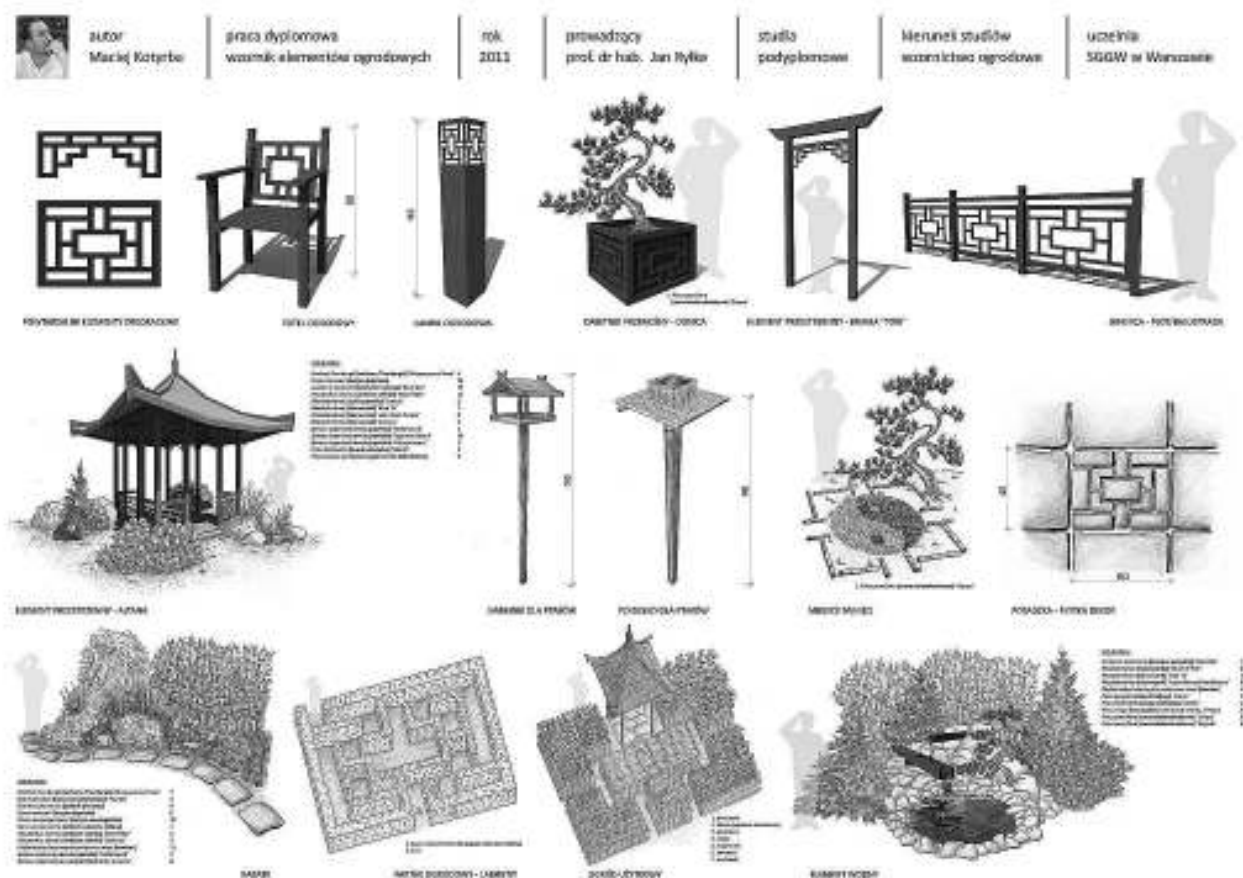
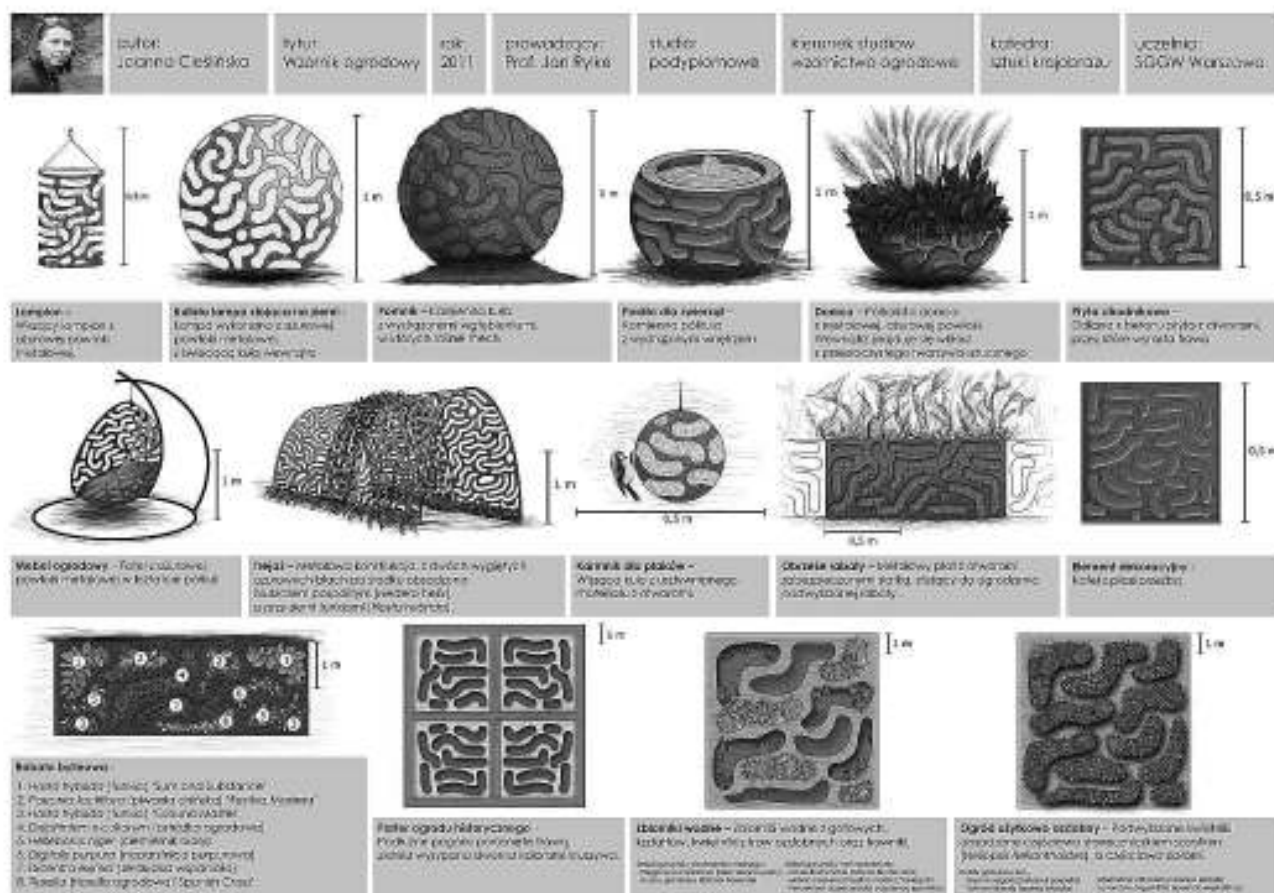
- Wiadomości o stylach - wykłady 4 godz., ćwiczenia 4 godz.
- Estetyka dnia codziennego - wykłady 2 godz., ćwiczenia 4 godz.
- Rysunek - wykłady 2 godz., ćwiczenia 6 godz.
- Rzeźba - ćwiczenia 4 godz.
- Roślinoznawstwo - wykłady 4 godz., ćwiczenia 6 godz.
- Materiałoznawstwo - wykłady 2 godz., ćwiczenia 4 godz.

2. Przedmioty kierunkowe (wykłady 32 godz., ćwiczenia 72 godz., razem 104 godziny)

- Styl w ogrodach ozdobnych - wykłady 4 godz., ćwiczenia 6 godz.
- Kompozycja brył i płaszczyzn - wykłady 2 godz., ćwiczenia 6 godz.
- Rysunek pomiarowy i rysunek ofertowy - wykłady 4 godz., ćwiczenia 6 godz.
- Zasady komponowania roślin - wykłady 2 godz., ćwiczenia 6 godz.
- Dobór i zastosowanie roślin do ogrodów ozdobnych
 - Drzewa i krzewy - wykłady 2 godz., ćwiczenia 6 godz.
 - Pnącza - wykłady 2 godz., ćwiczenia 6 godz.
 - Kwiaty, rośliny wodne, trawy, mchy - wykłady 2 godz., ćwiczenia 6 godz.
- Uprawa i ochrona roślin w ogrodach ozdobnych - wykłady 4 godz., ćwiczenia 6 godz.
- Ozdobne zwierzęta ogrodowe - wykłady 2 godz., ćwiczenia 6 godz.
- Dobór i zastosowanie elementów wzornictwa ogrodowego
 - Oświetlenie - wykłady 2 godz., ćwiczenia 6 godz.

- Układy wodne - wykłady 2 godz., ćwiczenia 6 godz.
 - Nawierzchnie i meble ogrodowe - wykłady 2 godz., ćwiczenia 6 godz.
 - Ustawodawstwo i normy dotyczące ogrodnictwa ozdobnego - wykłady 2 godz.
3. Przedmioty zawodowe (wykłady 20 godz., ćwiczenia 66 godz., razem 86 godzin)
- Komponowanie, zakładanie i utrzymywanie
 - Płaszczyznowych form ogrodowych - wykłady 2 godz., ćwiczenia 6 godz.
 - Pionowych form ogrodowych, także na elewacjach architektonicznych - wykłady 2 godz., ćwiczenia 6 godz.
 - Ogrodów ozdobnych towarzyszących pomnikom, fontanom i małym formom architektonicznym - wykłady 2 godz., ćwiczenia 8 godz.
 - Ogrodów we wnętrzach architektonicznych - wykłady 2 godz., ćwiczenia 6 godz.
 - Ogrodów użytkowo-ozdobnych - wykłady 2 godz., ćwiczenia 6 godz.
 - Ogrodów tymczasowych i dekoracji okolicznościowych - wykłady 2 godz., ćwiczenia 8 godz.
 - Grobów i zieleni na cmentarzach - wykłady 2 godz., ćwiczenia 6 godz.
 - Rekonstrukcje historycznych form ogrodowych - wykłady 4 godz., ćwiczenia 12 godz.
 - Kształtowanie przestrzeni prywatnej przy pomocy form i elementów wzornictwa ogrodowego - wykład 1 godz., ćwiczenia 4 godz.
 - Kształtowanie przestrzeni publicznej przy pomocy form i elementów wzornictwa ogrodowego wykład 1 godz., ćwiczenia 4 godz.
4. Seminarium dyplomowe 14 godz.
5. Konsultacje 16 godzin
- Praca dyplomowa - Przygotowanie jednolitego stylowo katalogu form i elementów ogrodowych wraz z zastosowaniem ich w przestrzeni publicznej i prywatnej.
- Podyplomowe Studia Wzornictwo Ogrodowe. Zakończyło się w czerwcu. Cztery dyplomy zostały wyróżnione.

Inne

Kurs projektowania ogrodów

Wykładowcy:

dr inż. Beata J. Gawryszewska, mgr inż. Beata Rothimel, mgr inż. Maja Skibińska, mgr inż. Katarzyna Kuzaka, mgr inż. Kamila Służewska, mgr inż. Aleksandra Wiktorko

Kurs projektowania ogrodów skierowany jest do osób, które poznając zasady projektowania i kompozycji ogrodu przydomowego pragną samodzielnie kreować otaczający ich krajobraz, uniezależnić się od kosztownych wizji projektantów, czy zdobyć umiejętności w zakresie twórczego myślenia. Osobom, dla których projektowanie ogrodów stanowi hobby proponujemy niniejszy kurs jako usystematyzowanie wiedzy i zdobycie praktycznych umiejętności profesjonalnego projektowania. Niezależnie od wykonywanych przez Uczestników zawodów, uczestnictwo w kursie pozwala na rozwinięcie zainteresowań oraz daje narzędzie do samodzielnego myślenia i doksztalcania się. Słuchacz zdobywa umiejętność porządkowania przestrzeni, planowania i kompozycji ogrodowej, która daje mu samodzielność w realizowaniu własnych koncepcji. Dla osób, które podczas kursu odkryją w sobie predyspozycje do projektowania, może to być początek profesjonalnej przygody z architekturą krajobrazu.

Rezultaty:

- umiejętność komponowania, projektowania, programowania i graficznego przedstawiania koncepcji ogrodu przydomowego wraz z jego najbliższym otoczeniem,
- umiejętność analizowania wartości krajobrazu w najbliższym miejscu zamieszkania, umiejętność inwentaryzacji zieleni i infrastruktury,
- umiejętność pracy z mapą zasadniczą i miejscowym planem zagospodarowania przestrzennego,
- znajomość genezy i historii kształtowania siedzib ludzkich,
- wiedza i umiejętność dot. rysunku zawodowego (rzuty Monge'a), rysunku aksonometrycznego, perspektywy wykreślnej,
- znajomość zasad realizacji inwestycji ogrodu przydomowego,
- znajomość podstaw prawnych projektowania i realizacji ogrodu przydomowego.

Kurs zakładania i pielęgnacji ogrodów

Wykładowcy:

dr inż. Beata J. Gawryszewska, mgr inż. Izabela Myszk-Stąpór, mgr inż. Beata Rothimel, mgr inż. Michał Skrobot,

Kurs zakładania i pielęgnacji ogrodów skierowany jest do osób, które poznając zasady projektowania, urządzania i uprawy kreują najbliższe otoczenie człowieka – ogród. Uczestnicy kursu zdobywają wiedzę teoretyczną na temat zasad zakładania i pielęgnowania ogrodu, planowania rabat, uprawę gleby, nasadzeń roślin oraz ich dalszej pielęgnacji. Teoria poparta jest ćwiczeniami praktycznymi co umożliwia słuchaczom rozwój umiejętności ogrodniczych już w czasie trwania kursu oraz daje narzędzie do dalszego rozwoju. Kurs daje wskazówki jak ograniczyć prace pielęgnacyjne przy zachowaniu wartości estetycznych i dekoracyjnych

ogrodu, jak ergonomicznie wykorzystać przestrzeń. Poznanie zasad uprawy i nawożenia gleby, roślin ozdobnych i użytkowych, zasad zwalczania chorób i szkodników oraz zasad kompozycji i pielęgnacji rabat to podstawa wiedzy ogrodniczej. Umiejętności zdobyte na kursie zapewnią słuchaczom solidne podstawy do dalszej samodzielnej już pracy.

Zaczynając przygodę z ogrodnictwem musimy poznać i zrozumieć zasady rządzące światem ogrodu. Porządkując przestrzeń najbliższą zaczynamy od jej wydzielenia z otaczającego świata i podziału zgodnie z potrzebami użytkownika. Nadajemy odpowiedni krajobrazowo charakter, do którego dopasowujemy styl ogrodu. Planujemy rozmieszczenie rabat z roślinami ozdobnymi i użytkowymi. Poznając zasady ich uprawy wiemy jakie dobrać gatunki i odmiany aby w tej przestrzeni sprawdziły się najlepiej. Zakładamy ogród i pielęgnujemy go tak, aby ograniczając nakłady pracy i finansów cieszył nas swoim pięknem długie lata. Rozumienie procesualności zjawisk i umiejętność wykorzystania ich do komponowania piękna zapewni każdemu sukces ogrodniczy. Zmieniający się w ciągu roku ogród stanowi przestrzeń, która pozostaje w równowadze pod warunkiem właściwej pielęgnacji gleby i rosnących w niej roślin. Poznanie zasad teorii i praktyki ogrodniczej jest postawą założenia i prowadzenia pięknego ogrodu.

Zajęcia podzielone na bloki tematyczne: wprowadzenie do teorii sztuki ogrodowej, projektowania ogrodów oraz ogrodnictwa; podstawy budowy, uprawy i pielęgnacji ogrodów; zagadnienia dotyczące roślin.

Rezultaty

- znajomość zasad komponowania przestrzeni ogrodu wraz z umiejętnością prezentowania idei
- znajomość podstaw ogrodnictwa ozdobnego i materiału roślinnego
- umiejętność zakładania i pielęgnacji rabat ozdobnych i użytkowych
- znajomość zasad pielęgnacji roślin ozdobnych i użytkowych

Maksimum Zieleni - zielone tarasy i zielone dachy

Wykładowcy:

dr inż. Beata J. Gawryszewska, mgr inż. Beata Rothimel, mgr inż. Michał Skrobot,

Kurs Maksimum Zieleni skierowany jest do osób, które poznając zasady projektowania, współczesne technologie i rozwiązania pragną w sposób ekologiczny i estetyczny kreować swoje najbliższe otoczenie – balkon, taras czy nawet dach. Kurs skierowany jest przede wszystkim do osób z miast, które tęskniąc za odrobiną przyrody, chcą nawiązać przyjaźń z roślinami otaczając się nimi w sposób twórczy, racjonalny i przemyślany. Dla osób, które odkryją w sobie predyspozycje do projektowania kurs może stać się początkiem profesjonalnej przygody z architekturą krajobrazu czy architekturą wnętrz.

Rezultaty:

- znajomość materiałów budowlanych, materiału roślinnego i współczesnych trendów w projektowaniu zielonych tarasów, balkonów, dziedzińców i dachów,
- umiejętność komponowania i detalicznego projektowania przestrzeni o funkcjach wypoczynkowych,
- znajomość zasad realizacji inwestycji związanych z realizacją małych przestrzeni ogrodowych,
- umiejętność opracowywania i prezentacji prac projektowych.

Kurs rysunku dla projektantów ogrodów i wnętrz

Wykładowcy:

dr inż. Beata J. Gawryszewska, mgr inż. Beata Rothimel, mgr Maja Kaczyńska

Kurs skierowany jest do osób, które pragną nauczyć się podstaw lub doskonalić umiejętności warsztatowe z zakresu rysunku odręcznego oraz poznać zasady profesjonalnego przygotowywania i prezentowania projektów. Kurs obejmuje rysunek odręczny i zawodowy, umożliwia rozwój indywidualny zarówno w technikach czarno-białych jak i barwnych. Zdobyta praktyka rysunkowa oraz wiedza pozwala na samodzielne, graficzne opracowywanie projektów ogrodów lub wnętrz. Kurs może być uzupełnieniem wiedzy zdobytej podczas kursu projektowania ogrodu przydomowego bądź kursu projektowania wnętrz lub stanowić pierwszy etap przygody z zagadnieniami dotyczącymi architektury krajobrazu lub/i architektury wnętrz. Niezależnie od wykonywanych przez Uczestników zawodów, uczestnictwo w kursie pozwala na rozwinięcie zainteresowań oraz daje narzędzie do samodzielnego myślenia i doksztalcania się.

Umiejętności jakie zdobędziesz:

- rysunkowego notowania rzeczy i zjawisk,
- swobodnej wypowiedzi twórczej za pomocą szkiców
- rysowania detalu ogrodowego lub detalu wnętrzarskiego,
- rysowania szaty roślinnej i innych elementów tworzących ogród,
- rysowania wnętrz lub elementów je budujących
- znajomość zasad rysunku architektonicznego
- wizualizacji projektów – perspektywa wykreślna, rysunek aksonometryczny,
- opracowywania i prezentacji prac projektowych, znajomość i operowanie technikami rysunkowymi czarno-białymi i barwnymi.

PYLON Doradztwo i Szkolenia

00-777 Warszawa, ul. Włoska 2 lok. 2

<http://www.pdis.pl/>

Manufaktura KunSZTU

manufaktura KunSZTU

AIP SGGW

Jesteśmy firmą działającą w Akademickich Inkubatorach Przedsiębiorczości SGGW, nasi wykładowcy i współpracownicy to pracownicy naukowo-dydaktyczni SGGW oraz znani specjaliści z branży architektury krajobrazu. Manufakturę KunSZTU założyły i reprezentują Beata J. Gawryszewska i Kinga Zinowiec-Cieplik oraz Kinga Rybak.

Stale współpracują z nami:

dr Edyta Rośton-Szeryńska – architekt krajobrazu

mgr inż. Edyta Winiarska – architekt krajobrazu

mgr inż. Patrycja Korczak – architekt krajobrazu

mgr Izabela Myszka-Stąpór – ogrodnik, projektantka ogrodów

Oferta

Architektura krajobrazu projektowanie rewitalizacja konsultacje społeczne

Realizujemy projekty koncepcyjne i budowlano-wykonawcze z zakresu architektury krajobrazu:

- projekty siedzib rodzinnych (ogrody, domy, wnętrza);
- projekty zagospodarowania terenu; koncepcje i projekty urbanistyczne
- projekty zieleni miejskiej - parki, skwery, zieleńce
- projekty przestrzeni publicznej - place i ulice
- projekty dziedzińców i parków osiedlowych
- place zabaw i place rekreacyjne
- projekty rewitalizacji

- opinie dot. poprawności dokumentacji projektowych

Mamy doświadczenie w realizowaniu nowych projektów, modernizacji i programów rewitalizacji w procesie partycypacji społecznej, konsultacji z mieszkańcami i debat publicznych.

Przygotowujemy programy i harmonogramy rewitalizacji obiektów architektury krajobrazu z udziałem społeczności lokalnych.

Mentoring młodych projektantów i staże zawodowe

Często zdarza się, że młody projektant nie ma zaufania do swoich możliwości zawodowych. Obawia się samodzielnie przyjmować zlecenia projektowe, nie jest pewien zastosowanych rozwiązań, brakuje mu współpracowników do profesjonalnego wykonania zlecenia.

Dlatego prowadzimy mentoring projektów naszych absolwentów, pomagamy też zbudować zespół do realizacji dużych przedsięwzięć projektowych.

Masz wątpliwości, czy Twoja praca jest wykonana właściwie i chcesz to z nami skonsultować? A może chcesz zrealizować swój projekt wspólnie z naszym biurem projektowym, wchodząc w skład profesjonalnego zespołu i ucząc się od nas?

Można również odbyć u nas staż zawodowy, uczestnicząc w zadaniach realizowanych przez nasze biuro.

Kurs komputerowy, kurs profesjonalnego przygotowania projektu i inne

Posiadamy bogatą ofertę kursów doskonalenia zawodowego z zakresu architektury krajobrazu m.in. Kurs kosztorysowania prac związanych z zakładaniem i pielęgnacją terenów zieleni oraz znajomość zasad wyceny prac projektowych, prowadzenie studia projektowego, kursy posługiwania się programami graficznymi przydatnymi architektowi krajobrazu. i wiele innych (patrz na www.manufakturakunsztu.pl)

Zajęcia są prowadzone na terenie kampusu SGGW w Warszawie, w grupach 16-18 osobowych. Program szkoleń (do wglądu po przesłaniu zapytania) obejmuje wykłady i ćwiczenia praktyczne.

Ursynowski Uniwersytet III Wieku

To już trzeci rok zajęcia z malarstwa na Ursynowskim Uniwersytecie Trzeciego Wieku przy SGGW, odbywają się w pracowni Katedry Sztuki Krajobrazu.

Niezmiennie dziękujemy za okazaną życzliwość i gościnność Panu Profesorowi Janowi Rylke.

Wiosna 2011 roku była piękna, więc i zajęcia w plenerze, a było to najbliższe sąsiedztwo budynku nr 13, były nadzwyczaj miłe, udane i owocne.

Poniżej niektóre z owoców pleneru. Format prac A4 akryl lub akwarele.

Ewa Turyn

Teresa Mielczarek

Arkadia Świercz

Lech Borzym

Aleksandra Wojnowska

A dnia 16 maja odbył się wernisaż naszej wystawy w Domu Sztuki przy ul. Wiolinowej. Prasa donosiła:

PASSA TYGODNIK SĄSIADÓW z dnia 19 maja 2011

„Galeria Domu Sztuki „Jary” wypełniona po brzegi

Uniwersytet Trzeciego Wieku prezentuje

W swojej ponad dwudziestosiedmioletniej historii Galeria Domu Sztuki SBM „Jary” przeżywała już różne obłęzenia. Ale goście poniedziałkowego wernisażu przepuścili na nią istny szturm.

Doprawdy tłumnie otwierano wystawę, rzec można, prawdziwie ursynowską. Mowa o ekspozycji malarstwa uczestników warsztatów plastycznych Uniwersytetu Trzeciego Wieku im. Jana Ursyna Niemcewicz. Przy SGGW. To już druga prezentacja twórczości tego grona, pierwsza odbyła się rok temu. Obecna wystawa nosi nazwę „Kolorowe otwierasz okno. Alina Stępnia i jej uczniowie”. Pani Alina Stępnia – artystka plastyczka i pedagog, absolwentka Akademii Sztuk Pięknych w Poznaniu – od trzech lat prowadzi zajęcia ze studentami Uniwersytetu Trzeciego Wieku. Rozpoczynając je zachęciła słuchaczy słowami:” Mamy w domach okna. Otwórzmy je z ciekawością. Popatrzmy uważnie i czułością , co jest za nimi”

Do obejrzenia jakże różnorodnych, pod względem tematyki i techniki malarskiej, prac swoich studentów Alina Stępnia zachęcała na wernisażu w Galerii Sztuki wraz z innymi przedstawicielkami Uniwersytetu, Grażyną Tereszczuk i Ireną Żukowską – także w imieniu nowo wybranej prezes tej uczelni Elżbiety Rubinstein.

Na wystawie można zobaczyć prace Stanisławy Bałacińskiej, Bożenry Boguckiej, Lecha Borzyna, Elżbiety Cegłowskiej, Wandy Drągowskiej, Ireny Gajewskiej, Barbary Kamińskiej, Alicji Kośniewskiej, Grażyny Kozakiewicz, Stefana Krawczyka, Barbary Król, Teresy Milczarek, Wiesławy Molitoris, Ireny Pinkiewicz, Aleksandry Rutkowskiej, Marty Sienickiej, Barbary Sobańskiej - Rybackiej, Danieli Starzyńskiej, Irmyny Śliwińskiej, Arkadii Świercz, Wiktorii Ślubowskiej, Grażyny Tereszczuk, Ewy Turyn, Bożenry Wasiuty i Aleksandry Wojnowskiej. Nasi goście na otwarciu wystawy

Na wystawie znalazło się 66 prac. Wśród nich obrazy Naszej Nauczycielki Aliny Stępnia.

Autorka i Jej „Fukuszima”, 100 x 70, sucha pastela.

A poniżej parę prac wykonanych w różnych nastrojach i różnych technikach.

Parawan Elżbiety Cegiełkowskiej
6 obrazów każdy 100 x 200, olej

„Niebiesko-srebrne ptaki”
Danieli Starzyńskiej 50 x 50, olej

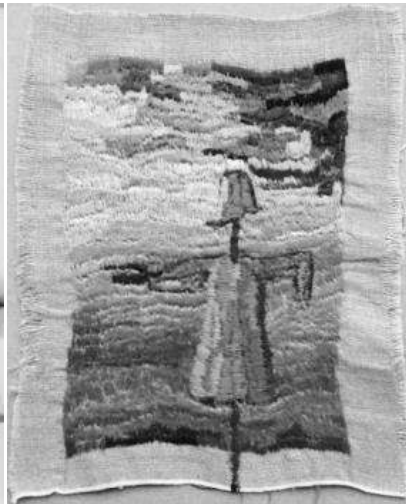

„Nasz Ursynów” Grażyny Tereszczuk 70 x 60, kolaż, akryl

„Wierzby”

Alicji Kośniewskiej 25 x 30, akwarela

„Strach na wróble”

Marty Sienickiej 15x20, haft

„Italia”

Barbary Kamińskiej 30 x 50, olej

„Mewa na plaży”

Aleksandry Rutkowskiej 60 x 40, olej

„Iwona”

Wiesławy Molitoris 60 x 40, olej

Grażyna Tereszczuk koordynator zajęć z malarstwa na UUTW